ΙΩΑΝΝΟΥ ΣΤΟΒΑΙΟΥ
ΑΝΘΟΛΟΓΙΟΝ.
ΠΕΡΙ ΑΡΕΤΗΣ. Α.

1. Σοφοκλέους Ἐριφύλης.
Ἀρετῆς βέβαιαι δ' εἰσὶν αἱ κτήσεις μόναι.
2. Εὐριπίδου Ἀνδρομάχης.
Οὔ τοι λείψανα τῶν ἀγαθῶν
ἀνδρῶν ἀφαιρεῖται χρόνος· ἁ δ' ἀρετὰ
καὶ θανοῦσι λάμπει.
3. Εὐριπίδου Οἰδίποδος.
Οὔ τοι νόμισμα λευκὸς ἄργυρος μόνον,
καὶ χρυσός ἐστιν, ἀλλὰ χ᾽ἠρετὴ βροτοῖς
νόμισμα κεῖται πᾶσιν, ᾗ χρῆσθαι χρεών.
4. Εὐριπίδου Τημενίδων.
Ἀρετὴ δέ, κἂν θάνῃ τις, οὐκ ἀπόλλυται,
ζῇ δ' οὐκ ἔτ' ὄντος σώματος· κακοῖσι δὲ
ἅπαντα φροῦδα συνθανόνθ' ὑπὸ χθονός.
5. Εὐριπίδου Ἱκετίδων.
Αἰσχύνεται δὲ τἀγάθ' ἀσκήσας ἀνὴρ
κακὸς κεκλῆσθαι πᾶς τις· ἡ δ' εὐανδρία
διδακτόν, εἴπερ καὶ βρέφος διδάσκεται

1. Fr. 1. Dind. 2. V. 774. 3. Fr. 9. 4. Fr. 1. 5. V. 911.

IOANNIS STOBAEI

FLORILEGIUM.

AD

OPTIMORUM LIBRORUM FIDEM

EDITUM.

EDITIO STEREOTYPA.

VOL. I.

LIPSIAE

SUMTIBUS ET TYPIS CAROLI TAUCHNITII.

1838.

ΙΩΑΝΝΟΥ ΣΤΟΒΑΙΟΥ
ΑΝΘΟΛΟΓΙΟΝ.
ΠΕΡΙ ΑΡΕΤΗΣ. Α.

1. Σοφοκλέους Ἐριφύλης.
Ἀρετῆς βέβαιαι δ' εἰσὶν αἱ κτήσεις μόναι.

2. Εὐριπίδου Ἀνδρομάχης.
Οὔ τοι λείψανα τῶν ἀγαθῶν
ἀνδρῶν ἀφαιρεῖται χρόνος· ἁ δ' ἀρετὰ
καὶ θανοῦσι λάμπει.

3. Εὐριπίδου Οἰδίποδος.
Οὔ τοι νόμισμα λευκὸς ἄργυρος μόνον,
καὶ χρυσός ἐστιν, ἀλλὰ χἠρετὴ βροτοῖς
νόμισμα κεῖται πᾶσιν, ᾗ χρῆσθαι χρεών.

4. Εὐριπίδου Τημενίδων.
Ἀρετὴ δέ, κἂν θάνῃ τις, οὐκ ἀπόλλυται,
ζῇ δ' οὐκ ἔτ' ὄντος σώματος· κακοῖσι δὲ
ἅπαντα φροῦδα συνθανόνθ' ὑπὸ χθονός.

5. Εὐριπίδου Ἱκετίδων.
Αἰσχύνεται δὲ τἀγάθ' ἀσκήσας ἀνὴρ
κακὸς κεκλῆσθαι πᾶς τις· ἡ δ' εὐανδρία
διδακτόν, εἴπερ καὶ βρέφος διδάσκεται

1. Fr. 1. Dind. 2. V. 774. 3. Fr. 9. 4. Fr. 1. 5. V. 911.

λέγειν, ἀκούειν θ', ὧν μάθησιν οὐκ ἔχει.
ἃ δ' ἂν μάθῃ τις, ταῦτα σώζεσθαι φιλεῖ
πρὸς γῆρας. οὕτω παῖδας εὖ παιδεύετε.

6. *Οὐκ ἔστιν ἀρετῆς κτῆμα τιμιώτερον.*
οὐ γὰρ πέφυκε δοῦλον, οὔτε χρημάτων,
οὔτ' ἀσφαλείας, οὔτε θωπείας ὄχλου. —
Ἀρετὴ δ', ὅσῳ περ μᾶλλον ἂν χρῆσθαι θέλῃς,
τοσῷδε μᾶλλον αὔξεται λειουμένη.

7. *Εὐριπίδου.*
Ἀρετὴ μέγιστον τῶν ἐν ἀνθρώποις καλόν.

8. *Εὐριπίδου Ἀντιόπῃ.*
Τρεῖς εἰσὶν ἀρεταί, τὰς δὲ χρή σ' ἀσκεῖν, τέκνον·
θεούς τε τιμᾶν, τούς τε θρέψαντας γονεῖς
νόμους τε κοινοὺς Ἑλλάδος· καὶ ταῦτα δρῶν
κάλλιστον ἕξεις στέφανον εὐκλείας ἀεί.

9. *Βακχυλίδου.*
Εἷς ὅρος, μία βροτοῖσιν ἐστὶν εὐτυχίας ὁδὸς,
θυμὸν εἴ τις ἔχων ἀπενθῆ δύναται διατελεῖν βίον.

10. [*Ἴαμβοι.*
Ἀνάπαυσίς ἐστι τῶν κακῶν ἀπραξία.
ἃ μὴ προσήκει, μήτ' ἄκουε, μήθ' ὅρα.
βέλτιόν ἐστι σῶμά γ' ἢ ψυχὴν νοσεῖν.
εὔτακτον εἶναι τἀλλότρια δειπνοῦντα δεῖ.
ἐλευθέρου γὰρ ἀνδρὸς τἀληθῆ λέγειν.
ἐλεύθερον φύλασσε τὸν σαυτοῦ τρόπον.
σαυτὸν φύλαττε τοῖς τρόποις ἐλεύθερον.
ταμεῖον ἀρετῆς ἐστι σωφροσύνη μόνη.
ψυχῆς ἐπιμελοῦ τῆς σεαυτοῦ, καθὰ δύνῃ.

6. Fragm. inc. Eur. 5. 7. Fr. inc. 6. 8. Fr. 38. 9. Plenius legitur infra CVIII. 26. p. 569. 10 Gesner. e gnomologia addidit.

καλὸν φύουσι καρπὸν οἱ σεμνοὶ τρόποι.
καρπὸς δ' ἀγαθός ἐστιν εὔτακτος βίος.
λάβε πρόνοιαν τοῦ προσήκοντος βίου.
μακάριος, ὅστις μακαρίοις ὑπηρετεῖ.
ὅπλον μέγιστόν ἐστιν ἡ ἀρετὴ βροτοῖς.

11. *Ἴαμβοι. Εἰς ἄνδρας ἀγαθούς.*

(*) *Ἀνὴρ δὲ χρηστὸς χρηστὸν οὐ μισεῖ ποτέ.*
γνώμης γὰρ ἐσθλῆς ἔργα χρηστὰ γίγνεται.
ἐσθλῷ γὰρ ἀνδρὶ ἐσθλὰ καὶ διδοῖ θεός.
ζήλου τὸν ἐσθλὸν ἄνδρα, καὶ τὸν σώφρονα.
ἤθους δὲ βάσανός ἐστιν ἀνθρώποις χρόνος.]

12. *Ἀριστοτέλους Ὕμνος εἰς Ἀρετήν.*

Ἀρετὰ πολύμοχθε γένει βροτείῳ,
θήραμα κάλλιστον βίῳ.
Σᾶς πέρι, παρθένε, μορφᾶς
καὶ θανεῖν ζηλωτὸς ἐν Ἑλλάδι πότμος,
καὶ πόνους τλῆναι μαλεροὺς καὶ ἀκάμαντας.
τοῖον ἐπὶ φρένα βάλλεις
καρπὸν ἐς ἀθάνατον,
χρυσοῦ τε κρείσσονα, καὶ γονέων,
μαλακαυγητοῖό θ' ὕπνου.
Σοῦ δ' ἕνεκ' ἐκ Διὸς Ἡρακλέης,'
Λήδας τε κοῦροι πόλλ' ἀνέτλασαν,
ἔργοις ἀναγορεύοντες δύναμιν.
Σοῖς δὲ πόθοις Ἀχιλλεὺς
Αἴας τ' Ἀΐδαο δόμους ἦλθον.
Σᾶς δ' ἕνεκεν φιλίου μορφᾶς
Ἀταρνέως ἔντροφος

11. Gesner. e gnomologia addidit. 12. Addidit Gesner. e Diogen. Laërt. V, 7. vel Athen. XV. p. 696.

ἀελίου χήρωσεν αὐγάς.
Τοὶ γὰρ ἀοίδιμος ἔργοις,
ἀθάνατοί τε μιν αὐξήσουσι
Μοῦσαι, Μναμοσύνας θύγατρες,
Διὸς ξενίου σέβας αὔξουσαι.

13. Φιλιππίδου Ἀνανέωσις.

Ὅτ᾽ ἂν ἁμαρτάνῃς τι, χαῖρ᾽ ἡττώμενος·
μάλιστα γὰρ οὕτω σώζεται τὸ συμφέρον.

14. Ἐπιχάρμου.

Οὐ μετανοεῖν, ἀλλὰ προνοεῖν χρὴ τὸν ἄνδρα τὸν σοφόν

15. Πυθαγόρου.

Κρατεῖν δὲ ἐθίζεο τῶνδε,
γαστρὸς μὲν πρώτιστα, καὶ ὕπνου, λαγνείης τε,
καὶ θυμοῦ· πρήξεις δ᾽ αἰσχρόν ποτε μήτε μετ᾽ ἄλλου,
μήτ᾽ αὐτός· πάντων δὲ μάλιστ᾽ αἰσχύνεο σαυτόν.
εἶτα δικαιοσύνην ἄσκει, ἔργῳ τε, λόγῳ τε.
μήτ᾽ ἀλογίστως σαυτὸν ἔχειν περὶ μηδὲν ἔθιζε·
ἀλλὰ γνῶθι μὲν ὡς θανέειν πέπρωται ἅπασιν·
χρήματα δ᾽ ἄλλοτε μὲν κτᾶσθαι φιλεῖ, ἄλλοτ᾽ ὀλέσθαι.

16. Θεόγνιδος.

Πολλοὶ μὲν πλουτοῦσι κακοὶ, ἀγαθοὶ δὲ πένονται.
ἀλλ᾽ ἡμεῖς τούτοις οὐ διαμειψόμεθα
τῆς ἀρετῆς τὸν πλοῦτον· ἐπεὶ τὸ μὲν ἔμπεδον αἰεὶ,
χρήματα δ᾽ ἀνθρώπων ἄλλοτε ἄλλος ἔχει.

17. Ἡσιόδου.

Τῆς δ᾽ ἀρετῆς ἱδρῶτα θεοὶ προπάροιθεν ἔθηκαν
ἀθάνατοι· μακρὸς δὲ καὶ ὄρθιος οἶμος ἐπ᾽ αὐτὴν,
καὶ τρηχὺς τὸ πρῶτον· ἐπὴν δ᾽ εἰς ἄκρον ἵκηται,
ῥηϊδίη δ᾽ ἤπειτα πέλει, χαλεπή περ ἐοῦσα.

16. V. 315 sqq. 17. Opp. v. 287.

18. Ἀριστοτέλους περὶ Ἀρετῆς.

Ἐπαινετὰ μέν ἐστι τὰ καλὰ, ψεκτὰ δὲ τὰ αἰσχρά· καὶ τῶν μὲν καλῶν ἡγοῦνται αἱ ἀρεταὶ, τῶν δὲ αἰσχρῶν αἱ κακίαι. Ἐπαινετὰ δέ ἐστι καὶ τὰ αἴτια τῶν ἀρετῶν, καὶ τὰ παρεπόμενα ταῖς ἀρεταῖς, καὶ τὰ γινόμενα ἀπ' αὐτῶν, καὶ τὰ ἔργα αὐτῶν, ψεκτὰ δὲ τὰ ἐναντία. Τριμεροῦς δὲ τῆς ψυχῆς λαμβανομένης κατὰ Πλάτωνα, τοῦ μὲν λογιστικοῦ ἀρετή ἐστι φρόνησις· τοῦ δὲ θυμοειδοῦς ἥ τε πρᾳότης καὶ ἡ ἀνδρεία· τοῦ δὲ ἐπιθυμητικοῦ ἥ τε σωφροσύνη καὶ ἡ ἐγκράτεια· ὅλης δὲ τῆς ψυχῆς ἥ τε δικαιοσύνη (*) καὶ ἡ ἐλευθεριότης καὶ μεγαλοψυχία. Κακία δὲ τοῦ μὲν λογιστικοῦ ἡ ἀφροσύνη· τοῦ δὲ θυμοειδοῦς ἥ τε ὀργιλότης καὶ ἡ δειλία· τοῦ δὲ ἐπιθυμητικοῦ ἥ τε ἀκολασία καὶ ἡ ἀκρασία· ὅλης δὲ τῆς ψυχῆς ἥ τε ἀδικία καὶ ἡ ἀνελευθερία καὶ ἡ μικροψυχία.

Ἔστι δὲ φρόνησις μὲν ἀρετὴ τοῦ λογιστικοῦ, παρασκευαστικὴ τῶν πρὸς εὐδαιμονίαν τεινόντων.

Πρᾳότης δ' ἐστὶν ἀρετὴ τοῦ θυμοειδοῦς, καθ' ἣν ὑπὸ ὀργῆς γίνονται δυσκίνητοι.

Ἀνδρεία δέ ἐστιν ἀρετὴ τοῦ θυμοειδοῦς, καθ' ἣν δυσέκπληκτοί εἰσιν ὑπὸ φόβων τῶν περὶ θάνατον.

Σωφροσύνη δέ ἐστιν ἀρετὴ τοῦ ἐπιθυμητικοῦ, καθ' ἣν ἀνόρεκτοι γίνονται τῶν περὶ τὰς ἀπολαύσεις φαύλων ἡδονῶν.

Ἐγκράτεια δέ ἐστιν ἀρετὴ τοῦ ἐπιθυμητικοῦ, καθ' ἣν κατέχουσι τῷ λογισμῷ τὰς ἐπιθυμίας ὁρμώσας ἐπὶ τὰς φαύλας ἡδονάς.

Δικαιοσύνη δέ ἐστιν ἀρετὴ ψυχῆς, διανεμητικὴ τῶν κατ' ἀξίαν.

Ἐλευθεριότης δέ ἐστιν ἀρετὴ τῆς ψυχῆς εὐδάπανος εἰς τὰ καλά.

Μεγαλοψυχία δέ ἐστιν ἀρετὴ ψυχῆς, καθ' ἣν δύναται φέρειν εὐτυχίαν, ἢ δυστυχίαν, καὶ τιμὴν καὶ ἀτιμίαν.

Ἀφροσύνη δέ ἐστι κακία τοῦ λογιστικοῦ, αἰτία τοῦ ζῆν κακῶς.

Ὀργιλότης δέ ἐστι κακία τοῦ θυμοειδοῦς, καθ' ἣν εὐκίνητοι γίνονται πρὸς ὀργήν.

Δειλία δὲ κακία τοῦ θυμοειδοῦς, καθ' ἣν ἐκπλήττονται ὑπὸ φόβων τῶν περὶ θάνατον.

Ἀκολασία δέ ἐστι κακία τοῦ ἐπιθυμητικοῦ, καθ' ἣν ὀρεκτικοὶ γίνονται τῶν περὶ τὰς ἀπολαύσεις φαύλων ἡδονῶν.

Ἀκρασία δέ ἐστι κακία τοῦ ἐπιθυμητικοῦ, καθ' ἣν αἱροῦνται τὰς φαύλας ἡδονὰς, μὴ κωλύοντος τοῦ λόγου.

Ἀδικία δέ ἐστι κακία ψυχῆς, καθ' ἣν πλεονεκτικοὶ γίνονται παρὰ τὴν ἀξίαν.

Ἀνελευθερία δέ ἐστι κακία ψυχῆς, καθ' ἣν αἱρετικοὶ γίνονται κέρδους αἰσχροῦ.

Μικροψυχία δέ ἐστι κακία ψυχῆς, καθ' ἣν ἀδύνατοί εἰσι φέρειν καὶ εὐτυχίαν καὶ ἀτυχίαν καὶ τιμὴν καὶ ἀτιμίαν.

Ἔργα δὲ τῆς φρονήσεώς ἐστι, τὸ εὖ βουλεύεσθαι, τὸ κρῖναι τὰ ἀγαθὰ καὶ τὰ κακὰ καὶ πάντα τὰ ἐν τῷ βίῳ αἱρετὰ καὶ φευκτὰ, τὸ χρῆσθαι καλῶς πᾶσι τοῖς ὑπάρχουσιν ἀγαθοῖς, τὸ ὁμιλῆσαι ὀρθῶς, τὸ συνιδεῖν τοὺς καιροὺς, τὸ ἀγχινόως χρῆσθαι καὶ λόγῳ καὶ ἔργῳ, τὸ ἐμπειρίαν ἔχειν τῶν χρησίμων πάντων. Μνήμη δὲ καὶ ἐμπειρία καὶ ἀγχίνοια καὶ δεξιότης καὶ εὐβουλία ἤτοι ἀπὸ φρονήσεως ἕκαστο αὐτῶν ἐστιν, ἢ παρέπεται τῇ φρονήσει. Καὶ τὰ μὲν αὐτῶν, οἷον συναίτια τῆς φρονήσεως· καθάπερ ἡ ἐμπειρία καὶ ἡ μνήμη· τὰ δὲ, οἷον μέρη· οἷον εὐβουλία τε καὶ ἀγχίνοια.

Πρᾳότητος δέ ἐστι, τὸ φέρειν μετρίως ἐγκλήματα, καὶ ὀλιγωρίας μετρίας, καὶ τὸ μὴ ταχέως ὁρμᾶν ἐπὶ τὰς τιμωρίας, καὶ δυσκίνητον εἶναι πρὸς τὰς ὀργὰς, ἄπικρον δὲ τῷ ἤθει καὶ ἀφιλόνεικον ἔχοντα τὸ ἠρεμαῖον ἐν τῇ ψυχῇ καὶ στάσιμον.

Ἀνδρείας δέ ἐστι, τὸ δυσέκπληκτον εἶναι ὑπὸ φόβων τῶν πρὸς τὸν θάνατον, καὶ τὸ εὐθαρσῆ εἶναι, καὶ εὔτολμον πρὸς τοὺς κινδύνους, καὶ τὸ μᾶλλον αἱρεῖσθαι τεθνάναι καλῶς ἢ αἰσχρῶς διασωθῆναι, καὶ τὸ νίκης αἴτιον εἶναι. Ἔστι δὲ ἀνδρείας καὶ τὸ πονεῖν, καὶ τὸ καρτερεῖν, καὶ αἱρεῖσθαι ἀνδραγαθίζεσθαι. Παρέπεται δὲ τῇ ἀνδρείᾳ ἡ εὐτολμία, καὶ ἡ εὐψυχία, καὶ τὸ θάρσος, ἔτι τε ἡ μεγαλοψυχία, καὶ ἡ καρτερία.

Σωφροσύνης δέ ἐστι, τὸ μὴ θαυμάζειν τὰς ἀπολαύσεις τῶν σωματικῶν ἡδονῶν, τὸ εἶναι πάσης ἀπολαύσεως αἰσχρᾶς ἡδονῆς ἀνόρεκτον, καὶ τὸ φοβεῖσθαι τὴν ἀταξίαν, καὶ τὸ τετάχθαι παρὰ τὸν βίον ὁμοίως ἐν μικροῖς καὶ μεγάλοις. Παρέπεται δὲ τῇ σωφροσύνῃ εὐταξία, κοσμιότης, αἰδώς, εὐλάβεια.

Ἐγκρατείας δέ ἐστι, τὸ δύνασθαι κατασχεῖν τῷ λογισμῷ τὴν ἐπιθυμίαν ὁρμῶσαν ἐπὶ φαύλας ἀπολαύσεις ἡδονῶν, καὶ τὸ καρτερεῖν, καὶ τὸ ὑπομονητικὸν εἶναι τῆς κατὰ φύσιν ἐνδείας τε καὶ λύπης.

Δικαιοσύνης δέ ἐστι, τὸ διανεμητικὸν εἶναι τοῦ κατ' ἀξίαν, τὸ σώζειν τὰ πάτρια ἔθη καὶ τὰ νόμιμα, τὸ σώζειν τοὺς γεγραμμένους νόμους, τὸ ἀληθεύειν ἐν τῷ διαφέροντι, τὸ διαφυλάττειν τὰς ὁμολογίας. Ἔστι δὲ πρῶτα τῶν δικαίων τὰ πρὸς τοὺς θεούς, εἶτα πρὸς δαίμονας, εἶτα πρὸς πατρίδα καὶ γονεῖς, εἶτα πρὸς τοὺς κατοιχομένους· ἐν οἷς ἐστι καὶ εὐσέβεια, ἤτοι μέρος οὖσα τῆς δικαιοσύνης,

ἡ παρακολουθοῦσα. Ἀκολουθεῖ δὲ τῇ δικαιοσύνῃ καὶ ἡ ὁσιότης καὶ ἡ ἀλήθεια καὶ ἡ πίστις καὶ ἡ μισοπονηρία.

Ἐλευθεριότητος δέ ἐστι, τὸ προετικὸν εἶναι χρημάτων εἰς τὰ ἐπαινετά, καὶ τὸ ἐπιδαψιλεῖν ἐπὶ τῷ εἰς δέοντα ἀναλωθῆναι, καὶ τὸ βοηθητικὸν εἶναι ἐν τῷ διαφόρῳ, καὶ τὸ φιλάνθρωπον, καὶ τὸ μὴ λαβεῖν ὅθεν μὴ δεῖ, καὶ ὅθεν δεῖ, λαβεῖν. Ἔστι δὲ ὁ ἐλευθέριος καὶ περὶ ἐσθῆτα καθάριος καὶ περὶ οἴκησιν, κατασκευαστικός τε ὢν τῶν περιττῶν καὶ καλῶν, καὶ διαγωγὴν ἐχόντων ἡδεῖαν ἄνευ τοῦ λυσιτελοῦντος· καὶ θρεπτικὸς τῶν ζώων, τῶν ἥδιόν τι ἐχόντων ἢ θαυμαστόν. Ἀκολουθεῖ δὲ τῇ ἐλευθεριότητι ἡ τοῦ ἤθους ὑγρότης καὶ εὐαγωγία καὶ φιλανθρωπία, καὶ τὸ εἶναι ἐλεητικὸν καὶ φιλόφιλον καὶ φιλόξενον καὶ φιλόκαλον.

Μεγαλοψυχίας δέ ἐστι, τὸ καλῶς ἐνεγκεῖν καὶ εὐψύχως καὶ ἀτυχίαν καὶ εὐτυχίαν καὶ τιμὴν καὶ ἀτιμίαν, καὶ τὸ μὴ θαυμάζειν μήτε τρυφὴν μήτε θεραπείαν μήτε ἐξουσίαν μήτε τὰς νίκας τὰς ἐναγωνίους, ἔχειν δέ τι βάθος τῆς ψυχῆς καὶ μέγεθος. Ἔστι δὲ ὁ μεγαλόψυχος, οὐδὲ τὸ ζῆν περὶ πολλοῦ ποιούμενος οὐδὲ φιλόζωος, ἁπλοῦς δὲ τῷ ἤθει καὶ γενναῖος, καὶ ἀδικεῖσθαι δυνάμενος, καὶ οὐ τιμωρητικός. Ἀκολουθεῖ δὲ τῇ μεγαλοψυχίᾳ ἁπλότης καὶ γενναιότης καὶ ἀλήθεια.

Ἀφροσύνης δέ ἐστι, τὸ κρῖναι κακῶς τὰ πράγματα, τὸ βουλεύεσθαι κακῶς, τὸ ὁμιλῆσαι κακῶς, τὸ χρῆσθαι κακῶς τοῖς παροῦσιν ἀγαθοῖς, τὸ ψευδῶς δοξάζειν περὶ τῶν εἰς τὸν βίον ἀγαθῶν καὶ καλῶν. Παρακολουθεῖ δὲ τῇ ἀφροσύνῃ ἀπειρία, ἀμαθία, ἀκρασία, ἐπαριστερότης, ἀμνημοσύνη.

Ὀργιλότητος δέ ἐστιν εἴδη τρία· ἀκροχολία, πικρία,

βαρυθυμία. Ἔστι τοῦ ὀργίλου, τὸ μὴ δύνασθαι φέρειν μήτε τὰς μικρὰς ὀλιγωρίας, μήτε τὰς ἐλαττώσεις, εἶναι δὲ κολαστικὸν καὶ ἄγριον καὶ εὐκίνητον πρὸς ὀργὴν καὶ ὑπὸ λόγου καὶ ἔργου τοῦ τυχόντος. Ἀκολουθεῖ δὲ τῇ ὀργιλότητι τὸ πάροξυ τοῦ ἤθους καὶ εὐμετάβολον καὶ ἡ πικρολογία καὶ ἡ μεταμέλεια καὶ τὸ λυπεῖσθαι καὶ ἥδεσθαι· καὶ ταῦτα πάσχειν ταχέως καὶ παρὰ βραχὺν καιρόν.

Δειλίας δέ ἐστι, τὸ ὑπὸ τῶν τυχόντων φόβων εὐκίνητον εἶναι καὶ μάλιστα τῶν περὶ θάνατον καὶ τὰς σωματικὰς πηρώσεις, καὶ τὸ ὑπολαβεῖν κρεῖττον εἶναι ὁπωσοῦν σωθῆναι ἢ τελευτῆσαι καλῶς. Ἀκολουθεῖ δὲ τῇ δειλίᾳ μαλακία, ἀνανδρία, φιλοψυχία, καὶ ἀπονία· ὕπεστι δέ τις καὶ εὐλάβεια, καὶ τὸ ἀφιλόνεικον τοῦ ἤθους.

Ἀκολασίας δέ ἐστι, τὸ αἱρεῖσθαι τὰς ἀπολαύσεις τῶν ἡδονῶν, τῶν βλαβερῶν καὶ αἰσχρῶν, καὶ ὑπολαμβάνειν εὐδαιμονεῖν μάλιστα τοὺς ἐν ταῖς τοιαύταις ἡδοναῖς ζῶντας, καὶ φιλόγελων εἶναι, καὶ φιλόσκωπτον, καὶ φιλευτράπελον, καὶ ῥᾳδιουργὸν εἶναι ἐν τοῖς λόγοις, καὶ ἐν τοῖς ἔργοις. Ἀκολουθεῖ δὲ τῇ ἀκολασίᾳ ἀταξία, ἀναιδεία, ἀκοσμία, τρυφή, ῥᾳθυμία, ἀμέλεια, ὀλιγωρία, ἔκλυσις.

Ἀκρασίας δέ ἐστι, τὸ κωλύοντος τοῦ λογισμοῦ τὰς ἀπολαύσεις τῶν ἡδονῶν, καὶ ὑπολαμβάνοντα κρεῖττον εἶναι μὴ μετασχεῖν αὐτῶν, μετέχειν δὲ μηδὲν ἧττον, καὶ τὸ οἴεσθαι μὲν δεῖν πράττειν καὶ τὰ καλὰ καὶ τὰ συμφέροντα, ἀφίστασθαι δὲ αὐτῶν διὰ τὰς ἡδονάς. Ἀκολουθεῖ δὲ τῇ ἀκρασίᾳ μαλακία, μεταμέλεια καὶ τὰ πλεῖστα τὰ αὐτά, ἃ καὶ τῇ ἀκολασίᾳ.

Ἀδικίας δέ ἐστιν εἴδη τρία, ἀσέβεια, πλεονεξία, ὕβρις. Ἀσέβεια μὲν ἡ περὶ θεοὺς πλημμέλεια καὶ περὶ δαίμο-

νας καὶ τοὺς κατοιχομένους καὶ περὶ γονεῖς καὶ πατρίδα. Πλεονεξία δὲ ἡ περὶ τὰ συμβόλαια παρὰ τὴν ἀξίαν αἱρουμένη τὸ διάφορον. Ὕβρις δὲ, καθ᾽ ἣν τὰς ἡδονὰς αὐτοῖς παρασκευάζουσιν, εἰς ὄνειδος ἄγοντες ἑτέρους. ὅθεν καὶ Εὔηνος περὶ αὐτῆς λέγει,

ἥτις κερδαίνουσ᾽ οὐδὲν, ὅμως ἀδικεῖ.

Ἔστι δὲ ἀδικίας, τὸ παραβαίνειν τὰ πάτρια ἔθη καὶ τὰ νόμιμα, τὸ ἀπειθεῖν τοῖς νόμοις καὶ τοῖς ἄρχουσι, τὸ ψεύδεσθαι, τὸ ἐπιορκεῖν, τὸ παραβαίνειν τὰς ὁμολογίας καὶ τὰς πίστεις. Ἀκολουθεῖ δὲ τῇ ἀδικίᾳ συκοφαντία, ἀλαζονεία, ἀφιλανθρωπία, προσποίησις, κακοήθεια, πανουργία.

Ἀνελευθερίας δέ ἐστιν εἴδη τρία· αἰσχροκέρδεια, φειδωλία, κιμβικία. Ἔστι δὲ αἰσχροκέρδεια μὲν, καθ᾽ ἣν κερδαίνειν ζητοῦσι πανταχόθεν, καὶ τὸ κέρδος αἰσχύνης περὶ πλείονος ποιοῦνται. Φειδωλία δὲ, καθ᾽ ἣν ἀδάπανοι γίνονται τῶν χρημάτων εἰς τὸ δέον. Κιμβικία δέ ἐστι, καθ᾽ ἣν δαπανῶσι μὲν, κατὰ μικρὸν δὲ καὶ κακῶς, καὶ πλείω βλάπτονται, τῷ μὴ κατὰ καιρὸν ποιεῖσθαι τὸ διάφορον. Ἔστι δὲ τῆς ἀνελευθερίας, τὸ περὶ πλείστου ποιεῖσθαι χρήματα, καὶ τὸ μηδὲν ὄνειδος ἡγεῖσθαι τῶν ποιούντων κέρδος, καὶ βίος θητικὸς καὶ δουλοπρεπὴς καὶ ῥυπαρὸς καὶ φιλοτιμίας καὶ ἐλευθερίας ἀλλότριος. Ἀκολουθεῖ δὲ τῇ ἀνελευθερίᾳ μικρολογία, βαρυθυμία, μικροψυχία, ταπεινότης, ἀμετρία, ἀγένεια, μισανθρωπία.

Μικροψυχίας δέ ἐστι, τὸ μήτε τιμὴν, μήτε ἀτιμίαν, μήτε εὐτυχίαν, μήτε ἀτυχίαν δύνασθαι φέρειν, ἀλλὰ τιμώμενον μὲν ἀναχαυνοῦσθαι, καὶ μικρὰ εὐτυχήσαντα ὑπεξαίρεσθαι, ἀτιμίαν δὲ μηδὲ τὴν ἐλαχίστην ἐνεγκεῖν δύνασθαι, ἀπότευγμα δὲ ὁτιοῦν ἀτυχίαν κρίνειν μεγάλην, ὀδύ

ρεσθαι δὲ ἐπὶ πᾶσι καὶ δυσφορεῖν. Ἔτι δὲ καὶ τοιοῦτός ἐστιν ὁ μικρόψυχος, οἷος πάντα τὰ ὀλιγωρήματα καλεῖν ὕβριν καὶ ἀτιμίαν, καὶ τὰ δι' ἄγνοιαν ἢ λήθην ἢ ἄνοιαν γινόμενα. Ἀκολουθεῖ δὲ τῇ μικροψυχίᾳ μικρολογία, μεμψιμοιρία, δυσελπιστία, ταπεινότης.

(*) Καθόλου δὲ τῆς μὲν ἀρετῆς ἐστι, τὸ ποιεῖν σπουδαίαν τὴν διάθεσιν περὶ τὴν ψυχὴν εὐθείαις καὶ τεταγμέναις κινήσεσι χρωμένην, καὶ συμφωνοῦσαν κατὰ πάντα μέρη· διὸ καὶ δοκεῖ παράδειγμα πολιτείας ἀγαθῆς εἶναι σπουδαίας ψυχῆς διάθεσις. Ἔστι δὲ τῆς ἀρετῆς, τὸ εὐεργετεῖν τοὺς ἀξίους, καὶ τὸ φιλεῖν τοὺς ἀγαθοὺς, καὶ τό μισεῖν τοὺς κακοὺς, καὶ τὸ μήτε κολαστικὸν εἶναι, μήτε τιμωρητικὸν, ἀλλὰ προσηνῆ καὶ εὐμενικὸν καὶ εὐγνωμονικόν. Ἀκολουθεῖ δὲ τῇ ἀρετῇ χρηστότης, ἐπιείκεια, εὐγνωμοσύνη, ἐλπὶς ἀγαθή, ἔτι δὲ καὶ τὰ τοιαῦτα· φιλοίκειον εἶναι καὶ φιλόφιλον καὶ φιλεταῖρον καὶ φιλοξένιον καὶ φιλάνθρωπον καὶ φιλόκαλον, ἃ δὴ πάντα τῶν ἐπαινουμένων ἐστί· τῆς δὲ κακίας ἐστὶ τὰ ἐναντία, καὶ παρακολουθεῖ τὰ ἐναντία αὐτῇ. Πάντα δὲ τὰ τῆς κακίας καὶ τὰ ἀκολουθοῦντα αὐτῇ τῶν εἰρημένων εἰσί.

19. Πυθαγόρου.

Ἄγρυπνος ἔσο κατὰ νοῦν· συγγενὴς γὰρ τοῦ ἀληθινοῦ θανάτου ὁ περὶ τοῦτον ὕπνος.

20. Ἃ μὴ δεῖ ποιεῖν, μηδὲ ὑπονοοῦ ποιεῖν.

21. Ζητεῖν δεῖ καὶ ἄνδρα καὶ τέκνα καὶ φίλους τοὺς κατὰ τὴν ἀπαλλαγὴν τοῦ βίου παραμένοντας.

22. Πυθαγόρου.

Ἰσχὺν τῇ ψυχῇ αἱροῦ μᾶλλον, ἢ τῷ σώματι.

23. Πέπεισο μὴ εἶναι σὸν κτῆμα, ὅπερ μὴ ἐντὸς διανοίας ἔχεις.

24. *Πρᾶττε μεγάλα, μὴ ὑπισχνούμενος μεγάλα.*

25. *Τέκνα μάθε τίκτειν, οὐ τὰ γηροβοσκήσοντα τὸ σῶμα, τὰ δὲ τὴν ψυχὴν θρέψοντα τῇ ἀϊδίῳ τροφῇ.*

26. *Τὰ ἐπίπονα τῶν ἡδέων μᾶλλον ἡγοῦ συντελεῖν εἰς ἀρετήν.*

27. *Χαλεπὸν πολλὰς ὁδοὺς ἅμα τοῦ βίου βαδίζειν.*

28. *Ψυχῆς πᾶν πάθος εἰς σωτηρίαν αὐτῆς πολεμιώτατον.*

29. *Πυθαγόρου.*

Πυθαγόρας ἔφη, ὅτι χρὴ βίον αἱρεῖσθαι τὸν ἄριστον, ἡδὺν γὰρ αὐτὸν ἡ συνήθεια ποιήσει. Πλοῦτος ἀσθενὴς ἄγκυρα, δόξα ἔτι ἀσθενεστέρα· τὸ σῶμα ὁμοίως, αἱ ἀρχαί, αἱ τιμαί, πάντα ταῦτα ἀσθενῆ καὶ ἀδύνατα. Τίνες οὖν ἄγκυραι δυναταί; φρόνησις, μεγαλοψυχία, ἀνδρεία· ταύτας οὐδεὶς χειμὼν σαλεύει. Οὗτος θεοῦ νόμος, ἀρετὴν εἶναι τὸ ἰσχυρὸν καὶ βέβαιον μόνον· τὰ δ᾽ ἄλλα λῆρον.

30. *Ἀντισθένους.*

Οὔτε συμπόσιον χωρὶς ὁμιλίας, οὔτε πλοῦτος χωρὶς ἀρετῆς ἡδονὴν ἔχει.

31. *Φωκίωνος.*

Οὔτε ἐξ ἱεροῦ βωμόν, οὔτε ἐκ τῆς ἀνθρωπίνης φύσεως ἀφαιρετέον τὸν ἔλεον.

32. *Διογένους.*

Πυνθανομένου τινός, Πῶς ἄν τις ἑαυτοῦ διδάσκαλος γένοιτο; Εἰ ὑπὲρ ὧν ἐπιτιμᾷ τοῖς ἄλλοις, ἔφη, καὶ ἑαυτῷ ἐπιτιμῴη μάλιστα.

33. *Σωκράτους.*

(*) *Τοῦ βίου, καθάπερ ἀγάλματος, πάντα τὰ μέρη καλὰ εἶναι δεῖ.*

34. Ἀνδριὰς μὲν ἐπὶ βάσεως, σπουδαῖος δὲ ἀνὴρ ἐπὶ καλῆς προαιρέσεως ἑστὼς ἀμετακίνητος ὀφείλει εἶναι.

35. Τὸν λιβανωτὸν τοῖς θεοῖς, τὸν δὲ ἔπαινον τοῖς ἀγαθοῖς ἀπονέμειν δεῖ.

36. Ἀπολογεῖσθαι μὲν γὰρ χρὴ ὑπὲρ τῶν ἀδίκως περὶ τὸ ἀδικεῖν αἰτίαν ἐχόντων· ἐπαινεῖν δὲ τοὺς ἐπ' ἀγαθῷ τινι διαφέροντας.

37. Σωκράτους.

Οὔτε ἵππος εὐγενὴς κρίνοιτ' ἂν ὁ πολυτελῆ σκευὴν ἔχων, ἀλλ' ὁ τῇ φύσει λαμπρός· οὔτε ἀνὴρ σπουδαῖος ὁ πολύτιμον οὐσίαν κεκτημένος, ἀλλ' ὁ τὴν ψυχὴν γενναῖος.

38. Τοῦ σοφοῦ στόματος ἀνοιχθέντος, καθάπερ ἱεροῦ, τὰ τῆς ψυχῆς καταβλέπεται, ὥσπερ ἀγάλματα.

39. Δημοκρίτου.

Ἀνθρώποις ἁρμόδιον, ψυχῆς μᾶλλον ἢ σώματος ποιεῖσθαι λόγον. Ψυχὴ μὲν γὰρ τελεωτάτη σκήνεος μοχθηρίαν ὀρθοῖ· σκήνεος δὲ ἰσχὺς ἄνευ λογισμοῦ ψυχὴν οὐδέν τι ἀμείνω τίθησι.

40. Δημοκρίτου.

Ἀνθρώποισι γὰρ εὐθυμίη γίνεται μετριότητι τέρψιος, καὶ βίου συμμετρίῃ· τὰ δὲ λείποντα καὶ ὑπερβάλλοντα μεταπίπτειν τε φιλεῖ, καὶ μεγάλας κινησίας ἐμποιέειν τῇ ψυχῇ. Αἱ δ' ἐκ μεγάλων διαστημάτων κινούμεναι τῶν ψυχέων οὔτε εὐσταθέες εἰσίν, οὔτε εὔθυμοι. Ἐπὶ τοῖς δυνατοῖς οὖν δεῖ ἔχειν τὴν γνώμην, καὶ τοῖς παρεοῦσιν ἀρκέεσθαι· τῶν μὲν ζηλουμένων καὶ θαυμαζομένων ὀλίγην μνήμην ἔχοντα, καὶ τῇ διανοίᾳ μὴ προσεδρεύοντα· τῶν δὲ ταλαιπωρεόντων τοὺς βίους θεωρέειν, ἐννοούμενον ἃ πάσχουσι κάρτα, ὅκως ἂν τὰ παρεόντα σοι καὶ ὑπάρχοντα μεγάλα καὶ ζηλωτὰ φαίνηται, καὶ μηκέτι πλειόνων

ἐπιθυμέοντι συμβαίνῃ κακοπαθέειν τῇ ψυχῇ. Ὁ γὰρ θαυμάζων τοὺς ἔχοντας καὶ μακαριζομένους ὑπὸ τῶν ἄλλων ἀνθρώπων, καὶ τῇ μνήμῃ πᾶσαν ὥραν προσεδρεύων, ἀεὶ ἐπικαινουργεῖν ἀναγκάζεται, καὶ ἐπιβάλλεσθαι δὶ ἐπιθυμίην τοῦ τι πρήσσειν ἀνήκεστον ὃ νόμοι κωλύουσιν. Διόπερ τὰ μὲν μὴ δίζεσθαι χρεών, ἐπὶ δὲ τοῖς εὐθυμέεσθαι χρεὼν παραβάλλοντα τὸν ἑαυτοῦ βίον πρὸς τὸν τῶν φαυλότερον πρησσόντων, καὶ μακαρίζειν ἑωυτὸν, ἐνθυμεύμενον ἃ πάσχουσιν, ὅκως αὐτέων βέλτιον πρήσσῃ τε καὶ διάγῃ. Ταύτης γὰρ ἐχόμενος τῆς γνώμης εὐθυμότερόν τε διάξεις, καὶ οὐκ ὀλίγας κῆρας ἐν τῷ βίῳ διώσεαι, φθόνον καὶ ζῆλον καὶ δυσμενίην.

41. Ἰσοκράτους Νικοκλῆς ἢ Κύπριοι.

Μὴ τὴν κακίαν οἴεσθε μᾶλλον τῆς ἀρετῆς ὠφελεῖν, τὸ δ' ὄνομα ἀτυχέστερον ἔχειν· ἀλλ' οἵων περ ὀνομάτων ἕκαστα τῶν πραγμάτων τετύχηκε, τοιαύτας ἡγεῖσθε καὶ τὰς δυνάμεις αὐτῶν εἶναι.

42. [Ἰσοκράτους πρὸς Δημόνικον.

Τῆς ἀρετῆς οὐδὲν κτῆμα σεμνότερον οὐδὲ βεβαιότερόν ἐστι.

43. Ἐν ταὐτῷ.

Ἡ δὲ τῆς ἀρετῆς κτῆσις, οἷς ἂν ἀκιβδήλως ταῖς διανοίαις συναυξηθῇ, μόνη μὲν συγγηράσκει· πλούτου δὲ κρείττων, χρησιμωτέρα δ' εὐγενείας ἐστίν· τὰ μὲν τοῖς ἄλλοις ἀδύνατα δυνατὰ καθιστῶσα· τὰ δὲ τῷ (*) πλήθει φοβερὰ, θαρσαλέως ὑπομένουσα· καὶ τὸν μὲν ὄκνον ψόγον, τὸν δὲ πόνον ἔπαινον ἡγουμένη.

44. Ἰσοκράτους Παναθηναϊκοῦ.

41. p. 39. B. 42. 43. 44. Gesner. descripsit ex ipso Isocrate 43. §. 7. 44. p. 239.

Τίνας οὖν καλῶ πεπαιδευμένους; ἐπεὶ τὰς τέχνας καὶ τὰς ἐπιστήμας καὶ τὰς δυνάμεις ἀποδοκιμάζω. Πρῶτον μὲν τοὺς καλῶς χρωμένους τοῖς πράγμασι τοῖς κατὰ τὴν ἡμέραν ἑκάστην προσπίπτουσι, καὶ τὴν δόξαν ἐπιτυχῆ τῶν καιρῶν ἔχοντας καὶ δυναμένην ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ στοχάζεσθαι τοῦ συμφέροντος· ἔπειτα τοὺς πρεπόντως καὶ δικαίως ὁμιλοῦντας τοῖς ἀεὶ πλησιάζουσι· καὶ τὰς μὲν τῶν ἄλλων ἀηδίας καὶ βαρύτητας εὐκόλως καὶ ῥᾳδίως φέροντας, σφᾶς δὲ αὐτοὺς ὡς δυνατὸν ἐλαφροτάτους καὶ μετριωτάτους τοῖς συνοῦσι παρέχοντας· ἔτι τοὺς μὲν τῶν ἡδονῶν ἀεὶ κρατοῦντας, τῶν δὲ συμφορῶν μὴ λίαν ἡττωμένους, ἀλλ᾽ ἀνδρωδῶς ἐν αὐταῖς διακειμένους, καὶ τῆς φύσεως ἀξίους ἧς μετέχοντες τυγχάνομεν· τέταρτον, ὅπερ μέγιστον. μὴ διαφθειρομένους ὑπὸ τῶν εὐπραγιῶν, μηδ᾽ ἐξισταμένους αὐτῶν, μηδὲ ὑπερηφάνους γιγνομένους, ἀλλ᾽ ἐμμένοντας τῇ τάξει τῶν εὖ φρονούντων· καὶ μὴ μᾶλλον χαίροντας τοῖς διὰ τύχην ὑπάρξασιν ἀγαθοῖς, ἢ τοῖς διὰ τὴν αὐτῶν φύσιν καὶ φρόνησιν ἐξ ἀρχῆς γιγνομένοις. Τοὺς δὲ μὴ μόνον πρὸς ἓν τούτων, ἀλλὰ πρὸς ἅπαντα ταῦτα τὴν ἕξιν τῆς ψυχῆς εὐάρμοστον ἔχοντας, τούτους φημὶ φρονίμους εἶναι καὶ τελείους ἄνδρας, καὶ πάσας ἔχειν τὰς ἀρετάς.]

45. *Ἰσοκράτους.*

Ἰσοκράτης εἶπεν, ὅτι τὸν χρηστὸν καὶ ἀγαθὸν ἄνδρα δεῖ τῶν μὲν προγεγενημένων μεμνῆσθαι, τὰ δὲ ἐνεστῶτα πράττειν, περὶ δὲ τῶν μελλόντων φυλάττεσθαι.

46. *Ἐπικτήτου.*

Ὁ τύχῃ βίος συμπεπλεγμένος ἔοικε χειμάῤῥῳ ποταμῷ· καὶ γὰρ ταραχώδης καὶ ἰλύος ἀνάμεστος καὶ δυσέμβα-

46. Fr. 1.

τος καὶ τυραννικὸς καὶ πολύηχος καὶ ὀλιγοχρόνιος.

47. Τοῦ αὐτοῦ.

Ψυχὴ ὁμιλοῦσα ἀρετῇ ἔοικεν ἀενάῳ πηγῇ· καὶ γὰρ καθαρὸν καὶ ἀτάραχον καὶ πότιμον καὶ νόστιμον καὶ κοινωνικὸν καὶ πλούσιον καὶ ἀβλαβὲς καὶ ἀνώλεθρον.

48. Τοῦ αὐτοῦ.

Εἰ βούλει ἀγαθὸς εἶναι, πρῶτον πίστευσον ὅτι κακὸς εἶ.

49. Τοῦ αὐτοῦ.

Βέλτιον, ὀλιγάκις πλημμελεῖν ὁμολογοῦντα, σωφρονεῖν πλεονάκις ἢ ὀλιγάκις ἁμαρτεῖν λέγοντα, πλημμελεῖν πολλάκις.

50. Τοῦ αὐτοῦ.

Κόλαζε τὰ πάθη, ἵνα μὴ ὑπ' αὐτῶν τιμωρῇ.

51. Μὴ οὕτω τὸ τῆς δόξης αἰσχύνου, ὡς τὸ ἐκ τῆς ἀληθείας ἀπόφευγε.

52. Εἰ βούλει καλῶς ἀκούειν, μάθε καλῶς λέγειν. Μαθὼν δὲ καλῶς λέγειν, πειρῶ καλῶς πράττειν· καὶ οὕτω καρπώσῃ τὸ καλῶς ἀκούειν.

53. Τοῦ αὐτοῦ Ἐγχειριδίου.

Ὅτ' ἄν τις κακῶς τι ποιῇ, ἢ κακῶς τι λέγῃ, μέμνησο ὅτι καθήκειν αὐτῷ οἰόμενος ποιεῖ. Τί οὖν, ἀκολουθήσει τῷ σοι φαινομένῳ, ἢ τῷ αὐτῷ; ἀλλὰ κακῶς αὐτῷ φαίνεται. Τίς οὖν ἐξηπάτηται; ἐκεῖνος. Τίς οὖν βέβλαπται; ὁ ἐξηπατημένος. Καὶ γὰρ τὸ ἀληθὲς συμπεπλεγμένον ἐάν τις ὑπολάβῃ ψεῦδος, οὐ τὸ συμπεπλεγμένον βλάπτεται, ἀλλ' ὁ ὑπολαβών.

54. (*)Ἐλευθερία καὶ δουλεία, τὸ μὲν ἀρετῆς ὄνομα, τὸ δὲ κακίας· ἄμφω δὲ προαιρέσεως ἔργα. Οἷς δὲ προαί-

47. Fr. 2. 48. Fr. 3. 49. Fr. 4. 50. Fr. 5. 51. Fr. 6. 52. Fr. 7. 53. Vide enchir. c. 42. 54. Epictet. Fr. 8.

ρεσις οὐ κοινωνεῖ, τούτων ψαύει μὲν οὐδέτερον· ψυχὴ δὲ δεσπόζειν εἴωθε σώματος, καὶ ὅσα τῶν ἀμφὶ σῶμα προαιρέσεως ἀκοινώνητα. Οὐδεὶς γὰρ δοῦλος τὴν προαίρεσιν ὑπάρχων ἐλεύθερος.

55. Κακὸς δεσμὸς σώματος μὲν τύχη, ψυχῆς δὲ κακία. Ὁ μὲν γὰρ τὸ σῶμα λελυμένος, τὴν δὲ ψυχὴν δεδεμένος δοῦλος· ὁ δ' αὖ τὸ σῶμα δεδεμένος, τὴν δὲ ψυχὴν λελυμένος ἐλεύθερος.

56. Τὸν μὲν τοῦ σώματος δεσμὸν λύει καὶ φύσις διὰ θανάτου καὶ κακία διὰ χρημάτων· τὸν δὲ τῆς ψυχῆς ἀρετὴ διὰ μαθήσεως καὶ ἐμπειρίας καὶ ἀσκήσεως.

57. Εἰ βούλει ἀταράχως καὶ εὐαρέστως ζῆν, πειρῶ τοὺς συνοικοῦντάς σοι σύμπαντας ἀγαθοὺς ἔχειν. Ἕξεις δὲ ἀγαθούς, εἰ τοὺς μὲν ἑκόντας παιδεύοις, τοὺς δὲ ἄκοντας ἀπολύοις. Συμφεύξεται γὰρ τοῖς φυγοῦσιν ἡ μοχθηρία ἅμα καὶ ἡ κακία· συναπολειφθήσεται δὲ τοῖς συμμένουσί σοι ἡ χρηστότης καὶ ἡ ἐλευθερία.

58. Ἐκ τῶν Ἰαμβλίχου.

Ψυχῇ ζῶντας ἡμᾶς τῇ ταύτης ἀρετῇ ῥητέον εὖ ζῆν· ὡς ὀφθαλμοῖς ὁρῶντας τῇ τούτων ἀρετῇ καλῶς ὁρᾶν.

59. Τοῦ αὐτοῦ Προτρεπτικῶν εἰς φιλοσοφίαν λόγων.

Καθάπερ εἰς ἄσυλον τέμενος τὴν ἀρετὴν ὁρμητέον, ὅπως εἰς μηδεμίαν ἀγεννῆ τύχης ὕβριν ὦμεν ἔκδοτοι.

60. Τοῦ αὐτοῦ Πρὸς Σωκράτην περὶ Ἀρετῆς.

Ψυχῆς μὲν οὖν ἂν εἴη ἀρετὴ τελεότης καὶ εὐμετρία τῆς ζωῆς, λόγου τε καὶ νοῦ καὶ διανοήσεως ἡ ἀκροτάτη καὶ καθαρωτάτη ἐνέργεια. Τὰ δὲ ἔργα τῆς ἀρετῆς ἀγαθοειδῆ, κάλλιστα, νοερά, σπουδαῖα, πλήρη μεσότητος,

55. Fr. 9. 56. Fr. 10. 57. Fr. 11.

εὐκαιρίας μετέχοντα, προηγούμενα, τέλους ἀρίστου στοχαζόμενα, χαρίεντα, ὅτι μάλιστα θεωρεῖσθαι.

61. [*Ἀγαπητοῦ πρὸς Ἰουστινιανόν.*

Σπούδαζε διαπαντὸς, καὶ ὥσπερ οἱ τὰς κλίμακας ἀναβαίνειν ἀρξάμενοι οὐ πρότερον ἵστανται τῆς ἐπὶ τὰ ἄνω φορᾶς, πρὶν ἂν τῆς ἄκρας ἐφίκωνται βαθμίδος, οὕτω καὶ αὐτὸς ἔχου τῆς τῶν καλῶν ἀναβάσεως.]

62. *Περικτυόνης Πυθαγορείας Περὶ Σοφίας.*

Γέγονε δὲ καὶ συνέστα ὁ ἄνθρωπος ποττὸ θεωρῆσαι τὸν λόγον τᾶς τῶν ὅλων φύσιος καὶ τᾶς σοφίας. ἔργον ἔστιν αὐτῷ τούτῳ κτήσασθαι καὶ θεωρῆσαι τὰν τῶν ἐόντων φρόνασιν.

63. *Ἐν ταὐτῷ.*

Γαμετρία μὲν ὦν καὶ ἀριθμητικὰ καὶ τἄλλα τὰ θεωρητικὰ καὶ ἐπιστῆμαι καὶ περί τινα τῶν ἐόντων κατασχολέονται· ἁ δὲ σοφία περὶ πάντα τὰ γένη τῶν ἐόντων. Οὕτως γὰρ ἔχει σοφία περὶ πάντα τὰ ἐόντα, ὡς ὄψις περὶ πάντα τὰ ὁρατὰ καὶ ἀκοὴ περὶ πάντα τὰ ἀκουστά. Τὰ δὲ συμβεβηκότα τοῖς ἐοῦσιν ἃ μὲν καθόλω πᾶσι συμβέβακεν, ἃ δὲ πλείστοις αὐτῶν, ἃ δὲ παρ᾽ ἑνὶ ἑκάστῳ. Τὰ μὲν ὦν καθόλω πᾶσιν συμβεβακότα συνιδὲν καὶ θεωρῆσαι τᾶς σοφίας οἰκῆον· τὰ δὲ τοῖς πλείστοις τᾶς περὶ φύσιν ἐπιστήμας· τὰ δ᾽ ἴδια καθ᾽ ἕκαστον τᾶς περί τι ἀφωρισμένον ἐπιστάμας. Καὶ διὰ τοῦτο σοφία μὲν τὰς τῶν ἐόντων ἁπάντων ἀρχὰς ἀνευρίσκει· φυσικὰ δὲ (*) τὰς τῶν φύσει γιγνομένων· γαμετρία δὲ καὶ ἀριθμητικὰ καὶ μουσικὰ τὰς περὶ τὸ ποσὸν καὶ τὸ ἐμμελές. Ὅστις ὦν

61. Omnia Agapeti dicta, quae in recentioribus Stobaei editionibus leguntur, de suo addidit Gesnerus. Vid. Corp. Byz. Hist. T. XXIV. p. 139 ed. Ven.

ἀναλῦσαι οἷός ἐστι πάντα γένη ὑπὸ μίαν καὶ τὰν αὐτὰν ἀρχὰν, καὶ πάλιν ἐκ ταύτας συνθεῖναι καὶ ἀριθμάσασθαι, οὗτος δοκεῖ καὶ σοφώτατος εἶναι καὶ ἀληθέστατος, ἔτι δὲ καὶ καλὰν σκοπιὰν ἀνευρηκέναι, ἀφ᾽ ἇς δυνατὸς ἐσσεῖται τόν τε θεὸν κατόψεσθαι, καὶ πάντα τε τὰ ἐν τᾷ συστοιχίᾳ τε καὶ τάξει τὰ ἐκείνου κατακεχωρισμένα.

64. Μετώπου Πυθαγορείου Μεταποντίνου ἐκ τοῦ Περὶ Ἀρετῆς.

Ἀρετὰ ἐντὶ ἀνθρώπω τελειότας φύσιος ἀνθρώπω. Ἕκαστον γὰρ τῶν ἐόντων τέλειον καὶ ἄκρον γίνεται κατ-τὰν οἰκείαν τᾶς ἀρετᾶς φύσιν. Ἵππω τε γὰρ ἀρετὰ ἐντὶ, ἃ ἐς τὸ ἄκρον ἄγοισα τὰν τῶ ἵππω φύσιν· καὶ ἐπὶ τῶν μερέων δὲ τῶν καθ᾽ ἕκαστον ὁ αὐτὸς λόγος. Ὀπτίλων τε γὰρ ἀρετὰ ὀξυδορκία· αὐτὰ δ᾽ ἀκρότας ἐντὶ τᾶς ὀφθαλμῶν φύσιος. Καὶ ὠάτων ἀρετὰ ὀξυακοΐα· αὐτὰ δ᾽ ἀκρότας ἐντὶ τᾶς ὠάτων φύσιος. Καὶ ποδῶν ἀρετα ποδωκεία· καὶ αὐτὰ δὲ ἀρετὰ ἐντὶ τῆς ποδῶν φύσεως. Ἀνάγκη δ᾽ ἀρετὰν πᾶσαν τρία ταῦτ᾽ ἔχεν, λόγον καὶ δύναμιν καὶ προαίρεσιν· λόγον μὲν, ᾧ κρίνει καὶ θεωρεῖ· δύναμιν δὲ, ᾇ ἀντέχει καὶ κρατεῖ· προαίρεσιν δὲ, ᾇ στέργει καὶ ἀγαπῇ. Τὸ μὲν ὦν κρίνεν καὶ θεωρὲν ἐντὶ τῶ διανοητικῶ μέρεος τᾶς ψυχᾶς· τὸ δ᾽ ἀντέχεν καὶ κρατὲν ἴδιον τῶ ἀλόγω μέρεος τᾶς ψυχᾶς. Συνέστακε γὰρ προαίρεσις ἐκ διανοίας καὶ ὀρέξιος· ἃ μὲν ὦν διάνοια ἀπὸ τῶ λογικῶ μέρεός ἐντι τᾶ ψυχᾷ· ἃ δὲ ὄρεξις ἀπὸ τῶ ἀλόγω. Τὸ δὲ πλῆθος τᾶν ἀρετᾶν ἁπασᾶν ἐκ τῶν μερέων τᾶς ψυχᾶς κατίδοιτο κά τις, ὡσαύτως δὲ καὶ τὰν γένεσιν, καὶ τὰν σύστασιν τᾶς ἀρετᾶς. Ἐπὶ γὰρ τῶν μερέων τᾶς ψυχᾶς δύο τὰ πρῶτα, τὸ μὲν λογιστικὸν, τὸ δ᾽ ἄλογον. Καὶ λογιστικὸν μὲν, ᾧ κρίνομες καὶ θεω-

ρέομες· ἄλογον δὲ, ᾧ ὁρμῶμες καὶ ὀρεγόμεθα. Ταῦτα δὲ ἀλλάλοις ἢ συμφωνοῦντι, ἢ διαφωνοῦντι· ἃ δὲ μάχα καὶ διαφωνία γίνεται αὐτοῖς δι' ὑπερβολὰν καὶ ἔλλειψιν. Φανερὸν ὦν, ὅκκα μὲν τὸ λογιστικὸν μέρος τᾶς ψυχᾶς ἐγκρατῆ τῶ ἀλόγω, γίνεται καρτερία καὶ ἐγκράτεια· ὅκκα δὲ τὸ ἄλογον μέρος ψυχᾶς, ἀκρασία καὶ μαλακία· ὅκκα δὲ τὸ μὲν ἄγηται, τὸ δ' ἕπηται, καὶ ἀμφότερα συμφωνῆ ἀλλάλοις, τὸ τηνικαῦτα ἀρετά. Ἃ μὲν ὦν καρτερία καὶ ἐγκράτεια γίνεται μετὰ λύπας· ἀλλ' ἃ μὲν καρτερία ἐν τῷ ἀντέχεν πόνῳ· ἃ δ' ἐγκράτεια ἐν τῷ ἀντέχεν ἁδονᾷ. Ἃ δ' ἀκρατία καὶ μαλακία ἐν τῷ μὴ ἀντέχεν, μηδὲ κρατέν. Καὶ διὰ τοῦτο συμβαίνει φεύγεν τἀγαθὰ τὼς ἀνθρώπως διὰ λύπαν, ἀποβαλὲν δ' αὐτὰ διὰ ἁδονάν. Καί τοι ἔπαινοι δὲ καὶ ψόγοι καὶ τὰ καλὰ πάντα τὰ περὶ τὸν ἄνθρωπον γίνεται ἐν τούτοις τοῖς μέρεσι τᾶς ψυχᾶς. Καὶ καθόλω μὲν ἃ τᾶς ἀρετᾶς σύστασις γίνεται τοῦτον τὸν τρόπον· τὰ δὲ εἴδεα αὐτᾶς καὶ τὰ μέρεα οὕτως κά τις ἀθρησάτω. Ἐπεὶ γὰρ τᾶς ψυχᾶς δύο μέρεα, τὸ μὲν. λογιστικόν, τὸ δὲ ἄλογον· τῶ δὲ ἀλόγω τὸ μὲν θυμοειδές, τὸ δ' ἐπιθυματικόν· καὶ τὸ μὲν λογιστικόν ἐντι, ᾧ κρίνομες καὶ θεωροῦμες· τὸ δ' ἄλογον, ᾧ ὁρμῶμες καὶ ὀρεγόμεθα· καὶ τούτου τὸ μὲν, οἷον ἀμυντικὸν καὶ ὑπερμαχατικὸν ποττοὺς πλασίον, θυμοειδὲς ὀνυμάζεται. (*)τὸ δ', οἷον ὀρεκτικὸν καὶ ποθητικὸν τᾶς οἰκείας τῶ σώματος συστάσιος ἐπιθυματικόν· φανερὸν ὡς κατὰ λόγον τοῖς μέρεσι τούτοις τᾶς ψυχᾶς, καὶ τὸ πλᾶθος τᾶν ἀρετᾶν ἀκολούθακεν, καὶ ταὶ διαφοραὶ καὶ ἰδιότατες αὐτῶν. *) Τῶ μὲν γὰρ λογιστι-

*) Quae sequuntur, in edd. ante Gaisford. leguntur tamquam Theagis post §. 70. p. 10. & 11 ed. Gesner.

κῶ μέρεος τᾶς ψυχᾶς ἀρετὰ ἁ φρόνασις, κριτικὰ γάρ ἐντὶ καὶ θεωρητικὰ ἕξις· τῶ δὲ θυμοειδέος ἀνδρία· ἕξις γάρ ἐντὶ ἀντερειστικὰ καὶ ὑποστατικὰ τῶν δεινῶν· τῶ δ᾽ ἐπιθυμητικῶ ἁ σωφροσύνα· μετριότας γάρ ἐντὶ καὶ κατοχά τις ἁδονᾶν τᾶν διὰ σώματος· ὅλας δὲ τᾶς ψυχᾶς ἁ δικαιοσύνα. Φαῦλοι μὲν γάρ τοι ἄνθρωποι γίνονται ἢ διὰ κακίαν, ἢ δι᾽ ἀκρατίαν, ἢ διὰ θηριότητα· ἀδικοῦντι δ᾽ ἀλλάλως ἢ διὰ κέρδος, ἢ δι᾽ ἁδονὰν, ἢ διὰ φιλοτιμίαν. Ἁ μὲν οὖν κακία τῶ λογιστικῶ μέρεος τᾶς ψυχᾶς ἐντὶν οἰκειοτέρα· προσέοικε γάρ ἁ μὲν φρόνασις τᾷ τέχνᾳ, ἁ δὲ κακία τᾷ κακοτεχνίᾳ· ἕξιν μαχανάσιος γάρ πόθεν εὑρίσκει τὸ ἄδικον· ἁ δ᾽ ἀκρασία μᾶλλον τῶ ἐπιθυμητικῶ· ἐν γάρ (*) τῷ κρατὲν ἁδονᾶς ἁ ἐγκράτεια· καὶ ἐν τῷ μὴ κρατὲν ἁ ἀκρατία. Ἁ δὲ θηριότας τῶ θυμοειδέος· ὅκκα γάρ τᾷ ἐπιθυμίᾳ τῶ κακῶς ποιῆσαι χαρίζηταί τις, οὐχ ὡς ἄνθρωπος, ἀλλ ὡς θηρίον, τὸ τοιόνδε ὀνομάζεται θηριῶδες. Ἀκόλουθα δὲ καὶ τὰ ἀποτελέσματα τῶν διαθέσιων τούτων, ἅν περ ἕνεκα πράσσοντι. Ἁ μὲν γάρ πλεονεξία ἀπὸ κακίας· ἁ δὲ κακία ἀπὸ τῶ λογιστικῶ μέρεος τᾶς ψυχᾶς. Καὶ ἁ μὲν φιλοτιμία ἀπὸ τοῦ θυμοειδέος· αὐτὰ δ᾽ ἐν ὑπερβολᾷ γενομένα γεννῇ τὰν θηριότητα. Πάλιν δὲ ἁ μὲν ἁδονὰ ἐν τῷ ἐπιθυμητικῷ, σφοδρότερον δὲ μαστευομένα, γεννᾷ τὴν ἀκρατίαν. Ὥστ᾽ πεὶ τὸ ἀδικεῖν γίνεται δι᾽ αἰτίας τοσαύτας, φανερὸν ὅτι ὁ δικαιοπραγεῖν γίνεται διὰ τὰς ἴσας. Φύσει γάρ ἁ ν ἀρετὰ ἀγαθοποιὸς καὶ ὠφελητικά· ἁ δὲ κακία κακοιὸς καὶ βλαπτικά. Ἐπεὶ δὲ τῶν τᾶς ψυχᾶς μερέων τὸ ἐντὶ ἀγεόμενον, τὸ δ᾽ ἑπόμενον· αἱ δ᾽ ἀρεταὶ καὶ αἱ ίαι περὶ ταῦτα καὶ ἐν τούτοις· φανερὸν ὅτι καὶ τῶν τῶν ταὶ μὲν ἐντὶ ἀγεμονικαί, ταὶ δ᾽ ἑπητικαί, ταὶ δὲ

σύνθετοι ἐκ τούτων. Ἁγεμονικαὶ μὲν, οἷον ἁ φρόνησις· ἑπητικαὶ δὲ, οἷον ἁ ἀνδρεία καὶ σωφροσύνα· σύνθετοι δ' ἐκ τούτων, οἷον ἁ δικαιότης. Τὰ δὲ πάθεα τᾶς ἀρετᾶς ὕλα· περὶ ταῦτα γὰρ καὶ ἐν τούτοις ἁ ἀρετά. Τῶν δὲ παθέων τὸ μὲν ἑκούσιον, τὸ δ' ἀκούσιον· καὶ ἑκούσιον μὲν ἁδόνά· ἀκούσιον δὲ λύπα. Ταῦτα δὲ ταῦτα καὶ ἐπιτείνοντι καὶ ἀνίεντι τοὶ πολιτικοὶ, συναρμόζομεν τὰ ἄλογα μέρεα τᾶς ψυχᾶς ποτὶ τὸ λόγον ἔχον. Ταύτας δὲ συναρμογᾶς ὅρος, τὸ μήτε διὰ τὰν ἔνδειαν, μήτε διὰ τὰν ὑπερβολὰν ἀπείργεσθαι τὸν νόον τὸ ἴδιον ἔργον ἐπιτελέν. Συντέτακται γὰρ τὸ χέρηον ἕνεκα τῶ βελτίονος, ὡς ἐν μὲν τῷ κόσμῳ τὸ ἀειπαθὲς πᾶν μέρος ἕνεκα τῶ ἀεικινάτω, ἐν δὲ τᾷ συζυγίᾳ τῶν ζώων, τὸ θῆλυ ἕνεκα τοῦ ἄῤῥενος· τὸ μὲν γὰρ σπείρει τὰν ψυχὰν γεννῶν, τὸ δὲ μόνον τὰν ὕλαν παρέχεται τῷ γεννωμένῳ· ἐν δέ γε τᾷ ψυχᾷ τὸ ἄλογον τῶ λογικῶ. Συντέτακται γὰρ καὶ ὁ θυμὸς καὶ ἁ ἐπιθυμία ποτὶ τὸ πρᾶτον μέρος τᾶς ψυχᾶς· τὸ μὲν ὥσπερ δορυφόρος τις καὶ σωματοφύλαξ, τὸ δ' ὡς οἰκονόμος καὶ οἰκουρὸς τῶν ἀναγκαίων· ὁ δὲ νόος ἐπ' ἄκρας τᾶς κορυφᾶς τοῦ σώματος ἱδρυμένος καὶ ἔχων περιαυγέα καὶ διαυγέα τὰν ἔποψιν μαστεύεται τὰν τῶν ἐόντων φρόνασιν· καὶ τοῦτ' ἔργον ἐντὶ αὐτῷ κατὰ φύσιν, τὸ μαστευσάμενον καὶ κτησάμενον ἀκολουθῆσαι τοῖς βελτίοσιν αὐτοῦ καὶ τιμιωτάτοις. Ἀρχὰ γὰρ καὶ αἰτία καὶ κανὼν ἐντὶ τᾶς ἀνθρωπίνας εὐδαιμοσύνας ἁ τῶν θείων καὶ τιμιωτάτων ἐπίγνωσις.

65. (*) *Κλεινίου Πυθαγορείου Ταραντίνου.*

Πᾶσα μὲν οὖν ἀρετὰ τελεοῦται, καθάπερ ἐν ἀρχᾷ διώρισται, ἐκ λόγου καὶ προαιρέσεως καὶ δυνάμεως. Τοῦτο δὲ καθ' ἑαυτὸ ἕκαστον οὐκ ἀρετᾶς μέρος ἐντὶ, ἀλλ' αἴτιον

ἀρετᾶς. Ὅσοι μὲν οὖν ἔχοντι τὸ νοατικὸν καὶ γνωστικὸν μέρος αὐτᾶς, δεινοί τε καὶ συνετοὶ ἐνυμαίνονται· ὅσοι δὲ τὸ ἠθικόν τε καὶ προαιρετικόν, χρήσιμοί τε καὶ ἐπιεικέες.

66. *Κλεινίου Πυθαγορείου Ταραντίνου ἐκ τῶν Περὶ Ὁσιότητος καὶ Εὐσεβείας.*

Ὁπόσας δεῖ τὰς αἰτίας ἀναιρεῖν, δι' ἃς ἀδικεῖν πέφυκεν ἄνθρωπος; Αὗται δὲ τρεῖς τυγχάνοντι· φιλαδονία μὲν ἐν ταῖς ἀπολαύσεσι ταῖς διὰ σώματος· πλεονεξία δὲ ἐν τῷ κερδαίνειν· φιλοδοξία δὲ ἐν τῷ καθυπερέχειν τε τῶν ἴσων τε καὶ ὁμοίων. Δεῖ τοιγαροῦν γνωρίζειν, ὅτι τούτοις ἀντιτιθέμενοι οἷόν τέ ἐστιν, ἃ μὲν φόβον ἐμπαρασκευάζοντι τοῖς ἀνθρώποις, ἃ δὲ αἰσχύναν, ἃ δὲ καὶ ἐπιθυμίαν· φόβον μὲν δὴ τῶν νόμων, αἰσχύναν δὲ τῶν θεῶν, ἐπιθυμίαν δὲ τῶν λόγων. Διδάσκειν ὦν δεῖ τοὺς νέους ἐξ ἀρχᾶς τάν τε τῶν θεῶν τιμὰν καὶ τὰν τῶν νόμων· ἐκ τῶν δὲ γὰρ φανερὸν ἂν εἴη, ὅτι πᾶν ἔργον ἀνθρώπινον καὶ βίος ὁσιότατός τε καὶ εὐσεβείας μεθέξει καὶ ὀρθοπλοιεῖ.

67. *Θεαγοῦς Πυθαγορείου ἐκ τοῦ Περὶ Ἀρετῆς.*

Ἀρχαὶ τᾶς συμπάσας ἀρετᾶς τρεῖς· γνῶσις καὶ δύναμις καὶ προαίρεσις. Καὶ ἔστιν ἁ μὲν γνῶσις, οἷον ὄψις, ᾇ θεωροῦμεν καὶ κρίνομεν τὰ πράγματα· ἁ δὲ δύναμις, οἷον ἀλκά τις τοῦ σκάνεος, ᾧ ὑφιστάμεθα καὶ ἐμμένομεν τοῖς πράγμασιν· ἁ δὲ προαίρεσις οἷον χεῖρες ψυχᾶς τινες, αἷς ὁρμῶμεν καὶ ἀντιλαζύμεθα τῶν πραγμάτων. Ἔχει δὲ καὶ ὁ τᾶς ψυχᾶς διάκοσμος οὕτως. Τὸ μὲν γάρ τι αὐτᾶς ἐστι λογισμός, τὸ δὲ θύμωσις, τὸ δ' ἐπιθυμία. Λογισμὸς μὲν οὖν ὁ κρατέων τᾶς γνώσιος· θυμὸς δὲ ὁ κρατέων τῶ μένεος· ἐπιθυμία δὲ ἡ κρατοῦσα τοῦ ἐπιθυμητικοῦ ἀδεῶς. Ὅκκαν οὖν ἐς τὸ ἓν τὰ τρία ταῦτα μολῇ,

μίαν ἐπιδεξάμενα συναρμογὰν, τόκα δὲ γίνεται ἀρετὰ καὶ ὁμολογία ἐν τᾷ ψυχᾷ· ὅκκαν δὲ στασιάζοντα καὶ ἀπ' ἀλλάλων ἀπέσπασται, τόκκα δὲ γίνεται κακία καὶ ἀναρμοστία ἐν τᾷ ψυχᾷ. Καὶ ὅκκαν μὲν ὁ λογισμὸς ἐπικρατέῃ τῶν ἀλόγων μερῶν τᾶς ψυχᾶς, τόκκα δὲ γίνεται καρτερία καὶ ἐγκράτεια· καρτερία μὲν ἐν τῇ κατοχῇ τῶν πόνων· ἐγκράτεια δὲ ἐν τᾷ κατοχᾷ τῶν ἁδέων. Ὅκκαν δὲ τὰ ἄλογα μέρεα τᾶς ψυχᾶς ἐπικρατέῃ τῶ λογισμῶ, τόκα δὲ γίνεται μαλακία καὶ ἀκρατία· μαλακία μὲν ἐν τῷ φεύγειν τὼς πόνως, ἀκρατία δὲ ἐν τῷ νικᾶσθαι ὑπὸ τῶν ἁδέων. Ὅκκαν δὲ τὸ μὲν κρεῖσσον ἄρχῃ μέρος τᾶς ψυχᾶς, τὸ δὲ χέρηον ἄρχηται, καὶ τὸ μὲν ἁγῆται, τὸ δ' ἕπηται, ἀμφότερα δὲ συνευδοκῆται καὶ συνομολογῆται ἀλλάλοις, τόκκα δὲ γίνεται ἀρετὰ καὶ παναγαθία περὶ ὅλαν τὰν ψυχάν. Καὶ ὅκκαν μὲν τὸ ἐπιθυματικὸν ἕπηται μέρος τᾶς ψυχᾶς τῷ λογιστικῷ, γίνεται σωφροσύνα· ὅκκαν δὲ τὸ θυμοειδὲς, ἀνδρειότης. ὅκκαν δὲ τὰ μέρεα πάντα, δικαιότας. (*) Αὕτα γάρ ἐστιν ἡ διείργουσα τάς τε κακίας πάσας τῆς ψυχῆς καὶ τὰς ἀρετὰς ἀπ' ἀλλάλων. Καὶ ἔστιν ἁ δικαιότας σύνταγμά τι τᾶς ἁρμογᾶς τῶν μερέων τᾶς ψυχᾶς καὶ ἀρετὰ τελεία καὶ πανυπερτάτα· πάντα γὰρ ἐν ταύτᾳ. Τὰ δ' ἄλλ' ἀγαθὰ τᾶς ψυχᾶς οὐκ ἄτερθε ταύτας· διόπερ καὶ ἐν θεοῖς μέγα κράτος ἔχει ἁ δικαιότας, καὶ ἐν ἀνθρώποις· τῶ γὰρ ὅλω καὶ τῶ παντὸς ἅδ' ἀρετὰ συνέχει τὰν κοινωνίαν, καὶ τὰν ἐν θεοῖς καὶ τὰν ἐν ἀνθρώποις. Θέμις γε οὖν φημίζεται παρὰ τοῖς οὐρανίοις θεοῖς· δίκα δὲ παρὰ τοῖς χθονίοις· νόμος δὲ παρὰ τοῖς ἀνθρώποις. Ταῦτα δ' ἐντὶ σαμεῖα καὶ σύμβολα τοῦ τὰν δικαιότατα πανυπερτάταν ἀρετὰν ὑπάρχειν. Καὶ ἄλλως δὲ πιστοῦται ὁ λόγος ἐξ αὐτῶν· ὅκκα μὲν γὰρ

ὁ νόος τᾶς ψυχᾶς ἀμβλακίσκῃ, ὀνομάζεται ἡ τοιάδε διάθεσις ἀφροσύνα· ὄκκα δὲ ὁ θυμός, θρασύτας ἢ δειλία· ὄκκα δὲ ἐπιθυμία, ἀκρασία· καὶ ὄκκα μὲν ἐπὶ τὸ μῆον ἀμβλακίσκῃ ὁ νόος, ἀφροσύνα, ὄκκα δ' ἐπὶ τὸ μεῖζον, πανουργία· καὶ ὄκκα μὲν ἐπὶ τὸ μῆον ἀμβλακίσκῃ ὁ θυμός, δειλία, ὄκκα δ' ἐπὶ τὸ μεῖζον, θράσος· καὶ ὄκκα μὲν ἐπὶ τὸ μεῖον ἀμβλακίσκῃ ἁ ἐπιθυμία, μισαδονία· ὄκκα δ' ἐπὶ τὸ μεῖζον, ἀκολασία· ὅλως δὲ ἁ μὴ κατ' ὀρθὸν λόγον συναρμογά, κακία· αὕτα δέ, ἂν μηδενὸς ἕκατι γένηται, καλέεται ἀβελτηρία· ὄκκα δὲ φόβω, δειλία, ὄκκα δὲ ἁδονᾶς, ἀκολασία, ὄκκα δὲ κέρδεος, ἀδικία. Ἁ δὲ κατ' ὀρθὸν λόγον αὐτᾶς σύνταξις, ὄκκα μὲν ἐν τῷ θεωρεῖν καὶ κρίνειν γένηται, ἁ ἀρετὰ καλέεται φρόνασις· ὄκκα δὲ ἐν τῷ ὑφίστασθαι τὰ ἀδέα, σαοφροσύνη· ὄκκα δ' ἐν τῷ κέρδεος ἀποσχέσθαι καὶ βλάβας τᾶς εἰς τὸν πλατίον, δικαιότας. Ἁ δὲ κατὰ τὸν ὀρθὸν λόγον αὐτᾶς σύνταξις, καὶ παρὰ τὸν ὀρθὸν λόγον παράβασις, τῶ δέοντός ἐντι στοχασμὸς καὶ τῶ μὴ δέοντος ἐπίπτωσις. Ἔστι δὲ τὸ μὲν δέον, ὃ δεῖ ἦμεν· τοῦτο δὲ οὐκ ἀφαιρέσιος οὔτε προσθέσιος δέεται· αὐτὸ γάρ ἐστιν, ὃ δεῖ ἦμεν. Τῶ δὲ μὴ δέοντος εἴδεε δύο· τὸ μὲν ὑπερβολά, τὸ δὲ ἔλλειψις Καὶ ἁ μὲν ὑπερβολὰ τὸ πλέον τοῦ δέοντός ἐντι· ἁ δ' ἔλλειψις, τὸ ἔλαττον. Ἁ δ' ἀρετὰ ἕξις τίς ἐντι τοῦ δέοντος διόπερ καὶ ἀκρότας καὶ μεσότας εὐθέως ἐντί· ἀκρότας μέν, διότι τοῦ δέοντος ἔχεται· μεσότας δέ, ὅτι μεταξὺ τᾶς ὑπερβολᾶς καὶ τᾶς ἐλλείψιός ἐντιν. Οὕτως γὰρ καὶ μεσότατες τυγχάνοντι καὶ ἀκρότατες· μεσότατες μέν, ὅτι ἐκτὸς τᾶς ὑπερβολᾶς καὶ τᾶς ἐλλείψιος πίπτοντι· ἀκρότατες δέ, ὅτι οὔτε προσθέσιος οὔτ' ἀφαιρέσιος δέονται· αὐτὰ γὰρ ἐντὶ ταῦτα, ἃ δεῖ αὐτὰ ἦμεν.

68. *Ἐν ταὐτῷ.*

Ἐπεὶ δὲ ἁ τοῦ ἄθεος ἀρετὰ περὶ πάθεα, τῶν δὲ παθέων ἁδονὰ καὶ λύπα ὑπέρτατα, φανερὸν ὅτι οὐκ ἐν τῷ ὑπεξελέσθαι τὰ πάθεα τᾶς ψυχᾶς, ἁδονὰν καὶ λύπαν, ἁ ἀρετὰ πέπτωκεν, ἀλλ᾽ ἐν τῷ ταῦτα συναρμόζεσθαι. Οὐδὲ γὰρ ὑγίεια, εὐκρασία τις ἐοῖσα τῶν τῶ σώματος δυνάμεων, ἐν τῷ ὑπεξελέσθαι τὸ ψυχρὸν καὶ τὸ θερμὸν, καὶ τὸ ὑγρὸν καὶ τὸ ξηρὸν πέπτωκεν, ἀλλ᾽ ἐν τῷ ταῦτα συγκεράσθημεν· ἔντι γὰρ οἷον συμμετρία τις ταύτων· οὐδ᾽ ἐν τᾷ μωσικᾷ ἐν τῷ ὑπεξελέσθαι τὸ ὀξὺ καὶ τὸ βαρὺ τὸ σύμφωνον πέπτωκεν, ἀλλ᾽ ἐν τῷ ταῦτά πως συναρμόξασθαι. Συναρμοσμένων τῶ ὀξέος καὶ τῶ βαρέος τὸ μὲν σύμφωνον ἐναπολαμβάνεται, τὸ δὲ διάφωνον ἐκκρούεται· συναρμοσμένων δὲ καὶ τοῦ θερμοῦ καὶ τοῦ ψυχροῦ, καὶ τοῦ ὑγροῦ καὶ τοῦ ξηροῦ, ἁ μὲν ὑγίεια γίνεται, ἁ δὲ νόσος ἀπόλλυται· συναρμοσμένων δὲ καὶ τοῦ θυμοῦ καὶ τῆς ἐπιθυμίας, αἱ μὲν κακίαι καὶ τὰ πάθεα ἐξαιρέονται, ταὶ δ᾽ ἀρεταὶ καὶ τὰ ἤθεα ἐγγίγνονται. Ἰδιαίτατον δὲ τᾶς τοῦ ἤθεος ἀρετᾶς ἁ προαίρεσις ἁ ἐν τοῖς καλοῖς. Λόγῳ γὰρ καὶ δυνάμει συγχρέεσθαι δύναται, καὶ ἄνευ ἀρετᾶς, προαιρέσει δὲ οὐ δυνατόν· τὸ γὰρ ἀξίωμα τοῦ ἤθεος ἁ προαίρεσις σαμαίνει. Διὸ καὶ μετὰ βίας μὲν ἐπικρατέων ὁ λογισμὸς θυμοῦ καὶ ἐπιθυμίας ἐγκράτειαν καὶ καρτερίαν ἐμποιεῖ· μετὰ βίας δὲ πάλιν ἐκβιασθεὶς αὐτὸς ὑπὸ τῶν ἀλόγων, (*) ἀκρασίαν καὶ μαλακίαν. Ταὶ δὲ τοιαῦται διαθέσιες τᾶς ψυχᾶς ἡμιτελέες μὲν ἀρεταὶ, ἡμιτελέες δὲ κακίαι τυγχάνοντι. Ὁ μὲν γὰρ λογισμὸς ὑγιαίνει, τὰ δ᾽ ἄλογα μέρεα τᾶς ψυχᾶς νοσεῖ. Καὶ καθὸ μὲν ἄρχεται καὶ ἄγεται ὁ θυμὸς καὶ ἁ ἐπιθυμία ὑπὸ τοῦ λόγον ἔχοντος μέρεος τᾶς ψυχᾶς, ἁ ἐγκράτεια καὶ ἁ καρτε-

ρία ἀρεταὶ τυγχάνοντι· καθὸ δὲ μετὰ βίας, ἀλλ' οὐχ ἑκουσίως τοῦτο πράσσοντι, κακίαι τυγχάνοντι. Δεῖ γὰρ τὰν ἀρετὰν μὴ μετὰ λύπας, ἀλλὰ μεθ' ἁδονᾶς τὰ δέοντα πράσσεν. Πάλιν δὲ, καθὸ μὲν ἐπικρατεῖ ὁ θυμὸς καὶ ἡ ἐπιθυμία τῶ λογισμῶ, μαλακίαν καὶ ἀκρατίαν ἐπιφέροντα, κακίαι τινὲς τυγχάνοντι· καθὸ δὲ μετὰ λύπης χαρίζονται τοῖς πάθεσιν, εἰδότες ὅτι ἀμπλακίσκοντι, τῷ ὑγιὲς ἦμεν τὸ ὄμμα τᾶς ψυχᾶς, ταύτᾳ δὲ οὐ κακίαι. Πάλιν ὦν αὐτό γε τοῦτο φανερὸν, ὅτι ἑκουσίως δεῖ τὰν ἀρετὰν τὰ δέοντα πράσσειν. Τὸ μὲν ἀκούσιον οὐκ ἄνευ λύπας καὶ φόβω· τὸ δὲ ἑκούσιον οὐκ ἄνευ ἡδονᾶς καὶ φιλοφροσύνας. Ἅμα δὲ καὶ ὁ λόγος ὁ τᾶς διαιρέσιος ἐμπέσοι, καὶ παρείτω ταῦθ' οὕτως ἔχεν. Ἁ μὲν γὰρ γνῶσις καὶ ἁ ὅρασις τῶν πραγμάτων τοῦ λόγον ἔχοντος μέρεος ἐντὶ τᾶς ψυχᾶς· ἁ δὲ δύναμις τῶ ἀλόγω. Τὸ γὰρ ἀντέχειν μὴ δύνασθαι τοῖς πόνοις, ἐπικρατεῖν δὲ τᾶν ἁδονᾶν οἰκεῖον ἐντὶ τῶ ἀλόγω μέρεος τᾶς ψυχᾶς. Ἁ δὲ προαίρεσις ἐν ἀμφοτέροις αὐτοῖς γίνεται, καὶ τῷ λόγον ἔχοντι μέρει τᾶς ψυχᾶς καὶ τῷ ἀλόγῳ· σύγκειται γὰρ ἐκ διανοίας καὶ ὀρέξιος· ὧν ἁ μὲν διάνοια τοῦ λόγον ἔχοντος ἐντὶ, ἁ δ' ὄρεξις τῶ ἀλόγω. Διὸ καὶ ἀρετὰ πᾶσα ἐν συναρμογᾷ γίνεται τῶν μερέων τᾶς ψυχᾶς, καὶ ἑκούσιον δὲ καὶ τὸ προαιρετὸν πάντως ἐν τᾷ ἀρετᾷ.

69. Ἐν ταὐτῷ.

Καθόλω μὲν ὦν ἀρετὰ συναρμογά τις ἐντὶ τῶν ἀλόγων μερέων τᾶς ψυχᾶς ποτὶ τὸ λόγον ἔχον. Γίνεται δὲ αὐτὰ τῷ κατὰ τὰν ἡδονὰν καὶ τὰν λύπαν ὅρον ἐπιδέξασθαι τὸν τῶ δέοντος. Οὐδὲν γὰρ ἅτερον ἀληθινὴ ἀρετά, ὁ μὴ ἕξις τῶ δέοντος· αὐτὸ δὲ τὸ δέον (*) ἐντὶ, ὅπερ δεῖ ἦμεν, τὸ δὲ μὴ δέον, ὅπερ οὐ δεῖ ἦμεν. Τοῦ δὲ μὴ

δέοντος ἰδέαι δύο, τὸ μὲν ὑπερβολά, τὸ δ' ἔλλειψις. Καὶ ὑπερβολὰ μὲν ἐντὶ τὸ πλέον τῶ δέοντος· ἔλλειψις δὲ τὸ ἔλαττον τῶ δέοντος. Τὸ δὲ δέον αὐτὸ ἐόν, ὅπερ δεῖ ἦμεν, καὶ ἄκρον ἂν ὑπάρχοι καὶ μέσον· ἄκρον μέν, ὅτι οὔτ' ἀφαιρέσιος οὔτε προσθέσιος δέεται· μέσον δέ, ὅτι μεταξὺ ἐντὶ τᾶς ὑπερβολᾶς καὶ τᾶς ἐλλείψιος. Ἔχει δὲ τὸ δέον καὶ μὴ δέον πρὸς ἄλληλα οὕτως, ὥσπερ τὸ ἴσον καὶ τὸ ἄνισον, καὶ τὸ τεταγμένον καὶ τὸ ἄτακτον· (ταῦτα δ' ἐντὶν ἀμφότερα τὸ πεπερασμένον καὶ τὸ ἄπειρον) καὶ διὰ τοῦτο τῶ ἀνίσω τὰ μέρεα λέγεται ποτὶ τὸ μέσον, ἀλλ' οὐ ποτ' ἄλλαλα. Ἀμβλεῖά τε γὰρ ὀνομάζεται γωνία ἁ μέζων ὀρθᾶς· ὀξεῖα δὲ ἁ μείων ὀρθᾶς· καὶ μέζων μὲν εὐθεῖα ἁ ὑπερέχουσα τὰν ἐκ τῶ κέντρω· καὶ μακροτέρα μὲν ἁμέρα ἰσημερινᾶς. Καὶ ταὶ νόσοι τε γίνονται τῶ σώματος διὰ τὸ θερμότερον ἢ κρυμωδέστερον γίνεσθαι τὸ σῶμα. Τὸ μὲν γὰρ θερμότερόν ἐντι τὸ πλέον τῶ μετρίω· τὸ δὲ κρυμωδέστερον ἔλασσον τούτω. Ἔχει δέ γε καὶ ἁ ψυχὰ καὶ τὰ περὶ αὐτὰν τὰν διάθεσιν καὶ τὰν ἀναλογίαν ταύταν. Ἁ μὲν γὰρ θρασύτας ἐντὶ ὑπερβολὰ τοῦ δέοντος ἐν ὑποστάσει δεινῶν· ἁ δὲ δειλότας ἔλλειψις τῶ αὐτῶ. Καὶ ἁ μὲν ἀσωτία ὑπερβολὰ τῶ δέοντος ἐν δαπάνῃ χρημάτων· ἁ δ' ἀνελευθερία ἔλλειψις τῶ αὐτῶ. Καὶ ἁ μὲν ὀργὰ ἐντὶ ὑπερβολὰ τῶ δέοντος ἐν ὁρμᾷ θυμῶ· ἁ δ' ἀναλγησία ἔλλειψις τούτω. Ὁ δ' αὐτὸς λόγος καὶ ἐπὶ τῶν ἄλλων διαθέσεων τῶν ἀντικειμένων. Δεῖ δ' ἕξιν τῶ δέοντος ὑπάρχοισαν τὰν ἀρετὰν καὶ μεσότατα τῶν παθέων μήτ' ἀπαθέα, μήτ' ἐμπαθέα ἦμεν. Ἁ μὲν γὰρ ἀπάθεια ἀπαρόρματον καὶ ἀνενθουσίαστον παρέχεται τὰν ψυχὰν ποτὶ τὸ καλόν· ἁ δ' ἐμπάθεια συντεταραγμένον καὶ ἀνεπιλόγιστον. Δεῖ ὦν τὸ πάθος οὕτω

κίνεσθαι ἐν τᾷ ἀρετᾷ, ὥσπερ καὶ τὰν σκιὰν καὶ τὰν ν ἐπὶ τᾶς γραφᾶς· τὸ γὰρ ἔμψυχον καὶ τὸ ἀπατὸ μεμιμαμένον τὰν ἀλάθειαν σὺν τῇ χρηστό- ' χρωμάτων, μάλιστα γίνεται διὰ τούτων. Ἐμ- ἐκ παρορμάσιος καὶ ἐνθουσιασμοῦ ἀρετᾶς τᾶς ύσιν τὰ πάθεα τᾶς ψυχᾶς. Γίνεται γὰρ ἐκ τῶν ἁ ἀρετά· καὶ γενναθεῖσα, πάλιν συναύξεται τού- σπερ καὶ τὸ καλῶς ἡρμοσμένον ἐκ τῶ ὀξέος καὶ καὶ τὸ εὔκρατον ἐκ τῶ θερμῶ καὶ ψυχρῶ, καὶ ιοπον ἐκ τῶ βαρέος καὶ κούφω. Οὐκ ἀφελεῖν ὦν ·θεα τὰς ψυχᾶς, οὔτε γὰρ ὠφέλιμον· ἀλλὰ συναρ- αι ποτὶ τὸ λόγον ἔχον τῶ δέοντος καὶ τῶ μετρίω.

Ἀρχύτα Πυθαγορείου ἐκ τοῦ Περὶ Παιδεύσεως

: *τὰν ἀρετὰν ἦμεν ποττὸ μὴ κακοδαιμονεῖν ἱκα- ' δὲ κακίαν ποττὸ μὴ εὐδαιμονεῖν, αἴκα τὰς ἕξιας ιρίνωμες. Αἰεὶ μὲν γὰρ κακοδαιμονεῖν ἀνάγκα ὀν, αἴτε ἔχῃ ὕλαν, κακῶς τε γὰρ αὐτᾷ χρέεται, κνίζῃ· ὡς καὶ τὸν τυφλὸν, αἴτε φῶς ἔχῃ καὶ λαμ- : ὁρατὰν, αἴτε ἐν σκότει διατελῇ· οὐκ αἰεὶ δὲ εὐ- ν τὸν ἀγαθόν. Οὐ γὰρ ἁ κτῆσις τᾶς ἀρετᾶς ια (*) ἦς, ἀλλὰ χρᾶσις. Καὶ γὰρ ὁ ἔχων τὴν γ ὁρᾷ αἰεί· αἰ γὰρ μὴ ἔχῃ φῶς, οὐκ ὄψεται. ὁδοὶ τέμνονται ἐν βίῳ· ἁ μὲν σκυθρωποτέρα, ἃν ν ἐβάδιζεν Ὀδυσσεύς· ἁ δὲ εὐδιεινοτέρα, τὰν :ο Νέστωρ. Τὰν ὦν ἀρετάν φαμι δήλεσθαι μὲν δύνασθαι δὲ καὶ τήναν. Ἀλλὰ τὰν εὐδαιμονίαν ι ἁ φύσις βίον εὐκταῖον καὶ εὐσταθέα, διὰ τὸ τελεσθῆμεν· ὥστε ἃ μὴ δηλῆταί τις παριόντα, ιίμων μὲν, οὐ μὰν πάντα κακοδαίμων.*

71. Ἐν ταὐτῷ.

Μὴ ὦν ἄνοσον καὶ ἀνάλγητον τολμῶντι τὸν ἀγαθὸν εἰπεῖν, μηδὲ ἄλυπον θρασυνεέσθωσαν λέγεν· ὡς γὰρ σώματι ἀλγεινά τινα ἀπολείπομεν, οὕτω καὶ ψυχαῖς ἐπώδυνα. Ἀλλὰ ταὶ μὲν ἀφρόνων λῦπαι ἀλόγιστοι πέλονται· ταὶ δὲ φρονίμων ἐς ὅσον κα λόγος ἐπιτρέποι ὁρίδδων τὰ πράγματα. Ἀλλὰ μὰν καὶ τὸ καύχαμα αὐτῶν τᾶς ἀπαθείας ἐκλύει τᾶς ἀρετᾶς τὸ γενναῖον, αἴκα ἐν διαφόροις καὶ μὴ κακοῖς θανάτῳ τε καὶ ἀλγηδόνι καὶ πενίᾳ ἀντιβεβάκη. Εὐκαταγώνιστα γὰρ τὰ μὴ κακά. Ἀσκητέον ὦν ποττὰν μετριοπαθίαν ἵεμεν, ὡς τό τε ἀνάλγητον εἰς ἴσον τῷ ἐμπαθεῖ φεύγωμες, μηδὲ μεῖζον φύσιος τᾶς ἁμετέρας φθεγγώμεθα.

72. Τοῦ αὐτοῦ Περὶ ἀνδρὸς ἀγαθοῦ καὶ εὐδαίμονος.

Πρῶτον μὲν ὦν χρὴ τοῦτο γινώσκειν, ὅτι ὁ μὲν ἀγαθὸς ἀνὴρ οὐκ εὐθέως εὐδαίμων ἐξ ἀνάγκας ἐστίν· ὁ δὲ εὐδαίμων καὶ ἀγαθὸς ἀνήρ ἐστιν. Ὁ μὲν γὰρ εὐδαίμων ἐξ ἐπαινετῶ καὶ μακαριστῶ γίνεται· ὁ δὲ ἀγαθὸς ἀνὴρ ἐξ ἐπαινετῶ μόνον. Γίνεται δὲ ὁ μὲν ἔπαινος ἐπ᾽ ἀρετᾷ, ὁ δὲ μακαρισμὸς ἐπ᾽ εὐτυχίᾳ. Καὶ ὁ μὲν ἀγαθὸς ἀνὴρ ἐπὶ τοῖς παρὰ ταύτης ἀγαθοῖς γίνεται τοιοῦτος· ὁ δ᾽ εὐδαίμων καὶ ἐπὶ τοῖς διὰ τύχαν· καὶ ὁ μὲν ἀγαθὸς ἀνὴρ ἀναφαίρετον ἔχει τὰν ἀρετάν, ὁ δ᾽ εὐδαίμων ἐστὶν ὄκ᾽ ἀφαιρέεται τὰν εὐδαιμοσύναν. Τᾶς μὲν γὰρ ἀρετᾶς ἀνυπεύθυνος ἁ δύναμις· τᾶς δ᾽ εὐδαιμοσύνας εὐθυνομένα. Νόσοι τε γὰρ μακραὶ σώματος καὶ πηρώσιες αἰσθαταρίων ἀπομαραίνοντι τὰν εὐθάλειαν τᾶς εὐδαιμοσύνας.

73. Ἐν ταὐτῷ.

Διαφέρει δὲ θεὸς ἀνθρώπω ἀγαθῶ, ὅτι θεὸς μὲν οὐ

λακρινῆ καὶ διυλισμέναν ἔχει τὰν ἀρετὰν ἀπὸ παν-θνατῶ πάθεος, ἀλλὰ καὶ τὰν δύναμιν· αὐτᾶς πέπαται καὶ ἀνυπεύθυνον, ὡς πρὸς αἰωνίων ἔρ-νότητά τε καὶ μεγαλοπρέπειαν· ἄνθρωπος δ᾽ οὐ ῷ θνατῷ τῆς φύσεως καταστάματι μείονα ταύ-αται, ἔστι δ᾽ ὄκκα καὶ δι᾽ ἀγαθῶν ἀμετρίαν καὶ ήθειαν ἰσχυρὰν καὶ διὰ φύσιν μοχθηρὰν καὶ δι᾽ ιτίας πολλὰς ἀδυνατεῖ κατ᾽ ἄκρας γενναθῆμεν θέως ἀγαθός.

Εν ταὐτῷ.

: δὴ τὸν ἀγαθὸν ἄνδρα τοῦτον εἶμεν, τὸν πράγ-γάλοις καὶ καιροῖς καλῶς χρεόμενον. Οὗτος δὲ ; εὐτυχίαν τε δυνάμενος καλῶς φέρεν, καὶ πάλιν · καὶ ὁ ἔν τε τοῖς καλοῖς καὶ τιμίοις ἄξιος γενό-ιν ὑποκειμένων, καὶ μεταβαλοίσας τᾶς τύχας εὖ τὸ κδεχόμενος. Εἰ δὲ συντόμως τε καὶ κεφαλαιωδῶς ται, ὁ ἐν πάντεσσι τοῖς καιροῖς (*) καλῶς ἀγωνι-ἐκ τῶν ἐνδεχομένων, καὶ μὴ μόνον αὗταυτον οὔ-ιθεὶς, ἀλλὰ καὶ τοὺς ἐμπιστεύσαντας αὐτῷ καὶ νισαμένους.

Εν ταὐτῷ.

ὧν τῶν ἀγαθῶν ἃ μὲν αὐτά ἐντι δι᾽ αὗταυτα αἱ-μὰν δι᾽ ἕτερον· ἃ δὲ δι᾽ ἕτερον, οὐ μὰν δι᾽ αὗ-είη ὦν καὶ τρίτον τι εἶδος ἅτερον ἀγαθῶν, ὃ καὶ ιυτον αἱρετόν ἐντι καὶ δι᾽ ἕτερον. Τίνων οὖν ἐντὶ ἶτα τῶν ἀγαθῶν, ἅπερ αὐτὰ δι᾽ αὗταυτα αἱρετὰ ῆμεν, οὐ μὰν διὰ ἕτερον; Φανερὸν ὅτι ἡ εὐδαι-Ταύτας γὰρ ἕνεκα τὰ ἄλλα αἱρεόμεθα, αὐτὰν ιν οὐδενὸς ἁτέρω. Τίνα δὲ πάλιν ἐντὶ, ἃ δι᾽ ἅτε-αἱρεόμεθα, οὐ μὰν δι᾽ αὗταυτά γε; Δᾶλον ὅτι

τὰ ὠφέλιμα, καὶ τὰ προαιρετικὰ τῶν ἀγαθῶν, ἅπερ αἴτια γίνεται τῶν αἱρετῶν· οἷον πόνοι μὲν σώματος καὶ γυμνάσια καὶ τρίψιες, εὐεκτίας· ἀναγνώσιες δὲ καὶ μελέται καὶ ἐπιτηδεύσιες, καλῶν καὶ ἀρετᾶς. Τίνα δὲ καὶ δι᾽ αὕταυτα αἱρετὰ καὶ τὰ δι᾽ ἕτερον; οἷον αἵ τε ἀρεταὶ καὶ αἱ ἕξιες αὐτῶν καὶ αἱ προαιρέσιες καὶ αἱ πράξιες καὶ πᾶν τὸ ἐχόμενον τᾶς τῶ καλῶ οὐσίας. Τὸ μὲν ὦν δι᾽ αὕταυτο αἱρετὸν, οὐ μὰν δι᾽ ἕτερον, μονῆρες ἀγαθόν ἐντι καὶ ἕν· τὸ δὲ καὶ δι᾽ αὐτὸ καὶ δι᾽ ἅτερον τριχᾶ δέδασται. Τὸ μὲν γάρ τι αὐτῶ περὶ ψυχάν ἐστιν, τὸ δὲ περὶ σῶμα, τὸ δέ τι ἐκτός· περὶ ψυχὰν μὲν, αἱ τᾶς ψυχᾶς ἀρεταί· περὶ σῶμα δὲ, αἱ τῶ σώματος· ἐκτὸς δὲ, φίλοι, δόξα, τιμὰ, πλοῦτος. Παραπλησίως δὲ καὶ τὸ δι᾽ ἅτερον αἱρετόν· τὸ μὲν γάρ τι αὐτῶ, τὸ ποιητικὰ τῶν τᾶς ψυχᾶς ἀγαθῶν· περὶ σῶμα δὲ, τὰ τῶ σώματος· ἐκτὸς δὲ, τὰ αἴτια πλούτω καὶ δόξας καὶ τιμᾶς καὶ φιλίας. Ὅτι δὲ τὰν ἀρετὰν ἦμεν συμβέβακεν αὐτὰν δι᾽ αὑταύταν αἱρετὰν, δᾶλον καὶ ἐκ τῶνδε. Εἰ γὰρ τὰ καταδεέστερα τᾷ φύσει, λέγω δὴ τὰ σώματος ἀγαθὰ, αὐτὰ δι᾽ αὕταυτα αἱρεόμεθα, κρέσσων δὲ ψυχὰ σώματος, φανερὸν ὅτι καὶ τὰ τᾶς ψυχᾶς ἀγαθὰ αὐτὰ δι᾽ αὕταυτα ἀγαπέομες, ἀλλ᾽ οὐ διὰ τὰ ἀποβαίνοντα ἀπ᾽ αὐτῶν.

76. Ἐν ταὐτῷ.

Τῷ δ᾽ ἀνθρωπίνῳ βίῳ καιροὶ τρεῖς· ὁ μὲν ἐν εὐτυχίᾳ, ὁ δὲ ἐν ἀτυχίᾳ, ὁ δὲ μεταξὺ τούτων. Ἐπεὶ ὦν ἀγαθὸς ἀνὴρ ὁ ἔχων ἀρετὰν καὶ ὁ χρεόμενος ἀρετᾷ, χρᾶται δὲ αὐτᾷ κατὰ τὼς τρεῖς καιρώς· ἢ γὰρ ἐν ἀτυχίᾳ, ἢ ἐν εὐτυχίᾳ, ἢ ἐν τοῖς μεταξὺ τούτων· καὶ ἐν ἀτυχίᾳ μὲν ἐντι κακοδαίμων, ἐν δ᾽ εὐτυχίᾳ εὐδαίμων, ἐν δὲ τᾷ μέσᾳ καταστάσει οὐκ εὐδαίμων· φανερὸν οὖν ὅτι οὐδὲν ἅτερόν

ἐστιν εὐδαιμοσύνα, ἀλλὰ χρᾶσις ἀρετᾶς ἐν εὐτυχίᾳ. Λέγομες δὲ νῦν εὐδαιμοσύναν τὰν τῶ ἀνθρώπω. Ὁ δ' ἄνθρωπος οὐχ ἁ ψυχὰ μόνον, ἀλλὰ καὶ τὸ σῶμα· τὸ γὰρ ἐξ ἀμφοτέρων ζῶον, καὶ τὸ ἐκ τοιούτων ἄνθρωπος. Καὶ γὰρ εἰ τᾶς ψυχᾶς ὄργανον τὸ σῶμα πέφυκεν, ἀλλὰ καὶ τῶ ἀνθρώπω μέρος καὶ τοῦτο καὶ ἁ ψυχά. Διὸ καὶ τῶν ἀγαθῶν ἁ μὲν ἔντι τῶ ἀνθρώπω, ἃ δὲ τῶν μερέων. Καὶ ἀνθρώπω μὲν ἀγαθὸν εὐδαιμοσύνα· τῶν δὲ μερέων τῶ ἀνθρώπω, ψυχᾶς μὲν φρόνασις, ἀνδρεία, δικαιοσύνα, σωφροσύνα· σώματος δὲ κάλλος, ὑγίεια, (*) εὐεκτία, εὐαισθησία. Τὰ δὲ ἐκτὸς, πλοῦτος καὶ δόξα καὶ τιμὰ καὶ εὐγένεια πέφυκεν ἐπιγένναμα ἦμεν τῶ ἀνθρώπω, καὶ ἀκόλουθα φύσει προϋφεστακόσιν ἀγαθοῖς, δορυφορεῖται τὰ μήονα τῶν ἀγαθῶν τὰ μέζονα· φιλία μὲν καὶ δόξα καὶ πλοῦτος σῶμα καὶ ψυχάν· ὑγίεια δὲ καὶ ἰσχὺς καὶ εὐαισθησία ψυχάν· φρόνασις δὲ καὶ ἀνδρία καὶ σωφροσύνα καὶ ἁ δικαιοσύνα τὸν νόον τᾶς ψυχᾶς· ὁ δὲ νόος τὸν θεόν· οὗτος γὰρ ὁ κράτιστός ἐστι καὶ ὁ ἁγεμονεύων. Καὶ τούτων ἕνεκα καὶ τὰ ἄλλα τῶν ἀγαθῶν δεῖ παρῆμεν. Στρατεύματος μὲν γὰρ ἁγεῖται στραταγὸς, πλωτήρων δὲ κυβερνάτης, τῶ δὲ κόσμω θεὸς, τᾶς ψυχᾶς δὲ νόος· τᾶς δὲ περὶ τὸν βίον εὐδαιμοσύνας φρόνασις. οὐδὲν γὰρ ἅτερόν ἐστι φρόνασις, εἰ μὴ ἐπιστάμα τᾶς περὶ τὸν βίον εὐδαιμοσύνας, ἢ ἐπιστάμα τῶν κατὰ φύσιν ἀνθρώπω ἀγαθῶν.

77. Ἐν ταὐτῷ.

Καὶ θεῶ μὲν εὐδαιμοσύνα καὶ βίος ἄριστος· τῶ δ' ἀνθρώπω ἐξ ἐπιστάμας καὶ ἀρετᾶς καὶ τρίτω εὐτυχίας σωματούμενα παραγίνεται. Λέγω δὲ σοφίαν μὲν ἐπιστάμαν τῶν θείων καὶ δαιμόνων, φρόνασιν δὲ τῶν ἀνθρω-

πίνων καὶ τῶν περὶ τὸν βίον· τὰς γὰρ λόγοις καὶ ἀποδείξεσιν ποτιχρωμένας ἀρετὰς δέον ἐπιστάμας ποταγορεύεν· ἀρετὰν δὲ τὰν ἠθικὰν καὶ βελτίσταν ἕξιν τῶ ἀλόγω μέρεος τᾶς ψυχᾶς, καθ᾽ ἂν καὶ ποιοί τινες ἦμεν λεγόμεθα κατὰ τὸ ἦθος, οἷον ἐλευθέριοι, δίκαιοι καὶ σώφρονες· εὐτυχίαν δὲ τὰν παρὰ τὸν λόγον τῶν ἀγαθῶν παρουσίαν, καὶ μὴ δι᾽ αὐτὸν γινομέναν. Ἐπεὶ ὦν ἃ μὲν ἀρετὰ καὶ ἐπιστάμα ἐφ᾽ ἁμῖν, ἃ δ᾽ εὐτυχία οὐκ ἐφ᾽ ἁμῖν· ἐν δὲ θεωρίαις καὶ πράξεσι τῶν καλῶν τὸ εὐδαιμονᾶν· αἱ δὲ θεωρίαι καὶ αἱ πράξιες ποτάντεις μὲν οὖσαι λειτουργίαν καὶ ἀνάγκαν ἐπιφέροντι, εὐοδοῦσαι δὲ διαγωγὰν καὶ εὐδαιμοσύναν· γίνεται δὲ ταῦτα ἐν εὐτυχίᾳ· φανερὸν ὅτι οὐδὲν ἅτερόν ἐστιν εὐδαιμοσύνα, εἰ μὴ χρᾶσις ἀρετᾶς ἐν εὐτυχίᾳ.

78. *Ἐν ταὐτῷ.*

Ὅτι ὁ ἀγαθὸς ἀνὴρ οὕτω διάκειται ποτ᾽ εὐτυχίαν, ὥσπερ καὶ ὁ τῷ σώματι καλῶς ἔχων καὶ ῥωμαλέως. Καὶ γὰρ ἐκεῖνος οἷός τε καὶ θάλπος καὶ ψύχος ὑπομένεν, καὶ βάρος ἆραι μέγα, καὶ πολλὰς ἁτέρας εὐχερῶς ὑπομένεν κακοπαθείας.

79. *Ἐν ταὐτῷ.*

Ἐπεὶ ὦν εὐδαιμοσύνα χρᾶσις ἀρετᾶς ἐν εὐτυχίᾳ, περὶ ἀρετᾶς καὶ εὐτυχίας λέγωμες, καὶ πρῶτον περὶ εὐτυχίας. Τῶν γὰρ ἀγαθῶν ἃ μὲν οὐκ ἐπιδέχεται ὑπερβολάν, οἷον ἀρετά· οὐ γάρ ἐστιν ὑπερβάλλοισά τις ἀρετὰ καὶ ὑπερβαλλόντως τις ἀγαθός· ἁ γὰρ ἀρετὰ στάθμαν ἔχει τὸ δέον, καὶ ἔστι τῶ δέοντος ἕξις ἐν τοῖς πρακτοῖς· ἃ δ᾽ εὐτυχία καὶ τὰν ὑπερβολὰν ἐπιδέχεται καὶ τὰν μήωσιν. Ὑπερβάλλοισα δὲ γεννᾷ τινας κακίας, καὶ ἐξίστησι τὸν ἄνθρωπον ἐκ τᾶς κατὰ φύσιν ἕξιος, ὥστε πολλάκις ἀντι-

βαίνεν καὶ τᾷ συστάσει τᾶς ἀρετᾶς. Καὶ οὐ μόνον ἁ εὐτυχία, ἀλλὰ καὶ ἅτεραι αἰτίαι (*) πλείονες. Οὐδέποκα γὰρ δεῖ θαυμαίνεν, περὶ μὲν αὐλητικὰν ἦμέν τινας ἀλαζόνας, οἳ τὰ ποτ᾽ ἀλάθειαν ἐάσαντες, φαντασίᾳ τινὶ ψευδεῖ τὼς ἀμώσως αἱρέοντι· περὶ δὲ τὰν ἀρετὰν μὴ ἦμεν τὸ τοιοῦτον γένος· ἀλλ᾽ ὅσῳ περ σεμνότερόν ἐστι, τοσούτῳ καὶ τὸ ποτιποιούμενον περὶ αὐτὰν πλέον ἦμεν γένος. Πολλὰ γάρ ἐστι τὰ διαστρέφοντα τὰς περὶ τὰν ἀρετὰν ἐπιφανείας, ὧν ἓν μέν ἐστι τὸ τῶν ἐπιβουλευόντων καὶ ποτιποιουμένων γένος· ἅτερα δὲ φυσικὰ πάθεα παρακολουθέοντα ἐνιόκα ποιέοντι ἐναντίαν ἐπιπρέπειαν τᾶς ἀληθινᾶς διαθέσιος· τινὰ δὲ καὶ δι᾽ ἔθος συνεκτεθραμμένα ἐκ παλαιῶν χρόνων· οὐκ ὀλίγα δὲ καὶ δι᾽ ἁλικίας ἁβατικᾶς τε καὶ γεροντικᾶς, καὶ δι᾽ εὐτυχίας ἢ καὶ ἀτυχίας, καὶ δ᾽ ἁτέρως παμπληθέας τρόπως. Ὥστε οὐδέποκα δεῖ θαυμαίνεν, εἰ πάντ᾽ ἀνεστραμμένως ἐνιόκα κρίνεται, τᾶς ἀληθινᾶς διαθέσιος μεταπιπτούσας. Ὥσπερ καὶ τέκτονα τὸν ἄριστον ἦμεν δοκέοντα πολλὰ ἐν τοῖς ὑποκειμένοις ἔργοις ὁρέομες ἁμαρτάνοντα, καὶ στραταγὸν καὶ κυβερνάταν καὶ γραφέα καὶ πάντας ἁπλῶς, καὶ ὅμως οὐκ ἀποστεροῦμες τᾶς ὑπαρχοίσας ἕξιος· οὕτως οὐδὲ τὸν ἀκολασταίνοντα ἔν τισι καιροῖς, οὐδὲ τὸν ἀδικήσαντα, οὐδὲ τὸν ἀποδειλιάσαντα εἰς τὼς κακὼς τακτέον ἄνδρας, οὐδὲ μὰν τὼς τούτων τι κατορθώσαντας εἰς τὼς ἀγαθώς· ἀλλὰ τοῖς τε φαύλοις τὸ τυχὲν ποτὲ δοτέον, τοῖς τε ἀγαθοῖς τὸ διαμαρτάνεν· τὰν δὲ ἀλαθινὰν κρίσιν οὐ ποθ᾽ ἕνα καιρὸν ἐπιβλέποντας, οὐδ᾽ ἐπὶ χρόνου τι πλᾶθος, ἀλλ᾽ ἐπὶ πάντα τὸν βίον. Ὥσπερ δὲ τὸ σῶμα βλάπτει μὲν καὶ τὸ τᾶς ἐνδείας καὶ τὸ τᾶς ὑπερβολᾶς εἶδος, οὐ μὰν ἀλλὰ νόσως ἔτι μέζονας ἐμποι-

εἶν πέφυκεν ἁ ὑπερβολὰ καὶ τὰ καλεόμενα περισσώματα· οὕτω καὶ ψυχὰν βλάπτει μὲν καὶ τὸ τᾶς εὐτυχίας ἢ ἀτυχίας εἶδος, ἀκαίρως παραγενόμενον· οὐ μὰν ἀλλὰ νόσως τε καὶ μέζονας ποιὲν πέφυκεν ἁ λεγομένα παρὰ πάντεσσιν εὐτυχία, ὥσπερ οἶνος καταμεθύσκουσα τοῖς ἀγαθοῖς τὰν διάνοιαν.

80. Ἀρχύτα Πυθαγορείου Περὶ ἀνδρὸς ἀγαθοῦ καὶ εὐδαίμονος.

Ὅθεν οὐκ ἀτυχίαν ἐνεγκὲν ἐμμελῶς χαλεπώτερόν ἐστιν, ἀλλ' εὐτυχίαν. Πάντες μὲν γὰρ ἐν ἀτυχίᾳ μένοντες, ὡς ἐπὶ πολὺ μέτριοι καὶ κόσμιοι τὸ ἦθος ἦμεν φαίνονται· ἐν δ' εὐπραγίαις ἀνδρεῖοι, μεγαλόφρονες, μεγαλόψυχοι. Δεινὰ γὰρ ἀτυχία συναγαγὲν καὶ καταρτίσαι τὰν ψυχάν· ἁ δ' εὐπραγία τοὐναντίον ἐπᾶραι καὶ κενῶσαι. Διὸ ποθεκτικοὶ μὲν ἅπαντες καὶ συνετοὶ τὸν τρόπον ἀτυχέοντες· ἐπιθετικοὶ δὲ καὶ θαρσαλέοι τὸν τρόπον εὐτυχέοντες.

81. Ἐν ταὐτῷ.

Ὅρος δὲ ἐστιν εὐτυχίας, ἂν προέλοιτο ὁ ἀγαθὸς ἀνὴρ συνεργὸν αὐτῷ γενομέναν ποττὰς ἰδίας πράξιας· ὥσπερ καὶ μέγεθος ναῷ, καὶ μέγεθος παδαλίῳ, ᾧ καθικνεῖσθαι δύναται ὁ ἀγαθὸς κυβερνάτας μεγάλα πελάγα διαπεραιούμενος, καὶ μεγάλαν ναυκλαρίαν στελλόμενος. Ἁ δ' (*) ὑπερβολὰ τᾶς εὐτυχίας τοῖς ἀγαθοῖς οὐ κρατεῖσθαι πέφυκεν ὑπὸ τᾶς ψυχᾶς, ἀλλὰ κρατὲν αὐτᾶς. Ὥσπερ γὰρ τὸ λαμπρὸν φάος μαραυγίαν περιτίθησι τοῖς ὀφθαλμοῖς, οὕτω καὶ ἁ ὑπερβάλλοισα εὐτυχία τῷ νόῳ τᾶς ψυχᾶς. Καὶ περὶ μὲν οὖν εὐτυχίας ἅλις εἰρήσθω.

82. [Ὅτι ἀντακολουθοῦσιν αἱ ἀρεταί.

82. Retinui hunc locum, etsi nullus dubito Gesnerum de

Ὅτι ἀντακολουθοῦσιν αἱ ἠθικαὶ ἀρεταὶ, δεικτέον καὶ ἀπὸ τῆς προαιρέσεως. Εἰ γὰρ ἡ ἀρετὴ μάλιστα τῇ προαιρέσει κρίνεται, ἡ δὲ ὀρθὴ προαίρεσις ἐκ φρονήσεως ἕπεται. Τὸ γὰρ βουλεύεσθαι τῆς φρονήσεως καὶ ἠθικῆς ἀρετῆς, εἴγε δεῖ μὲν τῷ καλῶς βουλευομένῳ τὸν σκοπὸν ὀρθὸν κεῖσθαι, εἰς ὃν περὶ τῶν συντελούντων εἰς αὐτὴν βουλεύεται. Ὁρίζεται δὲ ὁ σκοπὸς ὑπὸ τῆς ἠθικῆς ἀρετῆς· οὐ γὰρ ἐφιέμεθα, περὶ τούτου βουλευόμεθα· ἡ δὲ τῶν προσηκόντων ἔφεσις ἀπὸ τῆς ἠθικῆς ἀρετῆς, ὥσπερ εἶπεν Ἀριστοτέλης, οὐκ ἔστιν ἡ προαίρεσις ὀρθὴ ἄνευ φρονήσεως οὐδὲ ἄνευ ἀρετῆς· ἡ μὲν γὰρ τὸ τέλος, ἡ δὲ τὰ πρὸς τὸ τέλος ποιεῖ πράττειν. Ἔτι εἰ ἀνάγκη μὲν ἡντινοῦν ἀρετὴν ἠθικὴν ἔχοντα φρόνησιν ἔχειν· εἴγε ἐστὶν ἠθικὴ ἀρετὴ πρακτικὴ τῶν ὡρισμένων φρονήσει τε καὶ τῷ ὀρθῷ λόγῳ· ἀνάγκη δὲ καὶ τὸν φρόνησιν ἔχοντα ἔχειν ἠθικὴν ἀρετήν· εἴγε οἰκεῖον τῇ φρονήσει τὸ ζητεῖν πῶς οἷόν τε τυχεῖν τοῦ δέοντος σκοποῦ, ὃν τῆς ἠθικῆς ὁρίσαι· αὐτὴ γὰρ τῆς ὀρεκτικῆς δυνάμεως ἀρετή. Ταύτῃ γὰρ φρόνησις τε καὶ δεινότης διαφέρουσιν· ᾗ ἡ μὲν φρόνησις τῶν πρὸς τὸν ὀρθὸν σκοπὸν φερόντων ἐστὶν εὑρετική τε καὶ ζητητική· ἡ δὲ δεινότης τῶν πρὸς τὸν τυχόντα.]

83. *Μουσωνίου.*

Οὐκ ἔστι τὴν ἐνεστηκυῖαν ἡμέραν καλῶς βιῶναι, μὴ προθέμενον αὐτὴν ὡς ἐσχάτην βιῶσαι.

84. *Μουσωνίου ἐκ τοῦ Περὶ Σκέπης.*

Ταῦτα μὲν περὶ τροφῆς εἶπεν. Ἠξίου δὲ καὶ σκέπην

suo addidisse. Qui in margine haec: *Alexandri Aphrodisei libro 4 c. 22. Quaestionum. Hoc idem Alexander copiose tractat in quaestionibus quae secundo eius de Anima lib. Graeco adhaerent.* G.

τὸν σώφρονα τῷ σώματι ζητεῖν, οὐ τὴν πολυτελῆ καὶ περιττήν· εὐθὺς γὰρ ἐσθῆτι καὶ ὑποδέσει τὸν αὐτὸν τρόπον ἔφη εἶναι χρηστέον, ὅνπερ πανοπλίᾳ, φυλακῆς ἕνεκεν τοῦ σώματος, ἀλλ᾽ οὐκ ἐπιδείξεως. Ὥσπερ οὖν ὅπλα κάλλιστα τὰ ἰσχυρότατα, καὶ σώζειν μάλιστα δυνάμενα τὸν χρώμενον, οὐ τὰ περίβλεπτα καὶ λαμπρά· οὕτως ἀμπεχόνη καὶ ὑπόδεσις ἡ χρησιμωτάτη τῷ σώματι κρατίστη, καὶ οὐχ ἡ δυναμένη τὰς τῶν ἀνοήτων ὄψεις ἐπιστρέφειν. Δεῖ γὰρ τῆς σκέπης αὐτῆς κρεῖττον ἀποφαίνειν τὸ σκεπόμενον καὶ ἰσχυρότερον, ἀλλ᾽ οὐκ ἀσθενέστερόν τε καὶ χεῖρον. Οἱ μὲν οὖν λειότητά τε καὶ ἁπαλότητα σαρκὸς διὰ τῶν σκεπασμάτων μηχανώμενοι, χείρω τὰ σώματα ποιοῦσιν· εἴγε τὸ τεθρυμμένον σῶμα καὶ μαλακὸν πολὺ κάκιον τοῦ σκληροῦ τε καὶ διαπεπονημένου ἐστίν· οἱ δὲ ῥωννύντες καὶ κρατύνοντες τῇ σκέπῃ, οὗτοι τὰ σκεπόμενα μόνοι ὠφελοῦσιν. Διὰ τοῦτο οὐδαμῶς καλὸν οὔτε ἐσθῆσι πολλαῖς κατασκέπειν τὸ σῶμα, οὔτε ταινίαις κατειλεῖν, οὔτε χεῖράς τε καὶ πόδας περιδέσει πίλων ἢ ὑφασμάτων τινῶν μαλακύνειν, (*) τούς γε μὴ νοσοῦντας· οὐδ᾽ ὅλως εἶναι ἀγεύστους καλὸν ψύχους τε καὶ θάλπους, ἀλλὰ ῥιγοῦν χρὴ τὰ μέτρια χειμῶνος καὶ ἡλιοῦσθαι θέρους καὶ σκιατροφεῖσθαι ἥκιστα. Καὶ τὸ μὲν ἑνὶ χρῆσθαι χιτῶνι τοῦ δεῖσθαι δυοῖν προτιμητέον, τοῦ δ᾽ ἑνὶ χρῆσθαι χιτῶνι τὸ μηδενὶ, ἀλλὰ ἱματίῳ μόνον. Καὶ τοῦ γε ὑποδεδέσθαι τὸ ἀνυποδετεῖν τῷ δυναμένῳ κρεῖττον· κινδυνεύει γὰρ τὸ μὲν ὑποδεδέσθαι τῷ δεδέσθαι ἐγγὺς εἶναι· ἡ δ᾽ ἀνυποδησία πολλήν εὐλυσίαν τινὰ καὶ εὐκολίαν παρέχει τοῖς ποσίν, ὅτ᾽ ἂν ἠσκημένοι ὦσιν. Ὅθεν καὶ τοὺς ἡμεροδρόμους ὁρᾶν ἐστιν οὐ χρωμένους ὑποδήμασιν ἐν ταῖς ὁδοῖς, καὶ

τῶν ἀθλούντων τοὺς δρομεῖς, οὐκ ἂν δυναμένους σώζειν τὸ τάχος, εἰ δέοι τρέχειν αὐτοὺς ἐν ὑποδήμασιν.

Ἐπεὶ δὲ σκέπης ἕνεκα καὶ τὰς οἰκίας ποιούμεθα, φημὶ καὶ ταύτας δεῖν ποιεῖσθαι πρὸς τὸ τῆς χρείας ἀναγκαῖον, ὡς ἀπερύκειν μὲν κρύος, ἀπερύκειν δὲ θάλπους τὸ σφοδρὸν, εἶναι δὲ ἡλίου καὶ ἀνέμων ἐπικούρημα τοῖς δεομένοις. Καθόλου δὲ ὅπερ ἂν παρέχοι σπήλαιον αὐτοφυὲς, ἔχον μετρίαν ὑπόδυσιν ἀνθρώπῳ, τοῦτο χρὴ παρέχειν ἡμῖν τὴν οἰκίαν, τοσοῦτον εἴπερ ἄρα περιττεύουσα, ὅσον καὶ ἀπόθεσιν τροφῆς ἀνθρωπίνης ἐπιτηδείαν ἔχειν. Τί δ᾽ αἱ περίστυλοι αὐλαί; τί δὲ αἱ ποικίλαι χρίσεις; τί δ᾽ αἱ χρυσόροφοι στέγαι; τί δ᾽ αἱ πολυτέλειαι τῶν λίθων, τῶν μὲν χαμαὶ συνηρμοσμένων, τῶν δ᾽ εἰς τοίχους ἐγκειμένων, ἐνίων καὶ πάνυ πόῤῥωθεν ἠγμένων λίθων, καὶ δι᾽ ἀναλωμάτων πλείστων; οὐ ταῦτα πάντα περιττὰ καὶ οὐκ ἀναγκαῖα, ὧν τε χωρὶς καὶ ζῆν καὶ ὑγιαίνειν ἐστὶ, πραγματείαν δ᾽ ἔχει πλείστην, καὶ διὰ χρημάτων γίνεται πολλῶν, ἀφ᾽ ὧν ἄν τις ἐδυνήθη καὶ δημοσίᾳ καὶ ἰδίᾳ πολλοὺς ἀνθρώπους εὐεργετῆσαι; Καί τοι πόσῳ μὲν εὐκλεέστερον τοῦ πολυτελῶς οἰκεῖν τὸ πολλοὺς εὐεργετεῖν; πόσῳ δὲ καλοκαγαθικώτερον τοῦ ἀναλίσκειν εἰς ξύλα καὶ λίθους τὸ εἰς ἀνθρώπους ἀναλίσκειν; πόσῳ δὲ ὠφελιμώτερον τοῦ περιβεβλῆσθαι μεγάλην οἰκίαν τὸ κεκτῆσθαι φίλους πολλούς; ὅπερ γίνεται τῷ προθύμως εὐεργετοῦντι. Τί δ᾽ ἂν ὄναιτό τις τηλικοῦτον ἀπ᾽ οἰκίας μεγέθους τε καὶ κάλλους, ἡλίκον ἀπὸ τοῦ χαρίζεσθαι πόλει καὶ πολίταις ἐκ τῶν ἑαυτοῦ;

85. (*) *Εὐσεβίου.*

Ἐχθρὸς γενοίμην μηδενὸς, φίλος δὲ τοῦ αἰεὶ καὶ παραμενέοντος· καὶ μήκοτε μὲν διενεχθείην πρὸς τοὺς οἰ-

κειοτάτους· διενεχθεὶς δὲ, διαλλαχθείην ὡς τάχιστα. Μηδενὶ ἐπιβουλεύσαιμι· ἐπιβουλευόμενος δὲ, ἄνευ ἀνάγκης τοῦ τι ἂν δρᾶσαι ἀνήκεστον ἀπαθὴς διαφύγοιμι. Ὀργῆς κρατοίην. Ἐρῴην καὶ ἐπιθυμέοιμι καὶ τυγχάνοιμι μούνων τῶν καλῶν· τῶν δὲ ὑπ᾽ ἐναντίας τῆς ἐπιθυμίης, μηδὲ ἁμαρτών κοτε ὥστε εὔξασθαι, τύχοιμι. Βουλοίμην πάντας εὐτυχέειν, φθονήσαιμι μηδενὶ τῶν εὐτυχεόντων. Μήκοτέ τις ἐμὲ τῶν νομιζομένων παραλόγως εὖ πρήσσειν ἐκπλήξειε, μηδὲ ἀνιήσειε· τί γὰρ δεῖ τοῖς παρὰ τῆς τύχης δεδομένοις φθονέειν; φίλοι δέ με καὶ οἱ κατ᾽ ἀξίην εὐτυχέοντες εὐφραίνοιεν. Μήκοτε τῷ ἀπὸ οἰκείης γνώμης ἔχθρην κατ᾽ ἐμοῦ ἐπανελομένῳ δυστυχήσαντι ἐπησθείην. Μήκοτε συγγνοίην ἐμωυτῷ κακοῦ τευ τινὶ αἰτίην παρασχόντι. Λαθών κοτε ἐμωυτὸν ὡς παρὰ μέλος ἤτοι τι εἴπας ἢ πρήξας, μὴ περιμείναιμι τοὺς μωμησομένους καὶ ἐπιπλήξοντας· αὐτὸς δὲ ἐμωυτὸν μωμησαίμην, μέχρι τοῦ ἀκέσασθαι. Εἰδείην γενναίως φέρειν τὰ προσπίπτοντα· καὶ τὰ μέτρια ἐκδεχοίμην, ὥσπερ αὐτῶν ἔχει ἡ φύσις· τοῖς δὲ ὑπερβάλλουσι μη καὶ τὸ παρ᾽ ἐμωυτοῦ προστιθείην. Εὐτυχίην εἰδείην φέρειν σωφρόνως, μήκοτε ὑπὸ εὐπρηγίης ἐς ὑπερηφανίην ἄλογον ἀερθείην. Πλοῦτον νομίζοιμι τὸν ἀρκέοντα βίῳ τῷ σώφρονι. Ἄπαυστον καὶ ἀκόρεστον ἐπιθυμίην χρημάτων μὲν μήκοτε ἔχοίην, μούνων δὲ τῶν ὠφελεόντων τὴν ψυχὴν μαθημάτων ἐθέλοιμι ἃ δεῖ ἔσεσθαι. Νικῴην νίκην τὴν καὶ ἐμοὶ καὶ τῷ προσδιαλεγομένῳ ἀβλαβέα. Φιλοτιμέεσθαι παρὰ καιρὸν πρὸς φίλους καὶ ἐν ταῖς ζητήσεσι φυλασσοίμην. Μήκοτε καὶ παρὰ τὸ ἐμοὶ δοκέον ἐν ταῖς ζητήσεσι τοῦ νικᾶν ἕνεκα ἔριν ἀσπασαίμην. Μήκοτε ἐπὶ βλάβῃ τοῦ ἀληθέος,

καὶ ὥστε παρ᾽ ἃ αὐτὸς οἶδα παραλογίσασθαι τὸν προσδιαλεγόμενον, ἐρίσαι ἐπαρθείην. Τοῖς τὸ ἀληθὲς λόγοις ξυνιστᾶσιν ἀεὶ ξυμμαχοίμην. Ἀκολάστου ἐπιθυμίης περί τι μήποτε μηδὲ ἐννοηθείην. Ξυνείην ἀεὶ τοῖς σώφροσιν· εἴη τέ μοι ἀεὶ προσδιαλέγεσθαι, παρ᾽ ὧν ἐστί τι πάντως ἀπελθεῖν χρηστὸν προσλαβόντι. Μήποτε ἐπαρθείην κέρδεος ἕνεκα πλημμελῆσαι. Φίλους διαφερομένους καταρτίζοιμι. Φίλοις δυνάμενος καὶ τοῖς δεομένοις τὰ δέοντα ἐπαρκέοιμι. Φίλους ἐν κινδύνοις καταστάντας δυνάμενος ὠφελέειν μήποτε ἐγκαταλίποιμι. Φίλων ξυμφορὰς, ἀφ᾽ ὧν οἷόν τε, ἐπανορθοῦσθαι προθυμοίμην. Λυπεομένοισι παρεὼν ἐλαφρύνοιμι ἠπίῳ καὶ ἀκεσίμῳ λόγῳ τὰς ἀνίας. Εἰδείην ἐμωυτὸν αἰδέεσθαι. Τῶν καλῶν φιλομαθείην ἀσκέοιμι. Ζητοίην μὴ τὰ περισσὰ, ἀλλὰ περὶ ὧν ἄριστον, (*) καὶ ἃ μαθὼν ὠφεληςοίμην. Θεοὺς τιμῴην καὶ νόμῳ πόλιος καὶ σπουδῇ οἰκείῃ, νόῳ εὐσεβεῖ. Ἀεὶ τὸν ἐν ἐμοὶ θυμούμενον ἡμεροίην. Ἐθίζοιμι ἐμωυτὸν ἵλεω εἶναι, καὶ μὴ πρὸς τὰ πρήγματα ἔχειν δυσκόλως. Τίς πονηρὸς καὶ τίνι τούτων τί ποτε πέπρηκται, μὴ μέλοιμι· εἰδείην δὲ τοὺς ἀγαθοὺς, καὶ τούτους μεταδιώκοιμι. Ὀφείλοιμι μηδενὶ μηδέν· εἰ δέ κοτε ὑπ᾽ ἀνάγκης μεγάλης ἐς τοῦτο καταςταίην, γένοιτό μοι τάχιστα ἐλευθέρῳ γενέσθαι δυνηθῆναι. Αἰνέοιμι τοὺς ἀγαθοὺς ἀφθόνως· φιλόψογον δὲ γλῶσσαν παντὸς ἀποστυγοίην. Εἰδείην σιγᾶν, περὶ ὧν ἄμεινον.

86. Σωκράτους.

Οὔτε ναῦν ἐξ ἑνὸς ἀγκυρίου, οὔτε βίον ἐκ μιᾶς ἐλπίδος ἁρμιστέον.

86. Vide infr. CXI, 22. p. 581. Epictet. fr. 89.

87. *Θεμιστίου ἐκ τοῦ Μετριοπαθοῦς ἢ Φιλοτέκνου.*

Οὕτω δὲ καὶ τῷ ἀνθρώπῳ ἐγκεχρῶσθαί ἐστιν ἀναγκαῖον ἡδονὴν καὶ λύπην καὶ ξύμπαντα τὰ ἄλλα παθήματα, πλείω δὲ καὶ ἐμμονωτέραν τὴν λύπην. Καὶ τοῦτο αὖ πάλιν Αἴσωπος λέγει· τὸν γὰρ πηλὸν αὐτῷ ὁ Προμηθεύς, ἀφ᾽ οὗ τὸν ἄνθρωπον διεπλάσατο, οὐκ ἐφύρασεν ὕδατι, ἀλλὰ δακρύοις. Οὐχὶ οὖν ἐκκόπτειν αὐτὰ πειρᾶσθαι χρεὼν, ἀμήχανον γάρ. Ἀλλ᾽ εἴπερ ἄρα εἴη ἐπικόπτειν τε καὶ πραΰνειν, κοιμίζειν τε ἐφ᾽ ὅσον δυνατὸν, καὶ νουθετεῖν· ταύτην γὰρ εὐμενῶς προσίεται τὴν ἐπιμέλειαν. Καὶ οὕτως σοι αὐτὰ παιδαγωγοῦντι, ἀναφανήσεται χρήσιμά τε καὶ ὠφέλιμα ἀντὶ ἀχρήστων καὶ βλαβερῶν. Οὐ γὰρ ὁ θεὸς αὐτὰ ἐνεκεράσατο τῷ ἀνθρώπῳ, ὅπως λώβην τε αὐτῷ καὶ αἶσχος προσθείη, ἀλλὰ καὶ ταῦτα πρὸς διαμονὴν καὶ σωτηρίαν τοῦ γένους προσύφηνέ τε καὶ προσῳκοδόμησε τῇ ψυχῇ· θυμὸν μὲν, ὅπως ἂν τὰ βλάπτοντα ἀμυνώμεθα· ἐπιθυμίαν δὲ ἐδωδῆς καὶ ποτῶν, πρὸς τὴν ξύμφυτον καὶ ἀναγκαίαν ἀποῤῥοήν· καὶ οὕτω δὴ ἄλλο πρὸς ἄλλην τινὰ τεταγμένον τοῦ σώματος κῆρα. Μένειν δὲ ἕκαστον χρὴ ἐν τῷ μέτρῳ· καὶ τὸ μέτρον τοῦτο ἑκάστου γίνεται ἀρετή· τοῦ μὲν θυμοειδοῦς ἀνδρία· τοῦ δὲ ἐπιθυμητικοῦ σωφροσύνη· τοῦ δ᾽ αὖ φιλοχρημάτου καὶ φιλοκερδοῦς ἐλευθεριότης τε καὶ μεγαλοπρέπεια· ὅσον δὲ ἐπτόηται περὶ τιμὰς καὶ δυνάμεις καὶ προεδρίας, τούτου ἐστὶ τὸ μέτρον μεγαλοψυχία. Εἰ δὲ ἀκόσμητα ἐαθείη καὶ ἀθεράπευτα ὑπὸ τοῦ λόγου, καθάπερ φυτὰ ἥμερα καὶ χρηστὰ, ἐξαμελήσαντος γεωργοῦ, ἀπαγριοῦται εὐθὺς καὶ ἐξυβρίζει καὶ παραβλαστάνει τὰς κακίας, καθάπερ ἀκάνθας χα-

87. **Vide p. 359. C. ed. Harduin.**

λεπὰς καὶ φαρμακώδεις τοῖς τε ἄλλοις, καὶ μάλιστα τῷ κεκτημένῳ. Ἔστι δ' ἐφ' ὧν ἔμπαλιν καταφθίνει καὶ ἀπομαραίνεται εἴσω τῆς ἀκμῆς· καὶ δέονται οὗτοι τοῦ λόγου οὐ κολούοντος καὶ θλίβοντος καὶ πιέζοντος, ἀλλὰ τοῦ ἐπάρδοντός τε καὶ ἐπανάγοντος καὶ ἐρεθίζοντος πρὸς τὴν αὔξην τὴν ἐοικυῖαν. Καὶ διὰ τοῦτο ἄρα ἑκάστην ἀρετὴν περικάθηνται ἔνθεν καὶ ἔνθεν δύο κακίαι· ἡ μὲν τὸ ἐνδεὲς τοῦ παθήματος ἀγαπῶσα, ἡ δὲ τὸ πλεονάζον ἀσπαζομένη. Δεῖ δ' οὐ πρὸς τὰ φαῦλα καὶ διεστραμμένα ὁρῶντας ἅπαντα ὁμοίως ὑποπτεύειν καὶ ἐξελαύνειν, ἀλλὰ τὸ βούλημα ἐξετάζειν τῆς φύσεως, καὶ πρὸς ὅ τι ἕκαστον τῶν παθημάτων ἐνεφύτευσεν καὶ ἐνεσημήνατο τῇ ψυχῇ.

88. *Πορφυρίου ἐκ τοῦ Περὶ τῶν πρὸς τὰ νοητὰ ἀφορμῶν.*

(*) Ἄλλαι ἀρεταὶ αἱ τοῦ πολιτικοῦ, καὶ ἄλλαι αἱ τοῦ πρὸς θεωρίαν ἀνιόντος καὶ διὰ τοῦτο λεγομένου θεωρητικοῦ, καὶ ἄλλαι αἱ τοῦ ἤδη τελείου θεωρητικοῦ καὶ ἤδη θεατοῦ· καὶ ἄλλαι αἱ τοῦ νοῦ, καθὸ νοῦς, καὶ ἀπὸ ψυχῆς καθαροῦ. Αἱ μὲν τοῦ πολιτικοῦ ἐν μετριοπαθείᾳ τοῦ ἀλόγου κείμεναι, τῷ ἕπεσθαι καὶ ἀκολουθεῖν τῷ λογισμῷ τοῦ καθήκοντος κατὰ τὰς πράξεις. Διὸ πρὸς κοινωνίαν βλέπουσαι τὴν ἀβλαβῆ τῶν πλησίον, ἐκ τοῦ συναγελασμοῦ καὶ τῆς κοινωνίας πολιτικαὶ λέγονται. Καὶ ἔστι φρόνησις μὲν περὶ τὸ λογιζόμενον· ἀνδρία δὲ, περὶ τὸ θυμούμενον· σωφροσύνη δ' [ἐν ὁμολογίᾳ καὶ συμφωνίᾳ ἐπιθυμητικοῦ πρὸς λογισμόν· δικαιοσύνη δὲ] ἡ ἑκάστου τούτων ὁμοῦ οἰκειοπραγία, ἀρχῆς πέρι καὶ

88. Pauca quae uncinulis interiacent, Gaisf. ex Holsteniana editione (Rom. 1630.) addidit.

σὶν πέφυκεν ἁ ὑπερβολὰ καὶ τὰ καλεόμενα περισσώματα· οὕτω καὶ ψυχὰν βλάπτει μὲν καὶ τὸ τᾶς εὐτυχίας ἢ ἀτυχίας εἶδος, ἀκαίρως παραγενόμενον· οὐ μὰν ἀλλὰ νόσως τε καὶ μέζονας ποιὲν πέφυκεν ἁ λεγομένα παρὰ πάντεσσιν εὐτυχία, ὥσπερ οἶνος καταμεθύσκουσα τοῖς ἀγαθοῖς τὰν διάνοιαν.

80. Ἀρχύτα Πυθαγορείου Περὶ ἀνδρὸς ἀγαθοῦ καὶ εὐδαίμονος.

Ὅθεν οὐκ ἀτυχίαν ἐνεγκὲν ἐμμελῶς χαλεπώτερόν ἐστιν, ἀλλ᾽ εὐτυχίαν. Πάντες μὲν γὰρ ἐν ἀτυχίᾳ μένοντες, ὡς ἐπὶ πολὺ μέτριοι καὶ κόσμιοι τὸ ἦθος ἦμεν φαίνονται· ἐν δ᾽ εὐπραγίαις ἀνδρεῖοι, μεγαλόφρονες, μεγαλόψυχοι. Δεινὰ γὰρ ἀτυχία συναγαγὲν καὶ καταρτίσαι τὰν ψυχάν· ἁ δ᾽ εὐπραγία τοὐναντίον ἐπᾶραι καὶ κενῶσαι. Διὸ ποθεκτικοὶ μὲν ἅπαντες καὶ συνετοὶ τὸν τρόπον ἀτυχέοντες· ἐπιθετικοὶ δὲ καὶ θαρσαλέοι τὸν τρόπον εὐτυχέοντες.

81. Ἐν ταὐτῷ.

Ὅρος δέ ἐστιν εὐτυχίας, ἂν προέλοιτο ὁ ἀγαθὸς ἀνὴρ συνεργὸν αὐτῷ γενομέναν ποττὰς ἰδίας πράξιας· ὥσπερ καὶ μέγεθος ναῷ, καὶ μέγεθος παδαλίῳ, ᾧ καθικνεῖσθαι δύναται ὁ ἀγαθὸς κυβερνάτας μεγάλα πελάγα διαπεραιούμενος, καὶ μεγάλαν ναυκλαρίαν στελλόμενος. Ἁ δ᾽ (*) ὑπερβολὰ τᾶς εὐτυχίας τοῖς ἀγαθοῖς οὐ κρατεῖσθαι πέφυκεν ὑπὸ τᾶς ψυχᾶς, ἀλλὰ κρατὲν αὐτᾶς. Ὥσπερ γὰρ τὸ λαμπρὸν φάος μαραυγίαν περιτίθησι τοῖς ὀφθαλμοῖς, οὕτω καὶ ἁ ὑπερβάλλοισα εὐτυχία τῷ νόῳ τᾶς ψυχᾶς. Καὶ περὶ μὲν οὖν εὐτυχίας ἅλις εἰρήσθω.

82. [Ὅτι ἀντακολουθοῦσιν αἱ ἀρεταί.

82. Retinui hunc locum, etsi nullus dubito Gesnerum de

"Οτι ἀντακολουθοῦσιν αἱ ἠθικαὶ ἀρεταὶ, δεικτέον καὶ ἀπὸ τῆς προαιρέσεως. Εἰ γὰρ ἡ ἀρετὴ μάλιστα τῇ προαιρέσει κρίνεται, ἡ δὲ ὀρθὴ προαίρεσις ἐκ φρονήσεως ἕπεται. Τὸ γὰρ βουλεύεσθαι τῆς φρονήσεως καὶ ἠθικῆς ἀρετῆς, εἴγε δεῖ μὲν τῷ καλῶς βουλευομένῳ τὸν σκοπὸν ὀρθὸν κεῖσθαι, εἰς ὃν περὶ τῶν συντελούντων εἰς αὐτὴν βουλεύεται. Ὁρίζεται δὲ ὁ σκοπὸς ὑπὸ τῆς ἠθικῆς ἀρετῆς· οὗ γὰρ ἐφιέμεθα, περὶ τούτου βουλευόμεθα· ἡ δὲ τῶν προσηκόντων ἔφεσις ἀπὸ τῆς ἠθικῆς ἀρετῆς, ὥσπερ εἶπεν Ἀριστοτέλης, οὐκ ἔστιν ἡ προαίρεσις ὀρθὴ ἄνευ φρονήσεως οὐδὲ ἄνευ ἀρετῆς· ἡ μὲν γὰρ τὸ τέλος, ἡ δὲ τὰ πρὸς τὸ τέλος ποιεῖ πράττειν. Ἔτι εἰ ἀνάγκη μὲν ἥντινοῦν ἀρετὴν ἠθικὴν ἔχοντα φρόνησιν ἔχειν· εἴγε ἐστὶν ἠθικὴ ἀρετὴ πρακτικὴ τῶν ὡρισμένων φρονήσει τε καὶ τῷ ὀρθῷ λόγῳ· ἀνάγκη δὲ καὶ τὸν φρόνησιν ἔχοντα ἔχειν ἠθικὴν ἀρετήν· εἴγε οἰκεῖον τῇ φρονήσει τὸ ζητεῖν πῶς οἷόν τε τυχεῖν τοῦ δέοντος σκοποῦ, ὃν τῆς ἠθικῆς ὁρίσαι· αὐτὴ γὰρ τῆς ὀρεκτικῆς δυνάμεως ἀρετή. Ταύτῃ γὰρ φρόνησις τε καὶ δεινότης διαφέρουσιν· ᾗ ἡ μὲν φρόνησις τῶν πρὸς τὸν ὀρθὸν σκοπὸν φερόντων ἐστὶν εὑρετική τε καὶ ζητητική· ἡ δὲ δεινότης τῶν πρὸς τὸν τυχόντα.]

83. *Μουσωνίου.*

Οὐκ ἔστι τὴν ἐνεστηκυῖαν ἡμέραν καλῶς βιῶναι, μὴ προθέμενον αὐτὴν ὡς ἐσχάτην βιῶσαι.

84. *Μουσωνίου ἐκ τοῦ Περὶ Σκέπης.*

Ταῦτα μὲν περὶ τροφῆς εἶπεν. Ἠξίου δὲ καὶ σκέπην

suo addidisse. Qui in margine haec: *Alexandri Aphrodisei libro 4 c. 22. Quaestionum. Hoc idem Alexander copiose tractat in quaestionibus quae secundo eius de Anima lib. Graeco adhaerent.* G.

τὸν σώφρονα τῷ σώματι ζητεῖν, οὐ τὴν πολυτελῆ καὶ περιττήν· εὐθὺς γὰρ ἐσθῆτι καὶ ὑποδέσει τὸν αὐτὸν τρόπον ἔφη εἶναι χρηστέον, ὅνπερ πανοπλίᾳ, φυλακῆς ἕνεκεν τοῦ σώματος, ἀλλ᾽ οὐκ ἐπιδείξεως. Ὥσπερ οὖν ὅπλα κάλλιστα τὰ ἰσχυρότατα, καὶ σώζειν μάλιστα δυνάμενα τὸν χρώμενον, οὐ τὰ περίβλεπτα καὶ λαμπρά· οὕτως ἀμπεχόνη καὶ ὑπόδεσις ἡ χρησιμωτάτη τῷ σώματι κρατίστη, καὶ οὐχ ἡ δυναμένη τὰς τῶν ἀνοήτων ὄψεις ἐπιστρέφειν. Δεῖ γὰρ τῆς σκέπης αὐτῆς κρεῖττον ἀποφαίνειν τὸ σκεπόμενον καὶ ἰσχυρότερον, ἀλλ᾽ οὐκ ἀσθενέστερόν τε καὶ χεῖρον. Οἱ μὲν οὖν λειότητά τε καὶ ἁπαλότητα σαρκὸς διὰ τῶν σκεπασμάτων μηχανώμενοι, χείρω τὰ σώματα ποιοῦσιν· εἴγε τὸ τεθρυμμένον σῶμα καὶ μαλακὸν πολὺ κάκιον τοῦ σκληροῦ τε καὶ διαπεπονημένου ἐστίν· οἱ δὲ ῥωννύντες καὶ κρατύνοντες τῇ σκέπῃ, οὗτοι τὰ σκεπόμενα μόνοι ὠφελοῦσιν. Διὰ τοῦτο οὐδαμῶς καλὸν οὔτε ἐσθῆσι πολλαῖς κατασκέπειν τὸ σῶμα, οὔτε ταινίαις κατειλεῖν, οὔτε χεῖράς τε καὶ πόδας περιδέσει πίλων ἢ ὑφασμάτων τινῶν μαλακύνειν, (*) τούς γε μὴ νοσοῦντας· οὐδ᾽ ὅλως εἶναι ἀγεύστους καλὸν ψύχους τε καὶ θάλπους, ἀλλὰ ῥιγοῦν χρὴ τὰ μέτρια χειμῶνος καὶ ἡλιοῦσθαι θέρους καὶ σκιατροφεῖσθαι ἥκιστα. Καὶ τὸ μὲν ἑνὶ χρῆσθαι χιτῶνι τοῦ δεῖσθαι δυοῖν προτιμητέον, τοῦ δ᾽ ἑνὶ χρῆσθαι χιτῶνι τὸ μηδενὶ, ἀλλὰ ἱματίῳ μόνον. Καὶ τοῦ γε ὑποδεδέσθαι τὸ ἀνυποδετεῖν τῷ δυναμένῳ κρεῖττον· κινδυνεύει γὰρ τὸ μὲν ὑποδεδέσθαι τῷ δεδέσθαι ἐγγὺς εἶναι· ἡ δ᾽ ἀνυποδησία πολλήν εὐλυσίαν τινὰ καὶ εὐκολίαν παρέχει τοῖς ποσίν, ὅτ᾽ ἂν ἠσκημένοι ὦσιν. Ὅθεν καὶ τοὺς ἡμεροδρόμους ὁρᾶν ἐστιν οὐ χρωμένους ὑποδήμασιν ἐν ταῖς ὁδοῖς, καὶ

τῶν ἀθλούντων τοὺς δρομεῖς, οὐκ ἂν δυναμένους σώζειν τὸ τάχος, εἰ δέοι τρέχειν αὐτοὺς ἐν ὑποδήμασιν.

Ἐπεὶ δὲ σκέπης ἕνεκα καὶ τὰς οἰκίας ποιούμεθα, φημὶ καὶ ταύτας δεῖν ποιεῖσθαι πρὸς τὸ τῆς χρείας ἀναγκαῖον, ὡς ἀπερύκειν μὲν κρύος, ἀπερύκειν δὲ θάλπους τὸ σφοδρὸν, εἶναι δὲ ἡλίου καὶ ἀνέμων ἐπικούρημα τοῖς δεομένοις. Καθόλου δὲ ὅπερ ἂν παρέχοι σπήλαιον αὐτοφυὲς, ἔχον μετρίαν ὑπόδυσιν ἀνθρώπῳ, τοῦτο χρὴ παρέχειν ἡμῖν τὴν οἰκίαν, τοσοῦτον εἴπερ ἄρα περιττεύουσα, ὅσον καὶ ἀπόθεσιν τροφῆς ἀνθρωπίνης ἐπιτηδείαν ἔχειν. Τί δ' αἱ περίστυλοι αὐλαί; τί δὲ αἱ ποικίλαι χρίσεις; τί δ' αἱ χρυσόροφοι στέγαι; τί δ' αἱ πολυτέλειαι τῶν λίθων, τῶν μὲν χαμαὶ συνηρμοσμένων, τῶν δ' εἰς τοίχους ἐγκειμένων, ἐνίων καὶ πάνυ πόῤῥωθεν ἠγμένων λίθων, καὶ δι' ἀναλωμάτων πλείστων; οὐ ταῦτα πάντα περιττὰ καὶ οὐκ ἀναγκαῖα, ὧν τε χωρὶς καὶ ζῆν καὶ ὑγιαίνειν ἐστὶ, πραγματείαν δ' ἔχει πλείστην, καὶ διὰ χρημάτων γίνεται πολλῶν, ἀφ' ὧν ἄν τις ἐδυνήθη καὶ δημοσίᾳ καὶ ἰδίᾳ πολλοὺς ἀνθρώπους εὐεργετῆσαι; Καίτοι πόσῳ μὲν εὐκλεέστερον τοῦ πολυτελῶς οἰκεῖν τὸ πολλοὺς εὐεργετεῖν; πόσῳ δὲ καλοκαγαθικώτερον τοῦ ἀναλίσκειν εἰς ξύλα καὶ λίθους τὸ εἰς ἀνθρώπους ἀναλίσκειν; πόσῳ δὲ ὠφελιμώτερον τοῦ περιβεβλῆσθαι μεγάλην οἰκίαν τὸ κεκτῆσθαι φίλους πολλούς; ὅπερ γίνεται τῷ προθύμως εὐεργετοῦντι. Τί δ' ἂν ὄναιτό τις τηλικοῦτον ἀπ' οἰκίας μεγέθους τε καὶ κάλλους, ἡλίκον ἀπὸ τοῦ χαρίζεσθαι πόλει καὶ πολίταις ἐκ τῶν ἑαυτοῦ;

85. (*) Εὐσεβίου.

Ἐχθρὸς γενοίμην μηδενὸς, φίλος δὲ τοῦ αἰεὶ καὶ παραμενέοντος· καὶ μήκοτε μὲν διενεχθείην πρὸς τοὺς οἰ-

κειοτάτους· διενεχθεὶς δὲ, διαλλαχθείην ὡς τάχιστα. Μηδενὶ ἐπιβουλεύσαιμι· ἐπιβουλευόμενος δὲ, ἄνευ ἀνάγκης τοῦ τι ἂν δρᾶσαι ἀνήκεστον ἀπαθὴς διαφύγοιμι. Ὀργῆς κρατοίην. Ἐρῴην καὶ ἐπιθυμέοιμι καὶ τυγχάνοιμι μούνων τῶν καλῶν· τῶν δὲ ὑπ᾽ ἐναντίας τῆς ἐπιθυμίης, μηδὲ ἁμαρτών κοτε ὥστε εὔξασθαι, τύχοιμι. Βουλοίμην πάντας εὐτυχέειν, φθονήσαιμι μηδενὶ τῶν εὐτυχεόντων. Μήκοτέ τις ἐμὲ τῶν νομιζομένων παραλόγως εὖ πρήσσειν ἐκπλήξειε, μηδὲ ἀνιήσειε· τί γὰρ δεῖ τοῖς παρὰ τῆς τύχης δεδομένοις φθονέειν; φίλοι δέ με καὶ οἱ κατ᾽ ἀξίην εὐτυχέοντες εὐφραίνοιεν. Μήκοτε τῷ ἀπὸ οἰκείης γνώμης ἔχθρην κατ᾽ ἐμοῦ ἐπανελομένῳ δυστυχήσαντι ἐπησθείην. Μήκοτε συγγνοίην ἐμωυτῷ κακοῦ τευ τινὶ αἰτίην παρασχόντι. Λαθών κοτε ἐμωυτὸν ὡς παρὰ μέλος ἤτοι τι εἶπας ἢ πρήξας, μὴ περιμείναιμι τοὺς μωμησομένους καὶ ἐπιπλήξοντας· αὐτὸς δὲ ἐμωυτὸν μωμησαίμην, μέχρι τοῦ ἀκέσασθαι. Εἰδείην γενναίως φέρειν τὰ προσπίπτοντα· καὶ τὰ μέτρια ἐκδεχοίμην, ὥσπερ αὐτῶν ἔχει ἡ φύσις· τοῖς δὲ ὑπερβάλλουσι μη καὶ τὸ παρ᾽ ἐμωυτοῦ προστιθείην. Εὐτυχίην εἰδείην φέρειν σωφρόνως, μήκοτε ὑπὸ εὐπρηγίης ἐς ὑπερηφανίην ἄλογον ἀερθείην. Πλοῦτον νομίζοιμι τὸν ἀρκέοντα βίῳ τῷ σώφρονι. Ἄπαυστον καὶ ἀκόρεστον ἐπιθυμίην χρημάτων μὲν μήκοτε ἐχοίην, μούνων δὲ τῶν ὠφελεόντων τὴν ψυχὴν μαθημάτων ἐθέλοιμι ἃ δεῖ ἔσεσθαι. Νικῴην νίκην τὴν καὶ ἐμοὶ καὶ τῷ προσδιαλεγομένῳ ἀβλαβέα. Φιλοτιμέεσθαι παρὰ καιρὸν πρὸς φίλους καὶ ἐν ταῖς ζητήσεσι φυλασσοίμην. Μήκοτε καὶ παρὰ τὸ ἐμοὶ δοκέον ἐν ταῖς ζητήσεσι τοῦ νικᾶν ἕνεκα ἔριν ἀσπασαίμην. Μήκοτε ἐπὶ βλάβῃ τοῦ ἀληθέος,

καὶ ὥστε παρ᾽ ἃ αὐτὸς οἶδα παραλογίσασθαι τὸν προσδιαλεγόμενον, ἐρίσαι ἐπαρθείην. Τοῖς τὸ ἀληθὲς λόγοις ξυνιστᾶσιν ἀεὶ ξυμμαχοίμην. Ἀκολάστου ἐπιθυμίης περί τι μήποτε μηδὲ ἐννοηθείην. Ξυνείην ἀεὶ τοῖς σώφροσιν· εἴη τί μοι ἀεὶ προσδιαλέγεσθαι, παρ᾽ ὧν ἐστί τι πάντως ἀπελθεῖν χρηστὸν προσλαβόντι. Μήποτε ἐπαρθείην κέρδεος ἕνεκα πλημμελῆσαι. Φίλους διαφερομένους καταρτίζοιμι. Φίλοις δυνάμενος καὶ τοῖς δεομένοις τὰ δέοντα ἐπαρκέοιμι. Φίλους ἐν κινδύνοις καταστάντας δυνάμενος ὠφελέειν μήποτε ἐγκαταλίποιμι. Φίλων ξυμφορὰς, ἀφ᾽ ὧν οἷόν τε, ἐπανορθοῦσθαι προθυμοίμην. Λυπεομένοισι παρεὼν ἐλαφρύνοιμι ἠπίῳ καὶ ἀκεσίμῳ λόγῳ τὰς ἀνίας. Εἰδείην ἐμαυτὸν αἰδέεσθαι. Τῶν καλῶν φιλομαθείην ἀσκέοιμι. Ζητοίην μὴ τὰ περισσὰ, ἀλλὰ περὶ ὧν ἄριστον, (*) καὶ ἃ μαθὼν ὠφεληθοίμην. Θεοὺς τιμῴην καὶ νόμῳ πόλιος καὶ σπουδῇ οἰκείῃ, νόῳ εὐσεβεῖ. Ἀεὶ τὸν ἐν ἐμοὶ θυμούμενον ἡμεροίην. Ἐθίζοιμι ἐμαυτὸν ἵλεω εἶναι, καὶ μὴ πρὸς τὰ πρήγματα ἔχειν δυσκόλως. Τίς πονηρὸς καὶ τίνι τούτων τί ποτε πέπρηκται, μὴ μέλοιμι· εἰδείην δὲ τοὺς ἀγαθοὺς, καὶ τούτους μεταδιώκοιμι. Ὀφείλοιμι μηδενὶ μηδέν· εἰ δέ κοτε ὑπ᾽ ἀνάγκης μεγάλης ἐς τοῦτο κατασταίην, γένοιτό μοι τάχιστα ἐλευθέρῳ γενέσθαι δυνηθῆναι. Αἰνέοιμι τοὺς ἀγαθοὺς ἀφθόνως· φιλόψογον δὲ γλῶσσαν παντὸς ἀποστυγοίην. Εἰδείην σιγᾷν, περὶ ὧν ἄμεινον.

86. Σωκράτους.

Οὔτε ναῦν ἐξ ἑνὸς ἀγκυρίου, οὔτε βίον ἐκ μιᾶς ἐλπίδος ὁρμιστέον.

86. Vide infr. CXI, 22. p. 581. Epictet. fr. 89.

87. *Θεμιστίου ἐκ τοῦ Μετριοπαθοῦς ἢ Φιλοτέκνου.*

Οὕτω δὲ καὶ τῷ ἀνθρώπῳ ἐγκεχρῶσθαί ἐστιν ἀναγκαῖον ἡδονὴν καὶ λύπην καὶ ξύμπαντα τὰ ἄλλα παθήματα, πλείω δὲ καὶ ἐμμονωτέραν τὴν λύπην. Καὶ τοῦτο αὖ πάλιν Αἴσωπος λέγει· τὸν γὰρ πηλὸν αὐτῷ ὁ Προμηθεὺς, ἀφ᾽ οὗ τὸν ἄνθρωπον διεπλάσατο, οὐκ ἐφύρασεν ὕδατι, ἀλλὰ δακρύοις. Οὐχὶ οὖν ἐκκόπτειν αὐτὰ πειρᾶσθαι χρεὼν, ἀμήχανον γάρ. Ἀλλ᾽ εἴπερ ἄρα εἴη ἐπικόπτειν τε καὶ πραΰνειν, κοιμίζειν τε ἐφ᾽ ὅσον δυνατὸν, καὶ νουθετεῖν· ταύτην γὰρ εὐμενῶς προσίεται τὴν ἐπιμέλειαν. Καὶ οὕτως σοι αὐτὰ παιδαγωγοῦντι, ἀναφανήσεται χρήσιμά τε καὶ ὠφέλιμα ἀντὶ ἀχρήστων καὶ βλαβερῶν. Οὐ γὰρ ὁ θεὸς αὐτὰ ἐνεκεράσατο τῷ ἀνθρώπῳ, ὅπως λώβην τε αὐτῷ καὶ αἶσχος προσθείη, ἀλλὰ καὶ ταῦτα πρὸς διαμονὴν καὶ σωτηρίαν τοῦ γένους προσύφηνέ τε καὶ προσῳκοδόμησε τῇ ψυχῇ· θυμὸν μὲν, ὅπως ἂν τὰ βλάπτοντα ἀμυνώμεθα· ἐπιθυμίαν δὲ ἐδωδῆς καὶ ποτῶν, πρὸς τὴν ξύμφυτον καὶ ἀναγκαίαν ἀποῤῥοήν· καὶ οὕτω δὴ ἄλλο πρὸς ἄλλην τινὰ τεταγμένον τοῦ σώματος κῆρα. Μένειν δὲ ἕκαστον χρὴ ἐν τῷ μέτρῳ· καὶ τὸ μέτρον τοῦτο ἑκάστου γίνεται ἀρετή· τοῦ μὲν θυμοειδοῦς ἀνδρία· τοῦ δὲ ἐπιθυμητικοῦ σωφροσύνη· τοῦ δ᾽ αὖ φιλοχρημάτου καὶ φιλοκερδοῦς ἐλευθεριότης τε καὶ μεγαλοπρέπεια· ὅσον δὲ ἐπτόηται περὶ τιμὰς καὶ δυνάμεις καὶ προεδρίας, τούτου ἐστὶ τὸ μέτρον μεγαλοψυχία. Εἰ δὲ ἀκόσμητα ἐαθείη καὶ ἀθεράπευτα ὑπὸ τοῦ λόγου, καθάπερ φυτὰ ἥμερα καὶ χρηστὰ, ἐξαμελήσαντος γεωργοῦ, ἀπαγριοῦται εὐθὺς καὶ ἐξυβρίζει καὶ παραβλαστάνει τὰς κακίας, καθάπερ ἀκάνθας χα-

87. Vide p. 359. C. ed. Harduin.

λεπὰς καὶ φαρμακώδεις τοῖς τε ἄλλοις, καὶ μάλιστα τῷ κεκτημένῳ. Ἔστι δ' ἐφ' ὧν ἔμπαλιν καταφθίνει καὶ ἀπομαραίνεται εἴσω τῆς ἀκμῆς· καὶ δέονται οὗτοι τοῦ λόγου οὐ κολούοντος καὶ θλίβοντος καὶ πιέζοντος, ἀλλὰ τοῦ ἐπάρδοντός τε καὶ ἐπανάγοντος καὶ ἐρεθίζοντος πρὸς τὴν αὔξην τὴν ἐοικυῖαν. Καὶ διὰ τοῦτο ἄρα ἑκάστην ἀρετὴν περικάθηνται ἔνθεν καὶ ἔνθεν δύο κακίαι· ἡ μὲν τὸ ἐνδεὲς τοῦ παθήματος ἀγαπῶσα, ἡ δὲ τὸ πλεονάζον ἀσπαζομένη. Δεῖ δ' οὐ πρὸς τὰ φαῦλα καὶ διεστραμμένα ὁρῶντας ἅπαντα ὁμοίως ὑποπτεύειν καὶ ἐξελαύνειν, ἀλλὰ τὸ βούλημα ἐξετάζειν τῆς φύσεως, καὶ πρὸς ὅ τι ἕκαστον τῶν παθημάτων ἐνεφύτευσεν καὶ ἐνεσημήνατο τῇ ψυχῇ.

88. *Πορφυρίου ἐκ τοῦ Περὶ τῶν πρὸς τὰ νοητὰ ἀφορμῶν.*

(*) Ἄλλαι ἀρεταὶ αἱ τοῦ πολιτικοῦ, καὶ ἄλλαι αἱ τοῦ πρὸς θεωρίαν ἀνιόντος καὶ διὰ τοῦτο λεγομένου θεωρητικοῦ, καὶ ἄλλαι αἱ τοῦ ἤδη τελείου θεωρητικοῦ καὶ ἤδη θεατοῦ· καὶ ἄλλαι αἱ τοῦ νοῦ, καθὸ νοῦς, καὶ ἀπὸ ψυχῆς καθαροῦ. Αἱ μὲν τοῦ πολιτικοῦ ἐν μετριοπαθείᾳ τοῦ ἀλόγου κείμεναι, τῷ ἕπεσθαι καὶ ἀκολουθεῖν τῷ λογισμῷ τοῦ καθήκοντος κατὰ τὰς πράξεις. Διὸ πρὸς κοινωνίαν βλέπουσαι τὴν ἀβλαβῆ τῶν πλησίον, ἐκ τοῦ συναγελασμοῦ καὶ τῆς κοινωνίας πολιτικαὶ λέγονται. Καὶ ἔστι φρόνησις μὲν περὶ τὸ λογιζόμενον· ἀνδρία δὲ, περὶ τὸ θυμούμενον· σωφροσύνη δ' [ἐν ὁμολογίᾳ καὶ συμφωνίᾳ ἐπιθυμητικοῦ πρὸς λογισμόν· δικαιοσύνη δὲ] ἡ ἑκάστου τούτων ὁμοῦ οἰκειοπραγία, ἀρχῆς πέρι καὶ

88. Pauca quae uncinulis interiacent, Gaisf. ex Holsteniana editione (Rom. 1630.) addidit.

τοῦ ἄρχεσθαι. Αἱ δὲ τοῦ πρὸς θεωρίαν προκόπτοντος θεωρητικοῦ ἐν ἀποστάσει κεῖνται τῶν ἐντεῦθεν· διὸ καὶ καθάρσεις αὗται λέγονται ἐν ἀποχῇ θεωρούμεναι τῶν τοῦ σώματος πράξεων καὶ συμπαθειῶν τῶν πρὸς αὐτό. Αὗται μὲν γὰρ τῆς ψυχῆς ἀφισταμένης πρὸς τὸ ὄντως ὄν· αἱ δὲ πολιτικαὶ τὸν θνητὸν ἄνθρωπον κατακοσμοῦσι. Καὶ πρόδρομοι δὲ πολιτικαὶ τῶν καθάρσεων· δεῖ γὰρ κοσμηθέντα κατ' αὐτὰς ἀποστῆναι τοῦ σὺν σώματι πράττειν τι προηγουμένως. Διὸ ἐν ταῖς καθάρσεσιν τὸ μὲν μὴ συνδοξάζειν τῷ σώματι, ἀλλὰ μόνον ἐνεργεῖν, ὑφίστησι τὸ φρονεῖν, ὃ διὰ τοῦ καθαρῶς νοεῖν τελειοῦται· τὸ δέ γε μὴ ὁμοπαθεῖν, συνίστησι τὸ σωφρονεῖν· τὸ δὲ μὴ φοβεῖσθαι, ἀφισταμένην τοῦ σώματος ὡς εἰς κενόν τι καὶ μὴ ὄν, τὴν ἀνδρίαν. Ἡγουμένου δὲ λόγου καὶ νοῦ, καὶ μηδενὸς ἀντιτείνοντος, δικαιοσύνη τὸ τοιοῦτον. Ἡ μὲν οὖν κατὰ τὰς πολιτικὰς ἀρετὰς διάθεσις ἐν μετριοπαθείᾳ θεωρεῖται, τέλος ἔχουσα τὸ ζῆν, ὡς ἄνθρωπον κατὰ φύσιν· ἡ δὲ κατὰ τὰς θεωρητικὰς ἐν ἀπαθείᾳ· ἧς τέλος ἡ πρὸς θεὸν ὁμοίωσις. Ἐπεὶ δὲ κάθαρσις ἡ μέν τις ἦν καθαίρουσα, ἡ δὲ κεκαθαρμένων· αἱ καθαρτικαὶ ἀρεταὶ κατ' ἄμφω θεωροῦνται τὰ σημαινόμενα τῆς καθάρσεως· καθαίρουσί τε γὰρ τὴν ψυχήν, καὶ καθαρθείσης σύνεισι· τέλος γὰρ τὸ κεκαθάρθαι τοῦ καθαίρειν. Ἀλλ' ἐπεὶ τὸ καθαίρειν καὶ κεκαθάρθαι ἀφαίρεσις ἦν παντὸς τοῦ ἀλλοτρίου, τὸ ἀγαθὸν ἕτερον ἂν εἴη τοῦ καθαίροντος· ὥστε γε πρὸς τῆς ἀκαθαρσίας ἀρκεῖ· ἀλλ' ἀρκέσει μὲν ἡ κάθαρσις, τὸ δὲ καταλειπόμενον ἔσται τὸ ἀγαθὸν καὶ οὐχ ἡ κάθαρσις. Ἀλλὰ ἡ ψυχῆς φύσις οὐκ ἦν ἀγαθόν, ἀλλ' ἀγαθοῦ μετέχειν δυναμένον καὶ ἀγαθοειδές· οὐ γὰρ ἂν

ο ἐν κακῷ. Τὸ οὖν ἀγαθὸν αὐτῇ, ἐν τῷ συνεῖναι νήσαντι· κακία δὲ, τὸ τοῖς ὑστέροις. Καὶ διπλῆ ιία, τό τε τούτοις συνεῖναι, καὶ μετὰ παθῶν ὑπερ- · διόπερ αἱ πολιτικαὶ ἀρεταὶ μιᾶς γοῦν αὐτὴν κα- παλλάττουσαι, ἀρεταὶ ἐκρίθησαν καὶ τίμιαι· αἱ ιθαρτικαὶ τιμιώτεραι καὶ τῆς ὡς ψυχικῆς κακίας ἀττουσαι. Δεῖ τοίνυν καθηραμένην αὐτὴν συν- τῷ γεννήσαντι. (*) Καὶ ἀρετὴ ἄρα αὐτῆς μετὰ ιιστροφὴν αὕτη, ἥπερ ἐστὶν ἐν γνώσει καὶ εἰδήσει ντος· οὐχ ὅτι οὐκ ἔχει παρ' αὐτῇ ταύτην, ἀλλ' ὅτι ιοῦ πρὸ αὐτῆς οὐχ ὁρᾷ τὰ αὐτῆς. Ἄλλο οὖν γέ- ιτον ἀρετῶν μετὰ τὰς καθαρτικὰς καὶ τὰς πολιτι- νοερῶς τῆς ψυχῆς ἐνεργούσης· σοφία μὲν καὶ φρό- ἐν θεωρίᾳ ὧν νοῦς ἔχει, δικαιοσύνη δὲ ἐν οἰκειο- ίᾳ μὲν ἐν τῇ πρὸς τὸν νοῦν ἀκολουθίᾳ καὶ τῷ πρὸς ἐνεργεῖν. Σωφροσύνη δὲ ἡ εἴσω πρὸς νοῦν στρο- ἡ δὲ ἀνδρία ἀπάθεια, καθ' ὁμοίωσιν τοῦ πρὸς ὃ ι ἀπαθὲς ὂν τὴν φύσιν. Καὶ ἀντακολουθοῦσί γε ἀλλήλαις ὥσπερ καὶ ἄλλαι. Τέταρτον εἶδος ἀρε- ὸ τῶν παραδειγματικῶν, αἵπερ ἦσαν ἐν τῷ νῷ ους οὖσαι τῶν ψυχικῶν, καὶ τούτων ὥσπερ παρα- ιτα· ἐπιστήμη μὲν ἡ νόησις, σοφία δὲ γιγνώσκων ;· τὸ δὲ πρὸς αὐτὸν ἡ σωφροσύνη, τὸ δὲ οἰκεῖον ἔρ- οἰκειοπραγία, ἡ δὲ ἀνδρία, ἡ ταυτότης καὶ τὸ ἐφ' ὃ μένειν καθαρὸν διὰ δυνάμεως περιουσίαν. Τέτ- τοίνυν ἀρετῶν γένη πέφηνεν· [ὧν] αἱ μὲν ἦσαν αἱ οῦ αἱ παραδειγματικαὶ καὶ σύνδρομοι αὐτοῦ τῇ · αἱ δὲ ψυχῆς πρὸς νοῦν ἐνορώσης ἤδη καὶ πλη- της ἀπ' αὐτοῦ· αἱ δὲ ψυχῆς ἀνθρώπου καθαιρο- τε καὶ καθαρθείσης ἀπὸ σώματος καὶ τῶν ἀλό-

γων παθῶν· αἱ δὲ ψυχῆς ἀνθρώπου κατακοσμούσης τὸν ἄνθρωπον, διὰ τοῦ τὰ μέτρα τῇ ἀλογίᾳ ἀφορίζειν καὶ μετριοπάθειαν ἐνεργάζεσθαι. Καὶ ὁ μὲν ἔχων τὰς μείζους ἐξ ἀνάγκης ἔχει καὶ τὰς ἐλάττους· οὐ μὴν καὶ ἔμπαλιν. Οὐκ ἔτι μέν τοι ὁ ἔχων τὰς μείζους ἐνεργήσει καὶ κατὰ τὰς ἐλάττους προηγουμένως, ἀλλὰ μόνον κατὰ περίστασιν τῆς γενέσεως. Ἄλλοι γὰρ οἱ σκοποὶ, ὥσπερ εἴρηται, καὶ κατὰ γένος διάφοροι. Τῶν μὲν γὰρ πολιτικῶν μέτρον ἐπιθεῖναι τοῖς πάθεσι πρὸς τὰς ἐν τοῖς κατὰ φύσιν ἐνεργείας· τῶν δὲ καθαρτικῶν, τελέως τῶν παθῶν ἀποστῆσαι, τὸ τέως μέτρον λαμβάνον· τῶν δὲ πρὸς νοῦν ἐνεργῆσαι, μηδὲ τοῦ ἀποστῆσαι ἐκ τῶν παθῶν εἰς ἔννοιαν ἐρχομένους· τῶν δὲ μηδὲ πρὸς νοῦν ἐχουσῶν τὴν ἐνέργειαν, ἀλλὰ τῇ αὐτοῦ οὐσίᾳ εἰς συνδρομὴν ἀφιγμένων. Διὸ καὶ ὁ κατὰ μὲν τὰς πρακτικὰς ἐνεργῶν, σπουδαῖος ἦν ἄνθρωπος· ὁ δὲ κατὰ τὰς καθαρτικὰς δαιμόνιος ἦν ἄνθρωπος ἢ καὶ δαίμων ἀγαθός· ὁ δὲ κατὰ μόνας τὰς πρὸς τὸν νοῦν θεός· ὁ δὲ κατὰ τὰς παραδειγματικὰς θεῶν πατήρ. Ἐπιμελητέον οὖν μάλιστα τῶν καθαρτικῶν ἡμῖν, σκεψαμένοις, ὅτι τούτων μὲν ἡ τεῦξις ἐν τῷ βίῳ τούτῳ, διὰ τούτων δὲ καὶ ἡ εἰς τὰς τιμιωτέρας ἄνοδος. Διὸ θεωρητέον ἄχρι τίνος καὶ πόσον οἷά τε παραλαμβάνεσθαι ἡ κάθαρσις. Ἔστι μὲν γὰρ ἐν ἀποστάσει σώματος καὶ τῆς ἀλόγου παθητικῆς κινήσεως. Πῶς δ᾽ ἂν γένοιτο, καὶ ἄχρι τίνος, ῥητέον. Πρῶτον μὲν οἷον θεμέλιος καὶ ὑποβάθρα τῆς καθάρσεως, τὸ γνῶναι ἑαυτὸν ψυχὴν ὄντα, ἐν ἀλλοτρίῳ τῷ πράγματι καὶ (*) ἑτερουσίῳ συνδεδεμένον· δεύτερον δὲ, τὸ ἀπὸ τούτου ὁρμώμενον τοῦ πείσματος, συναγαγεῖν αὐτὸν ἀπὸ τοῦ σώματος (καὶ τοῖς μὲν τόποις) πάντως

γε μὴν ἀπαθῶς πρὸς αὐτὸ διατιθέμενον. Ἐνεργῶν μὲν γάρ τις συνεχῶς κατ᾽ αἴσθησιν, εἰ καὶ μὴ μετὰ προσπαθείας καὶ τῆς τοῦ ἥδεσθαι ἀπολαύσεως, τοῦτο ποιεῖ· ἀλλ᾽ οὖν ἐσκέδασται περὶ τὸ σῶμα, συναφῆς αὐτῷ κατὰ ταύτην γινόμενος, προσπάσχων δὲ ταῖς τῶν αἰσθημάτων ἡδοναῖς ἢ λύπαις, σὺν προθυμίᾳ καὶ ἐπινεύσει συμπαθεῖ· ἀφ᾽ ἧς δὴ μάλιστα διαθέσεως αὐτὸν προσήκει καθαίρειν. Τοῦτο δ᾽ ἂν γένοιτο, εἰ καὶ τὰς ἀναγκαίας τῶν ἡδονῶν καὶ τὰς αἰσθήσεις ἰατρείας ἕνεκα μόνον τις παραλαμβάνοι ἢ ἀπαλλαγῆς πόνων, ἵνα μὴ ἐμποδίζοιτο. Ἀφαιρετέον δὲ καὶ τὰς ἀλγηδόνας· εἰ δὲ μὴ οἷόν τε εἴη, πράως οἰστέον ἐλάττους τιθέντα τῷ μὴ συμπάσχειν Τὸν δὲ θυμὸν ὡς οἷόν τε ἀφαιρετέον, καὶ μελετητέον πάντη· εἰ δὲ μή, αὐτῷ γοῦν συναναμιγνύναι τὴν προαίρεσιν, ἀλλ᾽ ἄλλου εἶναι τὸ ἀπροαίρετον· τὸ δ᾽ ἀπροαίρετον ἀσθενὲς καὶ ὀλίγον· τὸν δὲ φόβον πάντη, περὶ οὐδενὸς γὰρ φοβήσεται· τὸ δ᾽ ἀπροαίρετον καὶ ἐνταῦθα. Χρηστέον δὴ ἄρα καὶ θυμῷ καὶ φόβῳ ἐν νουθετήσει· ἐπιθυμίαν δὲ παντὸς φαύλου ἐξοριστέον· σίτων δὲ καὶ ποτῶν οὐκ αὐτὸς ἕξει, ἧπερ αὐτός· ἀφροδισίων τε τῶν φυσικῶν οὐδὲ τὸ ἀπροαίρετον· εἰ δ᾽ ἄρα, ὅσον μέχρι φαντασίας προπετοῦς τῆς κατὰ τοὺς ὕπνους. Ὅλως δ᾽ αὐτὴ μὲν πάντων ἡ ψυχὴ νοερὰ τοῦ καθαιρομένου τούτων ἔστω καθαρά. Βουλέσθω δὲ καὶ τὸ κινούμενον πρὸς τὸ ἄλογον τῶν σωματικῶν παθῶν ἀσυμπαθῶς κινεῖσθαι καὶ ἀπροσεκτῶς, ὥστε καὶ τὰς κινήσεις εὐθύς τε λύεσθαι τῇ γειτνιάσει τοῦ λογιζομένου.

89. Πλάτωνος ἐκ τοῦ Φαίδωνος.

Τῷ ὄντι ἄρα, ἔφη, ὦ Σιμμία, οἱ ὀρθῶς φιλοσοφοῦντες

89. p. 67. E. ed. H. Steph.

ἀποθνήσκειν μελετῶσι, καὶ τεθνάναι ἥκιστα αὐτοῖς ἀνθρώπων φοβερόν.

90. *Πλάτωνος ἐκ τοῦ Κλειτοφῶντος.*

Τούτοις δὴ τοῖς λόγοις παγκάλως λεγομένοις, ὡς διδακτὸν ἀρετὴ, καὶ πάντων ἑαυτοῦ δεῖ μάλιστα ἐπιμελεῖσθαι, σχεδὸν οὔτ᾽ ἀντεῖπον πώποτε, οὔτ᾽ οἶμαι μή ποτε ὕστερον ἀντείπω.

91. *Πλάτωνος ἐκ τοῦ Μενεξένου ἢ Ἐπιταφίου.*

Ἀλλὰ πᾶν πλῆθος καὶ πᾶς πλοῦτος ἀρετῇ ὑπείκει.

92. *Πλάτωνος Πολιτείας ε̄.*

Κάλλιστα γὰρ δὴ τοῦτο καὶ λέγεται καὶ λελέξεται, ὅτι τὸ μὲν ὠφέλιμον καλὸν, τὸ δὲ βλαβερὸν αἰσχρόν. Παντάπασι μὲν οὖν.

93. *Πλάτωνος ἐν Πολιτείᾳ πέμπτῃ.*

Ὅτι μάταιος, ὃς γελοῖον ἄλλο τι ἡγεῖται, ἢ τὸ κακὸν καὶ ὁ γελωτοποιεῖν ἐπιχειρῶν, εἰς ἄλλην τινὰ ὄψιν ἀποβλέπων, ὡς γελοίου, ἢ τὴν τοῦ ἄφρονός τε καὶ κακοῦ· καὶ καλοῦ αὖ σπουδάζει, εἰς ἄλλον τινὰ σκοπὸν στησάμενος, ἢ τὸν τοῦ ἠγαθοῦ.

94. *Πλάτωνος Πολιτείας ε̄.*

Ἐν γὰρ φρονίμοις τε καὶ φίλοις περὶ τῶν μεγίστων τἀληθῆ εἰδότα λέγειν, ἀσφαλὲς καὶ θαῤῥαλέον· ἀπιστοῦντα δὲ καὶ ζητοῦντα ἅμα (*) τοὺς λόγους ποιεῖσθαι, ὃ δὴ ἐγὼ δρῶ, φοβερόν τε καὶ σφαλερὸν οὔ τι γέλωτα ὀφλεῖν.

95. *Πλάτωνος Νόμων ε̄.*

Οὐδέ γε ὁπότ᾽ ἂν χρήματά τις ἐρᾷ κτᾶσθαι μὴ καλῶς, ἢ μὴ δυσχερῶς φέρῃ κτώμενος, δώροις ἄρα τιμᾷ τότε

90. p. 408. B. 91. p. 240. D. 92. p. 457. B. 93. p. 452. D. 94. p. 450. D. 95. p. 727. E.

τὴν ἑαυτοῦ ψυχήν· παντὸς μὲν οὖν λείπει· τὸ γὰρ αὐτῆς τίμιον ἅμα καὶ καλὸν ἀποδίδοται σμικροῦ χρυσίου· πᾶς γὰρ ὅ τ' ἐπὶ γῆς καὶ ὑπὸ γῆς χρυσὸς ἀρετῆς οὐκ ἀντάξιος. — (*) Τίμιον εἶναι σῶμα οὐ τὸ καλὸν, οὐδὲ ἰσχυρὸν, οὐδὲ τάχος ἔχον, οὐδὲ μέγα, οὐδέ γε τὸ ὑγιεινὸν, καίτοι πολλοῖς ἂν τοῦτό γε δοκοῖ· καὶ μὴν οὐδὲ τὰ τούτων γε ἐναντία· τὰ δ' ἐν τῷ μέσῳ ἁπάσης ταύτης τῆς ἕξεως ἐφαπτόμενα, σωφρονέστατα ἅμα τε καὶ ἀσφαλέστατα εἶναι μακρῷ. Τὰ μὲν γὰρ χαύνους τὰς ψυχὰς καὶ θρασείας ποιεῖ, τὰ δὲ ταπεινάς τε καὶ ἀνελευθέρους· ὡς δ' αὕτως ἡ τῶν χρημάτων καὶ κτημάτων κτῆσις καὶ τιμήσεων κατὰ τὸν αὐτὸν ῥυθμὸν ἔχει· τὰ μὲν ὑπέρογκα γὰρ ἑκάστων τούτων ἔχθρας καὶ στάσεις ἀπεργάζεται ταῖς πόλεσι καὶ ἰδίᾳ, τὰ δ' ἐλλείποντα δουλείας ὡς ἐπὶ τὸ πολύ. Μὴ δή τις φιλοχρηματείτω παίδων γε ἕνεκα ὅτι πλουσιωτάτους καταλείψει· οὔτε γὰρ ἐκείνοις οὔτε αὐτῇ πόλει ἄμεινον· ἡ γὰρ τῶν νέων ἀκολάκευτος οὐσία, τῶν δὲ ἀναγκαίων μὴ ἐνδεὴς αὕτη μουσικωτάτη τε καὶ ἀρίστη· ξυμφωνοῦσα γὰρ ἡμῖν καὶ συναρμόττουσα εἰς ταῦτα, ἄλυπον τὸν βίον ἀπεργάζεται. Παισὶ δ' αἰδῶ χρὴ πολλὴν, οὐ χρυσὸν καταλείπειν. Οἰόμεθα δ' ἐπιπλήττοντες τοῖς νέοις ἀναισχυντοῦσι τοῦτο καταλείψειν· τὸ δ' ἔστιν οὐκ ἐκ τοῦ νῦν παρακελεύσματος τοῖς νέοις γιγνόμενον, ὃ παρακελεύονται λέγοντες, ὡς δεῖ πάντα αἰσχύνεσθαι τὸν νέον. Ὁ δὲ ἔμφρων νομοθέτης τοῖς πρεσβυτέροις ἂν μᾶλλον παρακελεύοιτο αἰσχύνεσθαι τοὺς νέους, καὶ πάντων μάλιστα εὐλαβεῖσθαι, μή ποτέ τις αὐτὸν ἴδῃ τῶν νέων, ἢ καὶ ἐπακούσῃ δρῶντα ἢ λέγοντά τι τῶν αἰσχρῶν· ὡς ὅπου ἀναισχυντοῦσι γέροντες, ἀνάγκη καὶ νέους ἐνταῦθα εἶναι ἀναιδεστάτους. Παιδεία γὰρ νέων διαφέρουσά ἐστιν

ἅμα καὶ αὐτῶν, οὐ τὸ νουθετεῖν, ἀλλ' ἅπερ ἂν ἄλλον νουθετῶν εἴποι τις, φαίνεσθαι ταῦτα αὐτὸν δρῶντα διὰ βίου. —

Ἀλήθεια δὴ πάντων μὲν ἀγαθῶν θεοῖς ἡγεῖται, πάντων δὲ ἀνθρώποις· ἧς ὁ γενήσεσθαι μέλλων μακάριός τε καὶ εὐδαίμων ἐξ ἀρχῆς εὐθὺς μέτοχος εἴη, ἵνα ὡς ὅτι πλεῖστον χρόνον ἀληθὴς ὢν διαβιοῖ· πιστὸς γάρ. Ὁ δὲ ἄπιστος, ᾧ φίλον ψεῦδος ἑκούσιον· ὅτῳ δὲ ἀκούσιον, ἄνους· ὧν οὐδέτερον ζηλωτόν. Ἄφιλος γὰρ δὴ πᾶς ὅ γε ἄπιστος καὶ ἀμαθής· χρόνου δὲ προϊόντος γνωσθεὶς, εἰς τὸ χαλεπὸν γῆρας ἐρημίαν αὐτῷ κατεσκευάσατο ἐπὶ τέλει τοῦ βίου, ὥστε ζώντων καὶ μὴ ἑταίρων καὶ παίδων σχεδὸν ὁμοίως ὀρφανὸν αὐτῷ γενέσθαι τὸν βίον. Τίμιος μὲν δὴ καὶ ὁ μηδὲν ἀδικῶν· ὁ δὲ μηδ' ἐπιτρέπων τοῖς ἀδικοῦσιν ἀδικεῖν πλέον ἢ διπλασίας τιμῆς ἄξιος ἐκείνου. Ὁ μὲν γὰρ ἑνὸς, ὁ δὲ πολλῶν ἀντάξιος ἑτέρων, μηνύων τὴν τῶν ἄλλων τοῖς ἄρχουσιν ἀδικίαν· ὁ δὲ καὶ ξυγκολάζων εἰς δύναμιν τοῖς ἄρχουσιν, ὁ μέγας ἀνὴρ ἐν πόλει καὶ τέλειος, οὗτος ἀναγορευέσθω νικηφόρος ἀρετῇ. Τὸν αὐτὸν δὴ τοῦτον ἔπαινον καὶ περὶ σωφροσύνης χρὴ λέγειν καὶ περὶ φρονήσεως, καὶ ὅσα ἄλλα τις ἀγαθὰ κέκτηται, δυνατὰ μὴ μόνον ἔχειν, ἀλλὰ καὶ ἄλλοις μεταδιδόναι. Καὶ τὸν μὲν μεταδιδόντα, ὡς ἀκρότατον χρὴ τιμᾶν· τὸν δ' αὖ μὴ δυνάμενον, ἐθέλοντα δὲ, ἐᾶν δεύτερον· τὸν δὲ φθονοῦντα, καὶ ἑκόντα μηδενὶ κοινωνὸν διὰ φιλίας γιγνόμενον ἀγαθῶν τινῶν, αὐτὸν μὲν ψέγειν· τὸ δὲ κτῆμα μηδὲν μᾶλλον διὰ τὸν κεκτημένον ἀτιμάζειν, ἀλλὰ κτᾶσθαι κατὰ δύναμιν.(*) Φιλονεικείτω δὲ ἡμῖν πᾶς πρὸς ἀρετὴν ἀφθόνως· ὁ μὲν γὰρ τοιοῦτος τὰς πόλεις αὔξει, ἁμιλλώμενος μὲν αὐτὸς, τοὺς ἄλλους δὲ οὐ κωλύων δια-

βολαῖς· ὁ δὲ φθονερὸς, τῇ τῶν ἄλλων διαβολῇ δεῖν οἰόμενος ὑπερέχειν, αὐτός τε ἧττον ξυντείνει εἰς ἀρετὴν τὴν ἀληθῆ, τούς τε ἀνθαμιλλωμένους εἰς ἀθυμίαν καθίστησι τῷ ἀδίκως ψέγεσθαι· καὶ διὰ ταῦτα ἀγύμναστον τὴν πόλιν ὅλην εἰς ἅμιλλαν ἀρετῆς ποιῶν, σμικροτέραν αὐτὴν πρὸς εὐδοξίαν τὸ ἑαυτοῦ μέρος ἀπεργάζεται. Θυμοειδῆ μὲν δὴ χρὴ πάντα ἄνδρα εἶναι, πρᾷον δὲ ὡς ὅτι μάλιστα· τὰ γὰρ τῶν ἄλλων χαλεπὰ καὶ δυσίατα, ἢ καὶ τὸ παράπαν ἀνίατα ἀδικήματα οὐκ ἔστιν ἄλλως ἐκφυγεῖν, ἢ μαχόμενον καὶ ἀμυνόμενον νικῶντα, καὶ τῷ μηδὲν ἀνιέναι κολάζοντα· τοῦτο δὲ ἄνευ θυμοῦ γενναίου ψυχὴ πᾶσα ἀδύνατος δρᾷν. Τὰ δ' αὐτῶν, ὅσοι ἀδικοῦσι μὲν, ἰατὰ δὲ, γινώσκειν χρὴ, πρῶτον μὲν, ὅτι πᾶς ὁ ἄδικος οὐχ ἑκὼν ἄδικος· τῶν γὰρ μεγίστων κακῶν οὐδεὶς οὐδαμῶς οὐδὲν ἑκὼν κέκτητο ἄν ποτε, πολὺ δὲ ἥκιστα ἐν τοῖς αὐτοῦ τιμιωτάτοις· ψυχὴ δ', ὡς εἴπομεν, ἀληθείᾳ γ' ἐστὶ πᾶσι τιμιώτατον· ἐν οὖν τῷ τιμιωτάτῳ τὸ μέγιστον κακὸν οὐδεὶς ἑκὼν μή ποτε λάβῃ, καὶ ζῇ διὰ βίου κεκτημένος αὐτό· ἀλλὰ ἐλεεινὸς μὲν πάντως ὅ γε ἄδικος, καὶ ὁ κακὰ ἔχων· ἐλεεῖν δὲ τὸν μὲν ἰάσιμα ἔχοντα ἐγχωρεῖ, καὶ ἀνείργοντα τὸν θυμὸν πραΰνειν, καὶ μὴ ἀκροχολοῦντα γυναικείως πικραινόμενον διατελεῖν· τῷ δὲ ἀκράτως καὶ απαραμυθήτως πλημμελεῖ καὶ κακῷ ἐφιέναι δεῖ τὴν ὀργήν. Διὸ δὴ θυμοειδῆ πρέπειν, καὶ πρᾷον ἑκάστοτε φαμὲν εἶναι δεῖν τὸν ἀγαθόν. Πάντων δὲ μέγιστον κακὸν ἀνθρώποις τοῖς πολλοῖς ἔμφυτον ἐν ταῖς ψυχαῖς ἐστὶν, οὗ πᾶς αὐτῷ συγγνώμην ἔχων, ἀποφυγὴν οὐδεμίαν μηχανᾶται. Τοῦτο δ' ἐστὶν ὃ λέγουσιν, ὡς φίλος αὐτῷ πᾶς ἄνθρωπος φύσει τέ ἐστι, καὶ ὀρθῶς ἔχει τὸ δεῖν εἶναι τοιοῦτον· τὸ δὲ ἀληθείᾳ γε πάντων ἁμαρτημάτων διὰ τὴν

σφόδρα ἑαυτοῦ φιλίαν αἴτιον ἑκάστῳ γίνεται ἑκάστοτε. Τυφλοῦται γὰρ περὶ τὸ φιλούμενον ὁ φιλῶν, ὥστε τὰ δίκαια καὶ τὰ ἀγαθὰ καὶ τὰ καλὰ κακῶς κρίνει, τὸ αὑτοῦ πρὸ τοῦ ἀληθοῦς ἀεὶ τιμᾶν δεῖν ἡγούμενος. Οὔτε γὰρ ἑαυτὸν, οὔτε τὰ ἑαυτοῦ χρὴ τόν γε μέγαν ἄνδρα ἐσόμενον στέργειν· ἀλλὰ τὰ δίκαια, ἐάν τε παρ᾽ αὑτῷ, ἐάν τε παρ᾽ ἄλλῳ μᾶλλον πραττόμενα τυγχάνῃ. Ἐκ ταὐτοῦ δ᾽ ἁμαρτήματος τούτου καὶ τὸ τὴν ἀμαθίαν τὴν παρ᾽ αὑτῷ δοκεῖν σοφίαν εἶναι γεγονέναι πᾶσιν· ὅθεν οὐκ εἰδότες, ὡς ἔπος εἰπεῖν, οὐδὲν οἰόμεθα τὰ πάντα εἰδέναι· οὐκ ἐπιτρέποντες δὲ ἀλλήλοις ἃ μὴ ἐπιστάμεθα πράττειν, ἀναγκαζόμεθα ἁμαρτάνειν αὐτὸν πράττοντα. • Διὸ πάντα ἄνθρωπον χρὴ φεύγειν τὸ σφόδρα φιλεῖν αὑτόν, τὸ δ᾽ αὑτοῦ βέλτιον διώκειν ἀεὶ, μὴ δὲ μίαν αἰσχύνην ἐπὶ τῷ τοιούτῳ προσποιούμενον.

96. Τοῦ αὐτοῦ Νόμων ζ.

Ὕπνος γὰρ δὴ πολὺς οὔτε τοῖς σώμασιν, οὔτε ταῖς ψυχαῖς ἡμῶν, οὔτ᾽ αὖ ταῖς πράξεσι ταῖς περὶ ταῦτα πάντα ἁρμόττων ἐστὶ κατὰ φύσιν. Καθεύδων (*) γὰρ οὐδεὶς οὐδενὸς ἄξιος, οὐδὲν μᾶλλον τοῦ μὴ ζῶντος· ἀλλ᾽ ὅστις τοῦ ζῆν ἡμῶν καὶ τοῦ φρονεῖν μάλιστά ἐστι κηδεμὼν, ἐγρήγορε χρόνον ὡς πλεῖστον, τὸ πρὸς ὑγίειαν αὑτοῦ μόνον φυλάττων χρήσιμον. Ἔστι δ᾽ οὐ πολὺ, καλῶς εἰς ἔθος ἰόν. Ἐγρηγορότες δὲ ἄρχοντες ἐν πόλεσι νύκτωρ, φοβεροὶ μὲν κακοῖς πολεμίοις τε ἅμα καὶ πολίταις· ἀγαστοὶ δὲ καὶ τίμιοι τοῖς δικαίοις τε καὶ σώφροσιν, ὠφέλιμοι δὲ αὑτοῖς τε καὶ ξυμπάσῃ τῇ πόλει.

97. Τοῦ αὐτοῦ ἐκ τοῦ Περὶ Ἀρετῆς.

Πῶς οὖν ἂν, ὦ Σώκρατές σοι δοκοῦσι γίγνεσθαι, εἰ

96. p. 808. 97. p. 379.

μήτε φύσει, μήτε μαθήσει γίγνονται· τίν' ἄλλον τρόπον γίγνοιντ' ἂν οἱ ἀγαθοί; Οἶμαι μὲν οὐκ ἂν ῥᾳδίως αὐτὸ δηλωθῆναι· τοπάζω μέντοι θεῖόν τι μάλιστα εἶναι τὸ κτῆμα, καὶ γίγνεσθαι τοὺς ἀγαθοὺς, ὥσπερ οἱ θεῖοι τῶν μάντεων καὶ οἱ χρησμολόγοι. Οὗτοι γὰρ οὔτε φύσει τοιοῦτοι γίγνονται, οὔτε τέχνῃ, ἀλλ' ἐπίπνοι ἐκ τῶν θεῶν γιγνόμενοι τοιοῦτοί εἰσιν· οὕτω δὲ καὶ οἱ ἄνδρες οἱ ἀγαθοὶ λέγουσι ταῖς πόλεσιν ἑκάστοτε τὰ ἀποβησόμενα καὶ τὰ μέλλοντα ἔσεσθαι ἐκ θεοῦ ἐπιπνοίας, πολὺ μᾶλλον καὶ ἐναργέστερον, ἢ οἱ χρησμῳδοί. Λέγουσι γάρ που καὶ αἱ γυναῖκες, ὅτι θεῖος ἀνὴρ οὗτός ἐστι, καὶ Λακεδαιμόνιοι ὅτ' ἄν τινα μεγαλοπρεπῶς ἐπαινῶσι, θεῖον ἄνδρα φασὶν εἶναι· πολλαχοῦ δὲ καὶ Ὅμηρος τῷ αὐτῷ τούτῳ καταχρῆται καὶ οἱ ἄλλοι ποιηταί. Καὶ ὅτ' ἂν βούληται θεὸς εὖ πρᾶξαι πόλιν, ἄνδρας ἀγαθοὺς ἐνεποίησεν· ὅτ' ἂν δὲ μέλλῃ κακῶς πράξειν πόλις, ἐξεῖλε τοὺς ἄνδρας τοὺς ἀγαθοὺς ἐκ ταύτης τῆς πόλεως ὁ θεός. Οὕτως ἔοικεν οὔτε διδακτὸν εἶναι, οὔτε φύσει ἀρετὴ, ἀλλὰ θείᾳ μοίρᾳ παραγίνεται κτωμένοις.

98. [Περὶ τῆς ἀρετῆς βουλευόμεθα καὶ διαποροῦμεν, εἰ διδακτόν ἐστι τὸ φρονεῖν, τὸ δικαιοπραγεῖν, τὸ εὖ ζῆν, εἶτα θαυμάζομεν, εἰ ῥητόρων μὲν ἔργα καὶ κυβερνητῶν καὶ οἰκοδόμων καὶ γεωργῶν μυρία γ' ἐστὶν, ἀγαθοὶ δ' ἄνδρες ὀνομάζονται καὶ λέγονται μόνον, ὡς ἱπποκένταυροι καὶ γίγαντες καὶ κύκλωπες· ἔργον δ' ἀμεμφὲς εἰς ἀρετὴν καὶ ἀκέραιον οὐκ ἔστιν εὑρεῖν οὐδὲ πάθους ἀκέραιον ἦθος καὶ ἄθικτον. Ἀλλ' εἰ καί τι καλὸν ἡ φύσις αὐτομάτως ἐκφέρει, τοῦτο πολλῷ τῷ ἀλλοτρίῳ, καθάπερ ὕλῃ

98. Sumsisse videtur Gesnerus hunc locum ex Plutarchi libro: ὅτι διδακτὸν ἡ ἀρετή cap. 1. T. II. p. 439. Franc.

καρπὸς ἀγρίᾳ καὶ ἀκαθάρτῳ μιγνύμενος, ἐξαμαυροῦται. Ψάλλειν μανθάνουσιν ἄνθρωποι καὶ ὀρχεῖσθαι καὶ ἀναγινώσκειν γράμματα καὶ γεωργεῖν καὶ ἱππεύειν· ὑποδεῖσθαι μανθάνουσι, περιβάλλεσθαι, οἰνοχοεῖν διδάσκουσιν, ὀψοποιεῖν· ταῦτα ἄνευ τοῦ μαθεῖν οὐκ ἔστι χρησίμως ποιεῖν].

99. Ξενοφῶντος ἐν β̄ Ἀπομνημονευμάτων.

Ὅσαι δὲ ἐν ἀνθρώποις ἀρεταὶ λέγονται, σκοπούμενος εὑρήσεις πάσας μαθήσει τε καὶ μελέτῃ αὐξανομένας.

100. Ξενοφῶντος ἐν ᾱ Ἀπομνημονευμάτων.

Ὁ δὲ Σωκράτης πρὸς ταῦτα εἶπεν· Ὦ Ἀντιφῶν, παρ' ἡμῖν νομίζεται τὴν ὥραν καὶ τὴν σοφίαν ὁμοίως μὲν καλὸν, ὁμοίως δὲ αἰσχρὸν διατίθεσθαι εἶναι. Τήν τε (*) γὰρ ὥραν ἐὰν μέν τις ἀργυρίου πωλῇ τῷ βουλομένῳ, πόρνον αὐτὸν ἀποκαλοῦσιν· ἐὰν δέ τις, ὃν ἂν γνῷ καλόν τε κἀγαθὸν ἐραστὴν ὄντα, τοῦτον φίλον ἑαυτῷ ποιῆται, σώφρονα νομίζομεν· καὶ τὴν σοφίαν ὡσαύτως, τοὺς μὲν ἀργυρίου τῷ βουλομένῳ πωλοῦντας σοφιστὰς, ὥσπερ πόρνους, ἀποκαλοῦσιν· ὅστις δὲ, ὃν ἂν γνῷ εὐφυῆ ὄντα, διδάσκων ὅ τι ἂν ἔχῃ ἀγαθὸν, φίλον ποιεῖται, τοῦτον νομίζομεν, ἃ τῷ καλῷ κἀγαθῷ πολίτῃ προσήκει, ταῦτα ποιεῖν. Ἐγὼ δ' οὖν καὶ αὐτὸς, ὦ Ἀντιφῶν, ὥσπερ ἄλλος τις ἢ ἵππῳ ἀγαθῷ ἢ κυνὶ ἢ ὄρνιθι ἥδεται, οὕτω καὶ ἔτι μᾶλλον ἥδομαι φίλοις ἀγαθοῖς· καὶ ἐάν τι σχῶ ἀγαθὸν, διδάσκω, καὶ ἄλλοις συνίστημι, παρ' ὧν ἂν ἡγῶμαι ὠφελήσεσθαί τι αὐτοὺς εἰς ἀρετήν. Καὶ τοὺς θησαυροὺς τῶν πάλαι σοφῶν ἀνδρῶν, οὓς ἐκεῖνοι κατέλιπον ἐν βιβλίοις γράψαντες, ἀνελίττων κοινῇ σὺν τοῖς φίλοις διέρχομαι· καὶ ἄν τι ὁρῶμεν ἀγαθὸν, ἐκλεγόμεθα· καὶ μέγα

99. II. 6, 39. 100. I. 6, 13.

νομίζομεν κέρδος, ἐὰν ἀλλήλοις φίλοι γινώμεθα. Ἐμοὶ μὲν δὴ ταῦτα ἀκούοντι ἐδόκει αὐτός τε μακάριος εἶναι, καὶ τοὺς ἀκούοντας ἐπὶ καλοκαγαθίαν ἄγειν. Καὶ πάλιν ποτὲ τοῦ Ἀντιφῶντος ἐρομένου αὐτὸν, Πῶς ἄλλους μὲν ἡγοῖτο πολιτικοὺς ποιεῖν, αὐτὸς δὲ οὐ πράττοι τὰ πολιτικὰ, εἴπερ ἐπίστατο; Ποτέρως δ' ἂν, ἔφη, ὦ Ἀντιφῶν, μᾶλλον τὰ πολιτικὰ πράττοιμι, εἰ μόνος αὐτὰ πράττοιμι, ἢ εἰ ἐπιμελοίμην τοῦ ὡς πλείστους ἱκανοὺς εἶναι πράττειν αὐτά;

101. Τοῦ αὐτοῦ ἐν τῷ δευτέρῳ Ἀπομνημονευμάτων.

Ἔπειτα ὁ μὲν ἑκουσίως ταλαιπωρῶν ἐπ' ἀγαθῇ ἐλπίδι πονῶν εὐφραίνεται, οἷον οἱ τὰ θηρία θηρῶντες ἐλπίδι τοῦ λήψεσθαι ἡδέως μοχθοῦσι. Καὶ τὰ μὲν τοιαῦτα ἆθλα τῶν πόνων μικροῦ τινος ἄξιά ἐστι· τοὺς δὲ πονοῦντας, ἵνα φίλους ἀγαθοὺς κτήσωνται, ἢ ὅπως ἐχθροὺς χειρώσωνται, ἢ ἵνα δυνατοὶ γενόμενοι καὶ τοῖς σώμασι καὶ ταῖς ψυχαῖς, καὶ τὸν ἑαυτῶν οἶκον καλῶς οἰκῶσι, καὶ τοὺς φίλους εὖ ποιῶσι, καὶ τὴν πατρίδα εὐεργετῶσι· πῶς οὐκ οἴεσθαι χρὴ τούτους καὶ πονεῖν ἡδέως εἰς τὰ τοιαῦτα, καὶ ζῆν εὐφραινομένους, ἀγασαμένους μὲν ἑαυτοὺς, ἐπαινουμένους δὲ καὶ ζηλουμένους ὑπὸ τῶν ἄλλων; Ἔτι δὲ αἱ μὲν ῥᾳδιουργίαι καὶ ἐκ τοῦ παραχρῆμα ἡδοναὶ οὔτε σώματι εὐεξίαν ἱκαναί εἰσιν ἐργάζεσθαι, ὥς φασιν οἱ γυμνασταί· οὔτε ψυχῇ ἐπιστήμην ἀξιόλογον οὐδεμίαν ἐμποιοῦσιν· αἱ δὲ διὰ καρτερίας ἐπιμέλειαι τῶν καλῶν τε κἀγαθῶν ἔργων ἐξικνεῖσθαι ποιοῦσιν, ὥς φασὶν οἱ ἀγαθοὶ ἄνδρες. Λέγει δέ που καὶ Ἡσίοδος,

Τὴν μὲν γὰρ κακότητα καὶ ἰλαδόν ἐστιν ἑλέσθαι
ῥηϊδίως, λείη μὲν ὁδὸς, μάλα δ' ἐγγύθι ναίει.

101 II. 1, 18.

γων παθῶν· αἱ δὲ ψυχῆς ἀνθρώπου κατακοσμούσης τὸν ἄνθρωπον, διὰ τοῦ τὰ μέτρα τῇ ἀλογίᾳ ἀφορίζειν καὶ μετριοπάθειαν ἐνεργάζεσθαι. Καὶ ὁ μὲν ἔχων τὰς μείζους ἐξ ἀνάγκης ἔχει καὶ τὰς ἐλάττους· οὐ μὴν καὶ ἔμπαλιν. Οὐκ ἔτι μέν τοι ὁ ἔχων τὰς μείζους ἐνεργήσει καὶ κατὰ τὰς ἐλάττους προηγουμένως, ἀλλὰ μόνον κατὰ περίστασιν τῆς γενέσεως. Ἄλλοι γὰρ οἱ σκοποὶ, ὥσπερ εἴρηται, καὶ κατὰ γένος διάφοροι. Τῶν μὲν γὰρ πολιτικῶν μέτρον ἐπιθεῖναι τοῖς πάθεσι πρὸς τὰς ἐν τοῖς κατὰ φύσιν ἐνεργείας· τῶν δὲ καθαρτικῶν, τελέως τῶν παθῶν ἀποστῆσαι, τὸ τέως μέτρον λαμβάνον· τῶν δὲ πρὸς νοῦν ἐνεργῆσαι, μηδὲ τοῦ ἀποστῆσαι ἐκ τῶν παθῶν εἰς ἔννοιαν ἐρχομένους· τῶν δὲ μηδὲ πρὸς νοῦν ἐχουσῶν τὴν ἐνέργειαν, ἀλλὰ τῇ αὐτοῦ οὐσίᾳ εἰς συνδρομὴν ἀφιγμένων. Διὸ καὶ ὁ κατὰ μὲν τὰς πρακτικὰς ἐνεργῶν, σπουδαῖος ἦν ἄνθρωπος· ὁ δὲ κατὰ τὰς καθαρτικὰς δαιμόνιος ἦν ἄνθρωπος ἢ καὶ δαίμων ἀγαθός· ὁ δὲ κατὰ μόνας τὰς πρὸς τὸν νοῦν θεός· ὁ δὲ κατὰ τὰς παραδειγματικὰς θεῶν πατήρ. Ἐπιμελητέον οὖν μάλιστα τῶν καθαρτικῶν ἡμῖν, σκεψαμένοις, ὅτι τούτων μὲν ἡ τεῦξις ἐν τῷ βίῳ τούτῳ, διὰ τούτων δὲ καὶ ἡ εἰς τὰς τιμιωτέρας ἄνοδος. Διὸ θεωρητέον ἄχρι τίνος καὶ πόσον οἷά τε παραλαμβάνεσθαι ἡ κάθαρσις. Ἔστι μὲν γὰρ ἐν ἀποστάσει σώματος καὶ τῆς ἀλόγου παθητικῆς κινήσεως. Πῶς δ' ἂν γένοιτο, καὶ ἄχρι τίνος, ῥητέον. Πρῶτον μὲν οἷον θεμέλιος καὶ ὑποβάθρα τῆς καθάρσεως, τὸ γνῶναι ἑαυτὸν ψυχὴν ὄντα, ἐν ἀλλοτρίῳ τῷ πράγματι καὶ (*) ἑτερουσίῳ συνδεδεμένον· δεύτερον δὲ, τὸ ἀπὸ τούτου ὁρμώμενον τοῦ πείσματος, συναγαγεῖν αὐτὸν ἀπὸ τοῦ σώματος (καὶ τοῖς μὲν τόποις) πάντως

γε μὴν ἀπαθῶς πρὸς αὐτὸ διατιθέμενον. Ἐνεργῶν μὲν γάρ τις συνεχῶς κατ' αἴσθησιν, εἰ καὶ μὴ μετὰ προσπαθείας καὶ τῆς τοῦ ἥδεσθαι ἀπολαύσεως, τοῦτο ποιεῖ· ἀλλ' οὖν ἐσκέδασται περὶ τὸ σῶμα, συναφῆς αὐτῷ κατὰ ταύτην γινόμενος, προσπάσχων δὲ ταῖς τῶν αἰσθημάτων ἡδοναῖς ἢ λύπαις, σὺν προθυμίᾳ καὶ ἐπινεύσει συμπαθεῖ· ἀφ' ἧς δὴ μάλιστα διαθέσεως αὐτὸν προσήκει καθαίρειν. Τοῦτο δ' ἂν γένοιτο, εἰ καὶ τὰς ἀναγκαίας τῶν ἡδονῶν καὶ τὰς αἰσθήσεις ἰατρείας ἕνεκα μόνον τις παραλαμβάνοι ἢ ἀπαλλαγῆς πόνων, ἵνα μὴ ἐμποδίζοιτο. Ἀφαιρετέον δὲ καὶ τὰς ἀλγηδόνας· εἰ δὲ μὴ οἷόν τε εἴη, πράως οἰστέον ἐλάττους τιθέντα τῷ μὴ συμπάσχειν Τὸν δὲ θυμὸν ὡς οἷόν τε ἀφαιρετέον, καὶ μελετητέον πάντη· εἰ δὲ μὴ, αὐτῷ γοῦν συναναμιγνύναι τὴν προαίρεσιν, ἀλλ' ἄλλου εἶναι τὸ ἀπροαίρετον· τὸ δ' ἀπροαίρετον ἀσθενὲς καὶ ὀλίγον· τὸν δὲ φόβον πάντη, περὶ οὐδενὸς γὰρ φοβήσεται· τὸ δ' ἀπροαίρετον καὶ ἐνταῦθα. Χρηστέον δὴ ἄρα καὶ θυμῷ καὶ φόβῳ ἐν νουθετήσει· ἐπιθυμίαν δὲ παντὸς φαύλου ἐξοριστέον· σίτων δὲ καὶ ποτῶν οὐκ αὐτὸς ἕξει, ἧπερ αὐτός· ἀφροδισίων τε τῶν φυσικῶν οὐδὲ τὸ ἀπροαίρετον· εἰ δ' ἄρα, ὅσον μέχρι φαντασίας προπετοῦς τῆς κατὰ τοὺς ὕπνους. Ὅλως δ' αὐτὴ μὲν πάντων ἡ ψυχὴ νοερὰ τοῦ καθαιρομένου τούτων ἔστω καθαρά. Βουλέσθω δὲ καὶ τὸ κινούμενον πρὸς τὸ ἄλογον τῶν σωματικῶν παθῶν ἀσυμπαθῶς κινεῖσθαι καὶ ἀπροσεκτῶς, ὥστε καὶ τὰς κινήσεις εὐθύς τε λύεσθαι τῇ γειτνιάσει τοῦ λογιζομένου.

89. Πλάτωνος ἐκ τοῦ Φαίδωνος.

Τῷ ὄντι ἄρα, ἔφη, ὦ Σιμμία, οἱ ὀρθῶς φιλοσοφοῦντες

89. p. 67. E. ed. H. Steph.

ἀποθνήσκειν μελετῶσι, καὶ τεθνάναι ἥκιστα αὐτοῖς ἀνθρώπων φοβερόν.

90. *Πλάτωνος ἐκ τοῦ Κλειτοφῶντος.*

Τούτοις δὴ τοῖς λόγοις παγκάλως λεγομένοις, ὡς διδακτὸν ἀρετὴ, καὶ πάντων ἑαυτοῦ δεῖ μάλιστα ἐπιμελεῖσθαι, σχεδὸν οὔτ᾽ ἀντεῖπον πώποτε, οὔτ᾽ οἶμαι μή ποτε ὕστερον ἀντείπω.

91. *Πλάτωνος ἐκ τοῦ Μενεξένου ἢ Ἐπιταφίου.*

Ἀλλὰ πᾶν πλῆθος καὶ πᾶς πλοῦτος ἀρετῇ ὑπείκει.

92. *Πλάτωνος Πολιτείας ε̄.*

Κάλλιστα γὰρ δὴ τοῦτο καὶ λέγεται καὶ λελέξεται, ὅτι τὸ μὲν ὠφέλιμον καλὸν, τὸ δὲ βλαβερὸν αἰσχρόν. Παντάπασι μὲν οὖν.

93. *Πλάτωνος ἐν Πολιτείᾳ πέμπτῃ.*

Ὅτι μάταιος, ὃς γελοῖον ἄλλο τι ἡγεῖται, ἢ τὸ κακὸν καὶ ὁ γελωτοποιεῖν ἐπιχειρῶν, εἰς ἄλλην τινὰ ὄψιν ἀποβλέπων, ὡς γελοίου, ἢ τὴν τοῦ ἄφρονός τε καὶ κακοῦ· καὶ καλοῦ αὖ σπουδάζει, εἰς ἄλλον τινὰ σκοπὸν στησάμενος, ἢ τὸν τοῦ ἠγαθοῦ.

94. *Πλάτωνος Πολιτείας ε̄.*

Ἐν γὰρ φρονίμοις τε καὶ φίλοις περὶ τῶν μεγίστων τἀληθῆ εἰδότα λέγειν, ἀσφαλὲς καὶ θαῤῥαλέον· ἀπιστοῦντα δὲ καὶ ζητοῦντα ἅμα (*) τοὺς λόγους ποιεῖσθαι, ὃ δὴ ἐγὼ δρῶ, φοβερόν τε καὶ σφαλερὸν οὔ τι γέλωτα ὀφλεῖν.

95. *Πλάτωνος Νόμων ε̄.*

Οὐδέ γε ὁπότ᾽ ἂν χρήματά τις ἐρᾷ κτᾶσθαι μὴ καλῶς, ἢ μὴ δυσχερῶς φέρῃ κτώμενος, δώροις ἄρα τιμᾷ τότε

90. p. 408. B. 91. p. 240. D. 92. p. 457. B. 93. p. 452. D. 94. p. 450. D. 95. p. 727. E.

τὴν ἑαυτοῦ ψυχήν· παντὸς μὲν οὖν λείπει· τὸ γὰρ αὐ- 4
τῆς τίμιον ἅμα καὶ καλὸν ἀποδίδοται σμικροῦ χρυσίου·
πᾶς γὰρ ὅ τ' ἐπὶ γῆς καὶ ὑπὸ γῆς χρυσὸς ἀρετῆς οὐκ ἀν-
τάξιος. — (*) Τίμιον εἶναι σῶμα οὐ τὸ καλὸν, οὐδὲ ἰσχυρὸν,
οὐδὲ τάχος ἔχον, οὐδὲ μέγα, οὐδέ γε τὸ ὑγιεινὸν, καίτοι πολ-
λοῖς ἂν τοῦτό γε δοκοῖ· καὶ μὴν οὐδὲ τὰ τούτων γε ἐναν-
τία· τὰ δ' ἐν τῷ μέσῳ ἁπάσης ταύτης τῆς ἕξεως ἐφα-
πτόμενα, σωφρονέστατα ἅμα τε καὶ ἀσφαλέστατα εἶναι
μακρῷ. Τὰ μὲν γὰρ χαύνους τὰς ψυχὰς καὶ θρασείας
ποιεῖ, τὰ δὲ ταπεινάς τε καὶ ἀνελευθέρους· ὡς δ' αὔτως
ἡ τῶν χρημάτων καὶ κτημάτων κτῆσις καὶ τιμήσεων κατὰ
τὸν αὐτὸν ῥυθμὸν ἔχει· τὰ μὲν ὑπέρογκα γὰρ ἑκάστων
τούτων ἔχθρας καὶ στάσεις ἀπεργάζεται ταῖς πόλεσι καὶ
ἰδίᾳ, τὰ δ' ἐλλείποντα δουλείας ὡς ἐπὶ τὸ πολύ. Μὴ
ἤ τις φιλοχρηματείτω παίδων γε ἕνεκα ὅτι πλουσιωτά-
υς καταλείψει· οὔτε γὰρ ἐκείνοις οὔτε αὐτῇ πόλει ἄμει-
ν· ἡ γὰρ τῶν νέων ἀκολάκευτος οὐσία, τῶν δὲ ἀναγ-
ων μὴ ἐνδεὴς αὐτὴ μουσικωτάτη τε καὶ ἀρίστη· ξυμ-
οῦσα γὰρ ἡμῖν καὶ συναρμόττουσα εἰς ταῦτα, ἄλυπον
βίον ἀπεργάζεται. Παισὶ δ' αἰδῶ χρὴ πολλὴν, οὐ
ὸν καταλείπειν. Οἰόμεθα δ' ἐπιπλήττοντες τοῖς νέ-
αισχυντοῦσι τοῦτο καταλείψειν· τὸ δ' ἔστιν οὐκ ἐκ
ν παρακελεύσματος τοῖς νέοις γιγνόμενον, ὃ παρα-
ται λέγοντες, ὡς δεῖ πάντα αἰσχύνεσθαι τὸν νέον.
φρων νομοθέτης τοῖς πρεσβυτέροις ἂν μᾶλλον πα-
ιτο αἰσχύνεσθαι τοὺς νέους, καὶ πάντων μάλι-
βεῖσθαι, μή ποτέ τις αὐτὸν ἴδῃ τῶν νέων, ἢ καὶ
' δρῶντα ἢ λέγοντά τι τῶν αἰσχρῶν· ὡς ὅπου
οῦσι γέροντες, ἀνάγκη καὶ νέους ἐνταῦθα εἶναι
τους Παιδεία γὰρ νέων διαφέρουσά ἐστιν

ἅμα καὶ αὐτῶν, οὐ τὸ νουθετεῖν, ἀλλ᾽ ἅπερ ἂν ἄλλον νουθετῶν εἴποι τις, φαίνεσθαι ταῦτα αὐτὸν δρῶντα διὰ βίου. —

Ἀλήθεια δὴ πάντων μὲν ἀγαθῶν θεοῖς ἡγεῖται, πάντων δὲ ἀνθρώποις· ἧς ὁ γενήσεσθαι μέλλων μακάριός τε καὶ εὐδαίμων ἐξ ἀρχῆς εὐθὺς μέτοχος εἴη, ἵνα ὡς ὅτι πλεῖστον χρόνον ἀληθὴς ὢν διαβιοῖ· πιστὸς γάρ. Ὁ δὲ ἄπιστος, ᾧ φίλον ψεῦδος ἑκούσιον· ὅτῳ δὲ ἀκούσιον, ἄνους· ὧν οὐδέτερον ζηλωτόν. Ἄφιλος γὰρ δὴ πᾶς ὅ γε ἄπιστος καὶ ἀμαθής· χρόνου δὲ προϊόντος γνωσθεὶς, εἰς τὸ χαλεπὸν γῆρας ἐρημίαν αὐτῷ κατεσκευάσατο ἐπὶ τέλει τοῦ βίου, ὥστε ζώντων καὶ μὴ ἑταίρων καὶ παίδων σχεδὸν ὁμοίως ὀρφανὸν αὐτῷ γενέσθαι τὸν βίον. Τίμιος μὲν δὴ καὶ ὁ μηδὲν ἀδικῶν· ὁ δὲ μηδ᾽ ἐπιτρέπων τοῖς ἀδικοῦσιν ἀδικεῖν πλέον ἢ διπλασίας τιμῆς ἄξιος ἐκείνου. Ὁ μὲν γὰρ ἑνὸς, ὁ δὲ πολλῶν ἀντάξιος ἑτέρων, μηνύων τὴν τῶν ἄλλων τοῖς ἄρχουσιν ἀδικίαν· ὁ δὲ καὶ ξυγκολάζων εἰς δύναμιν τοῖς ἄρχουσιν. ὁ μέγας ἀνὴρ ἐν πόλει καὶ τέλειος, οὗτος ἀναγορευέσθω νικηφόρος ἀρετῇ. Τὸν αὐτὸν δὴ τοῦτον ἔπαινον καὶ περὶ σωφροσύνης χρὴ λέγειν καὶ περὶ φρονήσεως, καὶ ὅσα ἄλλα τις ἀγαθὰ κέκτηται, δυνατὰ μὴ μόνον ἔχειν, ἀλλὰ καὶ ἄλλοις μεταδιδόναι. Καὶ τὸν μὲν μεταδιδόντα, ὡς ἀκρότατον χρὴ τιμᾶν· τὸν δ᾽ αὖ μὴ δυνάμενον, ἐθέλοντα δὲ, ἐᾶν δεύτερον· τὸν δὲ φθονοῦντα, καὶ ἑκόντα μηδενὶ κοινωνὸν διὰ φιλίας γιγνόμενον ἀγαθῶν τινῶν, αὐτὸν μὲν ψέγειν· τὸ δὲ κτῆμα μηδὲν μᾶλλον διὰ τὸν κεκτημένον ἀτιμάζειν, ἀλλὰ κτᾶσθαι κατὰ δύναμιν.(*) Φιλονεικείτω δὲ ἡμῖν πᾶς πρὸς ἀρετὴν ἀφθόνως· ὁ μὲν γὰρ τοιοῦτος τὰς πόλεις αὔξει, ἁμιλλώμενος μὲν αὐτὸς, τοὺς ἄλλους δὲ οὐ κωλύων δια-

βολαῖς· ὁ δὲ φθονερὸς, τῇ τῶν ἄλλων διαβολῇ δεῖν οἰόμενος ὑπερέχειν, αὐτός τε ἧττον ξυντείνει εἰς ἀρετὴν τὴν ἀληθῆ, τούς τε ἀνθαμιλλωμένους εἰς ἀθυμίαν καθίστησι τῷ ἀδίκως ψέγεσθαι· καὶ διὰ ταῦτα ἀγύμναστον τὴν πόλιν ὅλην εἰς ἅμιλλαν ἀρετῆς ποιῶν, σμικροτέραν αὐτὴν πρὸς εὐδοξίαν τὸ ἑαυτοῦ μέρος ἀπεργάζεται. Θυμοειδῆ μὲν δὴ χρὴ πάντα ἄνδρα εἶναι, πρᾷον δὲ ὡς ὅτι μάλιστα· τὰ γὰρ τῶν ἄλλων χαλεπὰ καὶ δυσίατα, ἢ καὶ τὸ παράπαν ἀνίατα ἀδικήματα οὐκ ἔστιν ἄλλως ἐκφυγεῖν, ἢ μαχόμενον καὶ ἀμυνόμενον νικῶντα, καὶ τῷ μηδὲν ἀνιέναι κολάζοντα· τοῦτο δὲ ἄνευ θυμοῦ γενναίου ψυχὴ πᾶσα ἀδύνατος δρᾶν. Τὰ δ' αὐτῶν, ὅσοι ἀδικοῦσι μὲν, ἰατὰ δὲ, γινώσκειν χρὴ, πρῶτον μὲν, ὅτι πᾶς ὁ ἄδικος οὐχ ἑκὼν ἄδικος· τῶν γὰρ μεγίστων κακῶν οὐδεὶς οὐδαμῶς οὐδὲν ἑκὼν κέκτητο ἄν ποτε, πολὺ δὲ ἥκιστα ἐν τοῖς αὐτοῦ τιμιωτάτοις· ψυχὴ δ', ὡς εἴπομεν, ἀληθείᾳ γ' ἐστὶ πᾶσι τιμιώτατον· ἐν οὖν τῷ τιμιωτάτῳ τὸ μέγιστον κακὸν οὐδεὶς ἑκὼν μή ποτε λάβῃ, καὶ ζῇ διὰ βίου κεκτημένος αὐτό· ἀλλὰ ἐλεεινὸς μὲν πάντως ὅ γε ἄδικος, καὶ ὁ κακὰ ἔχων· ἐλεεῖν δὲ τὸν μὲν ἰάσιμα ἔχοντα ἐγχωρεῖ, καὶ ἀνείργοντα τὸν θυμὸν πραΰνειν, καὶ μὴ ἀκροχολοῦντα γυναικείως πικραινόμενον διατελεῖν· τῷ δὲ ἀκράτως καὶ ἀπαραμυθήτως πλημμελεῖ καὶ κακῷ ἐφιέναι δεῖ τὴν ὀργήν. Διὸ δὴ θυμοειδῆ πρέπειν, καὶ πρᾷον ἑκάστοτε φαμὲν εἶναι δεῖν τὸν ἀγαθόν. Πάντων δὲ μέγιστον κακὸν ἀνθρώποις τοῖς πολλοῖς ἔμφυτον ἐν ταῖς ψυχαῖς ἐστὶν, οὗ πᾶς αὐτῷ συγγνώμην ἔχων, ἀποφυγὴν οὐδεμίαν μηχανᾶται. Τοῦτο δ' ἐστὶν ὃ λέγουσιν, ὡς φίλος αὐτῷ πᾶς ἄνθρωπος φύσει τέ ἐστι, καὶ ὀρθῶς ἔχει τὸ δεῖν εἶναι τοιοῦτον· τὸ δὲ ἀληθείᾳ γε πάντων ἁμαρτημάτων διὰ τὴν

σφόδρα ἑαυτοῦ φιλίαν αἴτιον ἑκάστῳ γίνεται ἑκάστοτε. Τυφλοῦται γὰρ περὶ τὸ φιλούμενον ὁ φιλῶν, ὥστε τὰ δίκαια καὶ τὰ ἀγαθὰ καὶ τὰ καλὰ κακῶς κρίνει, τὸ αὑτοῦ πρὸ τοῦ ἀληθοῦς ἀεὶ τιμᾶν δεῖν ἡγούμενος. Οὔτε γὰρ ἑαυτὸν, οὔτε τὰ ἑαυτοῦ χρὴ τόν γε μέγαν ἄνδρα ἐσόμενον στέργειν· ἀλλὰ τὰ δίκαια, ἐάν τε παρ' αὐτῷ, ἐάν τε παρ' ἄλλῳ μᾶλλον πραττόμενα τυγχάνῃ. Ἐκ ταὐτοῦ δ' ἁμαρτήματος τούτου καὶ τὸ τὴν ἀμαθίαν τὴν παρ' αὑτῷ δοκεῖν σοφίαν εἶναι γεγονέναι πᾶσιν· ὅθεν οὐκ εἰδότες, ὡς ἔπος εἰπεῖν, οὐδὲν οἰόμεθα τὰ πάντα εἰδέναι· οὐκ ἐπιτρέποντες δὲ ἀλλήλοις ἃ μὴ ἐπιστάμεθα πράττειν, ἀναγκαζόμεθα ἁμαρτάνειν αὐτὸν πράττοντα. • Διὸ πάντα ἄνθρωπον χρὴ φεύγειν τὸ σφόδρα φιλεῖν αὑτὸν, τὸ δ' αὑτοῦ βέλτιον διώκειν ἀεὶ, μὴ δὲ μίαν αἰσχύνην ἐπὶ τῷ τοιούτῳ προσποιούμενον.

96. Τοῦ αὐτοῦ Νόμων ζ.

Ὕπνος γὰρ δὴ πολὺς οὔτε τοῖς σώμασιν, οὔτε ταῖς ψυχαῖς ἡμῶν, οὔτ' αὖ ταῖς πράξεσι ταῖς περὶ ταῦτα πάντα ἁρμόττων ἐστὶ κατὰ φύσιν. Καθεύδων (*) γὰρ οὐδεὶς οὐδενὸς ἄξιος, οὐδὲν μᾶλλον τοῦ μὴ ζῶντος· ἀλλ' ὅστις τοῦ ζῆν ἡμῶν καὶ τοῦ φρονεῖν μάλιστά ἐστι κηδεμὼν, ἐγρήγορε χρόνον ὡς πλεῖστον, τὸ πρὸς ὑγίειαν αὑτοῦ μόνον φυλάττων χρήσιμον. Ἔστι δ' οὐ πολὺ, καλῶς εἰς ἔθος ἰόν. Ἐγρηγορότες δὲ ἄρχοντες ἐν πόλεσι νύκτωρ, φοβεροὶ μὲν κακοῖς πολεμίοις τε ἅμα καὶ πολίταις· ἀγαστοὶ δὲ καὶ τίμιοι τοῖς δικαίοις τε καὶ σώφροσιν, ὠφέλιμοι δὲ αὑτοῖς τε καὶ ξυμπάσῃ τῇ πόλει.

97. Τοῦ αὐτοῦ ἐκ τοῦ Περὶ Ἀρετῆς.

Πῶς οὖν ἂν, ὦ Σώκρατές σοι δοκοῦσι γίγνεσθαι, εἰ

96. p. 808. 97. p. 379.

μήτε φύσει, μήτε μαθήσει γίγνονται· τίν᾽ ἄλλον τρόπον γίγνοιντ᾽ ἂν οἱ ἀγαθοί; Οἶμαι μὲν οὐκ ἂν ῥαδίως αὐτὸ δηλωθῆναι· τοπάζω μέντοι θεῖόν τι μάλιστα εἶναι τὸ κτῆμα, καὶ γίγνεσθαι τοὺς ἀγαθοὺς, ὥσπερ οἱ θεῖοι τῶν μάντεων καὶ οἱ χρησμολόγοι. Οὗτοι γὰρ οὔτε φύσει τοιοῦτοι γίγνονται, οὔτε τέχνῃ, ἀλλ᾽ ἐπίπνοι ἐκ τῶν θεῶν γιγνόμενοι τοιοῦτοί εἰσιν· οὕτω δὲ καὶ οἱ ἄνδρες οἱ ἀγαθοὶ λέγουσι ταῖς πόλεσιν ἑκάστοτε τὰ ἀποβησόμενα καὶ τὰ μέλλοντα ἔσεσθαι ἐκ θεοῦ ἐπιπνοίας, πολὺ μᾶλλον καὶ ἐναργέστερον, ἢ οἱ χρησμῳδοί. Λέγουσι γάρ που καὶ αἱ γυναῖκες, ὅτι θεῖος ἀνὴρ οὗτός ἐστι, καὶ Λακεδαιμόνιοι ὅτ᾽ ἄν τινα μεγαλοπρεπῶς ἐπαινῶσι, θεῖον ἄνδρα φασὶν εἶναι· πολλαχοῦ δὲ καὶ Ὅμηρος τῷ αὐτῷ τούτῳ καταχρῆται καὶ οἱ ἄλλοι ποιηταί. Καὶ ὅτ᾽ ἂν βούληται θεὸς εὖ πρᾶξαι πόλιν, ἄνδρας ἀγαθοὺς ἐνεποίησεν· ὅτ᾽ ἂν δὲ μέλλῃ κακῶς πράξειν πόλις, ἐξεῖλε τοὺς ἄνδρας τοὺς ἀγαθοὺς ἐκ ταύτης τῆς πόλεως ὁ θεός. Οὕτως ἔοικεν οὔτε διδακτὸν εἶναι, οὔτε φύσει ἀρετὴ, ἀλλὰ θείᾳ μοίρᾳ παραγίνεται κτωμένοις.

98. [Περὶ τῆς ἀρετῆς βουλευόμεθα καὶ διαποροῦμεν, εἰ διδακτόν ἐστι τὸ φρονεῖν, τὸ δικαιοπραγεῖν, τὸ εὖ ζῆν, εἶτα θαυμάζομεν, εἰ ῥητόρων μὲν ἔργα καὶ κυβερνητῶν καὶ οἰκοδόμων καὶ γεωργῶν μυρία γ᾽ ἐστὶν, ἀγαθοὶ δ᾽ ἄνδρες ὀνομάζονται καὶ λέγονται μόνον, ὡς ἱπποκένταυροι καὶ γίγαντες καὶ κύκλωπες· ἔργον δ᾽ ἀμεμφὲς εἰς ἀρετὴν καὶ ἀκέραιον οὐκ ἔστιν εὑρεῖν οὐδὲ πάθους ἀκέραιον ἦθος καὶ ἄθικτον. Ἀλλ᾽ εἰ καί τι καλὸν ἡ φύσις αὐτομάτως ἐκφέρει, τοῦτο πολλῷ τῷ ἀλλοτρίῳ, καθάπερ ὕλῃ

98. Sumsisse videtur Gesnerus hunc locum ex Plutarchi libro: ὅτι διδακτὸν ἡ ἀρετή cap. 1. T. II. p. 439. Franc.

καρπὸς ἀγρίᾳ καὶ ἀκαθάρτῳ μιγνύμενος, ἐξαμαυροῦται. Ψάλλειν μανθάνουσιν ἄνθρωποι καὶ ὀρχεῖσθαι καὶ ἀναγινώσκειν γράμματα καὶ γεωργεῖν καὶ ἱππεύειν· ὑποδεῖσθαι μανθάνουσι, περιβάλλεσθαι, οἰνοχοεῖν διδάσκουσιν, ὀψοποιεῖν· ταῦτα ἄνευ τοῦ μαθεῖν οὐκ ἔστι χρησίμως ποιεῖν].

99. Ξενοφῶντος ἐν β̄ Ἀπομνημονευμάτων.

Ὅσαι δὲ ἐν ἀνθρώποις ἀρεταὶ λέγονται, σκοπούμενος εὑρήσεις πάσας μαθήσει τε καὶ μελέτῃ αὐξανομένας.

100. Ξενοφῶντος ἐν ᾱ Ἀπομνημονευμάτων.

Ὁ δὲ Σωκράτης πρὸς ταῦτα εἶπεν· Ὦ Ἀντιφῶν, παρ' ἡμῖν νομίζεται τὴν ὥραν καὶ τὴν σοφίαν ὁμοίως μὲν καλὸν, ὁμοίως δὲ αἰσχρὸν διατίθεσθαι εἶναι. Τήν τε (*) γὰρ ὥραν ἐὰν μέν τις ἀργυρίου πωλῇ τῷ βουλομένῳ, πόρνον αὐτὸν ἀποκαλοῦσιν· ἐὰν δέ τις, ὃν ἂν γνῷ καλόν τε κἀγαθὸν ἐραστὴν ὄντα, τοῦτον φίλον ἑαυτῷ ποιῆται, σώφρονα νομίζομεν· καὶ τὴν σοφίαν ὡσαύτως, τοὺς μὲν ἀργυρίου τῷ βουλομένῳ πωλοῦντας σοφιστὰς, ὥσπερ πόρνους, ἀποκαλοῦσιν· ὅστις δὲ, ὃν ἂν γνῷ εὐφυῆ ὄντα, διδάσκων ὅ τι ἂν ἔχῃ ἀγαθὸν, φίλον ποιεῖται, τοῦτον νομίζομεν, ἃ τῷ καλῷ κἀγαθῷ πολίτῃ προσήκει, ταῦτα ποιεῖν. Ἐγὼ δ' οὖν καὶ αὐτὸς, ὦ Ἀντιφῶν, ὥσπερ ἄλλος τις ἢ ἵππῳ ἀγαθῷ ἢ κυνὶ ἢ ὄρνιθι ἥδεται, οὕτω καὶ ἔτι μᾶλλον ἥδομαι φίλοις ἀγαθοῖς· καὶ ἐάν τι σχῶ ἀγαθὸν, διδάσκω, καὶ ἄλλοις συνίστημι, παρ' ὧν ἂν ἡγῶμαι ὠφελήσεσθαί τι αὐτοὺς εἰς ἀρετήν. Καὶ τοὺς θησαυροὺς τῶν πάλαι σοφῶν ἀνδρῶν, οὓς ἐκεῖνοι κατέλιπον ἐν βιβλίοις γράψαντες, ἀνελίττων κοινῇ σὺν τοῖς φίλοις διέρχομαι· καὶ ἄν τι ὁρῶμεν ἀγαθὸν, ἐκλεγόμεθα· καὶ μέγα

99. II. 6, 39. 100. I. 6, 13.

νομίζομεν κέρδος, ἐὰν ἀλλήλοις φίλοι γινώμεθα. Ἐμοὶ μὲν δὴ ταῦτα ἀκούοντι ἐδόκει αὐτός τε μακάριος εἶναι, καὶ τοὺς ἀκούοντας ἐπὶ καλοκαγαθίαν ἄγειν. Καὶ πάλιν ποτὲ τοῦ Ἀντιφῶντος ἐρομένου αὐτὸν, Πῶς ἄλλους μὲν ἡγοῖτο πολιτικοὺς ποιεῖν, αὐτὸς δὲ οὐ πράττοι τὰ πολιτικὰ, εἴπερ ἐπίστατο; Ποτέρως δ' ἂν, ἔφη, ὦ Ἀντιφῶν, μᾶλλον τὰ πολιτικὰ πράττοιμι, εἰ μόνος αὐτὰ πράττοιμι, ἢ εἰ ἐπιμελοίμην τοῦ ὡς πλείστους ἱκανοὺς εἶναι πράττειν αὐτά;

101. Τοῦ αὐτοῦ ἐν τῷ δευτέρῳ Ἀπομνημονευμάτων.

Ἔπειτα ὁ μὲν ἑκουσίως ταλαιπωρῶν ἐπ' ἀγαθῇ ἐλπίδι πονῶν εὐφραίνεται, οἷον οἱ τὰ θηρία θηρῶντες ἐλπίδι τοῦ λήψεσθαι ἡδέως μοχθοῦσι. Καὶ τὰ μὲν τοιαῦτα ἆθλα τῶν πόνων μικροῦ τινος ἄξιά ἐστι· τοὺς δὲ πονοῦντας, ἵνα φίλους ἀγαθοὺς κτήσωνται, ἢ ὅπως ἐχθροὺς χειρώσωνται, ἢ ἵνα δυνατοὶ γενόμενοι καὶ τοῖς σώμασι καὶ ταῖς ψυχαῖς, καὶ τὸν ἑαυτῶν οἶκον καλῶς οἰκῶσι, καὶ τοὺς φίλους εὖ ποιῶσι, καὶ τὴν πατρίδα εὐεργετῶσι· πῶς οὐκ οἴεσθαι χρὴ τούτους καὶ πονεῖν ἡδέως εἰς τὰ τοιαῦτα, καὶ ζῆν εὐφραινομένους, ἀγασαμένους μὲν ἑαυτοὺς, ἐπαινουμένους δὲ καὶ ζηλουμένους ὑπὸ τῶν ἄλλων; Ἔτι δὲ αἱ μὲν ῥᾳδιουργίαι καὶ ἐκ τοῦ παραχρῆμα ἡδοναὶ οὔτε σώματι εὐεξίαν ἱκαναί εἰσιν ἐργάζεσθαι, ὥς φασιν οἱ γυμνασταί· οὔτε ψυχῇ ἐπιστήμην ἀξιόλογον οὐδεμίαν ἐμποιοῦσιν· αἱ δὲ διὰ καρτερίας ἐπιμέλειαι τῶν καλῶν τε κἀγαθῶν ἔργων ἐξικνεῖσθαι ποιοῦσιν, ὥς φασὶν οἱ ἀγαθοὶ ἄνδρες. Λέγει δέ που καὶ Ἡσίοδος,

Τὴν μὲν γὰρ κακότητα καὶ ἰλαδόν ἐστιν ἑλέσθαι
ῥηϊδίως, λείη μὲν ὁδὸς, μάλα δ' ἐγγύθι ναίει.

101. II. 1, 18.

τῆς δ' ἀρετῆς ἱδρῶτα θεοὶ προπάροιθεν ἔθηκαν
ἀθάνατοι· μακρὸς δὲ καὶ ὄρθιος οἶμος ἐς αὐτὴν,
καὶ τρηχὺς τὸ πρῶτον· ἐπὴν δ' εἰς ἄκρον ἵκηαι,
ῥηϊδίη δ' ἤπειτα πέλει χαλεπή περ ἐοῦσα.

Μαρτυρεῖ δὲ καὶ Ἐπίχαρμος ἐν τῷδε·

Τῶν πόνων πωλοῦσιν ἡμῖν πάντα τἀγάθ' οἱ θεοί.

Καὶ ἐν ἄλλῳ δὲ τόπῳ φησὶν,

Ὦ πονηρὲ μὴ τὰ μαλακὰ μώεο μὴ τὰ σκλῆρ' ἔχῃς.

Καὶ Πρόδικος δ' ὁ σοφὸς ἐν τῷ συγγράμματι τῷ περὶ τοῦ Ἡρακλέους, ὅπερ δὴ καὶ πλείστοις ἐπιδείκνυται, (*) ὡσαύτως περὶ τῆς ἀρετῆς ἀποφαίνεται, ὧδέ πως λέγων, ὅσα ἐγὼ μέμνημαι. Φησὶ γὰρ Ἡρακλέα ἐπεὶ ἐκ παίδων εἰς ἥβην ὡρμᾶτο (ἐν ᾗ οἱ νέοι ἤδη αὐτοκράτορες γιγνόμενοι δηλοῦσιν, εἴτε τὴν δι' ἀρετῆς ὁδὸν τρέψονται ἐπὶ τὸν βίον, εἴτε τὴν διὰ κακίας) ἐξελθόντα εἰς ἡσυχίαν καθῆσθαι, ἀποροῦντα ὁποτέραν τῶν ὁδῶν τράπηται· καὶ φανῆναι αὐτῷ δύο γυναῖκας προσιέναι μεγάλας· τὴν μὲν ἑτέραν εὐπρεπῆ ἰδεῖν καὶ ἐλευθερίαν φύσει, κεκοσμημένην τὸ μὲν σῶμα καθαριότητι, τὰ δὲ ὄμματα αἰδοῖ, τὸ δὲ σχῆμα σωφροσύνῃ· τὴν δὲ ἑτέραν τεθραμμένην εἰς πολυσαρκίαν τε καὶ ἁπαλότητα, κεκαλλωπισμένην τὸ μὲν χρῶμα, ὥστε λευκοτέραν καὶ ἐρυθροτέραν τοῦ ὄντος δοκεῖν φαίνεσθαι, τὸ δὲ σχῆμα, ὥστε δοκεῖν ὀρθοτέραν τῆς φύσεως εἶναι, τὰ δὲ ὄμματα ἔχειν ἀναπεπταμένα, ἐσθῆτα δὲ ἐξ ἧς μάλιστα ἡ ὥρα διαλάμποι· κατασκοπεῖσθαι δὲ θαμὰ ἑαυτὴν, ἐπισκοπεῖν δὲ καὶ εἴ τις ἄλλος αὐτὴν θεᾶται, πολλάκις δὲ καὶ εἰς τὴν αὐτῆς σκιὰν ἀποβλέπειν. Ὡς δὲ ἐγένοντο πλησιαίτερον τοῦ Ἡρακλέους, τὴν μὲν πρόσθεν ῥηθεῖσαν ἰέναι τὸν αὐτὸν τρόπον, τὴν δὲ ἑτέραν φθάσαι βουλομένην προσδραμεῖν τῷ Ἡρακλεῖ καὶ εἰ-

πεῖν, Ὁρῶ σε, ὦ Ἡράκλεις, ἀποροῦντα ποίαν ὁδὸν ἐπὶ τὸν βίον τραπῇς· ἐὰν ἐμὲ φίλην ποιησάμενος, ἐπί θ' ἡδίστην καὶ ῥάστην ὁδὸν ἄξω σε· καὶ τῶν μὲν τερπνῶν οὐδενὸς ἄγευστος ἔσῃ, τῶν δὲ χαλεπῶν ἄπειρος διαβιώσῃ. Πρῶτον μὲν γὰρ οὐ πολέμων οὐδὲ πραγμάτων φροντιεῖς, ἀλλὰ σκοπούμενος διέσῃ, τί ἂν κεχαρισμένον ἢ σῖτον ἢ ποτὸν εὕροις, ἢ τί ἂν ἰδὼν ἢ ἀκούσας τερφθείης, τίνων ὀσφραινόμενος ἢ ἁπτόμενος, τί δὲ παιδικοῖς ὁμιλῶν μάλιστα εὐφρανθείης, καὶ πῶς ἂν μαλακώτατα καθεύδοις, καὶ πῶς ἂν ἀπονώτατα τούτων πάντων τυγχάνοις. Ἐὰν δέ ποτε γένηταί τις ὑποψία σπανέως ἀφ' ὧν ἔσται ταῦτα, οὐ φόβος μή σε ἀγάγω ἐπὶ τὸ πονοῦντα καὶ ταλαιπωροῦντα τῷ σώματι καὶ τῇ ψυχῇ ταῦτα πορίζεσθαι· ἀλλ' οἷς ἂν οἱ ἄλλοι ἐργάζωνται, τούτοις σὺ χρήσῃ, οὐδενὸς ἀπεχόμενος ὅθεν ἂν δυνατὸν ᾖ τι κερδᾶναι· πανταχόθεν γὰρ ὠφελεῖσθαι τοῖς ἐμοὶ συνοῦσι ἐξουσίαν ἐγὼ παρέχω. Καὶ ὁ Ἡρακλῆς ἀκούσας ταῦτα, ἔφη, Ὦ γύναι, ὄνομα δέ σοι τί ἐστι; Ἡ δὲ, Οἱ μὲν ἐμοὶ φίλοι καλοῦσί με Εὐδαιμονίαν, οἱ δὲ μισοῦντές με ὑποκοριζόμενοι ὀνομάζουσι Κακίαν. Καὶ ἐν τούτῳ ἡ ἑτέρα γυνὴ προσελθοῦσα εἶπεν, Καὶ ἐγὼ ἥκω πρός σε, ὦ Ἡράκλεις, εἰδυῖα τοὺς γεννήσαντάς σε, καὶ τὴν φύσιν τὴν σὴν ἐν τῇ παιδείᾳ καταμαθοῦσα· ἐξ ὧν ἐλπίζω, εἰ τὴν πρὸς ἐμὲ ὁδὸν τράποιο, σφόδρα ἄν σε τῶν καλῶν καὶ σεμνῶν ἀγαθὸν ἐργάτην γενέσθαι, καὶ ἐμὲ ἔτι πολὺ ἐντιμοτέραν καὶ ἐπ' ἀγαθοῖς διαπρεπεστέραν φανῆναι. Οὐκ ἀπατήσω δέ σε προοιμίοις ἡδονῆς, ἀλλ' ᾗπερ οἱ θεοὶ διέθεσαν, τὰ ὄντα διηγήσομαι μετὰ ἀληθείας. Τῶν γὰρ ὄντων ἀγαθῶν καὶ καλῶν οὐδὲν ἄνευ πόνου καὶ ἐπιμελείας οἱ θεοὶ διδόασιν ἀνθρώποις· ἀλλ' εἴτε τοὺς θεοὺς ἵλεω εἶ-

ναί σοι βούλει, θεραπευτέον τοὺς θεούς· εἴτε ὑπὸ φίλων ἐθέλεις ἀγαπᾶσθαι, τοὺς φίλους εὐεργετητέον· εἴτε ὑπό τινος πόλεως ἐπιθυμεῖς τιμᾶσθαι, τὴν πόλιν ὠφελητέον· εἴτε ὑπὸ τῆς Ἑλλάδος πάσης ἄξιος ἐπ' ἀρετῇ θαυμάζεσθαι, τὴν Ἑλλάδα πειρατέον εὖ ποιεῖν· εἴτε γῆν βούλει σοι καρποὺς ἀφθόνους φέρειν, τὴν γῆν θεραπευτέον· εἴτε ἀπὸ βοσκημάτων οἴει δεῖν πλουτίζεσθαι, τῶν βοσκημάτων ἐπιμελητέον· εἴτε διὰ πολέμου ὁρμᾷς αὔξεσθαι, καὶ βούλει δύνασθαι τούς τε φίλους ἐλευθεροῦν καὶ τοὺς ἐχθροὺς χειροῦσθαι, τὰς πολεμικὰς τέχνας τάς τε παρὰ τῶν ἐπισταμένων μαθητέον, καὶ ὅπως δεῖ αὐταῖς χρῆσθαι ἀσκητέον· εἰ δὲ τῷ σώματι βούλει δυνατὸς εἶναι, τῇ γνώμῃ ὑπηρετεῖν ἐθιστέον τὸ σῶμα, καὶ γυμναστέον σὺν πόνοις καὶ ἱδρῶτι. Καὶ ἡ Κακία ὑπολαβοῦσα εἶπεν, ὡς φησὶ Πρόδικος, Ἐννοεῖς, ὦ Ἡράκλεις, ὡς χαλεπὴν καὶ μακρὴν ὁδὸν ἐπὶ τὰς εὐφροσύνας ἡ γυνή σοι διηγεῖται· ἐγὼ δὲ ῥᾳδίαν καὶ βραχεῖαν ὁδὸν ἐπὶ τὴν εὐδαιμονίαν ἄξω σε. Καὶ ἡ Ἀρετὴ εἶπεν, Ὦ τλῆμον, τί δὲ σὺ ἀγαθὸν ἔχεις, ἢ τί ἡδὺ οἶσθα; μηδὲν τούτων ἕνεκα πράττειν ἐθέλουσα, ἥ τις οὐδὲ τὴν τῶν ἡδέων ἐπιθυμίαν ἀναμένεις, ἀλλὰ πρὶν ἐπιθυμῆσαι πάντων ἐμπίπλασαι· πρὶν μὲν πεινῆν ἐσθίουσα, πρὶν δὲ διψῆν πίνουσα· ἵνα μὲν ἡδέως φάγῃς ὀψοποιοὺς μηχανωμένη, ἵνα δὲ ἡδέως πίῃς οἴνους τε πολυτελεῖς παρασκευάζει, καὶ τοῦ θέρους χιόνα περιθέουσα ζητεῖς· ἵνα δὲ καθυπνώσῃς ἡδέως, οὐ μόνον τὰς στρωμνὰς μαλακὰς, ἀλλὰ καὶ τὰς κλίνας καὶ τὰ ὑπόβαθρα ταῖς κλίναις παρασκευάζεις· οὐ γὰρ διὰ τὸ πονεῖν, ἀλλὰ διὰ τὸ μηδὲν ἔχειν ὅ τι ποιήσεις, ὕπνου ἐπιθυμεῖς· τὰ δὲ ἀφροδίσια πρὸ τοῦ δεῖσθαι ἀναγκάζεις πάντα μηχανωμένη, καὶ γυναιξὶ τοῖς ἀνδράσι χρωμένη·

; γὰρ παιδεύεις τοὺς ἑαυτῆς φίλους· τῆς μὲν νυκτὸς ;ουσα, τῆς δὲ ἡμέρας τὸ χρησιμώτατον κατακοιμί-κ· ἀθάνατος δὲ οὖσα ἐκ θεῶν μὲν ἀπέῤῥιψαι, ὑπὸ 'θρώπων ἀγαθῶν ἀτιμάζῃ· τοῦ δὲ πάντων ἡδίστου σματος, ἐπαίνου σαυτῆς, ἀνήκοος εἶ, καὶ τοῦ πάν-ἡδίστου θεάματος· οὐδέποτε γὰρ σεαυτῆς ἔργον ν τεθέασαι. Τίς δ' ἄν σοι λεγούσῃ πιστεύσειε; ' ἂν δεομένῃ τινὸς ἐπαρκέσειε; ἢ τίς ἂν εὖ φρονῶν τοῦ θιάσου τολμήσειεν εἶναι; οἳ νέοι μὲν ὄντες τοῖς ισιν ἀδύνατοί εἰσι, πρεσβύτεροι δὲ γενόμενοι ταῖς ῖς ἀνόητοι· ἀπόνως μὲν λιπαροὶ διὰ νεότητος τρε-νοι, ἐπιπόνως δὲ αὐχμηροὶ διὰ γήρως περῶντες· ιὲν πεπραγμένοις αἰσχυνόμενοι, τοῖς δὲ πραττομέ-παροινούμενοι, τὰ μὲν ἡδέα ἐν τῇ νεότητι διαδρα-ις, τὰ δὲ χαλεπὰ εἰς τὸ γῆρας ἀποθέμενοι. Ἐγὼ ύνειμι μὲν θεοῖς, σύνειμι δὲ ἀνθρώποις τοῖς ἀγα-· ἔργον δὲ καλὸν οὔτε θεῖον οὔτε ἀνθρώπινον χωρὶς γίγνεται· τιμῶμαι δὲ μάλιστα πάντων καὶ παρὰ ; καὶ παρ' ἀνθρώποις οἷς προσήκει· ἀγαπητὴ μὲν συνεργὸς τεχνίταις, πιστὴ δὲ φύλαξ οἴκων δεσπό-εὐμενὴς δὲ παραστάτης οἰκέταις, ἀγαθὴ δὲ συλ-ιμα τῶν ἐν εἰρήνῃ πόνων, βεβαία δὲ τῶν ἐν πολέμῳ αχος ἔργων. Ἔστι δὲ τοῖς ἐμοῖς φίλοις ἡδεῖα μὲν πράγμων σίτων καὶ ποτῶν ἀπόλαυσις, ἀνέχονται ἕως ἂν ἐπιθυμήσωσιν αὐτῶν, ὕπνος δὲ αὐτοῖς πάρε-ἡδίων ἢ τοῖς ἀμόχθοις, καὶ οὔτε ἀπολιπόντες αὐτὸν νται, οὔτε διὰ τοῦτον μεθιᾶσι τὰ δέοντα πράττειν. οἱ μὲν νέοι τοῖς τῶν πρεσβυτέρων ἐπαίνοις χαίρου-οἱ δὲ γεραίτεροι ταῖς τῶν νέων τιμαῖς ἀγάλλονται· ιδέως μὲν τῶν παλαιῶν πράξεων μέμνηνται, εὖ δε

τὰς παρούσας ἥδονται πράττοντες, δι᾽ ἐμὲ φίλοι μὲν θεοῖς ὄντες, ἀγαπητοὶ δὲ φίλοις, τίμιοι δὲ πατρίσιν· ὅτ᾽ ἂν δὲ ἔλθῃ τὸ πεπρωμένον τέλος, οὐ μετὰ λήθης ἄτιμοι κεῖνται, ἀλλὰ μετὰ μνήμης τὸν ἀεὶ χρόνον ὑμνούμενοι θάλλουσι. Τοιαῦτά σοι, ὦ παῖ πατέρων ἀγαθῶν Ἡράκλεις, ἔξεστι διαπονησαμένῳ τὴν μακαρίαν εὐδαιμονίαν κτήσασθαι. Οὕτω πῶς διοικεῖ Πρόδικος τὴν ὑπ᾽ ἀρετῆς Ἡρακλέους παίδευσιν.

102. *Ξενοφῶντος Ἀπομνημονευμάτων γ̄.*

(*) *Ἐρομένου δέ τινος αὐτὸν, Τί δοκοίη αὐτῷ κράτιστον ἀνδρὶ ἐπιτήδευμα εἶναι, ἀπεκρίνατο, Εὐπραξίαν. Ἐρομένου δὲ πάλιν, Εἰ καὶ τὴν εὐτυχίαν ἐπιτήδευμα νομίζοι εἶναι· Πᾶν μὲν οὖν τοὐναντίον ἔγωγε, ἔφη, τύχην καὶ πρᾶξιν ἡγοῦμαι· τὸ μὲν γὰρ μὴ ζητοῦντα ἐπιτυχεῖν τινὶ τῶν δεόντων, εὐτυχίαν οἴομαι εἶναι· τὸ δὲ μαθόντα τι καὶ μελετήσαντα εὖ ποιεῖν, εὐπραξίαν νομίζω· καὶ οἱ τοῦτο ἐπιτηδεύοντες δοκοῦσί μοι εὖ πράττειν. Καὶ ἀρίστους δὲ καὶ θεοφιλεστάτους ἔφη εἶναι ἐν μὲν γεωργίᾳ τοὺς τὰ γεωργικὰ εὖ πράττοντας, ἐν δ᾽ ἰατρείᾳ τοὺς τὰ ἰατρικὰ, ἐν δὲ πολιτείᾳ τοὺς τὰ πολιτικά· τὸν δὲ μηδὲν εὖ πράττοντα, οὔτε χρήσιμον οὐδὲν ἔφη εἶναι, οὔτε θεοφιλῆ.*

103. *Τοῦ αὐτοῦ ἐν δ̄ Ἀπομνημονευμάτων.*

Οὕτω δὲ Σωκράτης ἦν παντὶ πράγματι καὶ πάντα τρόπον ὠφέλιμος, ὥστε τῷ σκοπουμένῳ τοῦτο καὶ εἰ μετρίως αἰσθανομένῳ φανερὸν εἶναι, διότι οὐδὲν ὠφελιμώτερον ἦν τοῦ Σωκράτει συνεῖναι, καὶ μετ᾽ ἐκείνου διατρίβειν ὁπουοῦν καὶ ἐν ὁτῳοῦν πράγματι· ἐπεὶ καὶ τὸ ἐκείνου μεμνῆσθαι μὴ παρόντος, οὐ μικρὰ ὠφέλει τοὺς εἰω-

102. III. 9, 13. 103. IV. 1, 1.

θότας τε αὐτῷ συνεῖναι καὶ ἀποδεχομένους ἐκεῖνον. Καὶ γὰρ παίζων οὐδὲν ἧττον ἢ σπουδάζων ἐλυσιτέλει τοῖς συνδιατρίβουσι. Πολλάκις γὰρ ἔφη μὲν ἄν τινος ἐρᾶν· φανερὸς δ' ἦν, οὐ τῶν τὰ σώματα πρὸς ὥραν, ἀλλὰ τῶν τὰς ψυχὰς πρὸς ἀρετὴν εὖ πεφυκότων ἐφιέμενος. Ἐτεκμαίρετο δὲ τὰς ἀγαθὰς φύσεις ἐκ τοῦ ταχύτερον μανθάνειν οἷς προσέχοιεν, καὶ μνημονεύειν ἃ ἂν μάθοιεν, καὶ ἐπιθυμεῖν τῶν μαθημάτων πάντων, δι' ὧν ἐστὶν οἰκίαν τε καλῶς οἰκεῖν καὶ πόλιν, καὶ τὸ ὅλως ἀνθρώποις τε καὶ τοῖς ἀνθρωπίνοις πράγμασιν εὖ χρῆσθαι. Τοὺς γὰρ τοιούτους ἡγεῖτο παιδευθέντας οὐκ ἂν μόνον αὐτούς τε εὐδαίμονας εἶναι, καὶ τοὺς οἴκους καλῶς οἰκεῖν, ἀλλὰ καὶ ἄλλους ἀνθρώπους καὶ πόλεις δύνασθαι εὐδαίμονας ποιεῖν. Οὐ τὸν αὐτὸν δὲ τρόπον ἐπὶ πάντας ᾔει, ἀλλὰ τοὺς μὲν οἰομένους φύσει ἀγαθοὺς εἶναι, μαθήσεως δὲ καταφρονοῦντας, ἐδίδασκεν, ὅτι αἱ ἄρισται δοκοῦσαι φύσεις μάλιστα παιδείας δέονται· ἐπιδεικνύων τῶν τε ἵππων τοὺς εὐφυεστάτους θυμοειδεῖς καὶ σφοδροὺς ὄντας, εἰ μὲν ἐκ νέων δαμασθεῖεν, εὐχρηστοτάτους καὶ ἀρίστους γιγνομένους· εἰ δὲ ἀγύμναστοι γένοιντο, δυσκαθεκτοτάτους καὶ φαυλοτάτους· καὶ τῶν κυνῶν τῶν εὐφυεστάτων φιλοπόνων τε οὐσῶν καὶ ἐπιθετικῶν τοῖς θηρίοις, τὰς μὲν καλῶς ἀχθείσας ἀρίστας γίνεσθαι πρὸς τὰς θήρας καὶ χρησιμωτάτας, ἀναγώγους δὲ γινομένους ματαίους τε καὶ μανιώδεις καὶ δυσπειθεστάτας· ὁμοίως δὲ καὶ τῶν ἀνθρώπων τοὺς εὐφυεστάτους ἐῤῥωμενεστάτους τε ταῖς ψυχαῖς ὄντας καὶ ἐξεργαστικωτάτους ὧν ἂν ἐγχειρῶσι, παιδευθέντας μὲν καὶ μαθόντας ἃ δεῖ πράττειν, ἀρίστους τε καὶ ὠφελιμωτάτους γίνεσθαι· πλεῖστα γὰρ καὶ μέγιστα ἀγαθὰ ἐξεργάζε-

σθαι· ἀπαιδεύτους δὲ καὶ ἀμαθεῖς γενομένους, κακίστους τε καὶ βλαβερωτάτους γίνεσθαι· κρίνειν γὰρ οὐκ ἐπισταμένους ἃ δεῖ πράττειν, πολλάκις πονηροῖς ἐπιχειρεῖν πράγμασιν, μεγαλείους δὲ καὶ σφοδροὺς ὄντας δυσκαθέκτους τε καὶ δυσαποτρίπτους· διὸ πλεῖστά τε καὶ μέγιστα κακὰ ἐργάζεσθαι. Τοὺς δὲ ἐπὶ πλούτῳ μέγα φρονοῦντας καὶ νομίζοντας οὐδὲν προσδεῖσθαι παιδείας, ἐξαρκέσειν δέ σφισι τὸν πλοῦτον οἰομένους πρὸς τὸ διαπράττεσθαι ὅ τι ἂν βούλωνται, καὶ τιμᾶσθαι ὑπὸ τῶν ἀνθρώπων, ἐφρένου λέγων, ὅτι μωρὸς μὲν εἴη, εἴ τις οἴεται καὶ μὴ μαθὼν τά τε ὠφέλιμα καὶ τὰ βλαβερὰ τῶν πραγμάτων διαγνώσεσθαι, μωρὸς δὲ εἴ τις μὴ διαγιγνώσκων μὲν ταῦτα, διά τε τὸν πλοῦτον ὅ τι ἂν βούληται ποριζόμενος, οἴεται δυνήσεσθαι τὰ συμφέροντα πράττειν· ἠλίθιος δὲ, εἴ τις μὴ δυνάμενος τὰ συμφέροντα πράττειν, εὖ τε πράττειν οἴεται, καὶ τὰ πρὸς τὸν βίον αὐτῷ ἱκανῶς ἢ καλῶς παρεσκευάσθαι· ἠλίθιος δὲ καὶ εἴ τις οἴεται διὰ τὸν πλοῦτον, μηδὲν ἐπιστάμενος, δόξειν τι ἀγαθὸς εἶναι, εἰ μηδὲν ἀγαθὸς εἶναι δοκῶν εὐδοκίμησεν.

ΠΕΡΙ ΚΑΚΙΑΣ.

Λόγος Β.

1. Δημητρίου.

Σφόδρ᾽ εὐάλωτόν ἐστιν ἡ πονηρία·
εἰς γὰρ τὸ κέρδος μόνον ἀποβλέπουσ᾽ ἀεί,
ἀφρόνως ἅπαντα καὶ προπετῶς συμπείθεται.

2. Ἀξιονίκου.

Ὅτ' ἂν δανείζῃ τις πονηρῷ χρήματα
ἀνὴρ, δικαίως τὸν τόκον λύπας ἔχει.

3. (*) Ὅτ' ἂν εὐπορῶν τις αἰσχρὰ πράττῃ πράγματα,
τί τοῦτον ἀπορήσαντα πράξειν προσδοκᾷς;

4. Μενάνδρου Παλλακῇ.
Πολλοὺς λογισμοὺς ἡ πονηρία κυκλοῖ.

5. Μενάνδρου.
Μισῶ πονηρὸν, χρηστὸν ὅτ' ἂν εἴπῃ λόγον.

6. Μενάνδρου.
Ἀσυλλόγιστόν ἐστιν ἡ πονηρία.

7. Θεὸς μὲν αἰτίαν φύει βροτοῖς,
ὅτ' ἂν κακῶσαι δῶμα παμπήδην θέλῃ.

8. Τοῦ μὲν δικαίου τὴν δόκησιν ἄρνυσο·
τὰ δ' ἔργα τοῦ πᾶν δρῶντος, ἔνθα κερδανεῖς.

9. Σκληρίου.
Πολλοῖσι θνητῶν ἡ μὲν ὄψις εὐγενὴς,
ὁ νοῦς δ' ἐν αὐτῇ δυσγενὴς εὑρίσκεται.

10. Φιλιππίδου.
Ὁ τραχύτατος δὲ συκοφάντης, μνᾶς δύο
λαβὼν, ἄπεισιν ἀρνίου μαλακώτερος.

11. Ἡσιόδου Ἔργων.
Οὐδέ τις εὐόρκου χάρις ἔσσεται, οὐδὲ δικαίου,
οὐδ' ἀγαθοῦ· μᾶλλον δὲ κακῶν ῥεκτῆρα καὶ ὕβριν
ἀνέρα τιμήσουσι· δίκη δ' ἐν χερσὶ καὶ αἰδὼς
οὐκ ἔσται· βλάψει δ' ὁ κακὸς τὸν ἀρείονα φῶτα,
μύθοισι σκολιοῖς ἐνέπων, ἐπὶ δ' ὅρκον ὀμεῖται.
ζῆλος δ' ἀνθρώποισιν ὀϊζυροῖσιν ἅπασιν

3. *Antiphanis* Gesn. 4. Cleric. p. 143. 5. Cleric. p. 203. 6. Cleric. ib. 7. Aesch. Niob. fr. 151. 8. Eur. Ixion. Fr. 2. 11. V. 188.

δυσκέλαδος, κακόχαρτος ὁμαρτήσει στυγερώπης.

12. *Ζηνοδότου.*

Κηρύσσεται μὲν ἡ ̓ ρετή· κακὸς δ᾽ ἀνὴρ
σιγηλὸν ἔσχε ζῶν τε καὶ θανὼν βίον.

13. *Ἡσιόδου Ἔργων.*

Νῦν δὴ ἐγὼ μήτ᾽ αὐτὸς ἐν ἀνθρώποισι δίκαιος
εἴην, μήτ᾽ ἐμὸς υἱός· ἐπεὶ κακὸν ἄνδρα δίκαιον
ἔμμεναι, εἰ μείζω γε δίκην ἀδικώτερος ἕξει.

14. *Ἐν ταὐτῷ.*

Πῆμα κακὸς γείτων, ὅσσον τ᾽ ἀγαθὸς μέγ᾽ ὄνειαρ.
ἔμμορέ τοι τιμῆς, ὅς κ᾽ ἔμμορε γείτονος ἐσθλοῦ.

15. *Εὐριπίδου ἐκ Βελλεροφόντου.*

Οὐδέ ποτ᾽ εὐτυχίην κακοῦ ἀνδρὸς, ὑπέρφρονα δ᾽ ὄλβον
βέβαιον εἰκάσαι χρεὼν,
οὐδ᾽ ἀδίκων γενεάν· ὁ γὰρ οὐδενὸς ἐκφὺς
χρόνος, δικαίους ἐπάγων κανόνας,
δείκνυσιν ἀνθρώπων κακότητας ἐμοί.

16. *Εὐριπίδου Μηδείας.*

Ὦ Ζεῦ, τί δὴ χρυσοῦ μὲν, ὃς κίβδηλος ἦν,
τεκμήρι᾽ ἀνθρώποισιν ὤπασας σαφῆ,
ἀνδρῶν δ᾽ ὅτῳ χρὴ τὸν κακὸν διειδέναι,
οὐδεὶς χαρακτὴρ ἐμπέφυκε σώματι.

17. *Τοῦ αὐτοῦ Τεννῦ.*

Φεῦ
οὐδὲν δίκαιόν ἐστιν ἐν τῷ νῦν γένει.

18. *Σοφοκλέους.*

Σκαιοῖσι πολλοῖς εἷς σοφὸς διόλλυται.

13. V. 268. 14. V. 344. 15. Fr. 26. 16. V. 516. 17. Dindorf. e fabula „Τέννης" affert. 18. Fr. 660.

19. *Δίωνος ἐκ τοῦ Εὐβοϊκοῦ.*

Ὡς οὔποτε φιλεῖ τὰ μοχθηρὰ μένειν ἐπὶ τοῖς αὐτοῖς· ἀλλ' ἀεὶ κινεῖται, καὶ πρόεισιν ἐπὶ τὸ ἀσελγέστερον, μηδενὸς ἀναγκαίου μέτρου τυγχάνοντα.

20. *Φιλίππου.*

Φίλιππος ἐρωτώμενος ὑπὸ Βυζαντίων, Τί ἀδικηθεὶς πολιορκεῖ αὐτούς· Εὐήθεις ἔφησεν εἶναι, καὶ ὁμοίους τῷ εἴ τις ἔχων καλὴν γυναῖκα τοὺς ἐπικωμάζοντας ἐρωτῴη, διὰ τί ἐπικωμάζουσιν.

21. *Θαλῆς ἐρωτηθεὶς, Τί βλαβερώτερον; ἔφη, Κακία· καὶ γὰρ τὰ χρηστὰ βλάπτει παραγενομένη.*

22. *Δημοσθένους.*

Δημοσθένης ἔλεγεν, ὡς πολλάκις ἐπιὸν αὐτῷ εὔξασθαι τοὺς πονηροὺς ἀπολέσθαι, καὶ φοβοῖτο μὴ ἔρημον ἄρδην ἐκ τῆς εὐχῆς ποιήσῃ τὴν πόλιν.

23. *Πυθαγόρου.*

Νόμου θείου τὸ φαῦλον ἀνήκοον, διὸ καὶ παρανομεῖ.

24. *Λυσίου.*

(*) *Ὅστις τοῦ μὲν μὴ ἀδικεῖν οὐ προνοεῖται, τοῦ δὲ μὴ δοῦναι δίκην ἐπιμελεῖται, κακουργεῖ.*

25. *Δημοσθένους Φιλιππικῶν.*

Ὁ γὰρ οἷς ἂν ἐγὼ ληφθείην ταῦτα πράττων καὶ κατασκευαζόμενος, οὗτος ἐμοὶ πολεμεῖ, κἂν μήπω βάλλῃ μηδὲ τοξεύῃ.

26. *Φιλήμονος Ἀγύρτου.*

Ὦ πῶς πονηρόν ἐστιν ἀνθρώπου φύσις
τὸ σύνολον· οὐ γὰρ ἂν ποτ' ἐδεήθη νόμου.
οἴει τι τῶν ἄλλων διαφέρειν θηρίων

19. p. 126. D. 127. A. 24. Fragm. incert. p. 36. Reisk 25. Phil. III. §. 17. p. 115, 9. Reisk. 26. p. 290. Cleric.

ἄνθρωπον; οὐδὲ μικρὸν, ἀλλὰ σχήματι·
πλάγι᾽ ἐστὶ τἆλλα, τοῦτο δ᾽ ὀρθὸν θηρίον.

27. Φιλήμονος.

Τί ποτε Προμηθεὺς, ὃν λέγουσ᾽ ἡμᾶς πλάσαι
καὶ τἆλλα πάντα ζῶα, τοῖς μὲν θηρίοις
ἔδωχ᾽ ἑκάστῳ κατὰ γένος μίαν φύσιν;
ἅπαντες οἱ λέοντές εἰσιν ἄλκιμοι·
δειλοὶ πάλιν ἑξῆς πάντες εἰσὶν οἱ λαγοί·
οὐκ ἔστ᾽ ἀλώπηξ ἡ μὲν εἴρων τῇ φύσει,
ἡ δ᾽ αὐθέκαστος· ἀλλ᾽ ἐὰν τρισμυρίας
ἀλώπεκάς τις συναγάγοι, μίαν φύσιν
ἁπαξάπασιν ὄψεται τρόπον θ᾽ ἕνα.
ἡμῶν δ᾽ ὅσα καὶ τὰ σώματ᾽ ἐστὶ τὸν ἀριθμὸν
καθ᾽ ἑνὸς, τοσούτους ἔστι καὶ τρόπους ἰδεῖν.

28. Σοφοκλέους Αἴαντος.

Ἄπειμι· καὶ γὰρ αἰσχρὸν εἰ πύθοιτό τις
λόγοις κολάζειν, ᾧ βιάζεσθαι παρῇ.

29. Ὁ αὐτὸς ἐν Φαίδρᾳ.

Ἄπειμι τοίνυν· οὔτε γὰρ σὺ τἄμ᾽ ἔπη
τολμᾷς ἐπαινεῖν, οὔτ᾽ ἐγὼ τοὺς σοὺς τρόπους.

30. Ἐπικτήτου.

Αἰσχρὸν τοῖς τῶν μελιττῶν δωρήμασι γλυκάζοντα τὴν κατάποσιν τὸ τῶν θεῶν δῶρον τὸν λόγον πικράζειν τῇ κακίᾳ.

31. Λυκούργου.

Ὅσοι τοῖς ἀπὸ τῆς φύσεως ἀγαθοῖς ἐπὶ τὰ χείρω χρῶνται, τούτοις πολέμια τὰ εὐτυχήματά ἐστιν. Ὡς εἴ τις ἀνδρεῖος ὢν ληΐζεσθαι μᾶλλον, ἢ στρατεύεσθαι προ-

27. p. 340. Cler. 28 v. 1159. 29. V. Electr. 1050. 30. Fr. 12.

αιρεῖται· καὶ ἰσχυρὸς ὢν λωποδυτεῖν μᾶλλον, ἢ συμβουλεύειν· ἢ καλὸς ὢν μοιχεύειν μᾶλλον, ἢ γαμεῖν· οὗτος τῶν ἀπὸ τῆς φύσεως ἀγαθῶν ὑπαρξάντων προδότης ἐστίν.

32. *Μουσωνίου.*

Τί προβαλλόμεθα τοὺς τυράννους, μακρῷ χείρονες αὐτῶν καθεστῶτες; τὰς γὰρ ὁμοίας αὐτοῖς ἔχομεν ὁρμὰς ἐν ταῖς οὐχ ὁμοίαις τύχαις.

33. *Θεοδώρου.*

Θεόδωρος ὁ Κυρηναϊκὸς, Λυσιμάχου τοῦ βασιλέως ἀπειλήσαντος αὐτὸν ἀναιρήσειν, Ἐλελήθεις με, εἶπεν, οὐ βασιλέως, ἀλλὰ κωνείου δύναμιν ἔχων.

34. *Θεοκρίτου.*

Θεόκριτος ἐρωτηθεὶς, ποῖα τῶν θηρίων ἐστὶ τὰ χαλεπώτατα; εἶπεν, Ἐν μὲν τοῖς ὄρεσιν, ἄρκτοι καὶ λέοντες· ἐν δὲ ταῖς πόλεσιν, τελῶναι καὶ συκοφάνται.

35. *Ἐκ τῆς ἐπιστολῆς Περὶ Φιλίας.*

Κακίας αὐτῶν πλάσσονταί τινες ῥημάτων εὐπρεπείᾳ, τὸ μὲν φιλοσώματον ἁπλοῦν, τὸ δὲ φιλάργυρον προμηθὲς ἀποκαλούμενοι.

36. *Ἐν ταὐτῷ.*

Πολύβουλον εἶναι καὶ πολύτροπον, ἔνθα δεῖ καὶ τέχνης κατ' ἀλλοφύλων πολεμίων, χρήσιμον καὶ ἀναγκαῖον· ἐπίβουλον δ' ἦθος καὶ κακομηχανώτατον διὰ παντὸς ἔχειν καὶ κατὰ πάντων, οὐ τῇ τῶν ἀγχινόων, ὥς τινες οἴονται, τῇ δὲ τοῦ πονηροτάτου μερίδι προστίθημι.

37. *Δημοκρίτου.*

35. Vide Plutarchi Fragm. XVIII, 1. ed. Wyttenbach. Tom. VI. p. 379. Tauchn. 36. Vide ibid. 2.

Ἔστι ῥᾴδιον μὲν ἐπαινεῖν, ἃ μὴ χρὴ, καὶ ψέγειν· ἑκάτερον δὲ πονηροῦ τινος ἤθους.

38. Διονυσίου Ἁλικαρνασέως.

(*) Ἀπὸ γὰρ τῆς αὐτῆς διανοίας οἱ ἄνθρωποι ἀπογιγνώσκουσί τε ἑαυτῶν, καὶ ἑτέροις ἀπιστοῦσιν.

39. Δίωνος ἐν τῷ Περὶ Δουλείας.

Φησὶν ὁ Δίων, Οἱ ἀγαθοὶ οἰκέται ἐλεύθεροι· οἱ δὲ πονηροὶ ἐλεύθεροι δοῦλοι πολλῶν ἐπιθυμιῶν.

40. Ἰαμβλίχου ἐκ τῶν Προτρεπτικῶν εἰς φιλοσοφίαν λόγων.

Ὁμοίως ἐπισφαλὲς μαινομένῳ δοῦναι μάχαιραν, καὶ πονηρῷ δύναμιν.

41. Σωκρατικοῦ.

Σωκρατικὸς ὁ Κυνικὸς, ἀκούσας ποτὲ πονηροῦ τὸν τρόπον κακῶς λέγοντος Πλάτωνα, Παῦσαι, ἔφη· οὔτε γὰρ κακῶς λέγων ἐκεῖνον πιστευθήσῃ, οὔτε ἐκεῖνός σε ἐπαινῶν.

42. Σιμωνίδου.

Σιμωνίδης ὁ μελοποιὸς εἰπόντος τινὸς, ὅτι πολλοὶ αὐτὸν παρ᾽ αὐτῷ κακῶς λέγουσιν· Οὐ παύσῃ, ἔφη, ποτὲ σὺ τοῖς ὠσί με βλασφημῶν;

43. Ἀνάχαρσις.

Ἀνάχαρσις ὁ Σκύθης ἐρωτηθεὶς ὑπό τινος, Τί ἐστι πολέμιον ἀνθρώποις; Αὐτοὶ, ἔφη, ἑαυτοῖς.

44. Πλάτωνος Πολιτείας γ̄.

Τῆς δὲ κακῆς τε καὶ αἰσχρᾶς παιδείας ἐν πόλει ἆρα μή τι μεῖζον ἕξεις λαβεῖν τεκμήριον, ἢ τὸ δεῖσθαι ἰατρῶν καὶ δικαστῶν ἄκρων μὴ μόνον τοὺς φαύλους τε καὶ χειροτέχνας, ἀλλὰ καὶ τοὺς ἐν ἐλευθέρῳ σχήματι προσποι-

44. p. 405. A

ουμένους τετράφθαι· ἢ οὐκ αἰσχρὸν δοκεῖ καὶ ἀπαιδευσίας μέγα τεκμήριον, τὸ ἐπακτῷ παρ᾽ ἄλλων ὡς δεσποτῶν τε καὶ κριτῶν τῷ δικαίῳ ἀναγκάζεσθαι χρῆσθαι καὶ ἀπορίᾳ οἰκείων; Πάντων μὲν οὖν, ἔφη, αἴσχιστον. Ἠ δοκεῖ σοι, ἦν δ᾽ ἐγὼ, τούτου αἴσχιον εἶναι τοῦτο; ὅτ᾽ ἄν τις μὴ μόνον τὸ πολὺ τοῦ βίου ἐν δικαστηρίοις φεύγων τε καὶ διώκων κατατρίβηται, ἀλλὰ καὶ ὑπὸ ἀπειροκαλίας ἐπ᾽ αὐτῷ δὴ τούτῳ πείθηται καλλωπίζεσθαι, ὡς δεινὸς ὢν περὶ τὸ ἀδικεῖν καὶ ἱκανὸς πάσας μὲν στροφὰς στρέφεσθαι, πάσας δὲ διεξόδους διεξελθὼν ἀποστραφῆναι λογιζόμενος, ὥστε μὴ παρασχεῖν δίκας, καὶ ταῦτα σμικρῶν τε καὶ οὐδενὸς ἀξίων ἕνεκα, ἀγνοῶν ὅσῳ κάλλιον καὶ ἄμεινον τὸ παρασκευάζειν τὸν βίον αὐτῷ μηδὲν δεῖσθαι νυστάζοντος δικαστοῦ. Οὐκ, ἀλλὰ τοῦτ᾽, ἔφη, ἐκείνου ἔτι αἴσχιον.

45. Ξενοφῶντος ἐκ τῆς Κύρου Ἀναβάσεως.

Μένων δ᾽ ὁ Θετταλὸς δῆλος ἦν ἐπιθυμῶν μὲν πλούτου ἰσχυρῶς, ἐπιθυμῶν δὲ ἄρχειν, ὅπως πλείω λαμβάνοι· ἐπιθυμῶν δὲ τιμᾶσθαι, ἵνα πλείω κερδάνοι· φίλος τ᾽ ἐβούλετο εἶναι τοῖς μέγιστον δυναμένοις, ἵνα ἀδικῶν μὴ διδοίη δίκην· ἐπὶ δὲ τὸ κατεργάζεσθαι, ὧν ἐπιθυμοίη, συντομωτάτην ὁδὸν ᾤετο εἶναι διὰ τοῦ ἐπιορκεῖν τε καὶ ψεύδεσθαι καὶ ἐξαπατᾶν· τὸ δὲ ἁπλοῦν τε καὶ ἀληθὲς ἐνόμιζε τὸ αὐτὸ τῷ ἠλιθίῳ εἶναι. Στέργων δὲ φανερὸς μὲν ἦν οὐδένα· ὅτῳ δὲ φαίη φίλος εἶναι, τούτῳ ἔνδηλος ἦν ἐπιβουλεύων. Καὶ πολεμίου μὲν οὐδενὸς κατεγέλα· τῶν δὲ συνόντων πάντων ὡς καταγελῶν αἰεὶ διελέγετο. Καὶ τοῖς μὲν τῶν πολεμίων κτήμασιν οὐκ ἐπεβούλευε· χαλεπὸν γὰρ ᾤετο εἶναι τὰ τῶν φυλαττομένων λαμβά-

45. II. 6, 21.

νειν· τὰ δὲ τῶν φίλων μόνος ᾤετο εἰδέναι, ὅτι ῥᾷστον ἀφύλακτα λαμβάνειν. Καὶ ὅσους μὲν αἰσθάνοιτο ἐπιόρκους (*) καὶ ἀδίκους, ὡς εὖ ὡπλισμένους ἐφοβεῖτο· τοῖς δὲ ὁσίοις καὶ ἀλήθειαν ἀσκοῦσιν ὡς ἀνάνδροις ἐπειρᾶτο χρῆσθαι.

46. *Πλάτωνος Νόμων β.*

Ἐγὼ μὲν γὰρ λέγω σαφῶς, τὰ μὲν κακὰ λεγόμενα ἀγαθὰ τοῖς ἀδίκοις εἶναι, τοῖς δὲ δικαίοις κακά· τὰ δὲ ἀγαθὰ τοῖς μὲν ἀγαθοῖς ὄντως ἀγαθὰ, τοῖς δὲ κακοῖς κακά.

47. *Σωκράτους.*

Ταὐτὸν ἐξ ἀσθενοῦς ἀγκυρίου σκάφος ὁρμίζειν, καὶ ἐκ φαύλης γνώμης ἐλπίδας.

48. *Αἰσχίνου.*

Καὶ γὰρ τοῦτ᾽ ἄνθρωπος ἴδιον καὶ οὐ κοινὸν ποιεῖ· οἱ μὲν γὰρ ἄλλοι ἀλαζόνες ὁπότ᾽ ἄν τι ψεύδωνται, ἀόριστα καὶ ἀσαφῆ πειρῶνται λέγειν, φοβούμενοι τὸν ἔλεγχον· Δημοσθένης δὲ ὅτ᾽ ἂν ἀλαζονεύηται, πρῶτον μεθ᾽ ὅρκου ψεύδεται ἐξώλειαν ἐπαρώμενος αὑτῷ· δεύτερον δὲ, ἃ εἶδεν ἐσόμενα, τολμᾷ λέγειν ὥς ποτε ἔσται, καὶ ὧν τὰ σώματα οὐχ ἑώρακε, τούτων τὰ ὀνόματα λέγει κλέπτων τὴν ἀκρόασιν καὶ μιμούμενος τοὺς τἀληθῆ λέγοντας. Ἣ καὶ σφόδρα ἄξιός ἐστι μισεῖσθαι, ὅτι πονηρὸς ὢν καὶ τὰ τῶν χρηστῶν σημεῖα διαφέρει.

ΠΕΡΙ ΦΡΟΝΗΣΕΩΣ. Γ.

1. (*) *Αἰσχύλου.*

Ἃ δεῖ παρὼν φρόντιζε, μὴ παρὼν ἀπῇς.

46. p. 661. C. 48. V. Aeschin. Reiskii p. 490. 1. Aesch. Fragm. inc. 271. ed. Dind.

ὁ χρήσιμ' εἰδὼς, οὐχ ὁ πόλλ' εἰδὼς σοφός.

2. Σοφοκλέους.

Προνοίας οὐδὲν ἀνθρώποις ἔφυ
κέρδος λαβεῖν ἄμεινον οὐδὲ νοῦ σοφοῦ.

3. Πολλαῖσι μορφαῖς οἱ θεοὶ σοφισμάτων
σφάλλουσιν ἡμᾶς, κρείττονες πεφυκότες.

4. Κἂν σφόδρα σαφῶς εἰδῇς τι, τὸν κρύπτοντά σε
μηδέποτ' ἐλέγξῃς· δύσκολον γὰρ πρᾶγμ' ἔφυ,
ἃ λανθάνειν τις βούλεται, ταῦτ' εἰδέναι.

5. Σοφοκλῆς Αἴαντι.

Ἐκ τῶνδε μέντοι τῶν τρόπων οὐκ ἄν ποτε
κατάστασις γένοιτ' ἂν οὐδενὸς νόμου·
εἰ τοὺς δίκῃ νικῶντας ἐξωθήσομεν
καὶ τοὺς ὄπισθεν εἰς τὸ πρόσθεν ἄξομεν.
ἀλλ' εἰρκτέον τάδ' ἐστίν· οὐ γὰρ οἱ πλατεῖς,
οὐδ' εὐρύνωτοι φῶτες ἀσφαλέστατοι,
ἀλλ' οἱ φρονοῦντες εὖ κρατοῦσι πανταχοῦ.
μέγας δὲ πλευρὰ βοῦς ὑπὸ σμικρᾶς ὅμως
μάστιγος ὀρθὸς εἰς ὁδὸν πορεύεται.

6. Μενάνδρου Θεοφορουμένῳ.

Ὁ πλεῖστον νοῦν ἔχων
μάντις τ' ἄριστος ἐστὶ σύμβουλός θ' ἅμα.

7. Μενάνδρου.

Ἆρ' ἔστιν ἀγαθῶν πανταπλείστων αἰτία
ἡ σύνεσις, ἂν ᾖ πρὸς τὰ βελτίω σοφή.

8. Σοφοκλῆς Ἀλήτῃ.

Ψυχὴ γὰρ εὔνους καὶ φρονοῦσα τοὔνδικον
κρείσσων σοφιστοῦ παντός ἐστιν εὑρετίς.

2. Electr. 1015. 3. Fr. inc. Eurip. 75. 5. 1246. 6. p. 80. Cleric. 8. Fr. Al. 88. Dind.

9. *Μενάνδρου Ἰμβρίοις.*

Οὐκ ἔστιν οὐδὲν, πάτερ, ἐν ἀνθρώπου φύσει
μεῖζον λογισμοῦ· τῷ διαθέσθαι πράγματα
ἕκαστός ἐστιν καὶ λογίσασθαι κατὰ τρόπον
ἄρχων, στρατηγὸς, ἡγεμὼν δήμου, πάλιν
σύμβουλος· ὁ διαφέρων λογισμῷ πάντ᾽ ἔχει.

10. *Αἰσχύλου.*

Ἁμαρτάνει τοι καὶ σοφοῦ σοφώτερος.

11. *Μενάνδρου.*

Ἅπαντα δοῦλα τοῦ φρονεῖν καθίσταται.

12. *Εὐριπίδου Ἀντιόπη.*

(*) *Τὸ δ᾽ ἀσθενές μου καὶ τὸ θῆλυ σώματος*
κακῶς ἐμέμφθης· καὶ γὰρ εἰ φρονεῖν ἔχω,
κρεῖσσον τόδ᾽ ἐστὶ καρτεροῦ βραχίονος.

13. *Ὡς ὄψις ἐν ὀφθαλμῷ, ὁ νοῦς ἐν τῇ ψυχῇ.*

14. *Ἐσθλοῦ γὰρ ἀνδρὸς τοὺς πονοῦντας ὠφελεῖν.*

15. *Ἀλλ᾽ ἡ φρόνησις ἡ ἀγαθὴ θεὸς μέγας.*

16. *Ἀγάθωνος.*

Οὐ τῇ φρονήσει, τῇ τύχῃ δ᾽ ἐσφάλμεθα.

17. *Χαιρήμονος.*

Οὐχ ὡς νομίζεις τὸ φρονεῖν εἶπας κακῶς.
Τό τοι κράτιστον πανταχοῦ τιμητέον.
ὁ γὰρ φρονῶν εὖ πάντα συλλαβὼν ἔχει.

18. *Εὐριπίδου Ἐρεχθέως.*

Ὀρθῶς μ᾽ ἐπήρου, βούλομαι δέ σοι, τέκνον,
(φρονεῖς γὰρ ἤδη, κἀποσώσαις ἂν πατρὸς
γνώμας φράσαντος, ἂν θάνω) παραινέσαι

9. p. 90. Cler. 10. Fr. inc. 9. Stanl. 11. p. 204. Cleric. 12. Fr. 30. 13. Verba sunt Aristotel. Top. I, 14. 14. Soph. Fr. inc. 661. 15. Ib. 662. 18. Fragm. Erechth. 20.

κειμήλι᾽ ἐσθλὰ καὶ νέοισι χρήσιμα.
βραχεῖ δὲ μύθῳ πολλὰ συλλαβὼν ἐρῶ.
πρῶτον φρένας μὲν ἠπίους ἔχειν χρεών·
τῷ πλουσίῳ τε τῷ τε μὴ διδοὺς μέρος,
ἴσον σεαυτὸν εὐσεβεῖν πᾶσιν δίδου.
δυοῖν παρόντοιν πραγμάτοιν, πρὸς θάτερον
γνώμην προσάπτειν, τὴν ἐναντίαν μίσει.
ἀδίκως δὲ μὴ κτῶ χρήματ᾽, ἢν βούλῃ πολὺν
χρόνον μελάθροις ἐμμένειν· τὰ γὰρ ἀδίκως
οἴκους ἐσελθόντ᾽ οὐκ ἔχει σωτηρίαν.
ἔχειν δὲ πειρῶ· τοῦτο γάρ τό τ᾽ εὐγενὲς,
(καὶ τοὺς γάμους δίδωσι τοὺς πρώτους ἔχειν.)
ἐν τῷ πένεσθαι δ᾽ ἐστὶν ἥ τ᾽ ἀδοξία
ἀνανδρία τε ἥ τ᾽ ἀτιμία βίου.
φίλων δὲ τοὺς μὲν μὴ χαλῶντας ἐν λόγοις
κέκτησο· τοὺς δὲ πρὸς χάριν σὺν ἡδονῇ
τῇ σῇ πονηροὺς κλεῖθρον εἰργέτω στέγης.
ὁμιλίας τε τὰς γεραιτέρους θέλε.
βραχεῖα τέρψις ἡδονῆς τίκτει λύπην.
ἐξουσίαν δὲ μή ποτ᾽ εὐτυχῶν, τέκνον,
αἰσχροὺς ἔρωτας δημοτῶν διωκάθειν
ὃ καὶ σίδηρον, ἀγχόνας τ᾽ ἐφέλκεται,
χρηστῶν πενήτων ἄν τις αἰσχύνῃ τέκνα.
καὶ τοὺς πονηροὺς μή ποτ᾽ αὐξάνειν πόλει·
κακοὶ γὰρ, ἐμπλησθέντες ἢ νομίσματος,
ἢ πόλεος ἐμπεσόντες εἰς ἀρχήν τινα,
σκιρτῶσιν ἀδίκως εὐτυχησάντων δόμων.
ἀλλ᾽ ὦ τέκνον μοι δὸς χέρ᾽, ὡς θίγῃ πατὴρ,
καὶ χαῖρ᾽, ὑπ᾽ αἰδοῦς οὐ λίαν ἀσπάζομαι·
γυναικόφρων γὰρ θυμὸς ἀνδρὸς οὐ σοφοῦ.

19. *Θεόγνιδος*

Ὀφθαλμοὶ καὶ γλῶσσα καὶ οὔατα καὶ νόος ἀνδρὸς
ἐν μέσσῳ στηθέων εὐξύνετος φύεται.

20. *Εὐριπίδου Πολυείδου.*

Ὅστις νέμει κάλλιστα τὴν αὑτοῦ φύσιν,
οὗτος σοφὸς πέφυκε πρὸς τὸ συμφέρον.

21. *Πυθαγόρου ἐκ τῶν Χρυσῶν Ἐπῶν.*

Πολλοὶ δ' ἀνθρώποισι λόγοι, δειλοί τε καὶ ἐσθλοὶ,
προσπίπτουσ', ὧν μήτ' ἐκπλήσσεο, μήτ' ἂρ ἐάσῃς
εἴργεσθαι σαυτόν. Ψεῦδος δ' ἢν σοι τι γένηται,
πρᾴως εἶχ'· ὃ δέ τοι ἐρέω, ἐπὶ πᾶσι τελείσθω.
μηδεὶς μήτε λόγῳ σε παρείπῃ, μήτε τι ἔργῳ.
πρῆξαι μηδ' εἰπεῖν ὅ τι τοι μὴ βέλτερόν ἐστι.
πρῆσσε δὲ ταῦθ', ἅ σε μὴ βλάπτει· λόγισαι δὲ πρὸ ἔργου.

22. *Εὐριπίδου Πελιάσι.*

(*) *Πρὸς κέντρα μὴ λάκτιζε τοῖς κρατοῦσί σου.*

23. *Μενάνδρου.*

Ὅτ' ἂν ἕτερός σοι μηδὲ ἓν πλέον διδῷ,
δέξαι τὸ μόριον· τοῦ λαβεῖν γὰρ μηδὲ ἓν
τὸ λαβεῖν ἔλαττον πλεῖον ἔσται σοι πολύ.

24. *Πυθαγόρου.*

Ἰσχὺς καὶ τεῖχος καὶ ὅπλον σοφοῦ ἡ φρόνησις.

25. [ΓΝΩΜΑΙ ΜΟΝΟΣΤΙΧΟΙ.

Ἀγαθὸν μέγιστον ἡ φρόνησίς ἐστ' ἀεί.

19. V. 1165. 20. Fr. 3. 22. Fr. 4. 23. Fragm. Cleric. p. 204. 25. Addidisse videtur has gnomas Gesnerus absque manuscripti auctoritate. Similis est eius licentia in sequentibus. Deinceps nempe inseruit Theognidis vv. 625, 6. Hesiodi Opp. 291, 295. Anthol. Brunck. II. 316. Pythag. A. C. 27. 14. Phocylid. 47. Quae omnia delevi. *G*.

ἀνδρὸς χαρακτὴρ ἐκ λόγου γνωρίζεται.
ἄριστόν ἐστι πάντ᾽ ἐπίστασθαι καλά.
ἂν εὖ φρονῇς, τὰ πάντα γ᾽ εὐδαίμων ἔσῃ.
ἀεὶ κράτιστόν ἐστι τἀσφαλέστατον.
ἔνιοι κακῶς φρονοῦσι πράσσοντες καλῶς.
ἐμπειρία γὰρ τῆς ἀπειρίας κρατεῖ.
βλέπων πεπαίδευμ᾽ εἰς τὰ τῶν ἄλλων κακά.
ἡδύ γε πατὴρ φρόνησιν ἀντ᾽ ὀργῆς ἔχων.
ἥδιστόν ἐστιν, εὐτυχοῦντα νοῦν ἔχειν.
μισῶ σοφιστὴν ὅστις οὐχ αὑτῷ σοφός.
νοεῖν γάρ ἐστι κρεῖττον, ἢ σιγὴν ἔχειν.
συνετὸς πεφυκὼς φεῦγε τὴν κακουργίαν.
ὁ παρ᾽ ἡλικίαν νοῦς μῖσος ἐξεργάζεται.
οὐδεὶς ἃ νοεῖς οἶδεν, ἃ δὲ ποιεῖς βλέπει.
οὐ πανταχῇ δ᾽ ὁ φρόνιμος ἁρμόττειν δοκεῖ.
τὸ μηδὲν εἰκῇ πανταχοῦ ἐστὶ χρήσιμον.
ψυχῆς μέγας χαλινὸς ἀνθρώποις ὁ νοῦς.
ὡς οὐδὲν ἡ μάθησις, ἢν μὴ νοῦς παρῇ.]

26. Φωκυλίδου.

Ὅπλον τοι λόγος ἀνδρὶ τομώτερόν ἐστι σιδήρου.
ὅπλον ἑκάστῳ νεῖμε θεὸς, φύσιν ἠερόφοιτον
ὄρνισι μὲν πολλὴν ταχυτῆτ᾽, ἀλκήν τε λέουσι,
ταύροις δ᾽ αὐτοχύτοις κεράεσσιν, κέντρα μελίσσαις
ἔμφυτον ἄλκαρ ἔδωκε, λόγος δ᾽ ἔρυμ᾽ ἀνθρώποισι.
τῆς δὲ θεοπνεύστου σοφίης λόγος ἐστὶν ἄριστος.
βέλτερος ἀλκήεντος ἔφυ σεσοφισμένος ἀνήρ.
ἀγροὺς καὶ πόλιας σοφία καὶ νῆα κυβερνᾷ.

27. Εὐριπίδου Ἀντιόπη.

(*) Ἐγὼ μὲν οὖν ᾄδοιμι καὶ λέγοιμί τι

27. Fr. 34. Eurip. El. 294.

σοφὸν, ταράσσων μηδὲν ὧν πόλις νοσεῖ. —

Ἔνεστι δ' οἶκτος ἀμαθίᾳ μὲν οὐδαμοῦ,
σοφοῖσι δ' ἀνδρῶν. καὶ γὰρ οὐδ' ἀζήμιον
γνώμην ἐνεῖναι τοῖς σοφοῖς λίαν σοφόν.

28. *Θεόγνιδος.*

Μή ποτ' ἐπαινέσσῃς πρὶν ἂν εἴδῃς ἄνδρα σαφηνέως
ὀργὴν καὶ θυμὸν καὶ τρόπον ὅντιν' ἔχει.
πολλοί τοι κίβδηλον ἐπίκλοπον ἦθος ἔχοντες,
κρύπτουσ' ἐνθέμενοι θυμὸν ἐφημέριον.
τούτων δ' ἐκφαίνει πάντων χρόνος ἦθος ἑκάστου·
καὶ γὰρ ἐγὼ γνώμης πολλὸν ἄρ' ἐκτὸς ἔβην.

29. *Νόει, καὶ τότε πρᾶττε.*

30. *Βίαντος.*

Βραδέως ἐγχείρει τοῖς πραττομένοις· ἐγχειρήσας δὲ, πρᾶττε βεβαίως.

31. *Θεοβούλου.*

Τὰ ἀφανῆ τοῖς φανεροῖς τεκμαίρου.

32. *Σωκράτης παρῄνει, ὡς ἥκιστα τοῖς δυνάσταις ἢ ὡς ἥδιστα ὁμιλεῖν.*

33. *Πρᾶττε ἀμεταμέλητα.*

34. *Δημοκρίτου.*

Σοφίη ἄθαμβος ἀξίη πάντων, τιμιωτάτη οὖσα.

35. *Δημοκρίτου.*

Ὅρος γὰρ συμφορέων καὶ ἀσυμφορέων τέρψις καὶ ἀτερπίη.

36. [*Ῥώμη δὲ μετὰ μὲν φρονήσεως ὠφέλησεν, ἄνευ δὲ ταύτης πλεῖον τοὺς ἔχοντας ἔβλαψε.*

28. V.957. 31. Haec sententia Soloni tribuitur infra p. 45. ed. Gesn. 36. Hic et duo sequentes loci ex Isocrat. ad Demonic. desunt in Codd. *G.*

37. *Βουλευόμενος παραδείγματα ποιοῦ τὰ παρεληλυθότα τῶν μελλόντων.*

38. *Ὅπερ δὲ ὑπὲρ τῶν σεαυτοῦ μέλλεις τινὶ συμβουλεύεσθαι, σκόπει πρῶτον πῶς ὑπὲρ τῶν αὐτοῦ διῴκησεν. Ὁ γὰρ κακῶς διανοηθεὶς ὑπὲρ τῶν ἰδίων οὐδέποτε καλῶς βουλεύσεται περὶ τῶν ἀλλοτρίων.*]

39. *Σωτάδου.*

Λύπη σε μακρὰν προφεύξεται ἀγαθὰ φρονοῦντα.
μιμοῦ τὸ καλὸν, καὶ μενεῖς ἐν βροτοῖς ἄριστος.
νόμος ἐστὶ θεὸς, τοῦτον ἀεὶ πάντοτε τίμα.
ξένος ὀφείλεις εἶναι τῶν οὐ καλῶς φρονούντων.
οὐ καλῶς βιοῖς παράμενε, κεὐτυχεῖς τὰ πάντα.
παρατήρει τὰ πάντων καλὰ, καὶ ταῦτα σὺ μιμοῦ.
ῥῆσιν δ᾽ ἀγαθὴν δεδομένην φύλασσε σαυτῷ.
σοὶ τοῦτο γενέσθω φίλον, μηδὲν ἀτακτεῖν,
τὴν ἡσυχίαν (*) κατὰ βίον ἵνα πάντοτε τηρῇς.
ὑγιαίνειν εὔχου τοῖς θεοῖς, ἐφ᾽ ὅσον ἔχεις ζῆν.

40. *Ἐκ τῶν Ἀριστωνύμου Τομαρίων.*

Κυβερνήτου μὲν ἔργον ἀγαθοῦ, εἰς τὰς τῶν πνευμάτων μεταβολὰς ἁρμόσασθαι· ἀνδρὸς δὲ σοφοῦ, πρὸς τὰς τῆς τύχης.

41. *Σωκράτους.*

Ἐν μὲν τῷ καταπλεῖν πείθεσθαι τῷ κυβερνήτῃ· ἐν δὲ τῷ ζῆν τῷ λογίζεσθαι δυναμένῳ βέλτιον.

42. *Ὁδὸν μὲν τὴν λειοτάτην ἐκλέγεσθαι· βίον δὲ τὸν ἀλυπότατον.*

43. *Μόνῳ τῷ λόγῳ, καθάπερ ἐπιτρόπῳ σώφρονι, παρακαταθετέον τὸν βίον καὶ τὴν νεότητα.*

44. *Καὶ ὑποδήματα, καὶ βίος ἁρμόζων ἀλυπότερος*

45. *Σωκράτους.*

Σωκράτης ἐρωτηθεὶς, τί φρόνησις; Εὐαρμοστία, εἶπε, ψυχῆς. Ὁ αὐτὸς ἐρωτηθεὶς, τίνες φρόνιμοι; Οἱ μὴ ῥαδίως, εἶπεν, ἐξαμαρτάνοντες.

46. *Ἀντισθένης ἐρωτηθεὶς, τί δή ποτε οὐχ οἱ πλούσιοι πρὸς τοὺς σοφοὺς ἀπίασιν, ἀλλ' ἀνάπαλιν; εἶπεν, Ὅτι οἱ σοφοὶ μὲν ἴσασιν, ὧν ἐστὶν αὐτοῖς χρεία πρὸς τὸν βίον, οἱ δὲ οὐκ ἴσασιν, ἐπεὶ μᾶλλον σοφίας ἢ χρημάτων ἐπεμελοῦντο.*

47. *Πλουτάρχου.*

Ἔστι τοίνυν τῶν πραγμάτων τὰ μὲν ἁπλῶς ἔχοντα, τὰ δὲ πὼς ἔχοντα πρὸς ἡμᾶς· ἁπλῶς μὲν οὖν ἔχοντα, γῆ, οὐρανὸς, θάλασσα· πὼς δὲ ἔχοντα πρὸς ἡμᾶς, ἀγαθὸν, κακὸν, αἱρετὸν, φευκτὸν, ἡδὺ, ἀλγεινόν· ἀμφοῖν δὲ τοῦ λόγου θεωρητικοῦ ὄντος, τὸ μὲν περὶ τὰ ἁπλῶς ἔχοντα μόνον ἐπιστημονικὸν καὶ θεωρητικόν ἐστι· τὸ δ' ἐν τοῖς πὼς ἔχουσι πρὸς ἡμᾶς, βουλευτικὸν καὶ πρακτικόν· ἀρετὴ δὲ τούτου μὲν ἡ φρόνησις, ἐκείνου δὲ ἡ σοφία. Διαφέρει δὲ σοφίας φρόνησις, ᾗ τοῦ θεωρητικοῦ πρὸς τὸ πρακτικὸν καὶ παθητικὸν ἐπιστροφῆς καὶ σχέσεώς τινος γενομένης ὑφίσταται κατὰ λόγον ἡ φρόνησις. Διὸ φρόνησις μὲν τύχης δεῖται· σοφία δὲ οὐ δεῖται πρὸς τὸ οἰκεῖον τέλος, οὐδὲ βουλῆς· ἔστι γὰρ περὶ τὰ ἀεὶ καὶ τὰ αὐτὰ ὡσαύτως ἔχοντα. Καὶ καθάπερ ὁ γεωμέτρης οὐ βουλεύεται περὶ τοῦ τριγώνου, εἰ δυοῖν ὀρθαῖς ἴσας ἔχει τὰς ἐντὸς γωνίας, ἀλλ' οἶδεν· (αἱ γὰρ βουλαὶ περὶ τῶν ἄλλοτε ἄλλως ἐχόντων, οὐ περὶ τῶν βεβαίων καὶ ἀμεταπτώτων·) οὕτως ὁ θεωρητικὸς νοῦς περὶ τὰ πρῶτα καὶ μόνιμα καὶ μίαν ἀεὶ

47. Hic locus fortasse debetur Gesneri curiositati. Vide Plutarch. II. p. 443. E. *G.*

φύσιν ἔχοντα μὴ δεχομένην μεταβολὰς ἐνεργῶν, ἀπήλλακται τοῦ βουλεύεσθαι. Τὴν δὲ φρόνησιν εἰς πράγματα πλάνης μεστὰ καὶ ταραχῆς καθιεῖσαν ἐπιμίγνυσθαι τοῖς τυχηροῖς πολλάκις ἀναγκαῖόν ἐστι, καὶ τῷ βουλευτικῷ χρῆσθαι περὶ τῶν ἀδηλοτέρων· τῷ δὲ πρακτικῷ τὸ βουλευτικὸν ἐκδεχομένην ἐνεργεῖν ἤδη καὶ τοῦ ἀλόγου συμπαρόντος καὶ συνεφελκομένου ταῖς κρίσεσιν.

48. Τοῦ αὐτοῦ.

Καὶ γὰρ περὶ τἀγαθὸν ἡ φρόνησις πραγματεύεται τετραχῶς, ἢ κτωμένη τἀγαθά, ἢ φυλάττουσα, ἢ αὔξουσα, ἢ χρωμένη δεξιῶς. Οὗτοι τῆς φρονήσεως καὶ τῶν ἄλλων ἀρετῶν εἰσι κανόνες, οἷς πρὸς ἀμφότερα χρηστέον.

49. Πλουτάρχου Εἰ ἡ τῶν μελλόντων πρόγνωσις ὠφέλιμος.

(*) Ἀλλὰ μὴν ἡ φρόνησις οὐ σωμάτων, ἀλλὰ πραγμάτων ὄψις ἐστὶ, πρὶν ἐν αὐτοῖς γενέσθαι τὸν ἄνθρωπον, ὅπως ἄριστα χρήσεται τοῖς ἀπαντῶσι καὶ προστυγχάνουσι, παρέχουσα διασκοπεῖν τὸ μέλλον. Τὸ μὲν οὖν σῶμα πρόσω μόνον ὠμμάτωται, τοῖς δ' ὄπισθεν τυφλόν ἐστιν ἀτεχνῶς· ἡ δὲ διάνοια καὶ τὰ παρῳχημένα βλέπειν τῇ μνήμῃ πέφυκεν. Ὁ γὰρ ἐγκαθήμενος ἀεὶ καὶ οἰκουρῶν γραμματεὺς ἐν μίνῳ, ὥς φησιν ὁ Πλάτων, οὗτός ἐστι, καὶ προγέγονας ἐνταῦθα τῆς ψυχῆς, εἴτε μέρος εἴτε ὄργανον, ὃ τῶν πραγμάτων ἀντιλαμβάνεται φερομένων, καὶ φυλάττει καὶ ἵστησι καὶ κύκλον ποιεῖ τὸ παρῳχημένον ἐπιστρέφουσα καὶ συνάπτουσα τῷ παρόντι καὶ παραῤῥεῖν εἰς τὸ ἄπειρον οὐκ ἐῶσα καὶ ἀνύπαρκτον καὶ ἄγνωστον.

48. Consol. ad Apollon. p. 103. A. 49. Fragm. Plut. apud Wyttenbach XV. t. V. p. 547. T. VI. p. 877. Tauchn.

50. *Θεοφράστου.*

Χρὴ τοίνυν τὸν μέλλοντα θαυμασθήσεσθαι περὶ τὸ θεῖον φιλοθύτην εἶναι, μὴ τῷ πολλὰ θύειν, ἀλλὰ τῷ πυκνὰ τιμᾶν τὸ θεῖον· τὸ μὲν γὰρ εὐπορίας, τὸ δ' ὁσιότητος σημεῖον. Ἔπειτα γονεῖς γηροτροφεῖν καλῶς, ταῖς τ' ἐκείνων βουλήσεσι τὸν αὑτοῦ βίον εὐπειθῆ κατασκευάζειν. Ὁ γὰρ μὴ τοιοῦτος, ἀλλὰ τῶν τε τῆς φύσεως τῶν τε τῆς πόλεως νόμων ὀλιγωρῶν, ἀμφοτέρους τοὺς τῆς δικαιοσύνης τρόπους παραβέβηκε. Καὶ μὴν καὶ γυναικὸς καὶ παίδων ἐπιμελητέον καλῶς καὶ φιλανθρώπως· οἱ μὲν γὰρ εἰς τὸ γῆρας ἀμείβονται ταῖς θεραπείαις, ἡ δ' ἐν ταῖς νόσοις καὶ ταῖς καθ' ἡμέραν οἰκονομίαις ἀποδώσει τὴν εὐεργεσίαν. Ἐὰν δέ τινι συμβάλλειν ἀνάγκη ᾖ, μετὰ τοῦ βεβαίου πειρῶ τοῦτο πράττειν· φρονιμωτάτου γὰρ ἀνδρὸς δανείσαντα φρονίμως ἀπολαβεῖν φιλικῶς, ἢ συναλλάξαντα φιλανθρώπως κομίσασθαι φιλαπεχθημόνως.

51. *Δημοκρίτου.*

Φρονήσιος ἔργον μέλλουσαν ἀδικίην φυλάξασθαι· ἀναλγησίης δὲ, τὸ γενόμενον μὴ ἀμύνασθαι.

52. *Ἐκ μὲν τῆς προμαντικῆς πρόνοιαν ἔφασαν δεῖν ἐπιζητεῖν· ἐκ δὲ τῆς ἰατρικῆς τῆς τε προνοίας ἐπανόρθωσιν· ταῦτα γὰρ εἶναι πέρατα τῆς ἰατρικῆς ἐπιστήμης· ἐκ δὲ τῆς μουσικῆς αἴσθησιν ἀκριβῆ τε καὶ ἐπιστημονικήν· ἐκ δὲ τῶν μαθηματικῶν ὀνομαζομένων συλλογισμόν τε καὶ ἀπόδειξιν τῶν δι' αὐτῶν νοημάτων.*

53. *Ἀριστοτέλους.*

Ἀριστοτέλης εἶπεν, ἐπειδὴ μὴ γίνεται τὰ πράγματα ὡς βουλόμεθα, δεῖ βούλεσθαι ὡς γίνεται.

54. *Ἀριστοτέλους.*

(*) Νόμιζε τὴν εὐδαιμονίαν οὐκ ἐν τῷ πολλὰ κεκτῆσθαι γίγνεσθαι, ἀλλ᾽ ἐν τῷ τῇ ψυχῇ εὖ διακεῖσθαι. Καὶ γὰρ οὐδὲ τὸ σῶμα αὐτὸ τὸ λαμπρᾷ ἐσθῆτι κεκοσμημένον φαίη τις εἶναι μακάριον, ἀλλὰ τὸ τὴν ὑγίειαν ἔχον, καὶ σπουδαίως διακείμενον, κἂν μηδὲν τῶν προειρημένων αὐτῷ παρῇ· τὸν αὐτὸν δὲ τρόπον καὶ ψυχὴ ἐὰν ᾖ πεπαιδευμένη, τὴν τοιαύτην καὶ τὸν τοιοῦτον ἄνθρωπον εὐδαίμονα προσαγορευτέον ἐστίν· οὐκ ἂν τοῖς ἐκτὸς ᾖ λαμπρῶς κεκοσμημένος, αὐτὸς μηδενὸς ἄξιος ὤν. Οὔτε γὰρ ἵππον, κἂν ψέλλια χρυσᾶ καὶ σκευὴν ἔχῃ πολυτελῆ, φαῦλος ὤν, τὸν τοιοῦτον ἄξιόν τινος νομίζομεν εἶναι· ἀλλ᾽ ὃς ἂν διακείμενος ᾖ σπουδαίως, τοῦτον μᾶλλον ἐπαινοῦμεν. Ὥσπερ γὰρ εἴ τις τῶν οἰκετῶν αὐτοῦ χείρων εἴη, καταγέλαστος ἂν γένοιτο· τὸν αὐτὸν τρόπον οἷς πλείονος ἀξίαν τὴν κτῆσιν εἶναι συμβέβηκε τῆς ἰδίας φύσεως, ἀθλίους τούτους εἶναι δεῖ νομίζειν. Καὶ τοῦτο κατ᾽ ἀλήθειαν οὕτως ἔχει· τίκτει γάρ, ὥσπερ φησὶν ἡ παροιμία, κόρος μὲν ὕβριν, ἀπαιδευσία δὲ μετ᾽ ἐξουσίας ἄνοιαν. Τοῖς γὰρ διακειμένοις τὰ περὶ τὴν ψυχὴν κακῶς οὔτε πλοῦτος, οὔτε ἰσχύς, οὔτε κάλλος τῶν ἀγαθῶν ἐστιν· ἀλλ᾽ ὅσῳ περ ἂν αὗται μᾶλλον αἱ διαθέσεις καθ᾽ ὑπερβολὴν ὑπάρξωσι, τοσούτῳ καὶ πλείω καὶ μείζω τὸν κεκτημένον βλάπτουσι, χωρὶς φρονήσεως παραγενόμεναι.

55. Ἰαμβλίχου ἐκ τῆς Ἐπιστολῆς πρὸς Ἀσφάλιον περὶ Φρονήσεως.

Τὴν ἡγεμόν᾽ οὖσαν τῶν ἀρετῶν φρόνησιν, καὶ χρωμένην αὐταῖς ὅλαις, καθάπερ ὄμμα νοερόν, τάξεις τε καὶ μέτρα αὐτῶν καὶ τὴν ἐγκαιροτάτην διάθεσιν εὖ διακοσμοῦσαν, ἐπιδείκνυσιν ὁ λόγος ὑπ᾽ αὐγὰς ἐν τῷ παρόντι. Αὕτη τοίνυν προηγουμένη μὲν παραδέχεται τὴν ἀπογέν-

νησιν ἀπὸ τοῦ καθαροῦ καὶ τελείου νοῦ· γενομένη δ' οὕτως εἰς αὐτὸν τὸν νοῦν ἀποβλέπει, καὶ τελεοῦται ὑπ' αὐτοῦ, μέτρον τε καὶ παράδειγμα αὐτὸν ἔχει κάλλιστον τῶν ἐν αὐτῇ πασῶν ἐνεργειῶν. Εἰ δέ τις ἐστὶ καὶ πρὸς θεοὺς ἡμῖν κοινωνία, διὰ ταύτης μάλιστα τῆς ἀρετῆς αὕτη συνίσταται, καὶ κατὰ ταύτην διαφερόντως πρὸς αὐτοὺς ἀφομοιούμεθα, ἀγαθῶν τε καὶ συμφερόντων καὶ καλῶν καὶ τῶν ἐναντίων διάγνωσις ἀπὸ ταύτης ἡμῖν πάρεστιν, ἔργων τε προσηκόντων κρίσις καὶ κατόρθωσις δι' αὐτὴν κατευθύνεται. Καὶ συλλήβδην φάναι κυβερνητική τίς ἐστι τῶν ἀνθρώπων καὶ τῆς ὅλης ἐν αὐτοῖς διατάξεως ἀρχηγὸς, πόλεις τε καὶ οἴκους, καὶ τὸν ἴδιον ἑκάστου βίον εἰς παράδειγμα τὸ θεῖον ἀναφέρουσα, διαζωγραφεῖ κατὰ τὴν ἀρίστην ὁμοιότητα· τὸ μὲν ἐξαλείφουσα, τὸ δὲ ἐναπομοργνυμένη, τὰ δὲ ἀμφότερα συμμέτρως ἀπεικάζουσα. Εἰκότως ἄρα καὶ θεοειδεῖς ἀπεργάζεται τοὺς ἔχοντας αὐτὴν ἡ φρόνησις.

56. *Περιάνδρου.*

Περίανδρος ἐρωτηθεὶς, τί μέγιστον ἐν ἐλαχίστῳ, εἶπε, Φρένες ἀγαθαὶ ἐν σώματι ἀνθρώπου.

57. *Δημοκρίτου.*

Αἱ μεγάλαι τέρψεις ἀπὸ τοῦ θεᾶσθαι τὰ καλὰ τῶν ἔργων γίνονται.

58. *Πλάτωνος.*

Φθονερὸν δὴ ἀνάγκη εἶναι, καὶ πολλῶν μὲν ἄλλων συνουσιῶν ἀπείργοντα καὶ ὠφελίμων, ὅθεν ἂν μάλιστα ἀνὴρ γένοιτο, μεγάλης αἴτιον εἶναι βλάβης· μεγίστης δὲ τῆς, ὅθεν ἂν φρονιμώτατός τις (*) εἴη· τοῦτο δὲ ἡ θεία φιλοσοφία τυγχάνει ὂν, ἧς ἐραστὴν παιδικὰ ἀνάγκη

58. **Phaedr. p. 239. A. B.**

πόῤῥωθεν εἴργειν, περίφοβον ὄντα τοῦ καταφρονηθῆναι.

59. Τοῦ αὐτοῦ.

Πέφυκε ξυνιέναι εἰς τὸ αὐτὸ φρόνησίς τε καὶ δύναμις μεγάλη· καὶ ταῦτα ἄλληλα ἀεὶ διώκει καὶ ζητεῖ καὶ συγγίνεται.

60. Πυθαγόρου.

Ὑπομίμνησκε σεαυτὸν, ὅτι πάντες ἄνθρωποι μέγιστον ἀγαθὸν τὴν φρόνησιν εἶναι λέγουσιν· ὀλίγοι δέ εἰσιν οἱ τὸ μέγιστον ἀγαθὸν τοῦτο κτήσασθαι εὐτονήσαντες.

61. Σωκράτους.

Σωκράτης ὁ φιλόσοφος, πολλὰ τῶν φίλων αὐτῷ πεμπόντων, ἐπειδὴ μηδὲν δεχόμενος ἐπὶ τούτῳ παρὰ τῆς Ξανθίππης εὐθύνετο, ἔφη· Ἂν τὰ διδόμενα πάντα ἑτοίμως λαμβάνωμεν, οὐδ᾽ αἰτοῦντες τοὺς διδόντας ἕξομεν.

62. Διογένους.

Ἔφη τις τὸν Διογένην ἀνόητον εἶναι· ὁ δὲ, Ἀνόητος μὲν οὐκ εἰμὶ, ἔφη, τὸν δὲ αὐτὸν ὑμῖν νοῦν οὐκ ἔχω.

63. Διογένους.

Πωλούμενος ἐν Κορίνθῳ, ἐρομένου τοῦ κήρυκος, Τί ἐπίστασαι; Ἀνθρώπων, ἔφη, ἄρχειν. Καὶ ὁ κήρυξ γελάσας, Μέγα ἐπιτήδευμα πωλῶ, εἴ τις θέλει πρίασθαι κύριον.

64. Γαίου ὑπὲρ δεσποτῶν.

Σωφρονέστερον δὲ οἶμαι τοῦ μετὰ τὸ παθεῖν ἐγκαλεῖν τὸ πρὶν παθεῖν φυλάξασθαι τὸ μὴ παθεῖν.

65. Διονυσίου.

Ξένου τινὸς ἰδίᾳ φράσειν φάσκοντος αὐτῷ, ὅπως προειδήσει τοὺς ἐπιβουλεύοντας, ἐκέλευσεν εἰπεῖν. Ὁ δὲ προελθὼν, δὸς, ἔφη, μοι τάλαντον, ἵνα δόξῃς μεμαθηκέναι τὰ σημεῖα τῶν ἐπιβουλευόντων. Ἔδωκεν οὖν θαυμάζων τὴν μέθοδον τοῦ ἀνθρώπου.

65. Vide Plut. II. p. 175. F.

66. *Χρυσίππου.*

Χρύσιππος ὁ Στωϊκὸς ἔφη, τὴν διάνοιαν εἶναι λόγου πηγήν.

67. *Σωκράτους.*

Ὥσπερ οἱ ἐν εὐδίᾳ πλέοντες καὶ τὰ πρὸς τὸν χειμῶνα ἔχουσιν ἕτοιμα· οὕτως οἱ ἐν εὐτυχίᾳ φρονοῦντες καὶ τὰ πρὸς τὴν ἀτυχίαν ἡτοιμάκασι βοηθήματα.

68. *Ἡροδότου ἱστορίας ζ'.*

Ἶσον ἐκεῖνο, ὦ βασιλεῦ, παρ' ἐμοὶ κέκριται, φρονέειν τε εὖ, καὶ τῷ λέγοντι χρηστὰ ἐθέλειν πείθεσθαι.

69. *Ἡροδότου ἱστορίας γ'.*

Σὺ δὲ μαθὼν ὅσον φθονέεσθαι κρεῖσσόν ἐστιν, ἢ οἰκτείρεσθαι, ἅμα τε ὁκοῖον ἐς τοὺς τοκέας καὶ ἐς τοὺς κρέσσονας τεθυμῶσθαι, ἄπιθι εἰς τὰ οἰκεῖα.

70. *Πλάτωνος Νόμων ιβ'.*

Οἷον ὅτε τέτταρα ἐφήσαμεν ἀρετῆς εἴδη γεγονέναι, δῆλον ὡς ἓν ἕκαστον ἀνάγκη φάναι, τεττάρων ὄντων. Τί μήν; Καὶ μὴν ἕν γε αὖ πάντα ταῦτα προσαγορεύομεν· ἀνδρείαν γὰρ φαμὲν ἀρετὴν εἶναι, καὶ τὴν φρόνησιν ἀρετήν, καὶ τὰ δύο τἄλλα, ὡς ὄντα οὐ πολλά, ἀλλ' ἓν τοῦτο μόνον ἀρετήν. Πάνυ μὲν οὖν. Ἧι μὲν τοίνυν διαφέρετον αὐτοῖν τούτω τὼ δύο, καὶ δύ' ὀνόματα ἐλαβέτην καὶ τὰ ἄλλα, οὐδὲν χαλεπὸν εἰπεῖν· ᾗ δὲ ἐν ἀμφοῖν ἐπωνομάσαμεν ἀρετὴν καὶ τοῖς ἄλλοις, οὐκ εὐπετὲς ἔτι. Πῶς λέγεις; Οὐδὲν χαλεπὸν ὅ γε λέγω δηλῶσαι· διανειμώμεθα γὰρ ἀλλήλοις τὴν ἐρώτησιν καὶ ἀπόκρισιν. Πῶς αὖ φράζεις; Ἐρώτησόν με, τί ποτε ἓν προσαγορεύοντες (*) ἀρετήν, ἀμφότερα δύο πάλιν αὐτὰ προσείπομεν, τὸ μὲν ἀνδρείαν, τὸ δὲ φρόνησιν. Ἐρῶ γάρ σοι

68. VII. 16. 69. III. 52. 70. p. 963

τὴν αἰτίαν, ὅτι τὸ μέν ἐστι περὶ φόβον, οὗ καὶ τὰ θηρία μετέχει τῆς ἀνδρείας καὶ τά γε τῶν παίδων ἤθη τῶν πάνυ νέων· ἄνευ γὰρ λόγου καὶ φύσει γίγνεται ἀνδρεία ψυχή· ἄνευ δὲ αὖ λόγου ψυχὴ φρόνιμός τε καὶ νοῦν ἔχουσα οὔτ' ἐγένετο πώποτε, οὔτ' ἔστιν, οὐδ' αὖθίς ποτε γενήσεται, ὡς ὄντος ἑτέρου. Ἀληθῆ λέγεις.

71. *Πλάτωνος.*

Πῶς γάρ, ὦ φίλε, δύναιτο ἄν τις ἀρχόμενος ἀπὸ δόξης ψευδοῦς εἴη τῆς ἀληθείας καὶ μικρὸν μέρος ἀφικόμενος, κτήσασθαι σχεδὸν φρόνησιν; Οὐδαμῶς.

72. *Σωκράτους.*

Ὥσπερ εἰς κενὸν σκάφος, τὸ ἀπὸ τῆς φρονήσεως ἕρμα δεῖ προσεμβάλλειν.

73. *Ὁ φρόνιμος, ὥσπερ εἰς ὁδὸν, εἰς τὸν βίον οὐ τὰ πολλοῦ ἄξια συντίθησιν ἐφόδια, ἀλλὰ τὰ ἀναγκαιότερα.*

74. *Κρίτωνος, ἤτοι Δαμίππου Πυθαγορείου, ἐκ τοῦ Περὶ Φρονήσεως καὶ Εὐτυχίας.*

Φρόνασις καὶ εὐτυχία ὧδε ἔχοντι ποτ' ἄλλαλα. Φρόνασις μὲν τὸ ῥητὸν καὶ λόγον ἔχον· τεταγμένον γάρ τι καὶ ὡρισμένον ἐντί· εὐτυχία δὲ τὸ ἄῤῥητον καὶ τὸ ἄλογον· ἄτακτον γάρ τι καὶ ἀόριστόν ἐντι. Καὶ τὸ μὲν ἀρχᾷ καὶ δυνάμει πρᾶτον, τὸ δὲ ἀρχᾷ καὶ δυνάμει ὕστερον· τὸ μὲν γὰρ κυβερνῆν καὶ ὁρίζειν πέφυκε, τὸ δὲ κυβερνῆσθαι καὶ ὁρίζεσθαι. Λαμβάνοντι μάντοι γε συναρμογὰν ἀμφότερα, φρονάσιος καὶ εὐτυχίης εἰς ταὐτὸ συνδραμοίσας. Αἰεὶ γὰρ δεῖ τὰν μὲν ῥητὰν καὶ λόγον ἔχοισαν φύσιν ἔχεν ὃ περανεῖ τε καὶ συντάξει, τὰν δὲ ἄῤῥητον καὶ ἄλογον ἔχεν ὑφ' ᾧ περασθήσεταί τε καὶ συνταχθήσεται. Ἔχει γὰρ οὕτως ὁ λόγος κατὰ πάντων, ὅ τε τᾶς ἀπείρου φύσιος καὶ τᾶς περαινοίσας. Τὰ

μὲν γὰρ ἄπειρα φύσιν ἔχει περαίνεσθαί τε καὶ συντετάχθαι ὑπὸ τῶν λόγον ἐχόντων ἀεὶ καὶ φρόνασιν· ὕλας γὰρ καὶ οὐσίας ἔχοντι τάξιν· τὰ δὲ περαίνοντα ἐξ αὐτέων συντετάχθαι τε καὶ ὡρίσθαι· τέχνας γὰρ καὶ αἰτίας ἐνεργατικᾶς ἐπέχοντι τάξιν.

75. *Ἐν ταὐτῷ.*

Ἁ δὲ συναρμογὰ ταύταν τᾶν φυσίων κατ' ἄλλα καὶ ἄλλα γινομένα μεγάλαν καὶ ποικίλαν πεποίηκε τὰν διαφορὰν τῶν συναρμοσμένων. Ἔν τε γὰρ τᾷ τῶν ὅλων περιοχᾷ συναρμογὰ συναμφοτέρων τᾶν φυσίων, τᾶς τε ἀεικινάτω φύσιος καὶ τᾶς ἀειπαθέος, κόσμος ἐντί· ἄλλως γὰρ οὐκ ἐνεδέχετο σώζεσθαι τό τε ὅλον καὶ τὸ πᾶν, μὴ συναρμογὰν ἔχοντος τῶ γεννατῶ ποτὶ τὸ θεῖον, καὶ τῶ ἀειπαθέος ποτὶ τὸ ἀεικίνατον. Ἔν τε τῷ ἀνθρώπῳ ἁ συναρμογὰ τῶ ἀλόγω μέρεος τᾶς ψυχᾶς ποτὶ τὸ λόγον ἔχον ἀρετά. Οὔτε γὰρ ἐν τούτοις ἐνδέχεται, στάσιος ἐούσας ἐν ἀμφοτέροις τοῖς μέρεσιν, ἀποτελεσθῆμεν ἀρετάν. Καὶ ἐν πόλει δὲ, τῶν μὲν ἀρχομένων ποτὶ τὼς ἄρχοντας ἀποτελεῖ κράτος καὶ ὁμόνοιαν· τὸ μὲν γὰρ ἄρχειν ἴδιον τῶ κρείσσονος, τὸ δ' ἄρχεσθαι ῥᾶον τῶ χείρονος, τὸ δὲ κρατὲν καὶ ὁμονοὲν κοινὸν ἀμφοτέρων. Ὁ δὲ αὐτὸς τρόπος τᾶς ἐφ' ὅλω καὶ τᾶς ἐπὶ τῶ οἴκω συναρμογᾶς συντίθεταί τε καὶ συντάσσεται σπωδὰς καὶ παιδείας, ποτὶ λόγον ἐς τὸ αὐτὸ συνδραμοίσας· καὶ λύπας δὲ καὶ ἁδονὰς καὶ εὐτυχίας καὶ ἀτυχίας. (*) Χρῄζει γὰρ ὁ βίος τυγχάνειν καὶ ἀνέσιος καὶ ἐπιτάσιος καὶ σκυθρωπότατος καὶ διαχύσιος, καὶ εὐτυχίας δὲ καὶ ἀτυχίας. Ἃ μὲν γὰρ συνέχεν καὶ συνάγεν δύναται τὸν νόον ἐς τὰν εὐμαχανίαν καὶ ἐς τὰν φρόνασιν· ἃ δ' ἄμπαυσιν καὶ διάχυσιν παρεχόμενα, καινότερον καὶ εὔψυχον αὐτὸν

αὖ παρασκευάζοντι ποτὶ τὰς πράξιας. Εἰ δὲ καὶ τὸ ἓν τούτων ἐνδυναστεύοι κατὰ τὸν βίον, ἑτερομερής τε καὶ ἑτεροκλινὴς γίνεται ὁ βίος, ὄκκα μὲν ἐπὶ τὸ σκυθρωπόν τε καὶ χαλεπὸν καταφερόμενος, ὄκκα δὲ ἐπὶ τὸ ἀνειμένον καὶ κοῦφον· ἁ δὲ συναρμογὰ τούτων ἁπάντων ὀφείλει γίγνεσθαι ποτὶ τὰν φρόνασιν· αὐτὰ γὰρ ἁ διενεργοῦσα ἐντὶ τό τε ἄπειρον καὶ τὸ περαῖνον ἐν ταῖς πράξεσι, διόπερ καὶ τᾶν ἄλλαν ἀρετᾶν αὔτ' ἂν ἁγεμὼν ἐντι καὶ μάτηρ. Πᾶσαι γὰρ ποτὶ τὸν λόγον καὶ νόμον τὸν ταύτας συναρμοσμέναι τε καὶ συντεταγμέναι τυγχάνοντι. Περαίνεται δὴ ὁ λόγος ἤδη μοι κατ' εὐθεῖαν· τὸ γὰρ ἄλογον καὶ τὸ ῥητὸν ἐν πᾶσιν ἔνι· καὶ τὸ μὲν ὁρίζει καὶ περαίνει, τὸ δ' ὁρίζεται καὶ περαίνεται· τὸ δ' ἐξ ἀμφοτέρων αὐτῶν συγκείμενον ἅ τε τῶ ὅλω καὶ τῶ παντὸς συναρμογά ἐντι.

76. Ἀρχύτα Πυθαγορείου ἐκ τοῦ Περὶ ἀνδρὸς ἀγαθοῦ καὶ εὐδαίμονος.

Φρόνιμος δὲ ἀνὴρ οὕτως ἂν μάλιστα γένοιτο· φύσιος πρᾶτον εὐστόχω τε καὶ μναμονικᾶς καὶ φιλοπόνω τυχὼν, ἐν λογισμοῖς τε καὶ μαθημάτεσσι καὶ ταῖς ποτ' ἀκρίβειαν θεωρίαις εὐθὺς ἐκ νέων γυμνάσαιτο τὰν διάνοιαν, φιλοσοφίας ἁπτόμενος ὀρθᾶς· μετὰ δὲ ταύτας θεῶν τε καὶ νόμων καὶ βίων ἀνθρωπίνων ἐμπειρίαν λάβῃ. Δύο γάρ ἐντι ἐξ ὧν τῶ φρονίμω διάθεσις παραγίνεται, ὧν τὸ μὲν ἐντι ἕξιν μαθηματικάν τε καὶ γνωστικὰν λαβεῖν, τὸ δὲ θεωρήματα καὶ πράγματα πολλὰ ἐπελθόντα μὲν καὶ αὐτὸν ἰδόντα, τὰ δὲ καὶ δι' ἑτέρω τινὸς τρόπω κατανοήσαντα. Οὔτε γὰρ ὁ ἐν λογισμοῖς καὶ μαθημάτεσσι καὶ ταῖς ποτ' ἀκρίβειαν θεωρίαις εὐθὺς ἐκ νέων γυμνάσαις τὰν διάνοιαν, ἱκανός ἐντι ποτὶ φρόνασιν· οὔθ' ὁ τούτων

μὲν ἀπολειφθεὶς, ἐν ἀκροαμάτεσσι δὲ πολλοῖς καὶ πραγμάτεσσιν ἀναστρεφθείς. Ἀλλ᾽ ὁ μὲν ἐν τῷ καθ᾽ ἕκαστα κρίνεν τυφλὸς ἐγένετο τὰν διάνοιαν· ὁ δ᾽ ἐν τῷ καθόλω θεωρὲν ἀεί. Καθάπερ γὰρ ἐπὶ τῶν λογισμῶν τὰ μέρεα συντιθέντας τὸ ὅλον ἐξ αὐτῶν λογίζεσθαι· οὕτω καὶ ἐπὶ τῶν πραγμάτων δύναται ὁ μὲν λόγος τὰν καθόλω θεωρίαν ὑπογράφεν, ἁ δ᾽ ἐμπειρία καθ᾽ ἕκαστα κρίνεν.

77. Ἐπικτήτου.

Οὐδεὶς φιλοχρήματος καὶ φιλήδονος καὶ φιλόδοξος φιλάνθρωπος, ἀλλὰ μόνος ὁ φιλόκαλος.

78. Ὥσπερ οὐκ ἂν ἐβούλου ἐν νηῒ μεγάλῃ καὶ γλαφυρᾷ καὶ πολυχρύσῳ πλέων βαπτίζεσθαι· οὕτω μηδὲ ἐν οἰκίᾳ αἱροῦ ὑπερμεγέθει καὶ πολυτελεῖ αὐλιζόμενος χειμάζεσθαι.

79. Δημητρίου Φαληρέως τῶν ἑπτὰ σοφῶν ἀποφθέγματα.

α. Κλεόβουλος Εὐαγόρου Λύνδιος ἔφη.

Μέτρον ἄριστον. Πατέρα δεῖ αἰδεῖσθαι. Εὖ τὸ σῶμα ἔχειν καὶ τὴν ψυχήν. Φιλήκοον καὶ μὴ πολυήκοον. (*) Πολυμαθῆ ἢ ἀμαθῆ. Γλῶσσαν εὔφημον κεκτῆσθαι. Ἀρετῆς οἰκεῖον, καὶ κακίας ἀλλότριον, ἀδικίαν μισεῖν. Εὐσέβειαν φυλάσσειν. Πολίταις τὰ βέλτιστα συμβουλεύειν. Γλώττης κρατεῖν. Βίᾳ μηδὲν πράττειν. Τέκνα παιδεύειν. Τύχῃ εὔχεσθαι. Ἔχθρας διαλύειν. Τὸν τοῦ δήμου ἐχθρὸν πολέμιον νομίζειν. Γυναικὶ μὴ μάχεσθαι, μηδὲ ἄγαν φρονεῖν, ἀλλοτρίων παρόντων· τὸ μὲν γὰρ ἐστι χέρηον, τὸ δὲ μανίαν δύναται παρέχειν. Οἰκέτας μεθύοντας μὴ κολάζειν· εἰ δὲ μή, δόξεις καὶ αὐτὸς μεθύειν. Γαμεῖν ἐκ τῶν ὁμοίων· ἐὰν γὰρ ἐκ τῶν

77. Fr. 13.

κρειττόνων, δεσπότας, οὐ συγγενεῖς κτήσῃ. Μὴ ἐπιμαίνεσθαι τῷ σκώπτοντι· ἀπεχθὴς γὰρ ἔσῃ τοῖς σκωπτομένοις. Εὐποροῦντα μὴ ὑπερήφανον εἶναι, ἀποροῦντα μὴ ταπεινοῦσθαι.

β. Σόλων Ἐξηκεστίδου Ἀθηναῖος ἔφη.

Μηδὲν ἄγαν. Κριτὴς μὴ κάθησο· εἰ δὲ μή, τῷ ληφθέντι ἐχθρὸς ἔσῃ. Ἡδονὴν φεῦγε· αὕτη γὰρ λύπην τίκτει. Φύλασσε τρόπου καλοκἀγαθίαν ὅρκου πιστοτέραν. Σφράγιζε τοὺς μὲν λόγους σιγῇ· τὴν δὲ σιγὴν καιρῷ. Μὴ ψεύδου, ἀλλ' ἀλήθευε. Τὰ σπουδαῖα μελέτα. Τῶν γονέων μὴ λέγε δικαιότερα. Φίλους μὴ ταχὺ κτῶ· οὓς δ' ἂν κτήσῃ, μὴ ταχὺ ἀποδοκίμαζε. Ἄρχεσθαι μαθὼν, ἄρχειν ἐπιστήσῃ. Εὐθύνας ἑτέρους ἀξιῶν διδόναι, καὶ αὐτὸς ὕπεχε. Συμβούλευε μὴ τὰ ἥδιστα, ἀλλὰ τὰ βέλτιστα τοῖς πολίταις. Μὴ θρασύνου. Μὴ κακοῖς ὁμίλει. Χρῶ τοῖς θεοῖς. Φίλους εὐσέβει. [Γονεῖς αἰδοῦ. Νοῦν ἡγεμόνα ποιοῦ.] Ὃ δ' ἂν ἴδῃς μὴ λέγε. Εἰδὼς σίγα. Τοῖς σεαυτοῦ πρᾷος ἴσθι. Τὰ ἀφανῆ τοῖς φανεροῖς τεκμαίρου.

γ. Χίλων υἱὸς Δαμαγήτου Λακεδαιμόνιος ἔφη.

Γνῶθι σαυτόν. Πίνων μὴ πολλὰ λάλει· ἁμαρτήσεις γάρ. Μὴ ἀπείλει τοῖς ἐλευθέροις· οὐ γὰρ καλόν. Μὴ κακολόγει τοὺς πλησίον· εἰ δὲ μή, ἀκούσῃ ἐφ' οἷς λυπηθήσῃ. Ἐπὶ τὰ δεῖπνα τῶν φίλων βραδέως πορεύου, ἐπὶ δὲ τὰς ἀτυχίας ταχέως. Γάμους εὐτελεῖς ποιοῦ. Τὸν τετελευτηκότα μακάριζε. Πρεσβύτερον σέβου. Τὸν τὰ ἀλλότρια περιεργαζόμενον μίσει. Ζημίαν αἱροῦ μᾶλλον, ἢ κέρδος αἰσχρόν. Τῷ δυστυχοῦντι μὴ ἐπιγέλα. Τραχὺς ὢν, ἥσυχον σεαυτὸν πάρεχε, ὅπως σε αἰσχύνωνται μᾶλλον, ἢ φοβῶνται. Τῆς ἰδίας οἰκίας προστάτει. Ἡ

γλῶσσά σου μὴ προτρεχέτω τοῦ νοῦ. Θυμοῦ κράτει. Μὴ ἐπιθύμει ἀδύνατα. Ἐν ὁδῷ μὴ σπεῦδε προάγειν, μηδὲ τὴν χεῖρα κινεῖν· μανικὸν γάρ. Νόμοις πείθου. Ἀδικούμενος διαλλάσσου· ὑβριζόμενος δὲ τιμωροῦ.

δ. Πιττακὸς Μυτιληναῖος.

Ἐγγύη, παρὰ δ᾽ ἄτη. Φίλων παρόντων καὶ απόντων μέμνησο. Μὴ τὴν ὄψιν καλλωπίζου, ἀλλ᾽ ἐν τοῖς ἐπιτηδεύμασιν ἴσθι καλός. Μὴ πλούτει κακῶς. (*) Μή σε διαβαλλέτω λόγος εἰς τοὺς πίστεως κεκοινωνηκότας. Κολακεύειν γονεῖς μὴ ὄκνει. Μὴ προσδέχου τὸ φαῦλον. Οἵους ἂν ἐράνους ἐνέγκῃς τοῖς γονεῦσι, τούτους αὐτὸς ἐν τῷ γήρᾳ παρὰ τῶν τέκνων προσδέχου. Χαλεπὸν τὸ εὖ γνῶναι. Ἥδιστον τὸ ἐπιθυμίας τυχεῖν. Ἀνιαρὸν ἀργία. Κακὸν ἀκρασία. Βαρὺ ἀπαιδευσία. Δίδασκε καὶ μάνθανε τὸ ἄμεινον. Ἀργὸς μὴ ἴσθι, μήδ᾽ ἂν πλουτῇς. Τὴν εὐτυχίαν κρύπτε. Φθόνου χάριν μὴ οἰκτείρου. Μέτρῳ χρῶ. Μὴ πᾶσι πίστευε. Ἄρχων κόσμει σαυτόν.

ε. Θαλῆς ὁ Μιλήσιος.

Καιρὸν γνῶθι. Ὃ μέλλεις ποιεῖν, μὴ λέγε· ἀποτυχὼν γὰρ καταγελασθήσῃ. Τοῖς ἐπιτηδείοις χρῶ. Ὅσα νεμεσᾷς τῷ πλησίον, αὐτὸς μὴ ποίει. Ἀπραγοῦντα μὴ ὀνείδιζε· ἐπὶ γὰρ τούτοις νέμεσις θεῶν κάθηται. Παρακαταθήκας ἀπόδος. Ἀνέχου ὑπὸ τῶν πλησίον [μικρά. Ἀγάπα τὸν πλησίον,] μικρὰ ἐλαττούμενος. Τὸν φίλον κακῶς μὴ λέγε, μήδ᾽ εὖ τὸν ἐχθρόν· ἀσυλλόγιστον γὰρ τὸ τοιοῦτον. Δεινὸν τὸ συνιδεῖν τὸ μέλλον. Ἀσφαλὲς τὸ γενόμενον, ἀσαφὲς τὸ μέλλον. Πιστὸν γῆ, ἄπιστον θάλασσα, ἄπληστον κέρδος. Κτῆσαι καλοκἀγαθίαν. Θεραπείαν ζήτει. Φίλει τὴν παιδείαν, σω-

φροσύνην, φρόνησιν, ἀλήθειαν, πίστιν, ἐμπειρίαν, ἐπιδεξιότητα, ἑταιρείαν, ἐπιμέλειαν, οἰκονομίαν, τέχνην, εὐσέβειαν.

ζ. Βίας Τευταμίδης Πριηνεὺς ἔφη.

Οἱ πλεῖστοι ἄνθρωποι κακοί. Ἐς τὸ ἔσοπτρον ἐμβλέψαντα δεῖ, εἰ μὲν καλὸς φαίνῃ, καλὰ ποιεῖν, εἰ δὲ αἰσχρὸς, τὸ τῆς φύσεως ἐλλιπὲς διορθοῦσθαι τῇ καλοκαγαθίᾳ. Βραδέως ἐγχείρει· ὃ δ' ἂν ἄρξῃ, διαβεβαιοῦ. Μίσει τὸ ταχὺ λαλεῖν, μὴ ἁμάρτῃς· μετάνοια γὰρ ἀκολουθεῖ. Μήτε εὐήθης ἴσθι, μήτε κακοήθης. Ἀφροσύνην μὴ προσδέχου. Φρόνησιν ἀγάπα. Πάντοτε λέγε, ὡς εἰσὶ θεοί. Νόει τὸ πραττόμενον. Ἄκουε πολλά. Λάλει καίρια. Πένης ὢν, πλουσίοις μὴ ἐπιτίμα, ἣν μὴ μέγα ὠφελῇς. Ἀνάξιον ἄνδρα μὴ ἐπαίνει διὰ πλοῦτον. Πείσας λάβε, μὴ βιασάμενος. Ὅτ' ἂν ἀγαθὸν πράσσῃς, θεοὺς, μὴ σεαυτὸν αἰτιῶ. Κτῆσαι ἐν μὲν νεότητι εὐπραξίαν, ἐν δὲ τῷ γήρᾳ σοφίαν. Ἕξεις ἔργῳ μνήμην, καιρῷ εὐλάβειαν, τρόπῳ γενναιότητα, πόνῳ ἐγκράτειαν, φόβῳ εὐσέβειαν, πλούτῳ φιλίαν, λόγῳ πειθὼ, σιγῇ κόσμον, γνώμῃ δικαιοσύνην, τόλμῃ ἀνδρείαν, πράξει δυναστείαν, δόξῃ ἡγεμονίαν, φύσει εὐγένειαν.

η. Περίανδρος Κυψέλου Κορίνθιος ἔφη.

Μελέτα τὸ πᾶν. Καλὸν ἡσυχία. Ἐπισφαλὲς προπέτεια. Κέρδος αἰσχρὸν φύσεως κατηγορία. Δημοκρατία κρεῖττον τυραννίδος. Αἱ μὲν ἡδοναὶ θνηταὶ, αἱ δ' ἀρεταὶ ἀθάνατοι. Εὐτυχῶν μὲν μέτριος ἴσθι· ἀτυχῶν φρόνιμος. Φειδόμενον κρεῖττον ἀποθανεῖν, ἢ ζῶντα ἐνδεῖσθαι. Σεαυτὸν ἄξιον παρασκεύαζε τῶν γονέων. Ζῶν μὲν ἐπαινοῦ· ἀποθανὼν δὲ μακαρίζου. Φίλοις εὐτυχοῦσι καὶ ἀτυχοῦσιν ὁ αὐτὸς ἴσθι. Ὃν ἂν ἑκὼν ὁμο-

66. *Χρυσίππου.*

Χρύσιππος ὁ Στωϊκὸς ἔφη, τὴν διάνοιαν εἶναι λόγου πηγήν.

67. *Σωκράτους.*

Ὥσπερ οἱ ἐν εὐδίᾳ πλέοντες καὶ τὰ πρὸς τὸν χειμῶνα ἔχουσιν ἕτοιμα· οὕτως οἱ ἐν εὐτυχίᾳ φρονοῦντες καὶ τὰ πρὸς τὴν ἀτυχίαν ἡτοιμάκασι βοηθήματα.

68. *Ἡροδότου ἱστορίας ζ.*

Ἶσον ἐκεῖνο, ὦ βασιλεῦ, παρ᾽ ἐμοὶ κέκριται, φρονέειν τε εὖ, καὶ τῷ λέγοντι χρηστὰ ἐθέλειν πείθεσθαι.

69. *Ἡροδότου ἱστορίας γ.*

Σὺ δὲ μαθὼν ὅσον φθονέεσθαι κρεῖσσόν ἐστιν, ἢ οἰκτείρεσθαι, ἅμα τε ὁκοῖον ἐς τοὺς τοκέας καὶ ἐς τοὺς κρέσσονας τεθυμῶσθαι, ἄπιθι εἰς τὰ οἰκεῖα.

70. *Πλάτωνος Νόμων ιβ.*

Οἷον ὅτε τέτταρα ἐφήσαμεν ἀρετῆς εἴδη γεγονέναι, δῆλον ὡς ἓν ἕκαστον ἀνάγκη φάναι, τεττάρων ὄντων. Τί μήν; Καὶ μὴν ἕν γε αὖ πάντα ταῦτα προσαγορεύομεν· ἀνδρείαν γὰρ φαμὲν ἀρετὴν εἶναι, καὶ τὴν φρόνησιν ἀρετὴν, καὶ τὰ δύο τἄλλα, ὡς ὄντα οὐ πολλὰ, ἀλλ᾽ ἓν τοῦτο μόνον ἀρετήν. Πάνυ μὲν οὖν. Ἧι μὲν τοίνυν διαφέρετον αὐτοῖν τούτω τὼ δύο, καὶ δύ᾽ ὀνόματα ἐλαβέτην καὶ τὰ ἄλλα, οὐδὲν χαλεπὸν εἰπεῖν· ᾗ δὲ ἐν ἀμφοῖν ἐπωνομάσαμεν ἀρετὴν καὶ τοῖς ἄλλοις, οὐκ εὐπετὲς ἔτι. Πῶς λέγεις; Οὐδὲν χαλεπὸν ὅ γε λέγω δηλῶσαι· διανειμώμεθα γὰρ ἀλλήλοις τὴν ἐρώτησιν καὶ ἀπόκρισιν. Πῶς αὖ φράζεις; Ἐρώτησόν με, τί ποτε ἓν προσαγορεύοντες (*) ἀρετὴν, ἀμφότερα δύο πάλιν αὐτὰ προσείπομεν, τὸ μὲν ἀνδρείαν, τὸ δὲ φρόνησιν. Ἐρῶ γάρ σοι

68. VII. 16. 69. III. 52. 70. p. 963

τὴν αἰτίαν, ὅτι τὸ μέν ἐστι περὶ φόβον, οὗ καὶ τὰ θηρία μετέχει τῆς ἀνδρείας καὶ τά γε τῶν παίδων ἤθη τῶν πάνυ νέων· ἄνευ γὰρ λόγου καὶ φύσει γίγνεται ἀνδρεία ψυχή· ἄνευ δὲ αὖ λόγου ψυχὴ φρόνιμός τε καὶ νοῦν ἔχουσα οὔτ᾽ ἐγένετο πώποτε, οὔτ᾽ ἔστιν, οὐδ᾽ αὖθίς ποτε γενήσεται, ὡς ὄντος ἑτέρου. Ἀληθῆ λέγεις.

71. Πλάτωνος.

Πῶς γὰρ, ὦ φίλε, δύναιτο ἄν τις ἀρχόμενος ἀπὸ δόξης ψευδοῦς εἴη τῆς ἀληθείας καὶ μικρὸν μέρος ἀφικόμενος, κτήσασθαι σχεδὸν φρόνησιν; Οὐδαμῶς.

72. Σωκράτους.

Ὥσπερ εἰς κενὸν σκάφος, τὸ ἀπὸ τῆς φρονήσεως ἕρμα δεῖ προσεμβάλλειν.

73. Ὁ φρόνιμος, ὥσπερ εἰς ὁδὸν, εἰς τὸν βίον οὐ τὰ πολλοῦ ἄξια συντίθησιν ἐφόδια, ἀλλὰ τὰ ἀναγκαιότερα.

74. Κρίτωνος, ἤτοι Δαμίππου Πυθαγορείου, ἐκ τοῦ Περὶ Φρονήσεως καὶ Εὐτυχίας.

Φρόνασις καὶ εὐτυχία ὧδε ἔχοντι ποτ᾽ ἄλλαλα. Φρόνασις μὲν τὸ ῥητὸν καὶ λόγον ἔχον· τεταγμένον γάρ τι καὶ ὡρισμένον ἐντί· εὐτυχία δὲ τὸ ἄῤῥητον καὶ τὸ ἄλογον· ἄτακτον γάρ τι καὶ ἀόριστόν ἐντι. Καὶ τὸ μὲν ἀρχᾷ καὶ δυνάμει πρᾶτον, τὸ δὲ ἀρχᾷ καὶ δυνάμει ὕστερον· τὸ μὲν γὰρ κυβερνῆν καὶ ὁρίζειν πέφυκε, τὸ δὲ κυβερνῆσθαι καὶ ὁρίζεσθαι. Λαμβάνοντι μάντοι γε συναρμογὰν ἀμφότερα, φρονάσιος καὶ εὐτυχίης εἰς ταὐτὸ συνδραμοίσας. Αἰεὶ γὰρ δεῖ τὰν μὲν ῥητὰν καὶ λόγον ἔχοισαν φύσιν ἔχεν ὅ περανεῖ τε καὶ συντάξει, τὰν δὲ ἄῤῥητον καὶ ἄλογον ἔχεν ὑφ᾽ ᾧ περασθήσεταί τε καὶ συνταχθήσεται. Ἔχει γὰρ οὕτως ὁ λόγος κατὰ πάντων, ὅ τε τᾶς ἀπείρου φύσιος καὶ τᾶς περαινοίσας. Τὰ

μὲν γὰρ ἄπειρα φύσιν ἔχει περαίνεσθαί τε καὶ συντετάχθαι ὑπὸ τῶν λόγον ἐχόντων ἀεὶ καὶ φρόνασιν· ὕλας γὰρ καὶ οὐσίας ἔχοντι τάξιν· τὰ δὲ περαίνοντα ἐξ αὐτέων συντετάχθαι τε καὶ ὡρίσθαι· τέχνας γὰρ καὶ αἰτίας ἐνεργατικᾶς ἐπέχοντι τάξιν.

75. Ἐν ταὐτῷ.

Ἁ δὲ συναρμογὰ ταύταν τᾶν φυσίων κατ' ἄλλα καὶ ἄλλα γινομένα μεγάλαν καὶ ποικίλαν πεποίηκε τὰν διαφορὰν τῶν συναρμοσμένων. Ἔν τε γὰρ τᾷ τῶν ὅλων περιοχᾷ συναρμογὰ συναμφοτέρων τᾶν φυσίων, τᾶς τε ἀεικινάτω φύσιος καὶ τᾶς ἀειπαθέος, κόσμος ἐντί· ἄλλως γὰρ οὐκ ἐνεδέχετο σώζεσθαι τό τε ὅλον καὶ τὸ πᾶν, μὴ συναρμογὰν ἔχοντος τῶ γεννατῶ ποτὶ τὸ θεῖον, καὶ τῶ ἀειπαθέος ποτὶ τὸ ἀεικίνατον. Ἔν τε τῷ ἀνθρώπῳ ἁ συναρμογὰ τῶ ἀλόγω μέρεος τᾶς ψυχᾶς ποτὶ τὸ λόγον ἔχον ἀρετά. Οὔτε γὰρ ἐν τούτοις ἐνδέχεται, στάσιος ἐούσας ἐν ἀμφοτέροις τοῖς μέρεσιν, ἀποτελεσθῆμεν ἀρετάν. Καὶ ἐν πόλει δὲ, τῶν μὲν ἀρχομένων ποτὶ τὼς ἄρχοντας ἀποτελεῖ κράτος καὶ ὁμόνοιαν· τὸ μὲν γὰρ ἄρχειν ἴδιον τῶ κρείσσονος, τὸ δ' ἄρχεσθαι ῥᾷον τῶ χείρονος, τὸ δὲ κρατὲν καὶ ὁμονοὲν κοινὸν ἀμφοτέρων. Ὁ δὲ αὐτὸς τρόπος τᾶς ἐφ' ὅλω καὶ τᾶς ἐπὶ τῶ οἴκω συναρμογᾶς συντίθεταί τε καὶ συντάσσεται σπωδὰς καὶ παιδείας, ποτὶ λόγον ἐς τὸ αὐτὸ συνδραμοίσας· καὶ λύπας δὲ καὶ ἁδονὰς καὶ εὐτυχίας καὶ ἀτυχίας. (*) Χρῄζει γὰρ ὁ βίος τυγχάνειν καὶ ἀνέσιος καὶ ἐπιτάσιος καὶ σκυθρωπότατος καὶ διαχύσιος, καὶ εὐτυχίας δὲ καὶ ἀτυχίας. Ἃ μὲν γὰρ συνέχεν καὶ συνάγεν δύναται τὸν νόον ἐς τὰν εὐμαχανίαν καὶ ἐς τὰν φρόνασιν· ἃ δ' ἄμπαυσιν καὶ διάχυσιν παρεχόμενα, καινότερον καὶ εὔψυχον αὐτὸν

αὖ παρασκευάζοντι ποτὶ τὰς πράξιας. Εἰ δὲ καὶ τὸ ἓν τούτων ἐνδυναστεύοι κατὰ τὸν βίον, ἑτερομερής τε καὶ ἑτεροκλινὴς γίνεται ὁ βίος, ὄκκα μὲν ἐπὶ τὸ σκυθρωπόν τε καὶ χαλεπὸν καταφερόμενος, ὄκκα δὲ ἐπὶ τὸ ἀνειμένον καὶ κοῦφον· ἁ δὲ συναρμογὰ τούτων ἁπάντων ὀφείλει γίγνεσθαι ποτὶ τὰν φρόνασιν· αὐτὰ γὰρ ἁ διενεργοῦσα ἐντὶ τό τε ἄπειρον καὶ τὸ περαῖνον ἐν ταῖς πράξεσι, διόπερ καὶ τᾶν ἄλλαν ἀρετᾶν αὔτ' ἂν ἁγεμὼν ἐντι καὶ μάτηρ. Πᾶσαι γὰρ ποτὶ τὸν λόγον καὶ νόμον τὸν ταύτας συναρμοσμέναι τε καὶ συντεταγμέναι τυγχάνοντι. Περαίνεται δὴ ὁ λόγος ἤδη μοι κατ' εὐθεῖαν· τὸ γὰρ ἄλογον καὶ τὸ ῥητὸν ἐν πᾶσιν ἔνι· καὶ τὸ μὲν ὁρίζει καὶ περαίνει, τὸ δ' ὁρίζεται καὶ περαίνεται· τὸ δ' ἐξ ἀμφοτέρων αὐτῶν συγκείμενον ἅ τε τῶ ὅλω καὶ τῶ παντὸς συναρμογά ἐντι.

76. Ἀρχύτα Πυθαγορείου ἐκ τοῦ Περὶ ἀνδρὸς ἀγαθοῦ καὶ εὐδαίμονος.

Φρόνιμος δὲ ἀνὴρ οὕτως ἂν μάλιστα γένοιτο· φύσιος πρᾶτον εὐστόχω τε καὶ μναμονικᾶς καὶ φιλοπόνω τυχών, ἐν λογισμοῖς τε καὶ μαθημάτεσσι καὶ ταῖς ποτ' ἀκρίβειαν θεωρίαις εὐθὺς ἐκ νέων γυμνάσαιτο τὰν διάνοιαν, φιλοσοφίας ἁπτόμενος ὀρθᾶς· μετὰ δὲ ταύτας θεῶν τε καὶ νόμων καὶ βίων ἀνθρωπίνων ἐμπειρίαν λάβῃ. Δύο γάρ ἐντι ἐξ ὧν τῶ φρονίμω διάθεσις παραγίνεται, ὧν τὸ μέν ἐντι ἕξιν μαθηματικάν τε καὶ γνωστικὰν λαβεῖν, τὸ δὲ θεωρήματα καὶ πράγματα πολλὰ ἐπελθόντα μὲν καὶ αὐτὸν ἰδόντα, τὰ δὲ καὶ δι' ἑτέρω τινὸς τρόπω κατανοήσαντα. Οὔτε γὰρ ὁ ἐν λογισμοῖς καὶ μαθημάτεσσι καὶ ταῖς ποτ' ἀκρίβειαν θεωρίαις εὐθὺς ἐκ νέων γυμνάσιας τὰν διάνοιαν, ἱκανός ἐντι ποτὶ φρόνασιν· οὔθ' ὁ τούτων

μὲν ἀπολειφθεὶς, ἐν ἀκροαμάτεσσι δὲ πολλοῖς καὶ πραγμάτεσσιν ἀναστρεφθείς. Ἀλλ' ὁ μὲν ἐν τῷ καθ' ἕκαστα κρίνεν τυφλὸς ἐγένετο τὰν διάνοιαν· ὁ δ' ἐν τῷ καθόλω θεωρὲν ἀεί. Καθάπερ γὰρ ἐπὶ τῶν λογισμῶν τὰ μέρεα συντιθέντας τὸ ὅλον ἐξ αὐτῶν λογίζεσθαι· οὕτω καὶ ἐπὶ τῶν πραγμάτων δύναται ὁ μὲν λόγος τὰν καθόλω θεωρίαν ὑπογράφεν, ἁ δ' ἐμπειρία καθ' ἕκαστα κρίνεν.

77. Ἐπικτήτου.

Οὐδεὶς φιλοχρήματος καὶ φιλήδονος καὶ φιλόδοξος φιλάνθρωπος, ἀλλὰ μόνος ὁ φιλόκαλος.

78. Ὥσπερ οὐκ ἂν ἐβούλου ἐν νηῒ μεγάλῃ καὶ γλαφυρᾷ καὶ πολυχρύσῳ πλέων βαπτίζεσθαι· οὕτω μηδὲ ἐν οἰκίᾳ αἱροῦ ὑπερμεγέθει καὶ πολυτελεῖ αὐλιζόμενος χειμάζεσθαι.

79. Δημητρίου Φαληρέως τῶν ἑπτὰ σοφῶν ἀποφθέγματα.

α. Κλεόβουλος Εὐαγόρου Λύνδιος ἔφη.

Μέτρον ἄριστον. Πατέρα δεῖ αἰδεῖσθαι. Εὖ τὸ σῶμα ἔχειν καὶ τὴν ψυχήν. Φιλήκοον καὶ μὴ πολυήκοον. (*) Πολυμαθῆ ἢ ἀμαθῆ. Γλῶσσαν εὔφημον κεκτῆσθαι. Ἀρετῆς οἰκεῖον, καὶ κακίας ἀλλότριον, ἀδικίαν μισεῖν. Εὐσέβειαν φυλάσσειν. Πολίταις τὰ βέλτιστα συμβουλεύειν. Γλώττης κρατεῖν. Βίᾳ μηδὲν πράττειν. Τέκνα παιδεύειν. Τύχῃ εὔχεσθαι. Ἔχθρας διαλύειν. Τὸν τοῦ δήμου ἐχθρὸν πολέμιον νομίζειν. Γυναικὶ μὴ μάχεσθαι, μηδὲ ἄγαν φρονεῖν, ἀλλοτρίων παρόντων· τὸ μὲν γὰρ ἐστι χέρηον, τὸ δὲ μανίαν δύναται παρέχειν. Οἰκέτας μεθύοντας μὴ κολάζειν· εἰ δὲ μή, δόξεις καὶ αὐτὸς μεθύειν. Γαμεῖν ἐκ τῶν ὁμοίων· ἐὰν γὰρ ἐκ τῶν

77. Fr. 13.

κρειττόνων, δεσπότας, οὐ συγγενεῖς κτήσῃ. Μὴ ἐπιμαίνεσθαι τῷ σκώπτοντι· ἀπεχθὴς γὰρ ἔσῃ τοῖς σκωπτομένοις. Εὐποροῦντα μὴ ὑπερήφανον εἶναι, ἀποροῦντα μὴ ταπεινοῦσθαι.

β. Σόλων Ἐξηκεστίδου Ἀθηναῖος ἔφη.

Μηδὲν ἄγαν. Κριτὴς μὴ κάθησο· εἰ δὲ μή, τῷ ληφθέντι ἐχθρὸς ἔσῃ. Ἡδονὴν φεῦγε· αὕτη γὰρ λύπην τίκτει. Φύλασσε τρόπου καλοκἀγαθίαν ὅρκου πιστοτέραν. Σφράγιζε τοὺς μὲν λόγους σιγῇ· τὴν δὲ σιγὴν καιρῷ. Μὴ ψεύδου, ἀλλ᾽ ἀλήθευε. Τὰ σπουδαῖα μελέτα. Τῶν γονέων μὴ λέγε δικαιότερα. Φίλους μὴ ταχὺ κτῶ· οὓς δ᾽ ἂν κτήσῃ, μὴ ταχὺ ἀποδοκίμαζε. Ἄρχεσθαι μαθὼν, ἄρχειν ἐπιστήσῃ. Εὐθύνας ἑτέρους ἀξιῶν διδόναι, καὶ αὐτὸς ὕπεχε. Συμβούλευε μὴ τὰ ἥδιστα, ἀλλὰ τὰ βέλτιστα τοῖς πολίταις. Μὴ θρασύνου. Μὴ κακοῖς ὁμίλει. Χρῶ τοῖς θεοῖς. Φίλους εὐσέβει. [Γονεῖς αἰδοῦ. Νοῦν ἡγεμόνα ποιοῦ.] Ὃ δ᾽ ἂν ἴδῃς μὴ λέγε. Εἰδὼς σίγα. Τοῖς σεαυτοῦ πρᾷος ἴσθι. Τὰ ἀφανῆ τοῖς φανεροῖς τεκμαίρου.

γ. Χίλων υἱὸς Δαμαγήτου Λακεδαιμόνιος ἔφη.

Γνῶθι σαυτόν. Πίνων μὴ πολλὰ λάλει· ἁμαρτήσεις γάρ. Μὴ ἀπείλει τοῖς ἐλευθέροις· οὐ γὰρ καλόν. Μὴ κακολόγει τοὺς πλησίον· εἰ δὲ μή, ἀκούσῃ ἐφ᾽ οἷς λυπηθήσῃ. Ἐπὶ τὰ δεῖπνα τῶν φίλων βραδέως πορεύου, ἐπὶ δὲ τὰς ἀτυχίας ταχέως. Γάμους εὐτελεῖς ποιοῦ. Τὸν τετελευτηκότα μακάριζε. Πρεσβύτερον σέβου. Τὸν τὰ ἀλλότρια περιεργαζόμενον μίσει. Ζημίαν αἱροῦ μᾶλλον, ἢ κέρδος αἰσχρόν. Τῷ δυστυχοῦντι μὴ ἐπιγέλα. Τραχὺς ὢν, ἥσυχον σεαυτὸν πάρεχε, ὅπως σε αἰσχύνωνται μᾶλλον, ἢ φοβῶνται. Τῆς ἰδίας οἰκίας προστάτει. Ἡ

γλῶσσά σου μὴ προτρεχέτω τοῦ νοῦ. Θυμοῦ κράτει. Μὴ ἐπιθύμει ἀδύνατα. Ἐν ὁδῷ μὴ σπεῦδε προάγειν, μηδὲ τὴν χεῖρα κινεῖν· μανικὸν γάρ. Νόμοις πείθου. Ἀδικούμενος διαλλάσσου· ὑβριζόμενος δὲ τιμωροῦ.

δ. Πιττακὸς Μυτιληναῖος.

Ἐγγύη, παρὰ δ' ἄτη. Φίλων παρόντων καὶ απόντων μέμνησο. Μὴ τὴν ὄψιν καλλωπίζου, ἀλλ' ἐν τοῖς ἐπιτηδεύμασιν ἴσθι καλός. Μὴ πλούτει κακῶς. (*) Μή σε διαβαλλέτω λόγος εἰς τοὺς πίστεως κεκοινωνηκότας. Κολακεύειν γονεῖς μὴ ὄκνει. Μὴ προσδέχου τὸ φαῦλον. Οἵους ἂν ἐράνους ἐνέγκῃς τοῖς γονεῦσι, τούτους αὐτὸς ἐν τῷ γήρᾳ παρὰ τῶν τέκνων προσδέχου. Χαλεπὸν τὸ εὖ γνῶναι. Ἥδιστον τὸ ἐπιθυμίας τυχεῖν. Ἀνιαρὸν ἀργία. Κακὸν ἀκρασία. Βαρὺ ἀπαιδευσία. Δίδασκε καὶ μάνθανε τὸ ἄμεινον. Ἀργὸς μὴ ἴσθι, μήδ' ἂν πλουτῇς. Τὴν εὐτυχίαν κρύπτε. Φθόνου χάριν μὴ οἰκτείρου. Μέτρῳ χρῶ. Μὴ πᾶσι πίστευε. Ἄρχων κόσμει σαυτόν.

ε. Θαλῆς ὁ Μιλήσιος.

Καιρὸν γνῶθι. Ὃ μέλλεις ποιεῖν, μὴ λέγε· ἀποτυχὼν γὰρ καταγελασθήσῃ. Τοῖς ἐπιτηδείοις χρῶ. Ὅσα νεμεσᾷς τῷ πλησίον, αὐτὸς μὴ ποίει. Ἀπραγοῦντα μὴ ὀνείδιζε· ἐπὶ γὰρ τούτοις νέμεσις θεῶν κάθηται. Παρακαταθήκας ἀπόδος. Ἀνέχου ὑπὸ τῶν πλησίον [μικρά. Ἀγάπα τὸν πλησίον,] μικρὰ ἐλαττούμενος. Τὸν φίλον κακῶς μὴ λέγε, μήδ' εὖ τὸν ἐχθρόν· ἀσυλλόγιστον γὰρ τὸ τοιοῦτον. Δεινὸν τὸ συνιδεῖν τὸ μέλλον. Ἀσφαλὲς τὸ γενόμενον, ἀσαφὲς τὸ μέλλον. Πιστὸν γῆ, ἄπιστον θάλασσα, ἄπληστον κέρδος. Κτῆσαι καλοκἀγαθίαν. Θεραπείαν ζήτει. Φίλει τὴν παιδείαν, σω-

φροσύνην, φρόνησιν, ἀλήθειαν, πίστιν, ἐμπειρίαν, ἐπιδεξιότητα, ἑταιρείαν, ἐπιμέλειαν, οἰκονομίαν, τέχνην, εὐσέβειαν.

ζ. Βίας Τευταμίδης Πριηνεὺς ἔφη.

Οἱ πλεῖστοι ἄνθρωποι κακοί. Ἐς τὸ ἔσοπτρον ἐμβλέψαντα δεῖ, εἰ μὲν καλὸς φαίνῃ, καλὰ ποιεῖν, εἰ δὲ αἰσχρὸς, τὸ τῆς φύσεως ἐλλιπὲς διορθοῦσθαι τῇ καλοκἀγαθίᾳ. Βραδέως ἐγχείρει· ὃ δ᾽ ἂν ἄρξῃ, διαβεβαιοῦ. Μίσει τὸ ταχὺ λαλεῖν, μὴ ἁμάρτῃς· μετάνοια γὰρ ἀκολουθεῖ. Μήτε εὐήθης ἴσθι, μήτε κακοήθης. Ἀφροσύνην μὴ προσδέχου. Φρόνησιν ἀγάπα. Πάντοτε λέγε, ὡς εἰσὶ θεοί. Νόει τὸ πραττόμενον. Ἄκουε πολλά. Λάλει καίρια. Πένης ὢν, πλουσίοις μὴ ἐπιτίμα, ἢν μὴ μέγα ὠφελῇς. Ἀνάξιον ἄνδρα μὴ ἐπαίνει διὰ πλοῦτον. Πείσας λάβε, μὴ βιασάμενος. Ὅτ᾽ ἂν ἀγαθὸν πράσσῃς, θεοὺς, μὴ σεαυτὸν αἰτιῶ. Κτῆσαι ἐν μὲν νεότητι εὐπραξίαν, ἐν δὲ τῷ γήρᾳ σοφίαν. Ἕξεις ἔργῳ μνήμην, καιρῷ εὐλάβειαν, τρόπῳ γενναιότητα, πόνῳ ἐγκράτειαν, φόβῳ εὐσέβειαν, πλούτῳ φιλίαν, λόγῳ πειθὼ, σιγῇ κόσμον, γνώμῃ δικαιοσύνην, τόλμῃ ἀνδρείαν, πράξει δυναστείαν, δόξῃ ἡγεμονίαν, φύσει εὐγένειαν.

η. Περίανδρος Κυψέλου Κορίνθιος ἔφη.

Μελέτα τὸ πᾶν. Καλὸν ἡσυχία. Ἐπισφαλὲς προπέτεια. Κέρδος αἰσχρὸν φύσεως κατηγορία. Δημοκρατία κρεῖττον τυραννίδος. Αἱ μὲν ἡδοναὶ θνηταὶ, αἱ δ᾽ ἀρεταὶ ἀθάνατοι. Εὐτυχῶν μὲν μέτριος ἴσθι· ἀτυχῶν δὲ φρόνιμος. Φειδόμενον κρεῖττον ἀποθανεῖν, ἢ ζῶντα (*) ἐνδεῖσθαι. Σεαυτὸν ἄξιον παρασκεύαζε τῶν γονέων. Ζῶν μὲν ἐπαινοῦ· ἀποθανὼν δὲ μακαρίζου. Φίλοις εὐτυχοῦσι καὶ ἀτυχοῦσιν ὁ αὐτὸς ἴσθι. Ὃν ἂν ἑκὼν ὁμο-

λογήσῃς πονηρὸν, παράβαινε. Λόγων ἀποῤῥήτων ἐκφορὰν μὴ ποιοῦ. Λοιδόρει ὡς ταχὺ φίλος ἐσόμενος. Τοῖς μὲν νόμοις παλαιοῖς χρῶ, τοῖς δ' ὄψοις προσφάτοις. Μὴ μόνον τοὺς ἁμαρτάνοντας κόλαζε, ἀλλὰ καὶ τοὺς μέλλοντας κώλυε. Δυστυχῶν κρύπτε, ἵνα μὴ τοὺς ἐχθροὺς εὐφρανῇς.

80. *Σωσιάδου τῶν ἑπτὰ σοφῶν ὑποθῆκαι.*

Ἕπου θεῷ. Νόμῳ πείθου. Θεοὺς σέβου. Γονεῖς αἰδοῦ. Ἡττῶ ὑπὲρ δικαίου. Γνῶθι μαθών. Ἀκούσας νόει. Σαυτὸν ἴσθι. Γαμεῖν μέλλων καιρὸν γνῶθι. Φρόνει θνητά. Ξένος ὢν ἴσθι. Ἑστίαν τίμα. Ἄρχε σεαυτοῦ. Φίλοις βοήθει. Θυμοῦ κράτει. Φρόνησιν ἄσκει. Πρόνοιαν τίμα. Ὅρκῳ μὴ χρῶ. Φιλίαν ἀγάπα. Παιδείας ἀντέχου. Δόξαν δίωκε. Σοφίαν ζήλου. Καλὸν εὖ λέγε. Ψέγε μηδένα. Ἐπαίνει ἀρετήν. Πρᾶττε δίκαια. Φίλοις εὐνόει. Ἐχθροὺς ἀμύνου. Εὐγένειαν ἄσκει. Κακίας ἀπέχου. Κοινὸς γίνου. Ἴδια φύλασσε. Ἀλλοτρίων ἀπέχου. Εὔφημος ἴσθι. Ἄκουε πάντα. Φίλῳ χαρίζου. Μηδὲν ἄγαν. Χρόνου φείδου. Ὅρα τὸ μέλλον. Ὕβριν μίσει. Ἱκέτας αἰδοῦ. (Πείνων ἅρμοζε). Υἱοὺς παίδευε. Ἔχων χαρίζου. Δόλον φοβοῦ. Εὐλόγει πάντας. Φιλόσοφος γίνου. Ὅσια κρῖνε. Γνοὺς πρᾶττε. Φόνου ἀπέχου. Εὔχου δυνατά. Σοφοῖς χρῶ. Ἦθος δοκίμαζε. Λαβὼν ἀπόδος. Ὑφορῶ μηδένα. Τέχνῃ χρῶ. Ὃ μέλλεις, δός. Εὐεργεσίας τίμα. Φθόνει μηδενί. Φυλακῇ πρόσεχε. Ἐλπίδα αἴνει. Διαβολὴν μίσει. Δικαίως κτῶ. Ἀγαθοὺς τίμα. Κριτὴν γνῶθι. Γάμους κράτει. Τύχην νόμιζε. Ἐγγύην φεῦγε. Πᾶσι διαλέγου. Ὁμοίοις χρῶ. Δαπανῶν ἄρχου. Κτώμενος ἥδου. Αἰσχύνην σέβου. Χάριν ἐκτέλει. Εὐτυ-

χίαν εὔχου. Τύχην στέργε. Ἀκούων ὅρα. Ἐργάζου κτητά. Ἔριν μίσει. Ὄνειδος ἔχθαιρε. Γλῶσσαν ἴσχε. Ὕβριν ἀμύνου. Κρῖνε δίκαια. Χρῶ χρήμασιν. Ἀδωροδόκητος δοκίμαζε. Αἰτιῶ παρόντα. Λέγε εἰδώς. Βίας μὴ ἔχου. Ἀλύπως βίου. Ὁμίλει πράως. Πέρας ἐπιτέλει μὴ ἀποδειλιῶν. Φιλοφρόνει πᾶσιν. Υἱοῖς μὴ καταθάῤῥει. Γλώττης ἄρχε. Σεαυτὸν εὖ ποίει. Εὐπροσήγορος γίνου. Ἀποκρίνου ἐν καιρῷ. Πόνει μετὰ δικαίου. Πρᾶττε ἀμετανοήτως. Ἁμαρτάνων μετανόει. Ὀφθαλμοῦ κράτει. Βουλεύου χρήσιμα. Ἐπιτέλει συντόμως. Φιλίαν φύλασσε. Εὐγνώμων γίνου. Ὁμόνοιαν δίωκε. Ἄῤῥητον μὴ λέγε. Τὸ κρατοῦν φοβοῦ. Τὸ συμφέρον θηρῶ. Καιρὸν προσδέχου. Ἔχθρας διάλυε. Γῆρας προσδέχου. Ἐπὶ ῥώμῃ μὴ καυχῶ. Εὐφημίαν ἄσκει. Ἀπέχθειαν φεῦγε. Πλούτει δικαίως. Δόξαν μὴ λεῖπε. Κακίαν μίσει. Μανθάνων μὴ κάμνε. Κινδύνευε φρονίμως. Φειδόμενος μὴ λεῖπε. Χρησμοὺς θαύμαζε. Οὓς τρέφεις, ἀγάπα. Ἀπόντι μὴ μάχου. Πρεσβύτερον αἰδοῦ. Νεώτερον δίδασκε. Πλούτῳ ἀπίστει. Σεαυτὸν αἰδοῦ. (*) Μὴ ἄρχε ὑβρίζειν. Προγόνους στεφάνου. Θνῆσκε ὑπὲρ πατρίδος. Τῷ βίῳ μὴ μάχου. Ἐπὶ νεκρῷ μὴ γέλα. Ἀτυχοῦντι συνάχθου. Χαρίζου ἀβλαβῶς. Μὴ ἐπὶ παντὶ λυποῦ. Ἐξ εὐγενῶν γέννα. Ἐπαγγέλλου μηδενί. Φθιμένους μὴ ἀδίκει. Εὖ πάσχε ὡς θνητός. Τύχῃ μὴ πίστευε. Παῖς ὢν κόσμιος ἴσθι, ἡβῶν ἐγκρατής, μέσος δίκαιος, πρεσβύτερος εὔλογος. Τελεύτα ἄλυπος.

81. Ἡρακλείτου.

Ὁκόσων λόγους ἤκουσα, οὐδεὶς ἀφικνεῖται ἐς τοῦτο, ὥστε γινώσκειν ὅτι σοφόν ἐστι πάντων κεχωρισμένον.

82. *Κρύπτειν ἀμαθίην κρέσσον, ἢ ἐς τὸ μέσον φέρειν.*

83. *Ἀνθρώποις γίνεσθαι ὁκόσα θέλουσιν, οὐκ ἄμεινον.*

84. *Νοῦσος ὑγιείην ἐποίησεν, ἡδὺ καὶ ἀγαθόν· λιμὸς κόρον· κάματος ἀνάπαυσιν. Σωφρονεῖν ἀρετὴ μεγίστη· καὶ σοφίη, ἀληθέα λέγειν καὶ ποιεῖν κατὰ φύσιν ἐπαΐοντας. Ξυνόν ἐστι πᾶσι τὸ φρονεῖν. Ξὺν νόῳ λέγοντας ἰσχυρίζεσθαι χρὴ τῷ ξυνῷ πάντων. Ὅκως περ νόμῳ πόλις, καὶ πόλις ἰσχυροτέρως. Τρέφονται γὰρ πάντες οἱ ἀνθρώπινοι νόμοι ὑπὸ ἑνὸς τοῦ θείου· κρατεῖ γὰρ τοσοῦτον, ὁκόσον ἐθέλει, καὶ ἐξαρκεῖ πᾶσι καὶ περιγίνεται.*

85. *Σωκράτους.*

Ψυχῆς ἐστὶ λόγος, ἑαυτὸν αὔξων. Ἐν τῷ βίῳ, καθάπερ ἐν δράματι, χρὴ τὰ πρῶτα λέγειν οὐ τὸν πλουσιώτατον, ἀλλὰ τὸν φρονιμώτατον.

86. *Σωκράτους.*

Καλὸν ἐπὶ μὲν τῆς ἑστίας φαίνεσθαι τὸ πῦρ λαμπρόν· ἐπὶ δὲ τῆς εὐτυχίας τὸν νοῦν.

87. *Δεῖ ὥσπερ εὐνομουμένης τῆς πόλεως φυγαδεύειν στασιαστὴν ἄνθρωπον, οὕτως ἐκ τῆς σωθησομένης ψυχῆς τὸν πρὸς τὰ φαῦλα κεκλικότα νοῦν.*

88. *Πλάτωνος.*

Πολλαὶ τέχναι ἐν ἀνθρώποις εἰσὶν ἐκ τῶν ἐμπειριῶν, ἐμπείρως εὑρημέναι. Ἐμπειρία μὲν γὰρ ποιεῖ τὸν αἰῶνα ἡμῶν πορεύεσθαι κατὰ τέχνην· ἀπειρία δὲ κατὰ τύχην. Ἑκάστων δὲ τούτων μεταλαμβάνουσιν ἄλλοι ἄλλων ἄλλως· τῶν δὲ ἀρίστων οἱ ἄριστοι.

89. *Σὺ δὲ δὴ πρὸς θεῶν, ὦ παῖ, δυνατὸν ἡγεῖ τοῦτο;*

88. Gorg. p. 448. C. 89. Plat. Soph. p. 232.

τάχα γὰρ ὑμεῖς μὲν ὀξύτερον οἱ νέοι πρὸς αὐτὸ βλέποιτε· ἡμεῖς δὲ ἀμβλύτερον. Τὸ ποῖον, καὶ πρὸς τί μάλιστα λέγεις; οὐ γάρ πω κατανοῶ τὸ νῦν ἐρωτώμενον. Εἰ πάντα ἐπίστασθαί τινα ἄνθρωπόν ἐστι δυνατόν; Μακάριον μέντ' ἂν ἡμῶν, ὦ ξένε, ἦν τὸ γένος.

90. *Σωκράτους.*

Οὔτε ἵππῳ χωρὶς χαλινοῦ, οὔτε πλούτῳ χωρὶς λογισμοῦ δυνατὸν ἀσφαλῶς χρήσασθαι.

91. *Ὁ βίος, ὥσπερ ὄργανον, ἀνέσει καὶ ἐπιτάσει ἁρμοττόμενος, ἡδίων γίνεται.*

92. *Ἐπαινεῖν χρὴ τὸ κατὰ τέχνην γινόμενον.*

93. *Πλάτωνος.*

Μάλιστα προμελεῖσθαι χρὴ, ὅπως ἕκαστος ἡμῶν τῶν ἄλλων μαθημάτων ἀμελήσας, τούτου τοῦ μαθήματος καὶ μιμητὴς καὶ μαθητὴς ἔσται, ἐάν ποθεν οἷός τ' ᾖ μαθεῖν καὶ ἐξευρεῖν τίς αὐτὸν ποιήσει δυνατὸν καὶ ἐπιστήμονα, βίον χρηστὸν καὶ πονηρὸν διαγινώσκοντα, τὰ βελτίω ἐκ τῶν δυνατῶν ἀεὶ πανταχοῦ αἱρεῖσθαι.

94. *Τοῦ αὐτοῦ ἐκ τῶν Κλειτοφῶντος.*

(*) Καὶ ὅτ' ἂν λέγῃς, ὡς ὅτῳ τις μὴ ἐπίσταται χρῆσθαι, κρεῖττον ἐᾶν τὴν τούτου χρῆσιν. Εἰ δή τις μὴ ἐπίσταται ὀφθαλμοῖς χρῆσθαι, μηδὲ ὠσὶ, μηδὲ ξύμπαντι τῷ σώματι, τούτῳ μήτε ἀκούειν, μήθ' ὁρᾶν, μήτε ἄλλην χρείαν μηδεμίαν χρῆσθαι τῷ σώματι κρεῖττον, ἢ ὁπηοῦν χρῆσθαι. Καὶ δὴ καὶ περὶ τέχνην ὡσαύτως· ὅστις γὰρ ἂν δὴ μὴ ἐπίσταται τῇ ἑαυτοῦ λύρᾳ χρῆσθαι, δῆλον ὡς οὐδὲ τῇ τοῦ γείτονος, οὐδὲ ὅστις μὴ τῇ τῶν ἄλλων, οὐδὲ τῇ ἑαυτοῦ, οὐδὲ τῶν ὀργάνων ἄλλῳ, οὐδὲ κτημάτων οὐδενί. Καὶ τελευτᾷ δὴ καλῶς ὁ λόγος οὗτός σοι, ὡς ὅστις ψυχῇ

94. p. 407. E.

μὴ ἐπίσταται χρῆσθαι, τούτῳ τὸ ἄγειν ἡσυχίαν τῇ ψυχῇ, καὶ μὴ ζῆν κρεῖττον ἢ ζῆν πράττοντι καθ᾽ αὑτόν· εἰ δέ τις ἀνάγκη ζῆν εἴη, δούλῳ ἄμεινον ἢ ἐλευθέρῳ διάγειν τῷ τοιούτῳ τὸν βίον.

95. Τοῦ αὐτοῦ Ἀλκιβιάδου.

Οὐκ οὖν φαμὲν πάλιν τοὺς πολλοὺς διημαρτηκέναι τοῦ βελτίστου, ὡς τὰ πολλά γε, οἶμαι, ἄνευ νοῦ δόξῃ πεπιστευκότας; Φαμὲν γάρ. Λυσιτελεῖ ἄρα τοῖς πολλοῖς, μήτε εἰδέναι μηδὲν, μήτε οἴεσθαι εἰδέναι, εἴπερ γε προθυμήσονται μᾶλλον πράττειν ταῦθ᾽ ἅττ᾽ ἂν εἰδῶσιν ἢ οἰηθῶσιν εἰδέναι· πράττοντες δὲ βλάπτεσθαι τὰ πλείω μᾶλλον, ἢ ὠφελεῖσθαι. Ἀληθέστατα λέγεις. Ὁρᾷς οὖν ὅτε γ᾽ ἔφην, κινδυνεύειν τότε τῶν ἄλλων ἐπιστημῶν κτῆμα, ἐάν τις ἄνευ τῆς τοῦ βελτίστου ἐπιστήμης κεκτημένος ᾖ, ὀλιγάκις μὲν ὠφελεῖν, βλάπτειν δὲ τὰ πλείω τὸν ἔχοντα αὐτὸ, ἆρ᾽ οὐχὶ τῷ ὄντι ὀρθῶς ἐφαινόμην λέγων; Καὶ εἰ μὴ τότε, ἀλλὰ νῦν μοι δοκεῖ, ὦ Σώκρατες. Δεῖ ἄρα καὶ πόλιν καὶ ψυχὴν τὴν μέλλουσαν ὀρθῶς βιώσεσθαι, ταύτης τῆς ἐπιστήμης ἀντέχεσθαι ἀτεχνῶς, ὥσπερ ἀσθενοῦντα ἰατροῦ, ἢ τινὸς κυβερνήτου τὸν ἀσφαλῶς μέλλοντα πλεῖν.

96. Φρόνησις, δύναμις ποιητικὴ καθ᾽ αὑτὴν τῆς ἀνθρώπου εὐδαιμονίας· διάθεσις, καθ᾽ ἣν κρίνομεν τί

95. p. 146. C. 96. Gesnerus: ***Ex definitionibus Platoni inscriptis.*** **In Codd. Gaisf. hic et sequens locus, ad quem Gesn.** ***Dionis ex libro de non temere credendo*****, non invenitur. Invenerit eos in cod. Gesn. necne, quum nesciat, Gaisf. reliquit. Quae autem Gesn. post n. 97. inseruit, hac monitione praemissa,** *Περὶ σοφίας χωρίς τινα ἐνταῦθα προστιθέναι ἔδοξε, καίτοι ἐν τοῖς προηγουμένοις οὐκ ὀλίγα εἰς σοφίαν συντείνοντα τοῖς περὶ φρονήσεως ὁ Στοβαῖος συνέμιξε,* **quum sint procul dubio adulterina, omisit.**

πρακτέον, καὶ τί οὐ πρακτέον· ἐπιστήμη ἀγαθῶν καὶ κακῶν· ἐπιστήμη ποιητικὴ εὐδαιμονίας.

97. Ἐπίστασαί τινας ἤδη βλαβέντας ὑπὸ ἐχθρῶν; Πῶς γὰρ οὔ; Τί δὲ, ὑπὸ τῶν καλουμένων φίλων καὶ συνηθῶν, ἢ καὶ ὑπὸ συγγενῶν τινων; ἐνίους καὶ ὑπὸ τῶν ἔγγιστα, ἀδελφῶν, ἢ υἱῶν, ἢ πατέρων; Ἔγωγε πολλούς. Τίς οὖν ἡ αἰτία, δι' ἣν οὐ μόνον οἱ ἐχθροὶ τοὺς ἐχθροὺς ἀδικοῦσιν, ἀλλὰ καὶ οἱ λεγόμενοι φίλοι ἀλλήλους, καὶ νὴ Δία πολλοὶ καὶ τῶν ὄντως ἀναγκαίων; Δῆλον ὡς ἡ κακία τῶν ἀνθρώπων, ὑφ' ἧς ἕκαστος, οἶμαι, καὶ αὐτὸς αὑτῷ ἐστὶ βλαβερός. Πάντας ἄρα τοὺς φίλους φυλάττεσθαι δεῖ, καὶ μὴ πιστεύειν μηδὲν μᾶλλον, ἢ ἂν φίλος, ἢ συνήθης, ἢ αἵματος ἐγγὺς εἶναι δοκῇ; Πάντας, ὡς ὁ λόγος οὗτος φησίν. Οὐκ οὖν ὀρθῶς ἔγραψεν ὁ γράψας τοῦτο τὸ ἔπος,

Νᾶφε, καὶ μέμνησ' ἀπιστεῖν· ἄρθρα ταῦτα τῶν φρενῶν;

Ἴσως ὀρθῶς.

ΠΕΡΙ ΑΦΡΟΣΥΝΗΣ. Δ.

1. (*) Σοφοκλέους.

Ἀλλ' οἱ κακῶς πράσσοντες οὐ κωφοὶ μόνον,
ἀλλ' οὐδ' ὁρῶντες εἰσορῶσι τἀμφανῆ.

2. Εὐριπίδου.

Τὸ μὴ εἰδέναι σε μηδὲν ὧν ἁμαρτάνεις,
ἔκκαυμα τόλμης ἱκανόν ἐστι καὶ θράσους.

3. Ἡσιόδου.

Ἄφρων δ' ὅς κε θέλῃ πρὸς κρείσσονας ἀντιφερίζειν,
νίκης τε στέρεται, πρός τ' αἴσχεσιν ἄλγεα πάσχει.

1. Fragm. inc. 663. 2. Fr. inc. 7. 3. Opp. v. 208.

4. *Μενάνδρου.*

Ἄνοια θνητοῖς δυστύχημ᾽ αὐθαίρετον.

5. *Σοφοκλέους.*

Ὡς δυσπέλαστον ἡ ἀμαθία κακόν.

6. *Μενάνδρου.*

Τί σαυτὸν ἀδικῶν, τὴν τύχην καταιτιᾷ;

7. *Τοῦ αὐτοῦ Στρατιώταις.*

Οὐδεὶς ξύνοιδεν ἐξαμαρτάνων πόσον
ἁμαρτάνει τὸ μέγεθος, ὕστερον δ᾽ ὁρᾷ.

8. *Τοῦ αὐτοῦ.*

Χαλεπόν γε τοιαῦτ᾽ ἐστὶν ἐξαμαρτάνειν,
ἃ καὶ λέγειν ὀκνοῦμεν οἱ πεπραγότες.

9. *Εὐριπίδου Ἰνοῦς.*

Πολλοί γε θνητῶν τῷ θράσει τὰς συμφορὰς
ζητοῦσ᾽ ἀμαυροῦν κἀπικρύπτεσθαι κακά.

10. *Εὐριπίδου Τημενίσιν.*

Ἀσύνετος, ὅστις ἐν φόβῳ μὲν ἀσθενής,
λαβὼν δὲ μικρὸν τῆς τύχης φρονεῖ μέγα.

11. *Τοῦ αὐτοῦ Αἰόλῳ.*

Κακῆς ἀπ᾽ ἀρχῆς γίνεται τέλος κακόν.

12. *Σαπφοῦς. Πρὸς ἀπαίδευτον γυναῖκα.*

Κατθανοῖσα δὲ κεῖσ᾽. οὐδέποκα μναμοσύνα σέθεν
ἔσσετ᾽, οὐδέποκ᾽ εἰς ὕστερον· οὐ γὰρ πεδέχεις ῥόδων
τῶν ἐκ Πιερίας· ἀλλ᾽ ἀφανὴς κὴν ἀΐδα δόμοις
φοιτάσεις, πέδ᾽ ἀμαυρῶν νεκύων ἐκπεποταμένα.

13. *Μενάνδρου.*

(*) *Τυφλόν τι τἀνόητον εἶναί μοι δοκεῖ.*

4. Cleric. p. 204. 5. Fr. inc. 663. 6. Cleric. p. 204. 7. Cleric. p. 166. 8. Cleric. p. 284. 9. Fr. 12. 10. Fr. 16. 11. Fr. 12. 13. Cleric. p. 204.

ιφήμονος.
ιν οἱ τὶ μὴ συνιέντες σοφόν.
ῦ αὐτοῦ.
ὰρ φρονεῖν εὖ, καταφρονεῖν ἐπίστασαι
ποδώκη τὸν τρόπον λίαν φορεῖν.
ς γὰρ οὐδεὶς εὖ βεβουλεῦσθαι δοκεῖ.
σχύλου.
ὑ φόρημ' ἄνθρωπος εὐτυχῶν ἄφρων.
φοκλέους.

Ἡ δὲ μωρία
δελφὴ τῆς πονηρίας ἔφυ.
ριπίδου.
ις ἀμαθεῖ σοφὰ λέγων οὐκ εὖ λέγειν.
ῦ αὐτοῦ.
ὼκὺ τοῦτο καὶ τὸ λαιψηρὸν φρενῶν
ρὰν ἵστησι πολλὴν δὴ βροτούς.
ῦ αὐτοῦ.
σα κλύζει πάντα τἀνθρώπων κακά.
σχύλος ἐν Φρυξί.

* * * *

ι τοι καὶ μωρὸς ἀνὴρ κατακαίριον εἶπεν.
σιόδου Ἡμερῶν καὶ Ἔργων.
μὲν πανάριστος, ὃς αὐτῷ πάντα νοήσῃ,
ιενος τά κ' ἔπειτα καὶ ἐς τέλος ᾖσιν ἀμείνω.]
αὖ κἀκεῖνος, ὃς εὖ εἰπόντι πίθηται.
ιήτ' αὐτὸς νοέῃ, μήτ' ἄλλου ἀκούων

ιgm. 272. 17. Fragm. 663. 18. Bacch. 480. 19
20. Iphig. Taur. 1193. 21. Aeschyli locus haud
dit; unde Gaisf. lacunae posuit signa. — Versum
. λ. laudat A. Gellius II, 6. 22. V. 291.

ἐν θυμῷ βάλληται, ὅδ' αὖτ' ἀχρήϊος ἀνήρ.

23. Σοφοκλέους Αἴαντος.

Οἱ γὰρ κακοὶ γνώμαισι τἀγαθὸν χεροῖν
ἔχοντες οὐκ ἴσασι, πρίν τις ἐκβάλῃ.

24. Τοῦ αὐτοῦ.

Μῶρα γὰρ μῶρος λέγει.

25. Εὐριπίδου.

Ἥκιστα φεύγειν σκαιὸν ἄνδρ' ἐχθρὸν χρεών·
σοφοῖσι δ' εἴκειν καὶ τεθραμμένοις καλῶς.

26. Σοφοκλέους.

Βουλῆς γὰρ οὐδέν ἐστιν ἔχθιον κακῆς.

27. Θεόγνιδος.

Ὅστις τοι δοκέει τὸν πλησίον ἔμμεναι οὐδὲν,
ἀλλ' αὐτὸς μοῦνος ποικίλα δήνε' ἔχειν,
κεῖνός γ' ἄφρων ἐστὶ, νόου βεβλαμμένος ἐσθλοῦ.
ἴσως γὰρ πάντες ποικίλ' ἐπιστάμεθα.
ἀλλ' ὁ μὲν οὐκ ἐθέλει κακοκερδίῃσιν ἕπεσθαι·
τῷ δὲ δολοπλοκίαι μᾶλλον ἔτ' εἰσὶ φίλαι.

28. Μενάνδρου.

Εὐηθία μοι φαίνεται δηλουμένη,
τὸ νοεῖν μὲν ὅσα δεῖ, μὴ φυλάττεσθαι δ' ἃ δεῖ.

29. Ἐπὰν ἐν ἀγαθοῖς εὐνοούμενός τις ὢν
ζητῇ τι κρεῖττον ὧν ἔχει, ζητεῖ κακά.

30. Εὐριπίδου.

Οὐκ ἂν δυναίμην μὴ στέγοντα πιμπλάναι,
σοφοὺς ἐπαντλῶν ἀνδρὶ μὴ σοφῷ λόγους.

31. Τοῦ αὐτοῦ.

23. V. 964. 25. Herc. Fur. 299. 26. Electr. 1047. 27. V. 221. 28. 29. Cleric. p. 204. 30. Fr. inc. 9. 31. Fr. inc. 10

Εὖ γὰρ τόδ' ἴσθι, κεἴ σ' ἐλάνθανεν πάρος,
τὸ σκαιὸν εἶναι πρῶτ' ἀμουσίαν ἔχει.

32. Εὐριπίδου Ἀλεξάνδρου.

Ὅθεν δὲ νικᾶν χρῆν σε, δυστυχεῖς, ἄναξ·
ὅθεν δέ σ' οὐ χρῆν, εὐτυχεῖς· δούλοισι γὰρ
τοῖς σοῖσιν ἥκεις, τοῖς δ' ἐλευθέροισιν οὔ.

33. Εὐπόλιδος.

Ἀλλ' ἀκούετ', ὦ θεαταί, πολλὰ καὶ ξυνίετε
ῥήματ', εὐθὺ γὰρ πρὸς ὑμᾶς πρῶτον ἀπολογήσομαι,
ὅ τι μαθόντες τοὺς ξένους μὲν λέγετε ποιητὰς σοφούς·
ἢν δέ τις τῶν ἐνθάδ' αὐτοῦ, μηδὲ ἓν χεῖρον φρονῶν,
ἐπιτιθῆται τῇ ποιήσει, πάνυ δοκεῖ κακῶς φρονεῖν,
μαίνεταί τε καὶ παραῤῥεῖ τῶν φρενῶν τῷ σῷ λόγῳ.
(*) ἀλλ' ἐμοὶ πείθεσθε, πάντως μεταβαλόντες τους τρόπους,
μὴ φθονεῖθ' ὅτ' ἄν τις ὑμῶν μουσικῇ χαίρῃ νέων.

34. Ῥιανοῦ.

Ἦ ἄρα δὴ μάλα πάντες ἁμαρτίνοοι πελόμεσθα
ἄνθρωποι, φέρομεν δὲ θεῶν ἑτερόῤῥοπα δῶρα
ἀφραδέῃ κραδίῃ. Βιότοιο μὲν ὅς κ' ἐπιδευὴς
στρωφᾶται, μακάρεσσιν ἐπὶ ψόγον αἰνὸν ἰάπτει
ἰχνύμενος· σφετέρην δ' ἀρετὴν καὶ θυμὸν ἀτίζει,
ὐδέ τι θαρσαλέως νοέειν ἔπος, οὔδε τι ῥέξαι
ῥιγώς, ὅθι τ' ἄνδρες ἐχεκτέανοι παρέωσι,
ιί οἱ θυμὸν ἔδουσι κατηφίη καὶ ὀϊζύς.
δὲ κεν εὐόχθῃσι, θεὸς δ' ἐπὶ ὄλβον ὀπάζει
ὶ πολυκοιρανίην, ἐπιλήθεται οὕνεκα γαῖαν
τσὶν ἐπιστείβει, θνητοὶ δέ οἱ εἰσὶ τοκῆες·
' ὑπεροπλίῃ τε καὶ ἁμαρτωλῇσι νόοιο

2. Fr. 7.

ἶσα Διῒ βρομέει, κεφαλὴν δ' ὑπὲρ αὐχένας ἴσχει,
καί περ ἐὼν ὀλίγος, μνᾶται δ' εὔπηχυν Ἀθήνην,
ἠέ τιν' ἀτραπιτὸν τεκμαίρεται οὔλυμπόνδε,
ὥς κε μετ' ἀθανάτοισιν ἀρίθμιος εἰλαπινάζῃ.
ἡ δ' Ἄτη ἁπαλοῖσι μετατρωχῶσα πόδεσσι
ἄκρης ἐν κεφαλῇσιν ἀνώϊστος καὶ ἄφαντος,
ἄλλοτε μὲν γραίῃσι νεωτέρη, ἄλλοτε δ' αὖτε
ὁπλοτέρῃσι γρηῢς ἐφίσταται ἀμπλακίῃσι,
Ζηνὶ θεῶν κρείοντι δίκῃ τ' ἐπίηρα φέρουσα.

35. *Μενάνδρου.*

Οὐκ ἔστ' ἀνοίας οὐδὲν, ὡς ἐμοὶ δοκεῖ,
τολμηρότερον.

36. *Ἡσιόδου.*

Σχέτλιος, ἧ που πολλὰ μεταστοναχίζετ' ὀπίσσω,
ἣν ἄτην ἀχέων, ἡ δ' οὐ παλινάγρετός ἐστιν.

37. *Σοφοκλέους.*

Ἐνταῦθα μέντοι πάντα τἀνθρώπων νοσεῖ,
κακοῖς ὅτ' ἂν θέλωσιν ἰᾶσθαι κακά.

38. *Τοῦ αὐτοῦ.*

Ταῦτ' ἐστὶν ἄλγιστ', ἂν παρὸν θέσθαι καλῶς
αὐτός τις αὑτῷ τὴν βλάβην προσθῇ φέρων.

39. *Μενάνδρου.*

Ὁ μὴ φέρων γὰρ εὖ τι τῶν ἐν τῷ βίῳ
ἀγαθῶν, ἀλόγιστός ἐστιν, οὔ τοι μακάριος.

40. *Μενάνδρου Θετταλῇ.*

Μικρά γε πρόφασίς ἐστι τοῦ πρᾶξαι κακῶς.

41. *Φιλήμονος.*

35. Cleric. p. 206. 36. Scut. 92. 37. Fr. Aload. 2. 38. Fr. Creus. 1. 39. Cleric. p. 206. 40. Cleric. p. 82. 41. Cleric. p. 342.

Ἐπὰν ὁ νοῦς ᾖ μὴ καθεστηκώς τινι,
οὐκ ἔστ᾽ ἀκούειν οὐδὲν αὐτὸν, οὐδ᾽ ὁρᾷν.

42. Ἐπιχάρμου.

Νοῦς ὁρῇ καὶ νοῦς ἀκούει.

43. Κερκίδου.

Πῶς ἐνίδοιεν τὰν σοφίαν πέλας ἑστακυῖαν
ἀνέρες, ὧν τὸ κέαρ
παλῶ σέσακται καὶ δυσεκνίπτω τρυγός;

44. Παροιμία.

Ὄνος λύρας ἤκουε, καὶ σάλπιγγος ὗς.

45. Θεόγνιδος.

Πολλούς τοι κόρος ἄνδρας ἀπώλεσεν ἀφραίνοντας·
γνῶναι γὰρ χαλεπὸν παῦρον, ὅτ᾽ ἐσθλὰ παρῇ.

46. Ῥηγίνου ἐκ τοῦ Περὶ Φιλίας.

Καθάπερ δὲ τὸ τοῦ ἡλίου φῶς οὐκ ἔστι θεάσασθαι ἀσθενεῖ καὶ ἀδυνάτῳ τῇ ὄψει· οὕτω καὶ ἔτι μᾶλλον την ἀλήθειαν οὐκ ἔστιν ἰδεῖν ἀσθενεῖ καὶ ἀδυνάτῳ τῇ διανοίᾳ.

47. Κορνηλιανοῦ κατὰ Βερονίκης.

Ἀλλ᾽ ὅμως τὰ μεγάλα ταῦτα καὶ δεινὰ ὡμολόγει κοίτη καθ᾽ αὑτῆς. Τοῦτο γὰρ αὐτῶν καὶ μόνον τῇ προαιρέσει πρόσεστιν ἀγαθὸν, ὅπερ ἐστὶ μέγιστον (*) τῶν κακῶν, ὅτι περὶ ὧν πράττουσι κακῶς, καὶ παῤῥησιάζονται.

48. Ἰσοκράτους Βουσίριδι.

Γιγνώσκω μὲν οὖν ὅτι τοῖς πλείστοις τῶν νουθετουμένων ἔμφυτόν ἐστι, μὴ πρὸς τὰς ὠφελείας ἀποβλέπειν, ἀλλὰ τοσούτῳ χαλεπώτερον ἀκούειν τῶν λεγομένων, ὅσῳ περ ἂν τις αὐτῶν ἀκριβέστερον ἐξετάζῃ τὰς ἁμαρτίας.

44. V. Menandri fragm. Cleric. p. 198. 45. V. 693. 48. p. 221.

49. *Πλάτωνος ἐκ τοῦ Φαίδωνος.*

Ἀλλὰ πρῶτον μὲν εὐλαβηθῶμεν, τὶ πάθος μὴ πάθωμεν. Τὸ ποῖον; ἦν δ' ἐγώ. Μὴ γενώμεθα, ἦ δ' ὅς, μισολόγοι, ὥσπερ οἱ μισάνθρωποι γιγνόμενοι. Ὡς οὐκ ἔστιν, ἔφη, ὅ τι ἄν τις μεῖζον τούτου κακὸν πάθοι, ἢ λόγους μισήσας. Γίγνεται δὲ ἐκ τοῦ αὐτοῦ τρόπου μισολογία τε καὶ μισανθρωπία· ἥ τε γὰρ μισανθρωπία ἐνδύεται ἐκ τοῦ σφόδρα τινὶ πιστεῦσαι ἄνευ τέχνης, καὶ ἡγήσασθαι παντάπασί γε ἀληθῆ εἶναι καὶ ὑγιῆ καὶ πιστὸν τὸν ἄνθρωπον· ἔπειτα ὀλίγον ὕστερον εὑρεῖν τοῦτον πονηρόν τε καὶ ἄπιστον, καὶ αὖθις ἕτερον. Καὶ ὅτ' ἂν τοῦτο πολλάκις πάθῃ τις, καὶ ὑπὸ τούτων μάλιστα, οὓς ἂν ἡγήσαιτο οἰκειοτάτους καὶ ἑταιροτάτους, τελευτῶν δὲ θαμὰ προσκρούων μισεῖ τε πάντας, καὶ ἡγεῖται οὐδενὸς οὐδὲν ὑγιὲς εἶναι. Ἢ οὐκ ᾔσθησαι σὺ οὕτω τοῦτο γιγνόμενον; Πάνυ γε, ἦν δ' ἐγώ. Οὐκ οὖν, ἦ δ' ὅς, αἰσχρὸν, καὶ δῆλον ὅτι ἄνευ τέχνης τῆς περὶ τὰ ἀνθρώπεια ὁ τοιοῦτος χρῆσθαι ἐπεχείρει τοῖς ἀνθρώποις; Εἰ γάρ που μετὰ τέχνης ἐχρῆτο, ὥσπερ ἔχει, οὕτως ἂν ἡγήσατο, τοὺς μὲν χρηστοὺς καὶ πονηροὺς ὀλίγους εἶναι σφόδρα ἑκατέρους, τοὺς δὲ μεταξὺ τοὺς πλείστους.

50. *Ἐν ταὐτῷ.*

Ὡς κινδυνεύω ἐγὼ ἐν τῷ παρόντι, περὶ αὐτοῦ τούτου οὐ φιλοσόφως ἔχειν, ἀλλ' ὥσπερ οἱ πάνυ ἀπαίδευτοι, φιλονείκως. Καὶ γὰρ ἐκεῖνοι ὅτ' ἂν περί του ἀμφισβητῶσιν, ὅπῃ μὲν ἔχει περὶ ὧν ἂν ὁ λόγος ᾖ, οὐ φροντίζουσιν· ὅπως δὲ ἃ αὐτοὶ ἔθεντο, ταῦτα δόξει τοῖς παροῦσι, τοῦτο προθυμοῦνται.

49. p. 89. D. 50. p. 91. A.

51. *Δημοσθένους.*

Δημοσθένης ὁ ῥήτωρ θεασάμενός τινα δημαγωγὸν ἀφυῆ μέγα βοῶντα, ἔφη· Ἀλλ' οὐ τὸ μέγα εὖ ἐστι, τὸ δὲ εὖ μέγα.

52. *Κράτητος.*

Κράτης ἀπείκαζε τοὺς ἀνοήτους τῶν ἀνθρώπων τοῖς τρυπάνοις· ἄνευ γὰρ δεσμοῦ καὶ ἀνάγκης μηδὲν ἐθέλειν τῶν δεόντων ποιεῖν.

53. *Δημοκρίτου.*

Ἀνθρώποισι κακὰ ἐξ ἀγαθῶν φύεται· ἐπήν τις τἀγαθὰ μὴ 'πίστηται ποδηγεῖν, μηδὲ ὀχεῖν εὐπόρως.

54. *Βίωνος.*

Βίων ἔλεγε τοὺς γραμματικους ζητοῦντας περὶ τῆς Ὀδυσσέως πλάνης μὴ ἐξετάζειν τὴν ἰδίαν, μηδὲ καθορᾶν, ὅτι καὶ ἐν αὐτῷ τούτῳ πλανῶνται, πονοῦντες περὶ τὰ μηδὲν χρήσιμα.

55. *Πλάτωνος ἐκ τοῦ Κλειτοφῶντος.*

Καὶ ὁπότ' ἂν αὖ φῇς τοὺς ἀσκοῦντας μὲν τὰ σώματα, τῆς δὲ ψυχῆς ἠμεληκότας, ἕτερόν τι πράττειν τοιοῦτον, τοῦ μὲν ἄρξοντος ἀμελεῖν, περὶ δὲ τὸ ἀρξόμενον ἐσπουδακέναι.

56. *Ἡρακλείτου.*

Κακοὶ γίνονται ὀφθαλμοὶ καὶ ὦτα ἀφρόνων ἀνθρώπων ψυχὰς βαρβάρους ἐχόντων.

57. *Σωκράτους.*

Ὁ μὲν δειλὸς τῆς πατρίδος, ὁ δὲ φιλόδοξος τῆς πατρῴας οὐσίας ἐστὶ προδότης.

58. (*) *Οἱ δραπέται, κἂν μὴ διώκωνται, φοβοῦνται· οἱ δὲ ἄφρονες, κἂν μὴ κακῶς πράττωσι, ταράττονται.*

55. p. 407. E.

59. Ἐν μὲν ταῖς μέθαις παροινοῦσιν, ἐν δὲ ταῖς ἀτυχίαις παρανοοῦσιν οἱ ἀνόητοι.

60. Οὔθ' οἱ ἄμουσοι τοῖς ὀργάνοις, οὔθ' οἱ ἀπαίδευτοι ταῖς ἀτυχίαις δύνανται συναρμόσασθαι.

61. Τῷ τῶν ἀπαιδεύτων βίῳ, καθάπερ ὑποκριτῇ, πολλὰ τύφου μετενδύματα παράκειται.

62. Τοῖς ἄφροσιν, ὥσπερ τοῖς παιδίοις, μικρὰ πρόφασις εἰς τὸ κλαίειν ἱκανή.

63. Οἱ μὲν ξένοι ἐν ταῖς ὁδοῖς, οἱ δὲ ἀπαίδευτοι ἐν τοῖς πράγμασι πλανῶνται.

64. Ταὐτόν ἐστιν ἀῤῥωστοῦντι φορτίον ἀναθέσθαι καὶ ἀπαιδεύτοις εὐτυχίαν.

65. Οὔτε πλέοντας παρὰ τόπον ὁρμεῖν ἀσφαλὲς, οὔτε ζῶντας παρὰ τὸν νόμον βιοῦν ἀκίνδυνον.

66. Ὁ μὲν Πρωτεὺς τῇ μορφῇ, ὁ δ' ἀπαίδευτος τῇ ψυχῇ παρ' ἕκαστον ἀλλοιοῦται.

67. Πολλοὺς ὥσπερ ἀσθενοῦντας, οὕτω καὶ εὐτυχοῦντας τὸ πλῆθος τῶν παρακειμένων λυπεῖ.

68. Φίλιππος τοὺς Ἀθηναίους εἴκαζε τοῖς ἑρμαῖς, ὡς στόμα μόνον ἔχουσι καὶ αἰδοῖα μεγάλα.

69. Δημάδου.

Δημάδης τοὺς Ἀθηναίους εἴκαζεν αὐλοῖς, ὧν εἴ τις ἀφέλοι τὴν γλῶτταν, τὸ λοιπὸν οὐδέν ἐστι.

70. Θεόκριτος γραμματοδιδασκάλῳ φαύλως ἀναγινώσκοντι προσελθὼν εἶπε· Διὰ τί γεωμετρεῖν οὐ διδάσκεις; Τοῦ δ' εἰπόντος, ὅτι οὐκ οἶδα· Καὶ τί τοῦτ'; εἶπεν· οὐδὲ γὰρ ἀναγινώσκειν.

71. Δημοκρίτου.

Εἴδωλα αἰσθητικὰ καὶ κόσμῳ διαπρεπέα πρὸς θεωρίην, ἀλλὰ καρδίης κενεά.

72. Λήθη τῶν ἰδίων κακῶν θρασύτητα γεννᾷ.

73. Ἀνοήμονες ῥυσμοῦνται τοῖς τῆς τύχης κέρδεσιν· οἱ δὲ τῶν τοιῶνδε δαήμονες τοῖς τῆς σοφίης.

74. Τὸ χρῆζον οἶδεν ὁκόσον χρήζει· ὁ δὲ χρήζων, οὐ γινώσκει.

75. Ἀνοήμονες τὸ ζῆν ὡς στυγέοντες, ζῆν ἐθέλουσι δείματι ἀΐδεω.

76. Ἀνοήμονες βιοῦσιν, οὐ τερπόμενοι βιοτῇ.

77. Ἀνοήμονες νεότητος ὀρέγονται, οὐ τερπόμενοι δὲ νεότητι.

78. Ἀνοήμονες τῶν ἀπεόντων ὀρέγονται· τὰ δὲ παρεόντα καὶ παρῳχημένων κερδαλεώτερα ἐόντα ἀμαλδύνουσιν.

79. Ἄνθρωποι τὸν θάνατον φεύγοντες διώκουσιν.

80. Ἀνοήμονες οὐδὲν ἀνδάνουσιν ἐν ὅλῃ τῇ βιοτῇ.

81. Ἀνοήμονες θάνατον δεδοικότες, γηράσκειν ἐθέλουσι.

82. Δόξα καὶ πλοῦτος ἄνευ ξυνέσιος οὐκ ἀσφαλέα κτήματα.

83. Πολλοὶ πολυμαθέες νόον οὐκ ἔχουσι.

84. Διογένης.

Ἐπεὶ δὲ ἐν τῇ στοᾷ ἀνάπαλιν περιπατοῦντος αὐτοῦ ἐγέλων τινὲς, Εἶτ᾽ οὐκ αἰσχύνεσθε, εἶπεν, ὑμεῖς τὴν ἐν τῷ βίῳ ὁδὸν ἀνάπαλιν πορευόμενοι, ἐμοῦ τὴν ἐν τῷ περιπατεῖν κατεγνωκότες;

85. Σωκράτης ἰδὼν μειράκιον πλούσιον καὶ ἀπαίδευτον, Ἰδοὺ, ἔφη, χρυσοῦν ἀνδράποδον.

86. (*) Διογένης ἔλεγε τοὺς ἀνθρώπους τὰ μὲν πρὸς τὸ ζῆν πορίζεσθαι, τὰ δὲ πρὸς τὸ εὖ ζῆν οὐ πορίζεσθαι.

87. Ἀριστοτέλους.

Ἀριστοτέλης τοὺς τὰ ἐναργῆ πράγματα πειρωμένους

δεικνύναι, ὅμοιον ἔφη ποιεῖν τοῖς διὰ λύχνου τὸν ἥλιον φιλοτιμουμένοις δεικνύναι.

88. *Βίωνος.*

Βίων ἐρωτηθεὶς, τί ἐστιν ἄνοια, εἶπε, Προκοπῆς ἐμπόδιον.

89. *Στίλπωνος Σωκρατικοῦ.*

Στίλπων ἐρωτηθεὶς τί ἰσχυρότερον ἀνδριάντος, Ἄνθρωπος, εἶπεν, ἀναίσθητος.

90. *Κλεάνθους.*

Κλεάνθης ἔφη τοὺς ἀπαιδεύτους μόνῃ τῇ μορφῇ τῶν θηρίων διαφέρειν.

91. *Φαβωρίνου.*

Φαβωρῖνος εἶπε, τοὺς ἀνθρώπους πῇ μὲν εἶναι γελοίους, πῇ δὲ ἐλεεινοὺς, πῇ δὲ μισητούς· γελοίους μὲν, θρασύτητι μειζόνων ὀρεγομένους· μισητοὺς δὲ, ἐπιτυχόντας· ἐλεεινοὺς δὲ, ἁμαρτάνοντας· ζηλωτοὺς δὲ οὐδέποτε.

92. *Ἐπικτήτου.*

Εἰς συμπόσιον μὲν οὖν παρακληθέντες τῷ παρόντι χρώμεθα· εἰ δέ τις κελεύοι τὸν ὑποδεχόμενον ἰχθῦς αὐτῷ παρατιθέναι, ἢ πλακοῦντας, ἄτοπος ἂν δόξειεν· ἐν δὲ τῷ κόσμῳ αἰτοῦμεν τοὺς θεοὺς ἃ μὴ διδόασι, καὶ ταῦτα πολλῶν ὄντων, ἅ γε ἡμῖν δεδώκασι.

93. *Τοῦ αὐτοῦ.*

Χαρίεντες, ἔφη, εἰσὶν οἱ μέγα φρονοῦντες ἐπὶ τοῖς οὐκ ἐφ᾽ ἡμῖν. Ἐγώ σου, φησὶ, κρείττων εἰμί· ἀγροὺς γὰρ ἔχω πολλοὺς, σὺ δὲ λιμῷ παρατείνῃ· ἄλλος λέγει, Ἐγὼ ὑπατικός εἰμι ἄλλος, Ἐγὼ ἐπίτροπος· ἄλλος, Ἐγὼ οὔλας τρίχας ἔχω. Ἵππος δ᾽ ἵππῳ οὐ λέγει, ὅτι ἐγὼ κρείττων

92. Fragm. 15. 93. Fragm. 16.

εἰμί σου· πολὺν γὰρ κέκτημαι χιλὸν καὶ κριθὰς πολλὰς, καὶ χαλινοί μοι εἰσὶ χρυσοῖ καὶ ἐφίππια ποικίλα· ἀλλ' ὅτι ὠκύτερός σου εἰμί· καὶ πᾶν ζῶον κρεῖττον καὶ χεῖρόν ἐστιν ἐκ τῆς ἑαυτοῦ ἀρετῆς καὶ κακίας. Ἆρ' οὖν ἀνθρώπου μόνου ἀρετὴ οὐκ ἔστιν; ἀλλὰ δεῖ ἡμᾶς εἰς τρίχας ἀφορᾶν καὶ τὰ ἱμάτια καὶ τοὺς πάππους;

94. Τοῦ αὐτοῦ.

Τῷ μὲν ἰατρῷ μηδὲν συμβουλεύοντι ἄχθονται οἱ κάμνοντες, καὶ ἡγοῦνται ἀπεγνῶσθαι ὑπ' αὐτοῦ· πρὸς δὲ τὸν φιλόσοφον διὰ τί οὐκ ἄν τις οὕτω διατεθείη, ὥστε οἰηθῆναι ἀπεγνῶσθαι ὑπ' αὐτοῦ σωφρονήσειν, εἰ μηδὲν λέγοι τι πρὸς αὐτὸν τῶν χρησίμων;

95. Τοῦ αὐτοῦ.

Οἱ τὸ σῶμα εὖ διακείμενοι, καὶ καύματα καὶ ψύχη ὑπομένουσιν· οὕτω δὲ καὶ οἱ τὴν ψυχὴν καλῶς διακείμενοι, καὶ ὀργὴν καὶ λύπην καὶ περιχάρειαν καὶ τἄλλα πάθη φέρουσι.

96. Πλάτων.

Βουλοίμην ἄν, ὦ Σώκρατες, ἀλλ' ὀῤῥωδῶ μὴ τοὐναντίον γένηται· ἀτεχνῶς γάρ μοι δοκεῖ ἀφ' ἑστίας ἄρχεσθαι κακουργεῖν τὴν πόλιν, ἐπιχειρῶν ἀδικεῖν σε. Καί μοι λέγε, τί καὶ ποιοῦντά σε φησὶ διαφθείρειν τοὺς νέους, Ἄτοπα, ὦ θαυμάσιε, ὡς οὕτως ἀκοῦσαι· φησὶ γάρ με ποιητὴν εἶναι θεῶν· καὶ ὡς καινοὺς ποιοῦντα θεοὺς, τοὺς δ' ἀρχαίους οὐ νομίζοντα ἐγράψατο.

97. Ἐν ταὐτῷ.

Ἀθηναίοις γὰρ, ὡς ἐμοὶ δοκεῖ, οὐ σφόδρα μέλει ἄν τινα δεινὸν οἴωνται, μὴ μέντοι διδασκαλικὸν τῆς αὐτοῦ σοφίας· ὃν δ' ἂν καὶ ἄλλους οἴωνται ποιεῖν τοιούτους,

94. Fr. 17. 95. Fr. 18. 96. Euthyphr. p. 3. A. 97. Ib. p. 3. C.

(*) θυμοῦνται, εἴτ᾿ οὖν φθόνῳ, ὡς σὺ λέγεις, εἴτε δι᾿ ἄλλο τι.

98. *Πλάτωνος ἐκ τοῦ Εὐθύφρονος.*

Ψυχὴν ἀνόητον αἰσχρὰν καὶ ἄμετρον θετέον.

99. *Νόσον μὲν ψυχῆς ἄνοιαν συγχωρητέον· δύο δὲ ἀνοίας γένη τὸ μὲν μανίαν, τὸ δὲ ἀμαθίαν.*

100. *Εὐσεβίου.*

Ἄνθρωποι πολυμαθίης ἔχειν δόξαν ἢ τοῦ ἀληθίζεσθαι ἔρωτα πλεῦνα ἐκτέαται. Πολλοὶ γοῦν τοῖς πρὸ ἑωυτῶν ἐναντίας δόξας συστησάμενοι, τὴν γνῶσιν τοῦ ἀληθέος περὶ τῶν ἀναγκαιοτάτων ἀφείλοντο τῷ τὴν πίστιν αὐτῶν μὴ ἐν βεβαίῳ ἑστάναι, ὑπὸ δὲ τοῦ ἀπὸ τῆς προτέρης δόξης περιτρέψαι εἰς τοὐναντίον, λόγον παρασκευάσαντες ἐν τῷ ἀσταθμητοτάτῳ αἰωρέεσθαι.

101. *Τοῦ αὐτοῦ.*

Πολλοὶ τῶν ἀνθρώπων ἐν ταῖς συζητήσεσι τῶν πραγμάτων, ὁμοίως τοῖς ἀλόγοις τῶν ζώων, ὥσπερ ἐκεῖνα μαχόμενα, οὕτω καὶ αὐτοὶ μούνου τοῦ νικᾶν μεταποιέονται· ὅκως δὲ (τοῦ περ χρὴ πάντα ἄνδρα προμηθέεσθαι, καὶ λέγοντα καὶ πρήσσοντα) μὴ παρὰ τὸ ξυμφέρον καὶ σφέων αὐτῶν, καὶ τῶν παρεόντων, καὶ ὥστε μὴ τὸ ἀληθὲς αὐτὸ βλάψαι, οὐκέτι λόγον τούτου ποιέονται.

102. *Ἀνθρώποισιν ἔριδες προσφιλέες· καὶ τοῦ περὶ παντὸς τοῦ προτεθέντος ἀντιλέγοντας ἐθέλειν κρατέειν, ἄπλετος καὶ ἄλογος ἐπιθυμίη· ὁπότε πολλοὶ οὐκ αἰδέονται, καὶ κατὰ τῶν σπουδαιεστάτων, καὶ τῶν οὐ χρὴ τῷ χείρονι λόγῳ νικᾶν, νικῶντες ἀξίην κεκλῆσθαι νίκην Καδμηΐην.*

103. *Ἄνθρωποι τοὺς μὲν παρὰ φύσιν καὶ ἐν τεράτων*

99. Tim. p. 86. B

λόγῳ ἐόντας ἀσπάζονται, καὶ μεγάλων χρημάτων ὠνεόμενοι, ὡς ἐπὶ μεγίστῳ κτήματι χαίρουσι καὶ μεγαλοφρονέονται· περὶ δὲ τὰ σπουδαιότατα καὶ τὰ σμικρὰ ἄχθονται ἀναλίσκοντες.

104. Οἱ πλεῦνες τῶν ἀνθρώπων περὶ πάντα τὰ λοιπὰ φειδωλοὺς σφέας παρεχόμενοι, καὶ εἰ δαπανοῖεν ἀσχάλλοντες, ὑπὲρ τοῦ παρὰ τῶν δήμων κροτηθῆναι καὶ τὰ ἐόντα σφι πάντα ἡδέως προΐενται.

105. Οἱ μάταιοι τῶν ἀνθρώπων, τοὺς μὲν μεγάλα χρήματα ἔχοντας καὶ φαύλους ἐόντας τιμῶσί τε καὶ τεθωυμάκασι· τῶν δὲ σπουδαίων, ἐπειδ' ἂν ἀχρηματίην καταγνῶσιν, ὑπερφρονέουσιν.

106. Ἐκ τῶν Ἀριστωνύμου Τομαρίων.

Πολλοὶ ἀδικηθέντες ὑπὸ ῥητόρων τοὺς υἱοὺς ῥήτορας διδάσκουσιν· οὐδεὶς δὲ ἀδικηθεὶς ὑπὸ λύκου αὐτὸς λύκος γίνεται καὶ ἀντιδάκνει.

107. Ζήνωνος.

Ζήνων δὲ ἔφη, γελοῖον ἑκάστους μὲν τοῖς πράγμασιν, ὡς δεῖ ζῆν, μὴ προσέχειν, ὡς οὐκ εἰδότων· τὸν δὲ παρὰ πάντων ἔπαινον θαυμάζειν, ὡς ἐχόμενον κρίσεως.

108. Σωκράτους.

Οἱ μὲν ἀκρατεῖς ἐν ταῖς ἀῤῥωστίαις, οἱ δὲ ἄφρονες ἐν ταῖς ἀτυχίαις εἰσὶ δυσθεράπευτοι.

109. Πυθαγόρου.

Θυηπολίαι μὲν ἀφρόνων πυρὸς τροφή· τὰ δὲ ἀναθήματα ἱεροσύλων χορηγία.

110. Ἐκ τῶν Ἀρίστωνος Ὁμοιωμάτων.

Ἀρίστων ὁ Χῖος τοὺς περὶ τὰ ἐγκύκλια μαθήματα πονουμένους, ἀμελοῦντας δὲ φιλοσοφίας, ἔλεγεν ὁμοίους εἶ-

ναι τοῖς μνηστῆρσι τῆς Πηνελόπης, οἳ ἀποτυγχάνοντες ἐκείνης περὶ τὰς θεραπαίνας ἐγίνοντο.

111. (*) Ὁ αὐτὸς τοὺς πολλοὺς εἴκαζε τῷ Λαέρτῃ, ὅστις τῶν κατὰ τὸν ἀγρὸν ἐπιμελούμενος πάντων, ὀλιγώρως εἶχεν ἑαυτοῦ· καὶ γὰρ τούτους τῶν κτημάτων πλείστην ἐπιμέλειαν ποιουμένους περιορᾶν τὴν ψυχὴν ἑαυτῶν πλήρη παθῶν ἀγρίων οὖσαν.

112. Διογένους.

Διογένης ἔλεγε, διαπαλαίοντας μὲν πολλοὺς ὁρᾶν καὶ διατρέχοντας, διακαλοκαγαθιζομένους δὲ οὔ.

113. Πλάτωνος.

Ἆρα λέγεις τὸν τῶν καλῶν ἐπιθυμοῦντα ἀγαθῶν ἐπιθυμητὴν εἶναι; Μάλιστά γε. Ἆρα ὡς ὄντων τινῶν, οἳ τῶν κακῶν ἐπιθυμοῦσιν, ἑτέρων δὲ, οἳ τῶν ἀγαθῶν; Οὐ πάντες, ὦ ἄριστε, δοκοῦσί σοι τῶν ἀγαθῶν ἐπιθυμεῖν; Οὐκ ἔμοιγε. Ἀλλά τινες τῶν κακῶν; Ναί. Οἰόμενοι τὰ κακὰ ἀγαθὰ εἶναι λέγεις, ἢ καὶ γινώσκοντες ὅτι κακά εἰσιν ὅμως ἐπιθυμοῦσιν αὐτῶν; Ἀμφότερα ἔμοιγε δοκεῖ. Ἦ γὰρ δοκεῖ τις σοὶ, ὦ Μένων, γιγνώσκων τὰ κακὰ ὅτι κακά ἐστιν, ὅμως ἐπιθυμεῖν αὐτῶν; Μάλιστα. Τί ἐπιθυμεῖν λέγεις; ἢ γενέσθαι αὐτῷ; Γενέσθαι· τί γὰρ ἄλλο; Πότερον ἡγούμενος τὰ κακὰ ὠφελεῖν ἐκεῖνον ᾧ ἂν γένηται, ἢ γιγνώσκων τὰ κακὰ, ὅτι βλάπτει ᾧ ἂν παρῇ; Εἰσὶ μὲν οἱ ἡγούμενοι τὰ κακὰ ὠφελεῖν, εἰσὶ δὲ καὶ οἱ γιγνώσκοντες ὅτι βλάπτει. Ἦ καὶ δοκοῦσί σοι γιγνώσκειν τὰ κακὰ, ὅτι κακά ἐστιν, οἱ ἡγούμενοι τὰ ὠφελεῖν; Οὐ πάνυ μοι δοκεῖ τοῦτό γε. Οὐκ οὖν δῆλον, ὅτι οὗτοι μὲν οὐ τῶν κακῶν ἐπιθυμοῦσιν οἱ ἀγνοοῦντες αὐτὰ, ἀλλ' ἐκείνων, ἃ ᾤοντο ἀγαθὰ εἶναι· ἔστι δὲ ταῦτά γε κακά·

113. Men. p. 77. B.

ὥστε οἱ ἀγνοοῦντες αὐτὰ καὶ οἰόμενοι ἀγαθὰ εἶναι, δῆλον ὅτι τῶν ἀγαθῶν ἐπιθυμοῦσιν· ἢ οὔ; Κινδυνεύουσιν οὗτοί γε. Τί δαί; οἱ τῶν κακῶν μὲν ἐπιθυμοῦντες, ὥς φῂς σὺ, ἡγούμενοι δὲ τὰ κακὰ βλάπτειν ἐκεῖνον, ᾧ ἂν γίγνηται, γιγνώσκουσι δήπου ὅτι βλαβήσονται ὑπ᾿ αὐτῶν; Ἀνάγκη. Ἀλλὰ τοὺς βλαπτομένους οὗτοι οὐκ οἴονται ἀθλίους εἶναι, καθόσον βλάπτονται; Καὶ τοῦτο ἀνάγκη. Τοὺς δὲ ἀθλίους οὐ κακοδαίμονας; Οἶμαι ἔγωγε. Ἔστιν οὖν ὅστις βούλεται ἄθλιος καὶ κακοδαίμων εἶναι; Οὔ μοὶ δοκεῖ, ὦ Σώκρατες. Οὐκ ἄρα βούλεται τὰ κακὰ, ὦ Μένων, οὐδεὶς, εἴπερ μὴ βούλεται τοιοῦτος εἶναι. Τί γὰρ ἄλλο ἐστὶν ἄθλιον εἶναι, ἢ ἐπιθυμεῖν τε τῶν κακῶν καὶ κτᾶσθαι; Κινδυνεύεις ἀληθῆ λέγειν, ὦ Σώκρατες, καὶ οὐδεὶς βούλεται τὰ κακά.

114. Πλάτωνος ἐκ τῆς πρὸς τοὺς Δίωνος οἰκείους ἐπιστολῆς.

Νῦν δὲ ἤ πού τις δαίμων, ἤ τις ἀλιτήριος ἐμπεσὼν ἀνομίᾳ καὶ ἀθεότητι, καὶ τὸ μέγιστον τόλμαις ἀμαθίας, ἐξ ἧς πάντα κακὰ πᾶσιν ἐῤῥίζωται καὶ βλαστάνει, καὶ εἰς ὕστερον ἀποτελεῖ καρπὸν τοῖς γεννήσασι πικρότατον, αὕτη πάντα τὸ δεύτερον ἀνέτρεψέ τε καὶ ἀπώλεσεν.

115. Σωκράτους.

Ὁ μὲν δειλὸς καθ᾿ ἑαυτοῦ τὰ ὅπλα ἔχει· ὁ δὲ ἀνόητος τὰ χρήματα.

116. Οὔθ᾿ ὁ αὐστηρὸς οἶνος εἰς πόσιν εὔθετος, οὔθ᾿ ὁ ἄγροικος τρόπος εἰς ὁμιλίαν.

117. Πλουτάρχου ἐκ τοῦ Περὶ Εὐθυμίας.

Ἀλλ᾿ ὥσπερ οἱ δειλοὶ καὶ ναυτιῶντες ἐν τῷ πλεῖν ἀνομοιότερον οἰόμενοι διάξειν, ἐὰν εἰς (*) γαῦλον ἐξ ἀκάτου,

114. p. 336. B. 117. T. II. p. 466. B.

καὶ πάλιν ἐὰν εἰς τριήρη μεταβῶσιν, οὐδὲν περαίνουσι, τὴν χολὴν καὶ τὴν δειλίαν συμμεταφέροντες ἑαυτοῖς· οὕτως αἱ τῶν βίων ἀντιμεταλήψεις οὐκ ἐξαίρουσι τῆς ψυχῆς τὰ λυποῦντα καὶ ταράττοντα· ταῦτα δέ ἐστιν ἀπειρία πραγμάτων, ἀλογιστία, τὸ μὴ δύνασθαι, μηδὲ ἐπίστασθαι χρῆσθαι τοῖς παροῦσιν ὀρθῶς. Ταῦτα καὶ πλουσίους χειμάζει καὶ πένητας, ταῦτα καὶ γεγαμηκότας ἀνιᾷ, καὶ ἀγάμους· διὰ ταῦτα φεύγουσι τὴν ἀγορὰν, εἶτα τὴν ἡσυχίαν οὐ φέρουσι· διὰ ταῦτα προαγωγὰς ἐν αὐλαῖς διώκουσι, καὶ παρελθόντες εὐθὺς βαρύνονται.

Δυσάρεστον οἱ νοσοῦντες ἀπορίας ὕπο·

καὶ γὰρ ἡ γυνὴ λυπεῖ, καὶ τὸν ἰατρὸν αἰτιῶνται, καὶ δυσχεραίνουσι πρὸς τὸ κλινίδιον.

φίλων δ', ὅ τ' ἐλθὼν λυπρὸς, ὅ τ' ἀπιὼν βαρὺς,

ὡς ὁ Ἴων φησίν. Εἶτα τῆς νόσου διαλυθείσης, καὶ κράσεως ἑτέρας ἐγγινομένης, ἦλθεν ἡ ὑγεία, φίλα πάντα ποιοῦσα καὶ προσηνῆ· ὁ γὰρ χθὲς ὠὰ καὶ ἀμύλια καὶ σίτινον ἄρτον διαπτύων, σήμερον αὐτόπυρον ἐπ' ἐλαίης ἢ κάρδαμον ἐσθίει, καὶ προθύμως. Τοιαύτην ὁ λογισμὸς εὐκολίαν καὶ μεταβολὴν ἐγγενόμενος ποιεῖ πρὸς τὸν βίον.

118. Πλάτωνος ἐκ τοῦ Ἀλκιβιάδου β'.

Ἆρ' οὖν τούτους φρονίμους ὑπολαμβάνεις, οἳ ἂν εἰδῶσιν ἅττα δεῖ πράττειν ἢ λέγειν; Ἔγωγε. Ἄφρονας δὲ ποτέρους; ἆρά γε τοὺς μηδ' ἕτερα τούτων εἰδότας; Τούτους. Οὐκ οὖν οἵ γε μὴ εἰδότες μηδ' ἕτερα τούτων, λήσουσιν αὐτοὺς καὶ λέγοντες καὶ πράττοντες ἅττα μὴ δεῖ; Φαίνεται.

119. Σωκράτους.

118. p. 140. E.

Οὔτε τὰ τοῦ Ἀχιλλέως ὅπλα τῷ Θερσίτῃ, οὔτε τὰ τῆς ψυχῆς ἀγαθὰ τῷ ἄφρονι ἁρμόττει.

120. Νοσοῦντος δίαιτα, καὶ ἄφρονος εὐτυχία πολὺ ἔχει τὸ δυσάρεστον.

121. Αἱ μὲν βρονταὶ μάλιστα τοὺς παῖδας, αἱ δ' ἀπειλαὶ τοὺς ἄφρονας καταπλήττουσιν.

ΠΕΡΙ ΣΩΦΡΟΣΥΝΗΣ. Ε.

1. (*) Μενάνδρου Γεωργῷ.
Οὗτος κράτιστός ἐστ' ἀνήρ, ὦ Γοργία,
ὅστις ἀδικεῖσθαι πλεῖστ' ἐπίσταται βροτῶν.

2. Ἐγὼ δ' οὐδὲν πρεσβύτερον νομίζω
τῆς σωφροσύνης, ἐπεὶ
τοῖς ἀγαθοῖς ἀεὶ ξύνεστι.

3. Φόβος δὲ τὰ θεῖα τοῖσι σώφροσιν βροτῶν.

4. Μὴ πλοῦτον εἴπῃς· οὐχὶ θαυμάζω θεόν,
ὃν καὶ κάκιστος ῥᾳδίως ἐκτήσατο.

5. Οὐκ ἔστ' ἀπ' ἔργων μὴ καλῶν ἔπη καλά.

6. Αἶ αἶ· τόδ' ἤδη θεῖον ἀνθρώποις κακόν,
ὅτ' ἄν τις εἰδῇ τἀγαθόν, χρῆται δὲ μή.

7. Ἐπεὶ τί δεῖ βροτοῖσι, πλὴν δυοῖν μόνον,
Δήμητρος ἀκτῆς, πώματός θ' ὑδρηχόου;

8. Εἱμαρμένον δὲ τῶν κακῶν βουλευμάτων
κακὰς ἀμοιβάς ἐστι καρποῦσθαι βροτοῖς.

9. Μενάνδρου.
Ταμιεῖόν ἐστιν ἀρετῆς ἡ σωφροσύνη.

1. Cleric. p. 32. 2. Eur. Fr. inc. 11. 4. Eur. Aeol. fr. 5. 5. Soph. fr. inc. 664. 6. Eur. Chrysipp. 2. 7. Euripid. Fr. inc. 14. Musgr. 8. Eur. Oed. fr. 4. Musgr. 9. Cleric. p. 206.

10. [Εὔτακτον εἶναι τἀλλότρια δειπνοῦντα δεῖ.]

11. Ἡ χάριεν ἔστ' ἄνθρωπος, ἂν ἄνθρωπος ᾖ.

12. [Κλύειν τὸν ἐσθλὸν ἄνδρα χρὴ τῶν ἐν τέλει.]

13. Σοφοκλέους.

Ὡς ἡμέρα κλίνει τε κἀνάγει πάλιν
ἅπαντα τἀνθρώπεια· τοὺς δὲ σώφρονας
θεοὶ φιλοῦσι, καὶ στυγοῦσι τοὺς κακούς.

14. Σοφοκλέους.

Χαίρειν ἐπ' αἰσχραῖς ἡδοναῖς οὐ χρή ποτε.

15. Εὐριπίδης Βάκχαις.

Οὐχ ὁ Διόνυσος μὴ σωφρονεῖν ἀναγκάσῃ
γυναῖκας εἰς τὴν Κύπριν, ἀλλ' ἐν τῇ φύσει
τὸ σωφρονεῖν ἔνεστιν εἰς τὰ πάντ' ἀεί.

16. Τοῦ αὐτοῦ Ἱππολύτῳ.

Ὦ μάκαρ, οἵας ἔλαχες τιμὰς,
Ἱππόλυθ' ἥρως, διὰ σωφροσύνην.
οὔ ποτε θνητοῖς ἀρετῆς ἄλλη
δύναμις μείζων· ἦλθε γὰρ ἢ πρόσθ'
ἢ μετόπισθεν
τῆς εὐσεβίας χάρις ἐσθλή.

17. Εὐριπίδου.

Τὰς συμφορὰς γαρ τῶν κακῶς πεπραγότων
οὐ πώποθ' ὕβρισ', αὐτὸς ὀῤῥωδῶν παθεῖν.

18. Δυοῖν λεγόντοιν, θατέρου θυμουμένου,
ὁ μὴ ἀντιτείνων τοῖς λόγοις σοφώτερος.

19. Στέργοι δέ με σωφροσύνα
δώρημα κάλλιστον θεῶν.

12. Sophocl. Ai. 1352 13. Ai. 131. 14. Fr. inc. 665. 15. V. 314. 16 Fr. 17. 17. Fr. Androm. 19. 18. Protes. fr. 2. 19. Eur. Med. 641

20. Φεῦ φεῦ· τὸ σῶφρον ὡς ἁπανταχῆ καλὸν,
καὶ δόξαν ἐσθλὴν ἐν βροτοῖς κομίζεται.

21. Εὐριπίδου Θησέως.

Ἀλλ' ἔστι δή τις ἄλλος ἐν βροτοῖς ἔρως
ψυχῆς δικαίας σώφρονός τε κἀγαθῆς.

22. Λίνου.

Φράζεο δὴ σπουδὴν ἐντυνάμενος δι' ἀκουῆς
μύθων ἡμετέρων, ἀτραπὸν περὶ παντὸς ἀληθῆ,
(*) κῆρας ἀπωσάμενος πολυπήμονας, αἵ τε βεβήλων
ὄχλον ἀνιστῶσαι, ἅταις περὶ πάντα πεδῶσι
παντοίαις, μορφῶν χαλεπῶν ἀπατήματ' ἔχουσαι.
τὰς μὲν ἀπὸ ψυχῆς εἴργειν φυλακαῖσι νόοιο.
οὗτος γάρ σε καθαρμὸς ὄντως δικαίως ὁσιεύσει,
εἴ κεν ἀληθείῃ μισέεις ὀλοὸν γένος αὐτῶν,
νηδὺν μὲν πρώτιστ' αἰσχρῶν δώτειραν ἁπάντων,
ᾗ ἐπιθυμία ἡνιοχεῖ μάργοισι χαλινοῖς.

23. (*) Δημοκρίτου.

Νόμῳ καὶ ἄρχοντι καὶ σοφωτέρῳ εἴκειν κόσμιον.

24. Ἄριστον ἀνθρώπῳ τὸν βίον διάγειν, ὡς πλεῖστα εὐθυμηθέντι καὶ ἐλάχιστα ἀνιηθέντι. Τοῦτο δ' ἂν εἴη, εἴ τις μὴ ἐπὶ τοῖς θνητοῖσι τὰς ἡδονὰς ποιοῖτο.

25. Φαύλων ἔργων καὶ τοὺς λόγους παραιτητέον.

26. Θεοβούλου.

Ἀδικούμενος διαλλάσσου, ὑβριζόμενος ἀμύνου.

27. Βίαντος.

Οὕτω πειρῶ ζῆν, ὡς καὶ ὀλίγον καὶ πολὺν χρόνον βιωσόμενος.

28. Ζῆν κρεῖττόν ἐστιν ἐπὶ στιβάδος κατακείμενον καὶ θαῤῥεῖν, ἢ ταράττεσθαι χρυσῆν ἔχοντα κλίνην.

20. Id. Hippol. 431. 21. Dict. fr. 8.

29 Ὧν ἡ τύχη κυρία δοῦναι καὶ ἀφελέσθαι, οὐ δεήσῃ οὐδενός.

30. Ὧν τοῦ σώματος ἀπαλλαγεὶς οὐ δεήσῃ, ἐκείνων καταφρόνει πάντων· καὶ ὧν ἀπαλλαγεὶς δεήσῃ, πρὸς ταῦτά σοι ἀσκουμένῳ τοὺς θεοὺς παρακάλει γένεσθαί σοι συλλήπτορας.

31. Χίλωνος.

Ζημίαν αἱροῦ μᾶλλον, ἢ κέρδος αἰσχρόν· τὸ μὲν γὰρ ἅπαξ σε λυπήσει, τὸ δὲ διὰ παντός.

32. Σωπάδου.

Τῆς τύχης σκοπεῖν δεῖ τὸ μέγιστον ὡς ἔλαττον,
καὶ τὸ μὴ παρὸν μὴ θέλειν· οὐδὲ γὰρ σόν ἐστιν.
ἀμφότερα μένειν οὐκ οἶδεν· ἑστήκει γὰρ οὐδέν.
ἐὰν πλούσιος ὢν καθ' ἡμέραν σκοπῇς τὸ πλεῖον,
εἰς τοσοῦτον εἶ πενιχρὸς, εἰς ὅσον εἶ περισσός.
ὡς πένης θέλεις σχεῖν, καὶ πλούσιος πλέον ἔχειν,
ἴσον ἔχουσιν αὐτῶν αἱ ψυχαὶ τὸ μεριμνᾶν.

33. Σωκράτους.

Σωκράτης ἔλεγε, δεῖν τὰς ἡδονὰς μὴ παρ' ἄλλων, ἀλλὰ παρ' ἑαυτῶν θηρᾶσθαι· προδιατίθεσθαι δὲ τὸ σῶμα, ὃν χρὴ τρόπον.

34. Σωκράτους.

Ὁ Σωκράτης ἔλεγεν, θεοῦ μὲν εἶναι τὸ μηδενὸς δεῖσθαι· τὸ δ' ὡς ἐλαχίστων, ἐγγυτάτω θεοῦ.

35. Σωκράτους.

Σωκράτης ἐρωτηθεὶς τίνων δεῖ μάλιστα ἀπέχεσθαι· Τῶν αἰσχρῶν καὶ ἀδίκων, ἔφη, ἡδονῶν.

36. Ἀλέξανδρος.

Ἀλέξανδρος προτρεπομένων τινῶν αὐτὸν ἰδεῖν τὰς Δαρείου θυγατέρας καὶ τὴν κάλλει διαφέρουσαν εἰς γυναῖκα

λαβεῖν· Αἰσχρὸν, ἔφη, τοὺς ἄνδρας νικήσαντας ὑπὸ γυναικῶν ἡττᾶσθαι.

37. Σωκράτους.

Ἡ αὐτάρκεια καθάπερ ὁδὸς βραχεῖα καὶ ἐπιτερπὴς, χάριν μὲν ἔχει μεγάλην, πόνον δὲ μικρόν.

38. Δημοκρίτου.

Τράπεζαν πολυτελέα μὲν τύχη παρατίθησιν, αὐταρκέα δὲ σωφροσύνη.

39. Ἐκ τοῦ Ἐπικτήτου Ἐγχειριδίου.

Γέλως μὴ πολὺς ἔστω, μηδ' ἐπὶ πολλοῖς.

40. Δείπνοις τοῖς ἔξω καὶ ἰδιωτικοῖς τὸ πολὺ (*) ἀπόταξαι· ἂν δὲ γένηται καιρὸς, φυλάσσου. Ἴσθι γὰρ ὅτι ἂν ἕτερος ᾖ μεμολυσμένος, καὶ τὸν ἕτερον ἐμπλησθῆναι ἀνάγκη, ὅτ' ἂν γυμνοὶ συνδιατρίβωνται.

41. Διογένους.

Δεινὸν ἔλεγεν ὁ Διογένης, εἰ οἱ μὲν ἀθληταὶ καὶ οἱ κιθαρῳδοὶ γαστρὸς καὶ ἡδονῶν κρατοῦσιν, οἱ μὲν τῆς φωνῆς χάριν, οἱ δὲ τοῦ σώματος· σωφροσύνης δ' ἕνεκα οὐδεὶς τούτων καταφρονήσει.

42. Πυθαγόρου.

Ῥώμη ψυχῆς σωφροσύνη· αὕτη γὰρ ψυχῆς ἀπαθοῦς φῶς ἐστιν.

43. Σωκράτους.

Σωκράτης πρὸς τὸν πυθόμενον τίς πλουσιώτατος, εἶπεν, Ὁ ἐλαχίστοις ἀρκούμενος. Αὐτάρκεια γὰρ φύσεως ἐστι πλοῦτος.

44. Δημοκρίτου.

Πατρὸς σωφροσύνη μέγιστον τέκνοις παράγγελμα.

45. Ἐκ τῶν Ἀριστωνύμου Τομαρίων.

39. Cap. 33, 4. 40. Ib. 6.

Γυμναζόμενον φυλάξασθαι δεῖ τὸν κόπον· εὖ πράττοντα δὲ, τὸν φθόνον.

46. Ἐκ τῶν Σερήνου.

Διονύσιος Ἀρίστιππον ἔπειθεν ἀποθέμενον τὸν τρίβωνα, πορφυροῦν ἱμάτιον περιβαλέσθαι· καὶ ἐπείσθη ἐκεῖνος, τὰ αὐτὰ καὶ Πλάτωνα ποιεῖν ἠξίου. Ὁ δὲ ἔφη,

Οὐκ ἂν δυναίμην θῆλυν ἐνδῦναι στολήν.

Καὶ Ἀρίστιππος, τοῦ αὐτοῦ, ἔφη, ἐστὶ ποιητοῦ,

καὶ γὰρ ἐν βακχεύμασιν
οὖσ' ἥ γε σώφρων οὐ διαφθαρήσεται.

47. Ἐκ τῶν Σερήνου.

Ἡ Φωκίωνος γυνὴ πρὸς τὴν ἐπιδεικνυμένην αὐτῇ τὸν κόσμον χρυσοῦν ὄντα καὶ διάλιθον, Ἐμοὶ δ', ἔφη, κόσμος ὑπερλαμπρός ἐστι Φωκίων πένης ὢν, καὶ εἰκοστὸν ἤδη τοῦτο ἔτος Ἀθηναίων στρατηγῶν.

48. Ἐπαμεινώνδου.

Πρέσβεις ἧκον παρὰ βασιλέως χρυσίον κομίζοντες, βουλόμενοι δωροδοκῆσαι τὸν Ἐπαμεινώνδαν. Ὁ δὲ αὐτοὺς εἰς ἄριστον εἰσεδέξατο· ᾔδει γὰρ ἐφ' ᾧ τινι ἧκον. Καὶ ἐκέλευσεν αὐτοὺς πρότερον ἀριστᾶν, εἶτα λέγειν περὶ ὅτου βούλοιντο. Παρακειμένης δὲ τραπέζης φαύλης, καὶ ὀξίνην ἔπινον. Οἱ μὲν οὖν οὐκ εἶχον ὅ τι καὶ εἴποιεν ἐπὶ τούτοις· ὁ δὲ διαμειδιάσας, Ἄπιτε, ἔφη, καὶ λέγετε τῷ δεσπότῃ τῷ ὑμετέρῳ, οἷα ἄριστα ἀριστῶ· καὶ συνήσει, ὡς ἔγωγ' οὐκ ἂν προδοίην τι, ὁ τούτοις ἀρκούμενος.

49. Δημοκρίτου.

Σωφροσύνη τὰ τερπνὰ ἀέξει, καὶ ἡδονὴν ἐπιμείζονα ποιεῖ.

47. Plutarch. I. p. 750. D. Vit. Phoc. 19.

50. Ἐκ τῆς Νικολάου Ἐθῶν Συναγωγῆς.

Ἀρίτονοι τῶν ἐμψύχων οὐδὲν ἀποκτείνουσι· τὰ δὲ κεράμεα τῶν χρηστηρίων ἐν χρυσοῖς ἐλύτροις φυλάττουσι.

51. Τοῦ αὐτοῦ.

Δαρδανεῖς, Ἰλλυρικὸν ἔθνος, τρὶς ἐν τῷ βίῳ λούονται μόνον, ὅτ' ἂν γεννῶνται, καὶ ἐπὶ γάμοις, καὶ τελευτῶντες.

52. Κράτητος.

Κράτης εἰς τὴν ἀγορὰν ἐμβαλὼν, καὶ ὁρῶν τοὺς μὲν πιπράσκοντας τοὺς δὲ ὠνουμένους, Οὗτοι, ἔφη, διότι ἐναντίον πρᾶγμα ἀλλήλοις ποιοῦσιν, ἑαυτοὺς μακαρίζουσιν· ἐγὼ δ' ἐμαυτὸν, ὅτι ἀμφοτέρων ἀπήλλαγμαι, μήτε ὠνούμενος, μήτε πωλῶν.

53. Ἀντιφῶντος.

Ὅστις δὲ τῶν αἰσχρῶν ἢ τῶν κακῶν μήτε ἐπεθύμησε, μήτε ἥψατο, οὐκ ἔστι σώφρων· οὐ γάρ ἔσθ' ὅτου κρατήσας αὐτὸς, ἑαυτὸν κόσμιον παρέχεται.

54. Ἰσαίου.

Ἡγοῦμαι μεγίστην εἶναι τῶν λειτουργιῶν, τὸ καθ' ἡμέραν βίον κόσμιον καὶ σώφρονα παρέχειν.

55. Ἰσοκράτους πρὸς Δημόνικον.

Ὑφ' ὧν κρατεῖσθαι τὴν ψυχὴν αἰσχρὸν, τούτων ἐγκράτειαν ἄσκει, κέρδους, ὀργῆς, ἡδονῆς, λύπης. Ἔσῃ δὲ τοιοῦτος, ἐὰν κέρδη μὲν εἶναι νομίζῃς (*) δι' ὧν εὐδοκιμήσεις, ἀλλὰ μὴ δι' ὧν εὐπορήσεις. Τῇ δὲ ὀργῇ παραπλησίως ἔχε εἰς τοὺς ἁμαρτάνοντας, ᾗ περὶ σὲ τοὺς ἄλλους ἔχειν ἀξιώσειας. Ἐν δὲ τοῖς τερπνοῖς, ἐὰν αἰσχρὸν ὑπολάβῃς, τῶν μὲν οἰκετῶν ἄρχειν, ταῖς δ' ἡδοναῖς δουλεύειν. Ἐν δὲ τοῖς λυπηροῖς, ἐὰν τὰς τῶν ἄλλων ἐπιβλέπῃς ἀτυχίας, καὶ σαυτὸν ὡς ἄνθρωπος ὢν ὑπομιμνήσκῃς. Μά-

50. Vales. Exc. p. 510 55. p. 6. C.

λιστα δ' ἂν παροξυνθείης ὀρεχθῆναι τῶν καλῶν ἔργων, εἰ καταμάθοις ὅτι καὶ τὰς ἡδονὰς ἐκ τούτων γνησίως ἔχομεν. Ἐν μὲν γὰρ τῷ ῥαθυμεῖν, καὶ τὰς πλησμονὰς ἀγαπᾶν, εὐθὺς αἱ λῦπαι ταῖς ἡδοναῖς παραπεπήγασι· τὸ δὲ περὶ τὴν ἀρετὴν ἀεὶ πονεῖν, καὶ σωφρόνως τὸν αὐτοῦ βίον οἰκονομεῖν, ἀεὶ τὰς τέρψεις εἰλικρινεῖς καὶ βεβαιοτέρας ἀποδίδωσι. Τοὺς μὲν θεοὺς φοβοῦ, τοὺς δὲ γονεῖς τίμα, τοὺς δὲ φίλους αἰσχύνου. Τὰς ἡδονὰς θήρευε τὰς μετὰ δόξης· τέρψις γὰρ σὺν τῷ καλῷ μὲν ἄριστον, ἄνευ δὲ τούτου κάκιστον.

56. *Ἰσοκράτους Νικοκλῆς ἢ Κύπριοι.*

Ἃ πάσχοντες ὑφ' ἑτέρων ὀργίζεσθε, ταῦτα τοῖς ἄλλοις μὴ ποιεῖτε.

57. [*Ἀγαπητοῦ.*

Βασιλέα σε κατὰ ἀλήθειαν ὁρίζομαι, ὡς βασιλεύειν καὶ κρατεῖν τῶν ἡδονῶν δυνάμενον, καὶ τὸν στέφανον τῆς σωφροσύνης ἀναδησάμενον, καὶ τὴν πορφύραν τῆς δικαιοσύνης ἀμφιεσάμενον. Ἡ μὲν γὰρ ἄλλη ἐξουσία τὸν θάνατον ἔχει διαδοχήν· ἡ δὲ τοιαύτη βασιλεία τὴν ἀθάνατον σώζει διαμονήν· καὶ ἡ μὲν ἐν τῷ αἰῶνι τούτῳ λύεται, ἡ δὲ τῆς αἰωνίου κολάσεως ῥύεται.

58. *Κύριος μὲν πάντων ἐστὶν ὁ βασιλεὺς, δοῦλος δὲ μετὰ πάντων ὑπάρχει θεοῦ. Τότε δὲ μάλιστα κληθήσεται κύριος, ὅτ' ἂν αὐτὸς ἑαυτοῦ δεσπόζῃ, καὶ ταῖς ἀτόποις ἡδοναῖς μὴ δουλεύῃ· ἀλλὰ σύμμαχον ἔχων τὸν εὐσεβῆ λογισμὸν, τὸν ἀήττητον αὐτοκράτορα τῶν ἀλόγων παθῶν, τοὺς πανδαμάτορας ἔρωτας τῇ πανοπλίᾳ τῆς σωφροσύνης καταγωνίζεται.*]

57. 58. De suo addidit Gesn. V. I. 61.

59. Ἐκ τῆς Ἑρμίππου Συναγωγῆς τῶν καλῶς ἀναφωνηθέντων ἐξ Ὁμήρου.

Δημήτριος ὁ Φαληρεὺς εἰς σωφροσύνην ἔλεγεν ταῦτα ποιεῖν,

ἀσπάσιοι λέκτροιο παλαιοῦ θεσμὸν ἵκοντο.

60. Ἱέρακος ἐκ τοῦ Περὶ Δικαιοσύνης.

Ὅθεν τὴν λειπομένην ἀρετὴν ἐπιστῆσαι δεῖ τῇ τῶν ἡδονῶν φυλακῇ, μὴ συγχωροῦσαν ἀποδιδράσκειν τῇ φρονήσει τὸ ἑαυτῆς ἔργον. Ἕως μὲν γὰρ φρονεῖ τις, οὐδὲ ἀνακύπτειν συγχωρήσει ταῖς ἐπὶ τὰ τοιαῦτα φερούσαις ἐπιθυμίαις· ἐν δὲ τῷ καταδαρθάνειν ὑπὸ γοητείας, ἐπανίστασθαι εἴωθεν ἀφροσύνη συγχορεύειν αὐτῇ παρακαλοῦσα τὴν ἀκολασίαν. Ὅθεν τὴν ἀρετὴν τὴν ἀμφοτέρας φυγαδεύουσαν σωφροσύνην ἐκάλεσαν οἱ σοφοὶ, σωτηρίαν οὖσαν φρονήσεως· κυριώτερον δὴ κεκλήκασιν ποιητῶν παῖδες σαοφροσύνην· σαῶσαι γὰρ τὸ σῶσαι λέγουσι. Τὴν οὖν σαοφροσύνην, τήρησιν οὖσαν φρονήσεως καὶ σωτηρίαν, ὅτ᾽ ἄν τις προσλάβῃ, τελείαν ἔσχε παρ᾽ ἑαυτῷ τὴν τῆς δικαιοσύνης κτῆσιν. Εἰ δὲ μὴ, σφάλλεται πολλὰ, καὶ ἀδικεῖ πολυτρόπως, τὰ μὲν ὑπὲρ χρημάτων, τὰ δὲ ὑπὲρ δόξης, τὰ δὲ ὑπὲρ ἡδονῶν.

61. Ἰαμβλίχου ἐκ τῆς Ἐπιστολῆς τῆς περὶ Σωφροσύνης.

Πᾶσα μὲν γὰρ ἀρετὴ τὸ θνητοειδὲς πᾶν (*) ἀτιμάζει, τὸ δὲ ἀθάνατον ἀσπάζεται· πολὺ δὲ διαφερόντως ἡ σωφροσύνη ταύτην ἔχει τὴν σπουδὴν, ἅτε δὴ τὰς προσηλούσας τῷ σώματι τὴν ψυχὴν ἡδονὰς ἀτιμάζουσα, καὶ ἐν ἁγνοῖς βάθροις βεβῶσα, ὡς φησὶ Πλάτων.

62. Ἐν ταὐτῷ.

Πῶς γὰρ ἡ σωφροσύνη τελέους ἡμᾶς οὐ ποιεῖ, τὸ ἀτελὲς καὶ ἐμπαθὲς ὅλον ἀφ᾽ ἡμῶν ἐξορίζουσα; Γνοίης

δ' ἂν ὡς τοῦτο οὕτως ἔχει, τὸν Βελλεροφόντην ἐννοήσας, ὃς μετὰ τῆς κοσμιότητος συναγωνιζομένης τὴν Χίμαιραν, καὶ τὸ θηριῶδες καὶ ἄγριον καὶ ἀνήμερον φῦλον πᾶν ἀνεῖλεν. Ὅλως γὰρ ἡ τῶν παθῶν ἄμετρος ἐπικράτεια οὐδὲ ἀνθρώπους ἀφίησιν εἶναι τοὺς ἀνθρώπους, πρὸς δὲ τὴν ἀλόγιστον αὐτοὺς ἕλκει φύσιν, καὶ θηριώδη, καὶ ἄτακτον.

63. Ἐν ταὐτῷ.

Ἡ δὲ μέτροις ὡρισμένοις κατέχουσα τὰς ἡδονὰς εὐταξία σώζει μὲν οἴκους, σώζει δὲ πόλεις κατὰ τὴν Κράτητος γνώμην· ἔτι δὲ πλησιάζει πως ἤδη πρὸς τὸ τῶν θεῶν εἶδος. Τοιγαροῦν Περσεὺς ἐπ' αὐτὸ τὸ ἀκρότατον ἐλαύνων τῆς σωφροσύνης ἀγαθὸν, ἡγουμένης τῆς Ἀθηνᾶς, ἀπέκοψε τὴν Γοργόνα, τὴν εἰς τὴν ὕλην οἶμαι καθέλκουσαν καὶ ἀπολιθοῦσαν τοὺς ἀνθρώπους ἀνοήτῳ τῶν παθημάτων πλησμονῇ.

64. Ἐν ταὐτῷ.

Ὅτι τοίνυν κρηπὶς τῆς ἀρετῆς, ὡς ἔλεγε Σωκράτης, ἡ ἐγκράτειά ἐστι τῆς γλυκυθυμίας· κόσμος δὲ τῶν ἀγαθῶν πάντων ἡ σωφροσύνη θεωρεῖται, ὥσπερ δὴ ἀπεφήνατο Πλάτων. Ἀσφάλεια δὲ τῶν καλλίστων ἕξεων ἡ αὐτή ἐστιν ἀρετὴ, ὥσπερ ἐγὼ λέγω.

65. Ἐν ταὐτῷ.

Ὃ δ' ἐστὶν ὄντως ὁμολογούμενον θαῤῥῶν διϊσχυρίζομαι, ὅτι δὴ δι' ὅλων τῶν ἀρετῶν τὸ κάλλος διατείνει τῆς σωφροσύνης, καὶ συναρμόζει τὰς πάσας ἀρετὰς κατὰ μίαν ἁρμονίαν, συμμετρίαν τε αὐταῖς καὶ κρᾶσιν πρὸς ἀλλήλας ἐντίθησι. Τοιαύτη δὴ οὖν οὖσα καὶ ἀφορμὴν παρέχει ταῖς ὅλαις ὥστε ἐγγενέσθαι, καὶ ἐγγενομέναις αὐταῖς ἀσφαλῆ παρέχει σωτηρίαν.

66. Ἐν ταὐτῷ.

Καὶ ἡ τῶν ὡρῶν τοῦ ἐνιαυτοῦ σύστασις, καὶ ἡ τῶν στοιχείων πρὸς ἄλληλα σύγκρασις, συμφωνίαν ἀποσώζει καλλίστην καὶ σώφρονα. Καὶ τό γε πᾶν τοῦτο διὰ τὴν κοσμιότητα τῶν καλλίστων μέτρων κόσμος ἐπικαλεῖται.

67. Ἐκ τῶν τοῦ Τέλητος Περὶ Αὐταρκείας.

Δεῖ ὥσπερ τὸν ἀγαθὸν ὑποκριτὴν, ὅ τι ἂν ὁ ποιητὴς περιθῇ πρόσωπον, τοῦτο ἀγωνίζεσθαι καλῶς· οὕτω καὶ τὸν ἀγαθὸν ἄνδρα, ὅ τι ἂν περιθῇ ἡ τύχη. Καὶ γὰρ αὕτη, φησὶν ὁ Βίων, ὥσπερ ποιήτρια, ὅτε μὲν πρωτολόγου, ὅτε δὲ ὑστερολόγου περιτίθησι πρόσωπον, καὶ ὅτε μὲν βασιλέως, ὅτε δὲ ἀλήτου. Μὴ οὖν βούλου, δευτερολόγος ὤν, τὸ πρωτολόγου πρόσωπον· εἰ δὲ μὴ, ἀνάρμοστόν τι ποιήσεις. Σὺ μὲν ἄρχεις καλῶς, ἐγὼ δὲ ἄρχομαί φησι· καὶ σὺ μὲν πολλῶν, ἐγὼ δὲ ἑνὸς τουτουῒ παιδαγωγὸς γενόμενος· καὶ σὺ μὲν εὔπορος γενόμενος, δίδως ἐλευθερίως· ἐγὼ δὲ λαμβάνω εὐθαρσῶς παρὰ σοῦ, οὐχ ὑποπίπτων, οὐδὲ ἀγεννίζων, οὐδὲ μεμψιμοιρῶν. Σὺ κέχρησαι τοῖς πολλοῖς καλῶς, ἐγὼ δὲ τοῖς ὀλίγοις· οὐ γὰρ τὰ πολυτελῆ φασὶ (*) τρέφειν, οὐδὲ ἐκείνοις μὲν ἔστι μετ᾽ ὠφελείας χρῆσθαι, τοῖς δὲ ὀλίγοις καὶ εὐτελέσι μετὰ σωφροσύνης οὐκ ἔστι καὶ ἀτυφίας. Διὸ καὶ εἰ λάβοι, φησὶν ὁ Βίων, φωνὴν τὰ πράγματα ὃν τρόπον καὶ ἡμεῖς, καὶ δύναιτο δικαιολογεῖσθαι, οὐκ ἂν εἴποι, φησὶν, πρῶτον ἡ Πενία, Ἄνθρωπε, τί μοι μάχῃ; ὥσπερ οἰκέτης πρὸς κύριον ἐφ᾽ ἱερὸν καθίσας δικαιολογεῖται, τί μοι μάχῃ; μή τι σοὶ κέκλοφα; οὐ πᾶν τὸ προσταττόμενον ὑπὸ σοῦ ποιῶ; οὐ τὴν ἀποφορὰν εὐτάκτως σοι φέρω; Καὶ ἡ Πενία εἴποι πρὸς τὸν ἐγκαλοῦντα, τί μοι μάχῃ; μὴ καλοῦ τινος δι᾽ ἐμὲ στερίσκῃ; μὴ σωφροσύνης; μὴ δικαιοσύ-

νης; ἀνδρείας; ἀλλὰ μὴ τῶν ἀναγκαίων ἐνδεὴς εἴης; οὐ μεσταὶ μὲν αἱ ὁδοὶ λαχάνων; πλήρεις δὲ αἱ κρῆναι ὕδατος; οὐκ εὐνάς σοι τοσαύτας παρέχω ὁπόση γῆ; καὶ στρωμνὰς φύλλα; ἢ εὐφραίνεσθαι μετ᾽ ἐμοῦ οὐκ ἔστιν σοι; ἢ οὐχ ὁρᾷς γράδια φύρδην φαγόντα τερετίζοντα; ἢ οὐκ ὄψον ἀδάπανον καὶ ἀτρύφερον παρασκευάζω σοι τὴν πεῖναν; ἢ οὐχ ὁ πεινῶν ἥδιστα ἐσθίει, καὶ ἥκιστα ὄψου δεῖται; καὶ ὁ διψῶν ἥδιστα πίνει, καὶ ἥκιστα τὸ μὴ παρὸν ποτὸν ἀναμένει; ἢ πεινᾷ τις πλακοῦντα, ἢ διψᾷ χιόνα; ἀλλ᾽ οὐ ταῦτα διὰ τρυφὴν ζητοῦσιν οἱ ἄνθρωποι; ἢ οἰκήσεις οὐ παρέχω σοι, πρῶτον μὲν χειμῶνος τὰ βαλανεῖα, θέρους δὲ τὰ ἱερά; Ποῖον γάρ σοι τοιοῦτον οἰκητήριον, φησὶν ὁ Διογένης, τοῦ θέρους, οἷον ἐμοὶ ὁ παρθενὼν οὗτος, εὔπνους καὶ πολυτελής; Εἰ ταῦτα λέγει ἡ Πενία, τί ἂν ἔχοις ἀντειπεῖν; Ἐγὼ μὲν γὰρ δοκῶ ἄφωνος γενέσθαι. Ἀλλ᾽ ἡμεῖς πάντα μᾶλλον αἰτιώμεθα ἢ τὴν ἑαυτῶν δυστροπίαν καὶ κακοδαιμονίαν, τὸ γῆρας, τὴν πενίαν, τὸν ἀπατήσαντα, τὴν ἡμέραν, τὴν ὥραν, τὸν τόπον. Διό φησιν ὁ Διογένης φωνῆς ἀκηκοέναι κακίας ἑαυτὴν αἰτιωμένης,

οὔτις ἐμοὶ τῶνδ᾽ ἄλλος ἐπαίτιος, ἀλλ᾽ ἐγὼ αὐτή.

Παράφρονοι δὲ πολλοὶ οὐχ ἑαυτοῖς ἀλλὰ τοῖς πράγμασι τὴν αἰτίαν ἐπάγουσι· ὁ δὲ Βίων ὥσπερ τῶν θηρίων φησὶ παρὰ τὴν λῆψιν ἡ δῆξις γίνεται, κἂν μέσου τοῦ ὄφεως ἐπιλαμβάνῃς, δηχθήσῃ, ἐὰν τοῦ τραχήλου, οὐδὲν πείσῃ· οὕτω καὶ τῶν πραγμάτων, φησὶ, παρὰ τὴν ὑπόληψιν ἡ ὀδύνη γίνεται, καὶ ἐὰν μὲν οὕτως ὑπολάβῃς περὶ αὐτῶν, ὥσπερ ὁ Σωκράτης, οὐκ ὀδυνήσῃ, ἐὰν δὲ ὡς ἑτέρως, ἀνιάσῃ, οὐχ ὑπὸ τῶν πραγμάτων, ἀλλ᾽ ὑπὸ τῶν ἰδίων τρόπων καὶ τῆς ψευδοῦς δόξης. Διὸ δεῖ μὴ τὰ πράγματα

πειρᾶσθαι μετατιθέναι, ἀλλ' αὐτὸν παρασκευάσαι πρὸς ταῦτά πως ἔχοντα, ὅπερ ποιοῦσιν οἱ ναυτικοί· οὐ γὰρ τοὺς ἀνέμους καὶ τὴν θάλατταν πειρῶνται μετατιθέναι, ἀλλὰ παρασκευάζουσιν αὐτοὺς δυναμένους πρὸς ἐκεῖνα στρέφεσθαι. Εὐδία; γαλήνη; ταῖς κώπαις πλέουσι· κατὰ ναῦν ἄνεμος; ἐπῆραν τὰ ἄρμενα· ἀντιπέπνευκεν; ἐστείλαντο, μεθείλαντο. Καὶ σὺ πρὸς τὰ παρόντα χρῶ. Γέρων γέγονας; μὴ ζήτει τὰ τοῦ νέου· ἀσθενὴς πάλιν; μὴ ζήτει τὰ τοῦ ἰσχυροῦ φορτία βαστάζειν καὶ διατραχηλίζεσθαι, ἀλλ' ὥσπερ Διογένης, ἐπεί τις ὤθει καὶ ἐτραχήλιζεν ἀσθενῶς ἔχοντα, οὐ διετραχηλίζετο, ἀλλὰ δείξας αὐτῷ τὴν κίονα, Βέλτιστε, ἔφη, τοῦτον ὤθει πρὸς τάδε. Ἄπ(ορος) πάλιν γέγονας; μὴ ζήτει τὴν τοῦ εὐπόρου δίαιταν· ἀλλ' ὡς πρὸς τὸν ἀέρα φράττῃ, εὐδία, καὶ διεστείλω, ψῦχος, συνεστείλω, οὕτω καὶ πρὸς τὰ ὑπάρχοντα δι' εὐπορίαν διάστειλον, ἀπορίαν καὶ (σύστ)ειλον. Ἀλλ' ἡμεῖς οὐ δυνάμεθα ἀρκεῖσθαι τοῖς παροῦσιν, ὅτ' ἂν καὶ τρυφῇ πολὺ δίδωμεν, καὶ τὸ ἐργάζεσθαι . . . . . αἰ. κρίνωμεν, καὶ τὸν θάνατον ἔσχατόν τι τῶν κακῶν. Ἐὰν δὲ ποιήσῃ καὶ τῆς ἡδονῆς καταφρονοῦντά τινα, καὶ πρὸς τοὺς πόνους μὴ διαβεβλημένον, καὶ πρὸς δόξαν καὶ ἀδοξίαν ἴσως ἔχοντα, καὶ τὸν θάνατον μὴ φοβούμενον, ὅτι ἐὰν θέλῃς ἔξεσται σοι ἀνωδύνῳ ἅντι ποιεῖν. (*) Διὸ ἅπερ λέγω, οὐχ ὁρῶ πῶς αὐτὰ τὰ πράγματα ἔχει τι δύσκολον, ἢ γῆρας, ἢ πενία, ἢ ξενία. Οὐκ ἀηδῶς γὰρ Ξενοφῶν, ἐάν σοι, φησὶ, δείξω δύο ἀδελφῶν τὴν ἴσην οὐσίαν διελομένων, τὸν μὲν ἐν τῇ πάσῃ ἀπορίᾳ, τὸν δὲ ἐν εὐκολίᾳ, οὐ φανερὸν, ὅτι οὐ τὰ χρήματα αἰτιατέον, ἀλλ' ἕτερόν τι; Οὕτως ἐάν σοι δείξω δύο πένητας, δύο γέροντας, δύο φεύγοντας, τὸν μὲν ἐν τῇ

πάσῃ εὐκολίᾳ καὶ ἀπαθείᾳ ὄντα, τὸν δὲ ἐν τῇ πάσ ταραχῇ· οὐ φανερὸν, ὅτι οὐ τὸ γῆρας, οὐ τὴν πενίαν κα τὴν ξενίαν αἰτιατέον, ἀλλ᾽ ἕτερόν τι; καὶ ὅπερ (*) Διογένη ἐποίησεν πρὸς τὸν πολυτελῆ φάμενον πόλιν εἶναι τὰ Ἀθήνας· λαβὼν γὰρ αὐτὸν, ἦγεν εἰς τὸ μυροπωλεῖον, κα ἐπυνθάνετο, πόσου τῆς κύπρου ἡ κοτύλη; μνᾶς, φησὶ ὁ μυροπώλης· ἀνέκραγε, πολυτελής γε ἡ πόλις. Ἀπῆ γεν αὐτὸν πάλιν εἰς τὸ μαγειρεῖον, καὶ ἐπυνθάνετο, πό σου τὸ ἀκροκώλιον; τριῶν δραχμῶν· ἐβόα, πολυτελής γ ἡ πόλις. Εἰς τὰ ἔρια πάλιν τὰ μαλακὰ, καὶ πόσου τ πρόβατον; μνᾶς, φησίν· ἐβόα, πολυτελής γε ἡ πόλι Δεῦρο δή φησι, κἀνταῦθα ἄγει αὐτὸν καὶ εἰς τοὺς θέρ μους, πόσου ἡ χοίνιξ; χαλκοῦ, φησίν· ἀνέκραγεν ὁ Διο γένης, εὐτελής γε ἡ πόλις. Πάλιν εἰς τὰς ἰσχάδας, δύ χαλκῶν· τῶν δὲ μύρτων, δύο χαλκῶν· εὐτελής γε ἡ πόλι Ὃν τρόπον οὖν ὧδε οὐχ ἡ πόλις εὐτελὴς καὶ πολυτελὴ (ἐὰν μὲν γὰρ οὕτω τις ζήσῃ, πολυτελὴς,) ἐὰν δὲ οὕτ εὐτελής· οὕτω καὶ τὰ πράγματα, ἐὰν μέν τις αὐτοῖς τω χρῆται, εὐπετῆ καὶ ῥᾴδια φανεῖται· ἐὰν δὲ οὕ δυσχερῆ. Ἀλλ᾽ ὅμως δοκεῖ μοι ἔχειν τι ἡ πενία δυ ρὲς καὶ ἐπίπονον· καὶ μᾶλλον ἄν τις ἐπαινέσειε τὸν πενίας εὐκόλως γῆρας ἐνέγκαντα, ἢ τὸν μετὰ πλ Καὶ ἔτι ἔχει δυσχερὲς ἢ ἐπίπονον ἡ πενία; ἢ οὐ Κ καὶ Διογένης πένητες ἦσαν; καὶ πῶς ῥᾳδίως διεξῆ ἄτυφοι γενόμενοι καὶ ἐπαίται, καὶ διαίτῃ εὐτελεῖ δυνάμενοι χρήσασθαι. Ἀπορία καὶ δάνεια περιέ κόγχον καὶ κύαμον συνάγαγε, φησὶν ὁ Κράτης τούτοις πρόσφορα· κἂν τάδε δράσῃς, ῥᾳδίως τρόπαιον κατὰ πενίας. Ἢ τί δεῖ μᾶλλον ἐπαι μετὰ πενίας εὐκόλως γῆρας ἐνεγκόντα, ἢ τὸν μ

του; Ἔπειτα οὐδὲ γνῶναι ῥᾳδιέστερόν ἐστι, ποῖόν τι ἐστὶ πλοῦτος, ἢ ποῖον ἡ πενία· ἀλλὰ καὶ πλούτῳ πολλοὶ μετὰ γήρως δυσκόλως χρῶνται, καὶ πενίᾳ ἀγεννῶς καὶ ὀδυρτικῶς· καὶ οὔτε τοῦτο ῥᾴδιον, ὥστε τῷ πλούτῳ ἐλευθερίως καὶ ἀφόρτως, οὔτε ἐκεῖνο, ὥστε πενίᾳ γενναίως, ἀλλὰ τοῦ αὐτοῦ ἀμφότερα, καὶ ὥσπερ τοῖς πολλοῖς δύναται κατὰ τρόπον, οὕτω καὶ τοῖς ἀνάπαλιν. Καὶ ἐὰν μὲν ἐκποιῇ πενητεύουσι μένειν ἐν τῷ βίῳ· εἰ δὲ μὴ, ῥᾳδίως ἀπαλλάττεσθαι, ὥσπερ ἐκ πανηγύρεως, οὕτω καὶ ἐκ τοῦ βίου. Καθάπερ καὶ ἐξ οἰκίας, φησὶν ὁ Βίων, ἐξοικιζόμεθα, ὅτ᾽ ἂν τὸ ἐνοίκιον ὁ μισθώσας οὐ κομιζόμενος τὴν θύραν ἀφέλῃ, τὸν κέραμον ἀφέλῃ, τὸ φρέαρ ἐγκλείσῃ, οὕτω καὶ ἐκ τοῦ σωματίου ἐξοικίζομαι· ὅτ᾽ ἂν ἡ μισθώσασα φύσις τοὺς ὀφθαλμοὺς ἀφαιρῆται, τὰ ὦτα, τὰς χεῖρας, τοὺς πόδας, οὐχ ὑπομένω, ἀλλ᾽ ὥσπερ ἐκ συμποσίου ἀπαλλάττομαι, οὐθὲν δυσχεραίνων, οὕτω καὶ ἐκ τοῦ βίου, ὅτ᾽ ἂν ἡ ὥρα ᾖ, ἔμβα πορθμίδος ἔρυμα. Ὥσπερ ἀγαθὸς ὑποκριτὴς, εὖ καὶ τὸν πρόλογον, εὖ καὶ τὰ μέσα, εὖ καὶ τὴν καταστροφήν· οὕτω καὶ ὁ ἀγαθὸς ἀνὴρ, εὖ καὶ τὰ πρῶτα τοῦ βίου, εὖ καὶ τὰ μέσα, εὖ καὶ τὴν τελευτήν· καὶ ὥσπερ ἱμάτιον τρίβωνα γενόμενον ἀπεθέμην, καὶ οὐ παρέλκω, οὐδὲ φιλοψυχῶ, ἀλλὰ καὶ δυνάμενος ἔτι εὐδαιμονεῖν ἀπαλλάττομαι. Καθάπερ καὶ Σωκράτης· ἦν αὐτῷ ἐκ τοῦ δεσμωτηρίου, εἰ ἐβούλετο, ἐξελθεῖν, καὶ τῶν δικαστῶν κελευόντων ἀργυρίου τιμήσασθαι, οὐ προσεῖχεν, ἀλλὰ τῆς ἐν Πρυτανείῳ σιτήσεως ἐτιμήσατο· καὶ τριῶν αὐτῷ δοθεισῶν, τῇ πρώτῃ ἔπιεν, καὶ οὐ προσέμεινεν τῆς τρίτης ἡμέρας τὴν ἐσχάτην ὥραν παρατηρῶν, εἰ ἐστὶν ἥλιος ἐπὶ τῶν ὀρῶν, ἀλλ᾽ εὐθαρσῶς τῇ πρώτῃ . . . σὶν οὐδὲν τρέψας οὔτε τοῦ προσώπου,

οὔτε τοῦ χρώματος, ἀλλὰ μάλα ἱλαρῶς τε καὶ εὐκόλως λαβὼν τὸ ποτήριον ἐξέπιεν, καὶ τὸ τελευταῖον ἀποκοτταβίσας, τουτὶ, φησὶν, Ἀλκιβιάδῃ τῷ καλῷ· — ὅρα σχολὴν καὶ παιδείαν· ἡμεῖς δὲ, κἂν ἄλλον ἴδωμεν, πεφρίκαμεν· — καὶ μέλλων ἀποθνήσκειν, ἐκάθευδε βαθέως, ὥστε μόλις διεγεῖραί τινα· — ταχύ γ᾽ ἂν καὶ ἡμῶν τις ἂν κοιμηθείη. — Καὶ γυναικὸς χαλεπότητα πράως ἔφερε· κἀκείνης βοώσης οὐκ ἐφρόντιζεν, ἀλλὰ Κριτοβούλου εἰπόντος, Πῶς ἀνέχῃ ταύτης συμβιούσης; Πῶς δὲ σὺ τῶν παρὰ σοὶ χηνῶν; Τί δέ μοι μέλει ἐκείνων, φησὶν, οὕτως οὐδέ μοι ταύτης, ἀλλ᾽ ἀκούω ὥσπερ χηνός. Καὶ πάλιν παρειληφότος αὐτοῦ Ἀλκιβιάδην ἐπ᾽ ἄριστον, ὡς ἐκείνη παρελθοῦσα τὴν τράπεζαν ἀνέτρεψεν, οὐκ ἐβόα, οὐδ᾽ ὠδυνᾶτο δεινοπαθῶν, ὦ τῆς παρανομίας, ὥστε ταύτῃ πάσχειν, ἀλλ᾽ ἀναλέξας τὰ πεσόντα, ἀποθέσθαι πάλιν ἐκέλευσε τὸν Ἀλκιβιάδην· ὡς δὲ ἐκεῖνος οὐ προσεῖχεν, ἀλλ᾽ ἐγκαλυψάμενος ἐκάθητο αἰσχυνόμενος, Προάγωμεν δὴ, φησὶν, ἔξω· φαίνεται γὰρ ἡ Ξανθίππη ὀξυρεγμίᾳ σπαράσσειν ἡμᾶς. Εἶτα μετ᾽ ὀλίγας ἡμέρας αὐτὸς ἀριστῶν παρὰ τῷ Ἀλκιβιάδῃ, ὡς ἡ ὄρνις ἡ γενναία ἐπιπτᾶσα κατέβαλλε τὸν πίνακα, συγκαλυψάμενος ἐκάθητο, καὶ οὐκ ἠρίστα· ὡς δὲ ἐκεῖνος ἐγέλα, καὶ ἐπυνθάνετο εἰ διὰ τοῦτο οὐκ ἀριστᾷ, ὅτι ἡ ὄρνις ἐπιστᾶσα καταβάλοι, Δηλονότι, φησὶ, σὺ μὲν πρώην Ξανθίππης ἀνατρεψάσης οὐκ ἐβούλου ἀριστᾶν, ἐμὲ δὲ οἴει νῦν ἀριστᾶν τῆς ὄρνιθος ἀνατρεψάσης; ἢ διαφέρειν τι ἐκείνην ὄρνιθος κορυζώσης ἡγῇ; ἀλλ᾽ εἰ μὲν ὗς, φησὶν, ἀνέτρεψε, οὐκ ἂν ὠργίζου, οὐκ ἂν διενέχθης, εἰ δὲ γυνὴ ὑώδης· — ὅρα παιδείαν.

68. Ἐκ τοῦ Ἐπικτήτου Ἐγχειριδίου.

68. C. 48.

Πᾶν πρᾶγμα καὶ πρόσωπον δύο ἔχει λαβὰς, μίαν φορητὴν, μίαν ἀφόρητον· ὁ ἀδελφὸς ἐὰν ἀδικῇ, ἔνθεν αὐτὸ μὴ λάμβανε ὅτι ἀδικεῖ, ἀλλ᾽ ἐκεῖθεν ὅτι ἀδελφός· καὶ οὕτω λήψῃ αὐτὸ καθ᾽ ὃ φορητόν ἐστι.

69. Διωτογένεος Πυθαγορείου ἐκ τοῦ Περὶ Ὁσιότητος.

Περὶ βίω ἐκλογισμὸς καθ᾽ ὃν κ᾽ εἴη ὁ ἀνθρώπινος βίος ὁσιώτατός τε καὶ νομιμώτατος. Παρὰ τοῦ μὲν αἴκα τις μὴ πολυπραγμονῇ, μηδὲ ταχὺ ἐπὶ τὰς δίκας ὁρμῴη, ἀλλὰ πολὺν χρόνον ἀμβαλλόμενος, αὐτός τε προσκαλεόμενος ἄνευ δίκας, ὥστε ὁ ἀντίδικος προεκαλέσσατο, ἐμμένεν· καὶ αἴκα τὰ πολλὰ ἐξηταγόρεν τῷ πράγματι καμαύλη ἀλλ᾽ αὐτὸ τὸ πρᾶγμα· καὶ ἐπὶ μὲν τᾶς ἀλλοτρίας ζαμίας τὸ ἀκριβὲς μῶτο, ἐπὶ δὲ τᾶς ἰδίας τὸ μέτριον· τὸ γὰρ αὐτὸν παρ᾽ αὐτῷ διατεῖσθαι μετριωτέρω ἤθεος· καὶ μὴ ἐπὶ τᾷ ζαμίᾳ οὕτως ὡς ἐπὶ τᾷ αἰσχύνᾳ λυποῖτο· τὸ μὲν γὰρ ἐπ᾽ ἀργυρίῳ ὀδυνᾶσθαι φαύλω ἤθεος, τὸ δὲ ἐπὶ τᾷ αἰσχύνᾳ καὶ τᾷ ἀτιμίᾳ καλοκἀγάθω.

70. Ἐκ τῶν Ἀριστοξένου Πυθαγορικῶν ἀποφάσεων.

Τὴν ἀληθῆ φιλοκαλίαν ἐν τοῖς ἐπιτηδεύμασι καὶ ἐν ταῖς ἐπιστήμαις ἔλεγεν εἶναι· τὸ γὰρ ἀγαπᾶν καὶ στέργειν τῶν καλῶν ἐθῶν τε καὶ ἐπιτηδευμάτων ὑπάρχει, ὡσαύτως δὲ καὶ τῶν ἐπιστημῶν τε καὶ ἐμπειριῶν τὰς καλὰς καὶ εὐσχήμονας ἀληθῶς εἶναι φιλοκάλους· τὴν δὲ λεγομένην ὑπὸ τῶν πολλῶν φιλοκαλίαν, οἷον τοῖς ἀναγκαίοις καὶ χρησίμοις πρὸς τὸν βίον γινομένην, λάφυρά που τῆς ἀληθινῆς κεῖσθαι φιλοκαλίας.

71. Ἐκ τοῦ Ἐπικτήτου Ἐγχειριδίου.

Τὰ πολλὰ δὲ καὶ τὸ γελᾶν ἀπέστω, καὶ τὸ γέλωτα κινεῖν· ὀλισθηρὸς γὰρ ὁ τόπος εἰς ἰδιωτισμὸν, καὶ ἅμα τὴν

71. C. 33, 15.

αἰδῶ τὴν πρὸς σὲ τῶν πλησίον ἱκανὸς ἀνεῖναι καὶ διαφθεῖραι. Καὶ ἄλλος παράκειται τόπος ἐπισφαλὴς ταῖς τοιαύταις ἀνέσεσι, τὸ εἰς αἰσχρολογίαν εὐκόλως προαγαγεῖν τὸν πλησίον. Ὅτ' ἂν οὖν τι συμβῇ τοιοῦτον, ἂν μὲν εὔκαιρον ᾖ, καὶ ἐπίπληξον τῷ αἰσχρολογήσαντι· ἐὰν δὲ τοιαῦτα ᾖ τὰ πρόσωπα ὥστε μὴ καιρὸν εἶναι, τῷ ἀποσιωπῆσαι καὶ σκυθρωπάσαι καὶ ἐρυθριᾶσαι δῆλος γενοῦ δυσαρεστῶν τῷ ῥηθέντι.

72. (*) *Πυθαγορικά.*

Καὶ μὴν οὐδέν ἐστιν οὕτω τῆς Πυθαγορικῆς φιλοσοφίας ἴδιον, ὡς τὸ συμβολικόν· οἷον ἐν τελετῇ μεμιγμένον φωνῇ καὶ σιωπῇ διδασκαλίας γένος, ὥστε μὴ λέγειν,

Ἀείσω ξυνετοῖσι, θύρας δ' ἐπίθεσθε βέβηλοι,

ἀλλ' αὐτόθεν ἔχειν φῶς καὶ χαρακτῆρα τοῖς συνήθεσι τὸ φραζόμενον, τυφλὸν δὲ καὶ ἄσημον εἶναι τοῖς ἀπείροις. Ὡς γὰρ ὁ ἄναξ ὁ ἐν Δελφοῖς οὔτε λέγει οὔτε κρύπτει ἀλλὰ σημαίνει, κατὰ τὸν Ἡράκλειτον· οὕτω τῶν Πυθαγορικῶν συμβόλων καὶ τὸ φράζεσθαι δοκοῦν κρυπτόμενόν ἐστι· καὶ τὸ κρύπτεσθαι νοούμενον.

73. *Ἐκ τῆς Νικολάου Ἐθῶν Συναγωγῆς.*

Γαλακτοφάγοι, Σκυθικὸν ἔθνος, ἄοικοί τε εἰσὶν, ὥσπερ καὶ οἱ πλεῖστοι Σκυθῶν· τροφὴν δ' ἔχουσι γάλα μόνον ἵππειον, ἐξ οὗ τυροποιοῦντες, ἐσθίουσι καὶ πίνουσι, καὶ εἰσὶ διὰ τοῦτο δυσμαχώτατοι, σὺν αὐτοῖς πάντη τὴν τροφὴν ἔχοντες. Οὗτοι καὶ Δαρεῖον ἐτρέψαντο. Εἰσὶ δὲ καὶ δικαιότατοι, κοινὰ ἔχοντες τά τε κτήματα καὶ τὰς γυναῖκας, ὥστε τοὺς μὲν πρεσβυτέρους αὐτῶν πατέρας ὀνομάζειν· τοὺς δὲ νεωτέρους παῖδας· τοὺς δ' ἥλικας ἀδελφούς. Ὧν ἦν καὶ Ἀνάχαρσις, εἷς τῶν ἑπτὰ σο-

73. Vales. Exc. p. 510.

φῶν νομισθείς· ὃς ἦλθεν εἰς τὴν Ἑλλάδα, ἵνα ἱστορήσῃ τὰ τῶν ἄλλων (*) νόμιμα. Τούτων καὶ Ὅμηρος μέμνηται ἐν οἷς φησι,

Μυσῶν τ' ἀγχεμάχων, καὶ ἀγαυῶν ἱππημολγῶν,
γλακτοφάγων ἀβίων τε, δικαιοτάτων ἀνθρώπων.

Ἀβίους δ' αὐτοὺς λέγει, ἢ διὰ τὸ γῆν μὴ γεωργεῖν, ἢ διὰ τὸ ἀοίκους εἶναι, ἢ διὰ τὸ χρῆσθαι τούτους μόνους τόξοις· βιὸν γὰρ λέγει τὸ τόξον.

Παρὰ τούτοις οὐδὲ εἷς οὔτε φθονῶν, ὥς φασιν, οὔτε μισῶν, οὔτε φοβούμενος ἱστορήθη, διὰ τὴν τοῦ βίου κοινότητα καὶ δικαιοσύνην. Μάχιμοι δ' οὐχ ἧττον αὐτῶν αἱ γυναῖκες ἢ οἱ ἄνδρες, καὶ συμπολεμοῦσιν αὐτοῖς ὅτ' ἂν δέῃ, καὶ διὰ τοῦτο Ἀμαζόνας γενναιοτάτας εἶναι, ὥστε ποτὲ ἐλάσαι μέχρις Ἀθηνῶν καὶ Κιλικίας, ὅτι τούτων παρῴκουν ἐγγὺς τῆς Μαιώτιδος λίμνης.

74. *Αἰσχίνου ἐν τῷ κατὰ Τιμάρχου.*

Οὕτω γὰρ χρὴ καθαρὸν εἶναι τὸν βίον τοῦ σώφρονος ἀνδρὸς, ὥστε μηδὲ δέχεσθαι δόξαν αἰτίας πονηρᾶς.

75. *Ἐκ τοῦ Ἐπικτήτου Ἐγχειριδίου.*

Ἐν συμποσίῳ σε οὕτω δεῖ ἀναστρέφεσθαι· περιφερόμενόν τι γέγονε κατὰ σέ; ἐκτείνας τὴν χεῖρα μετρίως ἔφαψαι· παρέρχεται; μὴ κάτεχε· οὔπω ἐλήλυθε; μὴ ἐπίβαλλε πόῤῥω τὴν ὄρεξιν, ἀλλ' ἐκδέχου κατὰ σὲ γενέσθαι αὐτό. Οὕτω πρὸς πλοῦτον, οὕτω πρὸς ἀρχὰς, οὕτω πρὸς γάμον, καὶ ἔσῃ ἄξιος συμπότης τῶν θεῶν. Ἂν δὲ παρατεθέντων σοι μὴ λάβῃς, ἀλλ' ὑπερίδῃς, τότε οὐ μόνον τῶν θεῶν συμπότης ἔσῃ, ἀλλὰ συνάρχων· οὕτω γὰρ ποιῶν καὶ Διογένης καὶ Ἡράκλειτος καὶ οἱ ὅμοιοι ἀξίως θεῖοί τ' ἦσαν καὶ ἐλέγοντο.

74. p. 73. Reisk. 75. C. 15.

76. *Μουσωνίου.*

Κἂν ἡδονῇ κανονιστέον, ἢ τὰ ἀρεστὰ, οὐδὲν τῆς σωφροσύνης ἥδιον· κἂν πόνῳ κανονιστέον, ἢ τὰ φευκτὰ, οὐδέν ἐστι τῆς ἀκρασίας ἐπωδυνώτερον.

77. *Δημοκρίτου.*

Ἡδονὴν οὐ πᾶσαν, ἀλλὰ τὴν ἐπὶ τῷ καλῷ αἱρεῖσθαι χρεών.

78. *Τοῦ αὐτοῦ.*

Δίκαιος ἔρως, ἀνυβρίστως ἐφίεσθαι τῶν καλῶν.

79. *Ξενοφῶντος ἐκ τῆς πρὸς Λαμπρόκλειαν ἐπιστολῆς.*

Πρῶτον γὰρ ἂν δέξαιο Σωκράτους ὑπερφυὲς δίδαγμα, πλοῦτον μετρεῖν χρήσει. Οὐ γὰρ ἔφη Σωκράτης εἶναι τὴν ὑπέρμετρον κτῆσιν πλοῦτον· τὸ δ' ὅσοις προσήκει χρῆσθαι, ἔπειτα δὲ τούτων μὴ διαμαρτάνειν. Τῷ γὰρ ὄντι τούτους κεκλῆσθαι εὐπόρους, τοὺς δ' ἄλλους πένητας ἀπεκάλει, καὶ ἀνίατον αὐτοὺς ἔφασκε πενίαν πένεσθαι· ψυχῆς γὰρ εἶναι τὸ ἀῤῥώστημα, οὐ κτήσεως.

80. *Ἐν ταὐτῷ.*

Κακὸν οὐδὲν φύεται ἐν ἀνδρὶ, θεμέλια θεμένῳ σοφίας σωφροσύνην καὶ ἐγκράτειαν.

81. *Σωκράτους.*

Δεῖ ὥσπερ Σειρῆνας τὰς ἡδονὰς παρελθεῖν τὸν σπεύδοντα τὴν ἀρετὴν ἰδεῖν ὥσπερ πατρίδα.

82. *Ἐκ τῶν Σερήνου.*

Εὐριπίδης εὐδοκίμησεν ἐν θεάτρῳ εἰπὼν,

Τί δ' αἰσχρὸν, ἂν μὴ τοῖσι χρωμένοις δοκῇ;

καὶ Πλάτων ἐντυχὼν αὐτῷ, ὦ Εὐριπίδη, ἔφη,

αἰσχρὸν τό γ' αἰσχρὸν, κἂν δοκῇ, κἂν μὴ δοκῇ.

83. *Ἐκ τῶν Ἀριστοτέλους Χρειῶν.*

(*) *Γέλων ὁ Σικελίας τύραννος σαπρόστομος ἦν. Ὡς*

οὖν τῶν φίλων εἰπών τις αὐτῷ, ὠργίζετο τῇ γυναικὶ, ὅτι οὐκ ἐμήνυσεν αὐτῷ· ἡ δὲ ἔφη, Ὤιμην γὰρ καὶ τῶν λοιπῶν ὁμοίως ὄζειν τὸ στόμα.

84. Επικτήτου.

Ἐξέταζε σαυτὸν, πότερον πλουτεῖν θέλεις, ἢ εὐδαιμονεῖν. Καὶ εἰ μὲν πλουτεῖν, ἴσθι ὅτι οὔτε ἀγαθὸν, οὔτε ἐπὶ σοὶ πάντη· εἰ δὲ εὐδαιμονεῖν, ὅτι καὶ ἀγαθὸν καὶ ἐπὶ σοί. Ἐπεὶ τὸ μὲν τύχης ἐπίκαιρον δάνειον· τὸ δὲ τῆς εὐδαιμονίας προαιρέσεως.

85. Καθάπερ ἔχιν, ἢ ἀσπίδα, ἢ σκορπίον ἐν ἐλεφαντίνῃ ἢ χρυσῇ θεώμενος κίστῃ, οὐ διὰ τὸ πολυτελὲς τῆς ὕλης ἀγαπᾷς καὶ εὐδαιμονίζεις, ἀλλ' ὅτι λυμαντικὴ ἡ φύσις ἐκτρέπῃ καὶ μυσάττῃ· οὕτω καὶ ἐπειδ' ἂν ἐν πλούτῳ καὶ ὄγκῳ τύχης θεάσῃ κακίαν ἐνοῦσαν, μὴ καταπλαγῇς τὸ περιλαμπὲς τῆς ὕλης, ἀλλὰ καταφρόνει τῆς ἐν τῷ τρόπῳ κιβδηλίας.

86. Ὁ πλοῦτος οὐ τῶν ἀγαθῶν· ἡ πολυτέλεια τῶν κακῶν· ἡ σωφροσύνη τῶν ἀγαθῶν. Καλεῖ δὲ ἡ μὲν σωφροσύνη ἐπὶ τὴν εὐτέλειαν, καὶ τὴν κτῆσιν τῶν ἀγαθῶν· ὁ δὲ πλοῦτος ἐπὶ τὴν πολυτέλειαν, καὶ ἀφέλκει τῆς σωφροσύνης. Δυσχερὲς ἄρα πλουτοῦντα σωφρονεῖν, ἢ σωφρονοῦντα πλουτεῖν.

87. Ὥσπερ εἰ ἐν νηῒ ἐσπάρης ἢ ἐτέχθης, οὐκ ἂν ἔσπευδες αὐτῆς κυβερνήτης ὑπάρχειν, οὔτε γὰρ ἐκεῖ σοι φύσει ἡ ναῦς συνέσται, οὔτε ἐνταῦθα ὁ πλοῦτος, ἀλλὰ πάντῃ ὁ λόγος. Ὅπερ οὖν σοι φυσικὸν καὶ συγγενὲς, ὁ λόγος, τοῦτο καὶ οἰκεῖον ἡγησάμενος, τούτου ἐπιμελοῦ.

88. Ἐν Πέρσαις μὲν γεννηθεὶς, οὐκ ἔσπευδες οἰκεῖν

84 — 117. Vid. Epict. fr 19. ss.

τὴν Ἑλλάδα, ἀλλ᾽ αὐτόθι διάγων εὐτυχεῖν· ἐν πενίᾳ δὲ γεννηθεὶς, τί σπεύδεις πλουτεῖν, ἀλλ᾽ οὐκ αὐτόθι μένων εὐτυχεῖν;

89. Ὥσπερ ἐπὶ σμικροῦ σκίμποδος θλιβόμενον (*) ὑγιαίνειν ἄμεινον, ἢ ἐπὶ πλατείας κλίνης καλινδούμενον νοσεῖν· οὕτω καὶ ἐν μικρᾷ περιουσίᾳ βέλτιον συστελλόμενον εὐθυμεῖν, ἢ ἐν μεγάλῃ τυγχάνοντα δυσθυμεῖν.

90. Οὐ πενία λύπην ἐργάζεται, ἀλλὰ ἐπιθυμία· οὐδὲ πλοῦτος φόβον ἀπαλλάττει, ἀλλὰ λογισμός. Κτησάμενος τοιγαροῦν τὸν λογισμὸν οὔτε πλούτου ἐπιθυμήσεις, οὔτε πενίαν μέμψῃ.

91. Οὔτε ἵππος ἐπὶ φάτνῃ καὶ φαλάροις καὶ τάπησιν, οὔτε ὄρνις ἐπὶ βρώμῃ καὶ καλιᾷ ὑψοῦται καὶ γαυριᾷ, ἀλλ᾽ ἄμφω ἐπὶ ὠκύτητι, ὁ μὲν ποδῶν, ὁ δὲ πτερῶν. Καὶ σὺ τοιγαροῦν μὴ ἐπὶ τροφῇ καὶ σκέπῃ καὶ ἁπλῶς τῇ ἔξωθεν περιουσίᾳ μάταια ὀγκοῦ, ἀλλ᾽ ἐπὶ χρηστότητι καὶ εὐποιΐᾳ.

92. Τὸ καλῶς ζῆν τοῦ πολυτελῶς διαφέρει· τὸ μὲν γὰρ ἐκ σωφροσύνης καὶ αὐταρκείας καὶ εὐταξίας καὶ κοσμιότητος καὶ εὐτελείας παραγίνεται, τὸ δὲ ἐξ ἀκολασίας καὶ τρυφῆς καὶ ἀταξίας καὶ ἀκοσμίας· τέλος δὲ, τοῦ μὲν ἔπαινος ἀληθὴς, τοῦ δὲ ψόγος. Εἰ τοίνυν βούλει καλῶς ζῆν, μὴ ζήτει μετὰ πολυτελείας ἐπαινεῖσθαι.

93. Μέτρον ἔστω σοι παντὸς σίτου καὶ πότου ἡ πρώτη τῆς ὀρέξεως ἔμπλησις· ὄψον δὲ καὶ ἡδονὴ αὐτὴ ἡ ὄρεξις· καὶ οὔτε πλείονα τῶν δεόντων προσοίσῃ, οὔτε ὀψοποιῶν δεήσῃ, ποτῷ τε τῷ παραπεσόντι ἀρκεσθήσῃ.

94. Τὰς σιτήσεις ποιοῦ μὴ ἀνειμένας καὶ σκυθρωπὰς, ἀλλὰ καὶ λαμπρὰς καὶ εὐτελεῖς· ἵνα μήτε διὰ τὰ σωματικὰ αἱ ψυχαὶ ταράττωνται, μήτε φενακιζόμεναι

πρὸς τῶν ἡδονῶν τῶν σωματικῶν ὀλιγωρῶσιν, ἔπειτα βλάπτωνται, τρυφῶντα μὲν παραυτίκα, νοσοῦντα δὲ εἰσαῦθις τὰ σώματα.

95. Φρόντιζε ὅπως σε μὴ τὰ ἐν τῇ γαστρὶ σιτία ἐπαινῇ, ἀλλ' ἡ ἐν τῇ ψυχῇ εὐφρασία. Ἐπεὶ τὰ μὲν ἀποσκυβαλίζεται, καὶ συνεκρεῖ ὁ ἔπαινος· ἡ δὲ, κἂν ἡ ψυχὴ χωρισθῇ, διὰ παντὸς ἀκήρατος μένει.

96. Ἐν ταῖς ἑστιάσεσι μέμνησο, ὅτι δύο ὑποδέχῃ, σῶμα καὶ ψυχήν· καὶ ὅ τι ἂν τῷ σώματι δῷς, τοῦτο εὐθὺς ἐξέχεας· ὅ τι δὲ ἂν τῇ ψυχῇ, διὰ παντὸς τηρεῖς.

97. Μὴ συγκεράσας ἅμα ὀργὴν πολυτελείᾳ προσενέγκῃς· πολυτέλεια μὲν πηδήσασα τῷ σώματι, μετ' οὐ πολὺ οἴχεται· ὁ δὲ ὀργὴ ἐνδῦσα τῇ ψυχῇ, ἐπὶ τὸ μήκιστον μένει. Σκόπει τοιγαροῦν, ὅπως μὴ ὑπ' ὀργῆς ἐξαχθεὶς τοὺς δαιτυμόνας πολυτελῶς ὑβρίσῃς, ἀλλὰ μᾶλλον μεθ' ἡμερότητος εὐτελῶς εὐφρανῇς.

98. Αἰσχρὸν τοῖς τῶν μελιττῶν δωρήμασι γλυκάζοντα τὴν κατάποσιν, τὸ τῶν θεῶν δῶρον τὸν λόγον πικράζειν τῇ κακίᾳ.

99. Μελέτω σοι ἐν τοῖς σιτίοις, ὅπως σοι οἱ ὑπουργοῦντες μὴ πλείους τῶν ὑπουργουμένων ὑπάρχωσιν· ἄτοπον γὰρ ὀλίγαις στιβάσι πολλὰς δουλεύειν ψυχάς.

100. (*) Ἄριστον μὲν εἰ κἂν ταῖς παρασκευαῖς χειρουργῶν, κἂν ταῖς τροφαῖς ἑστιώμενος κυβερνᾷς τοῖς θεραπεύουσι τῶν παρόντων. Εἰ δὲ τὸ τοιόνδε δυσχερὲς τῷ καιρῷ ὑπάρχοι, μέμνησο, ὅτι μὴ κάμνων ὑπ' ὀκνούντων ὑπουργῇ, ἐσθίων ὑπὸ μὴ ἐσθιόντων, πίνων ὑπὸ μὴ πινόντων, λαλῶν ὑπὸ σιωπώντων, ἀνειμένος ὑπὸ συνεσταλμένων· καὶ οὔτε αὐτὸς φλεγμήνας ἄτοπον πείσῃ, οὐδ' ἕτερον ἀγριάνας χαλεπὸν ἐργάσῃ.

101. Ἐρίζειν καὶ φιλονεικεῖν πάντῃ μὲν ἄτοπον, μάλιστα δὲ ἐν ταῖς παρὰ πότον ὁμιλίαις ἀπρεπές. Οὔτε γὰρ ἂν μεθύων νήφοντα διδάξειέ τις, οὔτ᾽ αὖ μεθύων πρὸς νήφοντος πεισθείη. Ἔνθα δὲ ἂν μὴ παρῇ πειθοῦς τέλος, εἰκῆ σε παρέχεις διατείνεσθαι.

102. Οἱ τέττιγες μουσικοὶ, οἱ δὲ κοχλίαι ἄφωνοι· χαίρουσι δὲ οἱ μὲν ὑγραινόμενοι, οἱ δὲ ἀλεαινόμενοι. Ἔπειτα προκαλεῖται τοὺς μὲν ἡ δρόσος καὶ ἐπὶ ταύτῃ ἐκδύνουσι· τοὺς δ᾽ αὖ διεγείρει ἀκμάζων ὁ ἥλιος, καὶ ἐν αὐτῷ ᾄδουσι. Τοιγαροῦν εἰ βούλει μουσικὸς καὶ εὐάρμοστος ὑπάρχειν ἀνὴρ, ἡνίκα μὲν τοῖς πότοις ὑπὸ τοῦ οἴνου δροσισθῇ ἡ ψυχὴ, τότε αὐτὴν μὴ ἔα προϊοῦσαν μολύνεσθαι· ἀλλ᾽ ἡνίκα ἂν ἐν τοῖς συνεδρίοις ὑπὸ τοῦ λόγου διαπυρωθῇ, τότε θεσπίζειν καὶ ᾄδειν τὰ τῆς δικαιοσύνης κέλευε λόγια.

103. Τὸν προσομιλοῦντα τριχῇ διασκοποῦ, ἢ ὡς ἀμείνονα, ἢ ὡς ἥττονα, ἢ ὡς ἴσον. Καὶ εἰ μὲν ἀμείνονα, ἀκούειν χρὴ, καὶ πείθεσθαι αὐτῷ· εἰ δὲ ἥττονα, ἀπειθεῖν· εἰ δὲ ἴσον, συμφωνεῖν· καὶ οὔ ποτε ἁλώσῃ φιλονεικίας.

104. Ἄμεινον τῇ ἀληθείᾳ συγχωρήσαντα τὴν δόξαν νικᾶν, ἢ τῇ δόξῃ συγχωρήσαντα πρὸς τῆς ἀληθείας ἡττᾶσθαι.

105. Ζητῶν τὴν ἀλήθειαν, οὐ ζητήσεις τὸ ἐκ παντὸς τρόπου νικᾶν· καὶ εὑρὼν τὴν ἀλήθειαν, ἕξεις τὸ μὴ νικᾶσθαι.

106. Ἡ ἀλήθεια παρ᾽ αὐτῇ νικᾷ, ἡ δὲ δόξα παρὰ τοῖς ἔξω.

107. Βέλτιον μετὰ ἑνὸς ἐλευθέρου ζῶντα ἄφοβον καὶ ἐλεύθερον ὑπάρχειν, ἢ μετὰ πολλῶν δουλεύειν.

108. Ὅπερ φεύγεις παθεῖν, τοῦτο μὴ ἐπιχείρει διατιθέναι· φεύγεις δὲ δουλείαν, φυλάσσου τὸ δουλεύεσθαι. Ὑπομένων γὰρ δουλεύεσθαι, αὐτὸς ὑπάρχειν πρότερον ἔοικας δοῦλος· οὔτε γὰρ κακία ἀρετῇ κοινωνεῖ, οὔτε ἐλευθερία δουλείᾳ.

109. Ὥσπερ ὁ ὑγιαίνων οὐκ ἂν ὑπὸ νοσούντων βούλοιτο θεραπεύεσθαι, οὔτε τοὺς συνοικοῦντας αὐτῷ νοσεῖν· οὕτως οὔτε ἐλεύθερος ἀνάσχοιτ᾽ ἂν ὑπὸ δούλων ὑπηρετεῖσθαι, ἢ τοὺς συμβιοῦντας ἑαυτῷ δουλεύειν.

110. Ὅστις θέλεις δούλων ἐκτὸς ὑπάρχειν, αὐτὸς ἀπολύθητι δουλείας· ἔσῃ δ᾽ ἐλεύθερος, ἂν ἀπολυθῇς ἐπιθυμίας. Οὔτε γὰρ Ἀριστείδης, οὔτε Ἐπαμεινώνδας, οὔτε Λυκοῦργος πλουτοῦντες καὶ δουλευόμενοι, (*) ὁ μὲν δίκαιος, ὁ δὲ θεὸς, ὁ δὲ σωτὴρ προσηγορεύθησαν· ἀλλ᾽ ὅτι πενόμενοι τὴν Ἑλλάδα δουλείας ἀπέλυον.

111. Εἰ θέλεις τὴν οἰκίαν εὖ οἰκεῖσθαι, μιμοῦ τὸν Σπαρτιάτην Λυκοῦργον· ὃν γὰρ τρόπον οὗτος οὐ τείχεσι τὴν πόλιν ἔφραξεν, ἀλλ᾽ ἀρετῇ τοὺς ἐνοικοῦντας ὠχύρωσε, καὶ διὰ παντὸς ἐτήρησεν ἐλευθέραν τὴν πόλιν· οὕτω καὶ σὺ μὴ μεγάλην αὐλὴν περίβαλλε, καὶ πύργους ὑψηλοὺς ἀνίστα, ἀλλὰ τοὺς ἐνοικοῦντας εὐνοίᾳ καὶ πίστει καὶ φιλίᾳ στήριζε, καὶ οὐδὲν εἰς αὐτὴν εἰσελεύσεται βλαβερὸν, οὐδ᾽ ἂν τὸ σύμπαν τῆς κακίας παρατάξηται στῖφος.

112. Μὴ πίναξι καὶ γραφαῖς τὴν οἰκίαν σου περίβαλλε, ἀλλὰ σωφροσύνῃ κατάγραφε· τὸ μὲν γὰρ ἀλλοῖον, τῶν ὀφθαλμῶν ἐστιν ἐπίκαιρος γοητεία· τὸ δὲ, σύμφυτος καὶ ἀνεξάλειπτος καὶ ἀΐδιος οἰκίας κόσμος.

113. Ἀντὶ βοῶν ἀγέλης, πειρῶ φίλων ἀγέλας ἐναγελάζεσθαί σου τῇ οἰκίᾳ.

114. Ὥσπερ λύκος ὅμοιον κυνὶ, οὕτω καὶ κόλαξ καὶ μοιχὸς καὶ παράσιτος ὅμοιος φίλῳ. Πρόσεχε τοιγαροῦν, μὴ ἀντὶ κυνῶν φυλάκων λάθῃς λυμεῶνας εἰσδεχόμενος λύκους.

115. Τὸ μὲν γύψῳ λευκανθίζουσαν σπουδάζειν θαυμάζεσθαι τὴν οἰκίαν, ἀπειροκάλου· τὸ δὲ ἦθος χρηστότητι κοινωνίας λαμπρύνειν, φιλοκάλου τε ἅμα καὶ φιλανθρώπου.

116. Ἐὰν θαυμάζῃς τὰ μικρὰ, πρῶτον μεγάλων ἀξιωθήσῃ· ἐὰν δὲ καταφρονήσῃς τῶν μικρῶν, μεγάλως θαυμασθήσῃ.

117. Οὐδὲν μικρότερον φιληδονίας καὶ φιλοκερδείας καὶ ἀλαζονείας· οὐδὲν κρεῖσσον μεγαλοψυχίας καὶ πραότητος καὶ φιλανθρωπίας.

118. Ξενοκράτους.

Χρημάτων αὐτῷ κομισθέντων ἀπ᾽ Ἀλεξάνδρου, ἑστιάσας τοὺς κομίζοντας τὸν αὑτοῦ τρόπον, Ἀπαγγείλατε, ἔφη, Ἀλεξάνδρῳ, ὅτι ἔστ᾽ ἂν οὕτω ζῶ, οὐ δέομαι ταλάντων πεντήκοντα· τοσαῦτα γὰρ ἦν τὰ πεμφθέντα.

119. Ἡρακλείτου.

Ἀνθρώποισι πᾶσι μέτεστι γιγνώσκειν ἑωυτοὺς, καὶ σωφρονεῖν.

120. Ἡρακλείτου.

Ἀνὴρ ὁκότ᾽ ἂν μεθυσθῇ, ἄγεται ὑπὸ παιδὸς ἀνήβου σφαλλόμενος, οὐκ ἐπαΐων ὅκη βαίνει, ὑγρὴν τὴν ψυχὴν ἔχων. Αὔη ψυχὴ σοφωτάτη, καὶ ἀρίστη.

121. Ἐκ τῆς Νικολάου Ἐθῶν Συναγωγῆς.

Ἰβήρων αἱ γυναῖκες κατ᾽ ἔτος ὅ τι ἂν ἐξυφήνωσιν ἐν κοινῷ δεικνύουσιν· ἄνδρες δὲ χειροτονητοὶ κρίναντες τὴν

120. Vales. p. 513.

πλεῖστα ἐργασαμένην προτιμῶσιν. *Ἔχουσι δὲ καὶ μέτρον τι ζώνης, ἢ τὴν γαστέρα περιλαβεῖν ἂν μὴ δυνηθῶσιν, αἰσχρὸν ἡγοῦνται.

122. Θουκυδίδου δημηγορίας Λακεδαιμονίων.

Σωφρόνων δὲ ἀνδρῶν, οἵ τινες τἀγαθὰ ἐς ἀμφίβολον ἀσφαλῶς ἔθεντο, καὶ ταῖς ξυμφοραῖς οἱ αὐτοὶ εὐξυνετώτερον ἂν προσφέροιντο.

123. Μενεδήμου.

Μενέδημος, νεανίσκου τινὸς εἰπόντος, μέγα ἐστὶ τὸ τυχεῖν ὧν ἄν τις ἐπιθυμῇ, εἶπε· Πολλῷ (*) μεῖζόν ἐστι, τὸ μηδὲ ἐπιθυμεῖν ὧν μὴ δεῖ.

124. Πλάτωνος ἐκ τῆς Σωκράτους Ἀπολογίας.

Τὸ γάρ τοι θάνατον δεδιέναι, ὦ ἄνδρες, οὐδὲν ἄλλο ἐστὶν ἢ δοκεῖν σοφὸν εἶναι μὴ ὄντα· δοκεῖν γὰρ εἰδέναι ἐστὶν ἃ οὐκ οἶδεν. Οἶδε μὲν γὰρ οὐδεὶς τὸν θάνατον, οὐδ᾽ εἰ τυγχάνει τῷ ἀνθρώπῳ πάντων μέγιστον ὂν τῶν ἀγαθῶν· δεδίασι δὲ ὡς εὖ εἰδότες, ὅτι μέγιστον τῶν κακῶν ἐστι. Καὶ τοῦτο πῶς οὐκ ἂν ἀμαθία ἐστὶν αὕτη ἡ ἐπονείδιστος, ἡ τοῦ οἴεσθαι εἰδέναι, ἃ οὐκ οἶδεν; Ἐγὼ δὲ, ὦ ἄνδρες, τούτῳ καὶ ἐνταῦθα ἴσως διαφέρω τῶν πολλῶν ἀνθρώπων, καὶ εἰ δή τῳ σοφώτερός του φαίην εἶναι, τούτῳ ἄν, ὅτι οὐκ εἰδὼς ἱκανῶς περὶ τῶν ἐν ᾅδου, οὕτω καὶ οἴομαι οὐκ εἰδέναι· τὸ δὲ ἀδικεῖν καὶ ἀπειθεῖν τῷ βελτίονι καὶ θεῷ καὶ ἀνθρώπῳ, ὅτι κακὸν καὶ αἰσχρόν ἐστιν οἶδα· πρὸ οὖν τῶν κακῶν ὧν οἶδα, ὅτι κακά ἐστιν, ἃ μὴ οἶδα, εἰ καὶ ἀγαθὰ ὄντα τυγχάνει, οὐδέποτε φοβήσομαι, οὐδὲ φεύξομαι.

125. Πλάτωνος ἐκ τῆς Σωκράτους Ἀπολογίας.

Οὐδὲν γὰρ ἄλλο πράττων ἐγὼ περιέρχομαι, ἢ πείθων

122. IV. 18. 124. p. 29. A. 125. p. 30. A.

ὑμῶν καὶ νεωτέρους καὶ πρεσβυτέρους, μήτε σωμάτω ἐπιμελεῖσθαι, μήτε χρημάτων πρότερον, μήτε ἄλλου τινὶ οὕτω σφόδρα, ὡς τῆς ψυχῆς, ὅπως ὡς ἀρίστη ἔσται· λι γων ὅτι οὐκ ἐκ χρημάτων ἡ ἀρετὴ γίνεται, ἀλλ᾽ ἐξ ἀρε τῆς τὰ χρήματα, καὶ τἄλλ᾽ ἀγαθὰ τοῖς ἀνθρώπο ἅπαντα καὶ ἰδίᾳ καὶ δημοσίᾳ.

126. Τοῦ αὐτοῦ.

Ἀλλα μηδαμῶς ποιεῖτε τοῦτο· εὖ γὰρ ἴστε, ἐὰν ἐμ ἀποκτείνητε τοιοῦτον ὄντα, οἷον ἐγὼ λέγω, οὐκ ἐμὲ μει ζω βλάψητε, ἢ ὑμᾶς αὐτούς. Ἐμὲ μὲν γὰρ οὐδὲν ἂ βλάψειεν οὔτε Μέλητος, οὔτε Ἄνυτος· οὐδὲ γὰρ ἂν δύ ναιντο. Οὐ γὰρ οἶμαι θεμιτὸν εἶναι ἀμείνονι ἀνδρὶ ὑπ χείρονος βλάπτεσθαι· ἀποκτείνειεν μέντ᾽ ἂν ἴσως, ἢ ἐξε λάσειεν, ἢ ἀτιμάσειεν.

127. Πλάτωνος Πολιτείας γ̄.

Ἀλλὰ μὴν οὐδὲ φιλογέλωτας δεῖ εἶναι· σχεδὸν γὰρ ὅτ ἄν τις ἐφίῃ ἰσχυρῷ γέλωτι, ἰσχυρὰν καὶ μεταβολὴν ζητ τὰ τοιοῦτο. Δοκεῖ μοι, ἔφη. Οὔτε ἄρα ἀνθρώπου ἀξίους λόγου κρατουμένους ὑπὸ γέλωτος, ἄν τις ποιῇ ἀποδεκτέον· πολὺ δὲ ἧττον, ἐὰν θεούς.

Θάλλουσα λυπῇ τοὺς ἄγαν ὑπέρφρονας.

128. Πλάτωνος Πολιτείας γ̄.

Τί δαί; σωφροσύνης ἄρα οὐ δεήσει ἡμῖν τοῖς νεανί αις; Πῶς δὲ οὔ; Σωφροσύνης δὲ ὡς πλήθει οὐ τὰ τοιά δε μέγιστα, ἀρχόντων μὲν ὑπηκόους εἶναι, αὐτοὺς δὲ ἄρ χοντας τῶν περὶ πότους καὶ ἀφροδίσια καὶ περὶ ἐδωδὰ ἡδονῶν; Ἔμοιγε δοκεῖ.

129. Τοῦ αὐτοῦ.

126. p. 30. C. 127. p. 388. D. 128. p. 389 C. 129. Ci IX. p. 571. B.

Τῶν μὲν ἀναγκαίων ἡδονῶν τε καὶ ἐπιθυμιῶν δοκοῦσί τινες ἐμοὶ εἶναι παράνομοι, αἳ κινδυνεύουσιν ἐγγίνεσθαι μὲν ἐν παντὶ, κολαζόμεναι δὲ ὑπό τε τῶν νόμων, καὶ τῶν βελτιόνων ἐπιθυμιῶν μετὰ λόγου, ἐνίων μὲν ἀνθρώπων ἢ παντάπασιν ἀπαλλάττεσθαι, ἢ ὀλίγαι λείπεσθαι καὶ ἀσθενεῖς· τῶν δὲ ἰσχυρότεραι καὶ πλείους. Λέγεις δὴ τίνας, ἔφη, ταύτας; Τὰς περὶ τὸν ὕπνον, ἦν δ' ἐγὼ, ἐγειρομένας, ὅτ' ἂν τὸ μὲν ἄλλο τῆς ψυχῆς εὕδῃ, ὅσον λογικὸν καὶ ἥμερον, καὶ ἄρχον ἐκείνου· τὸ δὲ θηριῶδές τε καὶ ἄγριον, ἢ σίτου ἢ μέθης πλησθὲν, σκιρτᾷ τε, καὶ ἀπωσάμενον τὸν ὕπνον ζητεῖ ἰέναι, καὶ ἀποπιμπλάναι τὰ αὑτοῦ ἤθη· οἶσθ' ὅτι πάντα ἐν τῷ τοιούτῳ τολμᾷ ποιεῖν, ὡς ἀπὸ πάσης λελυμένον τε (*) καὶ ἀπηλλαγμένον αἰσχύνης καὶ φρονήσεως· μητρί τε γὰρ ἐπιθυμεῖ μίγνυσθαι, ὡς οἴεται, οὐδὲν ὀκνεῖ, ἄλλῳ τε ὁτῳοῦν, ἀνθρώπων καὶ θεῶν καὶ θηρίων· μιαιφονεῖν τε ὁτιοῦν, βρώματός τε ἀπέχεσθαι μηδενός· καὶ ἑνὶ λόγῳ, οὔτε ἀνοίας οὐδὲν ἐλλείπει, οὔτ' ἀναισχυντίας. Ἀληθέστατα, ἔφη, λέγεις. Ὅτ' ἂν δέ γ' οἶμαι ὑγιεινῶς τις ἔχῃ αὐτὸς αὑτοῦ καὶ σωφρόνως, καὶ εἰς τὸν ὕπνον ἴῃ, τὸ λογιστικὸν μὲν ἐγείρας αὑτοῦ, καὶ ἑστιάσας λόγων καλῶν καὶ σκέψεων, εἰς σύννοιαν αὐτὸς αὑτοῦ ἀφικόμενος· τὸ ἐπιθυμητικὸν δὲ, μήτ' ἐνδείᾳ δοὺς, μήτε πλησμονῇ, ὅπως ἂν κοιμηθῇ, καὶ μὴ παρέχῃ θόρυβον τῷ βελτίστῳ χαῖρον ἢ λυπούμενον, ἀλλ' ἐῶν αὐτὸ καθ' ἑαυτὸ μόνον καθαρὸν σκοπεῖν καὶ ὀρέγεσθαι του αἰσθάνεσθαι ὃ μὴ οἶδεν, ἤ τι τῶν γεγονότων, ἢ ὄντων, ἢ καὶ μελλόντων· ὡσαύτως δὲ καὶ τὸ θυμοειδὲς πραΰνας, καὶ μή τισιν εἰς ὀργὴν ἐλθὼν, κεκινημένῳ τῷ θυμῷ καθεύδῃ, ἀλλ' ἡσυχάσας μὲν τὼ δύο εἴδη, τὸ τρίτον δὲ κινήσας, ἐν ᾧ τὸ

φρονεῖν ἐγγίνεται, οὕτως ἀναπαύηται, οἶσθ' ὅτι τῆς ἀληθείας ἐν τῷ τοιούτῳ μάλιστα ἅπτεται, καὶ ἥκιστα παράνομοι τότε αἱ ὄψεις φαντάζονται τῶν ἐνυπνίων. Παντελῶς μὲν οὖν, ἔφη, οἶμαι οὕτω. Ταῦτα μὲν τοίνυν ἐπιπλέον ἐξήχθημεν εἰπεῖν· ὃ δὲ βουλόμεθα γνῶναι, τόδ' ἐστὶν, ὡς ἄρα δεινόν τι καὶ ἄγριον καὶ ἄνομον ἐπιθυμιῶν εἶδος ἑκάστῳ ἔνεστι, καὶ πάνυ δοκοῦσιν ἡμῶν ἐνίοις μετρίοις εἶναι. Τοῦτο δὲ ἄρα ἐν τοῖς ὕπνοις γίνεται ἔνδηλον.

130. *Τοῦ αὐτοῦ ἐκ τοῦ Συμποσίου.*

Πᾶσα γὰρ πρᾶξις ὧδὶ ἔχει· αὐτὴ ἐφ' ἑαυτῆς πραττομένη, οὔτε καλὴ, οὔτε αἰσχρὰ, οἷον ὃ νῦν ἡμεῖς ποιοῦμεν, ἢ πίνειν, ἢ ᾄδειν, ἢ διαλέγεσθαι, οὐκ ἔστι τούτων αὐτὸ καθ' αὑτὸ καλὸν οὐδέν· ἀλλ' ἐν τῇ πράξει, ὡς ἂν πραχθῇ, τοιοῦτον ἀπέβη. Καλῶς μὲν γὰρ πραττόμενον καὶ ὀρθῶς, καλὸν γίγνεται· μὴ ὀρθῶς δὲ, αἰσχρόν· οὕτω δὴ καὶ τὸ ἐρᾶν καὶ ὁ ἔρως οὐ πᾶς ἐστι καλὸς, οὐδ' ἄξιος ἐγκωμιάζεσθαι, ἀλλ' ὁ καλῶς προτρέπων ἐρᾶν.

131. *Πλάτωνος.*

Ἔστι γὰρ ἡμῖν νόμος, ὥσπερ ἐπὶ τοῖς ἐρασταῖς ἦν, δουλεύειν ἐθελοντὰς ἡντινοῦν δουλείαν παιδικοῖς, μὴ κολακείαν, μηδὲ ἐπονείδιστον εἶναι· οὕτω δὴ καὶ ἄλλη μία μόνη δουλεία ἑκούσιος λείπεται οὐκ ἐπονείδιστος· αὕτη δ' ἐστὶν ἡ περὶ τὴν ἀρετήν. Νενόμισται γὰρ δὴ ἡμῖν, ἐάν τις τινα θέλῃ θεραπεύειν, ἡγούμενος δι' ἐκεῖνον ἀμείνων ἔσεσθαι, ἢ κατὰ σοφίαν τινὰ, ἢ κατὰ ἄλλο ὁτιοῦν μέρος ἀρετῆς, αὕτη αὖ ἡ ἐθελοδουλεία οὐκ αἰσχρά ἐστιν, οὐδὲ κολακεία.

132. *Πλάτωνος ἐκ τοῦ Φαίδωνος.*

130. p. 180. E. 131. Symp. p. 184. B. 132. p. 68. C.

Ἄριστον δὲ τὸ περὶ τὰς ἐπιθυμίας μὴ ἐπτοῆσθαι, ἀλλ' ὀλιγώρως ἔχειν, καὶ κοσμίως.

133. *Πλάτωνος.*

Εἰ δὲ βούλοιό γε καὶ τὴν μαντικὴν εἶναι, συγχωρητέον ἐπιστήμην τοῦ μέλλοντος ἔσεσθαι, καὶ τὴν σωφροσύνην αὐτῆς ἐπιστατοῦσαν, τοὺς μὲν ἀλαζόνας ἀποτρέπειν, τοὺς δὲ ἀληθεῖς μάντεις καθιστάναι ἡμῖν προφήτας τῶν μελλόντων. Κατεσκευασμένον δὴ οὕτω τὸ ἀνθρώπινον γένος, ὅτι μὲν ἐπιστημόνως ἂν πράττοι καὶ ζῴη, ἐγῷμαι· ἡ γὰρ σωφροσύνη φυλάττουσα (*) οὐκ ἂν ἐῴη παρεμπίπτουσαν τὴν ἀνεπιστημοσύνην συνεργὸν ἡμῖν εἶναι.

134. Ἔστι δὲ δὴ, ὡς ἔοικεν, ὃ νῦν λέγεις, ὅτι ἡδοναί εἰσί τινες, αἱ μὲν ἀγαθαὶ, αἱ δὲ κακαί· ἦ γάρ; Ναί. Ἆρ' οὖν ἀγαθαὶ μὲν αἱ ὠφέλιμοι, κακαὶ δὲ αἱ βλαβεραί; Πάνυ γε. Ὠφέλιμοι δὲ αἱ ἀγαθόν ποιοῦσαι, κακαὶ δὲ αἱ κακόν; Φημί. Ἆρ' οὖν τὰς τοιάσδε λέγεις, οἷον κατὰ τὸ σῶμα, ἃς δὴ νῦν λέγομεν ἐν τῷ ἐσθίειν καὶ πίνειν ἡδονὰς, εἰ ἄρα τούτων αἱ μὲν ὑγίειαν ποιοῦσαι ἐν τῷ σώματι, ἢ ἰσχὺν, ἢ ἄλλην τινὰ ἀρετὴν τοῦ σώματος, αὗται μὲν ἀγαθαὶ, αἱ δὲ τἀναντία τούτων, κακαί; Πάνυ γε. Οὐκ οὖν καὶ λῦπαι ὡσαύτως, αἱ μὲν χρησταί εἰσιν, αἱ δὲ πονηραί; Πῶς γὰρ οὔ; Οὐκ οὖν τὰς μὲν χρηστὰς καὶ ἡδονὰς καὶ λύπας καὶ αἱρετέον ἐστὶ καὶ πρακτέον; Πάνυ γε. Τὰς δὲ πονηρὰς οὔ; Δῆλον γὰρ δή. Ἕνεκα γάρ δήπου τῶν ἀγαθῶν ἅπαντα ἡμῖν πρακτέα ἐστί· — καὶ τῶν ἀγαθῶν ἄρα ἕνεκα δεῖ ὡς τἄλλα, καὶ τὰ ἡδέα πράττειν, ἀλλ' οὐκ ἀγαθὰ τῶν ἡδέων; Πάνυ γε. Ἆρ' οὖν παντὸς ἀνδρός ἐστιν ἐκλέξασθαι ποῖα ἀγαθὰ τῶν ἡδέων ἐστὶ, καὶ ποῖα κακά; ἢ τεχνικοῦ δεῖ εἰς ἕκαστον;

133. *Charmid. p. 173. C. 134. Gorg. p. 499. C.

Τεχνικοῦ. Ἀναμνησθῶμεν δὴ ὧν αὖ ἐγὼ εἰς Πῶλον καὶ Γοργίαν ἐτύγχανον λέγων· ἔλεγε γὰρ αὐτὸς, εἰ μνημονεύεις, ὅτι εἶεν παρασκευαὶ, αἱ μὲν μέχρι ἡδονῆς αὐτὸ τοῦτο παρασκευάζουσαι, ἀγνοοῦσαι δὲ τὸ βέλτιον καὶ τὸ χεῖρον· αἱ δὲ γινώσκουσαι, ὅτι τε ἀγαθὸν, καὶ ὅτι κακόν· καὶ ἐτίθουν τῶν μὲν περὶ τὰς ἡδονὰς τὴν μαγειρικὴν ἐμπειρίαν, ἀλλ᾽ οὐ τέχνην· τῶν δὲ περὶ τὸ ἀγαθὸν, τὴν ἰατρικὴν τέχνην.

135. *Πλάτωνος.*

Ἐγὼ μὲν οὖν ταῦτα οὕτω τίθεμαι, καί φημι ταῦτα ἀληθῆ εἶναι. Εἰ δέ ἐστιν ἀληθῆ, τὸν βουλόμενον ὡς ἔοικεν εὐδαίμονα εἶναι, σωφροσύνην μὲν ἀσκητέον καὶ διωκτέον ἐστίν· ἀκολασίαν δὲ φευκτέον, ὡς ἔχει ποδῶν ἕκαστος ἡμῶν· καὶ παρασκευαστέον ἑαυτὸν, μάλιστα μὲν μηδὲν δεῖσθαι τοῦ κολάζεσθαι· ἐὰν δὲ δεηθῇ ἢ αὐτὸς, ἢ ἄλλος τις τῶν οἰκείων, ἢ ἰδιώτης, ἢ πόλις, ἐπιθετέον δίκην καὶ κολαστέον, εἰ μέλλει εὐδαίμων εἶναι. Οὗτος ἔμοιγε δοκεῖ σκοπὸς εἶναι, πρὸς ὃν βλέποντα δεῖ ζῆν· καὶ πάντα εἰς τοῦτο τὰ αὑτοῦ συντείνοντα, καὶ τὰ τῆς πόλεως, ὅπως δικαιοσύνη παρέσται καὶ σωφροσύνη τῷ μακαρίῳ μέλλοντι ἔσεσθαι, οὕτω πράττειν· οὐκ ἐπιθυμίας ἐῶντα ἀκολάστους εἶναι καὶ ταύτας ἐπιχειροῦντα πληροῦν; ἀνήνυτον κακὸν, λῃστοῦ βίον ζῶντα· οὔτε γὰρ ἂν ἄλλῳ ἀνθρώπῳ προσφιλὴς εἴη ὁ τοιοῦτος, οὔτε θεῷ· κοινωνεῖν γὰρ ἀδύνατος. Ὅτῳ γὰρ μὴ ἔνι κοινωνία, φιλία οὐκ ἂν εἴη. Φασὶ δὴ σοφοὶ, ὦ Καλλίκλεις, καὶ οὐρανὸν καὶ γῆν καὶ θεοὺς καὶ ἀνθρώπους τὴν κοινωνίαν συνέχειν, καὶ φιλίαν καὶ κοσμιότητα καὶ σωφροσύνην καὶ δικαιότητα· καὶ τὸ ὅλον τοῦτο διὰ ταῦτα κόσμον καλοῦσιν,

135. Gorg. p. 507.

ὦ ἑταῖρε, οὐκ ἀκοσμίαν, οὐδὲ ἀκολασίαν. Σὺ δέ μοι δοκεῖς οὐ προσέχειν τὸν νοῦν τούτοις, καὶ ταῦτα σοφὸς ὤν· ἀλλὰ λέληθέ σε, ὅτι ἰσότης ἡ γεωμετρικὴ καὶ ἐν θεοῖς καὶ ἐν ἀνθρώποις μέγα δύναται· σὺ δὲ πλεονεξίαν οἴει δεῖν ἀσκεῖν, γεωμετρίας γὰρ ἀμελεῖς.

136. Ἰαμβλίχου ἐκ τῆς ἐπιστολῆς τῆς πρὸς Ἀρετὴν περὶ Σωφροσύνης.

Τὰ αὐτὰ δὴ οὖν καὶ περὶ πασῶν τῶν δυνάμεων τῆς ψυχῆς ἀποφαίνομαι, τὴν συμμετρίαν αὐτῶν πρὸς ἀλλήλας, καὶ εὐταξίαν θυμοῦ τε καὶ ἐπιθυμίας καὶ λόγου, κατὰ τὴν προσήκουσαν ἑκάστῳ τάξιν, εὐκοσμίαν· καὶ τούτων ἡ τοῦ ἄρχειν τε καὶ ἄρχεσθαι ἐν δέοντι γινομένη διανομὴ, σωφροσύνη ἂν εἴη πολυειδής.

(*) ΠΕΡΙ ΑΚΟΛΑΣΙΑΣ. ς.

1. Σοφοκλέους.

Σοφοκλῆν ἤρετό τις πρεσβύτην ὄντα, εἰ ἔτι πλησιάζοι γυναικί· ὁ δ', Εὐφήμει, ἔφη· ἀσμενέστατα ἀπέφυγον ὥσπερ λυττῶντα καὶ ἄγριον δεσπότην.

2. Ἀντισθένους.

Ἀντισθένης ἔλεγεν, τὰς μὴ κατὰ θύραν εἰσιούσας ἡδονὰς ἀναγκαῖον μὴ κατὰ θύραν πάλιν ἐξιέναι· δεήσειν οὖν τμηθῆναι, ἢ ἐλλεβορισθῆναι.

3. Διογένους.

Ὁ Διογένης τοὺς πολλοὺς ἔφασκεν ζῶντας μὲν ἑαυτοὺς σήπειν, λουτροῖς τέγγοντας καὶ ἀφροδισίοις τήκοντας, ἀποθνήσκοντας δ' ἐν θυμιάμασι τὸ σῶμα κελεύειν ἀποτίθεσθαι, τοὺς δ' ἐν μέλιτι, ὑπὲρ τοῦ μὴ ταχέως κατασαπῆναι.

4. Τοῦ αὐτοῦ.

Διογένης ἔλεγεν τῶν οἴκων ἔνθα πλείστη τροφὴ πολλοὺς μῦς εἶναι, καὶ γαλᾶς· καὶ δὴ σώματα τὰ πολλὴν τροφὴν δεχόμενα, καὶ νόσους ἴσας ἐφέλκεσθαι.

5. *Διογένης πρός τινα νέον περιττῶς καλλωπιζόμενον, Εἰ μὲν πρὸς ἄνδρας, ἀτυχεῖς, εἶπεν· εἰ δὲ πρὸς γυναῖκας, ἀδικεῖς.*

6. *Ἐρυξιμάχου.*

Ἐρυξίμαχος τὴν συνουσίαν μικρὰν ἐπιληψίαν ἔλεγεν, καὶ χρόνῳ μόνῳ διαλλάττειν.

7. *Ἀντιφῶντος.*

Ἔνθα τὸ ἡδύ ἐστι πλησίον που καὶ τὸ λυπηρόν· αἱ γὰρ ἡδοναὶ οὐκ ἐκ σφῶν αὐτῶν ἐκπορεύονται, ἀλλ' ἀκολουθοῦσιν αὐταῖς λῦπαι καὶ πόνοι.

8. *Μουσωνίου.*

Ἀρχὴ τοῦ μὴ κατοκνεῖν τὰ ἀσχήμονα τὸ μὴ κατοκνεῖν τὰ ἀσχήμονα λέγειν.

9. *Σωκράτους.*

Σωκράτης ἔφη, τοὺς μοιχοὺς ὅμοιόν τι ποιεῖν τοῖς μὴ βουλομένοις ἐκ τῶν ἀποῤῥεουσῶν πίνειν, ἀλλ' ἐκ τοῦ ὕδατος τοῦ ἐν τῷ βάθει, χείρονος ὑπάρχοντος.

10. *Σόλωνος.*

Ἡδονὴν φεῦγε, ἥ τις ὕστερον λύπην τίκτει.

11. *Πλάτωνος ἐκ τοῦ Φαίδωνος.*

Ἔνιοι πόλεων μὲν δεσπόζουσι, γυναιξὶ δὲ δουλεύουσι.

12. *Εὐσεβίου.*

Καί τοι καλοῦσίν γε ἀκολασίαν, τὸ ὑπὸ τῶν ἡδονῶν ἄρχεσθαι.

13. (*) *Τῶν ταῖς αἰσχραῖς ἐπιθυμίαις ἐπιχειρεόντων ἐλεύθερον μηδένα νόμιζε. Τῶν γὰρ τοὺς τῇ τύχῃ δού-*

11. p. 68. E.

λους κεκτημένων πολὺ βαρυτέροις οὗτοι δεσπόταις, τοῖς καταναγκάζουσι ταῦτα, δουλεύουσιν.

14. Τοῦ αὐτοῦ.

Γαστριμαργίη σῶμα πιαίνει, ἀλογίην ἀείρει, ψυχῆς δὲ τὸ κάλλιστον λογισμὸν κομίζει.

15. Τοῦ αὐτοῦ.

Ψυχῇ σῶμα ἀνθρώπου ἔδοσαν οἱ θεοὶ, ὥστε τῇ ψυχῇ τὸ σῶμα ὑπηρετέεσθαι. Οἱ δὲ πολλοὶ τὸ ἔμπαλιν ποιέουσι σώματι πρὸς πάντα, καὶ ἐς μοῦνα τὰ ἐκείνου ὑπουργήματα, τὸ κρέσσον τῷ χείρονι, καὶ θνητῷ ἀθάνατον ψυχὴν καταδουλευόμενοι.

16. Τοῦ αὐτοῦ.

Ἀκολασίη ψυχὴν λυμαίνεται καὶ σῶμα διαφθείρει, τόπερ ἕνεκα τῆς ἡδονῆς, καὶ ὥστε αὐτῷ χαρίζεσθαι, τὸν ἔχοντά μιν καταναγκάσαι τὰ αἴσχιστα πάντα ποιέειν

17. Τοῦ αὐτοῦ.

Ἀκολασίη ψυχὴν, ὥσπερ νῆα ἄνεμοι ὑπολαβόντες, τῇδε καὶ τῇδε φορέοντες συγκλονέουσι, καὶ ἀπειθέα ποιέουσι τῷ κυβερνήτῃ· οὕτω καὶ ψυχὴν δονέουσα, καὶ ἀπειθέα νόῳ εἶναι καταναγκάζουσα, εἰρηνεύειν, καὶ ἐν τῷ εὐδίῳ καὶ ἀσφαλεστάτῳ ὁρμέειν, οὐ ξυγχωρέει.

18. Φιλήμονος.

Σοὶ γάρ τίς ἐστιν, εἰπέ μοι, παῤῥησία;
σὺ λαλεῖς ἐν ἀνθρώποισιν ὡς ἄνθρωπος ὤν,
τὸ δ' ὅλον περιπατεῖς; ἢ τὸν αὐτὸν ἀέρα
ἑτέροις συνέλκεις, εἰπέ μοι, τοιοῦτος ὤν;

19. Κλεάνθους.

Ὅστις ἐπιθυμῶν ἀνέχετ' αἰσχροῦ πράγματος,
οὗτος ποιήσει τοῦτ' ἐὰν καιρὸν λάβῃ.

18. Cleric. p. 342.

20. *Τοῦ αὐτοῦ.*

Πόθεν ποτ᾽ ἆρα γίνεται μοιχῶν γένος;
ἐκ κριθιῶντος ἀνδρὸς ἐν ἀφροδισίοις.

21. *Εὔφρονος.*

Οὐκ ἔστι μοιχοῦ μεῖζον οὐδὲ ἓν κακόν·
ἐν ταῖς γὰρ ἑτέρων βούλετ᾽ ἀτυχίαις τρυφᾶν

22. *Εὐριπίδου Ἀντιόπη.*

Καὶ μὴν ὅσοι μὲν σαρκὸς εἰς εὐεξίαν
ἀσκοῦσι βίοτον, ἢν σφαλῶσι χρημάτων,
κακοὶ πολῖται· δεῖ γὰρ ἄνδρ᾽ εἰθισμένον
ἀκόλαστον ἦθος γαστρὸς, ἐν ταὐτῷ μένειν.

23. *Ἀναξανδρίδου.*

Μηδέποτε δοῦλον ἡδονῆς σαυτὸν ποίει.
λάγνης γυναικός ἐστιν, οὐκ ἀνδρὸς, τόδε.

24. *Ἀλέξιδος.*

Φεῦγ᾽ ἡδονὴν φέρουσαν ὕστερον βλάβην.

25. *Μενάνδρου Ὀργῇ.*

*Οὐκ ἔστι μοιχοῦ πρᾶγμα **
ἀτιμότερον· θανάτου γάρ ἐστιν ὤνιον.

26. *Τοῦ αὐτοῦ.*

Ὄνειδος αἰσχρὸς βίος, ὅμως κἂν ἡδὺς ᾖ.

27. *Ἀριστοφῶντος Ἰατροῦ.*

Αἱ τῶν ἑταιρῶν γὰρ διοπετεῖς οἰκίαι,
γεγόνασιν ἄβατοι τοῖς ἔχουσι μηδὲ ἕν.

28. *Ἀπολλόδωρος.*

Καὶ κλείεθ᾽ ἡ θύρα μοχλοῖς, ἀλλ᾽ οὐδὲ εἷς
τέκτων ὀχυρὰν οὕτως ἐποίησεν θύραν,
δι᾽ ἧς γαλῆ καὶ μοιχὸς οὐκ εἰσέρχεται.

29. *Βάθωνος.*

22. Fr. 33. 25. Cleric. p. 136. 26. p. 264.

Πολλῶν σφόδρ᾽ ὄντων χἀτέρων ἐν τῷ βίῳ,
ἐφ᾽ οἷς ἅπαντες εἰκότως θορυβούμεθα,
μάλιστ᾽ ἐμοὶ δήπουθε κινοῦσιν χολὴν
οἱ τῶν τρόπων φάσκοντες ἐπιεικῶς ἐρᾶν,
καὶ λανθάνειν δοκοῦντες, ὅτι πεπλασμένως
τὸ πρᾶγμα παρακεντοῦσι, κοὐκ ἀληθινῶς.
τίνα γὰρ ἔχει, πρὸς τῆς Ἀθηνᾶς, διαφορὰν,
ὁ τῶν νεωτέρων τε καὶ λείων τρόπος,
παρ᾽ ὃν οἱ δασεῖς ἔχουσι καὶ προβεβηκότες;

30. (*) Φοινικίδου.

Μὰ τὴν Ἀφροδίτην, οὐκ ἂν ὑπομείναιμ᾽ ἔτι,
Πυθιὰς, ἑταιρεῖν· χαιρέτω· μή μοι λέγε,
ἀπέτυχον, οὐδὲν πρὸς ἐμὲ, καταλῦσαι θέλω.
εὐθὺς ἐπιχειρήσασα, φίλον εἶχόν τινα
στρατιωτικόν· διὰ παντὸς οὗτος τὰς μάχας
ἔλεγεν, ἐδείκνυ᾽ ἅμα λέγων τὰ τραύματα,
εἰσέφερε δ᾽ οὐδέν. Δωρεὰν ἔφη τινὰ
παρὰ τοῦ βασιλέως λαμβάνειν, καὶ ταῦτ᾽ ἀεὶ
ἔλεγεν· διὰ ταύτην ἣν λέγω τὴν δωρεὰν
ἐνιαυτὸν ἔσχε μ᾽ ὁ κακοδαίμων δωρεάν.
ἀφῆκα τοῦτον, λαμβάνω δ᾽ ἄλλον τινὰ,
ἰατρόν. Οὗτος εἰσάγων πολλούς τινας
ἔτεμνεν, ἔκαε, πτωχὸς ἦν, καὶ δήμιος.
δεινότερος οὗτος θατέρου μοι κατεφάνη.
ὁ μὲν διήγημ᾽ ἔλεγεν, ὁ δ᾽ ἐποίει νεκρούς.
τρίτῳ συνέζευξ᾽ ἡ τύχη με φιλοσόφῳ,
πώγων᾽ ἔχοντι, καὶ τρίβωνα καὶ λόγον·
εἰς προὔπτον ἦλθον ἐμπεσοῦσα δὴ κακόν.
οὐδὲν ἐδίδου γάρ· εἰ δέ τ᾽ αἰτοίην, ἔφη,
οὐκ ἀγαθὸν εἶναι τἀργύριον. Ἔστω κακὸν,

διὰ τοῦτο δός μοι, ῥῖψον· οὐκ ἐπείθετο.

31. *Σωκράτους.*

Οὔτε πῦρ ἱματίῳ περιστεῖλαι δυνατὸν, οὔτε αἰσχρὸν ἁμάρτημα χρόνῳ.

32. *Τοῦ αὐτοῦ.*

Τὸ μὲν πῦρ ὁ ἄνεμος, τὸν δὲ ἔρωτα ἡ συνήθεια ἐκκαίει.

33. *Ἐκ τῶν Σερήνου.*

Διογένης κατεγέλα τῶν τὰ μὲν ταμιεῖα κατασημαινομένων μοχλοῖς καὶ κλεισὶ καὶ σημάντροις· τὸ δὲ σῶμα τὸ αὐτῶν πολλαῖς θυρίσι καὶ θύραις ἀνοιγόντων, διὰ τοῦ στόματος καὶ αἰδοίων καὶ ὤτων καὶ ὀφθαλμῶν.

34. *Ζήνωνος.*

Ὁ Ζήνων ᾐτιᾶτο τοὺς πλείστους, λέγων, ἐξὸν ἀπὸ τῶν πόνων τὰς ἡδονὰς φέρειν, ἀπὸ τῶν μαγειρείων λαμβάνοντας.

35. *Μουσωνίου.*

Μουσώνιος ἔλεγεν ὑπερβολὴν ἀναισχυντίας εἶναι, τὸ πρὸς μὲν τὰς τῶν πόνων ὑπομονὰς μεμνῆσθαι τῆς τοῦ σώματος ἀσθενείας, πρὸς δὲ τὰς τῶν ἡδονῶν ἐκλανθάνεσθαι.

36. *Ἐκ τῶν Σερήνου.*

Περὶ Εὐριπίδου τις ἔλεγεν, ὅτι μισογύνης εἴη· καὶ ὁ Σοφοκλῆς, Ἀλλ' οὐκ ἔν γε τῇ κλίνῃ, ἔφη.

37. *Κλεάνθους.*

Κλεάνθης ἔλεγεν, εἰ τέλος ἐστὶν ἡ ἡδονὴ, πρὸς κακοῦ τοῖς ἀνθρώποις τὴν φρόνησιν δίδοσθαι.

38. *Διογένους.*

Διογένης, παρὰ μὲν τῶν θεῶν, φησὶν, ὑγίειαν εὔχονται· (*) πάντα δὲ οἱ πλεῖστοι τἀναντία τῇ ὑγιείᾳ πράττουσιν.

39. *Κράτης.*

Κράτης ἰδὼν χρυσῆν εἰκόνα Φρύνης τῆς ἑταίρας ἐν Δελφοῖς ἑστῶσαν, ἀνέκραγεν, ὅτι τοῦτο τῆς Ἑλλήνων ἀκρασίας τρόπαιον ἕστηκεν.

40. *Αἰσώπου.*

Αἴσωπος πρὸς τὸν τῷ κάλλει κακῶς κεχρημένον εἶπεν, Ὁποίῳ ἱματίῳ ἠμφιεσμένος κακῶς αὐτὸ ἀποδύῃ.

41. *Εἰς φιλοσοφίαν λόγων.*

Καὶ μὴν τό γε ἀκολασταίνειν πάλαι ψέγεται, ὅτι ἀνίεται ἐν τῷ τοιούτῳ τὸ ἐπιθυμητικὸν εἰς ἐλευθερίαν πέρα τοῦ δέοντος.

42. *Πλουτάρχου ἐκ τοῦ Κατὰ Ἡδονῆς.*

Ὅτι τὰ σώματα ἀνίησιν ἡ ἡδονὴ, καθ' ἡμέραν ἐκμαλάττουσα ταῖς τρυφαῖς, ὧν ἡ συνέχεια παραιρεῖται τὸν τόνον, ἀναχαλῶσα τὴν ἰσχὺν αὐτῶν, ἐξ ὧν ῥαστώνη μὲν νόσων, ῥαστώνη δὲ καμάτων, προμελετώμενον δ' ἐν νεότητι γῆρας.

43. *Ἐν ταὐτῷ.*

Θηρίον ἐστὶ δουλαγωγὸν ἡδονὴ, ἀλλ' οὐκ ἄγριον· εἴθε γὰρ ἦν φανερῶς πολεμοῦσα, ταχέως ἑάλω· νῦν δὲ καὶ ταύτῃ μισητότερον, ὅτι κλέπτει τὴν ἔχθραν ὑποδυομένη σχῆμα εὐνοίας. Ὥστε διχῇ ἀποτρόπαιον, καὶ ὧν βλάπτει, καὶ ὧν ψεύδεται.

44. *Ἐν ταὐτῷ.*

Τὰς μὲν οὖν δικαίας ἡδονὰς οὐκ ἔτ' ἂν ἡδονὰς οὕτω καλέσαιμεν, οὔτε ἴσμεν, ἀλλὰ θεραπείας. Ὅσαι δὲ παρὰ ταύτας πᾶσαι ὕβρεις περιτταί εἰσι, πεπηρωμέναι, βιαζόμεναι, καὶ ταῖς ποικιλίαις κολακεύουσαι, λανθάνουσι βλάπτουσαι. Ὁ δὲ εἰς τὰ ἡμέτερα νόμος, ὃ καὶ τῶν

42. T. V. p. 557. Wytt. p. 837. Fr.

ἀλόγων ζώων· μετὰ τὸ ἀκέσασθαι τὰς ἐπιθυμίας οὐδενος ὄρεξις, ἀλλὰ κόρος τῶν ἐπειγόντων ἀβιάστοις ἡδοναῖς.

45. Ἐν ταὐτῷ.

Μή τις προδότας ἐπαινεῖ; τοιοῦτόν ἐστιν ἡ ἡδονή, προδίδωσι τὰ τῆς ἀρετῆς. Μή τις βασανιστάς; τοιοῦτόν ἐστιν τὸ ἥδεσθαι, βασανίζει τὰ τῆς σωφροσύνης. Μή τις φιλαργυρίαν; ἀπλήρωτόν ἐστιν ἑκάτερον. Τί τηλικούτῳ χαίρομεν θηρίῳ, ὃ κολακεῦον ἡμᾶς ἀναλίσκει;

46. Ἐν ταὐτῷ.

Τί δ' οὐ πάντων ὁρώντων ἀκρατεύεις, ἀλλὰ καὶ σαυτὸν αἰδούμενος φεύγεις, νυκτὶ καὶ σκότῳ τοῖς ἀμαρτύροις πιστεύων τὴν ὕβριν; οὐδεὶς γὰρ τῶν καλῶν ἔργων σκότος προβάλλει, τὸ φῶς αὐτοῖς μαρτυρεῖν αἰσχυνόμενος, ἀλλὰ ὅλον ἅμα τὸν κόσμον ἥλιον γενέσθαι, πρὸς ἃ κατορθοῖ, βούλοιτ' ἄν· ἅπασα δὲ κακία ὁρᾶσθαι γυμνὴ φυλάττεται, σκέπην προβαλλομένη τὰ πάθη. Ἀποκόψαντες οὖν αὐτὰ γυμνὰς βλέπωμεν τὰς ἡδονάς· μεθύουσιν εἰς ἀναισθησίαν, λαγνεύουσιν εἰς αἰῶνα, καθεύδουσιν εἰς ἔργα, οὐκ ἐπιστρέφονται πόλεων, οὐ φροντίζουσι γονέων, οὐκ αἰσχύνονται νόμους.

47. Πυθαγόρου.

Δουλεύειν πάθεσι χαλεπώτερον, ἢ τυράννοις.

48. Τοῦ αὐτοῦ.

Ἐλεύθερον ἀδύνατον εἶναι τὸν πάθεσι δουλεύοντα, καὶ ὑπὸ παθῶν κρατούμενον.

49. Ἐκ τῶν Σερήνου.

Χαλεπὸν ἔλεγεν εἶναι ὁ Πλάτων εὑρεῖν τοῖς μὲν ἀκολάστοις ἀγαθὴν ἡδονήν, τοῖς δὲ νοσοῦσιν ὑγιεινήν.

50. Ἐκ τοῦ Ἐπικτήτου.

50. Fr. 52.

Τοὺς δυσχερεῖς δὲ φιλοσόφους εἰς μέσον ἄγοντες, οἷς οὐ δοκεῖ κατὰ φύσιν ἡδονὴ εἶναι, (*) ἀλλ' ἐπιγίγνεσθαι τοῖς κατὰ φύσιν, δικαιοσύνῃ, σωφροσύνῃ, ἐλευθερίᾳ. Τί ποτ' οὖν ἡ ψυχὴ ἐπὶ μὲν τοῖς τοῦ σώματος ἀγαθοῖς μικροτέροις οὖσι χαίρει καὶ γαληνιᾷ, ὥς φησιν Ἐπίκουρος· ἐπὶ δὲ τοῖς αὐτῆς ἀγαθοῖς μεγίστοις οὖσιν οὐχ ἥδεται; καί τοι καὶ δέδωκέ μοι ἡ φύσις αἰδῶ, καὶ πολλὰ ὑπερυθριῶ, ὅτ' ἄν τι ὑπολάβω αἰσχρὸν λέγειν. Τοῦτό με τὸ κίνημα οὐκ ἐᾷ τὴν ἡδονὴν θέσθαι ἀγαθὸν, καὶ τέλος τοῦ βίου.

51. *Πυθαγόρου.*

Οὐδεὶς ἐλεύθερος ἑαυτοῦ μὴ κρατῶν.

52. *Διογένους.*

Διογένης οὐδὲν εὐωνότερον εἶναι μοιχοῦ διωρίζετο, τὴν ψυχὴν τῶν δραχμῆς ὠνίων προϊεμένου.

53. *Τοῦ αὐτοῦ.*

Διογένης ἐσθίειν ἔλεγε τοὺς ἀνθρώπους τοῦ ἥδεσθαι ἕνεκα, ἀποπαύεσθαι δὲ αὐτοῦ τούτου χάριν μὴ ἐθέλειν.

54. *Κάτωνος πρεσβυτέρου.*

Κάτων ὁ πρεσβύτερος τῆς πολυτελείας καθαπτόμενος εἶπεν, ὡς χαλεπόν ἐστι λέγειν πρὸς γαστέρα, ὦτα μὴ ἔχουσαν.

55. *Δημοκρίτου.*

Ἡμερήσιοι ὕπνοι σώματος ὄχλησιν, ἢ ψυχῆς ἀδημοσύνην, ἢ ἀργίην, ἢ ἀπαιδευσίην σημαίνουσιν.

56. *Κάτωνος.*

Κάτων τοὺς σπουδάζοντας ἐν τοῖς γελοίοις ἔλεγεν ἐν τοις σπουδαίοις γίγνεσθαι καταγελάστους.

57. *Δημοκρίτου.*

54. Plut. II. p. 198. D.

Ξυνουσία ἀποπλήξῃ σμικρή· ἐξέσσυται γὰρ ἄνθρωπος ἐξ ἀνθρώπου.

58. Ἐκ τῶν Ἐπικτήτου Ἀπομνημονευμάτων.

Ἐν Ῥώμῃ αἱ γυναῖκες μετὰ χεῖρας ἔχουσι τὴν Πλάτωνος πολιτείαν, ὅτι κοινὰς ἀξιοῖ εἶναι τὰς γυναῖκας. Τοῖς γὰρ ῥήμασι προσέχουσι τὸν νοῦν, οὐ τῇ διανοίᾳ τἀνδρός· ὅτι οὐ γαμεῖν κελεύων καὶ συνοικεῖν ἕνα μιᾷ, εἶτα κοινὰς εἶναι βούλεται τὰς γυναῖκας, ἀλλ' ἐξαιρῶν τὸν τοιοῦτον γάμον, καὶ ἄλλο τι εἶδος γάμου εἰσφέρων. Καὶ τὸ ὅλον οἱ ἄνθρωποι χαίρουσιν, ἀπολογίας τοῖς ἑαυτῶν ἁμαρτήμασι πορίζοντες. Ἐπεί τοι φιλοσοφία φησὶν, ὅτι οὐδὲ τὸν δάκτυλον ἐκτείνειν εἰκῇ προσήκει.

59. Τοῦ αὐτοῦ.

Τῶν ἡδέων τὰ σπανιώτατα γιγνόμενα, μάλιστα τέρπει.

60. Τοῦ αὐτοῦ.

Εἴ τις ὑπερβάλλοι τὸ μέτριον, τὰ ἐπιτερπέστατα ἀτερπέστατα ἂν γένοιτο.

61. Μουσωνίου ἐκ τῶν Περὶ Ἀφροδισίων.

Μέρος μέντοι τρυφῆς οὐ μικρότατον κἂν τοῖς ἀφροδισίοις ἐστὶν, ὅτι ποικίλων δέονται παιδικῶν οἱ τρυφῶντες, οὐ νομίμων μόνον, ἀλλὰ καὶ παρανόμων, οὐδὲ θηλειῶν μόνον, ἀλλὰ καὶ ἀῤῥένων, ἄλλοτε ἄλλους θηρῶντες ἐρωμένους· καὶ τοῖς μὲν ἐν ἑτοίμῳ οὖσιν οὐκ ἀρκούμενοι, τῶν δὲ σπανίων ἐφιέμενοι, συμπλοκὰς δ' ἀσχήμονας ζητοῦντες, ἅπερ ἅπαντα μεγάλα ἐγκλήματα ἀνθρώπου ἐστί. Χρὴ δὲ τοὺς μὴ τρυφῶντας, ἢ μὴ κακοὺς, μόνα μὲν ἀφροδίσια νομίζειν δίκαια τὰ ἐν γάμῳ, καὶ ἐπὶ γενέσει παίδων συντελούμενα, ὅτι καὶ νόμιμά ἐστιν· τὰ δέ γε ἡδονὴν θηρώμενα ψιλὴν, ἄδικα καὶ πα-

58. Fragm. 53. 59. Fr. 54. 60. Fr. 55.

ράνομα, κἂν ἐν γάμῳ ᾖ. Συμπλοκαὶ δ' ἄλλαι, αἱ μὲν κατὰ μοιχείαν παρανομώταται· καὶ μετριώτεραι τούτων οὐδὲν αἱ πρὸς ἄῤῥενας τοῖς ἄῤῥεσιν, ὅτι παρὰ φύσιν τὸ τόλμημα. Ὅσαι δὲ μοιχείας ἐκτὸς συνουσίαι πρὸς θηλείας εἰσὶν, ἐστερημέναι τοῦ γίνεσθαι κατὰ νόμον, καὶ αὗται πᾶσαι αἰσχραὶ, αἵγε πράττονται δι' ἀκολασίαν· ὡς μετά γε σωφροσύνης οὐκ ἂν ἑταίρᾳ (*) πλησιάζειν ὑπομείνειέ τις, οὔτ' ἂν ἐλευθέρᾳ γάμου χωρὶς, οὔτε μὰ Δία θεραπαίνῃ τῇ αὑτοῦ. Τὸ γὰρ μὴ νόμιμον μηδ' εὐπρεπὲς τῶν συνουσιῶν τούτων, αἶσχός τε καὶ ὄνειδος μέγα τοῖς θηρωμένοις αὐτάς· ὅθεν οὐδὲ πράττειν φανερῶς οὐδὲν ἀνέχεται τῶν τοιούτων οὐδεὶς, κἂν ἐπ' ὀλίγον ἐρυθριᾶν οἷός τε ᾖ· ἐπικρυπτόμενοι δὲ καὶ λάθρα, οἵγε μὴ τελέως ἀπεῤῥωγότες, ταῦτα τολμῶσιν. Καίτοι τό γε πειρᾶσθαι λανθάνειν ἐφ' οἷς πράττει τις, ὁμολογοῦντος ἁμαρτάνειν ἐστί. Νὴ Δία, φησίν· ἀλλ' οὐχ, ὥσπερ ὁ μοιχεύων ἀδικεῖ τὸν ἄνδρα τῆς διεφθαρμένης γυναικὸς, οὕτως καὶ ὁ τῇ ἑταίρᾳ συνὼν ἀδικεῖ τινὰ, ἢ νὴ Δί' ὁ τῇ μὴ ἐχούσῃ ἄνδρα· οὐδὲ γὰρ ἐλπίδα παίδων οὐδενὸς διαφθείρει οὗτος. Ἐγὼ δὲ ἔχω μὲν λέγειν, ὡς πᾶς ὅστις ἁμαρτάνει, καὶ ἀδικεῖ εὐθὺς, εἰ καὶ μηδένα τῶν πέλας, ἀλλ' αὑτόν γε πάντως χείρονα ἀποφαίνων καὶ ἀτιμότερον· ὁ γὰρ ἁμαρτάνων, παρ' ὅσον ἁμαρτάνει, χείρων καὶ ἀτιμότερος. Ἵνα οὖν ἐῶ τὴν ἀδικίαν, ἀλλ' ἀκολασίαν γε πᾶσα ἀνάγκη πάντως προσεῖναι τῷ ἡττωμένῳ αἰσχρᾶς ἡδονῆς, καὶ χαίροντι τῷ μολύνεσθαι ὥσπερ αἱ ὗες· οἷος οὐχ ἥκιστά ἐστι καὶ ὁ δούλῃ ἰδίᾳ πλησιάζων, ὅπερ νομίζουσί τινες μάλιστά πως εἶναι ἀναίτιον, ἐπεὶ καὶ δεσπότης πᾶς αὐτεξούσιος εἶναι δοκεῖ ὅ τι βούλεται χρῆσθαι δούλῳ τῷ ἑαυτοῦ. Πρὸς τοῦτο δὲ ἁπλοῦς μοι

ὁ λόγος· εἰ γάρ τῳ δοκεῖ μὴ αἰσχρὸν μηδ᾽ ἄτοπον εἶναι δούλῃ δεσπότην πλησιάζειν τῇ ἑαυτοῦ, καὶ μάλιστα εἰ τύχοι οὖσα χήρα, λογισάσθω ποῖόν τι καταφαίνεται αὐτῷ, εἰ δέσποινα δούλῳ πλησιάζοι. Οὐ γὰρ ἂν δόξειεν εἶναι ἀνεκτὸν, οὐ μόνον εἰ κεκτημένη ἄνδρα νόμιμον ἡ γυνὴ προσοῖτο δοῦλον, ἀλλ᾽ εἰ καὶ ἄνανδρος οὖσα τοῦτο πράττοι; Καίτοι τοὺς ἄνδρας οὐδέπου τῶν γυναικῶν ἀξιώσει τις εἶναι χείρονας, οὐδ᾽ ἧττον δύνασθαι τὰς ἐπιθυμίας παιδαγωγεῖν τὰς ἑαυτῶν, τοὺς ἰσχυροτέρους τὴν γνώμην τῶν ἀσθενεστέρων, τοὺς ἄρχοντας τῶν ἀρχομένων. Πολὺ γὰρ κρείττονας εἶναι προσήκει τοὺς ἄνδρας, εἴπερ καὶ προεστάναι ἀξιοῦνται τῶν γυναικῶν· ἂν μέντοι ἀκρατέστεροι φαίνωνται ὄντες καὶ κακίονες. Ὅτι δ᾽ ἀκρασίας ἔργον καὶ οὐδενὸς ἄλλου ἐστὶ τὸ δεσπότην δούλῃ πλησιάζειν, τί δεῖ καὶ λέγειν; γνώριμον γάρ.

62. Τοῦ αὐτοῦ ἐκ τοῦ Περὶ Κουρᾶς.

Ἔφη μὲν παραπλησίως τὸν ἄνδρα χρῆναι τῇ κεφαλῇ προσφέρειν κουρὰν, ὡς ἀμπέλῳ προσφέρομεν τομὴν, τοῦ μόνον ἀφαιρεῖν χάριν τὸ ἄχρηστον· οὔτε γενείῳ πώγωνα, ἀλλ᾽ εἶναί τινα καὶ ταύτην σκέπην ὑπὸ τῆς φύσεως ἡμῖν πεπορισμένην· τὸν δὲ πώγωνα καὶ σύμβολον γεγονέναι τοῦ ἄῤῥενος, ὥσπερ ἀλεκτρυόνι λόφον, καὶ λέοντι χαίτην· ὅθεν τῆς μὲν κόμης ἀφαιρετέον εἶναι τὸ ἐνοχλοῦν, τοῦ δὲ πώγωνος οὐδέν. Οὐδὲ γὰρ ἐνοχλεῖν αὐτὸν οὐδὲν, ἕως ἂν ὑγιαίνῃ τὸ σῶμα, ἢ νόσον μὴ τοιαύτην νοσῇ, ἧς εἵνεκα γένοιτ᾽ ἂν ἀφαίρεσις τῶν ἐπὶ τοῦ γενείου τριχῶν. Εὖ γὰρ εἴρηται, ἔφη, τὸ τοῦ Ζήνωνος, ὅτι τούτου ἕνεκα καρτέον οὗ καὶ κομητέον, τοῦ κατὰ φύσιν, ἵνα μὴ βαρούμενός τις ὑπὸ τῆς κόμης, μηδ᾽ ἐνοχλούμενος ᾖ πρὸς μηδεμίαν ἐνέργειαν. Ἡ γὰρ δὴ φύσις (*) τὸ μὲν ἐνδεὲς

μᾶλλον φαίνεται φυλαξαμένη, τὸ δὲ περιττὸν ἧττον, ἐπί τε φυτῶν καὶ ἐπὶ ζώων· ὅτι τῆς προσθέσεως τοῦ ἐνδεοῦς ἡ ἀφαίρεσις τοῦ περιττοῦ πολὺ ῥᾴων καὶ εὐπετεστέρα ἐστίν. Χρὴ δὲ ἐφ᾽ ἑκάτερα τὸν λογισμὸν τὸν ἀνθρώπινον τῇ φύσει βοηθεῖν, ὥστ᾽ ἀναπιμπλάναι τὰς ἐνδείας ἐφ᾽ ὅσον οἷόν τε ἀναπληροῦν, ἐλαττοῦν δὲ καὶ ἀφαιρεῖν τὰς περιττότητας. Ὅθεν καὶ καρτέον μόνης ἕνεκα τῆς ἀφαιρέσεως τοῦ περιττοῦ, καὶ οὐχὶ κόσμου χάριν, ὅπερ οἴονται δεῖν ἔνιοι, τὰ μὲν γένεια λεαινόμενοι, καὶ μιμούμενοι τοὺς ἀγενείους, ἢ νὴ Δία τοὺς ἄρτι γενειάσκοντας· τὴν δὲ κεφαλὴν οὐχ ὁμοίως κειρόμενοι, διαφόρως δὲ τὰ πρόσω τῶν ὀπίσω. Καὶ γάρ τοι δοκῶν εἶναι κόσμος οὗτος, πολλὴν ἀκοσμίαν ἔχει, καὶ διαφέρει οὐδὲν τοῦ καλλωπισμοῦ τοῦ τῶν γυναικῶν. Ἐκεῖναί τε γὰρ τὰ μέν τινα μέρη πλέκουσι τῶν τριχῶν, τὰ δὲ καθιᾶσι, τὰ δὲ ἕτερόν τινα σκευάζουσι τρόπον, ἵνα φαίνωνται καλλίονες· οἵ τε κειρόμενοι οὕτως κατάδηλοί εἰσιν δι᾽ ἐπιθυμίαν τοῦ φαίνεσθαι καλοὶ οἷς βούλονται ἀρέσκειν, τὰς μὲν τέλεον ἀφαιροῦντες τῶν τριχῶν, τὰς δὲ πλάττοντες οὕτως ὡς ἂν εὔοπτοι ὦσιν ἐν γυναιξί τε καὶ παισὶν ὑφ᾽ ὧν ἐπαινεῖσθαι δέονται. Ἤδη δέ τινες καὶ αὐτῷ τῷ βαρύνεσθαι τὰς τρίχας κείρονται, καὶ λεαίνουσι τὰ γένεια, σαφῶς οὗτοί γε κατεαγότες ὑπὸ τῆς τρυφῆς καὶ ἐκνενευρισμένοι παντάπασιν, οἵ γε ἀνέχονται ἀνδρόγυνοι καὶ γυναικώδεις ὁρᾶσθαι ὄντες, ὅπερ ἔδει φεύγειν ἐξ ἅπαντος, εἰ δὴ τῷ ὄντι ἄνδρες ἦσαν. Τί γὰρ δὴ καί εἰσιν αἱ τρίχες ἀνθρώποις βάρος; εἰ μὴ νὴ Δία καὶ τοῖς ὀρνέοις τὰ πτερὰ φαίη τις ἂν εἶναι βάρος.

63. *Πλάτωνος ἐκ τοῦ Πρωταγόρου.*

63. p 357. B.

Τοσοῦτον ἐξαρκεῖ πρὸς τὴν ἀπόδειξιν, ἣν ἐμὲ δεῖ καὶ Πρωταγόραν ἀποδεῖξαι, ὧν ἤρεσθ᾽ ἡμᾶς. Ἤρεσθε δὲ, εἰ μέμνησθε, ἡνίκα ἡμεῖς ἀλλήλοις ὡμολογοῦμεν ἐπιστήμης μὴ εἶναι μηδὲν κρεῖττον, ἀλλὰ τοῦτο ἀεὶ κρατεῖν, ὅπου ἂν ἐνῇ, καὶ ἡδονῆς καὶ τῶν ἄλλων ἁπάντων· ὑμεῖς δὲ δὴ ἔφατε τὴν ἡδονὴν πολλάκις κρατεῖν καὶ τοῦ εἰδότος ἀνθρώπου. Ἐπειδὴ δὲ ὑμῖν οὐχ ὁμολογοῦμεν, μετὰ τοῦτο ἤρεσθε ἡμᾶς, ὦ Πρωταγόρα τε καὶ Σώκρατες, εἰ μή ἐστι τοῦτο τὸ πάθημα ἡδονῆς ἡττᾶσθαι, ἀλλὰ τί ποτ᾽ ἐστὶ, καὶ τί ὑμεῖς αὐτὸ φατὲ εἶναι, εἴπατε ἡμῖν. Εἰ μὲν οὖν τότε εὐθὺς ὑμῖν εἴπομεν ὅτι ἀμαθία, κατεγελᾶτε ἂν ἡμῶν· νῦν δὲ, ἂν ἡμῶν καταγελᾶτε, καὶ ὑμῶν αὐτῶν καταγελάσεσθε. Καὶ γὰρ ὑμεῖς ὡμολογήκατε ἐπιστήμης ἐνδείᾳ ἐξαμαρτάνειν περὶ τὴν τῶν ἡδονῶν αἵρεσιν καὶ λυπῶν τοὺς ἐξαμαρτάνοντας, (ταῦτα δέ ἐστιν ἀγαθά τε καὶ κακὰ) καὶ οὐ μόνον ἐπιστήμης, ἀλλὰ καὶ εἰς τὸ πρόσθεν ἔτι ὡμολογήκατε ὅτι μετρητικῆς· ἡ δὲ ἐξαμαρτανομένη πρᾶξις ἄνευ ἐπιστήμης, ἴστε που καὶ αὐτοὶ ὅτι ἀμαθίᾳ πράττεται· ὥστε τοῦτ᾽ ἐστὶ τὸ ἡδονῆς ἥττω εἶναι, ἀμαθία ἡ μεγίστη.

64. *Πλάτωνος ἐκ τοῦ Φιλήβου.*

ΣΩΚΡ. Καθ᾽ ἓν ἕκαστον τοίνυν τῶν τριῶν, πρὸς τὴν ἡδονὴν καὶ τὸν νοῦν κρίνωμεν. Δεῖ γὰρ ἰδεῖν, ποτέρῳ μᾶλλον ξυγγενὲς ἕκαστον αὐτῶν ἀπονεμοῦμεν. ΠΡΩΤ. Κάλλους καὶ ἀληθείας καὶ μετριότητος πέρι λέγεις; ΣΩΚΡ. Ναί. Πρῶτον δέ γε ἀληθείας (*) λαβοῦ, ὦ Πρώταρχε, καὶ λαβόμενος βλέψας εἰς τρία, νοῦν καὶ ἀλήθειαν καὶ ἡδονὴν, πολὺν ἐπισχὼν χρόνον, ἀπόκριναι σαυτῷ, πότερον ἡδονὴ ξυγγενέστερον ἢ νοῦς ἀληθείᾳ.

64. p. 65. B.

ΠΡΩΤ. Τί δὲ χρόνου δεῖ; πολὺ γὰρ οἶμαι διαφέρετον. Ἡδονὴ μὲν γὰρ ἁπάντων ἀλαζονέστατον. Ὡς δὲ λόγος, καὶ ἐν ταῖς ἡδοναῖς ταῖς περὶ τὰ ἀφροδίσια, αἳ δὴ μέγισται δοκοῦσιν εἶναι, καὶ τὸ ἐπιορκεῖν συγγνώμην εἴληφε παρὰ θεῶν· ὡς καθάπερ παίδων, τῶν ἡδονῶν νοῦν οὐδὲ τὸν ὀλίγιστον κεκτημένων. Νοῦς δὲ ἤτοι ταὐτὸν καὶ ἀλήθειά ἐστιν, ἢ πάντων ὁμοιότατόν τε καὶ ἀληθέστατον. ΣΩΚΡ. Οὐκ οὖν τὸ μετὰ τοῦτο τὴν μετριότητα ὡσαύτως σκέψαι, πότερον ἡδονὴ φρονήσεως, ἢ φρόνησις ἡδονῆς πλείω κέκτηται; ΠΡΩΤ. Εὔσκεπτόν γε καὶ ταύτην τὴν σκέψιν προβέβληκας. Οἶμαι γὰρ ἡδονῆς μὲν καὶ περιχαρείας οὐδὲν τῶν ὄντων πεφυκὸς ἀμετρότερον εὑρεῖν ἄν τινα· νοῦ δὲ καὶ ἐπιστήμης ἐμμετρότερον οὐδ' ἂν ἕν ποτε. ΣΩΚΡ. Καλῶς εἴρηκας. Ὅμως δ' ἔτι λέγε τὸ τρίτον· νοῦς ἡμῖν κάλλους μετείληφε πλεῖον ἢ τὸ τῆς ἡδονῆς γένος, ὥστε εἶναι καλλίω νοῦν ἡδονῆς ἢ τοὐναντίον; ΠΡΩΤ. Ἆρ' οὖν φρόνησιν μὲν καὶ νοῦν, ὦ Σώκρατες, οὐδεὶς πώποτε οὔθ' ὕπαρ οὔτ' ὄναρ αἰσχρὸν οὔτε εἶδεν, οὔτε ἐπενόησεν οὐδαμῇ οὐδαμῶς, οὔτε γιγνόμενον, οὔτε ὄντα, οὔτ' ἐσόμενον. ΣΩΚΡ. Ὀρθῶς. ΠΡΩΤ. Ἡδονάς δέ γέ που, καὶ ταύτας σχεδὸν τὰς μεγίστας, ὅτ' ἂν ἴδωμεν ἡδόμενον ὁντινοῦν, ἢ τὸ γελοῖον ἐπ' αὐταῖς, ἢ τὸ πάντων αἴσχιστον ἑπόμενον ὁρῶντες, αὐτοί τε αἰσχυνόμεθα, καὶ ἀφανίζοντες κρύπτομεν ὅτι μάλιστα, νυκτὶ πάντα τὰ τοιαῦτα διδόντες, ὡς φῶς οὐ δέον ὁρᾶν αὐτά. ΣΩΚΡ. Πάντῃ δὴ φήσεις, ὦ Πρώταρχε, ὑπό τε ἀγγέλων πέμπων, καὶ παροῦσι φράζων, ὡς ἡδονὴ κτῆμα οὐκ ἔστι πρῶτον, οὐδ' αὖ δεύτερον· ἀλλὰ πρῶτον μέν πῃ περὶ μέτρον, καὶ τὸ μέτριον καὶ καίριον, καὶ πάντα ὁπόσα τοιαῦτα χρὴ νομίζειν τὴν ἀΐδιον εἰρῆσθαι φύσιν. ΠΡΩΤ.

Φαίνεται γοῦν ἐκ τῶν νῦν λεγομένων. ΣΩΚΡ. Δεύτερον μὴν περὶ τὸ σύμμετρον καὶ καλὸν καὶ τὸ τέλεον καὶ ἱκανὸν, καὶ πάνθ᾽ ὁπόσα τῆς γενεᾶς αὖ ταύτης ἐστίν. ΠΡΩΤ. Ἔοικε γοῦν. ΣΩΚΡ. Τὸ τοίνυν τρίτον, ὡς ἡ ἐμὴ μαντεία, νοῦν καὶ φρόνησιν τιθεὶς, οὐκ ἂν μέγα τι τῆς ἀληθείας παρεξέλθοις. ΠΡΩΤ. Ἴσως. ΣΩΚΡ. Ἆρ᾽ οὖν οὐ τέταρτα, ἃ τῆς ψυχῆς αὐτῆς ἔθεμεν, ἐπιστήμας τε καὶ τέχνας, καὶ δόξας ὀρθὰς λεχθείσας, ταῦτ᾽ εἶναι τὰ πρὸς τοῖς τρισὶ τέταρτα; εἴπερ τοῦ ἀγαθοῦ γέ ἐστι μᾶλλον, ἢ τῆς ἡδονῆς ξυγγενῆ. ΠΡΩΤ. Τάχ᾽ ἄν. ΣΩΚΡ. Πέμπτας τοίνυν ἃς ἡδονὰς ἔθεμεν, ἀλύπους ὁρισάμενοι, καθαρὰς ἐπονομάσαντες τῆς ψυχῆς αὐτῆς ἐπιστήμας, ταῖς δὲ αἰσθήσεσιν ἑπομένας. ΠΡΩΤ. Ἴσως. ΣΩΚΡ.

ἕκτῃ δ᾽ ἐν γενεᾷ

(φησὶν Ὀρφεὺς)

καταπαύσατε κοσμον ἀοιδῆς.

Ἀτὰρ κινδυνεύει καὶ ὁ ἡμέτερος λόγος ἐν ἕκτῃ καταπεπαυμένος εἶναι κρίσει.

65. *Εὐκλείδου.*

(*) Ἔστι δὲ ὁ μὲν ὕπνος νεώτερος καὶ μειρακιώδης δαίμων, εὔπιστος καὶ ῥᾴδιος ἀποφυγεῖν· ὁ δὲ ἕτερος οὗτος πολιὸς καὶ γέρων, ἐν τοῖς πρεσβυτέροις τῶν ἀνθρώπων μάλιστα ἐμπεφυκὼς, ἄπιστος καὶ ἀπαραίτητος. Τούτου δὲ τοῦ δαίμονος ἐργῶδές ἐστιν ἀπαλλαγῆναι, ὅτ᾽ ἂν ἅπαξ παρῇ. Οὔτε γὰρ λόγοις προσέχει οὐδὲν, οὔτε ἀκούειν τὸ σύνολον δύναται· κωφὸς γάρ ἐστι· οὔτ᾽ αὖ δεικνύων αὐτῷ ἐμφανίσαις τι ἄν· τυφλὸς γάρ ἐστιν.

ΠΕΡΙ ΑΝΔΡΕΙΑΣ. Ζ.

1. Εὐριπίδης Βελλεροφόντῃ.
Θάρσος δὲ πρὸς τὰς συμφορὰς μέγα σθένει.

2. Εὐριπίδου Αἰγεῖ.
Ἔστι καὶ παίσαντ' ἀρετὰν
ἀποδείξασθαι θανάτῳ.

3. Σοφοκλέους Αἴαντος.
Αἰσχρὸν γὰρ ἄνδρα τοῦ μακροῦ χρῄζειν βίου,
κακοῖσιν ὅστις μηδὲν ἐξαλλάσσεται.
τί γὰρ παρ' ἦμαρ ἡμέρα τέρπειν ἔχει
προσθεῖσα κἀναθεῖσα τοῦ γε κατθανεῖν;
οὐκ ἂν πριαίμην οὐδενὸς λόγου βροτὸν,
ὅστις καλαῖσιν ἐλπίσιν θερμαίνεται.
ἀλλ' ἢ καλῶς ζῆν, ἢ καλῶς τεθνηκέναι
τὸν εὐγενῆ χρή. Πάντ' ἀκήκοας λόγον.

4. Μενάνδρου.
Ὅτ' ἄν τι πράττῃς ὅσιον, ἀγαθὴν ἐλπίδα
πρόβαλλε σαυτῷ, τοῦτο γιγνώσκων, ὅτι
τόλμῃ δικαίᾳ καὶ θεὸς συλλαμβάνει.

5. Εὐριπίδης Ἀρχελάῳ.
Ἓν δέ σοι μόνον προφωνῶ, μὴ 'πὶ δουλείαν ποτὲ
ζῶν ἑκὼν ἔλθῃς, παρὸν σοὶ κατθανεῖν ἐλευθέρως.

6. Εὐριπίδης Δανάῃ.
Φεῦ τοῖσι γενναίοισιν ὡς ἁπανταχοῦ
πρέπει χαρακτὴρ χρηστὸς εἰς εὐψυχίαν.

7. Σοφοκλῆς Ἐριφύλῃ.
Ἀνδρῶν γὰρ ἐσθλῶν στέρνον οὐ μαλάσσεται.

1. Fr. 14. 2. Fr. 5. 3. V. 473. 4. Cleric. pp. 190. 206.
5. Fr. 28. 6. Fr. 5. 7. Fr. 203.

8. *Σοφοκλῆς Κρεούσᾳ.*

Ὅστις δὲ τόλμῃ πρὸς τὸ δεινὸν ἔρχεται,
ὀρθὴ μὲν ἡ γλῶσσ᾽ ἐστὶν, ἀσφαλὴς δ᾽ ὁ νοῦς.

9. *Εὐριπίδης Ἡρακλεῖ.*

Τὸ μὲν σφαγῆναι δεινὸν, εὔκλειαν δ᾽ ἔχει·
τὸ μὴ θανεῖν δ᾽ οὐ δεινὸν, ἡδονὴ δ᾽ ἔνι.

10. *Εὐριπίδου Οἰδίποδι.*

Πότερα γενέσθαι δῆτα χρησιμώτερον
συνετὸν ἄτολμόν τ᾽ ἢ θρασύν τε κέμμανῆ;
τὸ μὲν γὰρ αὐτῶν σκαιὸν, ἀλλ᾽ ἀμύνεται·
τὸ δ᾽ ἡσυχαῖον ἔργον· ἐν δ᾽ ἀμφοῖν νόσος.

11. *Αἰσχύλου.*

Ἄνδρες γὰρ ἑπτὰ, θούριοι λοχαγέται,
ταυροσφαγοῦντες εἰς μελάνδετον σάκος,
καὶ θιγγάνοντες χερσὶ ταυρείου φόνου,
Ἄρη τ᾽ Ἐνυὼ καὶ φιλαίματον Φόβον
ὡρκωμότησαν, ἢ πόλει κατασκαφὰς
θέντες, λαπάξειν ἄστυ Καδμείων βίᾳ,
ἢ γῆν θανόντες πρόσθε φυράσειν φόνῳ.
σημεῖα δ᾽ αὐτῶν τοῖς τεκοῦσιν εἰς δόμους
πρὸς ἅρμ᾽ Ἀδράστου χερσὶν ἔστεφον δάκρυ
λείβοντες· οἶκτος δ οὔ τις ἦν ἀνὰ στόμα.
σιδηρόφρων γὰρ θυμὸς, ἀνδρείᾳ φλέγων,
ἔπνει λεόντων ὡς Ἄρην δεδορκότων.
καὶ τῷδε πίστις οὐκ ὄκνῳ χρονίζεται.
κληρουμένους δ᾽ ἔλειπον, ὡς πάλῳ λαχὼν
(*) *ἕκαστος αὐτῶν πρὸς πύλας ἄγοι λόχον*

12. *Μιμνέρμου.*

8. Fr. 322. 9. Fr. falso cit. l. Musgr. 10. Fr. 11. 11 Septem c. Theb. v. 42.

*Οὐ μὲν δὴ κείνου γε μένος καὶ ἀγήνορα θυμὸν
τοῖον ἐμεῦ προτέρων πεύθομαι, οἵ μιν ἴδον
Λυδῶν ἱππομάχων πυκινὰς κλονέοντα φάλαγγας,
Ἕρμιον ἀμπεδίον φῶτα φερεμμελίην.
τοῦ μὲν ἄρ᾽ οὔ ποτε πάμπαν ἐμέμψατο Παλλὰς Ἀθήνη
δριμὺ μένος κραδίης, ἔσθ᾽ ὅτ᾽ ἀνὰ προμάχους
σεῦ᾽, ἦδ᾽ αἱματόεντος ἐν ὑσμίνῃ πολέμοιο,
πικρὰ βιαζομένου δυσμενέων βέλεα.
οὐ γάρ τις κείνου δηΐων ἔτ᾽ ἀμεινότερος φὼς
ἔσκεν ἐποίχεσθαι φυλόπιδος κρατερῆς
ἔργον, ὅτ᾽ αὐγαῖσιν φέρετ᾽ ὠκέος ἠελίοιο. —*

13. *Μελιννοῦς Λεσβίας εἰς Ῥώμην.*

*Χαῖρέ μοι Ῥώμα, θυγάτηρ Ἄρηος,
χρυσεόμιτρα, δαΐφρων ἄνασσα,
σεμνὸν ἃ ναίεις ἐπὶ γᾶς Ὄλυμπον,
αἰὲν ἄθραυστον.
σοὶ μόνᾳ πρέσβιστα δέδωκε Μοῖρα
κῦδος ἀῤῥήκτω βασιλῆον ἀρχᾶς·
ὄφρα κοιρανῆον ἔχοισα κάρτος
ἁγεμονεύῃς.
σᾷ δ᾽ ὑπὸ σδεύγλᾳ κρατερῶν λεπάδνων
στέρνα γαίας καὶ πολιᾶς θαλάσσας
σφίγγεται· σὺ δ᾽ ἀσφαλέως κυβερνᾷς
ἄστεα λαῶν.
πάντα δὲ σφάλλων ὁ μέγιστος αἰὼν,
καὶ μεταπλάσσων βίον ἄλλοτ᾽ ἄλλως,
σοὶ μόνᾳ πλησίστιον οὖρον ἀρχᾶς
οὐ μεταβάλλει.
ἦ γὰρ ἐκ πάντων σὺ μόνα κρατίστους
ἄνδρας αἰχματὰς μεγάλους λοχεύεις,*

εὔσταχυν Δάματρος ὅπως ἀνεῖσα
καρπὸν ἀπ᾽ ἀνδρῶν.

14. Ὁμήρου.

Εἴπερ γάρ κε βλεῖο πονεύμενος, ἠὲ τυπείης,
οὐκ ἂν ἐπ᾽ αὐχέν᾽ ὄπισθε πέσῃς, οὐδ᾽ ἐπὶ νώτῳ,
ἀλλά κεν ἢ στέρνων ἢ νηδύος ἀντιάσειεν
πρόσσω ἱεμένοιο μετὰ προμάχων ὀαριστύν.

15. Τοῦ αὐτοῦ.

Οὐ μέν μοι φεύγοντι μεταφρένῳ ἐν δόρυ πήξεις,
ἀλλ᾽ ἰθὺς μεμαῶτι διὰ στήθεσσιν ἔλασσον.

16. Σωκράτους.

Σωκράτης ἐρωτηθεὶς τί ῥώμη, εἶπε, Κίνησις ψυχῆς μετὰ σώματος.

17. Ἐπικτήτου.

Διὰ τοῦτο ἐπαινεῖν Ἀγριππῖνον δίκαιον, ὅτι πλείστου ἄξιος ἀνὴρ γενόμενος, οὐδεπώποτε ἐπῄνεσεν ἑαυτόν· ἀλλ᾽ εἰ καὶ ἄλλος τις αὐτὸν ἐπῄνει, ἠρυθρία. Οὗτος δ᾽ ἔφη, ὁ ἀνὴρ τοιοῦτος ἦν, ὥστε τοῦ συμβαίνοντος ἀεὶ ἑαυτῷ δυσκόλου, ἔπαινον γράφειν· εἰ μὲν πυρέττοι, πυρετοῦ, εἰ δὲ ἀδοξοῖ, ἀδοξίας· εἰ δὲ φύγοι, φυγῆς. Καί ποτε μέλλοντι, ἔφη, αὐτῷ ἀριστήσειν, ἐπέστη ὁ λέγων, ὅτι φεύγειν αὐτὸν κελεύει Νέρων· καὶ ὅς ἔφη, Οὐκοῦν, εἶπεν, ἐν Ἀρικίᾳ ἀριστήσομεν.

18. Διογένους.

Διογένης οὐδένα καλὸν ἔφησεν εἶναι πόνον, οὗ μὴ τέλος εἴη εὐψυχία καὶ τόνος ψυχῆς, ἀλλ᾽ οὐχὶ σώματος.

19. Θουκυδίδου δημηγορίας Περικλέους.

Τὸ γὰρ ἄπραγμον οὐ σώζεται, μὴ μετὰ τοῦ δραστηρίου τεταγμένον.

14. Il. N. 288. 15. Il. X. 283. 17. Fr. 56. 19. II. 63

20. *Ἀντιγόνου.*

Ἀντίγονος δὲ ἔφη, τὰ μέγιστα καλὰ ἄνευ μεγάλων κακῶν οὐκ εἶναι.

21. *Χρυσίππου.*

Ἔλεγεν δὲ ὁ Χρύσιππος, ἀλγεῖν μὲν τὸν σοφὸν, μὴ βασανίζεσθαι δέ· μὴ γὰρ ἐνδιδόναι τῇ ψυχῇ. Καὶ δεῖσθαι μὲν, μὴ προσδέχεσθαι δέ.

22. *Δημοκρίτου.*

(*) *Ἀνδρείη τὰς ἄτας μικρὰς ἔρδει.*

23. *Μουσωνίου.*

Καὶ ἂν τοῦ συμφέροντος μάλιστα προαιρῇ ἔχεσθαι, μὴ δυσχέραινε ταῖς περιστάσεσιν, ἐνθυμούμενος ὅσα ἤδη σοι τῶν ἐν βίῳ, οὐχ ὡς σὺ ἐβούλου, συνέπεσεν, ἀλλ' ὡς συνέφερεν.

24. *Τοῦ αὐτοῦ.*

Ἅρπαζε τὸ καλῶς ἀποθνήσκειν, ὅτε ἔξεστι, μὴ μετὰ μικρὸν τὸ μὲν ἀποθνήσκειν σοι παρῇ, τὸ δὲ καλῶς μηκέτι ἐξῇ.

25. *Τοῦ αὐτοῦ.*

Οὐκ ἔστιν ἐπὶ πολλῶν συμφέροντι ζῶντα καθηκόντως ἀποθανεῖν, μὴ ὑπὲρ πλειόνων ἀποθνήσκοντα συμφέροντι.

26. *Δημοκρίτου.*

Ἀνδρεῖος οὐχ ὁ τῶν πολεμίων κρατῶν μόνον, ἀλλὰ καὶ ὁ τῶν ἡδονῶν κρείσσων. Ἔνιοι δὲ πόλεων μὲν δεσπόζουσι, γυναιξὶ δὲ δουλεύουσιν.

27. *Πλάτωνος.*

Πλάτων ἔφη, τοὺς ἀγαθοὺς ἄνδρας βίου μὴ μακροῦ ἀλλα λαμπροῦ δεῖσθαι.

28. *Δαρείου.*

Δαρεῖος ὁ Ξέρξου πατὴρ ἑαυτὸν ἐγκωμιάζων ἔλεγεν,

ἐν ταῖς μάχαις καὶ παρὰ τὰ δεινὰ γίγνεσθαι φρονιμώτερος.

29. Ἐκ τῶν Δίωνος Χρειῶν.

Λάκαινα γυνὴ τοῦ υἱοῦ αὐτῆς ἐν παρατάξει χωλωθέντος, καὶ δυσφοροῦντος ἐπὶ τούτῳ, Μὴ λυποῦ τέκνον, εἶπεν· καθ' ἕκαστον γὰρ βῆμα τῆς ἰδίας ἀρετῆς ὑπομνησθήσῃ.

30. Ἐκ τῶν Ἀριστοτέλους Χρειῶν.

Ἀνάξαρχος ὁ φυσικὸς, εἰπόντος αὐτῷ Ἀλεξάνδρου, ὅτι κρεμῶ σε· Ἀπείλει τούτοις, ἔφη, τοῖς πολλοῖς· ἐμοὶ δὲ οὐδὲν διαφέρει ὑπὲρ γῆς ἢ κατὰ γῆς σήπεσθαι

31. Τοῦ αὐτοῦ.

Γοργὼ ἡ Λακεδαιμονία Λεωνίδου γυνὴ, τοῦ υἱοῦ αὐτῆς ἐπὶ στρατείαν πορευομένου, τὴν ἀσπίδα ἐπιδιδοῦσα εἶπεν, ἢ ταύταν, ἢ ἐπὶ ταύταν.

32. Δημοκρίτου.

Δίκης κῦδος, γνώμης θάρσος καὶ ἀθαμβίη· ἀδικίης δὲ δεῖμα, ξυμφορῆς τέρμα.

33. Ἡροδότου ἱστορίας ζ.'

Μεγάλα γὰρ πρήγματα μεγάλοισι κινδύνοισιν ἐθέλει καὶ αἱρέεσθαι.

34. Πλάτωνος ἐκ τῆς Ἀπολογίας Σωκράτους.

Ἴσως ἂν οὖν εἴποι τις, εἶτ' οὐ καταισχύνῃ, ὦ Σώκρατες, τοιοῦτο ἐπιτήδευμα ἐπιτηδεύσας, ἐξ οὗ κινδυνεύεις νυνὶ ἀποθανεῖν; Ἐγὼ δὲ τούτῳ ἂν δίκαιον λόγον ἀντείποιμι· ὅτι οὐ καλῶς λέγεις, ὦ ἄνθρωπε, εἰ οἴει δεῖν κίνδυνον ὑπολογίζεσθαι τοῦ ζῆν ἢ τεθνάναι ἄνδρα, ὅτου τι καὶ σμικρὸν ὄφελός ἐστιν· ἀλλ' οὐκ ἐκεῖνο σκοπεῖν

33. VII. 50. 34. p. 28. B.

ὅτ᾽ ἂν πράττῃ, πότερον δίκαια ἢ ἄδικα πράττει, καὶ ἀνδρὸς ἀγαθοῦ ἔργα ἢ κακοῦ.

35. Θουκυδίδου δημηγορίας Κνίκου.

Ἄνευ δ᾽ εὐψυχίας οὐδεμία τέχνη πρὸς τοὺς κινδύνους ἰσχύει· φόβος γὰρ μνήμην ἐκπλήσσει, τέχνη δ᾽ ἄνευ αὐτῆς οὐδὲν ὠφελεῖ.

36. Τοῦ αὐτοῦ ἐκ τοῦ Ἐπιταφίου.

Ἀλγεινοτέρα γὰρ ἀνδρί γε φρόνημα ἔχοντι ἡ μετὰ τοῦ μαλακισθῆναι κάκωσις, ἢ ὁ μετὰ ῥώμης καὶ κοινῆς ἐλπίδος ἅμα γιγνόμενος ἀναίσθητος θάνατος.

37. Ἐν ταὐτῷ.

Διαφερόντως γὰρ δὴ καὶ τόδε ἔχομεν, ὥστε τολμᾶν τε οἱ αὐτοὶ μάλιστα, καὶ περὶ ὧν ἐπιχειρήσομεν, ἐκλογίζεσθαι· ὃ τοῖς ἄλλοις ἀμαθία μὲν θράσος, λογισμὸς δὲ ὄκνον φέρει. Κράτιστοι δ᾽ ἂν τὴν (*) ψυχὴν δικαίως κριθεῖεν οἱ τά τε δεινὰ καὶ ἡδέα σαφέστατα γινώσκοντες, καὶ διὰ ταῦτα μὴ ἀποτρεπόμενοι ἐκ τῶν κινδύνων.

38. Ζήνωνος.

Ζήνων ὁ Ἐλεάτης ὑπὸ τοῦ τυράννου στρεβλούμενος, ὅπως εἴπῃ τοὺς συνωμότας· Εἰ γὰρ ἦσαν, εἶπεν, ἐτυράννεις.

39. Ἐκ τῆς Νικολάου ἐθῶν συναγωγῆς.

Ὀμβρικοὶ ἐν ταῖς πρὸς τοὺς πολεμίους μάχαις αἴσχιστον ἡγοῦνται ἡττημένοι ζῆν, ἀλλ᾽ ἀναγκαῖον ἢ νικᾶν, ἢ ἀποθνήσκειν.

40. Τοῦ αὐτοῦ.

Κέλτοι οἱ τῷ ὠκεανῷ γειτνιῶντες, αἰσχρὸν ἡγοῦνται τοῖχον καταπίπτοντα ἢ οἰκίαν φεύγειν· πλημμυρίδος δὲ

35. II. 87. 36. II. 43. 37. II. 40. 39. Vales. Excerpt. p. 513.

ἐκ τῆς ἔξω θαλάττης ἐπερχομένης, μεθ᾽ ὅπλων ἀπαντῶντες ὑπομένουσιν ἕως κατακλύζονται, ἵνα μὴ δοκῶσι φεύγοντες τὸν θάνατον φοβεῖσθαι.

41. Ἰαμβλίχου ἐκ τῆς ἐπιστολῆς τῆς πρὸς Ὀλύμπιον περὶ Ἀνδρίας.

Ἀνδρία νοείσθω ἡ κυριωτάτη, ὅση τέ ἐστιν ἄτρεπτος νοερὰ δύναμις, καὶ ὅση ἀκμαιοτάτη νοερὰ ἐνέργεια, ἥτε τοῦ νοῦ ταυτότης καὶ μόνιμος ἕξις ἐν ἑαυτῇ· τοιαῦτα ἂν εἴη τὰ περὶ τὴν ζωὴν εἴδη θεωρούμενα τῆς ἀνδρίας, ἤτοι καθ᾽ ἑαυτὰ ὑφεστηκότα, ἢ κοινωνήσαντα τὴν ἑαυτῶν ῥώμην πρὸς τὴν ἐν τοῖς λόγοις μόνιμον κατάστασιν.

42. Ἐν ταὐτῷ.

Ἀπὸ δὴ τούτων τὰ ἐν τοῖς πάθεσιν περί τε δεινὰ καὶ μὴ δεινὰ, καὶ περὶ φόβον καὶ θάρσος, περί τε ἡδονὴν καὶ λύπην γενναίως ἀνθιστάμενα, καὶ τὰ διαφυλάττοντα ἀεὶ τὰς αὐτὰς ὀρθὰς δόξας, τά τε σύμμετρα καὶ μέσα ἤθη διασώζοντα, καὶ τὰ πραΰνοντα τὸν ὑπὸ τῷ λόγῳ, καὶ ἀνεγείροντα αὐτὸν κατὰ καιρὸν, καὶ τὰ κοινὰ τούτων ἐκ πάθους καὶ λόγου καὶ προαιρέσεως, τίθεμαι εἶναι πολυμέριστα εἴδη τῆς ἀνδρίας· ἀφ᾽ ὧν ἐπιῤῥεῖ τοῖς βίοις ἡ ἀνδραγαθία τῶν πράξεων ἀήττητος πάντη καὶ ἀβίαστος, ἑκουσίως τὰ καλὰ καὶ δι᾽ ἑαυτὰ αἱρουμένη καὶ πράττουσα, καὶ τῶν ἀγαθῶν ἕνεκα πάντας πόνους καὶ κινδύνους ὑπομένουσα, διδοῦσά τε ἑαυτὴν ἑτοίμως εἰς τὰ δοκοῦντα εἶναι δυσχερῆ, καὶ θαῤῥοῦσα τὸν θάνατον καὶ μελετῶσα, τάς τε ἀλγηδόνας εὐκόλως φέρουσα καὶ μεταχειριζομένη.

43. Πλάτωνος.

Πλάτων ἐρωτηθεὶς, πῶς ἔχειν δεῖ πρὸς τὰ περιπτώ-

ματα, Οὕτως, εἶπεν, ὥστε προϊδόντα μὴ ἐμβῆναι, ἐμβάντα δὲ κατ᾽ ἄγνοιαν μὴ φροντίσαι.

44. Τοῦ αὐτοῦ.

Οὐ τὸ ζῆν περὶ πλείστου ποιητέον, ἀλλὰ τὸ εὖ ζῆν.

45. Ζήνωνος.

Ζήνων ὡς ἤδη γέρων ὢν πταίσας κατέπεσεν, Ἔρχομαι, εἶπε, τί με ἄγεις; καὶ εἰσελθὼν, ἑαυτὸν ἐξήγαγεν.

46. Λεωνίδου.

Λεωνίδης ἀκούσας ἐπισκιάζεσθαι τὸν ἥλιον τοῖς Περσῶν τοξεύμασιν· Χάριεν, ἔφη, ὅτι καὶ ὑπὸ σκιᾷ μαχούμεθα.

47. Διογένους.

Ὁρῶν Μεγαρέας ὁ Διογένης τὰ μακρὰ τείχη ἱστάντας, Ὦ μοχθηροὶ, εἶπε, μὴ τοῦ μεγέθους προνοεῖτε τῶν τειχῶν, ἀλλὰ τῶν ἐπ᾽ αὐτῶν στησομένων.

48. Ἆγις ὁ βασιλεὺς ἔφη τοὺς Λακεδαιμονίους μὴ ἐρωτᾶν ὁπόσοι εἰσὶν, ἀλλὰ ποῦ εἰσὶν οἱ πολέμιοι. Καὶ ἐρωτῶντός τινος, Πόσοι εἰσὶ Λακεδαιμόνιοι, ἔφη, Ἱκανοὶ τοὺς κακοὺς ἀπερύκειν.

49. Ξενοφῶντος.

Ξενοφῶντι ἐν Σκιλλοῦντι ἐστεφανωμένῳ καὶ θύοντι (*) ἀπήγγειλέ τις Γρύλλον τὸν υἱὸν περὶ Μαντίνειαν πολεμοῦντα ἀνῃρῆσθαι. Ὁ δὲ ἀποθέμενος τὸν στέφανον, εἴρετο ὅπως ἀγωνιζόμενος τελευτήσειε· τοῦ δ᾽ εἰπόντος, ἄριστα, ἐπιθέμενος τὸν στέφανον, πάλιν ἔθυεν.

50. Δημοσθένους ἐκ τῶν Ὑπὲρ τοῦ Στεφάνου.

Πέρας μὲν γὰρ ἅπασιν ἀνθρώποις τοῦ βίου θάνατος, κἂν ἐν οἰκίσκῳ τις ἑαυτὸν καθείρξας τηρῇ. Δεῖ δὲ τοὺς

44. Plat. Crit. p. 48. B. 48. V. Plutarch. II. p. 190. C. D. 49. Cf. CVIII. p. 571. 50. p. 258, 19.

ἀγαθοὺς ἄνδρας ἐγχειρεῖν μὲν ἅπασιν ἀεὶ τοῖς καλοῖς, τὴν ἀγαθὴν προβαλλομένους ἐλπίδα, φέρειν δ' ὅ ἂν ὁ θεὸς διδῷ γενναίως.

51. *Πλάτωνος.*

Ἀλλὰ καὶ ἐπιχειροῦντα τοῖς καλοῖς καλὸν καὶ πάσχειν ὅ τι ἂν ξυμβῇ τῳ παθεῖν.

52. *Ἀλεξάνδρου.*

Ἐν Ἰλίῳ θύοντι τῷ Ἀλεξάνδρῳ ἔφη ὁ ἱερεὺς δείξειν τὴν Πάριδος λύραν· ὁ δὲ τὴν Ἀχιλλέως, εἶπεν, εἰ ἔχεις, δεῖξον, καὶ πρό γε τῆς λύρας τὴν μελίαν.

53. *Κορίσκου.*

Κόρισκος εὖ μάλα γέρων ὢν, ὡς ἀπό τινος χαλεπῆς ἀῤῥωστίας ἀνέῤῥωσεν· Ἄπαγε, ἔφη, ὡς ἀηδῶς ἀνέστροφα, ἤδη πολὺ τῆς ὁδοῦ προκεκοφὼς, ἣν δεῖ πάντως πορευθῆναι.

54. *Κλεάνθους.*

Κλεάνθης, ὑπὸ γλώττης ἕλκους αὐτῷ γενομένου, τὴν τροφὴν οὐκ ἐδύνατο παραπέμπειν· ὡς δὲ ῥᾷον ἔσχε, καὶ ὁ ἰατρὸς αὐτῷ τροφὴν προσήγαγεν· Σὺ δέ με, ἔφη, βούλει ἤδη τὸ πλέον τῆς ὁδοῦ κατανύσαντα ἀναστρέφειν, εἶτα πάλιν ἐξ ὑπαρχῆς τὴν αὐτὴν ἔρχεσθαι; καὶ ἐξῆλθεν τοῦ βίου.

55. *Κλειτομάχου.*

Κλειτόμαχος νοσήσας, καὶ ληθάργῳ περιπεσὼν, ὡς ἀνένηψεν, Οὐδέν με, ἔφη, ἐξαπατήσει ἡ φιλοζωΐα, καὶ ἐξήγαγεν ἑαυτὸν τοῦ βίου.

56. *Σωκράτους.*

Σωκράτους φεύγοντος τὴν δίκην, Λυσίας λόγον τινὰ

52 Plutarch. Vit. Alexand. p. 672. C. 54. V. Diog. La. VII. 176. Lucian. Macr. 19. 56. V. Diog. La. II. 40.

συγγράψας ἦλθεν αὐτῷ κομίζων, καὶ ἐκέλευε χρήσασθαι· τοῦ δὲ Λυσίου εἰπόντος, καὶ μὴν κάλλιστον αὐτὸν εἶναι· Καὶ τὰ ῥόδα, ἔφη, κάλλιστά ἐστιν, ἀλλ᾽ οὐ πρέπειν αὐτῷ τὸ στεφάνωμα. Τεθνήξῃ τοίνυν, ἔφη ὁ Λυσίας, εἰ μὴ οὕτως ἀπολογήσῃ· ὁ δὲ, Εἰ γὰρ, ἔφη, καὶ μὴ νῦν, πάντως τεθνήξομαι.

57. Ἐρασιστράτου.

Ἐρασίστρατος ὁ Χῖος ἤδη γηραιὸς ὢν, ἕλκος ἐπὶ τοῦ ποδὸς δυσίατον ἔχων, Εὖ γε, εἶπεν, ὅτι τῆς πατρίδος ὑπομιμνήσκομαι· καὶ κώνειον πιὼν κατέστρεψεν.

58. Ἡροδότου ἱστορίας ζ.

Λέγει Δημάρατος τάδε· Ἐπειδὴ ἀληθείῃ δὴ χρήσασθαι πάντως κελεύεις ταῦτα λέγοντα, τὰ μὴ ψευδόμενός τις ὕστερον ὑπὸ σεῦ ἁλώσεται· τῇ Ἑλλάδι πενίη μὲν αἰεί κοτε σύντροφος σύνεστιν· ἀρετὴ δὲ ἐπακτός ἐστιν, ἀπό τε σοφίης κατεργασμένη, καὶ νόμου ἰσχυροῦ· τῇ διαχρεομένη Ἑλλὰς τήν τε πενίην ἀπαμύνεται, καὶ τὴν δεσποσύνην.

59. Φιλίππου.

Φίλιππος ἦλθεν ἐπὶ Λακεδαίμονα, καὶ προστρατοπεδεύσας, ἔπεμψεν ἀπειλῶν πολλὰ καὶ χαλεπὰ, εἰ μὴ ποιῶσι τὰ προστασσόμενα· τῶν δὲ Λακεδαιμονίων τις ἀκούσας τῶν ἀπειλῶν, Χάριν αὐτῷ, ἔφη, εἰδέναι, ὅτι οὐ κωλύει ὃ ἐπὶ τοῖς μαχομένοις ἐστὶν ἀποθανεῖν.

60. Πύῤῥου.

Πύῤῥου ἐπιστρατεύσαντος Λακεδαιμονίοις, καὶ πολλὰ ἀπειλοῦντος, Δερκυλλίδας, εἷς τῶν γερόντων, ἀναστὰς ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ, εἶπεν· Εἰ μὲν θεός ἐστιν ὁ ἀπειλῶν, μὴ

58. VII. 102. 59. V Plutarch. II. 219. E. 60. Vid. II. 219. F.

φοβώμεθα, οὐδὲν γὰρ ἀδικοῦμεν· (*) εἰ δ' ἄνθρωπος, γνώτω ἀνδράσιν ἀπειλῶν.

61. Σερήνου.

Ἀλέξανδρον τὸν Φεραίων τύραννον Θήβη ἀπέκτεινε γυνὴ, καὶ τοὺς Φεραίους ἠλευθέρωσεν. Συνέβη δὲ, καὶ θεωροὺς ἥκοντας αὐτῶν παρ' Ἄμμωνος λέγειν αὐτοῖς, κελεύειν τὸν Ἄμμωνα Ἥβης ἱερὸν ἱδρύσασθαι. Τῶν δὲ πρεσβυτέρων τις παρακοῦσαι ἔφη τοὺς θεωρούς· τὸν γὰρ Ἄμμωνα Θήβης εἰπεῖν, τῆς αὐτοὺς ἐξελομένης τῆς δουλείας.

62. Ἐκ τῶν Πλουτάρχου διηγήσεων.

Δαρεῖος ὁ Περσῶν βασιλεὺς μετὰ τριάκοντα μυριάδων ἐν Μαραθῶνι ἐστρατοπεδεύσατο. Ἀθηναῖοι δὲ χιλίους ἔπεμψαν, στρατηγοὺς αὐτοῖς δόντες Πολύζηλον, Καλλίμαχον, Κυνέγειρον, Μιλτιάδην· συμβληθείσης δὲ τῆς παρατάξεως, Πολύζηλος μὲν ὑπὲρ ἄνθρωπον φαντασίαν θεασάμενος, τὴν ὅρασιν ἀπέβαλεν, καὶ τυφλὸς ὢν ἀνεῖλε τεσσαράκοντα καὶ ὀκτώ. Καλλίμαχος δὲ πολλοῖς περιπεπαρμένος δόρασιν, καὶ νεκρὸς ἐστάθη. Κυνέγειρος δὲ Περσικὴν ἀγομένην ναῦν κατέχων, ἐχειροκοπήθη. Ὅθεν καὶ εἰς αὐτοὺς ὑπὸ Παντελέου τοιάδε γεγράφθαι λέγεται·

ὢ κενεοῦ καμάτοιο, καὶ ἀπρήκτου πολέμοιο,
ἡμετέρῳ βασιλῆϊ τί λέξομεν ἀντιάσαντες;
ὦ βασιλεῦ, τί μ' ἔπεμπες ἐπ' ἀθανάτους πολεμιστάς;
βάλλομεν, οὐ πίπτουσι· τιτρώσκομεν, οὐ φοβέονται·
μοῦνος ἀνὴρ σύλησεν ὅλον στρατόν· ἐν δ' ἄρα μέσσῳ
αἱματόεις ἕστηκεν ἀτειρέος Ἄρεος εἰκών.
δένδρον δ' ὡς ἕστηκε σιδηρείαις ὑπὸ ῥίζαις,
κοὐκ ἐθέλει πεσέειν, τάχα δ' ἔρχεται ἔνδοθι νηῶν.
λῦε κυβερνῆτα, νέκυος προφύγωμεν ἀπειλάς.

62. V. Plut. II. p.305.

63. *Ἀγαθαρχίδου Σαμίου ἐν δ̄ Περσικῶν.*

Ξέρξης μετὰ πεντακοσίων μυριάδων Ἀρτεμισίῳ προσορμίσας, πόλεμον ταῖς ἐγχωρίοις κατήγγειλεν. Ἀθηναῖοι δὲ συγκεχυμένοι, κατάσκοπον ἔπεμψαν Ἀγησίλαον τὸν Θεμιστοκλέους ἀδελφόν· καίπερ Νεοκλέους τοῦ πατρὸς αὐτοῦ κατ᾽ ὄναρ ἑωρακότος ἀμφοτέρας ἀποβεβληκέναι τὰς χεῖρας. Παραγενόμενος δὲ ὁ ἀνὴρ εἰς πλῆθος τῶν βαρβάρων ἐν σχήματι Περσικῷ, Μαρδώνιον ἕνα τῶν σωματοφυλάκων ἀνεῖλεν, ὑπολαβὼν Ξέρξην ὑπάρχειν. Συλληφθεὶς δὲ ὑπὸ τῶν δορυφόρων πρὸς τὸν βασιλέα δέσμιος ἤχθη. Βουθυτεῖν δὲ τοῦ προειρημένου μέλλοντος ἐπὶ τὸν βωμὸν τοῦ ἡλίου, τὴν δεξιὰν ἐπέθηκε χεῖρα, καὶ ἀστένακτος ὑπομείνας τὴν ἀναγκην τῶν βασάνων, ἠλευθερώθη τῶν δεσμῶν εἰπών· Τοιοῦτοι πάντες ἐσμὲν Ἀθηναῖοι· εἰ δ᾽ ἀπιστεῖς, καὶ τὴν ἀριστερὰν ἐπιθήσω. Φοβηθεὶς δ᾽ ὁ Ξέρξης, φρουρεῖσθαι τὸν Ἀγησίλαον προσέταξεν.

64. *Ἀριστείδου ἐν τῷ γ̄ τῶν Περσικῶν.*

Περσῶν μετὰ πεντακοσίων μυριάδων ἐπὶ τὴν Ἑλλάδα φερομένων, Λακεδαιμόνιοι τριακοσίους εἰς Θερμοπύλας ἔπεμψαν, στρατηγὸν αὐτοῖς δόντες Λεωνίδην. Οὗτος τὸ ἐπερχόμενον θεασάμενος τῶν πολεμίων πλῆθος, εὐωχουμένοις εἶπε τοῖς συμμάχοις, Οὕτως ἀριστᾶτε, ὦ τριακόσιοι, ὡς ἐν ᾅδου δειπνήσοντες. Ἐπιφανέντων (*) οὖν τῶν βαρβάρων, Λεωνίδας πολλοῖς περιπεπαρμένος δόρασι, μεθ᾽ ὁρμῆς ἐπὶ Ξέρξην ἠνέχθη· καὶ περιελόμενος αὐτοῦ τὸ διάδημα πρὸ τῶν τραυμάτων κατέσχε, καὶ αἱμοῤῥαγήσας ἐξέπνευσεν. Ἀνατεμὼν δὲ ὁ βασιλεὺς τοῦ προειρημένου τὸ στῆθος, εὗρεν αὐτοῦ τὴν καρδίαν τριχῶν γέμουσαν.

63. 64. **Plut. ibid.**

ἐν ταῖς μάχαις καὶ παρὰ τὰ δεινὰ γίγνεσθαι φρονιμώτερος.

29. Ἐκ τῶν Δίωνος Χρειῶν.

Λάκαινα γυνὴ τοῦ υἱοῦ αὐτῆς ἐν παρατάξει χωλωθέντος, καὶ δυσφοροῦντος ἐπὶ τούτῳ, Μὴ λυποῦ τέκνον, εἶπεν· καθ᾽ ἕκαστον γὰρ βῆμα τῆς ἰδίας ἀρετῆς ὑπομνησθήσῃ.

30. Ἐκ τῶν Ἀριστοτέλους Χρειῶν.

Ἀνάξαρχος ὁ φυσικὸς, εἰπόντος αὐτῷ Ἀλεξάνδρου, ὅτι κρεμῶ σε· Ἀπείλει τούτοις, ἔφη, τοῖς πολλοῖς· ἐμοὶ δὲ οὐδὲν διαφέρει ὑπὲρ γῆς ἢ κατὰ γῆς σήπεσθαι

31. Τοῦ αὐτοῦ.

Γοργὼ ἡ Λακεδαιμονία Λεωνίδου γυνὴ, τοῦ υἱοῦ αὐτῆς ἐπὶ στρατείαν πορευομένου, τὴν ἀσπίδα ἐπιδιδοῦσα εἶπεν, ἢ ταύταν, ἢ ἐπὶ ταύταν.

32. Δημοκρίτου.

Δίκης κῦδος, γνώμης θάρσος καὶ ἀθαμβίη· ἀδικίης δὲ δεῖμα, ξυμφορῆς τέρμα.

33. Ἡροδότου ἱστορίας ζ.

Μεγάλα γὰρ πρήγματα μεγάλοισι κινδύνοισιν ἐθέλει καὶ αἱρέεσθαι.

34. Πλάτωνος ἐκ τῆς Ἀπολογίας Σωκράτους.

Ἴσως ἂν οὖν εἴποι τις, εἶτ᾽ οὐ καταισχύνῃ, ὦ Σώκρατες, τοιοῦτο ἐπιτήδευμα ἐπιτηδεύσας, ἐξ οὗ κινδυνεύεις νυνὶ ἀποθανεῖν; Ἐγὼ δὲ τούτῳ ἂν δίκαιον λόγον ἀντείποιμι· ὅτι οὐ καλῶς λέγεις, ὦ ἄνθρωπε, εἰ οἴει δεῖν κίνδυνον ὑπολογίζεσθαι τοῦ ζῆν ἢ τεθνάναι ἄνδρα, ὅτου τι καὶ σμικρὸν ὄφελός ἐστιν· ἀλλ᾽ οὐκ ἐκεῖνο σκοπεῖν

33. VII. 50. 34. p. 28. B.

ὅτ᾽ ἂν πράττῃ, πότερον δίκαια ἢ ἄδικα πράττει, καὶ ἀνδρὸς ἀγαθοῦ ἔργα ἢ κακοῦ.

35. Θουκυδίδου δημηγορίας Κνίκου.

Ἄνευ δ᾽ εὐψυχίας οὐδεμία τέχνη πρὸς τοὺς κινδύνους ἰσχύει· φόβος γὰρ μνήμην ἐκπλήσσει, τέχνη δ᾽ ἄνευ αὐτῆς οὐδὲν ὠφελεῖ.

36. Τοῦ αὐτοῦ ἐκ τοῦ Ἐπιταφίου.

Ἀλγεινοτέρα γὰρ ἀνδρί γε φρόνημα ἔχοντι ἡ μετὰ τοῦ μαλακισθῆναι κάκωσις, ἢ ὁ μετὰ ῥώμης καὶ κοινῆς ἐλπίδος ἅμα γιγνόμενος ἀναίσθητος θάνατος.

37. Ἐν ταὐτῷ.

Διαφερόντως γὰρ δὴ καὶ τόδε ἔχομεν, ὥστε τολμᾶν τε οἱ αὐτοὶ μάλιστα, καὶ περὶ ὧν ἐπιχειρήσομεν, ἐκλογίζεσθαι· ὃ τοῖς ἄλλοις ἀμαθία μὲν θράσος, λογισμὸς δὲ ὄκνον φέρει. Κράτιστοι δ᾽ ἂν τὴν (*) ψυχὴν δικαίως κριθεῖεν οἱ τά τε δεινὰ καὶ ἡδέα σαφέστατα γινώσκοντες, καὶ διὰ ταῦτα μὴ ἀποτρεπόμενοι ἐκ τῶν κινδύνων.

38. Ζήνωνος.

Ζήνων ὁ Ἐλεάτης ὑπὸ τοῦ τυράννου στρεβλούμενος, ὅπως εἴπῃ τοὺς συνωμότας· Εἰ γὰρ ἦσαν, εἶπεν, ἐτυράννεις.

39. Ἐκ τῆς Νικολάου ἐθῶν συναγωγῆς.

Ὀμβρικοὶ ἐν ταῖς πρὸς τοὺς πολεμίους μάχαις αἴσχιστον ἡγοῦνται ἡττημένοι ζῆν, ἀλλ᾽ ἀναγκαῖον ἢ νικᾶν, ἢ ἀποθνήσκειν.

40. Τοῦ αὐτοῦ.

Κέλτοι οἱ τῷ ὠκεανῷ γειτνιῶντες, αἰσχρὸν ἡγοῦνται τοῖχον καταπίπτοντα ἢ οἰκίαν φεύγειν· πλημμυρίδος δὲ

35. II. 87. 36. II. 43. 37. II. 40. 39. Vales. Excerpt. 13.

ἐκ τῆς ἔξω θαλάττης ἐπερχομένης, μεθ᾽ ὅπλων ἀπαντῶντες ὑπομένουσιν ἕως κατακλύζονται, ἵνα μὴ δοκῶσι φεύγοντες τὸν θάνατον φοβεῖσθαι.

41. Ἰαμβλίχου ἐκ τῆς ἐπιστολῆς τῆς πρὸς Ὀλύμπιον περὶ Ἀνδρίας.

Ἀνδρία νοείσθω ἡ κυριωτάτη, ὅση τέ ἐστιν ἄτρεπτος νοερὰ δύναμις, καὶ ὅση ἀκμαιοτάτη νοερὰ ἐνέργεια, ἥτε τοῦ νοῦ ταυτότης καὶ μόνιμος ἕξις ἐν ἑαυτῇ· τοιαῦτα ἂν εἴη τὰ περὶ τὴν ζωὴν εἴδη θεωρούμενα τῆς ἀνδρίας, ἤτοι καθ᾽ ἑαυτὰ ὑφεστηκότα, ἢ κοινωνήσαντα τὴν ἑαυτῶν ῥώμην πρὸς τὴν ἐν τοῖς λόγοις μόνιμον κατάστασιν.

42. Ἐν ταὐτῷ.

Ἀπὸ δὴ τούτων τὰ ἐν τοῖς πάθεσιν περί τε δεινὰ καὶ μὴ δεινὰ, καὶ περὶ φόβον καὶ θάρσος, περί τε ἡδονὴν καὶ λύπην γενναίως ἀνθιστάμενα, καὶ τὰ διαφυλάττοντα ἀεὶ τὰς αὐτὰς ὀρθὰς δόξας, τά τε σύμμετρα καὶ μέσα ἤθη διασώζοντα, καὶ τὰ πραΰνοντα τὸν ὑπὸ τῷ λόγῳ, καὶ ἀνεγείροντα αὐτὸν κατὰ καιρὸν, καὶ τὰ κοινὰ τούτων ἐκ πάθους καὶ λόγου καὶ προαιρέσεως, τίθεμαι εἶναι πολυμέριστα εἴδη τῆς ἀνδρίας· ἀφ᾽ ὧν ἐπιῤῥεῖ τοῖς βίοις ἡ ἀνδραγαθία τῶν πράξεων ἀήττητος πάντη καὶ ἀβίαστος, ἑκουσίως τὰ καλὰ καὶ δι᾽ ἑαυτὰ αἱρουμένη καὶ πράττουσα, καὶ τῶν ἀγαθῶν ἕνεκα πάντας πόνους καὶ κινδύνους ὑπομένουσα, διδοῦσά τε ἑαυτὴν ἑτοίμως εἰς τὰ δοκοῦντα εἶναι δυσχερῆ, καὶ θαῤῥοῦσα τὸν θάνατον καὶ μελετῶσα, τάς τε ἀλγηδόνας εὐκόλως φέρουσα καὶ μεταχειριζομένη.

43. Πλάτωνος.

Πλάτων ἐρωτηθεὶς, πῶς ἔχειν δεῖ πρὸς τὰ περιπτώ-

ματα, Οὕτως, εἶπεν, ὥστε προϊδόντα μὴ ἐμβῆναι, ἐμβάντα δὲ κατ᾽ ἄγνοιαν μὴ φροντίσαι.

44. Τοῦ αὐτοῦ.

Οὐ τὸ ζῆν περὶ πλείστου ποιητέον, ἀλλὰ τὸ εὖ ζῆν.

45. Ζήνωνος.

Ζήνων ὡς ἤδη γέρων ὢν πταίσας κατέπεσεν, Ἔρχομαι, εἶπε, τί με ἄγεις; καὶ εἰσελθὼν, ἑαυτὸν ἐξήγαγεν.

46. Λεωνίδου.

Λεωνίδης ἀκούσας ἐπισκιάζεσθαι τὸν ἥλιον τοῖς Περσῶν τοξεύμασιν· Χάριεν, ἔφη, ὅτι καὶ ὑπὸ σκιᾷ μαχούμεθα.

47. Διογένους.

Ὁρῶν Μεγαρέας ὁ Διογένης τὰ μακρὰ τείχη ἱστάντας, Ὦ μοχθηροὶ, εἶπε, μὴ τοῦ μεγέθους προνοεῖτε τῶν τειχῶν, ἀλλὰ τῶν ἐπ᾽ αὐτῶν στησομένων.

48. Ἆγις ὁ βασιλεὺς ἔφη τοὺς Λακεδαιμονίους μὴ ἐρωτᾶν ὁπόσοι εἰσὶν, ἀλλὰ ποῦ εἰσὶν οἱ πολέμιοι. Καὶ ἐρωτῶντός τινος, Πόσοι εἰσὶ Λακεδαιμόνιοι, ἔφη, Ἱκανοὶ τοὺς κακοὺς ἀπερύκειν.

49. Ξενοφῶντος.

Ξενοφῶντι ἐν Σκιλλοῦντι ἐστεφανωμένῳ καὶ θύοντι (*) ἀπήγγειλέ τις Γρύλλον τὸν υἱὸν περὶ Μαντίνειαν πολεμοῦντα ἀνῃρῆσθαι. Ὁ δὲ ἀποθέμενος τὸν στέφανον, εἴρετο ὅπως ἀγωνιζόμενος τελευτήσειε· τοῦ δ᾽ εἰπόντος, ἄριστα, ἐπιθέμενος τὸν στέφανον, πάλιν ἔθυεν.

50. Δημοσθένους ἐκ τῶν Ὑπὲρ τοῦ Στεφάνου.

Πέρας μὲν γὰρ ἅπασιν ἀνθρώποις τοῦ βίου θάνατος, κἂν ἐν οἰκίσκῳ τις ἑαυτὸν καθείρξας τηρῇ. Δεῖ δὲ τοὺς

44. Plat. Crit. p. 48. B. 48. V. Plutarch. II. p. 190. C. D. 49. Cf. CVIII. p. 571. 50. p. 258, 19.

ἀγαθοὺς ἄνδρας ἐγχειρεῖν μὲν ἅπασιν ἀεὶ τοῖς καλοῖς, τὴν ἀγαθὴν προβαλλομένους ἐλπίδα, φέρειν δ᾽ ὃ ἂν ὁ θεὸς διδῷ γενναίως.

51. Πλάτωνος.

Ἀλλὰ καὶ ἐπιχειροῦντα τοῖς καλοῖς καλὸν καὶ πάσχειν ὅ τι ἂν ξυμβῇ τῳ παθεῖν.

52. Ἀλεξάνδρου.

Ἐν Ἰλίῳ θύοντι τῷ Ἀλεξάνδρῳ ἔφη ὁ ἱερεὺς δείξειν τὴν Πάριδος λύραν· ὁ δὲ τὴν Ἀχιλλέως, εἶπεν, εἰ ἔχεις, δεῖξον, καὶ πρό γε τῆς λύρας τὴν μελίαν.

53. Κορίσκου.

Κόρισκος εὖ μάλα γέρων ὢν, ὡς ἀπό τινος χαλεπῆς ἀῤῥωστίας ἀνεῤῥωσεν· Ἄπαγε, ἔφη, ὡς ἀηδῶς ἀνέστροφα, ἤδη πολὺ τῆς ὁδοῦ προκεκοφὼς, ἣν δεῖ πάντως πορευθῆναι.

54. Κλεάνθους.

Κλεάνθης, ὑπὸ γλώττης ἕλκους αὐτῷ γενομένου, τὴν τροφὴν οὐκ ἐδύνατο παραπέμπειν· ὡς δὲ ῥᾷον ἔσχε, καὶ ὁ ἰατρὸς αὐτῷ τροφὴν προσήγαγεν· Σὺ δέ με, ἔφη, βούλει ἤδη τὸ πλέον τῆς ὁδοῦ κατανύσαντα ἀναστρέφειν, εἶτα πάλιν ἐξ ὑπαρχῆς τὴν αὐτὴν ἔρχεσθαι; καὶ ἐξῆλθεν τοῦ βίου.

55. Κλειτομάχου.

Κλειτόμαχος νοσήσας, καὶ ληθάργῳ περιπεσὼν, ὡς ἀνένηψεν, Οὐδέν με, ἔφη, ἐξαπατήσει ἡ φιλοζωΐα, καὶ ἐξήγαγεν ἑαυτὸν τοῦ βίου.

56. Σωκράτους.

Σωκράτους φεύγοντος τὴν δίκην, Λυσίας λόγον τινὰ

52 Plutarch. Vit. Alexand. p. 672. C. 54. V. Diog. La. VII. 176. Lucian. Macr. 19. 56. V. Diog. La. II. 40.

συγγράψας ἦλθεν αὐτῷ κομίζων, καὶ ἐκέλευε χρήσασθαι· τοῦ δὲ Λυσίου εἰπόντος, καὶ μὴν κάλλιστον αὐτὸν εἶναι· Καὶ τὰ ῥόδα, ἔφη, κάλλιστά ἐστιν, ἀλλ' οὐ πρέπειν αὐτῷ τὸ στεφάνωμα. Τεθνήξῃ τοίνυν, ἔφη ὁ Λυσίας, εἰ μὴ οὕτως ἀπολογήσῃ· ὁ δὲ, Εἰ γὰρ, ἔφη, καὶ μὴ νῦν, πάντως τεθνήξομαι.

57. Ἐρασιστράτου.

Ἐρασίστρατος ὁ Χῖος ἤδη γηραιὸς ὢν, ἕλκος ἐπὶ τοῦ ποδὸς δυσίατον ἔχων, Εὖ γε, εἶπεν, ὅτι τῆς πατρίδος ὑπομιμνήσκομαι· καὶ κώνειον πιὼν κατέστρεψεν.

58. Ἡροδότου ἱστορίας ζ.

Λέγει Δημάρατος τάδε· Ἐπειδὴ ἀληθείῃ δὴ χρήσασθαι πάντως κελεύεις ταῦτα λέγοντα, τὰ μὴ ψευδόμενός τις ὕστερον ὑπὸ σεῦ ἁλώσεται· τῇ Ἑλλάδι πενίη μὲν αἰεί κοτε σύντροφος σύνεστιν· ἀρετὴ δὲ ἐπακτός ἐστιν, ἀπό τε σοφίης κατεργασμένη, καὶ νόμου ἰσχυροῦ· τῇ διαχρεομένη Ἑλλὰς τήν τε πενίην ἀπαμύνεται, καὶ τὴν δεσποσύνην.

59. Φιλίππου.

Φίλιππος ἦλθεν ἐπὶ Λακεδαίμονα, καὶ προστρατοπεδεύσας, ἔπεμψεν ἀπειλῶν πολλὰ καὶ χαλεπὰ, εἰ μὴ ποιῶσι τὰ προστασσόμενα· τῶν δὲ Λακεδαιμονίων τις ἀκούσας τῶν ἀπειλῶν, Χάριν αὐτῷ, ἔφη, εἰδέναι, ὅτι οὐ κωλύει ὃ ἐπὶ τοῖς μαχομένοις ἐστὶν ἀποθανεῖν.

60. Πύῤῥου.

Πύῤῥου ἐπιστρατεύσαντος Λακεδαιμονίοις, καὶ πολλὰ ἀπειλοῦντος, Δερκυλλίδας, εἷς τῶν γερόντων, ἀναστὰς ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ, εἶπεν· Εἰ μὲν θεός ἐστιν ὁ ἀπειλῶν, μὴ

58. VII. 102. 59. V Plutarch. II. 219. E. 60. Vid. II. 219. F.

φοβώμεθα, οὐδὲν γὰρ ἀδικοῦμεν· (*) εἰ δ' ἄνθρωπος, γνώτω ἀνδράσιν ἀπειλῶν.

61. Σερήνου.

Ἀλέξανδρον τὸν Φεραίων τύραννον Θήβη ἀπέκτεινε γυνὴ, καὶ τοὺς Φεραίους ἠλευθέρωσεν. Συνέβη δὲ, καὶ θεωροὺς ἥκοντας αὐτῶν παρ' Ἄμμωνος λέγειν αὐτοῖς, κελεύειν τὸν Ἄμμωνα Ἥβης ἱερὸν ἱδρύσασθαι. Τῶν δὲ πρεσβυτέρων τις παρακοῦσαι ἔφη τοὺς θεωρούς· τὸν γὰρ Ἄμμωνα Θήβης εἰπεῖν, τῆς αὐτοὺς ἐξελομένης τῆς δουλείας.

62. Ἐκ τῶν Πλουτάρχου διηγήσεων.

Δαρεῖος ὁ Περσῶν βασιλεὺς μετὰ τριάκοντα μυριάδων ἐν Μαραθῶνι ἐστρατοπεδεύσατο. Ἀθηναῖοι δὲ χιλίους ἔπεμψαν, στρατηγοὺς αὐτοῖς δόντες Πολύζηλον, Καλλίμαχον, Κυνέγειρον, Μιλτιάδην· συμβληθείσης δὲ τῆς παρατάξεως, Πολύζηλος μὲν ὑπὲρ ἄνθρωπον φαντασίαν θεασάμενος, τὴν ὅρασιν ἀπέβαλεν, καὶ τυφλὸς ὢν ἀνεῖλε τεσσαράκοντα καὶ ὀκτώ. Καλλίμαχος δὲ πολλοῖς περιπεπαρμένος δόρασιν, καὶ νεκρὸς ἐστάθη. Κυνέγειρος δὲ Περσικὴν ἀγομένην ναῦν κατέχων, ἐχειροκοπήθη. Ὅθεν καὶ εἰς αὐτοὺς ὑπὸ Παντελέου τοιάδε γεγράφθαι λέγεται·

ὦ κενεοῦ καμάτοιο, καὶ ἀπρήκτου πολέμοιο,
ἡμετέρῳ βασιλῆϊ τί λέξομεν ἀντιάσαντες;
ὦ βασιλεῦ, τί μ' ἔπεμπες ἐπ' ἀθανάτους πολεμιστάς;
βάλλομεν, οὐ πίπτουσι· τιτρώσκομεν, οὐ φοβέονται·
μοῦνος ἀνὴρ σύλησεν ὅλον στρατόν· ἐν δ' ἄρα μέσσῳ
αἱματόεις ἕστηκεν ἀτειρέος Ἄρεος εἰκών.
δένδρον δ' ὡς ἕστηκε σιδηρείαις ὑπὸ ῥίζαις,
κοὐκ ἐθέλει πεσέειν, τάχα δ' ἔρχεται ἔνδοθι νηῶν.
λῦε κυβερνῆτα, νέκυος προφύγωμεν ἀπειλάς.

62. V. Plut. II. p.305.

63. Ἀγαθαρχίδου Σαμίου ἐν δ̄ Περσικῶν.

Ξέρξης μετὰ πεντακοσίων μυριάδων Ἀρτεμισίῳ προσορμίσας, πόλεμον ταῖς ἐγχωρίοις κατήγγειλεν. Ἀθηναῖοι δὲ συγκεχυμένοι, κατάσκοπον ἔπεμψαν Ἀγησίλαον τὸν Θεμιστοκλέους ἀδελφόν· καίπερ Νεοκλέους τοῦ πατρὸς αὐτοῦ κατ' ὄναρ ἑωρακότος ἀμφοτέρας ἀποβεβληκέναι τὰς χεῖρας. Παραγενόμενος δὲ ὁ ἀνὴρ εἰς πλῆθος τῶν βαρβάρων ἐν σχήματι Περσικῷ, Μαρδώνιον ἕνα τῶν σωματοφυλάκων ἀνεῖλεν, ὑπολαβὼν Ξέρξην ὑπάρχειν. Συλληφθεὶς δὲ ὑπὸ τῶν δορυφόρων πρὸς τὸν βασιλέα δέσμιος ἤχθη. Βουθυτεῖν δὲ τοῦ προειρημένου μέλλοντος ἐπὶ τὸν βωμὸν τοῦ ἡλίου, τὴν δεξιὰν ἐπέθηκε χεῖρα, καὶ ἀστένακτος ὑπομείνας τὴν ἀναγκην τῶν βασάνων, ἠλευθερώθη τῶν δεσμῶν εἰπών· Τοιοῦτοι πάντες ἐσμὲν Ἀθηναῖοι· εἰ δ' ἀπιστεῖς, καὶ τὴν ἀριστερὰν ἐπιθήσω. Φοβηθεὶς δ' ὁ Ξέρξης, φρουρεῖσθαι τὸν Ἀγησίλαον προσέταξεν.

64. Ἀριστείδου ἐν τῷ γ̄ τῶν Περσικῶν.

Περσῶν μετὰ πεντακοσίων μυριάδων ἐπὶ τὴν Ἑλλάδα φερομένων, Λακεδαιμόνιοι τριακοσίους εἰς Θερμοπύλας ἔπεμψαν, στρατηγὸν αὐτοῖς δόντες Λεωνίδην. Οὗτος τὸ ἐπερχόμενον θεασάμενος τῶν πολεμίων πλῆθος, εὐωχουμένοις εἶπε τοῖς συμμάχοις, Οὕτως ἀριστᾶτε, ὦ τριακόσιοι, ὡς ἐν ᾅδου δειπνήσοντες. Ἐπιφανέντων (*) οὖν τῶν βαρβάρων, Λεωνίδας πολλοῖς περιπεπαρμένος δόρασι, μεθ' ὁρμῆς ἐπὶ Ξέρξην ἠνέχθη· καὶ περιελόμενος αὐτοῦ τὸ διάδημα πρὸ τῶν τραυμάτων κατέσχε, καὶ αἱμοῤῥαγήσας ἐξέπνευσεν. Ἀνατεμὼν δὲ ὁ βασιλεὺς τοῦ προειρημένου τὸ στῆθος, εὗρεν αὐτοῦ τὴν καρδίαν τριχῶν γέμουσαν.

63. 64. Plut. ibid.

65. *Καλλισθένους ἐν τρίτῳ Μακεδονικῶν.*

Φίλιππος ὁ τῶν Μακεδόνων βασιλεὺς, δύο καὶ τριάκοντα Χαλκιδικὰς πόλεις τοῖς ἰδίοις ὑποτάξας σκήπτροις, Μεθωναίους καὶ Ὀλυνθίους λεηλατεῖν ἤρξατο. Γενόμενος δὲ κατὰ γέφυραν ποταμοῦ Σάρδωνος, καὶ εἰς τὸ πέραν διαβῆναι βιαζόμενος, ὑπὸ τοῦ πλήθους τῶν Ὀλυνθίων ἐπεσχέθη. Τοξότης δέ τις, Ἀστὴρ τοὔνομα, τόξον ἐντείνας ἐτύφλωσε τον Φίλιππον, εἰπών·

Ἀστὴρ Φιλίππῳ θανάσιμον πέμπει βέλος.

Ἀποβαλὼν δὲ ὁ βασιλεὺς τὸν ὀφθαλμὸν, εἰς τὸν ποταμὸν ἑαυτὸν ἔῤῥιψε, καὶ πρὸς τοὺς οἰκείους διανηξάμενος, τὸν κίνδυνον ἐξέφυγεν.

66. *Σωκράτου ἐν δευτέρῳ Θρακικῶν.*

Ἀθηναῖοι πρὸς Θρᾷκας πόλεμον ἔχοντες στρατηγὸν ἐχειροτόνησαν Κόδρον. Οὗτος ἀκούσας ὅτι χρησμὸν εἰλήφασιν οἱ πολέμιοι ἐγκρατεῖς γενήσεσθαι τῆς νίκης αὐτοὺς, ἐὰν τοῦ στρατηγοῦ φείσωνται τῶν Ἀθηναίων, ἐν δρυτόμου σχήματι συνέβαλε μάχην μετά τινων Θρᾳκῶν ξυλιζομένων, καὶ τῷ δρεπάνῳ καιρίως ἐξ αὐτῶν ἕνα πλήξας, ἀνεῖλεν· οἱ δὲ λοιποὶ τὴν περίστασιν τοῦ στρατηγήματος μὴ γινώσκοντες, ἀπέκτειναν τὸν Κόδρον θέλοντα· συμβαλόντες δὲ τὸν πόλεμον Ἀθηναῖοι τῆς νίκης ἐγκρατεῖς ἐγένοντο.

67. *Ἐκ τῶν Θησέως.*

Λακεδαιμόνιοι καὶ Ἀργεῖοι περὶ χωρίου Θυραίας, ἐν μεθορίῳ κειμένης, μέχρι μέν τινος ὅλοις τοῖς στρατεύμασιν παρετάσσοντο πρὸς ἀλλήλους, τέλος ἔδοξεν αὐτοῖς ἐπιλέξαι παρ᾽ ἑκατέρων τριακοσίους, κἀκείνων μαχεσαμένων τοῖς κρατήσασιν διαφέρειν τὸ χωρίον·

65. V. Plut. II. p. 307. D.

οὗπερ γενομένου, Ὀθρυάδης Λακεδαιμόνιος στρατιώτης πολλοὺς ἀποκτείνας καὶ πολλὰ τετρωμένος, ἔκειτο μεταξὺ τῶν ἀνῃρημένων Λακεδαιμονίων μόνος περιλειφθεὶς, Ἀργείων δὲ δύο Ἀλκήνωρ καὶ Χρόμιος· ὧν ἀπελθόντων εἰς Ἄργος ἀπαγγεῖλαι τὴν νίκην, Ὀθρυάδης πολλοὺς σκυλεύσας τῶν πολεμίων τρόπαιον ἔστησε, καὶ χρησάμενος τῷ τῶν τραυμάτων αἵματι, ἐπέγραψεν, Λακεδαιμόνιοι κατ᾽ Ἀργείων· καὶ τοῦτο πράξας, ἀπέθανεν.

68. Ἐκ τῆς Φαλάριδος ἐπιστολῆς πρὸς Περισθένην.

Τὴν Εὐβούλου καὶ τὴν Ἀριστοφάντου γυναῖκα τῶν ἐπιβουλευσάντων μοι ἔπεμψας ὡς ἀπολουμένας· καὶ πάντως που θαυμάζεις ὅτι ὑφῄρηκα τῆς ὀργῆς. Εἰ δὲ καὶ πύθοιο τὴν αἰτίαν, ὅτι δι᾽ εὐγενείας ὑπερβάλλουσαν ἀπόκρισιν οὐδὲν πρὸς ἐμοῦ πεπόνθασι, μᾶλλον ἂν ἔτι θαυμάσειας· ἐρωτώμεναι γὰρ παρ᾽ ἐμοῦ τὴν ἐπιβουλὴν εἰ συνῄδεσαν τοῖς ἀνδράσιν, οὐ μόνον ἔφασαν, ἀλλὰ καὶ συνορμῆσαι τυραννοκτονεῖν. Ἀντὶ ποίας ἀδικίας; εἰπόντος μου· ἰδίας μὲν οὐδεμιᾶς, τῆς δὲ κοινῆς, ἀπεκρίναντο· κοινὴν γὰρ ἀδικίαν εἶναι, τὸ καταδουλοῦσθαι πόλεις ἐλευθέρας. Τί παθοῦσαι τοι γάρ τοι, πάλιν ἐπανερομένου μου, δίκην ἀποτίσαιντ᾽ ἂν μοι τοῦ μίσους, τὴν κατ᾽ ἀξίαν; ἀποθανοῦσαι, προσέθηκαν. Ζῆν δὴ, (*) οὐ τεθνάναι, ἔκρινα τὰς μετὰ τοιαύτης ἀρετῆς ἀποθνησκούσας.

69. Καλλισθένους ἐν δευτέρῳ Μεταμορφώσεων.

Κατὰ Κελαινὰς, πόλιν τῆς Φρυγίας, διὰ μῆνιν Ἰδαίου Διὸς χάσμα μεθ᾽ ὕδατος γενόμενον πολλὰς οἰκίας αὐτάνδρους εἰς τὸν βυθὸν καθεῖλκυσε. Τοῦ δὲ δήμου κινδυνεύοντος, Μίδας ὁ βασιλεὺς χρησμὸν ἔλαβε, συνελεύ-

68. XV. ed. Lennep.

σεσθαι τὴν γῆν, ἐὰν εἰς τὸ βάραθρον βάλῃ τὸ τιμιώτατον ἐν ἀνθρωπίνῳ βίῳ. Τῶν δὲ Κελαινιτῶν χρυσόν τε καὶ ἄργυρον καὶ τὸν κόσμον τῶν γυναικῶν εἰς τὸ χάσμα ῥιψάντων, καὶ μηδ᾽ οὕτω τοῦ κακοῦ λήξαντος, Ἀγχοῦρος ὁ υἱὸς Μίδα, λογισάμενος μηδὲν εἶναι τιμιώτερον ἐν βίῳ ψυχῆς ἀνθρωπίνης, ἀναπηδήσας καὶ δοὺς περιπλοκὰς τῷ γεννήσαντι, καὶ ἀποταξάμενος τῇ γυναικὶ Τιμοθέᾳ, μεθ᾽ ὁρμῆς ἔφιππος εἰς τὸν τόπον τοῦ χάσματος ἠνέχθη. Τῆς δὲ γῆς εἰς τὴν φυσικὴν ἁρμονίαν συνελθούσης, Μίδας βωμὸν ἱδρύσατο Διὸς Ἰδαίου, ὃν χρύσεον ἐποίησε ταῖς χερσὶν ἁψάμενος. Οὗτος ὁ βωμὸς περὶ ἐκεῖνον τὸν καιρὸν, ἐν ᾧ τὸ χάσμα συνέβη γενέσθαι, λίθινος γίνεται· τῆς δ᾽ ὡρισμένης προθεσμίας παρελθούσης, χρύσεος ὁρᾶται.

70. Ἐκ τῶν Θησέως.

Λοιμοῦ κατασχόντος τὴν Λακεδαίμονα, διὰ τὴν ἀναίρεσιν τῶν κηρύκων τῶν ἀπεσταλμένων παρὰ Ξέρξου, αἰτοῦντος γῆν καὶ ὕδωρ, ὥσπερ ἀπαρχὰς δουλείας, χρησμὸς ἐδόθη, ἀπαλλαχθήσεσθαι αὐτοὺς, εἴ γέ τινες ἕλοιντο Λακεδαιμονίων παρὰ τοῦ βασιλέως ἀναιρεθῆναι. Τότε Βούλης καὶ Σπέρχης ἀφικόμενοι εἰς βασιλέα, ἠξίουν ἀναιρεθῆναι· ὁ δὲ θαυμάσας αὐτῶν τὴν ἀρετὴν, ἐπανιέναι προσέταξε.

[71. Πλουτάρχου.

Τὴν μὲν ἀνδρίαν μεσότητά φασιν εἶναι δειλίας καὶ θρασύτητος, ὧν ἡ μὲν ἔλλειψις, ἡ δὲ ὑπερβολὴ τοῦ θυμοειδοῦς ἐστιν.

72. Τοῦ αὐτοῦ.

Ἀγησίλαος περὶ ἀνδρείας καὶ δικαιοσύνης ἐρωτηθεὶς,

71. II. 445. A. 72. II. 190. F.

ποτέρα ἂν κρείττων εἴη· Μηδὲν ἀνδρείας δεήσεσθαι ἡμᾶς, ἔφη, εἰ δίκαιοι πάντες γίνοιντο.]

73. Ξενοφῶντος ἐν δ᾽ Ἀπομνημονευμάτων.

(*) Ἀνδρίαν δὲ, ὦ Εὐθύδημε, ἆρα τῶν καλῶν νομίζεις εἶναι; Κάλλιστον μὲν οὖν ἔγωγ᾽, ἔφη. Χρήσιμον ἄρα οὐ πρὸς τὰ ἐλάχιστα νομίζεις τὴν ἀνδρίαν; Μὰ Δί᾽ ἔφη, πρὸς τὰ μέγιστα μὲν οὖν. Ἆρα οὖν δοκεῖ σοι πρὸς τὰ δεινά τε καὶ ἐπικίνδυνα χρήσιμον εἶναι τὸ ἀγνοεῖν αὐτά; Ἥκιστα γὰρ, ἔφη. Οἱ ἄρα μὴ φοβούμενοι τὰ τοιαῦτα διὰ τὸ μὴ εἰδέναι τί ἐστιν, οὐκ ἀνδρεῖοι εἰσίν; Νὴ Δί᾽, ἔφη. Πολλοὶ γὰρ ἂν οὕτω γε τῶν τε μαινομένων καὶ τῶν δειλῶν ἀνδρεῖοι εἶεν. Τί δὲ, οἱ καὶ τὰ μὴ δεινὰ δεδοικότες; Ἔτι γε, νὴ Δία, ἧττον, ἔφη. Ἆρ᾽ οὖν τοὺς μὲν ἀγαθοὺς πρὸς τὰ δεινὰ καὶ ἐπικίνδυνα ὄντας, ἀνδρείους ἡγῇ εἶναι, τοὺς δὲ κακοὺς δειλούς; Πάνυ μὲν οὖν, ἔφη. Ἀγαθοὺς δὲ πρὸς τὰ τοιαῦτα νομίζεις ἄλλους τινὰς, ἢ τοὺς δυναμένους αὐτοῖς καλῶς χρῆσθαι; Οὐκ, ἀλλὰ τούτους, ἔφη. Κακοὺς δὲ ἄρα τοὺς οἵους τούτοις κακῶς χρῆσθαι; Τίνας γὰρ ἄλλους; ἔφη. Ἆρ᾽ οὖν ἕκαστοι χρῶνται, ὡς οἴονται δεῖν; Πῶς γὰρ ἄλλως; ἔφη. Ἆρ οὖν ›ἱ μὴ δυνάμενοι καλῶς χρῆσθαι, ἴσασιν ὡς δεῖ χρῆσθαι; ›ὐ δή πού γε, ἔφη. Οἱ ἄρα εἰδότες ὡς δεῖ χρῆσθαι, οὗ›ι καὶ δύνανται; Μόνοι γ᾽, ἔφη. Τί δαὶ, οἱ μὴ διημαρκότες, ἆρα κακῶς χρῶνται τοῖς τοιούτοις; Οὐκ οἴομαι, ›η. Οἱ ἄρα κακῶς χρώμενοι διημαρτήκασιν; Εἰκός γ᾽, ›. Οἱ μὲν ἄρα ἐπιστάμενοι τοῖς δεινοῖς τε καὶ ἐπικιν›ις καλῶς χρῆσθαι, ἀνδρεῖοί εἰσιν, οἱ δὲ διαμαρτά›ες τούτων, δειλοί; Ἔμοιγε δοκοῦσιν, ἔφη.

›. Ξενοφῶντος Ἀπομνημονευμάτων.

. IV. 6, 10. 74. III. 9, 1.

Πάλιν ἐρωτώμενος, ἡ ἀνδρία πότερον διδακτὸν ἢ φυσικόν· οἶμαι μὲν, ἔφη, ὥσπερ σῶμα σώματος ἰσχυρότερον πρὸς τοὺς πόνους φύεται, οὕτω καὶ ψυχὴν ψυχῆς ἐῤῥωμενεστέραν πρὸς τὰ δεινὰ φύσει γίγνεσθαι· ὁρῶ δ᾿ ἐν τοῖς αὐτοῖς νόμοις τε καὶ ἔθεσι τρεφομένους, πολὺ διαφέροντας ἀλλήλων τόλμῃ. Νομίζω μέντοι πᾶσαν φύσιν μαθήσει καὶ μελέτῃ πρὸς ἀνδρίαν αὔξεσθαι· δῆλον μὲν γὰρ, ὅτι Σκύθαι καὶ Θρᾷκες οὐκ ἂν τολμήσειαν ἀσπίδας καὶ δόρατα λαβόντες Λακεδαιμονίοις διαμάχεσθαι· φανερὸν δ᾿ ὅτι Λακεδαιμόνιοι οὔτ᾿ ἂν Θρᾳξὶ πέλταις καὶ ἀκοντίοις, οὔτε Σκύθαις τόξοις ἐθέλοιεν διαγωνίζεσθαι. Ὁρῶ δ᾿ ἔγωγε καὶ ἐπὶ τῶν ἄλλων πάντων ὁμοίως καὶ φύσει διαφέροντας ἀλλήλων τοὺς ἀνθρώπους, καὶ ἐπιμελείᾳ πολὺ ἐπιδιδόντας. Ἐκ δὲ τούτων δῆλόν ἐστιν, ὅτι πάντας χρὴ καὶ τοὺς εὐφυεστέρους καὶ τοὺς ἀμβλυτέρους φύσιν, ἐν οἷς ἂν ἀξιόλογοι βούλωνται γενέσθαι, ταῦτα καὶ μανθάνειν καὶ μελετᾶν.

75. Ἐκ τῆς Ξενοφῶντος Σωκράτους Ἀπολογίας.

Παρὼν δέ τις Ἀπολλόδωρος, ἐπιθυμητὴς μὲν ὢν ἰσχυρῶς αὐτοῦ, ἄλλως δ᾿ εὐήθης, εἶπεν· Ἀλλὰ τοῦτο ἔγωγε, ὦ Σώκρατες. χαλεπώτατα φέρω, (*) ὅτι ὁρῶ σε ἀδίκως ἀποθνήσκοντα. Τὸν δὲ λέγεται καταψήσαντα αὐτοῦ τὴν κεφαλὴν εἰπεῖν· Σὺ δὲ, ὦ φίλτατε Ἀπολλόδωρε, μᾶλλον ἂν ἐβούλου με ὁρᾶν δικαίως ἀποθνήσκοντα; καὶ ἅμα ἐπιγελάσαι. Λέγεται δὲ καὶ Ἄνυτον παριόντα ἰδὼν, εἰπεῖν· Ἀλλ᾿ ὁ μὲν ἀνὴρ ὅδε γε κυδρὸς, ὡς μέγα τι καὶ καλὸν διαπεπραγμένος, εἰ ἀπέκτονέ με οὕτως, καὶ τῶν μεγίστων αὐτὸν ὑπὸ τῆς πόλεως ὁρῶν ἀξιούμενον, οὐκέτι χρῆναι τὸν υἱὸν περὶ βύρσας παιδεύειν. Ὦ μο-

75. §. 28.

χθηρὸς οὗτος, ἔφη, ὃς οὐκ ἔοικεν εἰδέναι, ὅτι ὁπότερος ἡμῶν καὶ συμφορώτερος καὶ καλλίων εἰς τὸν ἀεὶ χρόνον διαπέπλασται. Χείρων δέ ἐστιν ὁ νικῶν.

76. Πλάτωνος ἐκ τῆς Σωκράτους Ἀπολογίας.

Οὕτω γὰρ ἔχει, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, τῇ ἀληθείᾳ· οὗ ἄν τις αὑτὸν τάξῃ, ἡγησάμενος βέλτιστον εἶναι, ἢ ὑπὸ ἄρχοντος ταχθῇ, ἐνταῦθα δεῖ, ὡς ἐμοὶ δοκεῖ, μένοντα κινδυνεύειν, μηδὲν ὑπολογιζόμενον μήτε θάνατον, μήτε ἄλλο τι μηδὲν, πρὸ τοῦ αἰσχροῦ. Ἐγὼ οὖν δεινὰ ἂν εἴην εἰργασμένος, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, εἰ ὅτε μέν με οἱ ἄρχοντες ἔταττον, οὓς ὑμεῖς εἵλεσθε ἄρχειν μου, καὶ ἐν Ποτιδαίᾳ, καὶ ἐν Ἀμφιπόλει, καὶ ἐπὶ Δηλίῳ, τότε μὲν οὗ ἐκεῖνοι ἔταττον, ἔμενον, ὥσπερ καὶ ἄλλος τις, καὶ ἐκινδύνευον ἀποθανεῖν· τοῦ δὲ θεοῦ τάττοντος, ὡς ἐγὼ ᾠήθην τε καὶ ὑπέλαβον, φιλοσοφοῦντά με δεῖν ζῆν, καὶ ἐξετάζοντα ἐμαυτὸν καὶ τοὺς ἄλλους, ἐνταῦθα δὲ φοβηθεὶς ἢ θάνατον, ἢ ἄλλο ὁτιοῦν πρᾶγμα, λείποιμι τὴν τάξιν. Δεινὸν μέντ᾽ ἂν εἴη, καὶ ὡς ἀληθῶς τότ᾽ ἄν με δικαίως εἰσάγοι τις εἰς δικαστήριον, ὅτι οὐ νομίζω θεοὺς εἶναι, ἀπειθῶν τῇ μαντείᾳ, καὶ δεδιὼς θάνατον, καὶ οἰόμενος σοφὸς εἶναι, οὐκ ὤν. Τὸ γάρ τοι θάνατον δεδιέναι, ὦ ἄνδρες, οὐδὲν ἄλλο ἐστὶν, ἢ δοκεῖν σοφὸν εἶναι, μὴ ὄντα· δοκεῖν γὰρ εἰδέναι ἐστὶν, ἃ οὐκ οἶδεν. Οἶδεν μὲν γὰρ οὐδεὶς τὸν θάνατον, οὐδ᾽ εἰ τυγχάνει τῷ ἀνθρώπῳ μέγιστον ὂν τῶν ἀγαθῶν· δεδίασι δ᾽, ὡς εὖ εἰδότες ὅτι μέγιστον τῶν κακῶν ἐστι· καὶ τοῦτο πῶς οὐκ ἀμαθία ἐστὶν αὕτη ἡ ἐπονείδιστος, ἡ τοῦ οἴεσθαι εἰδέναι ἃ οὐκ οἶδε;

77. Πλάτωνος ἐκ τῆς Σωκράτους Ἀπολογίας.

Οὔτε γὰρ ἐν δίκῃ, οὔτ᾽ ἐν πολέμῳ, οὔτε ἐμὲ, οὔτε ἀλ-

76. p. 28. D. 77. p. 38. E.

λων οὐδένα δεῖ τοῦτο μηχανᾶσθαι, ὅπως ἀποφεύξεται πᾶν ποιῶν θάνατον. Καὶ γὰρ ἐν ταῖς μάχαις πολλάκις δῆλον γίγνεται, ὅτι τό γε ἀποθανεῖν ῥᾷον ἄν τις ἐκφύγοι, τά θ' ὅπλα ἀφεὶς, καὶ ἐφ' ἱκετείαν τραπεὶς τῶν διωκόντων· καὶ ἄλλαι πολλαὶ μηχαναί εἰσιν ἐν ἑκάστοις τοῖς κινδύνοις, ὥστε διαφεύγειν θάνατον, ἐάν τις τολμᾷ πᾶν ποιεῖν καὶ λέγειν. Ἀλλὰ μὴ οὐ τοῦτ' ᾖ χαλεπὸν, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, θάνατον ἐκφυγεῖν· ἀλλὰ πολὺ χαλεπώτερον, πονηρίαν· θᾶττον γὰρ θανάτου θεῖ.

78. *Τοῦ αὐτοῦ ἐκ τοῦ Φαίδωνος.*

Βαβαὶ, ὦ Σιμμία, ἦπου χαλεπῶς τοὺς ἄλλους αὐτοὺς πείσαιμι ὡς οὐ συμφορὰν ἡγοῦμαι τὴν παροῦσαν τύχην, ὅτε γε μήδ' ὑμᾶς δύναμαι πείθειν· ἀλλὰ φοβεῖσθε μὴ δυσκολώτερον νῦν διάκειμαι ἢ ἐν τῷ πρόσθεν βίῳ.

79. *Τοῦ αὐτοῦ ἐκ τοῦ Πρωταγόρα.*

Ἐγὼ δὲ οὐδαμοῦ οὐδ' ἐνταῦθα ὁμολογῶ τοὺς δυνατοὺς ἰσχυροὺς εἶναι· τοὺς μέντοι ἰσχυροὺς δυνατούς. Οὐ γὰρ ταὐτὸν εἶναι δύναμίν τε καὶ ἰσχύν· ἀλλὰ τὸ μὲν καὶ ἀπὸ ἐπιστήμης γίγνεσθαι, τὴν δύναμιν, καὶ ἀπὸ μανίας γε, καὶ ἀπὸ θυμοῦ· ἰσχὺν δὲ ἀπὸ φύσεως, καὶ εὐτροφίας τῶν σωμάτων. Οὕτω δὲ κἀκεῖ οὐ ταὐτὸν εἶναι, θάρσος τε καὶ ἀνδρίαν· ὥστε συμβαίνειν τοὺς μὲν ἀνδρείους θαῤῥαλέους εἶναι, μὴ μέντοι τούς γε θαῤῥαλέους ἀνδρείους πάντας. Θάρσος (*) μὲν γὰρ καὶ ἀπὸ τέχνης γίγνεται ἀνθρώποις, καὶ ἀπὸ θυμοῦ τε καὶ ἀπὸ μανίας, ὥσπερ ἡ δύναμις· ἀνδρία δὲ ἀπὸ φύσεως καὶ εὐτροφίας τῶν ψυχῶν γίγνεται

80. *Δημοκρίτου.*

Σοφίη ἄθαμβος ἀξίη πάντων τιμιωτάτη οὖσα.

78. p. 84. D. 79. p. 350. E.

81. *Ξενοφῶντος ἐκ τῆς Σωκράτους Ἀπολογίας.*

Ὥστε θαυμαστὸν ἔμοιγε δοκεῖ εἶναι, ὅπως ποτὲ ὑμῖν ἐφάνη τοῦ θανάτου ἔργον ἄξιον ἐμοὶ εἰργασμένον. Ἀλλ᾽ οὐδὲ μέντοι ὅτι ἀδίκως ἀποθνήσκω, διὰ τοῦτο μεῖον φρονητέον· οὐ γὰρ ἐμοί, ἀλλὰ τοῖς καταγνοῦσι τοῦτο αἰσχρόν ἐστι. Παραμυθεῖται δ᾽ ἔτι με καὶ Παλαμήδης, ὁ παραπλησίως ἐμοὶ τελευτήσας· ἔτι γὰρ καὶ νῦν πολὺ καλλίους ὕμνους παρέχεται Ὀδυσσέως τοῦ ἀδίκως ἀποκτείναντος αὐτόν. Οἶδ᾽ ὅτι καὶ ἐμοὶ μαρτυρήσετε ὑπό τε τοῦ ἐπιόντος, καὶ ὑπὸ τοῦ παρεληλυθότος χρόνου, ὅτι ἠδίκησα μὲν οὐδένα πώποτε, οὐδὲ πονηρότερον ἐποίησα· εὐεργέτουν δὲ τοὺς ἐμοὶ διαλεγομένους, προῖκα διδάσκων ὅ τι ἐδυνάμην ἀγαθόν. Εἰπὼν δὲ ταῦτα μάλα ὁμολογουμένως δὴ τοῖς εἰρημένοις, ἀπῄει, καὶ ὄμμασι καὶ σχήματι καὶ βαδίσματι φαιδρός. Ὡς δὲ ᾔσθετο ἄρα τοὺς παρεπομένους δακρύοντας, τί τοῦτο; εἰπεῖν αὐτόν, ἦ ἄρτι δακρύετε; οὐ γὰρ πάλαι ἴστε, ὅτι ἐξότου περ ἐγενόμην, κατεψηφισμένος ἦν μου ὑπὸ τῆς φύσεως ὁ θάνατος; ἀλλὰ μέντοι, εἰ μὲν ἀγαθῶν ἐπιῤῥεόντων προαπόλλυμαι, δηλονότι ἐμοὶ καὶ τοῖς ἐμοῖς εὔνοις λυπητέον· εἰ δὲ χαλεπῶν προσδοκωμένων καταλύω τὸν βίον, ἐγὼ μὲν οἶμαι ὡς εὐπραγοῦντος ἐμοῦ, πᾶσιν ὑμῖν εὐθυμητέον εἶναι.

ΠΕΡΙ ΔΕΙΛΙΑΣ. Η.

1. *Εὐριπίδου Βελλεροφόντῃ.*

Δόλοι δὲ καὶ σκοτεινὰ μηχανήματα
χρείας ἀνάνδρου φάρμαχ᾽ εὕρηται βροτοῖς.

2. *Σοφοκλέους Ἀκρισίῳ.*

Βοᾷ τις· ὢ ἀκούετ᾽· ἢ μάτην ὑλακτῶ;

81. §. 25. 1. Fr. 4. 2. Fr. 58.

ἅπαντα γάρ τοι τῷ φοβουμένῳ ψοφεῖ.

3. *Εὐριπίδου Μελεάγρῳ.*

Δειλοὶ γὰρ ἄνδρες οὐκ ἔχουσιν ἐν μάχῃ
ἀριθμὸν, ἀλλ' ἄπεισι, κἂν παρῶσ' ὅμως.

4. *Ὁμήρου Ἰλιάδος μυ.*

Τίπτε σὺ δείδοικας πόλεμον καὶ δηϊοτῆτα;
εἴπερ γάρ τ' ἄλλοι γε περικτεινώμεθα πάντες
νηυσὶν ἐπ' Ἀργείων, σοὶ δ' οὐ δέος ἔστ' ἀπολέσθαι.
οὐ γάρ τοι κραδίη μενεδήϊος, οὐδὲ μαχήμων.

5. *Σοφοκλέους Φρυγῶν.*

Τοὺς εὐγενεῖς γὰρ κἀγαθοὺς, ὦ παῖ, φιλεῖ
Ἄρης ἐναίρειν. Οἱ δὲ τῇ γλώσσῃ θρασεῖς,
(*) *φεύγοντες ἄτας, ἐκτός εἰσι τῶν κακῶν.*
Ἄρης γὰρ οὐδὲν τῶν κακῶν λογίζεται.

6. *Εὐριπίδου Ἰφιγενείᾳ.*

Οὔ τοι νομίζω σοφὸν, ὃς ἂν μέλλων θανεῖν
οἴκτῳ τὸ δεῖμα τοὐλέθρου νικᾶν θέλῃ.

7. *Τοῦ αὐτοῦ Φρίξῳ.*

Ἀνὴρ δ' ὃς εἶναι φής· ἀνέρος οὐκ ἄξιον
δειλὸν κεκλῆσθαι, καὶ νοσεῖν αἰσχρὰν νόσον.

8. *Μενάνδρου Ἀδελφοῖς.*

Τί πολλὰ τηρεῖν πολλὰ δεῖ δεδοικότα;

9. *Θεόγνιδος.*

Πολλὰ φέρειν εἴωθε λόγος θνητοῖσι βροτοῖσι
πταίσματα τῆς γνώμης, Κύρνε, ταρασσομένης.

10. *Φιλήμων ἐν Ἐγχειριδίῳ.*

Κακὴ μὲν ὄψις, ἐν δὲ δειλαῖαι φρένες.

11. *Σοφοκλέους.*

3. Fr. 7. 4. XII. 124. 5. Fr. 649. 6. Iph. Taur. 484. 7. Fr. 13. 8. Cleric p. 2. 9. V. 1125. 10. Cleric. p. 300. 11. Fr. inc. 666.

Οὐ τοῖς ἀθύμοις ἡ τύχη ξυλλαμβάνει.

12. *Εὐριπίδου.*

Ὁ φόβος, ὅτ' ἄν τις σώματος μέλλῃ πέρι
λέγειν καταστὰς εἰς ἀγῶν' ἐναντίον,
τό τε στόμ' εἰς ἔκπληξιν ἀνθρώπων ἄγει,
τὸν νοῦν τ' ἀπείργει μὴ λέγειν ἃ βούλεται·
τῷ μὲν γὰρ ἔνι κίνδυνος, ὁ δ' ἀθῷος μένει.
ὅμως δ' ἀγῶνα τόνδε δεῖ μ' ὑπεκδραμεῖν.
ψυχὴν γὰρ ἆθλα τιθεμένην ἐμὴν ὁρῶ.

13. *Εὐριπίδου Ἀρχελάῳ.*

Ὁ δ' ἡδὺς αἰὼν ἡ κακή τ' ἀνανδρία,
οὔτ' οἶκον, οὔτε πόλιν ἀνορθώσειεν ἄν.

14. *Ἀντισθένους.*

Ὅστις δὲ ἑτέρους δέδοικε, δοῦλος ὢν λέληθεν ἑαυτόν.

15. *Διογένους.*

Πάντα μὲν οὖν τὰ δεινὰ πέφυκε μᾶλλον ἐκπλήττειν τοὺς προσδεχομένους, ἢ λυπεῖν τοὺς πειραθέντας. Ὁ δὲ φόβος οὕτω χαλεπός ἐστιν, ὥστε πολλοὶ ἤδη προέλαβον τὸ ἔργον, οἱ μὲν ἐν νηῒ χειμαζόμενοι οὐ περιμείναντες καταδῦναι τὴν ναῦν, ἀλλὰ πρότερον αὑτοὺς ἀποσφάξαντες.

16. *Ὑπερείδου.*

Ὑπερείδης ὁ ῥήτωρ ἔφησε, τὴν ἀγωνίαν τοῦ λέγειν πέδην εἶναι.

17. *Θουκυδίδου ἱστορίας β'. δημηγορίας Φορμίωνος.*

Ἡσσημένων δὲ ἀνδρῶν οὐκ ἐθέλουσιν αἱ γνῶμαι πρὸς τοὺς αὐτοὺς κινδύνους ὅμοιαι εἶναι.

18. *Ἀντιφῶντος.*

12. Fr. inc. 16. 13. Fr 7. 17. C. 89.

σεσθαι τὴν γῆν, ἐὰν εἰς τὸ βάραθρον βάλῃ τὸ τιμιώτατον ἐν ἀνθρωπίνῳ βίῳ. Τῶν δὲ Κελαινιτῶν χρυσόν τε καὶ ἄργυρον καὶ τὸν κόσμον τῶν γυναικῶν εἰς τὸ χάσμα ῥιψάντων, καὶ μηδ᾽ οὕτω τοῦ κακοῦ λήξαντος, Ἀγχοῦρος ὁ υἱὸς Μίδα, λογισάμενος μηδὲν εἶναι τιμιώτερον ἐν βίῳ ψυχῆς ἀνθρωπίνης, ἀναπηδήσας καὶ δοὺς περιπλοκὰς τῷ γεννήσαντι, καὶ ἀποταξάμενος τῇ γυναικὶ Τιμοθέᾳ, μεθ᾽ ὁρμῆς ἔφιππος εἰς τὸν τόπον τοῦ χάσματος ἠνέχθη. Τῆς δὲ γῆς εἰς τὴν φυσικὴν ἁρμονίαν συνελθούσης, Μίδας βωμὸν ἱδρύσατο Διὸς Ἰδαίου, ὃν χρύσεον ἐποίησε ταῖς χερσὶν ἁψάμενος. Οὗτος ὁ βωμὸς περὶ ἐκεῖνον τὸν καιρὸν, ἐν ᾧ τὸ χάσμα συνέβη γενέσθαι, λίθινος γίνεται· τῆς δ᾽ ὡρισμένης προθεσμίας παρελθούσης, χρύσεος ὁρᾶται.

70. Ἐκ τῶν Θησέως.

Λοιμοῦ κατασχόντος τὴν Λακεδαίμονα, διὰ τὴν ἀναίρεσιν τῶν κηρύκων τῶν ἀπεσταλμένων παρὰ Ξέρξου, αἰτοῦντος γῆν καὶ ὕδωρ, ὥσπερ ἀπαρχὰς δουλείας, χρησμὸς ἐδόθη, ἀπαλλαχθήσεσθαι αὐτοὺς, εἴ γέ τινες ἕλοιντο Λακεδαιμονίων παρὰ τοῦ βασιλέως ἀναιρεθῆναι. Τότε Βούλης καὶ Σπέρχης ἀφικόμενοι εἰς βασιλέα, ἠξίουν ἀναιρεθῆναι· ὁ δὲ θαυμάσας αὐτῶν τὴν ἀρετὴν, ἐπανιέναι προσέταξε.

[71. Πλουτάρχου.

Τὴν μὲν ἀνδρίαν μεσότητά φασιν εἶναι δειλίας καὶ θρασύτητος, ὧν ἡ μὲν ἔλλειψις, ἡ δὲ ὑπερβολὴ τοῦ θυμοειδοῦς ἐστιν.

72. Τοῦ αὐτοῦ.

Ἀγησίλαος περὶ ἀνδρείας καὶ δικαιοσύνης ἐρωτηθεὶς,

71. II. 445. A. 72. II. 190. F.

ποτέρα ἂν κρείττων εἴη· Μηδὲν ἀνδρείας δεήσεσθαι ἡμᾶς, ἔφη, εἰ δίκαιοι πάντες γίνοιντο.]

73. *Ξενοφῶντος ἐν δ᾽ Ἀπομνημονευμάτων.*

(*) *Ἀνδρίαν δὲ, ὦ Εὐθύδημε, ἆρα τῶν καλῶν νομίζεις εἶναι; Κάλλιστον μὲν οὖν ἔγωγ᾽, ἔφη. Χρήσιμον ἄρα οὐ πρὸς τὰ ἐλάχιστα νομίζεις τὴν ἀνδρίαν; Μὰ Δί᾽ ἔφη, πρὸς τὰ μέγιστα μὲν οὖν. Ἆρα οὖν δοκεῖ σοι πρὸς τὰ δεινά τε καὶ ἐπικίνδυνα χρήσιμον εἶναι τὸ ἀγνοεῖν αὐτά; Ἥκιστα γὰρ, ἔφη. Οἱ ἄρα μὴ φοβούμενοι τὰ τοιαῦτα διὰ τὸ μὴ εἰδέναι τί ἐστιν, οὐκ ἀνδρεῖοι εἰσίν; Νὴ Δί᾽, ἔφη. Πολλοὶ γὰρ ἂν οὕτω γε τῶν τε μαινομένων καὶ τῶν δειλῶν ἀνδρεῖοι εἶεν. Τί δὲ, οἱ καὶ τὰ μὴ δεινὰ δεδοικότες; Ἔτι γε, νὴ Δία, ἧττον, ἔφη. Ἆρ᾽ οὖν τοὺς μὲν ἀγαθοὺς πρὸς τὰ δεινὰ καὶ ἐπικίνδυνα ὄντας, ἀνδρείους ἡγῇ εἶναι, τοὺς δὲ κακοὺς δειλούς; Πάνυ μὲν οὖν, ἔφη. Ἀγαθοὺς δὲ πρὸς τὰ τοιαῦτα νομίζεις ἄλλους τινὰς, ἢ τοὺς δυναμένους αὐτοῖς καλῶς χρῆσθαι; Οὐκ, ἀλλὰ τούτους, ἔφη. Κακοὺς δὲ ἄρα τοὺς οἵους τούτοις κακῶς χρῆσθαι; Τίνας γὰρ ἄλλους; ἔφη. Ἆρ᾽ οὖν ἕκαστοι χρῶνται, ὡς οἴονται δεῖν; Πῶς γὰρ ἄλλως; ἔφη. Ἆρ οὖν οἱ μὴ δυνάμενοι καλῶς χρῆσθαι, ἴσασιν ὡς δεῖ χρῆσθαι; Οὐ δή πού γε, ἔφη. Οἱ ἄρα εἰδότες ὡς δεῖ χρῆσθαι, οὗτοι καὶ δύνανται; Μόνοι γ᾽, ἔφη. Τί δαὶ, οἱ μὴ διημαρτηκότες, ἆρα κακῶς χρῶνται τοῖς τοιούτοις; Οὐκ οἴομαι, ἔφη. Οἱ ἄρα κακῶς χρώμενοι διημαρτήκασιν; Εἰκός γ᾽, ἔφη. Οἱ μὲν ἄρα ἐπιστάμενοι τοῖς δεινοῖς τε καὶ ἐπικινδύνοις καλῶς χρῆσθαι, ἀνδρεῖοί εἰσιν, οἱ δὲ διαμαρτάνοντες τούτων, δειλοί; Ἔμοιγε δοκοῦσιν, ἔφη.*

74. *Ξενοφῶντος Ἀπομνημονευμάτων.*

73. IV. 6, 10. 74. III. 9, 1.

Πάλιν ἐρωτώμενος, ἡ ἀνδρία πότερον διδακτὸν ἢ φυσικόν· οἶμαι μὲν, ἔφη, ὥσπερ σῶμα σώματος ἰσχυρότερον πρὸς τοὺς πόνους φύεται, οὕτω καὶ ψυχὴν ψυχῆς ἐῤῥωμενεστέραν πρὸς τὰ δεινὰ φύσει γίγνεσθαι· ὁρῶ δ᾽ ἐν τοῖς αὐτοῖς νόμοις τε καὶ ἔθεσι τρεφομένους, πολὺ διαφέροντας ἀλλήλων τόλμῃ. Νομίζω μέντοι πᾶσαν φύσιν μαθήσει καὶ μελέτῃ πρὸς ἀνδρίαν αὔξεσθαι· δῆλον μὲν γὰρ, ὅτι Σκύθαι καὶ Θρᾷκες οὐκ ἂν τολμήσειαν ἀσπίδας καὶ δόρατα λαβόντες Λακεδαιμονίοις διαμάχεσθαι· φανερὸν δ᾽ ὅτι Λακεδαιμόνιοι οὔτ᾽ ἂν Θρᾳξὶ πέλταις καὶ ἀκοντίοις, οὔτε Σκύθαις τόξοις ἐθέλοιεν διαγωνίζεσθαι. Ὁρῶ δ᾽ ἔγωγε καὶ ἐπὶ τῶν ἄλλων πάντων ὁμοίως καὶ φύσει διαφέροντας ἀλλήλων τοὺς ἀνθρώπους, καὶ ἐπιμελείᾳ πολὺ ἐπιδιδόντας. Ἐκ δὲ τούτων δῆλόν ἐστιν, ὅτι πάντας χρὴ καὶ τοὺς εὐφυεστέρους καὶ τοὺς ἀμβλυτέρους φύσιν, ἐν οἷς ἂν ἀξιόλογοι βούλωνται γενέσθαι, ταῦτα καὶ μανθάνειν καὶ μελετᾶν.

75. Ἐκ τῆς Ξενοφῶντος Σωκράτους Ἀπολογίας.

Παρὼν δέ τις Ἀπολλόδωρος, ἐπιθυμητὴς μὲν ὢν ἰσχυρῶς αὐτοῦ, ἄλλως δ᾽ εὐήθης, εἶπεν· Ἀλλὰ τοῦτο ἔγωγε, ὦ Σώκρατες, χαλεπώτατα φέρω, (*) ὅτι ὁρῶ σε ἀδίκως ἀποθνήσκοντα. Τὸν δὲ λέγεται καταψήσαντα αὐτοῦ τὴν κεφαλὴν εἰπεῖν· Σὺ δὲ, ὦ φίλτατε Ἀπολλόδωρε, μᾶλλον ἂν ἐβούλου με ὁρᾶν δικαίως ἀποθνήσκοντα; καὶ ἅμα ἐπιγελάσαι. Λέγεται δὲ καὶ Ἄνυτον παριόντα ἰδὼν, εἰπεῖν· Ἀλλ᾽ ὁ μὲν ἀνὴρ ὅδε γε κυδρὸς, ὡς μέγα τι καὶ καλὸν διαπεπραγμένος, εἰ ἀπέκτονέ με οὕτως, καὶ τῶν μεγίστων αὐτὸν ὑπὸ τῆς πόλεως ὁρῶν ἀξιούμενον, οὐκέτι χρῆναι τὸν υἱὸν περὶ βύρσας παιδεύειν. Ὦ μο-

75. §. 28.

χθηρὸς οὗτος, ἔφη, ὃς οὐκ ἔοικεν εἰδέναι, ὅτι ὁπότερος ἡμῶν καὶ συμφορώτερος καὶ καλλίων εἰς τὸν ἀεὶ χρόνον διαπέπλασται. Χείρων δέ ἐστιν ὁ νικῶν.

76. Πλάτωνος ἐκ τῆς Σωκράτους Ἀπολογίας.

Οὕτω γὰρ ἔχει, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, τῇ ἀληθείᾳ· οὗ ἄν τις αὑτὸν τάξῃ, ἡγησάμενος βέλτιστον εἶναι, ἢ ὑπὸ ἄρχοντος ταχθῇ, ἐνταῦθα δεῖ, ὡς ἐμοὶ δοκεῖ, μένοντα κινδυνεύειν, μηδὲν ὑπολογιζόμενον μήτε θάνατον, μήτε ἄλλο τι μηδὲν, πρὸ τοῦ αἰσχροῦ. Ἐγὼ οὖν δεινὰ ἂν εἴην εἰργασμένος, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, εἰ ὅτε μέν με οἱ ἄρχοντες ἔταττον, οὓς ὑμεῖς εἵλεσθε ἄρχειν μου, καὶ ἐν Ποτιδαίᾳ, καὶ ἐν Ἀμφιπόλει, καὶ ἐπὶ Δηλίῳ, τότε μὲν οὗ ἐκεῖνοι ἔταττον, ἔμενον, ὥσπερ καὶ ἄλλος τις, καὶ ἐκινδύνευον ἀποθανεῖν· τοῦ δὲ θεοῦ τάττοντος, ὡς ἐγὼ ᾠήθην τε καὶ ὑπέλαβον, φιλοσοφοῦντά με δεῖν ζῆν, καὶ ἐξετάζοντα ἐμαυτὸν καὶ τοὺς ἄλλους, ἐνταῦθα δὲ φοβηθεὶς ἢ θάνατον, ἢ ἄλλο ὁτιοῦν πρᾶγμα, λείποιμι τὴν τάξιν. Δεινὸν μέντ᾽ ἂν εἴη, καὶ ὡς ἀληθῶς τότ᾽ ἄν με δικαίως εἰσάγοι τις εἰς δικαστήριον, ὅτι οὐ νομίζω θεοὺς εἶναι, ἀπειθῶν τῇ μαντείᾳ, καὶ δεδιὼς θάνατον, καὶ οἰόμενος σοφὸς εἶναι, οὐκ ὤν. Τὸ γάρ τοι θάνατον δεδιέναι, ὦ ἄνδρες, οὐδὲν ἄλλο ἐστὶν, ἢ δοκεῖν σοφὸν εἶναι, μὴ ὄντα· δοκεῖν γὰρ εἰδέναι ἐστὶν, ἃ οὐκ οἶδεν. Οἶδεν μὲν γὰρ οὐδεὶς τὸν θάνατον, οὐδ᾽ εἰ τυγχάνει τῷ ἀνθρώπῳ μέγιστον ὂν τῶν ἀγαθῶν· δεδίασι δ᾽, ὡς εὖ εἰδότες ὅτι μέγιστον τῶν κακῶν ἐστι· καὶ τοῦτο πῶς οὐκ ἀμαθία ἐστὶν αὕτη ἡ ἐπονείδιστος, ἡ τοῦ οἴεσθαι εἰδέναι ἃ οὐκ οἶδε;

77. Πλάτωνος ἐκ τῆς Σωκράτους Ἀπολογίας.

Οὔτε γὰρ ἐν δίκῃ, οὔτ᾽ ἐν πολέμῳ, οὔτε ἐμὲ, οὔτε ἀλ-

76. p. 28. D. 77. p. 38. E.

λων οὐδένα δεῖ τοῦτο μηχανᾶσθαι, ὅπως ἀποφεύξεται πᾶν ποιῶν θάνατον. Καὶ γὰρ ἐν ταῖς μάχαις πολλάκις δῆλον γίγνεται, ὅτι τό γε ἀποθανεῖν ῥᾷον ἄν τις ἐκφύγοι, τά θ' ὅπλα ἀφεὶς, καὶ ἐφ' ἱκετείαν τραπεὶς τῶν διωκόντων· καὶ ἄλλαι πολλαὶ μηχαναί εἰσιν ἐν ἑκάστοις τοῖς κινδύνοις, ὥστε διαφεύγειν θάνατον, ἐάν τις τολμᾷ πᾶν ποιεῖν καὶ λέγειν. Ἀλλὰ μὴ οὐ τοῦτ' ᾖ χαλεπὸν, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, θάνατον ἐκφυγεῖν· ἀλλὰ πολὺ χαλεπώτερον, πονηρίαν· θᾶττον γὰρ θανάτου θεῖ.

78. Τοῦ αὐτοῦ ἐκ τοῦ Φαίδωνος.

Βαβαὶ, ὦ Σιμμία, ἦπου χαλεπῶς τοὺς ἄλλους αὐτοὺς πείσαιμι ὡς οὐ συμφορὰν ἡγοῦμαι τὴν παροῦσαν τύχην, ὅτε γε μηδ' ὑμᾶς δύναμαι πείθειν· ἀλλὰ φοβεῖσθε μὴ δυσκολώτερον νῦν διάκειμαι ἢ ἐν τῷ πρόσθεν βίῳ.

79. Τοῦ αὐτοῦ ἐκ τοῦ Πρωταγόρα.

Ἐγὼ δὲ οὐδαμοῦ οὐδ' ἐνταῦθα ὁμολογῶ τοὺς δυνατοὺς ἰσχυροὺς εἶναι· τοὺς μέντοι ἰσχυροὺς δυνατούς. Οὐ γὰρ ταὐτὸν εἶναι δύναμίν τε καὶ ἰσχύν· ἀλλὰ τὸ μὲν καὶ ἀπὸ ἐπιστήμης γίγνεσθαι, τὴν δύναμιν, καὶ ἀπὸ μανίας γε, καὶ ἀπὸ θυμοῦ· ἰσχὺν δὲ ἀπὸ φύσεως, καὶ εὐτροφίας τῶν σωμάτων. Οὕτω δὲ κἀκεῖ οὐ ταὐτὸν εἶναι, θάρσος τε καὶ ἀνδρίαν· ὥστε συμβαίνειν τοὺς μὲν ἀνδρείους θαῤῥαλέους εἶναι, μὴ μέντοι τούς γε θαῤῥαλέους ἀνδρείους πάντας. Θάρσος (*) μὲν γὰρ καὶ ἀπὸ τέχνης γίγνεται ἀνθρώποις, καὶ ἀπὸ θυμοῦ τε καὶ ἀπὸ μανίας, ὥσπερ ἡ δύναμις· ἀνδρία δὲ ἀπὸ φύσεως καὶ εὐτροφίας τῶν ψυχῶν γίγνεται

80. Δημοκρίτου.

Σοφίη ἄθαμβος ἀξίη πάντων τιμιωτάτη οὖσα.

78. p. 84. D. 79. p. 350. E.

81. *Ξενοφῶντος ἐκ τῆς Σωκράτους Ἀπολογίας.*

Ὥστε θαυμαστὸν ἔμοιγε δοκεῖ εἶναι, ὅπως ποτὲ ὑμῖν ἐφάνη τοῦ θανάτου ἔργον ἄξιον ἐμοὶ εἰργασμένον. Ἀλλ᾽ οὐδὲ μέντοι ὅτι ἀδίκως ἀποθνήσκω, διὰ τοῦτο μεῖον φροντιτέον· οὐ γὰρ ἐμοὶ, ἀλλὰ τοῖς καταγνοῦσι τοῦτο αἰσχρόν ἐστι. Παραμυθεῖται δ᾽ ἔτι με καὶ Παλαμήδης, ὁ παραπλησίως ἐμοὶ τελευτήσας· ἔτι γὰρ καὶ νῦν πολὺ καλλίους ὕμνους παρέχεται Ὀδυσσέως τοῦ ἀδίκως ἀποκτείναντος αὐτόν. Οἶδ᾽ ὅτι καὶ ἐμοὶ μαρτυρήσετε ὑπό τε τοῦ ἐπιόντος, καὶ ὑπὸ τοῦ παρεληλυθότος χρόνου, ὅτι ἠδίκησα μὲν οὐδένα πώποτε, οὐδὲ πονηρότερον ἐποίησα· εὐεργέτουν δὲ τοὺς ἐμοὶ διαλεγομένους, προῖκα διδάσκων ὅ τι ἐδυνάμην ἀγαθόν. Εἰπὼν δὲ ταῦτα μάλα ὁμολογουμένως δὴ τοῖς εἰρημένοις, ἀπῄει, καὶ ὄμμασι καὶ σχήματι καὶ βαδίσματι φαιδρός. Ὡς δὲ ᾔσθετο ἄρα τοὺς παρεπομένους δακρύοντας, τί τοῦτο; εἰπεῖν αὐτὸν, ἢ ἄρτι δακρύετε; οὐ γὰρ πάλαι ἴστε, ὅτι ἐξότου περ ἐγενόμην, κατεψηφισμένος ἦν μου ὑπὸ τῆς φύσεως ὁ θάνατος; ἀλλὰ μέντοι, εἰ μὲν ἀγαθῶν ἐπιῤῥεόντων προαπόλλυμαι, δηλονότι ἐμοὶ καὶ τοῖς ἐμοῖς εὔνοις λυπητέον· εἰ δὲ χαλεπῶν προσδοκωμένων καταλύω τὸν βίον, ἐγὼ μὲν οἶμαι ὡς εὐπραγοῦντος ἐμοῦ, πᾶσιν ὑμῖν εὐθυμητέον εἶναι.

ΠΕΡΙ ΔΕΙΛΙΑΣ. Η.

1. *Εὐριπίδου Βελλεροφόντῃ.*

Δόλοι δὲ καὶ σκοτεινὰ μηχανήματα
χρείας ἀνάνδρου φάρμαχ᾽ εὕρηται βροτοῖς.

2. *Σοφοκλέους Ἀκρισίῳ.*

Βοᾷ τις· ὦ ἀκούετ᾽· ἢ μάτην ὑλακτῶ;

81. §. 25. 1. Fr. 4. 2. Fr. 58.

ἅπαντα γάρ τοι τῷ φοβουμένῳ ψοφεῖ.

3. *Εὐριπίδου Μελεάγρῳ.*

Δειλοὶ γὰρ ἄνδρες οὐκ ἔχουσιν ἐν μάχῃ
ἀριθμὸν, ἀλλ' ἄπεισι, κἂν παρῶσ' ὅμως.

4. *Ὁμήρου Ἰλιάδος μυ.*

Τίπτε σὺ δείδοικας πόλεμον καὶ δηϊοτῆτα;
εἴπερ γάρ τ' ἄλλοι γε περικτεινώμεθα πάντες
νηυσὶν ἐπ' Ἀργείων, σοὶ δ' οὐ δέος ἔστ' ἀπολέσθαι.
οὐ γάρ τοι κραδίη μενεδήϊος, οὐδὲ μαχήμων.

5. *Σοφοκλέους Φρυγῶν.*

Τοὺς εὐγενεῖς γὰρ κἀγαθοὺς, ὦ παῖ, φιλεῖ
Ἄρης ἐναίρειν. Οἱ δὲ τῇ γλώσσῃ θρασεῖς,
(*) *φεύγοντες ἄτας, ἐκτός εἰσι τῶν κακῶν.*
Ἄρης γὰρ οὐδὲν τῶν κακῶν λογίζεται.

6. *Εὐριπίδου Ἰφιγενείᾳ.*

Οὔ τοι νομίζω σοφὸν, ὃς ἂν μέλλων θανεῖν
οἴκτῳ τὸ δεῖμα τοὐλέθρου νικᾶν θέλῃ.

7. *Τοῦ αὐτοῦ Φρίξῳ.*

Ἀνὴρ δ' ὃς εἶναι φής· ἀνέρος οὐκ ἄξιον
δειλὸν κεκλῆσθαι, καὶ νοσεῖν αἰσχρὰν νόσον.

8. *Μενάνδρου Ἀδελφοῖς.*

Τί πολλὰ τηρεῖν πολλὰ δεῖ δεδοικότα;

9. *Θεόγνιδος.*

Πολλὰ φέρειν εἴωθε λόγος θνητοῖσι βροτοῖσι
πταίσματα τῆς γνώμης, Κύρνε, ταρασσομένης.

10. *Φιλήμων ἐν Ἐγχειριδίῳ.*

Κακὴ μὲν ὄψις, ἐν δὲ δειλαῖαι φρένες.

11. *Σοφοκλέους.*

3. Fr. 7. 4. XII. 124. 5. Fr. 649. 6. Iph. Taur. 484. 7. Fr. 13. 8. Cleric p. 2. 9. V. 1125. 10. Cleric. p. 300. 11. Fr. inc. 666.

Οὐ τοῖς ἀθύμοις ἡ τύχη ξυλλαμβάνει.

12. *Εὐριπίδου.*

Ὁ φόβος, ὅτ' ἄν τις σώματος μέλλῃ πέρι
λέγειν καταστὰς εἰς ἀγῶν' ἐναντίον,
τό τε στόμ' εἰς ἔκπληξιν ἀνθρώπων ἄγει,
τὸν νοῦν τ' ἀπείργει μὴ λέγειν ἃ βούλεται·
τῷ μὲν γὰρ ἔνι κίνδυνος, ὁ δ' ἀθῷος μένει.
ὅμως δ' ἀγῶνα τόνδε δεῖ μ' ὑπεκδραμεῖν.
ψυχὴν γὰρ ἆθλα τιθεμένην ἐμὴν ὁρῶ.

13. *Εὐριπίδου Ἀρχελάῳ.*

Ὁ δ' ἡδὺς αἰὼν ἡ κακή τ' ἀνανδρία,
οὔτ' οἶκον, οὔτε πόλιν ἀνορθώσειεν ἄν.

14. *Ἀντισθένους.*

Ὅστις δὲ ἑτέρους δέδοικε, δοῦλος ὢν λέληθεν ἑαυτόν.

15. *Διογένους.*

Πάντα μὲν οὖν τὰ δεινὰ πέφυκε μᾶλλον ἐκπλήττειν τοὺς προσδεχομένους, ἢ λυπεῖν τοὺς πειραθέντας. Ὁ δὲ φόβος οὕτω χαλεπός ἐστιν, ὥστε πολλοὶ ἤδη προέλαβον τὸ ἔργον, οἱ μὲν ἐν νηῒ χειμαζόμενοι οὐ περιμείναντες καταδῦναι τὴν ναῦν, ἀλλὰ πρότερον αὑτοὺς ἀποσφάξαντες.

16. *Ὑπερείδου.*

Ὑπερείδης ὁ ῥήτωρ ἔφησε, τὴν ἀγωνίαν τοῦ λέγειν πέδην εἶναι.

17. *Θουκυδίδου ἱστορίας β΄. δημηγορίας Φορμίωνος.*

Ἡσσημένων δὲ ἀνδρῶν οὐκ ἐθέλουσιν αἱ γνῶμαι πρὸς τοὺς αὐτοὺς κινδύνους ὅμοιαι εἶναι.

18. *Ἀντιφῶντος.*

12. Fr. inc. 16. 13. Fr 7. 17. C. 89.

Νόσος δειλοῖσιν ἑορτή· οὐ γὰρ ἐκπορεύονται ἐπὶ πρᾶξιν.

19. *Ἱεροκλέους ἐκ τοῦ Περὶ Δικαιοσύνης.*

Ἴδωμεν γὰρ εἰ τοὺς δειλοὺς οἷόν τε δικαίους εἶναι· τοὺς γὰρ ἐναντίως ἔχοντας τούτοις, τοὺς θρασεῖς, ἀδίκους ὄντας εὑρίσκομεν, διὰ τὸ πρὸς βίαν τὰ πολλὰ ποιεῖν. Δειλία τοίνυν ἐστὶ διαφθορὰ δόξης ἐννόμου δεινῶν τε πέρι καὶ μή· ἢ ἄγνοια δεινῶν τε καὶ οὐ δεινῶν, καὶ οὐδετέρων. Πῶς ἂν οὖν οἱ δόξαις διεφθαρμέναις καὶ παρανόμοις συζῶντες εἶεν ἄνθρωποι δίκαιοι; οὐ γὰρ δὴ εἰκάζοιεν ἂν περὶ ὅτου δήποτε καλῶς, μὴ συγχωροῦντος αὐτοῖς τοῦ περὶ τὴν ψυχὴν δέους εἰς ἥντινα οὖν ζήτησιν προκύπτειν.

20. *Δημητρίου.*

Αὐτίκα γὰρ εἰ τῷ πολεμοῦντι καὶ παρατεταγμένῳ παρασταῖεν ἥ τε ἀνδρία καὶ ἡ δειλία, πόσον ἂν οἴεσθε διαφόρους εἰπεῖν λόγους; ἆρ᾽ οὐχ ἡ μὲν ἀνδρία μένειν κελεύοι, καὶ τὴν τάξιν διαφυλάττειν; Ἀλλὰ βάλλουσιν· ὑπόμενε. Ἀλλὰ τρωθήσομαι· καρτέρει. Ἀλλ᾽ ἀποθανοῦμαι· ἀπόθανε μᾶλλον, ἢ λίπῃς τὴν τάξιν. Ἀτενὴς οὗτος ὁ λόγος καὶ σκληρός· ἀλλ᾽ ὁ τῆς δειλίας νὴ Δία φιλάνθρωπος καὶ μαλακός· ὑπάγειν γὰρ δῆτα κελεύει τὸν φοβούμενον. Ἀλλ᾽ ἡ ἀσπὶς ἐνοχλεῖ· ῥῖψον. Ἀλλὰ καὶ ὁ θώραξ· παράλυσον. Παντὶ δήπου πραΰτερα ταῦτ᾽ ἐκείνων. (*) Ὁμοίως δὲ καὶ ἐπὶ τῶν ἄλλων. Μὴ λάβῃς, φησὶν ἡ ἐγκράτεια, ὅθεν οὐ δεῖ· μὴ φάγῃς, μὴ πίῃς, ἀνέχου, καρτέρει· τὸ τελευταῖον, ἀπόθανε πρότερον, ἢ πράξῃς ὅπερ οὐ δεῖ. Ἡ δ᾽ ἀκρασία, πῖθι, ὅτε βούλει, φάγε, ὅ τι ἂν ἥδιστα φάγοιο· ἡ τοῦ γείτονος ἀρέσκει σοι γυνή; πέραινε· χρημάτων ἀπορεῖς; δάνεισαι

δανεισάμενος ἀδυναμεῖς; μὴ ἀποδῷς· οὐ πιστεύουσιν ἔτι δανείζειν; ἅρπασον. Πολύ γε κἀνταῦθα τὸ μεταξύ. Ἀλλὰ τίς οὐκ οἶδεν, ὅτι ἡ μὲν τοιαύτη χάρις ὀλέθριος γίνεται τοῖς προσδεξαμένοις, ἡ δ' ἐκ τῶν ἐναντίων σωτήριος;

21. *Πλάτωνος ἐκ τοῦ Φαίδωνος.*

Οἱ ὀρθῶς φιλοσοφοῦντες ἀποθνήσκειν μελετῶσι· καὶ τεθνάναι ἥκιστα αὐτοῖς ἀνθρώπων φοβερόν.

22. *Πλάτωνος ἐκ τοῦ Φαίδωνος.*

Οὐκ οὖν ἱκανόν σοι τεκμήριον, ἔφη, τοῦτο ἀνδρός, ὃν ἂν ἴδῃς ἀγανακτοῦντα μέλλοντα ἀποθανεῖσθαι, ὅτι οὐκ ἄρ' ἦν φιλόσοφος, ἀλλά τις φιλοσώματος· αὐτὸς δέ που οὗτος τυγχάνει ὢν καὶ φιλοχρήματος καὶ φιλότιμος, ἤτοι τὰ ἕτερα τούτων, ἢ ἀμφότερα. Πάνυ ἔχει, ἔφη, οὕτως ὡς λέγεις. Ἆρ' οὖν, ἔφη, ὦ Σιμμία, οὐ καὶ ἡ ὀνομαζομένη ἀνδρία τοῖς οὕτω διακειμένοις μάλιστα προσήκει; Πάντως δή που, ἔφη. Οὐκ οὖν καὶ ἡ σωφροσύνη, ἣν καὶ οἱ πολλοὶ ὀνομάζουσι σωφροσύνην, τὸ περὶ τὰς ἐπιθυμίας μὴ ἐπτοῆσθαι, ἀλλ' ὀλιγώρως ἔχειν καὶ κοσμίως, ἆρ' οὐ τούτοις μόνοις προσήκει τοῖς μάλιστα τοῦ σώματος ὀλιγωροῦσί τε καὶ ἐν φιλοσοφίᾳ ζῶσιν; Ἀνάγκη, ἔφη. Εἰ γὰρ ἐθέλεις, ἦ δ' ὅς, ἐννοῆσαι τήν γε τῶν ἄλλων ἀνδρίαν τε καὶ σωφροσύνην, δόξει σοι εἶναι ἄτοπος. Πῶς δή, ὦ Σώκρατες; Οἶσθα, ἦ δ' ὅς, ὅτι τὸν θάνατον ἡγοῦνται πάντες οἱ ἄλλοι τῶν μεγάλων κακῶν εἶναι; Καὶ μάλ', ἔφη. Οὐκ οὖν φόβῳ μειζόνων κακῶν ὑπομένουσιν αὐτὸν οἱ ἀνδρεῖοι τὸν θάνατον, ὅτ' ἂν ὑπομένωσιν; Ἔστι ταῦτα. Τῷ δεδιέναι ἄρα καὶ δέει ἀνδρεῖοί εἰσι πάντες, πλὴν οἱ φιλόσοφοι· καίτοι ἄλογόν γε δέει τινὰ καὶ δειλίᾳ

21. p. 67. E. 22. p. 68. B.

ἀνδρεῖον εἶναι. Πάνυ μὲν οὖν. Τί δὲ, οἱ κόσμιοι αὐτῶν οὐ ταὐτὸ τοῦτο πεπόνθασιν, ἀκολασίᾳ τινὶ σώφρονές εἰσι; Καίτοι φαμέν γε ἀδύνατον εἶναι, ἀλλ᾽ ὅμως αὐτοῖς συμβαίνει τούτῳ ὅμοιον τὸ πάθος, τὸ περὶ ταύτην τὴν εὐήθη σωφροσύνην. Φοβούμενοι γὰρ ἑτέρων ἡδονῶν στερηθῆναι, καὶ ἐπιθυμοῦντες ἐκείνων, ἄλλων ἀπέχονται, ὑπ᾽ ἄλλων κρατούμενοι. Καίτοι καλοῦσί γε ἀκολασίαν, τὸ ὑπὸ τῶν ἡδονῶν ἄρχεσθαι· ἀλλ᾽ ὅμως συμβαίνει αὐτοῖς (*) κρατουμένοις ὑφ᾽ ἡδονῶν κρατεῖν ἄλλων ἡδονῶν. Τοῦτο δ᾽ ὅμοιόν ἐστιν, ὃ νῦν δὴ ἐλέγετο, τὸ τρόπον τινὰ δι᾽ ἀκολασίαν αὐτοὺς σεσωφρονίσθαι. Ἔοικε γάρ. Ὦ μακάριε Σιμμία, μὴ γὰρ οὐχ αὕτη ᾖ ἡ ὀρθὴ πρὸς ἀρετὴν, ἡδονὰς πρὸς ἡδονὰς, καὶ λύπας πρὸς λύπας, καὶ φόβον πρὸς φόβον καταλλάττεσθαι, μείζω πρὸς ἐλάττω ὥσπερ νομίσματα· ἀλλ᾽ ᾖ ἐκεῖνο μόνον τὸ νόμισμα ὀρθὸν, ἀντὶ οὗ δεῖ ταῦτα πάντα καταλλάττεσθαι, φρόνησις, καὶ τούτου μὲν πάντα καὶ μετὰ τούτου ὠνούμενά τε καὶ πιπρασκόμενα τῷ ὄντι ᾖ, καὶ ἀνδρία, καὶ σωφροσύνη, καὶ ξυλλήβδην ἀληθὴς ἀρετὴ μετὰ φρονήσεως, καὶ προσγινομένων καὶ ἀπογινομένων καὶ ἡδονῶν καὶ φόβων, καὶ τῶν ἄλλων πάντων τῶν τοιούτων· χωριζόμενα δὲ φρονήσεως, καὶ ἀλλαττόμενα ἀντὶ ἀλλήλων, μὴ σκιαγραφία τις ᾖ τοιαύτη ἀρετὴ καὶ τῷ ὄντι ἀνδραποδώδης τε καὶ οὐδὲν ὑγιὲς οὐδ᾽ ἀληθὲς ἔχῃ· τὸ δ᾽ ἀληθὲς τῷ ὄντι ᾖ κάθαρσις τῶν τοιούτων πάντων καὶ ἡ σωφροσύνη καὶ ἡ δικαιοσύνη καὶ ἡ ἀνδρία καὶ ἔτι αὐτὴ ἡ φρόνησις, μὴ καθαρμός τις ᾖ· ὡς κινδυνεύουσι καὶ οἱ τὰς τελετὰς ἡμῖν οὗτοι καταστήσαντες οὐ φαῦλοι εἶναι, ἀλλὰ τῷ ὄντι πάλαι αἰνίττεσθαι, ὅτι ὃς ἂν ἀμύητος καὶ ἀτέλεστος εἰς ᾅδου ἀφίκηται, ἐν

βορβόρῳ κείσεται· ὁ δὲ κεκαθαρμένος τε καὶ τετελεσμένος ἐκεῖσε ἀφικόμενος, μετὰ θεῶν οἰκήσεται. Εἰσὶ γὰρ δὴ, ὥς φασιν οἱ περὶ τὰς τελετὰς, ναρθηκοφόροι μὲν πολλοὶ, Βάκχοι δέ τε παῦροι· οὗτοι δ' εἰσὶ κατὰ τὴν ἐμὴν δόξαν οὐκ ἄλλοι, ἢ οἱ πεφιλοσοφηκότες ὀρθῶς.

ΠΕΡΙ ΔΙΚΑΙΟΣΥΝΗΣ. Θ.

1. [Εἰς Δίκαιον, Γνῶμαι μονόστιχοι.
Ἀνδρὸς δικαίου καρπὸς οὐκ ἀπόλλυται.
βάδιζε τὴν εὐθεῖαν, ἣν δίκαιος ᾖς.
βίου δικαίου γίγνεται τέλος καλόν.
δίκαιος ἴσθ', ἵνα καὶ δικαίων δὴ τύχῃς.
δίκαιος εἶναι μᾶλλον ἢ χρηστὸς θέλε.
δίκαια δράσας, συμμάχου τεύξῃ θεοῦ.
κρίνειν δίκαιον, μὴ τὸ συμφέρον, θέλε.
πρὸς εὖ λέγοντας οὐδὲν ἀντειπεῖν ἔχω.
τρόπος δίκαιος κτῆμα τιμιώτατον.

2. Ὄμμα δίκης καθορᾷ πάντα τὰ γιγνόμενα.

3. Δίκη γὰρ οὐκ ἔνεστ' ἐν ὀφθαλμοῖς βροτῶν.]

4. Εὐριπίδου Ἀλωάδαι.
Τοῖς γὰρ δικαίοις ἀντέχειν οὐ ῥᾴδιον.

5. Εὐριπίδου.
Κέκτησο δ' ὀρθῶς (ἃ ἂν ἔχῃς) ἄνευ ψόγου,
καὶ μικρὰ σώζου τῇ δίκῃ ξυνοῦσ' ἀεί.

6. Εὐριπίδου Ἑκάβης.
Ἐσθλοῦ γὰρ ἀνδρὸς τῇ δίκῃ θ' ὑπηρετεῖν,
καὶ τοὺς κακοὺς δρᾶν πανταχοῦ κακῶς ἀεί.

1. 2. 3. Haec omnia in Codd. omissa de suo addidisse videtur Gesnerus: 1. e gnomologia 2. ex Anthol. p. 207. Steph. t. III. p. 252. Brunck. 3. Euripid. Med. 223. GAISF. 4. Soph Aload. Fr. 99. 5. V. infra XCIV. 7. 6. V. 844.

7. *Σοφοκλέους Αἴαντι.*

Μήδ' ἡ βία σε μηδαμῶς νικησάτω,
(*) *τοσόνδε μισεῖν, ὥστε τὴν δίκην πατεῖν.*

8. *Εὐριπίδου Θησεῖ.*

Κρεῖσσον δὲ πλούτου, καὶ πολυχρύσου χλιδῆς,
ἀνδρῶν δικαίων κἀγαθῶν παρουσία.

9. *Μενάνδρου.*

Δίκαιος ἂν ᾖς, τῷ τρόπῳ χρήσῃ νόμῳ.
χρηστοῦ πρὸς ἀνδρὸς μηδὲν ἐννοεῖν κακόν.
δίκαιος ἀδικεῖν οὐκ ἐπίσταται τρόπος.

10. (*) *Μενάνδρου.*

Τὸ μηδὲν ἀδικεῖν πᾶσιν ἀνθρώποις πρέπει.

11. *Μενάνδρου Δεισιδαίμονι.*

Οὐ δεῖ γὰρ ἀδικεῖν τοὺς ἱκέτας· ἄλλως τε καὶ
ὅτ' ἂν μετ' εὐνοίας τινὸς, οὐ πονηρίᾳ,
πταίσωσιν· αἰσχρὸν τοῦτο γάρ' ἐστὶν πάνυ.

12. *Μενάνδρου.*

Ἐν παντὶ δεῖ καιρῷ τὸ δίκαιον ἐπικρατεῖν.

13. *Εὐριπίδου Παλαμήδει.*

Εἷς τοι δίκαιος μυρίων οὐκ ἐνδίκων
κρατεῖ, τὸ θεῖον τὴν δίκην τε συλλαβών.

14. *Φιλωνίδου.*

Οὐκ ἔστιν οὐδεὶς δειλὸς ὁ δεδοικὼς νόμον·
πρὸς τοὺς πολεμίους δ' ἐστὶν ἀνδρίας κρίσις.
ὑπὸ τοῦ δικαίου δ' ἐστὶν ἡττᾶσθαι καλόν.

15. *Εὐριπίδου.*

Φεῦ φεῦ. τὸ νικᾶν τὰ δίκαι' ὡς καλὸν γέρας·
τὰ μὴ δίκαια δ', ὡς ἁπανταχοῦ κακόν.

7. V. 1334. 8. Fr. 9. 9. Cleric. p. 206. 10. Ib. p. 206. 11 Ib. p. 40. 12. Ib. p. 206. 13. Fr. 5. 15. Fr inc. 13.

καὶ γλῶσσα φλαύρα, καὶ φθόνος τοῦ μὴ φθονεῖν
ὅσῳ κάκιον μὴ καλῶς ὠγκωμένοις.

16. *Ἀντιφάνους.*

Ὁ μηδὲν ἀδικῶν οὐδενὸς δεῖται νόμου.

17. *Μενάνδρου Καρχηδονίων.*

Τὸ καλῶς ἔχον που κρεῖττόν ἐστι καὶ νόμου.

18. *Μενάνδρου Κιθαρισταῖς.*

Εἰ τοὺς ἀδικηθέντας, πάτερ, φευξούμεθα,
τίσιν ἂν βοηθήσοιμεν ἄλλοις ῥᾳδίως;

19. *Ἐν ταὐτῷ.*

Τὸ μηδὲν ἀδικεῖν ἐκμαθεῖν γάρ, ὦ Λάχης,
ἀστεῖον ἐπιτήδευμα κρίνω τῷ βίῳ.

20. *Μενάνδρου Τροφωνίῳ.*

Τὸ μηδὲν ἀδικεῖν καὶ φιλανθρώπους ποιεῖ.

21. *Φιλήμονος ἐν Παλαμήδει.*

Τοῦ γὰρ δικαίου κἂν βροτοῖσι καὶ θεοῖς
ἀθάνατος ἀεὶ δόξα διατελεῖ μόνου.

22. *Φιλήμονος.*

Ἀνὴρ δίκαιός ἐστιν, οὐχ ὁ μὴ ᾿δικῶν,
ἀλλ᾽ ὅστις ἀδικεῖν δυνάμενος, μὴ βούλεται.
οὐδ᾽ ὃς τὰ μικρὰ λαμβάνειν ἀπέσχετο,
ἀλλ᾽ ὃς τὰ μεγάλα καρτερεῖ μὴ λαμβάνων,
ἔχειν δυνάμενος καὶ κρατεῖν ἀζημίως.
οὐδ᾽ ὃς γε ταῦτα πάντα διατηρεῖ μόνον,
(*) *ἀλλ᾽ ὅστις ἄδολον γνησίαν τ᾽ ἔχων φύσιν,*
εἶναι δίκαιος, κοὐ δοκεῖν εἶναι θέλει.

23. *Αἰσχύλου.*

Ἀπάτης δικαίας οὐκ ἀποστατεῖ θεός.

17. Cleric. p. 96. 18. Ib. p. 102. 19. Ib. p. 174. 20. Id ib. 22. Cleric. p. 342. 23. Fr. Inc. 273.

24. Ἱππάρχου.

Μνῆμα τόδ' Ἱππάρχου· στεῖχε δίκαια φρονῶν.

25. Σόλωνος.

Μνημοσύνης καὶ Ζηνὸς Ὀλυμπίου ἀγλαὰ τέκνα,
Μοῦσαι Πιερίδες, κλῦτέ μοι εὐχομένῳ.
ὄλβον μοι πρὸς θεῶν μακάρων δότε, καὶ πρὸς ἁπάντων
ἀνθρώπων αἰεὶ δόξαν ἔχειν ἀγαθήν.
εἶναι δὲ γλυκὺν ὧδε φίλοις, ἐχθροῖσι δὲ πικρόν·
τοῖσι μὲν αἰδοῖον, τοῖσι δὲ δεινὸν ἰδεῖν.
χρήματα δ' ἱμείρω μὲν ἔχειν, ἀδίκως δὲ πεπᾶσθαι
οὐκ ἐθέλω· πάντως ὕστερον ἦλθε δίκη.
πλοῦτον δ' ὃν μὲν δῶσι θεοὶ, παραγίγνεται ἀνδρὶ
ἔμπεδος ἐκ νεάτου πυθμένος εἰς κορυφήν·
ὃν δ' ἄνδρες τιμῶσιν, ὑφ' ὕβριος οὐ κατὰ κόσμον
ἔρχεται, ἀλλ' ἀδίκοις ἔργμασι πειθόμενος
οὐκ ἐθέλων ἕπεται, ταχέως δ' ἀναμίσγεται ἄτῃ.
ἀρχὴ δ' ἐξ ὀλίγου γίγνεται, ὥστε πυρὸς,
φλαύρη μὲν τὸ πρῶτον, ἀνιηρὴ δὲ τελευτᾷ·
οὐ γὰρ τὴν θνητοῖς ὕβριος ἔργα πέλει.
ἀλλὰ Ζεὺς πάντων ἐφορᾷ τέλος· ἐξαπίνης δὲ
ὥστ' ἄνεμος νεφέλας αἶψα διεσκέδασεν
ἠρινὸς, ὃς πόντου πολυκύμονος ἀτρυγέτοιο
πυθμένα κινήσας, γῆν κατὰ πυροφόρον
δῃώσας καλὰ ἔργα, θεῶν ἕδος αἰπὺν ἱκάνει
οὐρανόν· αἰθρίην δ' αὖθις ἔθηκεν ἰδεῖν·
λάμπει δ' ἠελίοιο μένος κατὰ πίονα γαῖαν
καλὸν, ἀτὰρ νεφέων οὐδὲν ἔτ' ἔστιν ἰδεῖν.
τοιαύτη Ζηνὸς πέλεται τίσις, οὐδ' ἐφ' ἑκάστῳ,
ὥσπερ θνητὸς ἀνὴρ, γίγνεται ὀξύχολος.

24. V. Platonis Hipparch. p. 229. A.

αἰεὶ δ' οὔ τι λέληθε διαμπερὲς, ὅστις ἀλιτρὸν
 θυμὸν ἔχει· πάντως δ' ἐς τέλος ἐξεφάνη.
ἀλλ' ὁ μὲν αὐτίκ' ἔτισεν, ὁ δ' ὕστερον· ἢν δὲ φύγωσιν
 αὐτοὶ, μηδὲ θεῶν μοῖρ' ἐπιοῦσα κίχῃ,
ἤλυθε πάντως, αὐτίκ' ἀναίτια ἔργα τίνουσιν
 ἢ παῖδες τούτων ἢ γένος ἐξοπίσω.
θνητοὶ δ' ὧδε νοεῦμεν, ὁμῶς ἀγαθός τε κακός τε,
 (ἥνδανεν ἣν αὐτὸς δόξαν ἕκαστος ἔχει,)
πρίν τι παθεῖν, τότε δ' αὖτις ὀδύρεται, ἄχρι δὲ τούτου
 χάσκοντες, κούφαις ἐλπίσι τερπόμεθα.
χὤστις μὲν νούσοισιν ὑπ' ἀργαλέῃσι πιεσθῇ,
 ὡς ὑγιὴς ἔσται τοῦτο κατεφράσατο.
ἄλλος δειλὸς ἐὼν, ἀγαθὸς δοκεῖ ἔμμεναι ἀνὴρ,
 καὶ καλὸς, μορφὴν οὐ χαρίεσσαν ἔχων.
εἰ δέ τις ἀχρήμων, πενίης δέ μιν ἔργα βιᾶται,
 (*) κτήσασθαι πάντων χρήματα πολλὰ δοκεῖ.
σπεύδει δ' ἄλλοθεν ἄλλος· ὁ μὲν κατὰ πόντον ἀλᾶται
 (ἐν νηυσὶν χρήζων οἴκαδε κέρδος ἄγειν,)
ἰχθυόεντ' ἀνέμοισι φορεύμενος ἀργαλέοισι,
 φειδωλὴν ψυχῆς οὐδεμίην θέμενος.
ἄλλος γῆν τέμνων πολυδένδρεον, εἰς ἐνιαυτὸν
 λατρεύει, τοῖσιν καμπύλ' ἄροτρα μέλει.
ἄλλος Ἀθηναίης τε καὶ Ἡφαίστου πολυτέχνεω
 ἔργα δαεὶς χειροῖν ξυλλέγεται βίοτον.
ἄλλος Ὀλυμπιάδων Μουσέων πάρα δῶρα διδαχθεὶς,
 ἱμερτῆς σοφίης μέτρον ἐπιστάμενος.
ἄλλον μάντιν ἔθηκεν ἄναξ ἑκάεργος Ἀπόλλων,
 ἔγνω δ' ἀνδρὶ κακὸν τηλόθεν ἐρχόμενον,
ᾧ συνομαρτήσουσι θεοί· τὰ δὲ μόρσιμα πάντως
 οὔτε τις οἰωνὸς ῥύσεται, οὔθ' ἱερά.

ἄλλοι Παιῶνος πολυφαρμάκου ἔργον ἔχοντες,
ἰητροί, καὶ τοῖς οὐδὲν ἔπεστι τέλος.
πολλάκι δ' ἐξ ὀλίγης ὀδύνης μέγα γίγνεται ἄλγος,
κοὐκ ἄν τις λύσαιτ' ἤπια φάρμακα δούς.
τὸν δὲ κακαῖς νούσοισι κυκώμενον ἀργαλέαις τε
ἁψάμενος χειροῖν, αἶψα τίθησ' ὑγιῆ.
μοῖρα δέ τοι θνητοῖσι κακὸν φέρει, ἠδὲ καὶ ἐσθλόν,
δῶρα δ' ἄφυκτα θεῶν γίγνεται ἀθανάτων.
πᾶσι δέ τοι κίνδυνος ἐπ' ἔργμασιν, οὐδέ τις οἶδεν
ᾗ μέλλει σχήσειν χρήματος ἀρχομένου.
ἀλλ' ὁ μὲν εὖ ἔρδειν πειρώμενος, οὐ προνοήσας,
εἰς μεγάλην ἄτην καὶ χαλεπὴν ἔπεσεν.
τῷ δὲ καλῶς ἔρδοντι θεὸς περὶ πάντα δίδωσι
συντυχίην ἀγαθήν, ἔκλυσιν ἀφροσύνης.
πλούτου δ' οὐδὲν τέρμα πεφασμένον ἀνδράσι κεῖται.
οἳ γὰρ νῦν ἡμέων πλεῖστον ἔχουσι βίον,
διπλασίως σπεύδουσι· τίς ἂν κορέσειεν ἅπαντας;
κέρδεά τοι θνητοῖς ὤπασαν ἀθάνατοι·
Ἄτη δ' ἐξ αὐτῶν ἀναφαίνεται, ἣν ὁπότ' ἂν Ζεὺς
πέμψῃ τισομένην, ἄλλοτ' ἂν ἄλλος ἔχοι.

26. Πλάτωνος.

Μὴ γὰρ δὴ οἴου εἰ μὲν χρυσὸν ἐζητοῦμεν, οὐκ ἄν ποτε ἡμᾶς ἑκόντας εἶναι ὑποκατακλίνεσθαι ἀλλήλοις ἐν τῇ ζητήσει, καὶ διαφθείρειν τὴν εὕρεσιν αὐτοῦ· δικαιοσύνην δὲ ζητοῦντας, πρᾶγμα πολλῷ χρυσίου τιμιώτερον, ἔπειθ' οὕτως ἀνοήτως ὑπείκειν ἀλλήλοις, καὶ οὐ σπουδάζειν ὅτι μάλιστα φανεῖται αὐτό.

27. Ἀγησιλάου.

26. Civ. I. p. 336. E. 27. V. Plutarch. Apophth. II. p. 190. F

Ἀνδρίας μὲν γὰρ οὐδὲν ὄφελος, μὴ παρούσης δικαιοσύνης· εἰ δὲ δίκαιοι πάντες γίνοιντο, μηδὲν ἀνδρίας δεήσεσθαι.

28. Ἰσοκράτους Κατὰ τῶν Σοφιστῶν.

Καὶ μηδεὶς οἰέσθω με λέγειν, ὡς ἔστι δικαιοσύνη διδακτόν. Ὅλως μὲν γὰρ οὐδεμίαν ἡγοῦμαι τοιαύτην τέχνην εἶναι, ἥ τις τοῖς κακῶς πεφυκόσι πρὸς αὐτὴν δικαιοσύνην ἂν ἐμποιήσειεν.

29. Δημοσθένους.

(*) Ἄξιον τούτους ἐπαινεῖν τῶν ἀνθρώπων, οἳ μηδεμίαν ὠφέλειαν προαιροῦνται τοῦ δικαίου. Χρήματα μὲν γάρ ἐστι κτήσασθαι, δόξαν δὲ χρημάτων οὐ ῥᾴδιον πρίασθαι.

30. Πλάτωνος.

Πᾶσά τε ἐπιστήμη, χωριζομένη δικαιοσύνης καὶ τῆς ἄλλης ἀρετῆς, πανουργία, ἀλλ' οὐ σοφία φαίνεται.

31. Δημοκρίτου.

Ἀγαθὸν, οὐ τὸ μὴ ἀδικέειν, ἀλλὰ τὸ μηδὲ ἐθέλειν.

32. Δημοκρίτου.

Μοῦνοι θεοφιλέες, ὅσοις ἐχθρὸν τὸ ἀδικέειν.

33. Πιττακοῦ.

Πιττακὸς ἔφη, Ἡδονὴ σὺν τῷ καλῷ δίκαιον.

34. Πιττακὸς ἔφη, Παρακαταθήκην λαβὼν δικαίως ἀπόδος.

35. Ἀριστείδου.

Ἀριστείδης ὁ δίκαιος ἐρωτηθεὶς, τί ἐστι τὸ δίκαιον· Τὸ μὴ ἀλλοτρίων ἐπιθυμεῖν, ἔφη.

36. Πλάτωνος ἐκ τοῦ Πρωταγόρου.

Ἐγὼ μὲν γὰρ αὐτὸς ὑπέρ γε ἐμαυτοῦ φαίην ἂν καὶ

28. *p. 295. D.* 30. Menex. p. 246. E. 36. Protag. p. 331. B.

τὴν δικαιοσύνην ὅσιον εἶναι, καὶ τὴν ὁσιότητα δίκαιον· καὶ ὑπὲρ σοῦ δὲ, εἴ με ἐῴης, ταὐτὰ ἂν αὐτὰ ἀποκρινοίμην, ὅτι ἤτοι ταὐτόν γ᾽ ἐστὶ δικαιότης ὁσιότητι, ἢ ὅτι ὁμοιότατον, καὶ μάλιστα πάντων ἥ τε δικαιοσύνη οἷον ὁσιότης, καὶ ἡ ὁσιότης οἷον δικαιοσύνη.

37. *Πυθαγόρου.*

Ξένος ἀνὴρ δίκαιος οὐ μόνον πολίτου ἀλλὰ καὶ συγγενοῦς διαφέρει.

38. *Ἰαμβλίχου ἐκ τῆς ἐπιστολῆς πρὸς Ἀνατόλιον Περὶ Δικαιοσύνης.*

Ἐπ᾽ αὐτὸ δὴ τὸ τῶν ὅλων ἀρετῶν τέλος, καὶ τὴν συναγωγὴν αὐτῶν συμπασῶν, ἐν ᾗ δὴ πᾶσαι ἔνεισι συλλήβδην κατὰ τὸν παλαιὸν λόγον, γένοιτο ἄν τις εἰς τὴν δικαιοσύνην ἀγόμενος.

39. *Ἐν ταὐτῷ.*

Ἐν δὲ τῷ ἀνθρωπίνῳ βίῳ διανομὴ τῶν κατ᾽ ἀξίαν ἔργων τε καὶ τιμῶν, καὶ τῶν ἄλλων τῶν ἐπιβαλλόντων ἑκάστοις, ὑφίστησι τὴν εἰς τὸν ἀνθρώπινον βίον τείνουσαν δικαιοσύνην. Ἔργα τοίνυν τῇ δικαιοσύνῃ τὰ πρόσφορα, καὶ ἐπιτηδεύματα εἴη ἂν, ὅσα κοινωνικὰ καὶ ἥμερα τυγχάνει, καὶ εὐσύμβολα καὶ εὐσυνάλλακτα καὶ ὠφέλιμα, τῶν βλαβερῶν κωλυτικὰ διαπράξεων, τῶν δ᾽ ἐναντίων τὴν ὅλην κατάστασιν εὐπρεπῆ παρασκευάζοντα.

40. *Ἐπικτήτου.*

Ὥσπερ ἀληθὴς ζυγὸς οὔτε πρὸς ἀληθοῦς εὐθύνεται ζυγοῦ, οὔθ᾽ ὑπὸ ψευδοῦς κρίνεται· οὕτω καὶ ὁ δίκαιος κριτὴς οὔθ᾽ ὑπὸ δικαίων εὐθύνεται, οὔτε παρ᾽ ἀδίκοις δικάζεται.

40. Fr. 68. et seqq.

41. Ὥσπερ τὸ εὐθὺ εὐθέος οὐ δεῖται, οὕτως οὐδὲ τὸ δίκαιον δικαίου.

42. Μὴ πρότερον ἑτέρῳ δικαστηρίῳ δικάσῃς, πρὶν αὐτὸς παρὰ τῇ δίκῃ κριθῇς.

43. Εἰ βούλει τὰς κρίσεις δικαίας ποιεῖσθαι, μηδένα τῶν δικαζομένων καὶ δικαιολογούντων ἐπιγίγνωσκε, ἀλλ' αὐτὴν τὴν δίκην.

44. Ἥκιστα πταίσεις ἐν ταῖς κρίσεσιν, ἐὰν αὐτὸς ἐν τῷ βίῳ ἄπταιστος διατελῇς.

45. Ἄμεινον δικαίως κρίνοντα πρὸς τοῦ καταδικασθέντος ἀδίκως μεμφθῆναι, ἢ ἀδίκως κρίναντα παρὰ τῇ φύσει δικαίως ψέγεσθαι.

46. Καθάπερ ἡ τὸν χρυσὸν δοκιμάζουσα λίθος οὐκέτι (*) καὶ αὐτὴ πρὸς τοῦ χρυσοῦ δοκιμάζεται· οὕτω καὶ ὁ τὸ κριτήριον ἔχων.

47. Αἰσχρὸν τὸν δικαστὴν πρὸς ἑτέρων δικάζεσθαι.

48. Καθάπερ ὀρθοῦ οὐδὲν ὀρθότερον, οὕτως οὐδὲ δικαίου οὐδὲν δικαιότερον.

49. Διογένους.

Ἡ τοίνυν δικαιοσύνη πολλὴν ἔχει ῥαστώνην τῇ ψυχῇ. Τὸ γὰρ μηδένα μήτε φοβούμενον μήτε αἰσχυνόμενον ζῆν, ἡδονή τις ἐστὶν, καὶ ἱκανότης τῷ βίῳ· ὁ δὲ τὴν δικαιοσύνην ἔχων ἐν τῇ ψυχῇ, οὐ μόνον τοῖς ἄλλοις ὠφέλιμός ἐστιν, ἀλλὰ πολὺ μάλιστα αὐτὸς αὑτῷ· οὐ γὰρ πειράσεται αὑτὸν ἀδικεῖν, οὐδὲ καθ' ἓν μέρος. Οὐδὲ γὰρ λύπης αὑτῷ αἴτιός ἐστιν οὐδὲ νόσου· ἀλλὰ τὰ αἰσθητήρια τὰ τῆς φύσεως θεοὺς ὑπολαμβάνων εἶναι, δικαίως χρήσεται αὐτοῖς· οὐδὲν μὲν ὑπὲρ τὴν δύναμιν πράττων, φυλάττων ὡς τὰ μάλιστα, καὶ ἡδονὰς καὶ ὠφελείας λαμβάνων διὰ τούτων. Καὶ γὰρ ἀπὸ ἀκοῆς καὶ ἀπὸ ὁράσεως καὶ

Νόσος δειλοῖσιν ἑορτή· οὐ γὰρ ἐκπορεύονται ἐπὶ πρᾶξιν.

19. *Ἱεροκλέους ἐκ τοῦ Περὶ Δικαιοσύνης.*

Ἴδωμεν γὰρ εἰ τοὺς δειλοὺς οἷόν τε δικαίους εἶναι· τοὺς γὰρ ἐναντίως ἔχοντας τούτοις, τοὺς θρασεῖς, ἀδίκους ὄντας εὑρίσκομεν, διὰ τὸ πρὸς βίαν τὰ πολλὰ ποιεῖν. Δειλία τοίνυν ἐστὶ διαφθορὰ δόξης ἐννόμου δεινῶν τε πέρι καὶ μή· ἢ ἄγνοια δεινῶν τε καὶ οὐ δεινῶν, καὶ οὐδετέρων. Πῶς ἂν οὖν οἱ δόξαις διεφθαρμέναις καὶ παρανόμοις συζῶντες εἶεν ἄνθρωποι δίκαιοι; οὐ γὰρ δὴ εἰκάζοιεν ἂν περὶ ὅτου δήποτε καλῶς, μὴ συγχωροῦντος αὐτοῖς τοῦ περὶ τὴν ψυχὴν δέους εἰς ἥντινα οὖν ζήτησιν προκύπτειν.

20. *Δημητρίου.*

Αὐτίκα γὰρ εἰ τῷ πολεμοῦντι καὶ παρατεταγμένῳ παρασταῖεν ἥ τε ἀνδρία καὶ ἡ δειλία, πόσον ἂν οἴεσθε διαφόρους εἰπεῖν λόγους; ἆρ᾽ οὐχ ἡ μὲν ἀνδρία μένειν κελεύοι, καὶ τὴν τάξιν διαφυλάττειν; Ἀλλὰ βάλλουσιν· ὑπόμενε. Ἀλλὰ τρωθήσομαι· καρτέρει. Ἀλλ᾽ ἀποθανοῦμαι· ἀπόθανε μᾶλλον, ἢ λίπῃς τὴν τάξιν. Ἀτενὴς οὗτος ὁ λόγος καὶ σκληρός· ἀλλ᾽ ὁ τῆς δειλίας νὴ Δία φιλάνθρωπος καὶ μαλακός· ὑπάγειν γὰρ δῆτα κελεύει τὸν φοβούμενον. Ἀλλ᾽ ἡ ἀσπὶς ἐνοχλεῖ· ῥῖψον. Ἀλλὰ καὶ ὁ θώραξ· παράλυσον. Παντὶ δήπου πραΰτερα ταῦτ᾽ ἐκείνων. (*) Ὁμοίως δὲ καὶ ἐπὶ τῶν ἄλλων. Μὴ λάβῃς, φησὶν ἡ ἐγκράτεια, ὅθεν οὐ δεῖ· μὴ φάγῃς, μὴ πίῃς, ἀνέχου, καρτέρει· τὸ τελευταῖον, ἀπόθανε πρότερον, ἢ πράξῃς ὅπερ οὐ δεῖ. Ἡ δ᾽ ἀκρασία, πῖθι, ὅτε βούλει, φάγε, ὅ τι ἂν ἥδιστα φάγοιο· ἡ τοῦ γείτονος ἀρέσκει σοι γυνή; πέραινε· χρημάτων ἀπορεῖς; δάνεισαι

κράτος ἐτάζουσιν ἁμῖν τὰς ἄλλας ἕξιας. Μερικὰν γὰρ ἔχοντι αὐταὶ τὰν ὠφέλειαν, καὶ ποθ' ἕνα· ἃ δὲ ποθ' ὅλα τὰ συστάματα, καὶ ἐν πλάθει. Ἐν κόσμῳ μὲν ὦν αὐτὰ τὰν ὅλαν ἀρχὰν διαστραταγοῦσα, πρόνοιά τε, καὶ ἁρμονία, καὶ δίκα, γένους τινὸς θεῶν οὕτω ψαφιξαμένων· ἐν πόλει δὲ εἰράνα τε καὶ εὐνομία δικαίως κέκληται· ἐν οἴκῳ δ' ἔντι ἀνδρὸς μὲν καὶ γυναικὸς ποτ' ἀλλάλως ὁμοφροσύνα, οἰκετᾶν δὲ ποτὶ δεσπότας εὔνοια, δεσποτᾶν δὲ ποτὶ θεράποντας καδεμονία· ἐν σώματι δὲ καὶ ψυχᾷ, πρᾶτα μὲν καὶ ἅπασιν ἀγαπατότατα ζώοις, ἅ τε ὑγίεια καὶ ἀρτιότας, (*) σοφία τ' ἐκ τᾶς ἐπιστάμας τε καὶ δικαιοσύνας γενομένα τε παρ' ἀνθρώποις. Εἰ δ' αὐτὰ τὸ ὅλον καὶ τὰ μέρεα οὕτω παιδαγωγεῖ τε καὶ σώζει ὁμόφρονα καὶ ποτάγορα ἀλλάλοις ἀπεργαζόμενα, πῶς οὐ μάτηρ καὶ τιθανὰ πασᾶν τε καὶ πάντων παμψαφὶ λέγοιτο;

55. *Πλάτωνος Νόμων ε̄.*

Τίμιος μὲν δὴ καὶ ὁ μηδὲν ἀδικῶν· ὁ δὲ μηδ' ἐπιτρέπων τοῖς ἀδικοῦσιν ἀδικεῖν, πλέον ἢ διπλασίας τιμῆς ἄξιος ἐκείνου. Ὁ μὲν γὰρ ἑνός, ὁ δὲ πολλῶν ἀντάξιος ἑτέρων, μηνύων τὴν τῶν ἄλλων τοῖς ἄρχουσιν ἀδικίαν· ὁ δὲ καὶ ξυγκολάζων εἰς δύναμιν τοῖς ἄρχουσιν, ὁ μέγας ἀνὴρ ἐν πόλει καὶ τέλειος οὗτος ἀναγορευέσθω νικηφόρος ἀρετῇ.

56. *Ἱέρακος ἐκ τοῦ περὶ Δικαιοσύνης.*

Φέρε γὰρ ἴδωμεν, τί τοῖς πολλοῖς δοκεῖ περὶ δικαιοσύνης. Οἱ μὲν οὖν ἕξιν εἶναι φασὶ ψυχῆς ἀδωροδόκητον, τοῦ κατὰ δύναμιν ἑκάστου στοχαζομένην· οἱ δὲ ἕξιν ἐν ψυχῇ, μήτε τῇ χείρονι τύχῃ μήτε τῇ κρείττονι πλέον ἢ

55. p. 730. D.

ἔλαττον ἀπονέμουσαν, τὸ δ᾽ ἴσον πᾶσι φυλάττουσαν. Δοκοῦσι δέ μοι οἱ μὲν πρότεροι τὸν μὴ ἀλλοτρίων ἐπιθυμοῦντα χρημάτων θαυμάζειν, τηρήσαντα δ᾽ ἂν καὶ τὸ κατὰ δύναμιν ἑκάστῳ, εἰ κελεύειν τισὶ συγχωρηθείη· οἱ δεύτεροι δὲ, τὸν μὴ τῇ τύχῃ τὸ πλέον μετροῦντα, πάντας δὲ τῶν αὐτῶν ἀξιοῦντα. Τί οὖν εἰ τοῦτο μαθών τις ἐν τοῖς ἄλλοις ἀδικώτατος εἴη; καὶ εἰ χρημάτων μὲν ἅρπαξ, ἀλλοτρίων δὲ ἐπιθυμοῖ, ὑβριστὴς δὲ ὑπάρχοι καὶ ἀκόλαστος περὶ ἡδονὰς, ἆρα τοιούτων κακῶν ἀνάπλεως δίκαιος ἂν εἴη; ὅτ᾽ ἂν δὲ καὶ τῶν αὐτῶν ἀξιώσῃ πάντας, πῶς μὲν οὐκ ἄφρων, πῶς δὲ οὐκ ἄδικος, εἰ ὁμοίως τιμήσει τόν τε σώφρονα καὶ τὸν ἀκόλαστον, καὶ τὸν ἄφρονα καὶ τὸν φρόνιμον;

57. Τοῦ αὐτοῦ.

Ἀλλ᾽ οὐδὲ τὸ μὴ χρημάτων ἀλλοτρίων ἐπιθυμεῖν δικαιοσύνης ὅρος, εὐτύχημα δὲ περὶ ἕν τι τῶν παθῶν. Ὑποκείσθω γὰρ ὑπερβολῇ πλούσιον εἶναί τινα, δυνάμενον ἄλλοις ἐπαρκεῖν πολλοῖς ἐκ τῶν ἰδίων, δόξης δὲ τοῦτον ἡττώμενον καὶ φιλοτιμίας, καὶ μηδενὸς ἐλευθεριάζοντος ἀνέχεσθαι, ἀλλὰ τοὺς μὲν ὑβρίζειν, τοὺς δὲ τύπτειν, τοῖς δὲ κελεύειν, τερπόμενον τῷ πάντας ὑπακούειν αὐτῷ· τί οὖν ἄν τις τοῦτον εἴποι, ὅτ᾽ ἂν μηδενὸς μὲν τῶν ἀλλοτρίων ἐπιθυμῇ, βίαιος δὲ ἄλλως ᾖ καὶ τύραννος· καὶ πρῶτον μὲν τοῖς οἰκέταις καὶ ταῖς θεραπαινίσι χρῆσθαι κακῶς, τοὺς μὲν ὑπὲρ τὸ μέτρον κολάζοντα, ταῖς δὲ συγγινόμενον ἀνέδην· ἔπειτα μηδὲν ἀδικεῖν ἡγεῖσθαι, ταῦτα ποιοῦντα;

58. Ἐν ταὐτῷ.

Οἱ μὲν ἀπὸ τοῦ περιπάτου μεσότητα πλεονεξίας καὶ μειονεξίας τὴν δικαιοσύνην εἰρήκασιν· οἱ δὲ ἀπὸ τῆς

στοᾶς ἕξιν ἰσότητος ἀπονεμητικήν. Καὶ ὡς μὲν οὐ μόνον οὐ δίκαιον, ἀλλὰ καὶ ἀδικώτατον τὸ πάντας τῶν αὐτῶν ἀξιοῦν, ἐν τοῖς ἔμπροσθεν εἴρηται· τὸ δὲ μεταξὺ πλεονεξίας καὶ μειονεξίας ἔκβασίς ἐστι πράξεως ἀκατονόμαστος, ἀλλ᾽ οὐκ ἀρετὴ ψυχῆς. Πᾶσα δὲ πρᾶξις ἐνέργεια ψυχῆς διὰ σώματος· ἡ δ᾽ ἐνέργεια οὐκ ἀρετή, ἢ πᾶσα ἐνέργεια (*) ἦν ἀρετή. Τὴν δὲ δικαιοσύνην πάντες ἁπαξαπλῶς ἀρετὴν ψυχῆς ὁμολογοῦσιν, ἀλλ᾽ οὐ πρᾶξιν, οὐδὲ πράξεως ἀποτέλεσμα. Τρία γάρ ἐστι περὶ ἕκαστον, ἢ ἕξις, ἢ πρᾶξις, ἢ ἀποτέλεσμα. Ἕξις μὲν, καθ᾽ ἣν πλεονεκτικοί τινες, ἢ μειονεκτικοὶ ἐσμέν· πρᾶξις δὲ τὸ μειονεκτεῖν καὶ πλεονεκτεῖν· ἀποτέλεσμα δὲ ἡ μειονεξία, καὶ ἡ πλεονεξία. Ὥσπερ ἕξις μὲν ἡ ζωγραφική· πρᾶξις δὲ ἡ ζωγραφία· ἀποτέλεσμα δὲ ἡ γραφή. Καὶ πάλιν· ἕξις μὲν ἡ ἀγαλματοποιϊκή· πρᾶξις δὲ τὸ ἀγαλματοποιεῖν· ἀποτέλεσμα δὲ τὸ ἄγαλμα. Εἰ δέ τις τὴν ἕξιν ὁρίζοιτο γραφὴν καὶ ἄγαλμα, τῷ τοῦ ἀποτελέσματος ὀνόματι καλῶν σφάλλεσθαι ἂν ὁμολογοῖτο, καὶ σύγχυσιν ποιεῖν· οὕτως ὁ πλεονεξίαν καὶ μειονεξίαν τὴν ἕξιν ὀνομάζων, τῷ τοῦ ἀποτελέσματος ὀνόματι χρῆται κατὰ τῆς ἐν τῇ ψυχῇ ἕξεως. Καὶ ἡ μεσότης τοίνυν τῶν ἀποτελεσμάτων ἀποτέλεσμα ἂν εἴη· τεταγμένων γὰρ ἐν τοῖς ἐκ τῶν πραγμάτων ἀποτελουμένοις πλεονεξίας καὶ μειονεξίας, καὶ ἡ τούτων μεσότης εἴη ἂν ἀποτέλεσμα, οὐχ ἕξις. Ἔστω δὲ μὴ ἔκβασις, ἀλλ᾽ ἕξις ψυχῆς, οὔτε πλεονεκτικὴ οὔτε μειονεκτική· ὁ περὶ τὸ τοίνυν, ἤ τινι μήτε πλεονεκτῶν μήτε μειονεκτῶν, ἔστι δίκαιος. Περὶ μὲν δὴ τὰ σωματικὰ ἀγαθὰ οὐκ ἂν φαῖεν εἶναι ταύτην, οὔτε ὡς τούτων ἀκρότητα, οὔτε ὡς μεσότητα· οὐ γὰρ δὴ κτητὰ ταῦτα γίγνεται κατὰ τὴν ἡμετέραν πρόθεσίν τε καὶ

σπουδὴν, ἀλλὰ τὰ πολλὰ τούτων ἐστὶ φύσεως. Κάλλος μὲν γάρ ἐστι φύσει καὶ ἰσχὺς σώματος καὶ ὑγίεια· εἰ δὲ γηρώμεθα, τὴν μὲν ἰσχὺν ἐπιτείνειν τροφαῖς τε καὶ γυμνασίοις, τὴν δὲ ὑγίειαν διαίτῃ ποιᾷ τηρεῖν, καὶ ἐκπίπτουσαν ἀνακαλέσασθαι· ἀλλ' ὅμως ὡς οὐκ ἐφ' ἡμῖν οὔσης ἐξ ἀρχῆς τῆς τούτων κτήσεως, ἀπονεμητέον τῇ τοῦ σώματος φύσει. Καίτοι καὶ τούτοις πλεονεκτεῖν λέγονταί τινες, ἰσχύϊ μὲν, εἰ τύχοι Μίλων ὁ Κροτωνιάτης· κάλλει δὲ, Λαῒς ἡ Κορινθία, καὶ εἴ τινες τούτοις παραπλήσιοι. Τίς οὖν ἂν γένοιτο Μίλωνος ἀδικία; ἢ τίς Λαΐδος πλεονεξία; Ἆρα εἰ μὲν Μίλων περιέλθοι τοὺς ἀσθενεστέρους τύπτων τε καὶ τὰ τούτων χρήματα διαρπάζων καὶ τὰς τούτων γυναῖκας; καὶ Λαῒς ὁμοίως, μισθὸν μὲν πλεῖστον εἰσπράττουσα παρὰ τῶν ἐραστῶν, ἐνίων δὲ γυναικῶν καὶ γάμους διαλύουσα, τοῦτ' ἂν εἴη τὸ πλεονεκτεῖν; Περὶ ποίαν οὖν ὕλην τὴν αἵρεσίν τις ποιήσεται τοῦ μήτε ὑπερβάλλοντος, μήτ' αὖ ἐλλείποντος; ἢ τὸ ἀγελαῖον ἐκεῖνο, καὶ κοινὸν, ἀρκοῦ τοῖς αὑτοῦ, καὶ μὴ διάρπαζε τὰ πλησίον, μηδ' αὖ προΐεσο τῶν σῶν ὡς κατὰ τοῦτο μειονεκτῶν; Τὸ μὲν δὴ μὴ βιάζεσθαι δυναίμην, εἴποι τις ἂν, ἐπ' ἐμοὶ γὰρ τοῦτο· τὸ δὲ μὴ πλεονεκτεῖσθαι, πῶς ἂν γένοιτο; πολλοὶ γὰρ οἱ κρείττους. Ἀλλ' εἴ τις βούλοιτο δεομένοις ἐπαρκεῖν, καὶ ὀρφανὰς συνεκδιδόναι, καὶ αἰχμαλώτους λύσασθαι, ταῦτα μὲν ἴσως δυνατόν ἐστι ποιεῖν, ἀλλ' οὐ τῷ γε τιμῶντι τὴν προειρημένην μεσότητα· πλεονεκτεῖσθαί γάρ ἐστι(*)καὶ μειονεκτεῖν τὸν ταῦτα ποιεῖν ἀνεχόμενον. Πῶς οὖν αὐτὴν ὁρίζεται ὁ καθ' ἡμᾶς λόγος; ἕξιν εὔλογον ψυχῆς ὀρθότητος ἐπιμελουμένην· ἢ τιμωρίας ἀπαίτησιν παρὰ τῶν προηδικηκότων. Οὐχ ὡς τοῦ ἢ συνδεσμοῦντος τὴν ἑτέραν τῶν προτάσεων.

59. Ξενοφῶντος ἐν δ' Ἀπομνημονευμάτων.

Καὶ ὁ Σωκράτης ἔφη, Οὐ δήπου, ὦ Εὐθύδημε, ταύτης τῆς ἀρετῆς ἐφίεσαι δι' ἣν ἄνθρωποι πολιτικοὶ γίγνονται, καὶ οἰκονομικοὶ, καὶ ἄρχειν ἱκανοὶ, καὶ ὠφέλιμοι τοῖς τε ἄλλοις ἀνθρώποις καὶ ἑαυτοῖς; Καὶ ὁ Εὐθύδημος, Σφόδρα γ', ἔφη, ὦ Σώκρατες, ταύτης τῆς ἀρετῆς δέομαι. Νὴ Δί', ἔφη ὁ Σωκράτης, τῆς καλλίστης ἀρετῆς, καὶ μεγίστης ἐφίεσαι τέχνης· ἔστι γὰρ τῶν βασιλέων αὕτη, καὶ καλεῖται βασιλική. Ἀτὰρ, ἔφη, κατανενόηκας, εἰ οἷόν τέ ἐστι, μὴ ὄντα δίκαιον, ἀγαθὸν ταῦτα γενέσθαι; Καὶ μάλα, ἔφη, οὐχ οἷόν τέ γε ἄνευ δικαιοσύνης ἀγαθὸν πολίτην γενέσθαι. Τί οὖν, ἔφη, σὺ ἤδη τοῦτο κατείργασαι; Οἶμαί γε, ἔφη, ὦ Σώκρατες, οὐδενὸς ἂν ἧττον φανῆναι δίκαιος. Ἆρ' οὖν, ἔφη, τῶν δικαίων ἔστιν ἔργα, ὥσπερ τῶν τεκτόνων; Ἔστι μέντοι, ἔφη. Ἆρ' οὖν, ἔφη, ὥσπερ οἱ τέκτονες ἔχουσι τὰ ἑαυτῶν ἔργα ἐπιδεῖξαι, οὕτως οἱ δίκαιοι τὰ ἑαυτῶν ἔχοιεν ἂν ἐξηγήσασθαι; Μὴ οὖν, ἔφη ὁ Εὐθύδημος, ἐγὼ οὐ δύναμαι τὰ τῆς δικαιοσύνης ἔργα ἐξηγήσασθαι; καὶ νὴ Δί' ἔγωγε τὰ τῆς ἀδικίας· ἐπεὶ οὐκ ὀλίγα ἐστὶ καθ' ἑκάστην ἡμέραν ὁρᾶν τε τοιαῦτα καὶ ἀκούειν. Βούλει οὖν, ἔφη ὁ Σωκράτης, γράψομεν ἐνταυθοῖ μὲν δέλτα, ἐνταυθοῖ δὲ ἄλφα· εἶτα, ὅ τι μὲν ἂν δοκῇ ἡμῖν τῆς δικαιοσύνης ἔργον εἶναι, πρὸς τὸ δέλτα τιθῶμεν· ὅ τι δ' ἂν τῆς ἀδικίας, πρὸς τὸ ἄλφα. Εἴ τί σοι δοκεῖ, ἔφη, προσδεῖν τούτων, ποίει ταῦτα. Καὶ ὁ Σωκράτης γράψας, ὥσπερ εἶπεν, Οὐκ οὖν, ἔφη, ἔστιν ἐν ἀνθρώποις ψεύδεσθαι; Ἔστι μέντοι, ἔφη. Ποτέρωσε οὖν, ἔφη, θῶμεν τοῦτο; Δῆλον ὅτι, ἔφη, πρὸς τὴν ἀδικίαν. Οὐκ οὖν, ἔφη, καὶ ἐξαπατᾶν ἐστι; Καὶ μάλα, ἔφη. Τοῦτο οὖν

59. IV. 2, 11.

ποτέρωσε θῶ; Καὶ τοῦτο δῆλον ὅτι, ἔφη, πρὸς τὴν ἀδικίαν. Τί δὲ τὸ κλέπτειν; καὶ τοῦτο, ἔφη. Τί δ' ἀνδραποδίζεσθαι; Καὶ τοῦτο. Πρὸς δὲ τῇ δικαιοσύνῃ οὐδὲν τούτων ἡμῖν κείσεται, ὦ Ευθύδημε; Δεινὸν δ' ἂν εἴη, ἔφη. Τί δὲ, ἐάν τις στρατηγὸς αἱρεθεὶς ἄδικόν τε καὶ αἰσχρὰν πόλιν ἐξανδραποδίσηται, φήσομεν τοῦτον ἀδικεῖν; Οὐ δῆτα, ἔφη. Δίκαια δὲ ποιεῖν οὐ φήσομεν; Καὶ μάλα. Τί δὲ, ἂν ἐξαπατᾷ πολεμῶν αὐτοῖς; Δίκαιον, ἔφη, καὶ τοῦτο. Ἐὰν δὲ κλέπτῃ τε καὶ ἁρπάζῃ τὰ τούτων, οὐ δίκαια ποιήσει; Καὶ μάλα, ἔφη. Ἀλλ' ἐγώ σε τὸ πρῶτον ὑπέλαβον πρὸς τοὺς φίλους μόνους ταῦτα ἐρωτᾶν. Οὐκ οὖν, ἔφη, ὅσα πρὸς τῇ ἀδικίᾳ ἐθήκαμεν, ταῦτα καὶ πρὸς τῇ δικαιοσύνῃ θετέον ἂν εἴη; ἔφη, Ἔοικε. Βούλει οὖν, ἔφη, ταῦτα θέντες οὕτω, διορισόμεθα πάλιν, πρὸς μὲν τοὺς πολεμίους δίκαιον εἶναι ταῦτα ποιεῖν, πρὸς δὲ τοὺς φίλους ἄδικον· ἀλλὰ δεῖν πρός γε τούτους ὡς ἁπλούστατον εἶναι; Πάνυ μὲν οὖν, ἔφη ὁ Εὐθύδημος. Τί οὖν, ἔφη ὁ Σωκράτης, ἐάν τις στρατηγὸς ὁρῶν ἀθύμως ἔχον τὸ στράτευμα, (*) ψευσάμενος φήσῃ συμμάχους προσιέναι, καὶ τῷ ψεύδει τούτῳ καταπαύσῃ τῆς ἀθυμίας τοὺς στρατιώτας, ποτέρωθι τὴν ἀπάτην ταύτην θήσομεν; Δοκεῖ μοι, ἔφη, πρὸς τὴν δικαιοσύνην. Ἐὰν δέ τις υἱὸν αὐτοῦ δεόμενον φαρμακείας, καὶ μὴ προσιέμενον φάρμακον, ἐξαπατήσας ὡς σῖτον τὸ φάρμακον δῷ, καὶ τῷ ψεύδει χρησάμενος, οὕτως ὑγιῆ ποιήσῃ, ταύτην αὖ τὴν ἀπάτην ποῖ θετέον; Δοκεῖ μοι, ἔφη, καὶ ταύτην εἰς τὸ αὐτό. Τί δὲ, ἐάν τις ἐν ἀθυμίᾳ ὄντος φίλου, δείσας μὴ διαχρήσηται ἑαυτὸν, κλέψῃ, ἢ ἁρπάσῃ ξίφος, ἢ ἄλλο τι τοιοῦτο, τοῦτο αὖ ποτέρωσε θετέον; Καὶ τοῦτο νὴ Δία πρὸς τὴν δικαιοσύνην. Λέγεις, ἔφη, σὺ οὐδὲ πρὸς τοὺς

φίλους ἅπαντα δεῖν ἁπλοΐζεσθαι; Μὰ Δί᾽ οὐ δῆτα, ἔφη· ἀλλὰ μετατίθεμαι τὰ εἰρημένα, εἴπερ ἔξεστι. Δεῖ γέ τοι, ἔφη ὁ Σωκράτης, ἐξεῖναι πολὺ μᾶλλον, ἢ μὴ ὀρθῶς τιθέναι. Τῶν δὲ δὴ τοὺς φίλους ἐξαπατώντων ἐπὶ βλάβῃ, ἵνα μηδὲ τοῦτο παραλίπωμεν ἄσκεπτον, πότερος ἀδικώτερός ἐστιν ὁ ἑκὼν, ἢ ὁ ἄκων; Ἀλλ᾽, ὦ Σώκρατες, οὐκέτι μὲν ἔγωγε πιστεύω οἷς ἀποκρίνομαι· καὶ γὰρ τὰ πρόσθεν πάντα νῦν ἄλλως ἔχειν δοκεῖ μοι, ἢ ὡς ἐγὼ τότε ᾤμην. Ὅμως δὲ εἰρήσθω μοι, ἀδικώτερον εἶναι τὸν ἑκόντα ψευδόμενον τοῦ ἄκοντος. Δοκεῖ δέ σοι μάθησις καὶ ἐπιστήμη τοῦ δικαίου εἶναι, ὥσπερ τῶν γραμμάτων; Ἔμοιγε. Πότερον δὲ γραμματικώτερον κρίνεις, ὃς ἂν ἑκὼν μὴ ὀρθῶς γράφῃ, καὶ ἀναγινώσκῃ, ἢ ὃς ἂν ἄκων; Ὃς ἂν ἑκὼν, ἔγωγε. Δύναιτο γὰρ, ὁπότε βούλοιτο, καὶ ὀρθῶς αὐτὰ ποιεῖν. Οὐκ οὖν ὁ μὲν ἑκὼν μὴ ὀρθῶς γράφων, γραμματικὸς ἂν εἴη· ὁ δὲ ἄκων, ἀγράμματος; Πῶς γὰρ οὔ; Τὰ δίκαια δὲ πότερον ὁ ἑκὼν ψευδόμενος καὶ ἐξαπατῶν οἶδεν, ἢ ὁ ἄκων; Δηλονότι ὁ ἑκών. Οὐκ οὖν γραμματικώτερον μὲν τὸν ἐπιστάμενον γράμματα τοῦ μὴ ἐπισταμένου φῂς εἶναι; Ναί. Δικαιότερον δὲ τὸν ἐπιστάμενον τὰ δίκαια τοῦ μὴ ἐπισταμένου; Φαίνεται. Δοκῶ δέ μοι καὶ ταῦτα οὐκ οἶδ᾽ ὅπως λέγειν. Τί δὲ δὴ, ὃς ἂν βουλόμενος τἀληθῆ λέγειν, μηδέποτε ταὐτὰ περὶ τῶν αὐτῶν λέγῃ, ἀλλ᾽ ὁδόν τε φράζων τὴν αὐτὴν, τοτὲ μὲν πρὸς ἕω, τοτὲ δὲ πρὸς ἑσπέραν φράζῃ; καὶ λογισμὸν ἀποφαινόμενος τὸν αὐτὸν, τοτὲ μὲν πλείω, τοτὲ δὲ ἐλάττω ἀποφαίνεται, τί σοι δοκεῖ ὁ τοιοῦτος; Δῆλος νὴ Δί᾽ εἶναι, ὅτι ἃ ᾤετο εἰδέναι, οὐκ οἶδεν. Οἶσθα δέ τινας ἀνδραποδώδεις καλουμένους; Ἔγωγε. Πότερον δι᾽ ἀμαθίαν ἢ διὰ σοφίαν; Δῆλον ὅτι δι᾽ ἀμαθίαν. Ἆρ᾽ οὖν διὰ τὴν τοῦ χαλκεύ-

ειν ἀμαθίαν τοῦ ὀνόματος τούτου τυγχάνουσιν; Οὐ δῆτα. Ἀλλ᾽ ἆρα διὰ τὴν τοῦ τεκταίνεσθαι; Οὐδὲ διὰ ταύτην. Ἀλλὰ τὴν τοῦ σκυτεύειν; Οὐδὲ δι᾽ ἓν τούτων, ἔφη, ἀλλὰ καὶ τοὐναντίον· οἱ γὰρ πλεῖστοι τῶν τὰ τοιαῦτα ἐπισταμένων ἀνδραποδώδεις εἰσίν. Ἆρ᾽ οὖν τῶν τὰ καλὰ καὶ ἀγαθὰ καὶ τὰ δίκαια μὴ εἰδότων τὸ ὄνομα τοῦτό ἐστιν; Ἔμοιγε δοκεῖ, ἔφη. Οὐκ οὖν δεῖ παντὶ τρόπῳ διατειναμένους φεύγειν, ὅπως μὴ ἀνδράποδα ὦμεν;

60. *Ἐν ταὐτῷ.*

(*) *Οἶδα δέ ποτ᾽ αὐτὸν καὶ πρὸς Ἱππίαν τὸν Ἠλεῖον περὶ τοῦ δικαίου τοιάδε διαλεχθέντα. Διὰ χρόνου γὰρ ἀφικόμενος ὁ Ἱππίας Ἀθήναζε, παρεγένετο τῷ Σωκράτει λέγοντι πρός τινας, ὡς θαυμαστὸν εἴη τὸ εἰ μέν τις μέλλοιτο σκυτέα διδάξασθαί τινα, ἢ τέκτονα, ἢ χαλκέα, ἢ ἱππέα, μὴ ἀπορεῖν ὅπη ἂν πέμψας τούτου τύχοι· (φασὶ δέ τινες καὶ ἵππον καὶ βοῦν τῷ βουλομένῳ δικαίους ποιήσασθαι, πάντα μεστὰ εἶναι τῶν διδαξόντων·) ἐὰν δέ τις βούληται, ἢ αὐτὸς μαθεῖν τὸ δίκαιον, ἢ υἱὸν, ἢ οἰκέτην διδάξασθαι, μὴ εἰδέναι ποίαν ἐλθὼν τύχοι τούτου. Καὶ ὁ μὲν Ἱππίας ἀκούσας ταῦτα, ὥσπερ ἐπισκώπτων αὐτὸν, Ἔτι γὰρ σὺ, ἔφη, ὦ Σώκρατες, ἐκεῖνα τὰ αὐτὰ λέγεις ἃ ἐγὼ πάλαι ποτέ σου ἤκουσα; Καὶ ὁ Σωκράτης, Ὃ δέ γε τούτου δεινότερον, ἔφη, ὦ Ἱππία, οὐ μόνον ἀεὶ ταὐτὰ λέγω, ἀλλὰ καὶ περὶ τῶν αὐτῶν· σὺ δ᾽ ἴσως διὰ τὸ πολυμαθὴς εἶναι, περὶ τῶν αὐτῶν οὐδέποτε τὰ αὐτὰ λέγεις. Ἀμέλει, ἔφη, πειρῶμαι καινόν τι λέγειν ἀεί. Πότερον, ἔφη, καὶ περὶ ὧν ἐπίστασαι, οἷον περὶ γραμμάτων, ἐάν τις ἔρηταί σε, πόσα καὶ ποῖα Σωκράτους ἐστὶν, ἄλλα*

60. IV. 4, 5.

μὲν πρὶν, ἄλλα δὲ νῦν πειρᾷ λέγειν; ἢ περὶ ἀριθμῶν τοῖς ἐρωτῶσιν, εἰ τὰ δὶς πέντε, δέκα γίνονται, οὐ τὰ αὐτὰ νῦν ἃ καὶ πρότερον ἀποκρίνῃ; Περὶ μὲν τούτων, ἔφη, ὦ Σώκρατες, ὥσπερ σὺ, καὶ ἐγὼ ἀεὶ τὰ αὐτὰ λέγω· περὶ μέντοι τοῦ δικαίου πάνυ οἶμαι νῦν ἔχειν εἰπεῖν, πρὸς ἃ οὔτε σὺ, οὔτ᾽ ἂν ἄλλος οὐδεὶς δύναιτο εἰπεῖν. Νὴ τὴν Ἥραν, ἔφη, μέγα λέγεις ἀγαθὸν εὑρηκέναι, εἰ παύσονται μὲν οἱ δικασταὶ δίχα ψηφιζόμενοι· παύσονται δὲ οἱ πολῖται περὶ τῶν δικαίων ἀντιλέγοντές τε καὶ ἀντιδικοῦντες καὶ στασιάζοντες· παύσονται δ᾽ αἱ πόλεις διαφερόμεναι περὶ τῶν δικαίων καὶ πολεμοῦσαι· καὶ ἐγὼ μὲν οὐκ οἶδ᾽ ὅπως ἀπολειφθείην ἂν σου, πρὸ τοῦ ἀκοῦσαι τηλικοῦτον ἀγαθὸν εὑρηκότος. Ἀλλὰ μὰ Δί᾽, ἔφη, οὐκ ἀκούσῃ, πρίν γ᾽ ἂν αὐτὸς ἀποφήνῃ, ὅ τι νομίζεις τὸ δίκαιον εἶναι· ἀρκεῖ γὰρ ὅτι τῶν ἄλλων καταγελᾷς, ἐρωτῶν μὲν καὶ ἐλέγχων πάντας, αὐτὸς δ᾽ οὐδενὶ ἐθέλων ὑπέχειν λόγον, οὐδὲ γνώμην ἀποφαίνεσθαι περὶ οὐδενός. Τί δὲ, ὦ Ἱππία, ἔφη, οὐκ ᾔσθησαι, ὅτι ἐγὼ ἃ δοκεῖ μοι δίκαια εἶναι οὐδὲν παύομαι ἀποδεικνύμενος; Καὶ ποῖος δή σοι, ἔφη, οὗτος ὁ λόγος ἐστίν; Εἰ δὲ μὴ λόγῳ, ἔφη, ἀλλ᾽ ἔργῳ ἐπιδείκνυμι· ἢ οὐ δοκεῖ σοι ἀξιοτεκμαρτότερον τοῦ λόγου τὸ ἔργον εἶναι; Πολύ γε νὴ Δί᾽, ἔφη. Δίκαια μὲν γὰρ λέγοντες πολλοὶ ἄδικα ποιοῦσι· δίκαια δὲ πραττόντων οὐδ᾽ ἂν εἷς ἄδικος εἴη. Ἤισθησαι οὖν πώποτέ μου, ἢ ψευδομαρτυροῦντος, ἢ συκοφαντοῦντος, ἢ πόλιν ἢ φίλους, εἰς στάσιν ἐμβαλόντος, ἢ ἄλλο τι ἄδικον πράττοντος; Οὐκ ἔγωγ᾽, ἔφη. Τὸ δὲ τῶν ἀδίκων ἀπέχεσθαι, οὐ δίκαιον ἡγῇ; Δῆλος εἶ, ἔφη, ὦ Σώκρατες, καὶ νῦν διαφεύγειν ἐγχειρῶν, τὸ ἀποδείκνυσθαι γνώμην, ὅ τι νομίζεις τὸ δίκαιον· οὐ γὰρ ἃ πράττουσιν οἱ δίκαιοι, ἀλλ᾽ ἃ μὴ πράττουσι, ταῦτα λέγεις.

Ἀλλ' (*) ᾤμην ἔγωγε, ἔφη ὁ Σωκράτης, τὸ μὴ θέλειν ἀδικεῖν, ἱκανὸν δικαιοσύνης ἐπίδειγμα εἶναι· εἰ δέ σοι μὴ δοκεῖ, σκέψαι, ἐὰν τόδε σοι μᾶλλον ἀρέσκῃ· φημὶ γὰρ ἐγὼ τὸ νόμιμον δίκαιον εἶναι. Ἆρα τὸ αὐτὸ λέγεις, ὦ Σώκρατες, νόμιμόν τε καὶ δίκαιον εἶναι; Ἔγωγε, ἔφη. Οὐκ ἄρα αἰσθάνομαί σου, ὁποῖον νόμιμον, ἢ ποῖον δίκαιον λέγεις. Νόμους δὲ πόλεως, ἔφη, γιγνώσκεις; Ἔγωγε, ἔφη. Καὶ τίνας τούτους νομίζεις; Ἃ οἱ πολῖται, ἔφη, συνθέμενοι ἅ τε δεῖ ποιεῖν καὶ ὧν ἀπέχεσθαι, ἐγράψαντο. Οὐκ οὖν, ἔφη, νόμιμος μὲν ἂν εἴη ὁ κατὰ ταῦτα πολιτευόμενος· ἄνομος δὲ ὁ ταῦτα παραβαίνων; Πάνυ μὲν οὖν, ἔφη. Οὐκ οὖν καὶ δίκαια μὲν ἂν πράττοι ὁ τούτοις πειθόμενος, ἄδικα δὲ ὁ τούτοις ἀπειθῶν; Πάνυ μὲν οὖν. Οὐκ οὖν ὁ μὲν τὰ δίκαια πράττων δίκαιος· ὁ δὲ τὰ ἄδικα, ἄδικος; Πῶς γὰρ οὔ; Ὁ μὲν ἄρα νόμιμος δίκαιός ἐστιν, ὁ δὲ ἄνομος ἄδικος; Καὶ ὁ Ἱππίας, Νόμους δ', ἔφη, ὦ Σώκρατες, πῶς ἄν τις ἡγήσαιτο σπουδαῖον πρᾶγμ' εἶναι, ἢ τὸ πείθεσθαι αὐτοῖς, οὕς γε πολλάκις αὐτοὶ οἱ θέμενοι ἀποδοκιμάσαντες μετατίθενται; Καὶ γὰρ πόλεμον, ἔφη ὁ Σωκράτης, πολλάκις ἀράμεναι πόλεις, πάλιν εἰρήνην ποιοῦνται. Καὶ μάλα, ἔφη. Διάφορον οὖν τι οἴει ποιεῖν, ἔφη, τοὺς τοῖς νόμοις πειθομένους φαυλίζων, ὅτι καταλυθεῖεν ἂν οἱ νόμοι, ἢ εἰ τοὺς ἐν τοῖς πολέμοις εὐτακτοῦντας ψέγοις, ὅτι γένοιτ' ἂν εἰρήνη; ἢ καὶ τοὺς ἐν τοῖς πολέμοις ταῖς πατρίσι προθύμως βοηθοῦντας μέμφῃ; Μὰ Δί' οὐκ ἐγώ, ἔφη. Λυκοῦργον δὲ τὸν Λακεδαιμόνιον, ἔφη ὁ Σωκράτης, καταμεμάθηκας, ὅτι οὐδὲν ἂν διάφορον τῶν ἄλλων πόλεων τὴν Σπάρτην ἐποίησεν, εἰ μὴ τὸ πείθεσθαι τοῖς νόμοις μάλιστα ἐνειργάσατο αὐτῇ; τῶν δὲ ἀρχόντων ἐν ταῖς

πόλεσιν, οὐκ οἶσθα, ὅτι οἵ τινες ἂν τοῖς πολίταις αἰτιώτατοι ὦσι τοῦ τοῖς νόμοις πείθεσθαι, οὗτοι ἄριστοί εἰσι; καὶ πόλις, ἐν ᾗ μάλιστα οἱ πολῖται τοῖς νόμοις πείθονται, ἐν εἰρήνῃ τε ἄριστα διάγει, καὶ ἐν πολέμῳ ἀνυπόστατός ἐστιν; Ἀλλὰ μὴν καὶ ὁμόνοιά γε μέγιστόν τε ἀγαθὸν δοκεῖ ταῖς πόλεσιν εἶναι, καὶ πλειστάκις ἐν αὐταῖς αἱ γερουσίαι καὶ οἱ ἄριστοι ἄνδρες παρακελεύονται τοῖς πολίταις ὁμονοεῖν, καὶ πανταχοῦ ἐν τῇ Ἑλλάδι νόμος κεῖται, τοὺς πολίτας ὀμνύναι ὁμονοήσειν, καὶ πανταχοῦ ὀμνύουσι τὸν ὅρκον τοῦτον. Οἶμαι δ' ἐγὼ ταῦτα γίγνεσθαι, οὐχ ὅπως τοὺς αὐτοὺς χοροὺς κρίνωσιν οἱ πολῖται, οὐδ' ὅπως τοὺς αὐτοὺς αὐλητὰς ἐπαινῶσιν, οὐδ' ὅπως τοὺς αὐτοὺς ποιητὰς αἵρωνται, οὐδ' ἵνα τοῖς αὐτοῖς ἥδωνται, ἀλλ' ἵνα τοῖς νόμοις πείθωνται· τούτοις γὰρ τῶν πολιτῶν ἐμμενόντων αἱ πόλεις ἰσχυρόταταί τε καὶ εὐδαιμονέσταται γίγνονται, ἄνευ δ' ὁμονοίας οὔτ' ἂν πόλις εὖ πολιτευθείη, οὔτ' οἶκος καλῶς οἰκηθείη. Ἰδίᾳ δὲ, πῶς μὲν ἄν τις ἧττον ὑπὸ πόλεως ζημιοῖτο, πῶς δ' ἂν μᾶλλον τιμῷτο, ἢ εἰ τοῖς νόμοις πείθοιτο; πῶς δ' ἂν ἧττον ἐν τοῖς δικαστηρίοις ἡττῷτο, ἢ πῶς ἂν μᾶλλον νικῴη; Τίνι δ' ἄν τις μᾶλλον πιστεύσειεν παρακαταθήκας, ἢ χρήματα, ἢ θυγατέρας, ἢ υἱούς; τίνα δ' ἂν ἡ πόλις ὅλη ἀξιοπιστότερον ἡγήσαιτο τοῦ νομίμου; παρὰ τίνος δ' ἂν μᾶλλον τῶν δικαίων τύχοιεν, (*) ἢ γονεῖς, ἢ οἰκεῖοι, ἢ οἰκέται, ἢ φίλοι, ἢ πολῖται, ἢ ξένοι; τίνι δ' ἂν μᾶλλον πολέμιοι πιστεύσειαν ἢ ἀνοχὰς ἢ σπονδὰς ἢ συνθήκας περὶ εἰρήνης; τίνι δ' ἂν μᾶλλον ἢ τῷ νομίμῳ σύμμαχοι ἐθέλοιεν γίγνεσθαι; τίνι δ' ἂν μᾶλλον οἱ σύμμαχοι πιστεύσειαν ἡγεμονίαν, ἢ φρουραρχίαν, ἢ πόλεις; τίνα δ' ἄν τις εὐεργετήσας ὑπολάβοι κομιεῖσθαι χάριν

μᾶλλον, ἢ τὸν νόμιμον; ἢ τίνα μᾶλλον ἄν τις εὐεργετήσειεν, ἢ παρ' οὗ χάριν ἀπολήψεσθαι νομίζει; τῷ δ' ἂν τις βούλοιτο μᾶλλον φίλος εἶναι, ἢ τῷ τοιούτῳ, ἢ τῷ ἧττον ἐχθρός; τῷ δ' ἄν τις ἧττον πολεμήσειεν, ἢ ᾧ μάλιστα μὲν εἶναι φίλος βούλοιτο, ἥκιστα δ' ἐχθρός; καὶ ᾧ πλεῖστοι μὲν φίλοι καὶ σύμμαχοι βούλοιντο εἶναι, ἐλάχιστοι δ' ἐχθροὶ καὶ πολέμιοι; Ἐγὼ μὲν οὖν, ὦ Ἱππία τὸ αὐτὸ ἐπιδείκνυμαι νόμιμόν τε καὶ δίκαιον εἶναι· σὺ δ' εἰ τἀναντία ἃ γιγνώσκεις, δίδασκε. Καὶ ὁ Ἱππίας Ἀλλὰ μὰ τὸν Δί', ἔφη, ὦ Σώκρατες, οὔ μοι δοκῶ τἀναντία γιγνώσκειν οἷς εἴρηκας περὶ τοῦ δικαίου. Ἀγράφους δέ τινας οἶσθα, ἔφη, ὦ Ἱππία, νόμους; Τούς γε ἐ[ν] πάσῃ χώρᾳ, ἔφη, κατὰ ταὐτὰ νομιζομένους. Ἔχοις ἂ[ν] οὖν εἰπεῖν, ἔφη, ὅτι οἱ ἄνθρωποι αὐτοὺς ἔθεντο; Κα[ὶ] πῶς ἄν, ἔφη, οἵ γε οὔτε συνελθεῖν ἅπαντες δυνηθεῖε[ν] οὔτε ὁμόφωνοί εἰσι; Τίνας οὖν, ἔφη, νομίζεις τοὺς νόμους τεθεικέναι τούτους; Ἐγὼ μέν, ἔφη, θεοὺς οἶμα[ι] τοὺς νόμους τούτους τοῖς ἀνθρώποις θεῖναι· καὶ γὰ[ρ] παρὰ πᾶσιν ἀνθρώποις πρῶτον νομίζεται θεοὺς εὐσεβεῖν. Οὐκ οὖν καὶ γονέας τιμᾶν πανταχοῦ νομίζεται[;] Καὶ τοῦτο, ἔφη. Οὐκ οὖν καὶ μήτε γονεῖς παισὶ μίγνυσθαι, μήτε παῖδας γονεῦσιν; Οὐκ ἔτι μοι δοκεῖ, ἔφη[,] ὦ Σώκρατες, οὗτος θεοῦ νόμος εἶναι. Τί δή; ἔφη. Ὅτι ἔφη, αἰσθάνομαί τινας παραβαίνοντας αὐτόν. Κα[ὶ] γὰρ ἄλλα πολλά, ἔφη, παρανομοῦσιν. Ἀλλὰ δίκην γ[ε] τοι διδόασιν οἱ παραβαίνοντες τοὺς ὑπὸ τῶν θεῶν κειμένους νόμους, ἣν οὐδενὶ τρόπῳ δυνατὸν ἀνθρώπῳ διαφυγεῖν· ὥσπερ τοὺς ὑπ' ἀνθρώπων κειμένους νόμους ἔνιο[ι] παραβαίνοντες, διαφεύγουσι τὸ δίκην δοῦναι, οἱ μὲν λαν[-]θάνοντες, οἱ δὲ βιαζόμενοι. Καὶ ποίαν, ἔφη, δίκην,

Σώκρατες, οὐ δύνανται διαφεύγειν, γονεῖς τε παισὶ, καὶ παῖδες γονεῦσι μιγνύμενοι; Τὴν μεγίστην νὴ Δία, ἔφη. Τί γὰρ ἂν μεῖζον πάθοιεν ἄνθρωποι τεκνοποιούμενοι τοῦ κακῶς τεκνοποιεῖσθαι; Πῶς οὖν, ἔφη, κακῶς οὗτοι τεκνοποιοῦνται, ὅτε οὐδὲν κωλύει ἀγαθοὺς αὐτοὺς ὄντας ἐξ ἀγαθῶν τεκνοποιεῖσθαι; Ὅτι νὴ Δί', ἔφη, οὐ μόνον ἀγαθοὺς δεῖ τοὺς ἐξ ἀλλήλων παιδοποιουμένους εἶναι, ἀλλὰ καὶ ἀκμάζοντας τοῖς σώμασιν. Ἦ δοκεῖ σοι ὅμοια τὰ σπέρματα εἶναι τὰ τῶν ἀκμαζόντων, ἢ τῶν παρηκμακότων; Ἀλλὰ μὰ Δί, ἔφη, οὐκ εἰκὸς ὅμοια εἶναι. Πότερα οὖν, ἔφη, βελτίω; Δῆλον ὅτι τὰ τῶν ἀκμαζόντων. Τῶν μὴ ἀκμαζόντων ἆρα οὐ σπουδαῖα; Οὐκ εἰκὸς μὰ Δί', ἔφη. Οὐκ οὖν οὕτω γε οὐ δεῖ παιδοποιεῖσθαι; Οὐ γὰρ οὖν, ἔφη. Οὐκ οὖν οἵ γε οὕτω παιδοποιούμενοι, ὡς οὐ δεῖ παιδοποιοῦνται; Ἔμοιγε δοκεῖ, ἔφη. Τίνες οὖν, ἔφη, ἄλλοι κακῶς ἂν παιδοποιοῖντο, εἴγε μὴ οὗτοι; Ὁμογνωμονῶ σοι, ἔφη, καὶ τοῦτο. Τί δὲ, τοὺς εὖ ποιοῦντας ἀντευεργετεῖν, οὐ πανταχοῦ νόμιμόν ἐστι; Νόμιμον, ἔφη. Παραβαίνεται δὲ καὶ τοῦτο. Οὐκ οὖν καὶ οἱ τοῦτο παραβαίνοντες δίκην (*) διδόασι, φίλων μὲν ἀγαθῶν ἔρημοι γιγνόμενοι, τοὺς δὲ μισοῦντας ἑαυτοὺς ἀναγκαζόμενοι διώκειν; ἢ οὐχ οἱ μὲν εὖ ποιοῦντες τοὺς χρωμένους ἑαυτοῖς ἀγαθοὶ φίλοι εἰσὶν, οἱ δὲ μὴ ἀντευεργετοῦντες τοὺς τοιούτους διὰ μὲν τὴν ἀχαριστίαν μισοῦνται ὑπ' αὐτῶν, διὰ δὲ τὸ μάλιστα λυσιτελεῖν τοῖς τοιούτοις χρῆσθαι, τούτους μάλιστα διώκουσι; Νὴ τὸν Δί', ὦ Σώκρατες, ἔφη, θεοῖς πάντα ταῦτ' ἔοικε· τὸ γὰρ τοὺς νόμους αὐτοῖς τοῖς παραβαίνουσι τὰς τιμωρίας ἔχειν, βελτίονος ἢ κατὰ ἄνθρωπον νομοθέτου δοκεῖ μοι εἶναι. Πότερον οὖν, ὦ Ἱππία, τοὺς θεοὺς ἡγῇ τὰ δίκαια

νομοθετεῖν, ἢ ἄλλα τῶν δικαίων; Οὐκ ἄλλα μὰ Δί', ἔφη· σχολῇ γὰρ ἂν ἄλλος γέ τις τὰ δίκαια νομοθετήσειεν, εἰ μὴ θεός. Καὶ τοῖς θεοῖς ἄρα, ὦ Ἱππία, τὸ αὐτὸ δίκαιόν τε καὶ νόμιμον εἶναι ἀρέσκει.

61. Πλάτωνος Πολιτειῶν ᾱ.

Τοῦτο, ἦν δ' ἐγώ, ἤδη στερεώτερον, ὦ ἑταῖρε, καὶ οὐκ ἔτι ῥᾴδιον ἔχειν, ὅ τι τις εἴπῃ. Εἰ γὰρ λυσιτελεῖν μὲν τὴν ἀδικίαν ἐτίθεσο, κακίαν μέντοι ἢ αἰσχρὸν αὐτὸ ὡμολόγεις εἶναι, ὥσπερ ἄλλοι τινὲς, εἴχομεν ἄν τι λέγειν κατὰ τὰ νομιζόμενα λέγοντες· νῦν δὲ δῆλος εἶ, ὅτι φήσεις αὐτὸ καὶ καλὸν καὶ αἰσχρὸν εἶναι, καὶ τἄλλα αὐτῷ πάντα προσθήσεις, ἃ ἡμεῖς τῷ δικαίῳ προσετίθεμεν, ἐπειδή γε καὶ ἐν ἀρετῇ αὐτὸ καὶ σοφίᾳ ἐτόλμησας θεῖναι. Ἀληθέστατα, ἔφη, μαντεύῃ. — Ἀλλὰ τόδε μοι πειρῶ ἀποκρίνασθαι· ὁ δίκαιος τοῦ δικαίου δοκεῖ τί σοι ἂν ἐθέλειν πλεῖον ἔχειν; Οὐδαμῶς, ἔφη· οὐ γὰρ ἂν ἦν ἀστεῖος, ὥσπερ νῦν καὶ εὐήθης. Τί δαί, τῆς δικαίας πράξεως; Οὐδὲ τῆς δικαίας, ἔφη. Τοῦ δὲ ἀδίκου πότερον ἀξιοῖ ἂν πλέον ἔχειν, καὶ ἡγοῖτο δίκαιον εἶναι, ἢ οὐκ ἂν ἡγοῖτο δίκαιον; Ἡγοῖτ' ἄν, ἦ δ' ὅς, καὶ ἀξιοῖ, ἀλλ' οὐκ ἂν δύναιτο. Ἀλλ' οὐ τοῦτο, ἦν δ' ἐγώ, ἐρωτῶ· ἀλλὰ εἰ τοῦ μὲν δικαίου μὴ ἀξιοῖ πλέον ἔχειν, μηδὲ βούλεται ὁ δίκαιος, τοῦ δὲ ἀδίκου; Ἀλλ' οὕτως, ἔφη, ἔχει. Τί δαὶ δὴ ὁ ἄδικος, ἄρα ἀξιοῖ τοῦ δικαίου πλεονεκτεῖν, καὶ τῆς δικαίας πράξεως; Πῶς γὰρ οὔ, ἔφη, ὅς γε πάντων πλέον ἔχειν ἀξιοῖ; Οὐκ οὖν καὶ ἀδίκου γε ἀνθρώπου τε καὶ πράξεως ὁ ἄδικος πλεονεκτήσει τε καὶ ἁμιλλήσεται, ὡς ἁπάντων πλεῖστον αὐτὸς λάβῃ; Ἔστι ταῦτα. Ὧδε δὴ λέγομεν, ἔφη, ὁ δίκαιος τοῦ μὲν ὁμοίου οὐ πλεονεκτεῖ,

61. p. 348. E.

τοῦ δὲ ἀνομοίου· ὁ δὲ ἄδικος, τοῦ τε ὁμοίου καὶ τοῦ ἀνομοίου. Ἄριστα, ἔφη, εἴρηκας. Ἔστι δέ γε, ἔφην, φρόνιμός τε καὶ ἀγαθὸς ὁ ἄδικος, ὁ δὲ δίκαιος οὐδέτερα; Καὶ τοῦτ', ἔφη, εὖ. Οὐκ οὖν, ἦν δ' ἐγὼ, καὶ ἔοικε τῷ φρονίμῳ καὶ ἀγαθῷ ὁ ἄδικος, ὁ δὲ δίκαιος οὐκ ἔοικε; Πῶς γὰρ οὐ μέλλει, ἔφη, τοιοῦτος ὢν, καὶ ἐοικέναι τοῖς τοιούτοις, ὁ δὲ μὴ ἐοικέναι; Καλῶς. Τοιοῦτος ἄρα ἐστὶν ἑκάτερος αὐτῶν, οἷσπερ ἔοικεν. Ἀλλὰ τί μέλλει; ἔφη. Εἶεν, ὦ Θρασύμαχε· μουσικὸν δέ τινα λέγεις, ἕτερον δὲ ἄμουσον; Ἔγωγε. Πότερον φρόνιμον, καὶ πότερον ἄφρονα; Τὸν μὲν μουσικὸν δήπου φρόνιμον, τὸν δὲ ἄμουσον ἄφρονα. Οὐκ οὖν ἅπερ φρόνιμον, ἀγαθόν· ἃ δὲ ἄφρονα, κακόν; Ναί. Τί δαὶ, ἰατρικὸν οὐχ οὕτως; Οὕτως. Ἆρ' οὖν τίς σοι, ὦ ἄριστε, δοκεῖ μουσικὸς (*) ἁρμοττόμενος λύραν, ἐθέλειν μουσικοῦ ἀνδρὸς ἐν τῇ ἐπιτάσει καὶ ἀνέσει τῶν χόρδων πλεονεκτεῖν, ἢ ἀξιοῦν πλεῖον ἔχειν; Οὐκ ἔμοιγε. Τί δαὶ, ἀμούσου; Ἀνάγκη, ἔφη. Τί δὲ, ἰατρικὸς, ἐν τῷ ἐδωδῇ ἢ πόσει ἐθέλειν ἄν τι ἰατρικοῦ πλεονεκτεῖν, ἢ ἀνδρὸς, ἢ πράγματος; Οὐ δῆτα. Μὴ ἰατρικοῦ δέ; Ναί. Περὶ πάσης δὴ ὅρα ἐπιστήμης τε καὶ ἀνεπιστημοσύνης εἴ τίς σοι δοκεῖ ἐπιστήμων, ὅστις οὖν ἐθέλειν πλείω ἂν αἱρεῖσθαι, ἢ ὅσα ἄλλος ἐπιστήμων, ἢ πράττειν, ἢ λέγειν, καὶ οὐ ταὐτὰ τῷ ὁμοίῳ ἑαυτῷ εἰς τὴν αὐτὴν πρᾶξιν; Ἀλλ' ἴσως, ἔφη, ἀνάγκη τοῦτό γε οὕτως ἔχειν. Τί δαὶ, ὁ ἀνεπιστήμων οὐχ ὁμοίως μὲν ἐπιστήμονος πλεονεκτήσειν, ἀνομοίως δὲ ἀνεπιστήμονος; Ἴσως. Ὁ δὲ ἐπιστήμων σοφός; Ναί. Ὁ δὲ σοφὸς ἀγαθός; Φημί. Ὁ ἄρα ἀγαθός τε καὶ σοφὸς, τοῦ μὲν ὁμοίου οὐκ ἐθελήσει πλεονεκτεῖν, τοῦ δ' ἀνομοίου τε καὶ ἐναντίου; Ἔοικεν, ἔφη. Ὁ δὲ κακός τε καὶ ἀμαθὴς, τοῦ

τε ὁμοίου καὶ τοῦ ἐναντίου; Φαίνεται. Οὐκ οὖν, ὦ Θρασύμαχε, ἦν δ' ἐγὼ, ὁ ἄδικος ἡμῖν τοῦ ἀνομοίου τε καὶ ὁμοίου πλεονεκτεῖ; ἢ οὐχ οὕτως ἔλεγες; Ἔγωγε, ἔφη. Ὁ δὲ δίκαιος τοῦ μὲν ὁμοίου οὐ πλεονεκτήσει, τοῦ δὲ ἀνομοίου; Ναί. Ἔοικεν ἄρα, ἦν δ' ἐγὼ, ὁ μὲν δίκαιος τῷ σοφῷ τε καὶ ἀγαθῷ, ὁ δὲ ἄδικος τῷ κακῷ τε καὶ ἀμαθεῖ. Κινδυνεύει. Ἀλλὰ μὴν ὡμολογοῦμεν, ᾧ γε ὅμοιος ἑκάτερος εἴη, τοιοῦτον καὶ ἑκάτερον εἶναι. Ὡμολογοῦμεν γάρ. Ὁ μὲν ἄρα δίκαιος ἡμῖν ἀναπέφανται ὢν ἀγαθός τε καὶ σοφός· ὁ δὲ ἄδικος ἀμαθής τε καὶ κακός.

62. Ἐπειδὴ δ' οὖν διωμολογησάμεθα τὴν δικαιοσύνην ἀρετὴν εἶναι καὶ σοφίαν, τὴν δ' ἀδικίαν κακίαν τε καὶ ἀμαθίαν, Εἶεν, ἦν δ' ἐγώ. Τοῦτο μὲν ἡμῖν οὕτω κείσθω· ἔφαμεν δὲ δὴ καὶ ἰσχυρότερον εἶναι τὴν ἀδικίαν.

63. Ἀλλὰ τῇδέ πῃ σκέψασθαι χρή. Πόλιν φαίης ἂν ἄδικον εἶναι, καὶ ἄλλας πόλεις ἐπιχειρεῖν δουλοῦσθαι ἀδίκως, καὶ καταδεδουλῶσθαι, πολλὰς δὲ καὶ ὑφ' ἑαυτῇ ἔχειν δουλωσαμένην; Πῶς γὰρ οὐκ; ἔφη· καὶ τοῦτό γε ἡ ἀρίστη μάλιστα ποιήσει, καὶ τελεώτατα οὖσα ἄδικος. Μανθάνω, ἔφην, ὅτι σὸς οὗτος ἦν ὁ λόγος· ἀλλὰ τόδε περὶ αὐτοῦ σκοπῶ, πότερον οὖν ἡ κρείττων γιγνομένη πόλις πόλεως ἄνευ δικαιοσύνης τὴν δύναμιν ταύτην ἕξει, ἢ ἀνάγκη αὐτῇ μετὰ δικαιοσύνης; Εἰ μὲν, ἔφη, ὡς σὺ ἄρτι ἔλεγες, ἔστιν ἡ δικαιοσύνη σοφία, μετὰ δικαιοσύνης, εἰ δ' ὡς ἐγὼ, μετ' ἀδικίας. Πάνυ γε ἄγαμαι, ἦν δ' ἐγὼ, ὦ Θρασύμαχε, ὅτι οὐκ ἐπινεύεις μόνον, καὶ ἀνανεύεις, ἀλλὰ καὶ ἀποκρίνῃ πάνυ καλῶς. Σοὶ γὰρ, ἔφη, χαρίζομαι. Εὖ γε σὺ ποιῶν· ἀλλὰ δὴ καὶ τόδε μοι χάρισαι, καὶ λέγε· δοκεῖς ἂν οὖν ἢ πόλιν, ἢ στρατόπεδον,

62. p. 350 D. 63. p. 351. A.

ἢ λῃστὰς, ἢ κλέπτας, ἢ ἄλλο τι ἔθνος, ὅσα κοινῇ ἐπί τι ἔρχεται, ἀδίκως πρᾶξαι ἄν τι δύνασθαι, εἰ ἀδικοῖεν ἀλλήλους; Οὐ δῆτα, ἦ δ' ὅς. Τί δ' εἰ μὴ ἀδικοῖεν; οὐ μᾶλλον; Πάνυ γε. Στάσεις γάρ που, ὦ Θρασύμαχε, ἥ γε ἀδικία, καὶ μίση, καὶ μάχας ἐν ἀλλήλοις παρέχει· ἡ δὲ δικαιοσύνη ὁμόνοιαν καὶ φιλίαν. Ἦ γάρ; Ἔστω, ἦ δ' ὅς, ἵνα σοὶ μὴ διαφέρωμαι. Ἀλλ' εὖ γε σὺ ποιῶν, (*) ὦ ἄριστε· τόδε δέ μοι λέγε· ἆρα εἰ τοῦτο ἔργον ἀδικίας, μῖσος ἐμποιεῖν ὅπου ἂν ἐνῇ, οὐ καὶ ἐλευθέροις τε καὶ δούλοις ἐγγινομένη μισεῖν ποιήσει ἀλλήλους καὶ στασιάζειν, καὶ ἀδυνάτους εἶναι κοινῇ μετ' ἀλλήλων πράττειν; Πάνυ γε. Τί δὲ, ἂν ἐν δυοῖν ἐγγένηται, οὐ διοίσονται καὶ μισήσουσι, καὶ ἐχθροὶ ἔσονται ἀλλήλοις τε καὶ τοῖς δικαίοις; Ἔσονται, ἔφη. Ἐὰν δὲ δὴ, ὦ θαυμάσιε, ἐν ἑνὶ ἐγγένηται ἀδικία, μῶν μὴ ἀπολεῖ τὴν αὑτῆς δύναμιν; ἢ οὐδὲν ἧττον ἕξει; Μηδὲν ἧττον ἐχέτω, ἔφη. Οὐκ οὖν τοιάνδε τινὰ φαίνεται ἔχουσα τὴν δύναμιν, οἵαν ᾧ ἂν ἐγγένηται, εἴτε πόλει τινὶ, εἴτε γένει, εἴτε στρατοπέδῳ, εἴτε ἄλλῳ ὁτῳοῦν, πρῶτον μὲν ἀδύνατον αὐτὸ ποιεῖ πράττειν μεθ' αὑτοῦ, διὰ τὸ στασιάζειν καὶ διαφέρεσθαι· ἔτι δ' ἐχθρὸν εἶναι ἑαυτῷ τε καὶ τῷ ἐναντίῳ παντὶ καὶ τῷ δικαίῳ; οὐχ οὕτως; Πάνυ γε. Καὶ ἐν ἑνὶ δὴ οἶμαι ἐνοῦσα ταῦτα πάντα ποιήσει, ἅπερ πέφυκεν ἐργάζεσθαι· πρῶτον μὲν ἀδύνατον αὐτον ποιήσει πράττειν στασιάζοντα καὶ οὐχ ὁμονοοῦντα αὐτὸν ἑαυτῷ, ἔπειτα ἐχθρὸν καὶ ἑαυτῷ καὶ τοῖς δικαίοις. Ἦ γάρ; Ναί. Δίκαιοι δέ γ' εἰσὶν, ὦ φίλε, καὶ οἱ θεοί; Ἔστωσαν, ἔφη. Καὶ θεοῖς ἄρα ἐχθρὸς ἔσται, ὦ Θρασύμαχε, ὁ ἄδικος· ὁ δὲ δίκαιος φίλος. Εὐωχοῦ τοῦ λόγου, ἔφη, θαῤῥῶν· οὐ γάρ ἔγωγέ σοι ἐναντιώσομαι, ἵνα μὴ τοῖσδε ἀπέχθωμαι.

Ἴθι δή, ἦν δ᾽ ἐγώ, καὶ τὰ λοιπά μοι τῆς ἑστιάσεως ἀποπλήρωσον, ἀποκρινόμενος ὥσπερ καὶ νῦν· ὅτι μὲν γὰρ καὶ σοφώτεροι, καὶ ἀμείνους, καὶ δυνατώτεροι πράττειν οἱ δίκαιοι φαίνονται· οἱ δὲ ἄδικοι οὐδὲν πράττειν μετ᾽ ἀλλήλων οἷοί τε. Ἀλλὰ δὴ καὶ οὓς φαμὲν ἐῤῥωμένως πώποτέ τι μετ᾽ ἀλλήλων κοινῇ πρᾶξαι, ἀδίκους ὄντας, τοῦτο οὐ παντάπασιν ἀληθὲς ἐλέγομεν· οὐ γὰρ ἂν ἀπείχοντο ἀλλήλων, κομιδῇ ὄντες ἄδικοι· ἀλλὰ δῆλον ὅτι ἐνῆν τις αὐτοῖς δικαιοσύνη, ἣ αὐτοὺς ἐποίει, μή τι καὶ ἀλλήλους γε καὶ ἐφ᾽ οὓς ᾖεσαν ἀδικεῖν ἅμα, δι᾽ ἣν ἔπραξαν ἃ ἔπραξαν· ὥρμησαν δὲ ἐπὶ τὰ ἄδικα, ἀδικίᾳ, ἡμιμόχθηροι ὄντες, ἐπεὶ οἵ γε παμπόνηροι, καὶ τελέως ἄδικοι, τελέως εἰσὶ καὶ πράττειν ἀδύνατοι. Ταῦτα μὲν οὖν ὅτι οὕτως ἔχει, μανθάνω, ἀλλ᾽ οὐχ ὡς σὺ τὸ πρῶτον ἐτίθεσο· εἰ δὲ καὶ ἄμεινον ζῶσιν οἱ δίκαιοι τῶν ἀδίκων, καὶ εὐδαιμονέστεροί εἰσιν, ὅπερ τὸ ὕστερον προὐθέμεθα σκέψασθαι, σκεπτέον. Φαίνονται μὲν οὖν καὶ νῦν, ὥς γέ μοι δοκεῖ, ἐξ ὧν εἰρήκαμεν· ὅμως δέ τι βέλτιον σκεπτέον· οὐ γὰρ περὶ τοῦ ἐπιτυχόντος ὁ λόγος, ἀλλὰ περὶ τοῦ, ὅν τινα τρόπον χρὴ ζῆν. Σκόπει δή, ἔφη. Σκοπῶ, ἦν δ᾽ ἐγώ, καί μοι λέγε· δοκεῖ τί σοι εἶναι ἵππου ἔργον; Ἔμοιγε. Ἆρ᾽ οὖν τοῦτο ἂν θείης καὶ ἵππου καὶ ἄλλου ὁτουοῦν ἔργον, ὃ ἂν ἢ μόνῳ ἐκείνῳ ποιῇ τις, ἢ ἄριστα; Οὐ μανθάνω, ἔφη. Ἀλλ᾽ ὧδε· ἔσθ᾽ ὅτῳ ἂν ἄλλῳ ἴδοις, ἢ ὀφθαλμοῖς; Οὐ δῆτα. Τί δαί; ἀκούσαις ἄλλῳ ἢ ὠσίν; Οὐδαμῶς. Οὐκ οὖν δικαίως ἂν ταῦτα τούτων φαμὲν ἔργα εἶναι; Πάνυ γε. Τί δαί; μαχαίρᾳ ἂν ἀμπέλου κλῆμα ἀποτέμοις, καὶ σμίλῃ, καὶ ἄλλοις πολλοῖς; Πῶς γὰρ οὔ; (*) Ἀλλ᾽ οὐδενί γ᾽ ἂν οἶμαι οὕτω καλῶς, ὡς δρεπάνῳ τῷ ἐπὶ τούτῳ ἐργασθέντι. Ἀληθῆ.

Ἆρ' οὖν οὐ τοῦτο τούτου ἔργον θήσομεν; Θήσομεν μὲν οὖν. Νῦν δὴ οἶμαι ἄμεινον ἂν μάθοις, ὃ ἄρτι ἠρώτων πυνθανόμενος, εἰ οὐ τοῦτο ἑκάστου εἴη ἔργον, ὃ ἂν ἢ μόνον τι, ἢ κάλλιστα τῶν ἄλλων ἀπεργάζηται. Ἀλλὰ, ἔφη, μανθάνω τε, καί μοι δοκεῖ τοῦτο ἑκάστου πράγματος ἔργον εἶναι. Εἶεν, ἦν δ' ἐγώ. Οὐκ οὖν καὶ ἀρετὴ δοκεῖ σοι εἶναι ἑκάστῳ, ᾧπερ καὶ ἔργον τι προστέτακται; ἴωμεν δὲ ἐπὶ τὰ αὐτὰ πάλιν· ὀφθαλμῶν φαμὲν ἔστι τι ἔργον. Ἔστιν. Ἆρ' οὖν καὶ ἀρετὴ ὀφθαλμῶν ἐστι; Καὶ ἀρετή. Τί δὲ, ὤτων ἦν τι ἔργον; Ναί. Οὐκ οὖν καὶ ἀρετή; Καὶ ἀρετή. Τί δὴ γὰρ καὶ περὶ τῶν ἄλλων; οὐχ οὕτως; Οὕτως ἔχει δή. Ἆρ' ἄν ποτε ὄμματα τὸ αὐτῶν ἔργον καλῶς ἀπεργάσαιντο, μὴ ἔχοντα τὴν αὐτῶν οἰκείαν ἀρετὴν, ἀλλ' ἀντὶ τῆς ἀρετῆς κακίαν; Καὶ πῶς ἂν, ἔφη; τυφλότητα γὰρ ἴσως λέγεις, ἀντὶ τῆς ὄψεως. Ἥτις, ἦν δ' ἐγὼ, αὐτῶν ἡ ἀρετή· οὐ γάρ πω τοῦτο ἐρωτῶ, ἀλλὰ εἰ τῇ μὲν οἰκείᾳ ἀρετῇ τὸ αὐτῶν ἔργον εὖ ἐργάσεται τὰ ἐργαζόμενα, κακίᾳ δὲ κακῶς. Ἀληθὲς, ἔφη, τοῦτό γε λέγεις. Οὐκ οὖν καὶ ὦτα, στερόμενα τῆς αὐτῶν ἀρετῆς, κακῶς τὸ αὐτῶν ἔργον ἀπεργάσεται; Πάνυ γε. Τίθεμεν οὖν καὶ τὰ ἄλλα πάντα εἰς τὸν αὐτὸν τοῦτον λόγον; Ἔμοιγε δοκεῖ. Ἴθι δὴ, μετὰ ταῦτα τόδε σκέψαι. Ψυχῆς ἔστι τι ἔργον, ὃ ἄλλῳ τῶν ὄντων οὐδ' ἂν ἑνὶ πράξαις; οἷον τὸ τοιόνδε· τὸ ἐπιμελεῖσθαι καὶ ἄρχειν καὶ τὸ βουλεύεσθαι, καὶ τὰ τοιαῦτα πάντα, ἔστιν ὅτῳ ἄλλῳ ἢ ψυχῇ δικαίως ἂν αὐτὰ ἀποδοῖμεν, καὶ φαῖμεν ἴδια ἐκείνης εἶναι; Οὐδενὶ ἄλλῳ. Τί δ' αὖ τὸ ζῆν; οὐ ψυχῆς ἔργον φήσομεν εἶναι; Μάλιστ' ἄν, ἔφη. Οὐκ οὖν καὶ ἀρετήν φαμέν τινα ψυχῆς εἶναι; Φαμέν. Ἆρ' οὖν ποτε, ὦ Θρασύμαχε, ψυχὴ τὰ αὑτῆς ἔργα εὖ ἀπερ-

γάσεται, στερομένη τῆς οἰκείας ἀρετῆς, ἢ ἀδύνατον; Ἀδύνατον. Ἀνάγκη ἄρα κακῇ ψυχῇ κακῶς ἄρχειν καὶ ἐπιμελεῖσθαι, τῇ δὲ ἀγαθῇ πάντα ταῦτα εὖ πράττειν. Ἀνάγκη. Οὐκ οὖν ἀρετὴν μὲν ξυνεχωρήσαμεν ψυχῆς εἶναι δικαιοσύνην, κακίαν δὲ ἀδικίαν; Ξυνεχωρήσαμεν γάρ. Ἡ μὲν ἄρα δικαία ψυχὴ καὶ ὁ δίκαιος ἀνὴρ εὖ βιώσεται, κακῶς δὲ ὁ ἄδικος; Φαίνεται, ἔφη, κατὰ τὸν σὸν λόγον· ἀλλὰ μὴν ὅ γε εὖ ζῶν μακάριός τε καὶ εὐδαίμων· ὁ δὲ μὴ, τἀναντία; Πῶς γὰρ οὔ; Ὁ μὲν δίκαιος ἄρα εὐδαίμων, ὁ δ' ἄδικος ἄθλιος; Ἔστω, ἔφη. Ἀλλὰ μὴν ἄθλιόν γε οὐ λυσιτελεῖ εἶναι, εὐδαίμονα δέ. Πῶς γὰρ οὔ; Οὐδέποτε ἄρα, ὦ μακάριε Θρασύμαχε, λυσιτελέστερον ἀδικία δικαιοσύνης.

64. Ἐν ταὐτῷ.

Ταῦτα μὲν ἄρα, ἦν δ' ἐγὼ, μόγις διανενεύκαμεν, καὶ ἡμῖν ἐπιεικῶς ὡμολόγηται, ταὐτὰ μὲν ἐν πόλει, ταὐτὰ δὲ ἐν ἑνὶ ἑκάστου τῇ ψυχῇ γένη ἐνεῖναι, καὶ ἴσα τὸν ἀριθμόν. Ἔστι ταῦτα. Οὐκ οὖν ἐκεῖνό γε ἤδη ἀναγκαῖον, ὡς πόλις ἦν σοφὴ, καὶ ᾧ, οὕτω καὶ τὸν ἰδιώτην, καὶ τούτῳ σοφὸν εἶναι; Τί μήν; Καὶ ᾧ δὴ ἀνδρεῖος ἰδιώτης, καὶ ὡς, τούτῳ καὶ πόλιν ἀνδρείαν· καὶ οὕτω καὶ τἄλλα πάντα πρὸς ἀρετὴν (*) ὡσαύτως ἀμφότερα ἔχειν; Ἀνάγκη. Καὶ δίκαιον δὴ, ὦ Γλαύκων, οἶμαι, φήσομεν ἄνδρα εἶναι τῷ αὐτῷ τρόπῳ, ᾧπερ καὶ πόλις ἦν δικαία; Καὶ τοῦτο πᾶσα ἀνάγκη. Ἀλλ' οὔπω μὴν τοῦτό γε ἐπιλελήσμεθα, ὅτι ἐκείνη γε τῷ τὸ ἑαυτοῦ ἕκαστον ἐν αὐτῇ πράττειν, τριῶν ὄντων γενῶν, δικαία ἦν. Οὔ μοι δοκοῦμεν, ἔφη, ἐπιλελῆσθαι. Μνημονευτέον ἄρα ἡμῖν, ὅτι καὶ ἡμῶν ἕκαστος ὅτ' ἂν τὰ αὑτοῦ ἐν αὐτῷ πράττῃ, οὕτω δικαιό-

64. IV. p. 441.

τερός τε ἔσται, καὶ τὰ αὑτοῦ πράττων. Καὶ μάλα, ἦ δ' ὅς, μνημονευτέον. Οὐκ οὖν τῷ μὲν λογικῷ ἄρχειν προσήκον, σοφῷ ὄντι, καὶ ἔχοντι τὴν ὑπὲρ ἁπάσης ψυχῆς προμήθειαν; τῷ δὲ θυμοειδεῖ ὑπηκόῳ εἶναι, καὶ ξυμμάχῳ τούτου; Πάνυ γε. Ἆρ' οὖν οὐχ, ὥσπερ ἐλέγομεν, μουσικῆς καὶ γυμναστικῆς κρᾶσις σύμφωνα αὐτὰ ποιήσει, τὸ μὲν ἐπιτείνουσα καὶ τρέφουσα λόγοις τε καλοῖς καὶ μαθήμασι, τὸ δ' ἀνιεῖσα, καὶ παραμυθουμένη καὶ ἡμεροῦσα ἁρμονίᾳ τε καί ῥυθμῷ; Κομιδῇ γε, ἦ δ' ὅς. Καὶ τούτω δὴ οὕτω τραφέντε, καὶ ὡς ἀληθῶς τὰ αὑτὰ μαθόντε καὶ παιδευθέντε, προστήσετον τοῦ ἐπιθυμητικοῦ, ὃ δὴ κρεῖττον τῆς ψυχῆς ἐν ἑκάστῳ ἐστὶ, καὶ χρημάτων φύσει ἀπληστότατον· ὃ τηρήσετον, μὴ, τῷ πίμπλασθαι τῶν περὶ τὸ σῶμα καλουμένων ἡδονῶν πολὺ καὶ ἰσχυρὸν γενόμενον, οὐ τὰ αὑτοῦ πράττῃ, ἀλλὰ καταδουλώσασθαι καὶ ἄρχειν ἐθέλῃ, ὧν οὐ προσῆκον αὐτῷ γε ᾖ, καὶ ξύμπαντα τὸν βίον πάντων ἀνατρέψῃ. Πάνυ μὲν οὖν, ἔφη. Ἆρ' οὖν, ἦν δ' ἐγὼ, καὶ τοὺς ἔξωθεν πολεμίους τούτω ἂν κάλλιστα φυλαττοίτην, ὑπὲρ ἁπάσης τῆς ψυχῆς τε καὶ τοῦ σώματος, τὸ μὲν κελευόμενον, τὸ δὲ προπολεμοῦν, ἑπόμενον δὲ τῷ ἄρχοντι, καὶ τῇ ἀνδρείᾳ ἐπιτελοῦν τὰ βουλευθέντα. Ἔστι ταῦτα. Καὶ ἀνδρεῖον δὴ, οἶμαι, τούτῳ τῷ μέρει καλοῦμεν ἕνα ἕκαστον, ὅτ' ἂν αὐτοῦ τὸ θυμοειδὲς διασώζῃ διά τε λυπῶν καὶ ἡδονῶν τὸ ὑπὸ τοῦ λόγου παραγγελθὲν δεινόν τε καὶ μή. Ὀρθῶς γε, ἔφη. Σοφὸν δέ γε ἐκείνῳ τῷ σμικρῷ μέρει, πῶς ἦρχέ τε ἐν αὐτῷ, καὶ ταῦτα παρήγγελλεν, ἔχον αὖ κἀκεῖνο ἐπιστήμην ἐν αὑτῷ τὴν τοῦ ξυμφέροντος ἑκάστοτε, καὶ ὅλῳ τῷ κοινῷ σφῶν αὐτῶν τριῶν ὄντων. Πάνυ μὲν οὖν. Τί δέ; σώφρονα οὐ τῇ φιλίᾳ, καὶ τῇ ξυμφωνίᾳ τῇ αὐτῶν τούτων, ὅτ' ἂν τό τε

ἄρχον καὶ τὼ ἀρχομένω ὁμοδοξῶσιν, ὡς δεῖν ἄρχειν τὸ λογιστικὸν, καὶ μὴ στασιάσωσιν αὐτῷ; Σωφροσύνη γ' οὖν, ἦ δ' ὃς, οὐκ ἄλλο τί ἐστιν, ἢ τοῦτο, πόλεώς τε καὶ ἰδιώτου· ἀλλὰ μὲν δὴ δίκαιός γε, ὡς πολλάκις λέγομεν, τούτῳ καὶ οὕτως ἔσται. Πολλὴ ἀνάγκη. Τί οὖν; εἶπον ἐγώ· μή πη ἡμῖν ἀπαμβλύνεται ἄλλο τι δικαιοσύνη δοκεῖν εἶναι, ἢ ὅπερ ἐν τῇ πόλει ἐφάνη; Οὐκ ἔμοιγε, ἔφη, δοκεῖ. Ὧδε γὰρ, ἦν δ' ἐγὼ, πάντα παντάπασιν ἂν βεβαιωσαίμεθα, εἴ τι ἡμῶν ἔτι ἐν τῇ ψυχῇ ἀμφισβητεῖ, τὰ φορτικὰ αὐτῷ προσφέροντες. Ποῖα δή; Οἷον εἰ δέοι ἡμᾶς ἀνομολογεῖσθαι περί τε ἐκείνης τῆς (*) πόλεως, καὶ τοῦ ἐκείνῃ ὁμοίως πεφυκότος τε καὶ τεθραμμένου ἀνδρὸς, ἐδόκει ἂν παρακαταθήκην χρυσίου ἢ ἀργυρίου δεξάμενος ὁ τοιοῦτος ἀποστερῆσαι, τίνα ἂν οἴει οἰηθῆναι τοῦτο αὐτὸν δρᾶσαι μᾶλλον, ἢ ὅσοι μὴ τοιοῦτοι; Οὐδένα ἂν, ἔφη. Οὐκ οὖν καὶ ἱεροσυλιῶν καὶ κλοπῶν καὶ προδοσιῶν, ἢ ἰδιαίτερον, ἢ δημοσίᾳ πόλεων, ἐκτὸς ἂν οὗτος εἴη; Ἐκτός. Καὶ μὴν οὐδ' ὁπωστισγεοῦν ἄπιστος, ἢ κατὰ τοὺς ὅρκους, ἢ κατὰ τὰς ἄλλας ὁμολογίας. Πῶς γὰρ ἄν; Μοιχεῖαί γε μὴν, καὶ γονέων ἀμέλειαι, καὶ θεῶν ἀθεραπευσίαι παντὶ ἄλλῳ μᾶλλον, ἢ τῷ τοιούτῳ προσήκουσι. Παντὶ μέντοι, ἔφη. Οὐκ οὖν τούτων πάντων αἴτιον, ὅτι αὐτὸ τῶν ἐν αὐτῷ ἕκαστον τὰ αὑτοῦ πράττει ἀρχῆς τε πέρι καὶ τοῦ ἄρχεσθαι; Τοῦτο μὲν δὴ οὖν, καὶ οὐδὲν ἄλλο. Ἔτι οὖν ἕτερον ζητεῖς δικαιοσύνην εἶναι, ἢ ταύτην τὴν δύναμιν, ἣ τοὺς τοιούτους ἄνδρας τε παρέχεται καὶ πόλεις; Μὰ Δί', ἦ δ' ὅς, οὐκ ἔγωγε. Τέλεον ἄρα ἡμῖν τὸ ἐνύπνιον ἀποτετέλεσται, ὃ ἔφαμεν ὑποπτεῦσαι, ὡς εὐθὺς ἀρχόμενοι τῆς πόλεως οἰκίζειν, κατὰ θεόν τινα εἰς ἀρχήν τε καὶ τύπον τινὰ τῆς δικαιοσύνης κινδυ-

νεύομεν ἐμβεβηκέναι. Παντάπασι μὲν οὖν. Τὸ δέ γε ἦν ἄρα, ὦ Γλαύκων, διὸ καὶ ὠφελεῖ εἴδωλόν τι τῆς δικαιοσύνης, τὸ, τὸν μὲν σκυτοτομικὸν φύσει ὀρθῶς ἔχειν σκυτοτομεῖν, καὶ ἄλλο μηδὲν πράττειν· τὸν δὲ τεκτονικὸν τεκταίνεσθαι, καὶ τὰ ἄλλα δὴ οὕτω. Φαίνεται. Τὸ δέ γε ἀληθὲς, τοιοῦτόν τι ἦν, ὡς ἔοικεν, ἡ δικαιοσύνη, ἀλλ' οὐ περὶ τὴν ἔξω πρᾶξιν τῶν αὑτοῦ, ἀλλὰ περὶ τὴν ἐντὸς ὡς ἀληθῶς, περὶ ἑαυτὸν καὶ τὰ αὑτοῦ, μὴ ἐάσαντα τὰ ἀλλότρια πράττειν ἕκαστον ἐν ἑαυτῷ, μηδὲ πολυπραγμονεῖν πρὸς ἄλληλα τὰ ἐν τῇ ψυχῇ γένη· ἀλλὰ τῷ ὄντι τὰ οἰκεῖα ἐνθυμούμενον, καὶ ἄρξαντα αὐτὸν αὑτοῦ καὶ κοσμήσαντα, καὶ φίλον γενόμενον ἑαυτῷ, καὶ συναρμόσαντα τρία ὄντα, ὥσπερ ὅρους τρεῖς ἁρμονίας ἀτεχνῶς, νεάτης τε καὶ ὑπάτης καὶ μέσης, καὶ εἰ ἄλλ' ἄττα μεταξὺ τυγχάνει ὄντα, πάντα ταῦτα ξυνδήσαντα καὶ παντάπασιν ἕνα γενόμενον, καὶ ἐκ πολλῶν σώφρονα καὶ ἡρμοσμένον, οὕτω δὴ πράττειν ἤδη, ἐάν τι πράττῃ, ἢ περὶ χρημάτων κτῆσιν, ἢ περὶ σώματος θεραπείαν, ἢ καὶ περὶ πολιτικόν τι, ἢ περὶ τὰ ἴδια ξυμβόλαια· ἐν πᾶσι τούτοις ἡγούμενον καὶ ὀνομάζοντα δικαίαν μὲν καὶ καλὴν πρᾶξιν, ἣ ἂν ταύτην τὴν ἕξιν σώζῃ τε καὶ συναπεργάζηται· σοφίαν δὲ, τὴν ἐπιστατοῦσαν ταύτῃ τῇ πράξει ἐπιστήμην· ἄδικον δὲ πρᾶξιν, ἣ ἂν ἀεὶ ταύτην λύῃ· ἀμαθίαν τε, ὡς τὴν ταύτῃ ἂν ἐπιστατοῦσαν δόξαν. Παντάπασιν, ἦ δ' ὅς, ὦ Σώκρατες, ἀληθῆ λέγεις. Εἶεν, ἦν δ' ἐγὼ, τὸν μὲν δίκαιον καὶ ἄνδρα καὶ πόλιν καὶ δικαιοσύνην, ὃ τυγχάνει ἐν αὐτοῖς ὂν, εἰ φαῖμεν εὑρηκέναι, οὐκ ἂν πάνυ τι, οἶμαι, δόξαιμεν ψεύδεσθαι. Μὰ Δί' οὐ μέντοι, ἔφη. Φῶμεν ἄρα; Φῶμεν. Ἔστω δὴ, ἦν δ' ἐγώ· μετὰ γὰρ τοῦτο σκεπτέον, οἶμαι, ἀδικίαν. Δῆλον. Οὐκ οὖν στά-

νομοθετεῖν, ἢ ἄλλα τῶν δικαίων; Οὐκ ἄλλα μὰ Δί', ἔφη· σχολῇ γὰρ ἂν ἄλλος γέ τις τὰ δίκαια νομοθετήσειεν, εἰ μὴ θεός. Καὶ τοῖς θεοῖς ἄρα, ὦ Ἱππία, τὸ αὐτὸ δίκαιόν τε καὶ νόμιμον εἶναι ἀρέσκει.

61. Πλάτωνος Πολιτειῶν ᾱ.

Τοῦτο, ἦν δ' ἐγώ, ἤδη στερεώτερον, ὦ ἑταῖρε, καὶ οὐκ ἔτι ῥᾴδιον ἔχειν, ὅ τι τις εἴπῃ. Εἰ γὰρ λυσιτελεῖν μὲν τὴν ἀδικίαν ἐτίθεσο, κακίαν μέντοι ἢ αἰσχρὸν αὐτὸ ὡμολόγεις εἶναι, ὥσπερ ἄλλοι τινὲς, εἴχομεν ἄν τι λέγειν κατὰ τὰ νομιζόμενα λέγοντες· νῦν δὲ δῆλος εἶ, ὅτι φήσεις αὐτὸ καὶ καλὸν καὶ αἰσχρὸν εἶναι, καὶ τἄλλα αὐτῷ πάντα προσθήσεις, ἃ ἡμεῖς τῷ δικαίῳ προσετίθεμεν, ἐπειδή γε καὶ ἐν ἀρετῇ αὐτὸ καὶ σοφίᾳ ἐτόλμησας θεῖναι. Ἀληθέστατα, ἔφη, μαντεύῃ. — Ἀλλὰ τόδε μοι πειρῶ ἀποκρίνασθαι· ὁ δίκαιος τοῦ δικαίου δοκεῖ τί σοι ἂν ἐθέλειν πλεῖον ἔχειν; Οὐδαμῶς, ἔφη· οὐ γὰρ ἂν ἦν ἀστεῖος, ὥσπερ νῦν καὶ εὐήθης. Τί δαὶ, τῆς δικαίας πράξεως; Οὐδὲ τῆς δικαίας, ἔφη. Τοῦ δὲ ἀδίκου πότερον ἀξιοῖ ἂν πλέον ἔχειν, καὶ ἡγοῖτο δίκαιον εἶναι, ἢ οὐκ ἂν ἡγοῖτο δίκαιον; Ἡγοῖτ' ἂν, ἦ δ' ὅς, καὶ ἀξιοῖ, ἀλλ' οὐκ ἂν δύναιτο. Ἀλλ' οὐ τοῦτο, ἦν δ' ἐγώ, ἐρωτῶ· ἀλλὰ εἰ τοῦ μὲν δικαίου μὴ ἀξιοῖ πλέον ἔχειν, μηδὲ βούλεται ὁ δίκαιος, τοῦ δὲ ἀδίκου; Ἀλλ' οὕτως, ἔφη, ἔχει. Τί δαὶ δὴ ὁ ἄδικος, ἄρα ἀξιοῖ τοῦ δικαίου πλεονεκτεῖν, καὶ τῆς δικαίας πράξεως; Πῶς γὰρ οὐ, ἔφη, ὅς γε πάντων πλέον ἔχειν ἀξιοῖ; Οὐκ οὖν καὶ ἀδίκου γε ἀνθρώπου τε καὶ πράξεως ὁ ἄδικος πλεονεκτήσει τε καὶ ἁμιλλήσεται, ὡς ἁπάντων πλεῖστον αὐτὸς λάβῃ; Ἔστι ταῦτα. Ὧδε δὴ λέγομεν, ἔφη, ὁ δίκαιος τοῦ μὲν ὁμοίου οὐ πλεονεκτεῖ,

61. p. 348. E.

τοῦ δὲ ἀνομοίου· ὁ δὲ ἄδικος, τοῦ τε ὁμοίου καὶ τοῦ ἀνομοίου. Ἄριστα, ἔφη, εἴρηκας. Ἔστι δέ γε, ἔφην, φρόνιμός τε καὶ ἀγαθὸς ὁ ἄδικος, ὁ δὲ δίκαιος οὐδέτερα; Καὶ τοῦτ᾽, ἔφη, εὖ. Οὐκ οὖν, ἦν δ᾽ ἐγὼ, καὶ ἔοικε τῷ φρονίμῳ καὶ ἀγαθῷ ὁ ἄδικος, ὁ δὲ δίκαιος οὐκ ἔοικε; Πῶς γὰρ οὐ μέλλει, ἔφη, τοιοῦτος ὢν, καὶ ἐοικέναι τοῖς τοιούτοις, ὁ δὲ μὴ ἐοικέναι; Καλῶς. Τοιοῦτος ἄρα ἐστὶν ἑκάτερος αὐτῶν, οἷσπερ ἔοικεν. Ἀλλὰ τί μέλλει; ἔφη. Εἶεν, ὦ Θρασύμαχε· μουσικὸν δέ τινα λέγεις, ἕτερον δὲ ἄμουσον; Ἔγωγε. Πότερον φρόνιμον, καὶ πότερον ἄφρονα; Τὸν μὲν μουσικὸν δήπου φρόνιμον, τὸν δὲ ἄμουσον ἄφρονα. Οὐκ οὖν ἅπερ φρόνιμον, ἀγαθόν· ἃ δὲ ἄφρονα, κακόν; Ναί. Τί δαὶ, ἰατρικὸν οὐχ οὕτως; Οὕτως. Ἆρ᾽ οὖν τίς σοι, ὦ ἄριστε, δοκεῖ μουσικὸς (*) ἁρμοττόμενος λύραν, ἐθέλειν μουσικοῦ ἀνδρὸς ἐν τῇ ἐπιτάσει καὶ ἀνέσει τῶν χορδῶν πλεονεκτεῖν, ἢ ἀξιοῦν πλεῖον ἔχειν; Οὐκ ἔμοιγε. Τί δαὶ, ἀμούσου; Ἀνάγκη, ἔφη. Τί δὲ, ἰατρικὸς, ἐν τῷ ἐδωδῇ ἢ πόσει ἐθέλειν ἄν τι ἰατρικοῦ πλεονεκτεῖν, ἢ ἀνδρὸς, ἢ πράγματος; Οὐ δῆτα. Μὴ ἰατρικοῦ δέ; Ναί. Περὶ πάσης δὴ ὅρα ἐπιστήμης τε καὶ ἀνεπιστημοσύνης εἴ τίς σοι δοκεῖ ἐπιστήμων, ὅστις οὖν ἐθέλειν πλείω ἂν αἱρεῖσθαι, ἢ ὅσα ἄλλος ἐπιστήμων, ἢ πράττειν, ἢ λέγειν, καὶ οὐ ταὐτὰ τῷ ὁμοίῳ ἑαυτῷ εἰς τὴν αὐτὴν πρᾶξιν; Ἀλλ᾽ ἴσως, ἔφη, ἀνάγκη τοῦτό γε οὕτως ἔχειν. Τί δαὶ, ὁ ἀνεπιστήμων οὐχ ὁμοίως μὲν ἐπιστήμονος πλεονεκτήσειν, ἀνομοίως δὲ ἀνεπιστήμονος; Ἴσως. Ὁ δὲ ἐπιστήμων σοφός; Ναί. Ὁ δὲ σοφὸς ἀγαθός; Φημί. Ὁ ἄρα ἀγαθός τε καὶ σοφὸς, τοῦ μὲν ὁμοίου οὐκ ἐθελήσει πλεονεκτεῖν, τοῦ δ᾽ ἀνομοίου τε καὶ ἐναντίου; Ἔοικεν, ἔφη. Ὁ δὲ κακός τε καὶ ἀμαθὴς, τοῦ

νομοθετεῖν, ἢ ἄλλα τῶν δικαίων; Οὐκ ἄλλα μὰ Δί', ἔφη· σχολῇ γὰρ ἂν ἄλλος γέ τις τὰ δίκαια νομοθετήσειεν, εἰ μὴ θεός. Καὶ τοῖς θεοῖς ἄρα, ὦ Ἱππία, τὸ αὐτὸ δίκαιόν τε καὶ νόμιμον εἶναι ἀρέσκει.

61. Πλάτωνος Πολιτειῶν ᾱ.

Τοῦτο, ἦν δ' ἐγὼ, ἤδη στερεώτερον, ὦ ἑταῖρε, καὶ οὐκ ἔτι ῥᾴδιον ἔχειν, ὅ τι τις εἴπῃ. Εἰ γὰρ λυσιτελεῖν μὲν τὴν ἀδικίαν ἐτίθεσο, κακίαν μέντοι ἢ αἰσχρὸν αὐτὸ ὡμολόγεις εἶναι, ὥσπερ ἄλλοι τινὲς, εἴχομεν ἄν τι λέγειν κατὰ τὰ νομιζόμενα λέγοντες· νῦν δὲ δῆλος εἶ, ὅτι φήσεις αὐτὸ καὶ καλὸν καὶ αἰσχρὸν εἶναι, καὶ τἆλλα αὐτῷ πάντα προσθήσεις, ἃ ἡμεῖς τῷ δικαίῳ προσετίθεμεν, ἐπειδή γε καὶ ἐν ἀρετῇ αὐτὸ καὶ σοφίᾳ ἐτόλμησας θεῖναι. Ἀληθέστατα, ἔφη, μαντεύῃ. — Ἀλλὰ τόδε μοι πειρῶ ἀποκρίνασθαι· ὁ δίκαιος τοῦ δικαίου δοκεῖ τί σοι ἂν ἐθέλειν πλεῖον ἔχειν; Οὐδαμῶς, ἔφη· οὐ γὰρ ἂν ἦν ἀστεῖος, ὥσπερ νῦν καὶ εὐήθης. Τί δαὶ, τῆς δικαίας πράξεως; Οὐδὲ τῆς δικαίας, ἔφη. Τοῦ δὲ ἀδίκου πότερον ἀξιοῖ ἂν πλέον ἔχειν, καὶ ἡγοῖτο δίκαιον εἶναι, ἢ οὐκ ἂν ἡγοῖτο δίκαιον; Ἡγοῖτ' ἂν, ἦ δ' ὅς, καὶ ἀξιοῖ, ἀλλ' οὐκ ἂν δύναιτο. Ἀλλ' οὐ τοῦτο, ἦν δ' ἐγὼ, ἐρωτῶ· ἀλλὰ εἰ τοῦ μὲν δικαίου μὴ ἀξιοῖ πλέον ἔχειν, μηδὲ βούλεται ὁ δίκαιος, τοῦ δὲ ἀδίκου; Ἀλλ' οὕτως, ἔφη, ἔχει. Τί δαὶ δὴ ὁ ἄδικος, ἄρα ἀξιοῖ τοῦ δικαίου πλεονεκτεῖν, καὶ τῆς δικαίας πράξεως; Πῶς γὰρ οὒ, ἔφη, ὅς γε πάντων πλέον ἔχειν ἀξιοῖ; Οὐκ οὖν καὶ ἀδίκου γε ἀνθρώπου τε καὶ πράξεως ὁ ἄδικος πλεονεκτήσει τε καὶ ἁμιλλήσεται, ὡς ἁπάντων πλεῖστον αὐτὸς λάβῃ; Ἔστι ταῦτα. Ὧδε δὴ λέγομεν, ἔφη, ὁ δίκαιος τοῦ μὲν ὁμοίου οὐ πλεονεκτεῖ,

61. p. 348. E.

τοῦ δὲ ἀνομοίου· ὁ δὲ ἄδικος, τοῦ τε ὁμοίου καὶ τοῦ ἀνομοίου. Ἄριστα, ἔφη, εἴρηκας. Ἔστι δέ γε, ἔφην, φρόνιμός τε καὶ ἀγαθὸς ὁ ἄδικος, ὁ δὲ δίκαιος οὐδέτερα; Καὶ τοῦτ᾽, ἔφη, εὖ. Οὐκ οὖν, ἦν δ᾽ ἐγὼ, καὶ ἔοικε τῷ φρονίμῳ καὶ ἀγαθῷ ὁ ἄδικος, ὁ δὲ δίκαιος οὐκ ἔοικε; Πῶς γὰρ οὐ μέλλει, ἔφη, τοιοῦτος ὢν, καὶ ἐοικέναι τοῖς τοιούτοις, ὁ δὲ μὴ ἐοικέναι; Καλῶς. Τοιοῦτος ἄρα ἐστὶν ἑκάτερος αὐτῶν, οἷσπερ ἔοικεν. Ἀλλὰ τί μέλλει; ἔφη. Εἶεν, ὦ Θρασύμαχε· μουσικὸν δέ τινα λέγεις, ἕτερον δὲ ἄμουσον; Ἔγωγε. Πότερον φρόνιμον, καὶ πότερον ἄφρονα; Τὸν μὲν μουσικὸν δήπου φρόνιμον, τὸν δὲ ἄμουσον ἄφρονα. Οὐκ οὖν ἅπερ φρόνιμον, ἀγαθόν· ἃ δὲ ἄφρονα, κακόν; Ναί. Τί δαὶ, ἰατρικὸν οὐχ οὕτως; Οὕτως. Ἆρ᾽ οὖν τίς σοι, ὦ ἄριστε, δοκεῖ μουσικὸς (*) ἁρμοττόμενος λύραν, ἐθέλειν μουσικοῦ ἀνδρὸς ἐν τῇ ἐπιτάσει καὶ ἀνέσει τῶν χορδῶν πλεονεκτεῖν, ἢ ἀξιοῦν πλεῖον ἔχειν; Οὐκ ἔμοιγε. Τί δαὶ, ἀμούσου; Ἀνάγκη, ἔφη. Τί δὲ, ἰατρικὸς, ἐν τῇ ἐδωδῇ ἢ πόσει ἐθέλειν ἄν τι ἰατρικοῦ πλεονεκτεῖν, ἢ ἀνδρὸς, ἢ πράγματος; Οὐ δῆτα. Μὴ ἰατρικοῦ δέ; Ναί. Περὶ πάσης δὴ ὅρα ἐπιστήμης τε καὶ ἀνεπιστημοσύνης εἴ τίς σοι δοκεῖ ἐπιστήμων, ὅστις οὖν ἐθέλειν πλείω ἂν αἱρεῖσθαι, ἢ ὅσα ἄλλος ἐπιστήμων, ἢ πράττειν, ἢ λέγειν, καὶ οὐ ταὐτὰ τῷ ὁμοίῳ ἑαυτῷ εἰς τὴν αὐτὴν πρᾶξιν; Ἀλλ᾽ ἴσως, ἔφη, ἀνάγκη τοῦτό γε οὕτως ἔχειν. Τί δαὶ, ὁ ἀνεπιστήμων οὐχ ὁμοίως μὲν ἐπιστήμονος πλεονεκτήσειν, ἀνομοίως δὲ ἀνεπιστήμονος; Ἴσως. Ὁ δὲ ἐπιστήμων σοφός; Ναί. Ὁ δὲ σοφὸς ἀγαθός; Φημί. Ὁ ἄρα ἀγαθός τε καὶ σοφὸς, τοῦ μὲν ὁμοίου οὐκ ἐθελήσει πλεονεκτεῖν, τοῦ δ᾽ ἀνομοίου τε καὶ ἐναντίου; Ἔοικεν, ἔφη. Ὁ δὲ κακός τε καὶ ἀμαθὴς, τοῦ

τε ὁμοίου καὶ τοῦ ἐναντίου; Φαίνεται. Οὐκ οὖν, ὦ Θρασύμαχε, ἦν δ' ἐγὼ, ὁ ἄδικος ἡμῖν τοῦ ἀνομοίου τε καὶ ὁμοίου πλεονεκτεῖ; ἢ οὐχ οὕτως ἔλεγες; Ἔγωγε, ἔφη. Ὁ δὲ δίκαιος τοῦ μὲν ὁμοίου οὐ πλεονεκτήσει, τοῦ δὲ ἀνομοίου; Ναί. Ἔοικεν ἄρα, ἦν δ' ἐγὼ, ὁ μὲν δίκαιος τῷ σοφῷ τε καὶ ἀγαθῷ, ὁ δὲ ἄδικος τῷ κακῷ τε καὶ ἀμαθεῖ. Κινδυνεύει. Ἀλλὰ μὴν ὡμολογοῦμεν, ᾧ γε ὅμοιος ἑκάτερος εἴη, τοιοῦτον καὶ ἑκάτερον εἶναι. Ὡμολογοῦμεν γάρ. Ὁ μὲν ἄρα δίκαιος ἡμῖν ἀναπέφανται ὢν ἀγαθός τε καὶ σοφός· ὁ δὲ ἄδικος ἀμαθής τε καὶ κακός.

62. Ἐπειδὴ δ' οὖν διωμολογησάμεθα τὴν δικαιοσύνην ἀρετὴν εἶναι καὶ σοφίαν, τὴν δ' ἀδικίαν κακίαν τε καὶ ἀμαθίαν, Εἶεν, ἦν δ' ἐγώ. Τοῦτο μὲν ἡμῖν οὕτω κείσθω· ἔφαμεν δὲ δὴ καὶ ἰσχυρότερον εἶναι τὴν ἀδικίαν.

63. Ἀλλὰ τῇδέ πῃ σκέψασθαι χρή. Πόλιν φαίης ἂν ἄδικον εἶναι, καὶ ἄλλας πόλεις ἐπιχειρεῖν δουλοῦσθαι ἀδίκως, καὶ καταδεδουλῶσθαι, πολλὰς δὲ καὶ ὑφ' ἑαυτῇ ἔχειν δουλωσαμένην; Πῶς γὰρ οὔκ; ἔφη· καὶ τοῦτό γε ἡ ἀρίστη μάλιστα ποιήσει, καὶ τελεώτατα οὖσα ἄδικος. Μανθάνω, ἔφην, ὅτι σὸς οὗτος ἦν ὁ λόγος· ἀλλὰ τόδε περὶ αὐτοῦ σκοπῶ, πότερον οὖν ἡ κρείττων γιγνομένη πόλις πόλεως ἄνευ δικαιοσύνης τὴν δύναμιν ταύτην ἕξει, ἢ ἀνάγκη αὐτῇ μετὰ δικαιοσύνης; Εἰ μὲν, ἔφη, ὡς σὺ ἄρτι ἔλεγες, ἔστιν ἡ δικαιοσύνη σοφία, μετὰ δικαιοσύνης, εἰ δ' ὡς ἐγὼ, μετ' ἀδικίας. Πάνυ γε ἄγαμαι, ἦν δ' ἐγὼ, ὦ Θρασύμαχε, ὅτι οὐκ ἐπινεύεις μόνον, καὶ ἀνανεύεις, ἀλλὰ καὶ ἀποκρίνῃ πάνυ καλῶς. Σοὶ γὰρ, ἔφη, χαρίζομαι. Εὖ γε σὺ ποιῶν· ἀλλὰ δὴ καὶ τόδε μοι χάρισαι, καὶ λέγε· δοκεῖς ἂν οὖν ἢ πόλιν, ἢ στρατόπεδον,

62. p. 350 D. 63. p. 351. A.

ἢ λῃστὰς, ἢ κλέπτας, ἢ ἄλλο τι ἔθνος, ὅσα κοινῇ ἐπί τι ἔρχεται, ἀδίκως πρᾶξαι ἄν τι δύνασθαι, εἰ ἀδικοῖεν ἀλλήλους; Οὐ δῆτα, ἦ δ' ὅς. Τί δ' εἰ μὴ ἀδικοῖεν; οὐ μᾶλλον; Πάνυ γε. Στάσεις γάρ που, ὦ Θρασύμαχε, ἥ γε ἀδικία, καὶ μίση, καὶ μάχας ἐν ἀλλήλοις παρέχει· ἡ δὲ δικαιοσύνη ὁμόνοιαν καὶ φιλίαν. Ἦ γάρ; Ἔστω, ἦ δ' ὅς, ἵνα σοὶ μὴ διαφέρωμαι. Ἀλλ' εὖ γε σὺ ποιῶν, (*) ὦ ἄριστε· τόδε δέ μοι λέγε· ἆρα εἰ τοῦτο ἔργον ἀδικίας, μῖσος ἐμποιεῖν ὅπου ἂν ἐνῇ, οὐ καὶ ἐλευθέροις τε καὶ δούλοις ἐγγινομένη μισεῖν ποιήσει ἀλλήλους καὶ στασιάζειν, καὶ ἀδυνάτους εἶναι κοινῇ μετ' ἀλλήλων πράττειν; Πάνυ γε. Τί δὲ, ἂν ἐν δυοῖν ἐγγένηται, οὐ διοίσονται καὶ μισήσουσι, καὶ ἐχθροὶ ἔσονται ἀλλήλοις τε καὶ τοῖς δικαίοις; Ἔσονται, ἔφη. Ἐὰν δὲ δὴ, ὦ θαυμάσιε, ἐν ἑνὶ ἐγγένηται ἀδικία, μῶν μὴ ἀπολεῖ τὴν αὑτῆς δύναμιν; ἢ οὐδὲν ἧττον ἕξει; Μηδὲν ἧττον ἐχέτω, ἔφη. Οὐκ οὖν τοιάνδε τινὰ φαίνεται ἔχουσα τὴν δύναμιν, οἵαν ᾧ ἂν ἐγγένηται, εἴτε πόλει τινὶ, εἴτε γένει, εἴτε στρατοπέδῳ, εἴτε ἄλλῳ ὁτῳοῦν, πρῶτον μὲν ἀδύνατον αὐτὸ ποιεῖ πράττειν μεθ' αὑτοῦ, διὰ τὸ στασιάζειν καὶ διαφέρεσθαι· ἔτι δ' ἐχθρὸν εἶναι ἑαυτῷ τε καὶ τῷ ἐναντίῳ παντὶ καὶ τῷ δικαίῳ; οὐχ οὕτως; Πάνυ γε. Καὶ ἐν ἑνὶ δὴ οἶμαι ἐνοῦσα ταῦτα πάντα ποιήσει, ἅπερ πέφυκεν ἐργάζεσθαι· πρῶτον μὲν ἀδύνατον αὐτον ποιήσει πράττειν στασιάζοντα καὶ οὐχ ὁμονοοῦντα αὐτὸν ἑαυτῷ, ἔπειτα ἐχθρὸν καὶ ἑαυτῷ καὶ τοῖς δικαίοις. Ἦ γάρ; Ναί. Δίκαιοι δέ γ' εἰσὶν, ὦ φίλε, καὶ οἱ θεοί; Ἔστωσαν, ἔφη. Καὶ θεοῖς ἄρα ἐχθρὸς ἔσται, ὦ Θρασύμαχε, ὁ ἄδικος· ὁ δὲ δίκαιος φίλος. Εὐωχοῦ τοῦ λόγου, ἔφη, θαῤῥῶν· οὐ γὰρ ἔγωγέ σοι ἐναντιώσομαι, ἵνα μὴ τοῖσδε ἀπέχθωμαι.

Ἴθι δὴ, ἦν δ᾽ ἐγὼ, καὶ τὰ λοιπά μοι τῆς ἑστιάσεως ἀποπλήρωσον, ἀποκρινόμενος ὥσπερ καὶ νῦν· ὅτι μὲν γὰρ καὶ σοφώτεροι, καὶ ἀμείνους, καὶ δυνατώτεροι πράττειν οἱ δίκαιοι φαίνονται· οἱ δὲ ἄδικοι οὐδὲν πράττειν μετ᾽ ἀλλήλων οἷοί τε. Ἀλλὰ δὴ καὶ οὓς φαμὲν ἐῤῥωμένως πώποτέ τι μετ᾽ ἀλλήλων κοινῇ πρᾶξαι, ἀδίκους ὄντας, τοῦτο οὐ παντάπασιν ἀληθὲς ἐλέγομεν· οὐ γὰρ ἂν ἀπείχοντο ἀλλήλων, κομιδῇ ὄντες ἄδικοι· ἀλλὰ δῆλον ὅτι ἐνῆν τις αὐτοῖς δικαιοσύνη, ἣ αὐτοὺς ἐποίει, μή τι καὶ ἀλλήλους γε καὶ ἐφ᾽ οὓς ᾖεσαν ἀδικεῖν ἅμα, δι᾽ ἣν ἔπραξαν ἃ ἔπραξαν· ὥρμησαν δὲ ἐπὶ τὰ ἄδικα, ἀδικίᾳ, ἡμιμόχθηροι ὄντες, ἐπεὶ οἵ γε παμπόνηροι, καὶ τελέως ἄδικοι, τελέως εἰσὶ καὶ πράττειν ἀδύνατοι. Ταῦτα μὲν οὖν ὅτι οὕτως ἔχει, μανθάνω, ἀλλ᾽ οὐχ ὡς σὺ τὸ πρῶτον ἐτίθεσο· εἰ δὲ καὶ ἄμεινον ζῶσιν οἱ δίκαιοι τῶν ἀδίκων, καὶ εὐδαιμονέστεροί εἰσιν, ὅπερ τὸ ὕστερον προὐθέμεθα σκέψασθαι, σκεπτέον. Φαίνονται μὲν οὖν καὶ νῦν, ὥς γέ μοι δοκεῖ, ἐξ ὧν εἰρήκαμεν· ὅμως δέ τι βέλτιον σκεπτέον· οὐ γὰρ περὶ τοῦ ἐπιτυχόντος ὁ λόγος, ἀλλὰ περὶ τοῦ, ὅν τινα τρόπον χρὴ ζῆν. Σκόπει δὴ, ἔφη. Σκοπῶ, ἦν δ᾽ ἐγὼ, καί μοι λέγε· δοκεῖ τί σοι εἶναι ἵππου ἔργον; Ἔμοιγε. Ἆρ᾽ οὖν τοῦτο ἂν θείης καὶ ἵππου καὶ ἄλλου ὁτουοῦν ἔργον, ὃ ἂν ἢ μόνῳ ἐκείνῳ ποιῇ τις, ἢ ἄριστα; Οὐ μανθάνω, ἔφη. Ἀλλ᾽ ὧδε· ἔσθ᾽ ὅτῳ ἂν ἄλλῳ ἴδοις, ἢ ὀφθαλμοῖς; Οὐ δῆτα. Τί δαί; ἀκούσαις ἄλλῳ ἢ ὠσίν; Οὐδαμῶς. Οὐκ οὖν δικαίως ἂν ταῦτα τούτων φαμὲν ἔργα εἶναι; Πάνυ γε. Τί δαί; μαχαίρᾳ ἂν ἀμπέλου κλῆμα ἀποτέμοις, καὶ σμίλῃ, καὶ ἄλλοις πολλοῖς; Πῶς γὰρ οὔ; (*) Ἀλλ᾽ οὐδενί γ᾽ ἂν οἶμαι οὕτω καλῶς, ὡς δρεπάνῳ τῷ ἐπὶ τούτῳ ἐργασθέντι. Ἀληθῆ.

Ἆρ᾽ οὖν οὐ τοῦτο τούτου ἔργον θήσομεν; Θήσομεν μὲν οὖν. Νῦν δὴ οἶμαι ἄμεινον ἂν μάθοις, ὃ ἄρτι ἠρώτων πυνθανόμενος, εἰ οὐ τοῦτο ἑκάστου εἴη ἔργον, ὃ ἂν ἢ μόνον τι, ἢ κάλλιστα τῶν ἄλλων ἀπεργάζηται. Ἀλλὰ, ἔφη, μανθάνω τε, καί μοι δοκεῖ τοῦτο ἑκάστου πράγματος ἔργον εἶναι. Εἶεν, ἦν δ᾽ ἐγώ. Οὐκ οὖν καὶ ἀρετὴ δοκεῖ σοι εἶναι ἑκάστῳ, ᾧπερ καὶ ἔργον τι προστέτακται; ἴωμεν δὲ ἐπὶ τὰ αὐτὰ πάλιν· ὀφθαλμῶν φαμὲν ἔστι τι ἔργον. Ἔστιν. Ἆρ᾽ οὖν καὶ ἀρετὴ ὀφθαλμῶν ἐστι; Καὶ ἀρετή. Τί δὲ, ὤτων ἦν τι ἔργον; Ναί. Οὐκ οὖν καὶ ἀρετή; Καὶ ἀρετή. Τί δὴ γὰρ καὶ περὶ τῶν ἄλλων; οὐχ οὕτως; Οὕτως ἔχει δή. Ἆρ᾽ ἄν ποτε ὄμματα τὸ αὑτῶν ἔργον καλῶς ἀπεργάσαιντο, μὴ ἔχοντα τὴν αὑτῶν οἰκείαν ἀρετὴν, ἀλλ᾽ ἀντὶ τῆς ἀρετῆς κακίαν; Καὶ πῶς ἂν, ἔφη; τυφλότητα γὰρ ἴσως λέγεις, ἀντὶ τῆς ὄψεως. Ἥτις, ἦν δ᾽ ἐγὼ, αὐτῶν ἡ ἀρετή· οὐ γάρ πω τοῦτο ἐρωτῶ, ἀλλὰ εἰ τῇ μὲν οἰκείᾳ ἀρετῇ τὸ αὑτῶν ἔργον εὖ ἐργάσεται τὰ ἐργαζόμενα, κακίᾳ δὲ κακῶς. Ἀληθὲς, ἔφη, τοῦτό γε λέγεις. Οὐκ οὖν καὶ ὦτα, στερόμενα τῆς αὑτῶν ἀρετῆς, κακῶς τὸ αὑτῶν ἔργον ἀπεργάσεται; Πάνυ γε. Τίθεμεν οὖν καὶ τὰ ἄλλα πάντα εἰς τὸν αὐτὸν τοῦτον λόγον; Ἔμοιγε δοκεῖ. Ἴθι δὴ, μετὰ ταῦτα τόδε σκέψαι. Ψυχῆς ἔστι τι ἔργον, ὃ ἄλλῳ τῶν ὄντων οὐδ᾽ ἂν ἑνὶ πράξαις; οἷον τὸ τοιόνδε· τὸ ἐπιμελεῖσθαι καὶ ἄρχειν καὶ τὸ βουλεύεσθαι, καὶ τὰ τοιαῦτα πάντα, ἔστιν ὅτῳ ἄλλῳ ἢ ψυχῇ δικαίως ἂν αὐτὰ ἀποδοῖμεν, καὶ φαῖμεν ἴδια ἐκείνης εἶναι; Οὐδενὶ ἄλλῳ. Τί δ᾽ αὖ τὸ ζῆν; οὐ ψυχῆς ἔργον φήσομεν εἶναι; Μάλιστ᾽ ἄν, ἔφη. Οὐκ οὖν καὶ ἀρετήν φαμέν τινα ψυχῆς εἶναι; Φαμέν. Ἆρ᾽ οὖν ποτε, ὦ Θρασύμαχε, ψυχὴ τὰ αὑτῆς ἔργα εὖ ἀπερ-

γάσεται, στερομένη τῆς οἰκείας ἀρετῆς, ἢ ἀδύνατον; Ἀδύνατον. Ἀνάγκη ἄρα κακῇ ψυχῇ κακῶς ἄρχειν καὶ ἐπιμελεῖσθαι, τῇ δὲ ἀγαθῇ πάντα ταῦτα εὖ πράττειν. Ἀνάγκη. Οὐκ οὖν ἀρετὴν μὲν ξυνεχωρήσαμεν ψυχῆς εἶναι δικαιοσύνην, κακίαν δὲ ἀδικίαν; Ξυνεχωρήσαμεν γάρ. Ἡ μὲν ἄρα δικαία ψυχὴ καὶ ὁ δίκαιος ἀνὴρ εὖ βιώσεται, κακῶς δὲ ὁ ἄδικος; Φαίνεται, ἔφη, κατὰ τὸν σὸν λόγον· ἀλλὰ μὴν ὅ γε εὖ ζῶν μακάριός τε καὶ εὐδαίμων· ὁ δὲ μή, τἀναντία; Πῶς γὰρ οὔ; Ὁ μὲν δίκαιος ἄρα εὐδαίμων, ὁ δ᾽ ἄδικος ἄθλιος; Ἔστω, ἔφη. Ἀλλὰ μὴν ἄθλιόν γε οὐ λυσιτελεῖ εἶναι, εὐδαίμονα δέ. Πῶς γὰρ οὔ; Οὐδέποτε ἄρα, ὦ μακάριε Θρασύμαχε, λυσιτελέστερον ἀδικία δικαιοσύνης.

64. Ἐν ταὐτῷ.

Ταῦτα μὲν ἄρα, ἦν δ᾽ ἐγώ, μόγις διανενεύκαμεν, καὶ ἡμῖν ἐπιεικῶς ὡμολόγηται, ταὐτὰ μὲν ἐν πόλει, ταὐτὰ δὲ ἐν ἑνὶ ἑκάστου τῇ ψυχῇ γένη ἐνεῖναι, καὶ ἴσα τὸν ἀριθμόν. Ἔστι ταῦτα. Οὐκ οὖν ἐκεῖνό γε ἤδη ἀναγκαῖον, ὡς πόλις ἦν σοφὴ, καὶ ᾧ, οὕτω καὶ τὸν ἰδιώτην, καὶ τούτῳ σοφὸν εἶναι; Τί μήν; Καὶ ᾧ δὴ ἀνδρεῖος ἰδιώτης, καὶ ὡς, τούτῳ καὶ πόλιν ἀνδρείαν· καὶ οὕτω καὶ τἄλλα πάντα πρὸς ἀρετὴν (*) ὡσαύτως ἀμφότερα ἔχειν; Ἀνάγκη. Καὶ δίκαιον δή, ὦ Γλαύκων, οἶμαι, φήσομεν ἄνδρα εἶναι τῷ αὐτῷ τρόπῳ, ᾧπερ καὶ πόλις ἦν δικαία; Καὶ τοῦτο πᾶσα ἀνάγκη. Ἀλλ᾽ οὔπω μὴν τοῦτό γε ἐπιλελήσμεθα, ὅτι ἐκείνη γε τῷ τὸ ἑαυτοῦ ἕκαστον ἐν αὐτῇ πράττειν, τριῶν ὄντων γενῶν, δικαία ἦν. Οὔ μοι δοκοῦμεν, ἔφη, ἐπιλελῆσθαι. Μνημονευτέον ἄρα ἡμῖν, ὅτι καὶ ἡμῶν ἕκαστος ὅτ᾽ ἂν τὰ αὑτοῦ ἐν αὑτῷ πράττῃ, οὕτω δικαιό-

64. IV. p. 441.

τερός τε ἔσται, καὶ τὰ αὑτοῦ πράττων. Καὶ μάλα, ἦ δ' ὅς, μνημονευτέον. Οὐκ οὖν τῷ μὲν λογικῷ ἄρχειν προσῆκον, σοφῷ ὄντι, καὶ ἔχοντι τὴν ὑπὲρ ἁπάσης ψυχῆς προμήθειαν; τῷ δὲ θυμοειδεῖ ὑπηκόῳ εἶναι, καὶ ξυμμάχῳ τούτου; Πάνυ γε. Ἀρ' οὖν οὐχ, ὥσπερ ἐλέγομεν, μουσικῆς καὶ γυμναστικῆς κρᾶσις σύμφωνα αὐτὰ ποιήσει, τὸ μὲν ἐπιτείνουσα καὶ τρέφουσα λόγοις τε καλοῖς καὶ μαθήμασι, τὸ δ' ἀνιεῖσα, καὶ παραμυθουμένη καὶ ἡμεροῦσα ἁρμονίᾳ τε καὶ ῥυθμῷ; Κομιδῆ γε, ἦ δ' ὅς. Καὶ τούτω δὴ οὕτω τραφέντε, καὶ ὡς ἀληθῶς τὰ αὑτὰ μαθόντε καὶ παιδευθέντε, προστήσετον τοῦ ἐπιθυμητικοῦ, ὃ δὴ κρεῖττον τῆς ψυχῆς ἐν ἑκάστῳ ἐστὶ, καὶ χρημάτων φύσει ἀπληστότατον· ὃ τηρήσετον, μὴ, τῷ πίμπλασθαι τῶν περὶ τὸ σῶμα καλουμένων ἡδονῶν πολὺ καὶ ἰσχυρὸν γενόμενον, οὐ τὰ αὑτοῦ πράττῃ, ἀλλὰ καταδουλώσασθαι καὶ ἄρχειν ἐθέλῃ, ὧν οὐ προσῆκον αὐτῷ γε ᾖ, καὶ ξύμπαντα τὸν βίον πάντων ἀνατρέψῃ. Πάνυ μὲν οὖν, ἔφη. Ἀρ' οὖν, ἦν δ' ἐγὼ, καὶ τοὺς ἔξωθεν πολεμίους τούτω ἂν κάλλιστα φυλαττοίτην, ὑπὲρ ἁπάσης τῆς ψυχῆς τε καὶ τοῦ σώματος, τὸ μὲν κελευόμενον, τὸ δὲ προπολεμοῦν, ἑπόμενον δὲ τῷ ἄρχοντι, καὶ τῇ ἀνδρείᾳ ἐπιτελοῦν τὰ βουλευθέντα. Ἔστι ταῦτα. Καὶ ἀνδρεῖον δὴ, οἶμαι, τούτῳ τῷ μέρει καλοῦμεν ἕνα ἕκαστον, ὅτ' ἂν αὐτοῦ τὸ θυμοειδὲς διασώζῃ διά τε λυπῶν καὶ ἡδονῶν τὸ ὑπὸ τοῦ λόγου παραγγελθὲν δεινόν τε καὶ μή. Ὀρθῶς γε, ἔφη. Σοφὸν δέ γε ἐκείνῳ τῷ σμικρῷ μέρει, πῶς ἦρχέ τε ἐν αὐτῷ, καὶ ταῦτα παρήγγελλεν, ἔχον αὖ κἀκεῖνο ἐπιστήμην ἐν αὐτῷ τὴν τοῦ ξυμφέροντος ἑκάστοτε, καὶ ὅλῳ τῷ κοινῷ σφῶν αὐτῶν τριῶν ὄντων. Πάνυ μὲν οὖν. Τί δέ; σώφρονα οὐ τῇ φιλίᾳ, καὶ τῇ ξυμφωνίᾳ τῇ αὐτῶν τούτων, ὅτ' ἂν τό τε

ἄρχον καὶ τῷ ἀρχομένῳ ὁμοδοξῶσιν, ὡς δεῖν ἄρχειν τὸ λογιστικὸν, καὶ μὴ στασιάσωσιν αὐτῷ; Σωφροσύνη γ' οὖν, ἦ δ' ὅς, οὐκ ἄλλο τί ἐστιν, ἢ τοῦτο, πόλεώς τε καὶ ἰδιώτου· ἀλλὰ μὲν δὴ δίκαιός γε, ὡς πολλάκις λέγομεν, τούτῳ καὶ οὕτως ἔσται. Πολλὴ ἀνάγκη. Τί οὖν; εἶπον ἐγώ· μή πη ἡμῖν ἀπαμβλύνεται ἄλλο τι δικαιοσύνη δοκεῖν εἶναι, ἢ ὅπερ ἐν τῇ πόλει ἐφάνη; Οὐκ ἔμοιγε, ἔφη, δοκεῖ. Ὧδε γὰρ, ἦν δ' ἐγὼ, πάντα παντάπασιν ἂν βεβαιωσαίμεθα, εἴ τι ἡμῶν ἔτι ἐν τῇ ψυχῇ ἀμφισβητεῖ, τὰ φορτικὰ αὐτῷ προσφέροντες. Ποῖα δή; Οἷον εἰ δέοι ἡμᾶς ἀνομολογεῖσθαι περί τε ἐκείνης τῆς (*) πόλεως, καὶ τοῦ ἐκείνῃ ὁμοίως πεφυκότος τε καὶ τεθραμμένου ἀνδρὸς, ἐδόκει ἂν παρακαταθήκην χρυσίου ἢ ἀργυρίου δεξάμενος ὁ τοιοῦτος ἀποστερῆσαι, τίνα ἂν οἴει οἰηθῆναι τοῦτο αὐτὸν δρᾶσαι μᾶλλον, ἢ ὅσοι μὴ τοιοῦτοι; Οὐδένα ἂν, ἔφη. Οὐκ οὖν καὶ ἱεροσυλιῶν καὶ κλοπῶν καὶ προδοσιῶν, ἢ ἰδιαίτερον, ἢ δημοσίᾳ πόλεων, ἐκτὸς ἂν οὗτος εἴη; Ἐκτός. Καὶ μὴν οὐδ' ὁπωστισγεοῦν ἄπιστος, ἢ κατὰ τοὺς ὅρκους, ἢ κατὰ τὰς ἄλλας ὁμολογίας. Πῶς γὰρ ἄν; Μοιχεῖαί γε μὴν, καὶ γονέων ἀμέλειαι, καὶ θεῶν ἀθεραπευσίαι παντὶ ἄλλῳ μᾶλλον, ἢ τῷ τοιούτῳ προσήκουσι. Παντὶ μέντοι, ἔφη. Οὐκ οὖν τούτων πάντων αἴτιον, ὅτι αὐτὸ τῶν ἐν αὐτῷ ἕκαστον τὰ αὑτοῦ πράττει ἀρχῆς τε πέρι καὶ τοῦ ἄρχεσθαι; Τοῦτο μὲν δὴ οὖν, καὶ οὐδὲν ἄλλο. Ἔτι οὖν ἕτερον ζητεῖς δικαιοσύνην εἶναι, ἢ ταύτην τὴν δύναμιν, ἣ τοὺς τοιούτους ἄνδρας τε παρέχεται καὶ πόλεις; Μὰ Δί', ἦ δ' ὅς, οὐκ ἔγωγε. Τέλεον ἄρα ἡμῖν τὸ ἐνύπνιον ἀποτετέλεσται, ὃ ἔφαμεν ὑποπτεῦσαι, ὡς εὐθὺς ἀρχόμενοι τῆς πόλεως οἰκίζειν, κατὰ θεόν τινα εἰς ἀρχήν τε καὶ τύπον τινὰ τῆς δικαιοσύνης κινδυ-

νεύομεν ἐμβεβηκέναι. Παντάπασι μὲν οὖν. Τὸ δέ γε ἦν ἄρα, ὦ Γλαύκων, διὸ καὶ ὠφελεῖ εἴδωλόν τι τῆς δικαιοσύνης, τὸ, τὸν μὲν σκυτοτομικὸν φύσει ὀρθῶς ἔχειν σκυτοτομεῖν, καὶ ἄλλο μηδὲν πράττειν· τὸν δὲ τεκτονικὸν τεκταίνεσθαι, καὶ τὰ ἄλλα δὴ οὕτω. Φαίνεται. Τὸ δέ γε ἀληθὲς, τοιοῦτόν τι ἦν, ὡς ἔοικεν, ἡ δικαιοσύνη, ἀλλ' οὐ περὶ τὴν ἔξω πρᾶξιν τῶν αὑτοῦ, ἀλλὰ περὶ τὴν ἐντὸς ὡς ἀληθῶς, περὶ ἑαυτὸν καὶ τὰ ἑαυτοῦ, μὴ ἐάσαντα τὰ ἀλλότρια πράττειν ἕκαστον ἐν ἑαυτῷ, μηδὲ πολυπραγμονεῖν πρὸς ἄλληλα τὰ ἐν τῇ ψυχῇ γένη· ἀλλὰ τῷ ὄντι τὰ οἰκεῖα ἐνθυμούμενον, καὶ ἄρξαντα αὐτὸν αὑτοῦ καὶ κοσμήσαντα, καὶ φίλον γενόμενον ἑαυτῷ, καὶ συναρμόσαντα τρία ὄντα, ὥσπερ ὅρους τρεῖς ἁρμονίας ἀτεχνῶς, νεάτης τε καὶ ὑπάτης καὶ μέσης, καὶ εἰ ἄλλ' ἄττα μεταξὺ τυγχάνει ὄντα, πάντα ταῦτα ξυνδήσαντα καὶ παντάπασιν ἕνα γενόμενον, καὶ ἐκ πολλῶν σώφρονα καὶ ἡρμοσμένον, οὕτω δὴ πράττειν ἤδη, ἐάν τι πράττῃ, ἢ περὶ χρημάτων κτῆσιν, ἢ περὶ σώματος θεραπείαν, ἢ καὶ περὶ πολιτικόν τι, ἢ περὶ τὰ ἴδια ξυμβόλαια· ἐν πᾶσι τούτοις ἡγούμενον καὶ ὀνομάζοντα δικαίαν μὲν καὶ καλὴν πρᾶξιν, ἣ ἂν ταύτην τὴν ἕξιν σώζῃ τε καὶ συναπεργάζηται· σοφίαν δὲ, τὴν ἐπιστατοῦσαν ταύτῃ τῇ πράξει ἐπιστήμην· ἄδικον δὲ πρᾶξιν, ἣ ἂν ἀεὶ ταύτην λύῃ· ἀμαθίαν τε, ὡς τὴν ταύτῃ ἂν ἐπιστατοῦσαν δόξαν. Παντάπασιν, ἦ δ' ὅς, ὦ Σώκρατες, ἀληθῆ λέγεις. Εἶεν, ἦν δ' ἐγὼ, τὸν μὲν δίκαιον καὶ ἄνδρα καὶ πόλιν καὶ δικαιοσύνην, ὃ τυγχάνει ἐν αὐτοῖς ὂν, εἰ φαῖμεν εὑρηκέναι, οὐκ ἂν πάνυ τι, οἶμαι, δόξαιμεν ψεύδεσθαι. Μὰ Δί' οὐ μέντοι, ἔφη. Φῶμεν ἄρα; Φῶμεν. Ἔστω δὴ, ἦν δ' ἐγώ· μετὰ γὰρ τοῦτο σκεπτέον, οἶμαι, ἀδικίαν. Δῆλον. Οὐκ οὖν στά-

σιν τινὰ αὖ τριῶν ὄντων τούτων δεῖ αὐτὴν εἶναι καὶ (*) πολυπραγμοσύνην καὶ ἐπανάστασιν μέρους τινὸς τῷ ὅλῳ τῆς ψυχῆς, ἵνα ἄρχῃ ἐν αὐτῇ οὐ προσῆκον, ἀλλὰ τοιούτου ὄντος φύσει, οἵου πρέπειν αὐτῷ δουλεύειν, τῷ τοῦ ἀρχικοῦ γένους ὄντι· τοιαῦτ᾽ ἄττα, οἶμαι, φήσομεν καὶ τὴν τούτων ταραχὴν καὶ πλάνην εἶναι, τήν τε ἀδικίαν καὶ ἀκολασίαν, καὶ δειλίαν, καὶ ἀμαθίαν, καὶ ξυλλήβδην πᾶσαν κακίαν. Ταῦτα μὲν οὖν ταύτῃ, ἔφη. Οὐκ οὖν, ἦν δ᾽ ἐγὼ, καὶ τὸ ἄδικα πράττειν καὶ τὸ ἀδικεῖν, καὶ αὖ τὸ δίκαια ποιεῖν, πάντα ταῦτα τυγχάνει ὄντα κατάδηλα ἤδη σαφῶς, ἧπερ καὶ ἡ ἀδικία καὶ δικαιοσύνη; Πῶς δή; Ὅτι, ἦν δ᾽ ἐγὼ, τυγχάνει οὐδὲν διαφέροντα τῶν ὑγιεινῶν τε καὶ νοσωδῶν, ὡς ἐκεῖνα ἐν σώματι, ταῦτα ἐν τῇ ψυχῇ. Πῇ; ἔφη. Τὰ μέν που ὑγιεινὰ ὑγίειαν ἐμποιεῖ· τὰ δὲ νοσώδη νόσον. Ναί. Οὐκ οὖν καὶ τὸ μὲν δίκαια πράττειν δικαιοσύνην ἐμποιεῖ· τὸ δὲ ἄδικα, ἀδικίαν; Ἀνάγκη. Ἔστι δὲ τὸ μὲν ὑγίειαν ποιεῖν, τὰ ἐν τῷ σώματι κατὰ φύσιν καθιστάναι, κρατεῖν τε καὶ κρατεῖσθαι ὑπ᾽ ἀλλήλων· τὸ δὲ νόσον, παρὰ φύσιν ἄρχειν τε καὶ ἄρχεσθαι ἄλλο ὑπ᾽ ἄλλου. Ἔστι γάρ. Οὐκ οὖν αὖ, ἔφην, τὸ δικαιοσύνην ἐμποιεῖν, τὰ ἐν τῇ ψυχῇ κατὰ φύσιν καθιστάναι, κρατεῖν τε καὶ κρατεῖσθαι ὑπ᾽ ἀλλήλων· τὸ δὲ ἀδικίαν, παρὰ φύσιν ἄρχειν τε καὶ ἄρχεσθαι ἄλλο ὑπ᾽ ἄλλου; Κομιδῇ, ἔφη. Ἀρετὴ μὲν ἄρα, ὡς ἔοικεν, ὑγίειά τέ τις ἂν εἴη, καὶ κάλλος καὶ εὐεξία ψυχῆς· κακία δὲ νόσος τε καὶ αἶσχος καὶ ἀσθένεια. Ἔστιν οὕτως. Ἆρ᾽ οὖν οὐ καὶ τὰ μὲν καλὰ ἐπιτηδεύματα εἰς ἀρετῆς κτῆσιν φέρει, τὰ δὲ αἰσχρὰ εἰς κακίας; Ἀνάγκη. Τὸ δὴ λοιπὸν ἤδη, ὡς ἔοικεν, ἡμῖν ἐστι σκέψασθαι, πότερον αὖ λυσιτελεῖ, δίκαιά τε πράττειν, καὶ καλὰ ἐπιτηδεύειν, καὶ

εἶναι δίκαιον, ἐάν τε λανθάνῃ, ἐάν τε μή, τοιοῦτος ὤν· ἢ ἀδικεῖν τε καὶ ἄδικον εἶναι, ἐάν περ μὴ διδῷ δίκην, μηδὲ βελτίων γίγνηται κολαζόμενος. Ἀλλά, ἔφη, ὦ Σώκρατες, γελοῖον ἔμοιγε φαίνεται τὸ σκέμμα γίγνεσθαι ἤδη, εἰ τοῦ μὲν σώματος τῆς φύσεως διαφθειρομένης δοκεῖ οὐ βιωτὸν εἶναι, οὐδὲ μετὰ πάντων σιτίων τε καὶ ποτῶν καὶ παντὸς πλούτου καὶ πάσης ἀρχῆς, τῆς δὲ αὐτοῦ τούτου, ᾧ ζῶμεν, φύσεως ταραττομένης τε καὶ διαφθειρομένης, βιωτὸν ἄρα ἔσται, ἄν πέρ τις ποιῇ, ὃ ἂν βουληθῇ, ἄλλο πλὴν τοῦτο, ὁπόθεν κακίας μὲν καὶ ἀδικίας ἀπαλλαγήσεται, δικαιοσύνην δὲ καὶ ἀρετὴν κτήσεται, ἐπειδή γε ἐφάνη γε ὄντα ἑκάτερα, οἷα ἡμεῖς διεληλύθαμεν. Γελοῖον γάρ, ἦν δ' ἐγώ· ἀλλ' ὅμως ἐπείπερ ἐνταῦθα ἐληλύθαμεν ὅσον οἷόν τε σαφέστατα κατιδεῖν, ὅτι ταῦτα οὕτως ἔχει, οὐ χρὴ ἀποκάμνειν. Ἥκιστα, νὴ τὸν Δί', ἔφη, πάντων ἀποκνητέον.

65. Πλάτωνος τῇ θ' Πολιτείᾳ.

Εἶεν δή, εἶπον, ἐπειδὴ ἐνταῦθα λόγου γεγόναμεν, ἀναλάβωμεν τὰ πρῶτα λεχθέντα, δι' ἃ δεῦρ' ἥκομεν· ἦν δέ που λεγόμενον, λυσιτελεῖν ἀδικεῖν τῷ τελέως μὲν ἀδίκῳ, δοξαζομένῳ δὲ δικαίῳ· ἢ οὐχ οὕτως ἐλέχθη; Οὕτω μὲν οὖν. Νῦν δή, ἔφην, (*) αὐτῷ διαλεγώμεθα, ἐπειδὴ διωμολογησάμεθα, τό τε ἀδικεῖν καὶ τὸ δίκαια πράττειν, ἣν ἑκάτερον ἔχει δύναμιν. Πῶς, ἔφη; Εἰκόνα πλάσαντες τῆς ψυχῆς λόγῳ, ἵνα εἰδῇ ὁ ἐκεῖνα λέγων, οἷα ἔλεγε. Ποίαν τινά; ἦ δ' ὅς. Τῶν τοιούτων τινά, ἦν δ' ἐγώ, οἷαι μυθολογοῦνται παλαιαὶ γενέσθαι φύσεις, ἥ τε Χιμαίρας καὶ ἡ Σκύλλης καὶ Κερβέρου, καὶ ἄλλαι τινὲς συ-

65. Scil. IX. p. 588.

χναὶ λέγονται ξυμπεφυκυῖαι ἰδέαι πολλαὶ εἰς ἓν γενέσθαι. Λέγονται γάρ, ἔφη. Πλάττε τοίνυν μίαν μὲν ἰδέαν θηρίου ποικίλου καὶ πολυκεφάλου, ἡμέρων δὲ θηρίων ἔχοντος κεφαλὰς κύκλῳ καὶ ἀγρίων, καὶ δυνατοῦ μεταβάλλειν καὶ φύειν ἐξ αὐτοῦ πάντα ταῦτα. Δεινοῦ πλάστου, ἔφη, τὸ ἔργον· ὅμως δ᾽ ἐπειδὴ εὐπλαστότερον κηροῦ καὶ τῶν τοιούτων λόγος, πεπλάσθω. Μίαν δὴ τοίνυν ἄλλην ἰδέαν λέοντος, μίαν δ᾽ ἀνθρώπου, πολὺ δὲ μέγιστον ἔστω τὸ πρῶτον, καὶ δεύτερον τὸ δεύτερον. Ταῦτα, ἔφη, ῥᾴω, καὶ πέπλασται. Σύναπτε τοίνυν αὐτὰ εἰς ἓν τρία ὄντα, ὥστε πῃ ξυμπεφυκέναι ἀλλήλοις. Συνῆπται, ἔφη. Περίπλασον δὴ αὐτοῖς ἔξωθεν ἑνὸς εἰκόνα, τὴν τοῦ ἀνθρώπου, ὥστε τῷ μὴ δυναμένῳ τὰ ἐντὸς ὁρᾶν, ἀλλὰ τὸ ἔξω μόνον ἔλυτρον ὁρῶντι, ἓν ζῶον φαίνεσθαι, ἄνθρωπον. Περιπέπλασται, ἔφη. Λέγωμεν δή, τῷ λέγοντι ὡς λυσιτελεῖ τούτῳ ἀδικεῖν τῷ ἀνθρώπῳ, δίκαια δὲ πράττειν οὐ ξυμφέρει, ὅτι οὐδὲν ἄλλο φησίν, ἢ λυσιτελεῖν αὐτῷ, τὸ παντοδαπὸν θηρίον εὐωχοῦντι, ποιεῖν ἰσχυρὸν καὶ τὸν λέοντα καὶ τὰ περὶ τὸν λέοντα· τὸν δὲ ἄνθρωπον λιμοκτονεῖν, καὶ ποιεῖν ἀσθενῆ, ὥστε ἕλκεσθαι, ὅπῃ ἂν ἐκείνων ὁπότερον ἄγῃ, καὶ μηδὲν ἕτερον ἑτέρῳ συνεθίζειν, μηδὲ φίλον ποιεῖν, ἀλλ᾽ ἐᾶν αὐτὰ ἐν αὐτοῖς δάκνεσθαί τε καὶ μαχόμενα ἐσθίειν ἄλληλα. Παντάπασι γάρ, ἔφη, ταῦτα λέγει ὁ τὸ ἀδικεῖν ἐπαινῶν. Οὐκ οὖν αὖ ὁ τὰ δίκαια λέγων λυσιτελεῖν, φαίη ἂν δεῖν ταῦτα πράττειν καὶ ταῦτα λέγειν, ὅθεν τοῦ ἀνθρώπου ὁ ἐντὸς ἄνθρωπος ἔσται ἐγκρατέστατος, καὶ τοῦ πολυκεφάλου θρέμματος ἐπιμελήσεται, ὥσπερ γεωργὸς τὰ μὲν ἥμερα τρέφων καὶ τιθασσεύων, τὰ δ᾽ ἄγρια ἀποκωλύων φύεσθαι, ξύμμαχον ποιησάμενος τὴν τοῦ λέοντος φύσιν, καὶ κοινῇ πάντων κη-

όμενος φίλα ποιησάμενος ἀλλήλοις τε καὶ αὑτῷ, οὕτω ρέψει; Κομιδῇ γὰρ αὖ λέγει ταῦτα, ὁ τὸ δίκαιον ἐπαι-ῶν. Κατὰ πάντα δὴ τρόπον ὁ μὲν τὸ δίκαιον ἐγκωμιά-ων ἀληθῆ ἂν λέγοι, ὁ δὲ τἄδικα, ψεύδοιτο· πρός τε γὰρ δονὴν καὶ πρὸς εὐδοξίαν καὶ ὠφέλειαν σκοπουμένῳ, ὁ ὲν ἐπαινέτης τοῦ δικαίου ἀληθεύει, ὁ δὲ ψέκτης οὐδὲν γιὲς, οὐδὲ εἰδὼς ψέγει, ὅ τι ψέγοι. Οὔ μοι δοκεῖ, ἦ δ' ς, οὐδαμῇ γε. Πείθωμεν τοίνυν αὐτὸν πρᾴως, οὐ γὰρ κὼν ἁμαρτάνει, ἐρωτῶντες· Ὦ μακάριε, οὐ καὶ τὰ καλὰ αὶ τὰ αἰσχρὰ νόμιμα διὰ τὰ τοιαῦτα ἂν φαῖμεν γεγονέ-αι; τὰ μὲν καλὰ τὰ ὑπὸ τῷ ἀνθρώπῳ, μᾶλλον δ' ἴσως ὰ ὑπὸ τῷ θείῳ, τὰ θηριώδη ποιοῦντα τῆς φύσεως· αἰσ-ρὰ δὲ τὰ ὑπὸ τῷ ἀγρίῳ τὸ ἥμερον (*) δουλούμενα; συμ-ρήσει, ἢ πῶς; Ἐὰν ἐμοὶ, ἔφη, πίθηται. Ἔστιν οὖν, ῖπον, ὅτῳ λυσιτελεῖ ἐκ τούτου τοῦ λόγου χρυσίον λαμβά-ειν ἀδίκως, εἴπερ τοιόνδε τὶ γίγνεται, λαμβάνων τὸ χρυ-ίον, ἅμα καταδουλοῦται τὸ βέλτιστον αὑτοῦ τῷ μοχθη-ντάτῳ; ἢ εἰ μὲν λαβὼν χρυσὸν, υἱὸν ἢ θυγατέρα ἐδου-ῦτο, καὶ ταῦτ' εἰς ἀγρίων τε καὶ κακῶν ἀνδρῶν, οὐκ αὐτῷ ἐλυσιτέλει, οὐδ' ἂν πάμπολυ ἐπὶ τούτῳ λαμβά-; εἰ δὲ τὸ αὑτοῦ θειότατον ὑπὸ τῷ ἀθεωτάτῳ τε καὶ ρωτάτῳ δουλοῦται, καὶ μηδὲν ἐλεεῖ, οὐκ ἄρα ἄθλιός , καὶ πολὺ ἐπὶ δεινοτέρῳ ὀλέθρῳ χρυσὸν δωροδοκεῖ, ριφύλη ἐπὶ τῇ τοῦ ἀνδρὸς ψυχῇ τὸν ὅρμον δεξαμέ-Πολὺ μέντοι, ἦ δ' ὃς ὁ Γλαύκων· ἐγὼ γάρ σοι ὑ-κείνου ἀποκρινοῦμαι. Οὐκ οὖν καὶ τὸ ἀκολασταί-εῖ διὰ τὰ τοιαῦτα πάντα ψέγεσθαι, ὅτι ἀνίεται ἐν ιούτῳ τὸ δεινὸν τὸ μέγα ἐκεῖνο καὶ πολυειδὲς θρέμ-ἐλευθερίαν πέρα τοῦ δέοντος; Δῆλον, ἔφη. Ἡ ϑάδεια καὶ δυσκολία ψέγεται, οὐχ ὅτ' ἂν τὸ λεον-

τῶδες καὶ ὀφεῶδες αὔξηται, καὶ συντείνηται ἀναρμόστως; Πάνυ μὲν οὖν. Τρυφὴ μὲν οὖν καὶ μαλθακία οὐκ ἐπὶ τῇ αὐτοῦ τούτου χαλάσει τε καὶ ἀνέσει ψέγεται, ὅτ' ἂν ἐν αὐτῷ δειλίαν ἐμποιῇ; Τί μήν; Κολακεία δὲ καὶ ἀνελευθερία, οὐχ ὅτ' ἄν τὶς τὸ αὐτὸ τοῦτο τὸ θυμοειδὲς ὑπὸ τῷ ὀχλώδει θηρίῳ ποιῇ, καὶ ἕνεκα χρημάτων καὶ τῆς ἐκείνου ἀπληστίας προπηλακιζόμενον ἐθίζῃ ἐκ νέου ἀντὶ λέοντος πίθηκον γίγνεσθαι; Καὶ μάλα, ἔφη. Βαναυσία δὲ καὶ χειροτεχνία διὰ τί, οἴει, ὄνειδος φέρει; ἢ δι' ἄλλο τι φήσομεν, ἢ ὅτ' ἄν τις ἀσθενὲς φύσει ἔχῃ τὸ τοῦ βελτίστου εἶδος, ὥστε μὴ ἂν δύνασθαι ἄρχειν τῶν ἐν αὐτῷ θρεμμάτων, ἀλλὰ θεραπεύειν ἐκεῖνα, καὶ τὰ θωπεύματα αὐτῶν μόνον δύνηται μανθάνειν; Ἔοικεν, ἔφη. Οὐκ οὖν ἵνα καὶ ὁ τοιοῦτος ὑφ' ὁμοίου ἄρχηται, οἵουπερ ὁ βέλτιστος, δοῦλον αὐτὸν φαμὲν δεῖν εἶναι ἐκείνου τοῦ βελτίστου, καὶ ἔχοντος ἐν αὐτῷ τὸ θεῖον ἄρχον, οὐκ ἐπὶ βλάβῃ τῇ τοῦ δούλου οἰόμενοι δεῖν ἄρχεσθαι αὐτὸν, ὥσπερ Θρασύμαχος ᾤετο τοὺς ἀρχομένους, ἀλλ' ὡς ἄμεινον παντὶ ὑπὸ θείου καὶ φρονίμου ἄρχεσθαι, μάλιστα μὲν οἰκεῖον ἔχοντος ἐν ἑαυτῷ, εἰ δὲ μὴ, ἔξωθεν ἐφεστῶτος, ἵνα εἰς δύναμιν πάντες ὅμοιοι ὦμεν καὶ φίλοι, τῷ αὐτῷ κυβερνώμενοι; Καὶ ὀρθῶς γ', ἔφη. Δηλοῖ δέ γε, ἦν δ' ἐγὼ, καὶ ὁ νόμος, ὅτι τοιοῦτον βούλεται, πᾶσι τοῖς ἐν τῇ πόλει ξύμμαχος ὢν, καὶ ἡ τῶν παίδων ἀρχὴ, τὸ μὴ ἐᾶν ἐλευθέρους εἶναι, ἕως ἂν ἐν αὐτοῖς, ὥσπερ ἐν πόλει, πολιτείαν καταστήσωμεν, καὶ τὸ βέλτιστον θεραπεύσαντες τῷ παρ' ὑμῖν τοιούτῳ ἀντικαταστήσωμεν φύλακα ὅμοιον καὶ ἄρχοντα ἐν αὐτῷ· καὶ τότε δὴ ἐλευθερίαν ἀφίεμεν. Δηλοῖ γάρ, ἦ δ' ὅς.

66. *Πλάτωνος Πολιτείας ι.*

(*) Οὐκ οὖν, ἦν δ' ἐγώ, τά τε ἄλλα ἀπελυσάμεθα ἐν τῷ λόγῳ, καὶ οὐ τοὺς μισθοὺς οὐδὲ τὰς δόξας δικαιοσύνης ἀπηνέγκαμεν, ὥσπερ Ἡσίοδόν τε καὶ Ὅμηρον ὑμεῖς φατε, ἀλλ' αὐτοδικαιοσύνην αὐτῇ τῇ ψυχῇ ἄριστον εὕρομεν, καὶ ποιητέον εἶναι αὐτῇ τὰ δίκαια, ἐάν τ' ἔχῃ τὸν Γύγου δακτύλιον, ἐάν τε μή, καὶ πρὸς τοιούτῳ δακτυλίῳ τὴν Ἄϊδος κυνέην; Ἀληθέστατα, ἔφη, λέγεις. Ἆρ' οὖν, ἦν δ' ἐγώ, ὦ Γλαύκων, νῦν ἤδη ἀνεπίφθονόν ἐστι πρὸς ἐκείνοις, καὶ τοὺς μισθοὺς τῇ δικαιοσύνῃ καὶ τῇ ἄλλῃ ἀρετῇ ἀποδοῦναι, ὅσους καὶ οἵους τῇ ψυχῇ παρέχει παρ' ἀνθρώπων τε καὶ θεῶν, ζῶντός τε ἔτι τοῦ ἀνθρώπου, καὶ ἐπειδ' ἂν τελευτήσῃ; Παντάπασι μὲν οὖν, ἦ δ' ὅς. Ἆρ' οὖν ἀποδώσετέ μοι ἃ ἐδανείσασθε ἐν τῷ λόγῳ; Τί μάλιστα; Ἔδωκα ὑμῖν τὸν δίκαιον δοκεῖν ἄδικον εἶναι, καὶ τὸν ἄδικον δίκαιον· ὑμεῖς γὰρ ἡγεῖσθε, κἂν εἰ μὴ δυνατὸν εἴη ταῦτα λανθάνειν καὶ θεοὺς καὶ ἀνθρώπους, ὅμως δοτέον εἶναι τοῦ λόγου ἕνεκα, ἵν' ἡ αὐτὴ δικαιοσύνη πρὸς ἀδικίαν αὐτὴν κριθείη· ἢ οὐ μνημονεύεις; Ἀδικοίην μέντ' ἄν, ἔφη, εἰ μή. Ἐπειδὴ τοίνυν, ἦν δ' ἐγώ, κεκριμέναι εἰσίν, ἐγὼ πάλιν ἀπαιτῶ ὑπὲρ δικαιοσύνης, ὥσπερ ἔχει δόξης καὶ παρὰ θεῶν καὶ παρ' ἀνθρώπων, καὶ ὑμᾶς ὁμολογεῖν περὶ αὐτῆς δοκεῖσθαι οὕτως, ἵνα καὶ τὰ νικητήρια κομίσηται, ἃ ἀπὸ τοῦ δοκεῖν κτωμένη, δίδωσι τοῖς ἔχουσιν αὐτήν, ἐπειδὴ καὶ τὰ ἀπὸ τοῦ εἶναι ἀγαθὰ διδοῦσα ἐφάνη, καὶ οὐκ ἐξαπατῶσα τοὺς τῷ ὄντι λαμβάνοντας αὐτήν. Δίκαια, ἔφη, αἰτεῖ. Οὐκ οὖν, ἦν δ' ἐγώ, πρῶτον μὲν τοῦτο ἀποδώσετε, ὅτι θεοὺς γε οὐ λανθάνει ἑκάτερος αὐτῶν, οἷός ἐστιν; Ἀποδώσομεν, ἔφη. Εἰ δὲ μὴ λανθά-

66. X. p. 612. A.

νετον, ὁ μὲν θεοφιλὴς ἂν εἴη, ὁ δὲ θεομισὴς, ὥσπερ καὶ κατ᾽ ἀρχὰς ὡμολογοῦμεν. Ἔστι ταῦτα. Τῷ δὲ θεοφιλεῖ οὐχ ὁμολογήσομεν, ὅσα γε ἀπὸ θεῶν γίγνεται, πάντα γίγνεσθαι ὡς οἷόν τε ἄριστα, εἰ μή τι ἀναγκαῖον αὐτῷ κακὸν ἐκ προτέρας ἁμαρτίας ὑπῆρχεν; Πάνυ μὲν οὖν. Οὕτως ἄρα ὑποληπτέον περὶ τοῦ δικαίου ἀνδρὸς, ἐάν τ᾽ ἐν πενίᾳ γίγνηται, ἐάν τ᾽ ἐν νόσοις, ἤ τινι ἄλλῳ τῶν δοκούντων κακῶν, ὡς τούτῳ ταῦτα εἰς ἀγαθόν τι τελευτήσει ζῶντι, ἢ καὶ ἀποθανόντι· οὐ γὰρ δὴ ὑπό γε θεῶν ποτε ἀμελεῖται, ὃς ἂν προθυμεῖσθαι ἐθέλῃ δίκαιος γίγνεσθαι, καὶ ἐπιτηδεύων ἀρετὴν εἰς ὅσον δυνατὸν ἀνθρώπῳ ὁμοιοῦσθαι θεῷ. Εἰκός γ᾽, ἔφη, τὸν τοιοῦτον μὴ ἀμελεῖσθαι ὑπὸ τοῦ ὁμοίου. Οὐκ οὖν περὶ τοῦ ἀδίκου τἀναντία τούτων δεῖ διανοεῖσθαι; Σφόδρα γε. Τὰ μὲν δὴ παρὰ θεῶν τοιαῦτ᾽ ἄττ᾽ ἂν εἴη νικητήρια τῷ δικαίῳ. Κατὰ γοῦν ἐμὴν δόξαν, ἔφη. Τί δ᾽, ἦν δ᾽ ἐγὼ, παρ᾽ ἀνθρώπων; ἆρα οὐχ ὧδε ἔχει, εἰ δεῖ τὸ ὂν τιθέναι; οὐχ οἱ μὲν δεινοί τε καὶ ἄδικοι δρῶσιν, ὅπερ οἱ δρομεῖς, ὅσοι ἂν θέωσιν εὖ ἀπὸ τῶν κάτω, ἀπὸ δὲ τῶν ἄνω μὴ, τὸ μὲν πρῶτον ὀξέως ἀποπηδῶσι, τελευτῶντες δὲ καταγέλαστοι γίγνονται, τὰ ὦτα ἐπὶ τῶν ὤμων ἔχοντες, καὶ ἀστεφάνωτοι ἀποτρέχοντες· οἱ δὲ τῇ ἀληθείᾳ δρομικοὶ, εἰς τέλος ἐλθόντες, τά τε ἆθλα λαμβάνουσι καὶ στεφανοῦνται; οὐχ οὕτω καὶ περὶ τῶν δικαίων τὸ πολὺ ξυμβαίνει, πρὸς τὸ τέλος ἑκάστης πράξεως καὶ ὁμιλίας καὶ τοῦ βίου εὐδοκιμοῦσί (*) τε, καὶ τὰ ἆθλα παρὰ τῶν ἀνθρώπων φέρονται; Καὶ μάλα. Ἀνέξει ἆρα λέγοντος ἐμοῦ περὶ τούτων, ἅπερ αὐτὸς ἔλεγες περὶ τῶν ἀδίκων; ἐρῶ γὰρ δὴ, ὅτι οἱ μὲν δίκαιοι, ἐπειδ᾽ ἂν πρεσβύτεροι γένωνται, ἐν τῇ αὐτῶν πόλει ἄρχουσί τε, ἃς ἂν βούλωνται, ἀρχὰς, γαμοῦσί τε ὁπόθεν

ἂν βούλωνται, ἐκδιδόασί τε εἰς οὓς ἂν ἐθέλωσι· καὶ πάντα ἃ σὺ περὶ ἐκείνων, ἐγὼ νῦν λέγω περὶ τῶνδε· καὶ αὖ καὶ περὶ τῶν ἀδίκων, ὅτι οἱ πολλοὶ αὐτῶν, καὶ ἐὰν νέοι ὄντες λάθωσιν, ἐπὶ τέλους τοῦ δρόμου αἱρεθέντες καταγέλαστοι εἰσι, καὶ γέροντες γιγνόμενοι ἄθλιοι προπηλακίζονται, ὑπὸ ξένων τε καὶ ἀστῶν μαστιγούμενοι, καὶ ἃ ἄγροικα ἔφησθα σὺ εἶναι, ἀληθῆ λέγων, εἶτα στρεβλώσονται, καὶ ἐκκαυθήσονται· πάντα ἐκεῖνα οἴου καὶ ἐμοῦ ἀκηκοέναι, ὡς πάσχουσιν· ἀλλ' ὃ λέγω, ὅρα, εἰ ἀνέξῃ. Καὶ πάνυ, ἔφη· δίκαια γὰρ λέγεις. Ἃ μὲν τοίνυν, ἦν δ' ἐγώ, ζῶντι τῷ δικαίῳ παρὰ θεῶν τε καὶ ἀνθρώπων ἆθλά τε καὶ μισθοὶ καὶ δῶρα γίγνεται πρὸς ἐκείνοις τοῖς ἀγαθοῖς, οἷς αὐτὴ παρείχετο ἡ δικαιοσύνη, τοιαῦτ' ἂν εἴη. Καὶ μάλα, ἔφη, καλά τε καὶ βέβαια. Ταῦτα τοίνυν, ἦν δ' ἐγώ, οὐδέν ἐστι πλήθει οὐδὲ μεγέθει πρὸς ἐκεῖνα, ἃ τελευτήσαντα ἑκάτερον περιμένει.

67. Πλάτωνος ἐκ τοῦ Κλειτοφῶντος.

Τί τοὐντεῦθεν; πῶς ἄρχεσθαι δεῖν φαμὲν δικαιοσύνης περὶ μαθήσεως; ὥσπερ ἂν εἴ τις ἡμᾶς προὔτρεπε τοῦ σώματος ἐπιμέλειαν ποιεῖσθαι, μηδὲν προνοοῦντας ὁρῶν, καθάπερ παῖδας, ὡς ἔστι τις γυμναστικὴ καὶ ἰατρική, καὶ ἔπειτα ὠνείδιζε, λέγων ὡς αἰσχρὸν πυρῶν μὲν καὶ κριθῶν καὶ ἀμπέλων ἐπιμέλειαν πᾶσαν ποιεῖσθαι, καὶ ὅσα τοῦ σώματος ἕνεκα διαπονούμεθά τε καὶ κτώμεθα, τούτου δ' αὐτοῦ μηδεμίαν τέχνην μηδὲ μηχανήν, ὅπως ὡς βέλτιστον ἔσται τὸ σῶμα, ἐξευρίσκειν, καὶ ταῦτα οὖσαν· εἰ δ' ἐπανειρόμεθα τὸν ταῦθ' ἡμᾶς προτρέποντα, λέγεις δὲ εἶναι τίνας ταύτας τὰς τέχνας; εἶπεν ἂν ἴσως ὅτι γυμναστικὴ καὶ ἰατρική· καὶ νῦν δὴ τίνα φαμὲν εἶναι τὴν ἐπὶ

67. p. 408. E.

μίζειν τοὺς ἀδικουμένους μᾶλλον τῶν ἀδικούντων βλάπτεσθαι. Ἓν μὲν γάρ μόνον ἐστὶ τὸ ἀδικούμενον ἐκ παντὸς, ἡ ψυχή· τὸ δὲ ἀδικοῦν καὶ ἐπιβουλεῦον, ἡ κακία, καὶ ἐν τῷ ἀδικοῦντι, καὶ κατὰ τοῦ ἀδικουμένου, ἀλλὰ τὸν μὲν ἔλαττον, τὸν δὲ πλεῖστον· ἔλαττον μὲν, τὸν ἀδικεῖσθαι μέλλοντα· πλεῖστον δὲ, τὸν ἀδικεῖν διανοούμενον· ἐπεὶ καὶ ἀπ᾽ αὐτοῦ τὴν κίνησιν λαμβάνει, καὶ τὴν ἔπαρσιν. Ἐγειρομένη τοίνυν τὸν τεκόντα πρῶτον ἀνάπτει, καὶ πρὶν τεκεῖν ἐν ταῖς ὠδῖσι φλέγει, καὶ διϊοῦσα λυμαίνεται, καὶ τῷ ἀπ᾽ αὐτῆς ἰῷ χρῴζει δευσοποιῷ τῇ βαφῇ. Οὔτε γὰρ τῷ πυρὶ τὴν τεκοῦσαν ὕλην διελθεῖν δυνατὸν ἐπὶ τὴν τῶν ἄλλων λύμην, πρὶν παντελῶς αὐτὴν ἀναλῶσαι (*) οὔτε τῇ μυραίνῃ τοὺς ἐνύδρους ὄφεις εἰς ἄλλων ὄλεθρον ἀπογεννᾶν, πρὶν τὴν κυήσασαν γαστέρα καταφαγεῖν, ὡς Νίκανδρος ὁ Κολοφώνιος καὶ Ἀρχέλαος ὁ φυσικὸς γράφουσιν· οὕτω καὶ πᾶς ἄδικος, αὐτὸς τῆς κακίας πρῶτος γεύεται, πρὶν εἰς ἄλλους ἀφιέναι. Πολλοὶ γοῦν ἀνεγείραντες τὴν ἐν αὐτοῖς χολὴν, ἐκ τῆς πρὸς ἀλλήλους ὀργῆς αὐτοὶ προαπέθανον, πρὶν τοὺς ἐχθροὺς τιμωρήσασθαι. Τοῦτο τοίνυν ἀγνοήσαντες πολλοὶ ταῖς κατὰ τῶν ἀσθενεστέρων ἀδικίαις ἀνέδην ἐχρήσαντο, μηδὲν εἶναι πρὸς αὐτοὺς οἰηθέντες τὸ λυπηρόν. Τούτου δὲ ὁμολογουμένου, δεῖ καθάπαξ παραιτεῖσθαι τὸ ἀδικεῖν.

Ἱέρακος ἐκ τοῦ Περὶ Δικαιοσύνης.

Ἢ τί φαίη τις ἂν περὶ τοῦ τοὺς τρόπους ἐριστικοῦ, κἂν μηδενὸς πώποτε κτήματος τῶν μηδὲν αὐτῷ προσηκόντων ἐφίεται; Πῶς ἂν δίκαιόν τι πράττοι, εἰ καθ᾽ αὑτὸν ἐνθυμοῖτο μηδενὶ (*) συντίθεσθαι τῶν ὁμολογουμένων ἀξίων, ἀλλ᾽ ἐρίζειν πρὸς ἅπαντας παρεσκευασμένος, μέτρον δὲ οὐδὲν, ἀλλ᾽ οὐδὲ καιρὸν οὐδένα τιθέμενος εἰς

συνέβαινε γὰρ αὐτῷ τὰ πλείω τὰς τοιαύτας βλαβερὰς ἢ ἀγαθὰς εἶναι· φεύγων δὴ τὸ τοιοῦτον, οὐδὲ φιλίας ἔφη τὰς τοιαύτας εἶναι, ψευδῶς δὲ ὀνομάζειν αὐτὰς τοὺς οὕτως ὀνομάζοντας· τὴν δὲ ὄντως καὶ ἀληθῶς φιλίαν εἶναι σαφέστατα ὁμόνοιαν. Τὴν δὲ ὁμόνοιαν ἐρωτώμενος εἰ ὁμοδοξίαν εἶναι λέγοι ἢ ἐπιστήμην, τὴν μὲν ὁμοδοξίαν ἠτίμαζεν· ἠναγκάζοντο γὰρ πολλαὶ καὶ βλαβεραὶ γίγνεσθαι ὁμοδοξίαι ἀνθρώπων· τὴν δὲ φιλίαν, ἀγαθὸν ὡμολογήκει πάντως εἶναι καὶ δικαιοσύνης ἔργον. Ὥστε ταὐτὸ ἔφησεν εἶναι ὁμόνοιαν καὶ ἐπιστήμην οὖσαν, ἀλλὰ οὐ δόξαν. Ὅτε δὴ ἐνταῦθα ἦμεν τοῦ λόγου ἀποροῦντες, οἱ παρόντες ἱκανοὶ ἦσαν ἐπιπλήττειν τε αὐτῷ καὶ λέγειν, ὅτι περιδεδράμηκεν εἰς ταὐτὸν ὁ λόγος τοῖς πρώτοις· καὶ ἔλεγον ὅτι καὶ ἡ ἰατρικὴ ὁμόνοιά τίς ἐστι, καὶ ἅπασαι αἱ τέχναι, καὶ περὶ ὅτου εἰσὶν ἔχουσι λέγειν· τὴν δὲ ὑπὸ σοῦ λεγομένην, δικαιοσύνην ἢ ὁμόνοιαν, ὅπου τείνουσά ἐστι διαπέφευγε, καὶ ἄδηλον αὐτῆς ὅ τι ποτέ ἐστι τὸ ἔργον. Ταῦτα, ὦ Σώκρατες, ἐγὼ τελευτῶν καὶ σεαυτὸν ἠρώτων, καὶ εἶπάς μοι δικαιοσύνης εἶναι τοὺς μὲν ἐχθροὺς βλάπτειν, τοὺς δὲ φίλους εὖ ποιεῖν. Ὕστερον δὲ ἐφάνη βλάπτειν γε οὐδέποτε ὁ δίκαιος οὐδέν· ἅπαντα γὰρ ἐπ' ὠφελείᾳ πάντας δρᾶν.

68. *Πλάτωνος.*

Τί δ' εἰ μὴ ἔχω; οὐκ ἂν οἴει με ἄλλως εἰδέναι περὶ τῶν δικαίων καὶ ἀδίκων; Ναὶ, εἴ γε εὕροις. Ἀλλ' οὐκ ἂν εὑρεῖν με ἡγῇ; Καὶ μάλα γε, εἰ ζητήσαις. Εἶτα ζητῆσαι οὐκ ἂν οἴει με; Ἔγωγε, εἰ οἰηθείης γε μὴ εἰδέναι.

69. *Ἐν ταὐτῷ.*

Εὑρὼν μὲν ἄρα οὐκ οἶσθα τὰ δίκαια καὶ τἄδικα; Οὐ

68. *Alc. I. p. 109. E.* 69. p. 110. D.

πάνυ φαίνομαι. Ἀλλὰ μὴν ἄρτι γε οὐδὲ μαθὼν ἔφησθα εἰδέναι· εἰ δὲ μήθ' εὗρες, μήτ' ἔμαθες, πῶς οἶσθα, καὶ πόθεν; Ἀλλ' ἴσως τοῦτό σοι οὐκ ὀρθῶς ἀπεκρίθη, τὸ φάναι εἰδέναι αὐτὸς ἐξευρών· τὸ δὲ πῶς εἶχεν; Ἔμαθον, οἶμαι, καὶ ἐγώ, ὥσπερ καὶ οἱ ἄλλοι. Πάλιν εἰς τὸν αὐτὸν ἥκομεν λόγον· παρὰ τοῦ; φράζε κἀμοί. Παρὰ τῶν πολλῶν. Οὐκ εἰς σπουδαίους γε διδασκάλους καταφεύγεις εἰς τοὺς πολλοὺς ἀναφέρων.

70. Ἐν ταὐτῷ.

Ἀποκρίνου δή· καὶ ἂν μὴ αὐτὸς σὺ σαυτοῦ ἀκούσῃς, ὅτι τὰ δίκαια καὶ συμφέροντά ἐστιν, ἄλλῳ γε λέγοντι μὴ πιστεύσῃς. Οὔ τοι· ἀλλ' ἀποκριτέον· καὶ γὰρ οὐδὲν οἶμαι βλαβήσεσθαι. Μαντικὸς γὰρ εἶ. Καί μοι λέγε, τῶν δικαίων φῂς ἔνια μὲν συμφέρειν, ἔνια δ' οὔ; Ναί. Τί δέ, τὰ μὲν καλὰ εἶναι αὐτῶν, τὰ δ' οὔ; Πῶς τοῦτο ἐρωτᾷς; Εἴ τίς σοι ἤδη ἔδοξεν αἰσχρὰ μέν, δίκαια δὲ πράττειν; Οὐκ ἔμοιγε. Ἀλλὰ πάντα τὰ δίκαια καὶ καλά; Ναί. Τί δ' αὖ τὰ καλά; πότερον πάντα ἀγαθά, ἢ τὰ μέν, τὰ δ' οὔ; Οἶμαι ἔγωγε, ὦ Σώκρατες, ἔνια τῶν καλῶν κακὰ εἶναι. Ἦ καὶ αἰσχρὰ ἀγαθά; Ναί. Ἆρα λέγεις τὰ τοιάδε, οἷον πολλοὶ ἐν πολέμῳ βοηθήσαντες ἑταίρῳ, ἢ οἰκείῳ, τραύματά τε ἔλαβον, καὶ ἀπέθανον· οἱ δ' οὐ βοηθήσαντες, δέον, ὑγιεῖς ἀπῆλθον; Πάνυ μὲν οὖν. Οὐκ οὖν τὴν τοιαύτην βοήθειαν καλὴν μὲν λέγεις, κατὰ τὴν ἐπιχείρησιν τοῦ σῶσαι οὓς ἔδει, τοῦτο δέ ἐστιν ἀνδρεία, ἢ οὔ; Ναί. Κακὴν δέ γε κατὰ τοὺς θανάτους τε καὶ τὰ ἕλκη· ἦ γάρ; Ναί. Ἆρ' οὖν οὐκ ἄλλο μὲν ἡ ἀνδρεία, ἄλλο δὲ ὁ θάνατος; Πάνυ γε. Οὐκ ἄρα κατὰ ταὐτόν γ' ἐστὶ καλὸν καὶ κακόν, τὸ τοῖς φίλοις βοη-

70. p. 114. E.

θεῖν. Οὐ φαίνεται. Ὅρα τοίνυν εἴ γε καλὸν καὶ ἀγαθόν, ὥσπερ καὶ ἐνταῦθα· κατὰ τὴν ἀνδρείαν γὰρ ὁμολογεῖς καλὸν εἶναι τὴν βοήθειαν· τοῦτ' οὖν αὐτὸ σκόπει, τὴν ἀνδρείαν ἀγαθὸν ἢ κακόν; ὧδε δὲ σκόπει· σὺ πότερ' ἂν δέξαιό σοι εἶναι ἀγαθὰ ἢ κακά; Ἀγαθά. Οὐκ οὖν τὰ μέγιστα; Μάλιστα. Καὶ ἥκιστα τῶν τοιούτων δέξαι' ἂν στέρεσθαι; Πῶς γὰρ οὔ; Πῶς οὖν λέγεις περὶ ἀνδρείας, ἐπὶ πόσῳ ἂν αὐτοῦ δέξαιο στέρεσθαι; Οὐδὲ ζῆν ἂν ἔγωγε δεξαίμην, δειλὸς ὤν. Ἔσχατον ἆρά σοι δοκεῖ κακὸν εἶναι ἡ δειλία; Ἔμοιγε. Ἐξίσου τῷ τεθνάναι, ὡς (*) ἔοικε. Φημί. Οὐκ οὖν θανάτῳ τε καὶ δειλίᾳ ἐναντιώτατον ζωὴ καὶ ἀνδρεία; Ναί. Καὶ τὰ μὲν μάλιστα εἶναι βούλοιό σοι, τὰ δὲ ἥκιστα; Ναί. Ἆρ' ὅτι τὰ μὲν ἄριστα ἡγῇ, τὰ δὲ κάκιστα; Πάνυ γε. (Ἐν τοῖς ἀρίστοις ἄρα σὺ ἡγῇ ἀνδρείαν εἶναι, κἂν τοῖς κακίστοις θάνατον; Ἔγωγε.) Τὸ ἄρα βοηθεῖν ἐν πολέμῳ τοῖς φίλοις, ᾗ μὲν καλόν, κατὰ ἀγαθοῦ πρᾶξιν τὴν τῆς ἀνδρείας, καλὸν αὐτὸ προσεῖπας; Φαίνομαί γε. Κατὰ δὲ κακοῦ πρᾶξιν, τὴν τοῦ θανάτου, κακόν; Ναί. Οὐκ οὖν δίκαιον ὧδε προσαγορεύειν ἑκάστην τῶν πράξεων, εἴπερ ᾗ κακὸν ἀπεργάζεται, κακὴν καλεῖς, καὶ ᾗ ἀγαθόν, ἀγαθὴν κλητέον; Ἔμοιγε δοκεῖ. Ἆρ' οὖν καὶ ᾗ ἀγαθόν, καλόν· ᾗ δὲ κακόν, αἰσχρόν; Πάνυ γε. Τὴν ἄρ' ἐν τῷ πολέμῳ τοῖς φίλοις βοήθειαν λέγων καλὴν μὲν εἶναι, κακὴν δέ, οὐδὲν διαφερόντως λέγεις, ἢ εἰ προσεῖπες αὐτὴν ἀγαθὴν μέν, κακὴν δὲ οὐδαμῶς; Ἀληθῆ μοι δοκεῖς λέγειν, ὦ Σώκρατες. Οὐδὲν ἄρα τῶν καλῶν, καθόσον καλόν, κακόν· οὐδὲ τῶν αἰσχρῶν, καθόσον αἰσχρόν, ἀγαθόν. Οὐ φαίνεται. Ἔτι τοίνυν καὶ ὧδε σκέψαι· ὅστις καλῶς πράττει, οὐχὶ καὶ εὖ πράττει; Ναί. Οἱ δ' εὖ πράσσοντες

οὐκ εὐδαίμονες; Πῶς γὰρ οὔ; Οὐκ οὖν ἡ εὐδαιμονία δι' ἀγαθῶν κτῆσιν; Μάλιστα. Κτῶνται δὲ ταῦτα τῷ εὖ καὶ καλῶς πράττειν; Ναί. Τὸ γοῦν καλῶς πράττειν ἀγαθόν; Πῶς δ' οὔ; Οὐκ οὖν καλὸν ἡ εὐπραγία; Ναί. Ταὐτὸν ἄρα ἐφάνη ἡμῖν πάλαι αὖ καλόν τε καὶ ἀγαθόν. Φαίνεται. Ὅ τι ἂν ἄρα εὕρωμεν καλόν τε καὶ ἀγαθὸν, εὑρήσομεν ἔκ γε τούτου τοῦ λόγου. Ἀνάγκη. Τί δὲ, τὰ ἀγαθὰ συμφέρει, ἢ οὔ; Συμφέρει. Μνημονεύεις οὖν περὶ τῶν δικαίων, πῶς ὡμολογήσαμεν; Οἶμαί γε τοὺς τὰ δίκαια πράττοντας ἀναγκαῖον εἶναι καλὰ πράττειν. Οὐκ οὖν τοὺς τὰ καλὰ, ἀγαθά; Ναί. Τὰ δ' ἀγαθὰ συμφέρει; Ναί. Τὰ δίκαια ἄρα, ὦ Ἀλκιβιάδη, συμφέροντά ἐστι. Ἔοικε.

ΠΕΡΙ ΑΔΙΚΙΑΣ ΚΑΙ ΦΙΛΑΡΓΥΡΙΑΣ ΚΑΙ ΠΛΕΟΝΕΞΙΑΣ. I.

(*) 1. Εὐριπίδου Ἡρακλειδῶν.

Πάλαι ποτ' ἐστὶ τοῦτό μοι δεδογμένον,
ὁ μὲν δίκαιος τοῖς πέλας πέφυκ' ἀνήρ·
ὁ δ' εἰς τὸ κέρδος λῆμ' ἔχων ἀνειμένον,
φίλοις τ' ἄχρηστος, καὶ συναλλάξαι βαρύς.

2. Σεραπίωνος.

Οὐ τῆς ἐμῆς ἕκατι καρδίας φέρεις
λόγους προσηνεῖς, τοῦ δὲ σοῦ κέρδους χάριν.

3. Μενάνδρου.

Πλεονεξία μέγιστον ἀνθρώποις κακόν.
οἱ γὰρ θέλοντες προσλαβεῖν τὰ τῶν πέλας,
ἀποτυγχάνουσι πολλάκις νικώμενοι,

1. V. 1. 3. Cleric. p. 206.

τὰ δ' ἴδια προστιθέασι τοῖς ἀλλοτρίοις.

4. *Διφίλου.*

Ἆρ' ἔστιν ἀνοητότατον αἰσχροκερδία;
πρὸς τῷ λαβεῖν γὰρ ὢν ὁ νοῦς, τἄλλ' οὐχ ὁρᾷ.

5. *Τοῦ αὐτοῦ.*

Εἰ μὴ τὸ λαβεῖν ἦν, οὐδὲ εἷς πονηρὸς ἦν.
φιλαργυρία τοῦτ' ἐστὶν, ὅτ' ἂν ἀφεὶς σκοπεῖν
τὰ δίκαια, τοῦ κέρδους διαπαντὸς δοῦλος ᾖς.

6. *Μενάνδρου.*

Λέγεις, ἃ δὲ λέγεις, ἕνεκα τοῦ λαβεῖν λέγεις.

7. *Εὐριπίδου Ἰξίονι.*

Ὅστις γὰρ ἐπὶ τὸ πλέον ἔχειν πέφυκ' ἀνὴρ,
οὐδὲν φρονεῖ δίκαιον, οὐδὲ βούλεται·
φίλοις τ' ἄμικτός ἐστι καὶ πάσῃ πόλει.

8. *Θεοδέκτου.*

Ὦ καλλιφεγγῆ λαμπάδ' εἱλίσσων φλογὸς
ἥλιε, ποθεινὸν πᾶσιν ἀνθρώποις σέλας,
εἶδές τιν' ἄλλον πώποτ' εἰς οὕτω μέγαν
ἐλθόντ' ἀγῶνα, καὶ δυσέκφευκτον κρίσιν,
ὅπου κατηγορεῖ μὲν ἐν λόγοισί μου
γυνὴ, πρὸς ὃν δ' εἴρηκε, τυγχάνει πόσις,
κρατοῦσι δ' οἵπερ καὶ κατηγοροῦσί μου;

9. *Ἀριστοφάνους.*

Τὰ δημόσια γὰρ μισθοφοροῦντες χρήματα,
ἴδια σκοπεῖσθ' ἕκαστος, ὅ τι τις κερδανεῖ·
(*) *τὸ δὲ κοινὸν, ὥσπερ Αἴσιμος, κυλίνδεται.*

10. *Ἡσιόδου Ἔργων.*

Χρήματα δ' οὐχ ἁρπακτὰ, θεόσδοτα, πολλὸν ἀμείνω.

11. *Ἡσιόδου Ἔργων.*

6. Cleric. p. 208. 7. Fr. 4. 9. Eccles. 208. 10. V. 318. 11. V. 40.

Νήπιοι, οὐδ' ἴσασιν ὅσῳ πλέον ἥμισυ παντὸς,
οὐδ' ὅσον ἐν μαλάχῃ τε καὶ ἀσφοδέλῳ μέγ' ὄνειαρ.

12. *Ἐν ταὐτῷ.*

Μὴ κακὰ κερδαίνειν, κακὰ κέρδεα ἶσ' ἄτῃσι.

13. *Ἐπιχάρμου.*

Ἁ δὲ χεὶρ τὴν χεῖρα νίζει.

14. *Βακχυλίδου Ἐπινικῶν.*

Ὡς δ' ἅπαξ εἰπεῖν, φρένα καὶ πυκινὰν
κέρδος ἀνθρώπων βιᾶται.

15. *Πινδάρου.*

Ἀλλὰ κέρδει καὶ σοφία δέδεται.

16. *Ἡσιόδου Ἔργων.*

Δὼς ἀγαθὴ, ἅρπαξ δὲ κακὴ, θανάτοιο δότειρα.
ὃς μὲν γάρ κεν ἀνὴρ ἐθέλων ὅδε καὶ μέγα δώῃ,
χαίρει τῷ δώρῳ, καὶ τέρπεται ὃν κατὰ θυμόν·
ὃς δέ κεν αὐτὸς ἕληται ἀναιδείηφι πιθήσας,
καί τε σμικρὸν ἐὸν, τό γ' ἐπάχνωσεν φίλον ἦτορ.

17. *Εὐριπίδου Βελλεροφόντῃ.*

Ὡς ἔμφυτος μὲν πᾶσιν ἀνθρώποις κάκη.
ὅστις δὲ πλεῖστον μισθὸν εἰς χεῖρας λαβὼν
κακὸς γένηται, τῷδε συγγνώμη μὲν οὔ·
πλείω δὲ μισθὸν μείζονος τόλμης ἔχων,
τὸν τῶν λεγόντων ῥᾷον ἂν φέροι ψόγον.

18. *Εὐριπίδου Δανάης.*

Κρείσσων γὰρ οὐδεὶς χρημάτων πέφυκ' ἀνὴρ,
πλὴν εἷς τις· ὅστις δ' οὗτός ἐστιν, οὐχ ὁρῶ.

19. *Σοφοκλέους Οἰδίποδος.*

Ὑφεὶς μάγον τοιόνδε, μηχανοῤῥάφον,

12. V. 350. 15. Pyth. III. 96. 16. V. 354. 17. Fr. 3. 18. Fr. 6. 19. Oed. Tyr. 387.

δόλιον, ἀγύρτην, ὅστις ἐν τοῖς κέρδεσι
μόνον δέδορκε, τὴν τέχνην δ' ἔφυ τυφλός.

20. *Μενάνδρου Λευκαδίᾳ.*

Ὅστις ὑπέχει χρυσίῳ
τὴν χεῖρα, κἂν μὴ φῇ, πονηρὰ βούλεται.

21. *Μενάνδρου Κολακείᾳ.*

Οὐδεὶς ἐπλούτησε ταχέως δίκαιος ὤν.
ὁ μὲν γὰρ αὑτῷ συλλέγει, καὶ φείδεται·
ὁ δὲ τὸν πάλαι τηροῦντ' ἐνεδρεύσας πάντ' ἔχει.

22. *Ἀντιφάνους.*

Τὰ πονηρὰ κέρδη τὰς μὲν ἡδονὰς ἔχει
μικράς, ἔπειτα δ' ὕστερον λύπας μακράς.

23. *Εὐριπίδου Ἰνοῦς.*

Βίᾳ νῦν ἕλκετ' ὦ κακοὶ τιμὰς βροτοί,
καὶ κτᾶσθε πλοῦτον πάντοθεν θηρώμενοι,
σύμμικτα μὴ δίκαια καὶ δίκαι' ὁμοῦ·
ἔπειτ' ἀμᾶσθε τῶνδε δύστηνον θέρος.

24. *Μενάνδρου Ἀδελφοῖς.*

Ἔργον εὑρεῖν συγγενῆ
πένητός ἐστιν. Οὐδὲ εἷς γὰρ ὁμολογεῖ
αὑτῷ προσήκειν τὸν βοηθείας τινὸς
δεόμενον, αἰτεῖσθαι γὰρ ἅμα τι προσδοκᾷ.

25. *Σοφοκλέους Τηρεῖ.*

Φιλάργυρον μὲν πᾶν τὸ βάρβαρον γένος.

26. *Εὐριπίδου Ὑψιπύλῃ.*

Κακοῖς τὸ κέρδος τῆς δίκης ὑπέρτερον.

27. *Πλάτωνος ἐν τῷ Κρίτωνι.*

Ὅμως τό γε ἀδικεῖν τῷ ἀδικοῦντι καὶ κακὸν καὶ αἰσ-

20. Cleric. p. 112. 21. Cleric. p. 106. 23. Fr. 13. 24. Cleric. p. 2. 25. Fr. 512. 26. Fr. 7. 27. p. 49. C.

θρωπος, ἄνθρωπος· οὔτε τὸ παιδίον, παιδίον· οὔτε ὁ νεανίσκος, νεανίσκος· οὔτε ὁ ἀνὴρ, ἀνήρ· οὔτε ὁ γέρων, γέρων· μεταβαλλόμενα δὲ ψεύδεται, καὶ τὰ προόντα, καὶ τὰ ὄντα. Ταῦτα μέντοι οὕτω νόει, ὦ τέκνον, ὡς καὶ τῶν ψευδῶν τούτων ἐνεργειῶν ἄνωθεν ἠρτημένων ἀπ' αὐτῆς τῆς ἀληθείας· τούτου δὲ οὕτως ἔχοντος, τὸ ψεῦδος φημὶ τῆς ἀληθείας ἐνέργημα εἶναι.

24. Ἐκ τῶν Ὁμήρου.

Ὅτι ἡ ἀλήθεια κάλλιστον, ὡς καὶ ἐν θεοῖς ὑπάρχειν μέγιστον· δηλοῖ δὲ διὰ τῶν ἐπῶν τούτων·

Τοῦτο γὰρ ἐξ ἐμέθεν γε μετ' ἀθανάτοισι μέγιστον
τέκμωρ. οὐ γὰρ ἐμὸν παλινάγρετον, οὐδ' ἀπατηλὸν,
οὐδ' ἀτελεύτητον, ὅ τι κεν κεφαλῇ κατανεύσω.

Τριῶν γὰρ αἰτιῶν οὐσῶν, δι' ἃς ἄνθρωποι παραβαίνουσι τὰς ὑποσχέσεις, καὶ ψεύδονται· ἢ γὰρ εὐθὺς ἐξαπατῶν τις ἔφησεν, ἢ φήσας ὕστερον μετενόησεν, ἢ βουλόμενος ἐξησθένησε· τούτων δὲ τὸ μέν ἐστι φαύλης προαιρέσεως, τὸ δὲ ἀσθενοῦς κρίσεως, τὸ δὲ ἐνδεοῦς δυνάμεως. Πάντα δὲ ὁ θεὸς ἐκπέφευγε· τῷ φιλαγάθῳ, τὸ ἀπατηλόν· καὶ τῷ βεβαίῳ, τὸ παλινάγρετον· καὶ τῷ τελεσιουργῷ, τὸ ἀτελεύτητον.

25. Πυθαγόρου.

Πυθαγόρας ἐρωτηθεὶς, τί ποιοῦσιν ἄνθρωποι θεοῖς ὅμοιον; ἔφη· Ἐὰν ἀληθεύωσιν. Οἱ δὲ μάγοι ἀποφαίνονται τοῦ μεγίστου τῶν θεῶν, ὃν Ὠρομάγδην καλοῦσιν, ἐοικέναι τὸ μὲν σῶμα φωτὶ, τὴν δὲ ψυχὴν ἀληθείᾳ.

ΠΕΡΙ ΨΕΥΔΟΥΣ. ΙΒ.

1. (*) Εὐριπίδου.

Δύστηνος, ὅστις καὶ τὰ καλὰ ψευδῆ λέγων,
οὐ τοῖσδε χρῆται τοῖς κακοῖς ἀληθέσιν.

2. Σοφοκλέους.

Ἀλλ' οὐδὲν ἕρπει ψεῦδος εἰς γῆρας χρόνου.

3. Κακὸν τὸ κεύθειν, κοὐ πρὸς ἀνδρὸς εὐγενοῦς.

4. Σοφοκλέους Κρέουσα.

Καλὸν μὲν οὖν οὐκ ἔστι τὰ ψευδῆ λέγειν,
ὅτῳ δ' ὄλεθρον δεινὸν ἡ ἀλήθει' ἄγει,
συγγνωστὸν εἰπεῖν ἐστι καὶ τὸ μὴ καλόν.

5. Μενάνδρου.

Κρεῖττον δ' ἑλέσθαι ψεῦδος, ἢ ἀληθὲς κακόν.

6. Πεισάνδρου.

Οὐ νέμεσις καὶ ψεῦδος ὑπὲρ ψυχῆς ἀγορεύειν.

7. Ὁμήρου.

Ψεῦδος δ' οὐκ ἐρέει, μάλα γὰρ πεπνυμένος ἐστί.

8. Μενάνδρου.

Τὸ πιθανὸν ἰσχὺν τῆς ἀληθείας ἔχει
ἐνίοτε μείζω, καὶ πιθανώτερον ὄχλου.

9. Μενάνδρου.

Ἦπου χαλεπόν ἐστι τὸ ψευδῆ λέγειν.

10. Εὐριπίδου Ἱππολύτου.

Ἔγωγέ φημι καὶ νόμον γε μὴ σέβειν
ἐν τοῖσι δεινοῖς τῶν ἀναγκαίων πλέον.

1. Fr. inc. 14. 2. Acris. fr 59. 3. Soph. Aload. 100. 4. Fr. 323. 5. Cleric. p. 208. 7. Od. III. 20. 8. Cleric. p. 208. 10. Hipp. fr. 1.

μίζειν τοὺς ἀδικουμένους μᾶλλον τῶν ἀδικούντων βλάπτεσθαι. Ἓν μὲν γὰρ μόνον ἐστὶ τὸ ἀδικούμενον ἐκ παντὸς, ἡ ψυχή· τὸ δὲ ἀδικοῦν καὶ ἐπιβουλεῦον, ἡ κακία, καὶ ἐν τῷ ἀδικοῦντι, καὶ κατὰ τοῦ ἀδικουμένου, ἀλλὰ τὸν μὲν ἔλαττον, τὸν δὲ πλεῖστον· ἔλαττον μὲν, τὸν ἀδικεῖσθαι μέλλοντα· πλεῖστον δὲ, τὸν ἀδικεῖν διανοούμενον· ἐπεὶ καὶ ἀπ᾽ αὐτοῦ τὴν κίνησιν λαμβάνει, καὶ τὴν ἔπαρσιν. Ἐγειρομένη τοίνυν τὸν τεκόντα πρῶτον ἀνάπτει, καὶ πρὶν τεκεῖν ἐν ταῖς ὠδῖσι φλέγει, καὶ διϊοῦσα λυμαίνεται, καὶ τῷ ἀπ᾽ αὐτῆς ἰῷ χρώζει δευσοποιῷ τῇ βαφῇ. Οὔτε γὰρ τῷ πυρὶ τὴν τεκοῦσαν ὕλην διελθεῖν δυνατὸν ἐπὶ τὴν τῶν ἄλλων λύμην, πρὶν παντελῶς αὐτὴν ἀναλῶσαι (*) οὔτε τῇ μυραίνῃ τοὺς ἐνύδρους ὄφεις εἰς ἄλλων ὄλεθρον ἀπογεννᾶν, πρὶν τὴν κυήσασαν γαστέρα καταφαγεῖν, ὡς Νίκανδρος ὁ Κολοφώνιος καὶ Ἀρχέλαος ὁ φυσικὸς γράφουσιν· οὕτω καὶ πᾶς ἄδικος, αὐτὸς τῆς κακίας πρῶτος γεύεται, πρὶν εἰς ἄλλους ἀφιέναι. Πολλοὶ γοῦν ἀνεγείραντες τὴν ἐν αὐτοῖς χολὴν, ἐκ τῆς πρὸς ἀλλήλους ὀργῆς αὐτοὶ προαπέθανον, πρὶν τοὺς ἐχθροὺς τιμωρήσασθαι. Τοῦτο τοίνυν ἀγνοήσαντες πολλοὶ ταῖς κατὰ τῶν ἀσθενεστέρων ἀδικίαις ἀνέδην ἐχρήσαντο, μηδὲν εἶναι πρὸς αὐτοὺς οἰηθέντες τὸ λυπηρόν. Τούτου δὲ ὁμολογουμένου, δεῖ καθάπαξ παραιτεῖσθαι τὸ ἀδικεῖν.

Ἱέρακος ἐκ τοῦ Περὶ Δικαιοσύνης.

Ἢ τί φαίη τις ἂν περὶ τοῦ τοὺς τρόπους ἐριστικοῦ, κἂν μηδενὸς πώποτε κτήματος τῶν μηδὲν αὐτῷ προσηκόντων ἐφίεται; Πῶς ἂν δίκαιόν τι πράττοι, εἰ καθ᾽ αὑτὸν ἐνθυμοῖτο μηδενὶ (*) συντίθεσθαι τῶν ὁμολογουμένων ἀξίων, ἀλλ᾽ ἐρίζειν πρὸς ἅπαντας παρεσκευασμένος, μέτρον δὲ οὐδὲν, ἀλλ᾽ οὐδὲ καιρὸν οὐδένα τιθέμενος εἰς

φιλονεικίαν; Οὐ γὰρ δὴ μόνον ἐν τοῖς λόγοις τὸ ὀρθῶς ἔχον ὁ τοιοῦτος ἀναιρεῖν πειρᾶται, ἀλλὰ καὶ ἐν τῷ πράττειν τὰ πολλὰ καὶ φιλονεικεῖν ὁδοὺς βιαίους πολλάκις καὶ διαστρόφους τὰς πράξεις ποιήσεται, ἑαυτὸν μὴ συναινοῦντα ταῖς τῶν πολλῶν δόξαις ἐπιδεικνύς· ἐκ τούτων δὲ αὐτὸς μὲν τοῖς ἄλλοις ἐπαχθὴς, τοὺς φεύγοντας δὲ αὐτὸν, καὶ τὰς τοιαύτας συνουσίας, μισήσει· τοὺς δ᾽ ὑπ᾽ ἐλευθερίας ἐλέγχοντας αὐτοῦ τὸ σκαιὸν τοῦ ἤθους, οὐδὲ ἰδεῖν ὀρθοῖς τοῖς ὀφθαλμοῖς ἀνέχεται· εἰ δὲ εἰς τοὺς ὁμοίους ἐμπέσοι (οὐ γὰρ δὴ πολλὴ σπάνις τῶν τοιούτων) εὐθὺς στάσεις, λοιδορίαι, καὶ πόλεμος ἄσπονδος, ἐξ ὧν ψευδεῖς διαβολαὶ, καὶ πᾶν εἶδος ἐπιβουλῆς, καὶ σκέψεις, ὅπως ἂν ἀλλήλους ἀπολέσειαν. Τὰ γὰρ μεγάλα κακὰ οὐκ ἄλλως ἢ ἐκ τῆς τυχούσης φιλονεικίας συνίσταται.

ΠΕΡΙ ΑΛΗΘΕΙΑΣ. ΙΑ.

1. (*) *Μενάνδρου Ναννοῦς.*

Ἀληθείη δὲ παρέστω
σοὶ καὶ ἐμοὶ, πάντων χρῆμα δικαιότατον.

2. *Ὀλυμπιάδος.*

Ἀλάθεια θεῶν ὁμόπολις, μόνη θεοῖς συνδιαιτωμένη.

3. *Πινδάρου.*

Ἀρχὰς μεγάλας ἀρετᾶς ὤνασσ᾽ ἀλάθεια,
μὴ πταίσῃς ἐμὰν σύνθεσιν τραχεῖ ποτὶ ψεύδει.

4. [*Ἐλευθέρου γὰρ ἀνδρὸς τἀληθῆ λέγειν*
ἡ γλῶσσ᾽ ἁμαρτάνουσα τἀληθῆ λέγει.

5. *Πίστιν δ᾽ ἐν πᾶσι φυλάσσειν.*]

1. **Theognis Grot.** *Μιμνέρμου* **Gaisf. coni. 4. 5. Gesn. e gnomologia addidit. 6. V. 526.**

6. Ἰλιάδος Ὁμήρου ᾱ.

Οὐ γὰρ ἐμὸν παλινάγρετον, οὐδ' ἀπατηλὸν,
οὐδ' ἀτελεύτητον, ὅπερ ἂν κεφαλῇ κατανεύσω.

7. Βακχυλίδου Ὑπορχημάτων.

Λυδία μὲν γὰρ λίθος μανύει χρυσόν· ἀνδρῶν
δ' ἀρετὰν σοφίαν τε παγκρατὴς ἐλέγχει ἀλήθεια.

8. Αἰσχύλου Ὅπλων κρίσεως.

Ἁπλᾶ γάρ ἐστι τῆς ἀληθείας ἔπη.

9. Σοφοκλέους Ἠλέκτρα.

Δράσω· τὸ γὰρ δίκαιον οὐκ ἔχει λόγον
δυοῖν ἐρίζειν, ἀλλ' ἐπισπεύδει τὸ δρᾶν.

10. Μενάνδρου Ῥαπιζομένη.

Ἔρχεται τἀληθὲς εἰς φῶς ἐνίοτ' οὐ ζητούμενον.

11. Μενάνδρου Ὑποβολιμαίῳ.

Ἀεὶ κράτιστόν ἐστι τἀληθῆ λέγειν,
ἐν παντὶ καιρῷ· τοῦτ' ἐγὼ παρεγγυῶ
εἰς ἀσφάλειαν τῷ βίῳ πλεῖστον μέρος.

12. Εὐριπίδου Φοινίσσαις.

Ἁπλοῦς ὁ μῦθος τῆς ἀληθείας ἔφυ,
κοὐ ποικίλων δεῖ τἄνδιχ' ἑρμηνευμάτων·
ἔχει γὰρ αὐτὰ καιρόν· ὁ δ' ἄδικος λόγος,
νοσῶν ἐν αὑτῷ, φαρμάκων δεῖται σοφῶν.

13. Σοφοκλέους Οἰδίποδος.

Τοῖς τοι δικαίοις χὠ βραχὺς νικᾷ μέγαν.

14. Ἰαμβλίχου Σωπάτρῳ.

Ἀλήθεια μὲν, ὥσπερ καὶ τοὔνομα δηλοῖ, περὶ θεοὺς ποιεῖ τὴν ἐπιστροφὴν καὶ τῶν θεῶν τὴν ἀκήρατον ἐνέργειαν· ἡ δὲ δοξομιμητικὴ αὕτη εἰδωλοποιΐα, ὥς φησι

8. Fragm. 161. 9. V. 466. 12. V. 469. 13. Soph. Oed Col. 880.

Πλάτων, περὶ τὸ ἄθεον καὶ σκοτεινὸν πλανᾶται. Καὶ ἡ μὲν τοῖς νοητικοῖς εἴδεσι καὶ θείοις, καὶ τοῖς ὄντως οὖσι, καὶ κατὰ τὰ αὐτὰ ἀεὶ ἔχουσι, τελειοῦται· ἡ δὲ τὸ ἀνείδεον καὶ μὴ ὂν καὶ ἄλλοτε ἄλλως ἔχον ἀποβλέπει, καὶ περὶ αὐτοῦ ἀμβλυώττει. Καὶ ἡ μὲν αὐτὸ ὅ ἐστι θεωρεῖ· ἡ δ' οἷον φαίνεται τοῖς πολλοῖς, τοιοῦτον ὑποδύεται πρόσχημα. Διόπερ δὴ ἡ μὲν πρὸς νοῦν ὁμιλεῖ, καὶ τὸ ἐν ἡμῖν νοερὸν αὔξει· ἡ δὲ τῷ ἀεὶ δοκοῦντι θηρεύεται τὴν ἄνοιαν, καὶ ἐξαπατᾷ.

15 *Ἐκ τῶν Σερήνου Ἀπομνημονευμάτων.*

Πλάτων μὲν ἥδιστον εἶναι τῶν ἀκουσμάτων τὴν ἀλήθειαν ἔλεγε. Πολέμων δὲ, πολὺ ἥδιον τοῦ ἀκούειν τὸ λέγειν εἶναι τἀληθῆ.

16. *Αἰσχίνου ἐν τῷ κατὰ Τιμάρχου.*

Ὑμεῖς δ' ἐξεβάλετε αὐτὸν ὑπολαμβάνοντες· ἴσμεν, ὦ Πύρανδρε, ὅτι οὐ δεῖ γελᾶν τούτων ἐναντίον· ἀλλ' οὕτως ἰσχυρόν ἐστιν ἀλήθεια, ὥστε πάντων ἐπικρατεῖν τῶν ἀνθρωπίνων λογισμῶν.

17. *Γαΐου Κατὰ Μουσαίου μοιχείας.*

Τότ' οὖν ἀπολαβὼν ἤδη θεράπαιναν, ἠρώτα πῶς ἔχοι τὰ περὶ τὴν γυναῖκα· ἡ δὲ οὐδὲ μελλήσασα, εὐθὺς εἶπεν. Οὕτω τὸ ἀληθὲς ἀμελέτητόν ἐστιν.

18. *Πλάτωνος Νόμων ε'.*

Ἀλήθεια δὴ, πάντων μὲν ἀγαθῶν θεοῖς ἡγεῖται, πάντων (*) δ' ἀνθρώποις· ἧς ὁ γενήσεσθαι μέλλων μακάριός τε καὶ εὐδαίμων ἐξ ἀρχῆς εὐθὺς μέτοχος εἴη, ἵνα ὅτι πλεῖστον χρόνον ἀληθὴς ὢν διαβιοῖ, πιστὸς γάρ· ὁ δὲ ἄπιστος, ᾧ φίλον ψεῦδος ἑκούσιον· ὅτῳ δ' ἀκούσιον,

16. p. 107. Reisk. 18. p. 730.

ἄνους· ὧν οὐδέτερον ζηλωτόν. Ἄφιλος γὰρ δὴ πᾶς, ὅ γε ἄπιστος καὶ ἀμαθής.

19. Ἡγουμένης δὲ ἀληθείας, οὐκ ἄν ποτε, οἶμαι, φαμὲν αὐτῇ χορὸν κακῶν ἀκολουθῆσαι.

20. Ἀπολλώνιος Δηλίῳ.

Ψεύδεσθαι, ἀνελεύθερον· ἀλήθεια, γενναῖον.

21. Εὐσεβίου.

Ἀληθείην νόος ἀσπάζεται, καὶ αἰεὶ αὐτῇ συνοικέει· ἐὼν δὲ ἐν τοῖς ἑωυτοῦ ἀψευδέστατος, ὅμως ἔστιν ὅτε καὶ ψεῦδος ἀγαθῷ κεράσας, παρέχεται ἐπ' ὠφελείῃ ἀνθρώπων τῶν τούτου χρηζόντων, καὶ ἐπὶ χρηστῷ τῷ σφετέρῳ παραλογισθησομένων πρὸς αὐτοῦ. Τότε γὰρ δὴ μοῦνον καὶ οὔκοτε ἄλλοτε, νόος, καὶ ἐν καιρῷ τῷ αὐτὸς οἶδε, πάντα τἄλλα ψεύδεα ἀποστυγέων, ψεῦδος τὸ τοιοῦτον εἰσφέρεται, ἀπὸ τῆς τῶν λοιπῶν ἁπάντων ψευδέων φύσιος ἐς ἄλλο εἶδος μεταμειφθὲν χρησιμώτατον, τέχνῃ καὶ σοφίῃ αὐτοῦ τοῦ νόου τοῦ φαῦλον πρῆγμα ἐς τοῦτο μετακοσμήσαντος.

22. Τοῦ αὐτοῦ.

Ψεύδεσθαι ἐν πόλει μηδὲ εἷς νόμος ξυγχωρεέτω μηδενὶ, πλὴν τοῦ φιλαληθέος, καὶ νοήμονος, ἐπισταμένου τε ὁκότε καὶ ὅκως ὠφελείῃ ψεύδεος· τῆς δὲ ἀπὸ τούτου γιγνομένης χρείης ἀναγκαίης, καὶ τοῦτο ποιέειν.

23. Ἑρμοῦ ἐκ τῶν πρὸς Τάτ

Περὶ ἀληθείας, ὦ Τάτ, οὐκ ἔστι δυνατὸν ἄνθρωπον ὄντα ζῶον ἀτελὲς, ἐξ ἀτελῶν συγκείμενον μελῶν, καὶ ἐξ ἀλλοτρίων σωμάτων καὶ πολλῶν τὸ σκῆνος συνεστὸς, τολμήσαντα εἰπεῖν· ὃ δ' ἐστὶ δυνατὸν ἢ δίκαιον, τοῦτό φημι ἀλήθειαν εἶναι, ἐν μόνοις τοῖς ἀϊδίοις σώμασιν, ὧν καὶ

19. Civ. VI. p. 490. C.

τὰ σώματα αὐτὰ ἀληθῆ ἐστι, πῦρ αὐτοπῦρ μόνον, καὶ οὐδὲν ἄλλο· γῆ αὐτογῆ, καὶ οὐδὲν ἄλλο· ἀὴρ, αὐτοαὴρ, καὶ οὐδὲν ἄλλο· ὕδωρ αὐτοΰδωρ καὶ οὐδὲν ἄλλο· τὰ δὲ ἡμέτερα σώματα ἐκ πάντων τούτων συνέστηκεν. Ἔχει μὲν γὰρ πυρὸς, ἔχει δὲ καὶ γῆς, ἔχει καὶ ὕδατος, καὶ ἀέρος· καὶ οὔτε πῦρ ἐστιν, οὔτε γῆ, οὔτε ὕδωρ, οὔτε ἀὴρ, οὔτε οὐδὲν ἀληθές· εἰ δὲ μὴ τὴν ἀρχὴν ἡ σύστασις ἡμῶν ἔσχε τὴν ἀλήθειαν, πῶς ἂν δύναιτο ἀλήθειαν ἢ ἰδεῖν, ἢ εἰπεῖν; νοῆσαι δὲ μόνον, ἐὰν ὁ θεὸς θέλῃ. Πάντα οὖν, ὦ Τάτιε, τὰ ἐπὶ γῆς, ἀλήθεια μὲν οὐκ ἔστι, τῆς δὲ ἀληθείας μιμήματα· καὶ οὐ πάντα, ὀλίγα δὲ ταῦτα, ἄλλα δὲ ψεῦδος καὶ πλάνος, ὦ Τάτιε, καὶ δόξαι φαντασίας καθάπερ εἰκόνες συνεστῶτα. Ὅτ᾽ ἂν δ᾽ ἄνωθεν τὴν ἐπίῤῥοιαν ἔχῃ ἡ φαντασία, τῆς ἀληθείας γίγνεται μίμησις· χωρὶς δὲ τῆς ἄνωθεν ἐνεργείας, ψεῦδος καταλείπεται· καθάπερ καὶ ἡ εἰκὼν τὸ μὲν σῶμα τῆς γραφῆς δείκνυσιν, αὐτὴ δὲ οὐκ ἔστι σῶμα κατὰ τὴν φαντασίαν τοῦ ὁρωμένου. Καὶ ὀφθαλμοὺς μὲν ὁρᾶται ἔχουσα· βλέπει δὲ οὐδὲν, ἀκούει δὲ οὐδὲν ὅλως. Καὶ τὰ ἄλλα πάντα ἔχει μὲν ἡ γραφή· ψευδῆ δέ ἐστι τὰς τῶν ὁρώντων ὄψεις ἐξαπατῶντα, τῶν μὲν δοκούντων ἀλήθειαν ὁρᾶν, τῶν δὲ ὡς ἀληθῶς ὄντων (*) ψευδῶν. Ὅσοι μὲν οὖν οὐ ψεῦδος ὁρῶσιν, ἀλήθειαν ὁρῶσιν. Ἐὰν οὖν ἕκαστον τούτων οὕτω νοῶμεν ἢ ὁρῶμεν, ὡς ἔστιν ἀληθῶς καὶ νοοῦμεν καὶ ὁρῶμεν· ἐὰν δὲ παρὰ τὸ ὂν, οὐδὲν ἀληθὲς οὔτε νοήσομεν οὔτ᾽ εἰσόμεθα. Ἔστιν οὖν, πάτερ, ἀλήθεια καὶ ἐν τῇ γῇ. Καὶ οὐκ ἀσκόπως σφάλλῃ, ὦ τέκνον. Ἀλήθεια μὲν οὐδαμῶς ἐστιν ἐν τῇ γῇ, ὦ Τάτιε, οὔτε γενέσθαι δύναται· περὶ δὲ ἀληθείας νοῆσαι ἐνίους τῶν ἀνθρώπων, οἷς ἐὰν ὁ θεὸς τὴν θεοπτικὴν δωρήσηται δύναμιν γενέσθαι. Οὕτως ἀληθὲς οὐδὲν ἔστιν ἐν τῇ γῇ

νοῶ καὶ λέγω· φαντασίαι εἰσὶ καὶ δόξαι πάντα, ἀληθῆ νοῶ καὶ λέγω. Οὐκ οὖν τό τε ἀληθῆ νοεῖν καὶ λέγειν, τοῦτο ἀλήθειαν δεῖ καλεῖν; Τί δαί; τὰ ὄντα δεῖ νοεῖν καὶ λέγειν; ἔστι δὲ οὐδὲν ἀληθὲς ἐπὶ τῆς γῆς. Τοῦτο ἀληθές ἐστι τὸ μὴ εἰδέναι μηδὲν ἀληθές; ἐνθάδε πῶς ἂν καὶ δύναιτο γενέσθαι, ὦ τέκνον; ἡ γὰρ ἀλήθεια τελεωτάτη ἀρετή ἐστιν, αὐτὸ τὸ ἀκρότατον ἀγαθὸν, τὸ μὴ ὑπὸ ὕλης θολούμενον, μήτε ὑπὸ σώματος περιβαλλόμενον, γυμνὸν, φανὸν, ἄτρεπτον, σεμνὸν, ἀναλλοίωτον, ἀγαθόν· τὰ δὲ ἐνθάδε, ὦ τέκνον, οἷά ἐστιν ὁρᾷς ἄδεκτα τούτου τοῦ ἀγαθοῦ, φθαρτὰ, παθητὰ, διαλυτὰ, τρεπτὰ, ἀεὶ ἐναλλοιούμενα, ἄλλα ἐξ ἄλλων γινόμενα. Ἃ οὖν μήτε πρὸς ἑαυτὰ ἀληθῆ ἐστι, πῶς δύναιτο ἀληθῆ εἶναι; πᾶν γὰρ τὸ ἀλλοιούμενον, ψεῦδός ἐστι· μὴ μένον ἐν ᾧ ἐστι, φαντασίας δὲ μετατρεπόμενον ἄλλας καὶ ἄλλας ἐπιδείκνυται ἡμῖν. Οὐδὲ ἄνθρωπος ἀληθής ἐστιν, ὦ πάτερ; Καθότι ἄνθρωπος, οὐκ ἔστιν ἀληθὴς, ὦ τέκνον. Τὸ γὰρ ἀληθές ἐστι, τὸ ἐξ αὐτοῦ μόνον τὴν σύστασιν ἔχον, καὶ μένον καθ' αὑτὸ οἷόν ἐστίν· ὁ δὲ ἄνθρωπος ἐκ πολλῶν συνέστηκε, καὶ οὐ μένει καθ' αὑτόν· τρέπεται δὲ καὶ μεταβάλλεται ἡλικίαν ἐξ ἡλικίας, καὶ ἰδέαν ἐξ ἰδέας, καὶ ταῦτα ἔτι ὢν ἐν τῷ σκήνει. Καὶ πολλοὶ τέκνα οὐκ ἐγνώρισαν χρόνου ὀλίγου μεταξὺ γενομένου, καὶ πάλιν τέκνα γονεῖς ὁμοίως. Τὸ οὖν οὕτως μεταβαλλόμενον ὥστε ἀγνοεῖσθαι, δύναται ἀληθὲς εἶναι, ὦ Τάτιε; οὐ τοὐναντίον ψεῦδός ἐστιν ἐν ποικίλαις γινόμενον φαντασίαις τῶν μεταβολῶν; Σὺ δὲ νόει ἀληθές τι εἶναι, τὸ μένον καὶ ἀΐδιον· ὁ δὲ ἄνθρωπος, οὐκ ἔστιν ἀεί· ἄρα οὐδὲ ἀληθές ἐστι. Φαντασία δέ ἐστι τὶς ἄνθρωπος· ἡ δὲ φαντασία ψεῦδος ἂν εἴη ἀκρότατον. Οὐδὲ ταῦτα οὖν, ὦ πάτερ, τὰ ἀΐδια σώματα,

ἐπεὶ μεταβάλλεται, ἀληθῆ ἐστι. Πᾶν μὲν οὖν τὸ γεννητὸν καὶ μεταβλητὸν οὐκ ἀληθές· ὑπὸ δὲ τοῦ προπάτορος γενόμενα, τὴν ὕλην δύναται ἀληθῆ ἐσχηκέναι. Ἔχει δέ τι καὶ ταῦτα ψεῦδος ἐν τῇ μεταβολῇ· οὐδὲν γὰρ μὴ μένον ἐφ' αὑτῷ ἀληθές ἐστιν. Ἀληθὲς, ὦ πάτερ. Τί οὖν ἂν εἴποι τις μόνον τὸν ἥλιον παρὰ τὰ ἄλλα πάντα μὴ μεταβαλλόμενον, μένοντα δὲ ἐφ' ἑαυτῷ, ἀλήθειαν; Διὸ καὶ τὴν ἐν τῷ κόσμῳ πάντων δημιουργίαν αὐτὸς μόνος πεπίστευται, ἄρχων πάντων, καὶ ποιῶν πάντα· ὃν καὶ σέβομαι, καὶ προσκυνῶ (*) αὐτοῦ τὴν ἀλήθειαν, καὶ μετὰ τὸν ἕνα καὶ πρῶτον τοῦτον δημιουργὸν γνωρίζω. Τί οὖν ἂν εἶναι τὴν πρώτην ἀλήθειαν, ὦ πάτερ; Ἕνα καὶ μόνον, ὦ Τάτιε, τὸν μὴ ἐξ ὕλης, τὸν μὴ ἐν σώματι, τὸν ἀχρώματον, τὸν ἀσχημάτιστον, τὸν ἄτρεπτον, τὸν μὴ ἀλλοιούμενον, τὸν ἀεὶ ὄντα. Τὸ δὲ ψεῦδος, ὦ τέκνον, φθείρεται. Πάντα δὲ τὰ ἐπὶ γῆς φθορὰ κατέλαβε καὶ ἐμπεριέχει, καὶ ἐμπεριέξει ἡ τοῦ ἀληθοῦς πρόνοια. Χωρὶς γὰρ φθορᾶς οὐδὲ γένεσις δύναται συστῆναι· πάσῃ δὲ γενέσει φθορὰ ἕπεται, ἵνα πάλιν γένηται· τὰ γὰρ γιγνόμενα, ἐκ τῶν φθειρομένων ἀνάγκη γίγνεσθαι, φθείρεσθαι δὲ τὰ γιγνόμενα ἀνάγκη, ἵνα μὴ στῇ ἡ γένεσις τῶν ὄντων. Πρῶτον τοῦτον δημιουργὸν γνώριζε εἰς τὴν γένεσιν τῶν ὄντων. Τά γ' οὖν ἐκ φθορᾶς γινόμενα, ψευδῆ ἂν εἴη, ὡς ποτὲ μὲν ἄλλα, ποτὲ δὲ ἄλλα γινόμενα· τὰ γὰρ αὐτὰ γίνεσθαι ἀδύνατον· τὸ δὲ μὴ αὐτὸ, πῶς ἂν ἀληθὲς εἴη; Φαντασίας οὖν καλεῖν δεῖ τὰ τοιαῦτα, ὦ τέκνον, εἴ γε ὀρθῶς προσαγορεύομεν τὸν ἄνθρωπον, ἀνθρωπότητος φαντασίαν· τὸ δὲ παιδίον, παιδίου φαντασίαν· τὸν δὲ νεανίσκον, νεανίσκου φαντασίαν· τὸν δὲ ἄνδρα, ἀνδρὸς φαντασίαν· τὸν δὲ γέροντα, γέροντος φαντασίαν. Οὔτε γὰρ ὁ ἄν-

θρωπος, ἄνθρωπος· οὔτε τὸ παιδίον, παιδίον· οὔτε ὁ νεανίσκος, νεανίσκος· οὔτε ὁ ἀνὴρ, ἀνήρ· οὔτε ὁ γέρων, γέρων· μεταβαλλόμενα δὲ ψεύδεται, καὶ τὰ προόντα, καὶ τὰ ὄντα. Ταῦτα μέντοι οὕτω νόει, ὦ τέκνον, ὡς καὶ τῶν ψευδῶν τούτων ἐνεργειῶν ἄνωθεν ἠρτημένων ἀπ᾽ αὐτῆς τῆς ἀληθείας· τούτου δὲ οὕτως ἔχοντος, τὸ ψεῦδος φημὶ τῆς ἀληθείας ἐνέργημα εἶναι.

24. *Ἐκ τῶν Ὁμήρου.*

Ὅτι ἡ ἀλήθεια κάλλιστον, ὡς καὶ ἐν θεοῖς ὑπάρχειν μέγιστον· δηλοῖ δὲ διὰ τῶν ἐπῶν τούτων·

Τοῦτο γὰρ ἐξ ἐμέθεν γε μετ᾽ ἀθανάτοισι μέγιστον
τέκμωρ. οὐ γὰρ ἐμὸν παλινάγρετον, οὐδ᾽ ἀπατηλὸν,
οὐδ᾽ ἀτελεύτητον, ὅ τι κεν κεφαλῇ κατανεύσω.

Τριῶν γὰρ αἰτιῶν οὐσῶν, δι᾽ ἃς ἄνθρωποι παραβαίνουσι τὰς ὑποσχέσεις, καὶ ψεύδονται· ἢ γὰρ εὐθὺς ἐξαπατῶν τις ἔφησεν, ἢ φήσας ὕστερον μετενόησεν, ἢ βουλόμενος ἐξησθένησε· τούτων δὲ τὸ μέν ἐστι φαύλης προαιρέσεως, τὸ δὲ ἀσθενοῦς κρίσεως, τὸ δὲ ἐνδεοῦς δυνάμεως. Πάντα δὲ ὁ θεὸς ἐκπέφευγε· τῷ φιλαγάθῳ, τὸ ἀπατηλόν· καὶ τῷ βεβαίῳ, τὸ παλινάγρετον· καὶ τῷ τελεσιουργῷ, τὸ ἀτελεύτητον.

25. *Πυθαγόρου.*

Πυθαγόρας ἐρωτηθεὶς, τί ποιοῦσιν ἄνθρωποι θεοῖς ὅμοιον; ἔφη· Ἐὰν ἀληθεύωσιν. Οἱ δὲ μάγοι ἀποφαίνονται τοῦ μεγίστου τῶν θεῶν, ὃν Ὡρομάγδην καλοῦσιν, ἐοικέναι τὸ μὲν σῶμα φωτὶ, τὴν δὲ ψυχὴν ἀληθείᾳ.

ΠΕΡΙ ΨΕΥΔΟΥΣ. ΙΒ.

1. (*) *Εὐριπίδου.*

Δύστηνος, ὅστις καὶ τὰ καλὰ ψευδῆ λέγων,
οὐ τοῖσδε χρῆται τοῖς κακοῖς ἀληθέσιν.

2. *Σοφοκλέους.*

Ἀλλ' οὐδὲν ἕρπει ψεῦδος εἰς γῆρας χρόνου.

3. *Κακὸν τὸ κεύθειν, κοὐ πρὸς ἀνδρὸς εὐγενοῦς.*

4. *Σοφοκλέους Κρέουσα.*

Καλὸν μὲν οὖν οὐκ ἔστι τὰ ψευδῆ λέγειν,
ὅτῳ δ' ὄλεθρον δεινὸν ἡ ἀλήθει' ἄγει,
συγγνωστὸν εἰπεῖν ἐστι καὶ τὸ μὴ καλόν.

5. *Μενάνδρου.*

Κρεῖττον δ' ἑλέσθαι ψεῦδος, ἢ ἀληθὲς κακόν.

6. *Πεισάνδρου.*

Οὐ νέμεσις καὶ ψεῦδος ὑπὲρ ψυχῆς ἀγορεύειν.

7. *Ὁμήρου.*

Ψεῦδος δ' οὐκ ἐρέει, μάλα γὰρ πεπνυμένος ἐστί.

8. *Μενάνδρου.*

Τὸ πιθανὸν ἰσχὺν τῆς ἀληθείας ἔχει
ἐνίοτε μείζω, καὶ πιθανώτερον ὄχλου.

9. *Μενάνδρου.*

Ἦπου χαλεπόν ἐστι τὸ ψευδῆ λέγειν.

10. *Εὐριπίδου Ἱππολύτου.*

Ἔγωγέ φημι καὶ νόμον γε μὴ σέβειν
ἐν τοῖσι δεινοῖς τῶν ἀναγκαίων πλέον.

1. Fr. inc. 14. 2. Acris. fr 59. 3. Soph. Aload. 100. 4. Fr. 323. 5. Cleric. p. 208. 7. Od. III. 20. 8. Cleric. p. 208. 10. Hipp. fr. 1.

11. *Διφίλου.*

Καιρῷ τιθέμενον κέρδος ὡς καρπὸν φέρει.

12. *Διφίλου Θησαυροῦ.*

Ὑπολαμβάνω τὸ ψεῦδος ἐπὶ σωτηρίᾳ
λεγόμενον οὐθὲν περιποιεῖσθαι δυσχερές.

13. *Δημοκρίτου.*

Ἀληθομυθεύειν χρεὼν, ὅπου λώϊον.

14. *Θαλῆς.*

Θαλῆς ὁ Μιλήσιος ἐρωτηθεὶς πόσον ἀπέχει τὸ ψεῦδος τοῦ ἀληθοῦς· Ὅσον, ἔφη, ὀφθαλμοὶ τῶν ὤτων.

15. *Χαιρήμονος.*

Ψευδῆ δὲ τοῖς ἐσθλοῖσιν οὐ πρέπει λέγειν.

16. [*Ἐχθρὸς γάρ μοι κεῖνος ὁμῶς ἀΐδαο πύλησιν,*
ὅς χ' ἕτερον μὲν κεύθει ἐνὶ φρεσὶν, ἄλλο δὲ εἴπῃ.
Ψεύδεα μὴ βάζειν· τὰ δ' ἐτήτυμα πάντ' ἀγορεύειν.
Μηδ' ἕτερον κεύθῃς κραδίῃ νόον, ἄλλ' ἀγορεύων.
Ψεῦδος δὲ μισεῖ πᾶς φρόνιμος καὶ σοφός.
Ψεῦδος δὲ μισεῖ πᾶς σοφὸς καὶ χρήσιμος.
Ψεύδους διαβολὴ τὸν βίον λυμαίνεται.
Ψευδόμενος οὐδεὶς λανθάνει πολὺν χρόνον.
Μήτε δόλους ῥάπτειν.
Μαρτυρίην ψευδῆ φεύγειν, τὰ δίκαι' ἀγορεύειν.]

17. *Θεόγνιδος.*

Ἀρχῇ ἐπὶ ψεύδους μικρὰ χάρις· εἰς δὲ τελευτὴν
αἰσχρὸν δὴ κέρδος καὶ κακὸν ἀμφότερα
γίνεται. οὐδέ τι καλὸν ὅτῳ ψεῦδος προσομαρτῇ
ἀνδρὶ, καὶ ἐξέλθῃ πρῶτον ἀπὸ στόματος.

18. [*Δημήτριος ἐρωτηθεὶς, τί φαῦλον τοῖς ψευδομέ-*

16. et 18. desunt in Codd. Addidisse videtur Gesner. Gaisf.
17. V. 607.

νοις παρακολουθεῖ, εἶπε· Τὸ μηδ᾽ ἂν τἀληθῆ λέγωσιν ἔτι πιστεύεσθαι.]

19. Θεοφράστου.

Ἐκ διαβολῆς καὶ φθόνου ψεῦδος ἐπ᾽ ὀλίγον ἰσχῦσαν ἀπεμαράνθη.

20. Αἰλιανοῦ.

Ἀνὴρ εἰς Λακεδαίμονα ἀφίκετο Χῖος, γέρων ἤδη ὤν, τὰ μὲν ἄλλα ἀλαζὼν, ᾐδεῖτο δὲ ἐπὶ τῷ γήρᾳ, καὶ τὴν τρίχα πολιὰν οὖσαν ἐπειρᾶτο βαφῇ ἀφανίζειν. Παρελθὼν οὖν, εἶπεν ἐκεῖνα ὑπὲρ ὧν καὶ ἀφίκετο. Ἀναστὰς οὖν ὁ Ἀρχίδαμος, Τί ἂν, ἔφη, οὗτος ὑγιὲς εἴποι, ὃς οὐ μόνον ἐπὶ τῇ ψυχῇ τὸ (*) ψεῦδος, ἀλλὰ καὶ ἐπὶ τῇ κεφαλῇ περιφέρει;

21. Λυσίου.

Ψεύδεσθαι προχειρότατον τοῖς πολλάκις ἁμαρτάνουσιν.

22. Θεμιστίου ἐκ τοῦ Μετριοπαθοῦς ἢ Φιλοτέκνου.

Οὐδεμία γὰρ μοχθηρία μᾶλλον δυσκοινώνητος ἀπιστίας· ἀλλ᾽ αὕτη ἐστὶν ἡ κακία, πρὸς ἣν μόνην καὶ φυλακῆς ἐξαποροῦμεν. Καὶ γὰρ δὴ ὃ μόνον ἐπορισάμεθα φυλακτήριον, λέγω δὲ τὸν ὅρκον, τούτῳ αὐτῷ μάλιστα καταχρῆται, ὅτ᾽ ἂν δέῃ τι ἄπιστον ἄνδρα κακῶς δράσαντα ἐξαρνήσασθαι. Ἔστι δὲ δή τι καὶ ἕτερον ψεῦδος, ὃ τοὺς μὲν ἄλλους οὐ πάνυ δή τι λυμαίνεται, αἶσχος δέ ἐστι τοῦ χρωμένου· γίνεται γὰρ οὐκ ἐν τῷ καθ᾽ ἑτέρου τι λέγειν ἢ πράττειν, ἀλλ᾽ ἐν τῷ περὶ αὐτοῦ τε, καὶ τῶν ἑαυτοῦ. Διπλοῦν δὲ τοῦτο, καὶ δισχιδές· ἢ γὰρ ἐν τῷ φαυλότερα καὶ ἐλάττω λέγειν τῶν προσόντων ἀληθινῶς, ἢ ἐν τῷ μείζω τε καὶ σεμνότερα. Καλεῖται δὲ τὸ μὲν ἐνδεέστερον, εἰρωνεία·

20. Var. Hist. VII. 20. 22. Exstat in Βασανιστῇ p. 258. B. Οὐκ οὖν κ. τ. ἑ. desumta sunt e Platon. Rep. VII. p. 535.

6. Ἰλιάδος Ὁμήρου ᾱ.

Οὐ γάρ ἐμὸν παλινάγρετον, οὐδ' ἀπατηλὸν,
οὐδ' ἀτελεύτητον, ὅπερ ἂν κεφαλῇ κατανεύσω.

7. *Βακχυλίδου Ὑπορχημάτων.*

Λυδία μὲν γὰρ λίθος μανύει χρυσόν· ἀνδρῶν
δ' ἀρετὰν σοφίαν τε παγκρατὴς ἐλέγχει ἀλήθεια.

8. *Αἰσχύλου Ὅπλων κρίσεως.*

Ἁπλᾶ γάρ ἐστι τῆς ἀληθείας ἔπη.

9. *Σοφοκλέους Ἠλέκτρα.*

Δράσω· τὸ γὰρ δίκαιον οὐκ ἔχει λόγον
δυοῖν ἐρίζειν, ἀλλ' ἐπισπεύδει τὸ δρᾶν.

10. *Μενάνδρου Ῥαπιζομένη.*

Ἔρχεται τἀληθὲς εἰς φῶς ἐνίοτ' οὐ ζητούμενον.

11. *Μενάνδρου Ὑποβολιμαίῳ.*

Ἀεὶ κράτιστόν ἐστι τἀληθῆ λέγειν,
ἐν παντὶ καιρῷ· τοῦτ' ἐγὼ παρεγγυῶ
εἰς ἀσφάλειαν τῷ βίῳ πλεῖστον μέρος.

12. *Εὐριπίδου Φοινίσσαις.*

Ἁπλοῦς ὁ μῦθος τῆς ἀληθείας ἔφυ,
κοὐ ποικίλων δεῖ τἄνδιχ' ἑρμηνευμάτων·
ἔχει γὰρ αὐτὰ καιρόν· ὁ δ' ἄδικος λόγος,
νοσῶν ἐν αὑτῷ, φαρμάκων δεῖται σοφῶν.

13. *Σοφοκλέους Οἰδίποδος.*

Τοῖς τοι δικαίοις χὠ βραχὺς νικᾷ μέγαν.

14. *Ἰαμβλίχου Σωπάτρῳ.*

Ἀλήθεια μὲν, ὥσπερ καὶ τοὔνομα δηλοῖ, περὶ θεοὺς ποιεῖ τὴν ἐπιστροφὴν καὶ τῶν θεῶν τὴν ἀκήρατον ἐνέργειαν· ἡ δὲ δοξομιμητικὴ αὕτη εἰδωλοποιΐα, ὥς φησι

8. Fragm. 161. 9. V. 466. 12. V. 469. 13. Soph. Oed Col. 880.

Πλάτων, περὶ τὸ ἄθεον καὶ σκοτεινὸν πλανᾶται. Καὶ ἡ μὲν τοῖς νοητικοῖς εἴδεσι καὶ θείοις, καὶ τοῖς ὄντως οὖσι, καὶ κατὰ τὰ αὐτὰ ἀεὶ ἔχουσι, τελειοῦται· ἡ δὲ τὸ ἀνείδεον καὶ μὴ ὂν καὶ ἄλλοτε ἄλλως ἔχον ἀποβλέπει, καὶ περὶ αὐτοῦ ἀμβλυώττει. Καὶ ἡ μὲν αὐτὸ ὅ ἐστι θεωρεῖ· ἡ δ' οἷον φαίνεται τοῖς πολλοῖς, τοιοῦτον ὑποδύεται πρόσχημα. Διόπερ δὴ ἡ μὲν πρὸς νοῦν ὁμιλεῖ, καὶ τὸ ἐν ἡμῖν νοερὸν αὔξει· ἡ δὲ τῷ ἀεὶ δοκοῦντι θηρεύεται τὴν ἄνοιαν, καὶ ἐξαπατᾷ.

15 *Ἐκ τῶν Σερήνου Ἀπομνημονευμάτων.*

Πλάτων μὲν ἥδιστον εἶναι τῶν ἀκουσμάτων τὴν ἀλήθειαν ἔλεγε. Πολέμων δὲ, πολὺ ἥδιον τοῦ ἀκούειν τὸ λέγειν εἶναι τἀληθῆ.

16. *Αἰσχίνου ἐν τῷ κατὰ Τιμάρχου.*

Ὑμεῖς δ' ἐξεβάλετε αὐτὸν ὑπολαμβάνοντες· ἴσμεν, ὦ Πύρανδρε, ὅτι οὐ δεῖ γελᾶν τούτων ἐναντίον· ἀλλ' οὕτως ἰσχυρόν ἐστιν ἀλήθεια, ὥστε πάντων ἐπικρατεῖν τῶν ἀνθρωπίνων λογισμῶν.

17. *Γαΐου Κατὰ Μουσαίου μοιχείας.*

Τότ' οὖν ἀπολαβὼν ἤδη θεράπαιναν, ἠρώτα πῶς ἔχοι τὰ περὶ τὴν γυναῖκα· ἡ δὲ οὐδὲ μελλήσασα, εὐθὺς εἶπεν. Οὕτω τὸ ἀληθὲς ἀμελέτητόν ἐστιν.

18. *Πλάτωνος Νόμων ε.*

Ἀλήθεια δὴ, πάντων μὲν ἀγαθῶν θεοῖς ἡγεῖται, πάντων (*) δ' ἀνθρώποις· ἧς ὁ γενήσεσθαι μέλλων μακάριός τε καὶ εὐδαίμων ἐξ ἀρχῆς εὐθὺς μέτοχος εἴη, ἵνα ὅτι πλεῖστον χρόνον ἀληθὴς ὢν διαβιοῖ, πιστὸς γάρ· ὁ δὲ ἄπιστος, ᾧ φίλον ψεῦδος ἑκούσιον· ὅτῳ δ' ἀκούσιον,

16. p. 107. Reisk. 18. p. 730.

ἄνους· ὧν οὐδέτερον ζηλωτόν. Ἄφιλος γὰρ δὴ πᾶς, ὅ γε ἄπιστος καὶ ἀμαθής.

19. Ἡγουμένης δὲ ἀληθείας, οὐκ ἄν ποτε, οἶμαι, φαμὲν αὐτῇ χορὸν κακῶν ἀκολουθῆσαι.

20. Ἀπολλώνιος Δηλίῳ.

Ψεύδεσθαι, ἀνελεύθερον· ἀλήθεια, γενναῖον.

21. Εὐσεβίου.

Ἀληθείην νόος ἀσπάζεται, καὶ αἰεὶ αὐτῇ συνοικέει· ἐὼν δὲ ἐν τοῖς ἑωυτοῦ ἀψευδέστατος, ὅμως ἔστιν ὅτε καὶ ψεῦδος ἀγαθῷ κεράσας, παρέχεται ἐπ᾽ ὠφελείῃ ἀνθρώπων τῶν τούτου χρηζόντων, καὶ ἐπὶ χρηστῷ τῷ σφετέρῳ παραλογισθησομένων πρὸς αὐτοῦ. Τότε γὰρ δὴ μοῦνον καὶ οὔκοτε ἄλλοτε, νόος, καὶ ἐν καιρῷ τῷ αὐτὸς οἶδε, πάντα τἄλλα ψεύδεα ἀποστυγέων, ψεῦδος τὸ τοιοῦτον εἰσφέρεται, ἀπὸ τῆς τῶν λοιπῶν ἁπάντων ψεύδεων φύσιος ἐς ἄλλο εἶδος μεταμειφθὲν χρησιμώτατον, τέχνῃ καὶ σοφίῃ αὐτοῦ τοῦ νόου τοῦ φαῦλον πρῆγμα ἐς τοῦτο μετακοσμήσαντος.

22. Τοῦ αὐτοῦ.

Ψεύδεσθαι ἐν πόλει μηδὲ εἷς νόμος ξυγχωρεέτω μηδενὶ, πλὴν τοῦ φιλαληθέος, καὶ νοήμονος, ἐπισταμένου τε ὁκότε καὶ ὅκως ὠφελείῃ ψεύδεος· τῆς δὲ ἀπὸ τούτου γιγνομένης χρείης ἀναγκαίης, καὶ τοῦτο ποιέειν.

23. Ἑρμοῦ ἐκ τῶν πρὸς Τάτ

Περὶ ἀληθείας, ὦ Τάτ, οὐκ ἔστι δυνατὸν ἄνθρωπον ὄντα ζῶον ἀτελὲς, ἐξ ἀτελῶν συγκείμενον μελῶν, καὶ ἐξ ἀλλοτρίων σωμάτων καὶ πολλῶν τὸ σκῆνος συνεστὸς, τολμήσαντα εἰπεῖν· ὃ δ᾽ ἐστὶ δυνατὸν ἢ δίκαιον, τοῦτό φημι ἀλήθειαν εἶναι, ἐν μόνοις τοῖς ἀϊδίοις σώμασιν, ὧν καὶ

19. Civ. VI. p. 490. C.

τὰ σώματα αὐτὰ ἀληθῆ ἐστι, πῦρ αὐτοπῦρ μόνον, καὶ οὐδὲν ἄλλο· γῆ αὐτογῆ, καὶ οὐδὲν ἄλλο· ἀὴρ, αὐτοαὴρ, καὶ οὐδὲν ἄλλο· ὕδωρ αὐτοΰδωρ καὶ οὐδὲν ἄλλο· τὰ δὲ ἡμέτερα σώματα ἐκ πάντων τούτων συνέστηκεν. Ἔχει μὲν γὰρ πυρὸς, ἔχει δὲ καὶ γῆς, ἔχει καὶ ὕδατος, καὶ ἀέρος· καὶ οὔτε πῦρ ἐστιν, οὔτε γῆ, οὔτε ὕδωρ, οὔτε ἀὴρ, οὔτε οὐδὲν ἀληθές· εἰ δὲ μὴ τὴν ἀρχὴν ἡ σύστασις ἡμῶν ἔσχε τὴν ἀλήθειαν, πῶς ἂν δύναιτο ἀλήθειαν ἢ ἰδεῖν, ἢ εἰπεῖν; νοῆσαι δὲ μόνον, ἐὰν ὁ θεὸς θέλῃ. Πάντα οὖν, ὦ Τάτιε, τὰ ἐπὶ γῆς, ἀλήθεια μὲν οὐκ ἔστι, τῆς δὲ ἀληθείας μιμήματα· καὶ οὐ πάντα, ὀλίγα δὲ ταῦτα, ἄλλα δὲ ψεῦδος καὶ πλάνος, ὦ Τάτιε, καὶ δόξαι φαντασίας καθάπερ εἰκόνες συνεστῶτα. Ὅτ' ἂν δ' ἄνωθεν τὴν ἐπίῤῥοιαν ἔχῃ ἡ φαντασία, τῆς ἀληθείας γίγνεται μίμησις· χωρὶς δὲ τῆς ἄνωθεν ἐνεργείας, ψεῦδος καταλείπεται· καθάπερ καὶ ἡ εἰκὼν τὸ μὲν σῶμα τῆς γραφῆς δείκνυσιν, αὐτὴ δὲ οὐκ ἔστι σῶμα κατὰ τὴν φαντασίαν τοῦ ὁρωμένου. Καὶ ὀφθαλμοὺς μὲν ὁρᾶται ἔχουσα· βλέπει δὲ οὐδὲν, ἀκούει δὲ οὐδὲν ὅλως. Καὶ τὰ ἄλλα πάντα ἔχει μὲν ἡ γραφή· ψευδῆ δέ ἐστι τὰς τῶν ὁρώντων ὄψεις ἐξαπατῶντα, τῶν μὲν δοκούντων ἀλήθειαν ὁρᾶν, τῶν δὲ ὡς ἀληθῶς ὄντων (*) ψευδῶν. Ὅσοι μὲν οὖν οὐ ψεῦδος ὁρῶσιν, ἀλήθειαν ὁρῶσιν. Ἐὰν οὖν ἕκαστον τούτων οὕτω νοῶμεν ἢ ὁρῶμεν, ὡς ἔστιν ἀληθῶς καὶ νοοῦμεν καὶ ὁρῶμεν· ἐὰν δὲ παρὰ τὸ ὂν, οὐδὲν ἀληθὲς οὔτε νοήσομεν οὔτ' εἰσόμεθα. Ἔστιν οὖν, πάτερ, ἀλήθεια καὶ ἐν τῇ γῇ. Καὶ οὐκ ἀσκόπως σφάλλῃ, ὦ τέκνον. Ἀλήθεια μὲν οὐδαμῶς ἐστιν ἐν τῇ γῇ, ὦ Τάτιε, οὔτε γενέσθαι δύναται· περὶ δὲ ἀληθείας νοῆσαι ἐνίους τῶν ἀνθρώπων, οἷς ἐὰν ὁ θεὸς τὴν θεοπτικὴν δωρήσηται δύναμιν γενέσθαι. Οὕτως ἀληθὲς οὐδὲν ἔστιν ἐν τῇ γῇ

νδῶ καὶ λέγω· φαντασίαι εἰσὶ καὶ δόξαι πάντα, ἀληθῆ νοῶ καὶ λέγω. Οὐκ οὖν τό τε ἀληθῆ νοεῖν καὶ λέγειν, τοῦτο ἀλήθειαν δεῖ καλεῖν; Τί δαί; τὰ ὄντα δεῖ νοεῖν καὶ λέγειν; ἔστι δὲ οὐδὲν ἀληθὲς ἐπὶ τῆς γῆς. Τοῦτο ἀληθές ἐστι τὸ μὴ εἰδέναι μηδὲν ἀληθές; ἐνθάδε πῶς ἂν καὶ δύναιτο γενέσθαι, ὦ τέκνον; ἡ γὰρ ἀλήθεια τελεωτάτη ἀρετή ἐστιν, αὐτὸ τὸ ἀκρότατον ἀγαθὸν, τὸ μὴ ὑπὸ ὕλης θολούμενον, μήτε ὑπὸ σώματος περιβαλλόμενον, γυμνὸν, φανὸν, ἄτρεπτον, σεμνὸν, ἀναλλοίωτον, ἀγαθόν· τὰ δὲ ἐνθάδε, ὦ τέκνον, οἷά ἐστιν ὁρᾷς ἄδεκτα τούτου τοῦ ἀγαθοῦ, φθαρτὰ, παθητὰ, διαλυτὰ, τρεπτὰ, ἀεὶ ἐναλλοιούμενα, ἄλλα ἐξ ἄλλων γινόμενα. Ἃ οὖν μήτε πρὸς ἑαυτὰ ἀληθῆ ἐστι, πῶς δύναιτο ἀληθῆ εἶναι; πᾶν γὰρ τὸ ἀλλοιούμενον, ψεῦδός ἐστι· μὴ μένον ἐν ᾧ ἐστι, φαντασίας δὲ μετατρεπόμενον ἄλλας καὶ ἄλλας ἐπιδείκνυται ἡμῖν. Οὐδὲ ἄνθρωπος ἀληθής ἐστιν, ὦ πάτερ; Καθότι ἄνθρωπος, οὐκ ἔστιν ἀληθὴς, ὦ τέκνον. Τὸ γὰρ ἀληθές ἐστι, τὸ ἐξ αὐτοῦ μόνον τὴν σύστασιν ἔχον, καὶ μένον καθ᾽ αὑτὸ οἷόν ἐστιν· ὁ δὲ ἄνθρωπος ἐκ πολλῶν συνέστηκε, καὶ οὐ μένει καθ᾽ αὑτόν· τρέπεται δὲ καὶ μεταβάλλεται ἡλικίαν ἐξ ἡλικίας, καὶ ἰδέαν ἐξ ἰδέας, καὶ ταῦτα ἔτι ὢν ἐν τῷ σκήνει. Καὶ πολλοὶ τέκνα οὐκ ἐγνώρισαν χρόνου ὀλίγου μεταξὺ γενομένου, καὶ πάλιν τέκνα γονεῖς ὁμοίως. Τὸ οὖν οὕτως μεταβαλλόμενον ὥστε ἀγνοεῖσθαι, δύναται ἀληθὲς εἶναι, ὦ Τάτιε; οὐ τοὐναντίον ψεῦδός ἐστιν ἐν ποικίλαις γινόμενον φαντασίαις τῶν μεταβολῶν; Σὺ δὲ νόει ἀληθές τι εἶναι, τὸ μένον καὶ ἀΐδιον· ὁ δὲ ἄνθρωπος, οὐκ ἔστιν ἀεί· ἄρα οὐδὲ ἀληθές ἐστι. Φαντασία δέ ἐστι τὶς ἄνθρωπος· ἡ δὲ φαντασία ψεῦδος ἂν εἴη ἀκρότατον. Οὐδὲ ταῦτα οὖν, ὦ πάτερ, τὰ ἀΐδια σώματα,

ἐπεὶ μεταβάλλεται, ἀληθῆ ἐστι. Πᾶν μὲν οὖν τὸ γεννητὸν καὶ μεταβλητὸν οὐκ ἀληθές· ὑπὸ δὲ τοῦ προπάτορος γενόμενα, τὴν ὕλην δύναται ἀληθῆ ἐσχηκέναι. Ἔχει δέ τι καὶ ταῦτα ψεῦδος ἐν τῇ μεταβολῇ· οὐδὲν γὰρ μὴ μένον ἐφ' αὑτῷ ἀληθές ἐστιν. Ἀληθὲς, ὦ πάτερ. Τί οὖν ἂν εἴποι τις μόνον τὸν ἥλιον παρὰ τὰ ἄλλα πάντα μὴ μεταβαλλόμενον, μένοντα δὲ ἐφ' ἑαυτῷ, ἀλήθειαν; Διὸ καὶ τὴν ἐν τῷ κόσμῳ πάντων δημιουργίαν αὐτὸς μόνος πεπίστευται, ἄρχων πάντων, καὶ ποιῶν πάντα· ὃν καὶ σέβομαι, καὶ προσκυνῶ (*) αὐτοῦ τὴν ἀλήθειαν, καὶ μετὰ τὸν ἕνα καὶ πρῶτον τοῦτον δημιουργὸν γνωρίζω. Τί οὖν ἂν εἶναι τὴν πρώτην ἀλήθειαν, ὦ πάτερ; Ἕνα καὶ μόνον, ὦ Τάτιε, τὸν μὴ ἐξ ὕλης, τὸν μὴ ἐν σώματι, τὸν ἀχρώματον, τὸν ἀσχημάτιστον, τὸν ἄτρεπτον, τὸν μὴ ἀλλοιούμενον, τὸν ἀεὶ ὄντα. Τὸ δὲ ψεῦδος, ὦ τέκνον, φθείρεται. Πάντα δὲ τὰ ἐπὶ γῆς φθορὰ κατέλαβε καὶ ἐμπεριέχει, καὶ ἐμπεριέξει ἡ τοῦ ἀληθοῦς πρόνοια. Χωρὶς γὰρ φθορᾶς οὐδὲ γένεσις δύναται συστῆναι· πάσῃ δὲ γενέσει φθορὰ ἕπεται, ἵνα πάλιν γένηται· τὰ γὰρ γιγνόμενα, ἐκ τῶν φθειρομένων ἀνάγκῃ γίγνεσθαι, φθείρεσθαι δὲ τὰ γιγνόμενα ἀνάγκη, ἵνα μὴ στῇ ἡ γένεσις τῶν ὄντων. Πρῶτον τοῦτον δημιουργὸν γνώριζε εἰς τὴν γένεσιν τῶν ὄντων. Τά γ' οὖν ἐκ φθορᾶς γινόμενα, ψευδῆ ἂν εἴη, ὡς ποτὲ μὲν ἄλλα, ποτὲ δὲ ἄλλα γινόμενα· τὰ γὰρ αὐτὰ γίνεσθαι ἀδύνατον· τὸ δὲ μὴ αὐτὸ, πῶς ἂν ἀληθὲς εἴη; Φαντασίας οὖν καλεῖν δεῖ τὰ τοιαῦτα, ὦ τέκνον, εἴ γε ὀρθῶς προσαγορεύομεν τὸν ἄνθρωπον, ἀνθρωπότητος φαντασίαν· τὸ δὲ παιδίον, παιδίου φαντασίαν· τὸν δὲ νεανίσκον, νεανίσκου φαντασίαν· τὸν δὲ ἄνδρα, ἀνδρὸς φαντασίαν· τὸν δὲ γέροντα, γέροντος φαντασίαν. Οὔτε γὰρ ὁ ἄν-

θρωπος, ἄνθρωπος· οὔτε τὸ παιδίον, παιδίον· οὔτε ὁ νεανίσκος, νεανίσκος· οὔτε ὁ ἀνὴρ, ἀνήρ· οὔτε ὁ γέρων, γέρων· μεταβαλλόμενα δὲ ψεύδεται, καὶ τὰ προόντα, καὶ τὰ ὄντα. Ταῦτα μέντοι οὕτω νόει, ὦ τέκνον, ὡς καὶ τῶν ψευδῶν τούτων ἐνεργειῶν ἄνωθεν ἠρτημένων ἀπ' αὐτῆς τῆς ἀληθείας· τούτου δὲ οὕτως ἔχοντος, τὸ ψεῦδος φημὶ τῆς ἀληθείας ἐνέργημα εἶναι.

24. Ἐκ τῶν Ὁμήρου.

Ὅτι ἡ ἀλήθεια κάλλιστον, ὡς καὶ ἐν θεοῖς ὑπάρχειν μέγιστον· δηλοῖ δὲ διὰ τῶν ἐπῶν τούτων·

Τοῦτο γὰρ ἐξ ἐμέθεν γε μετ' ἀθανάτοισι μέγιστον
τέκμωρ. οὐ γὰρ ἐμὸν παλινάγρετον, οὐδ' ἀπατηλὸν,
οὐδ' ἀτελεύτητον, ὅ τι κεν κεφαλῇ κατανεύσω.

Τριῶν γὰρ αἰτιῶν οὐσῶν, δι' ἃς ἄνθρωποι παραβαίνουσι τὰς ὑποσχέσεις, καὶ ψεύδονται· ἢ γὰρ εὐθὺς ἐξαπατῶν τις ἔφησεν, ἢ φήσας ὕστερον μετενόησεν, ἢ βουλόμενος ἐξησθένησε· τούτων δὲ τὸ μέν ἐστι φαύλης προαιρέσεως, τὸ δὲ ἀσθενοῦς κρίσεως, τὸ δὲ ἐνδεοῦς δυνάμεως. Πάντα δὲ ὁ θεὸς ἐκπέφευγε· τῷ φιλαγάθῳ, τὸ ἀπατηλόν· καὶ τῷ βεβαίῳ, τὸ παλινάγρετον· καὶ τῷ τελεσιουργῷ, τὸ ἀτελεύτητον.

25. Πυθαγόρου.

Πυθαγόρας ἐρωτηθεὶς, τί ποιοῦσιν ἄνθρωποι θεοῖς ὅμοιον; ἔφη· Ἐὰν ἀληθεύωσιν. Οἱ δὲ μάγοι ἀποφαίνονται τοῦ μεγίστου τῶν θεῶν, ὃν Ὡρομάγδην καλοῦσιν, ἐοικέναι τὸ μὲν σῶμα φωτὶ, τὴν δὲ ψυχὴν ἀληθείᾳ.

ΠΕΡΙ ΨΕΥΔΟΥΣ. ΙΒ.

1. (*) *Εὐριπίδου.*
Δύστηνος, ὅστις καὶ τὰ καλὰ ψευδῆ λέγων,
οὐ τοῖσδε χρῆται τοῖς κακοῖς ἀληθέσιν.

2. *Σοφοκλέους.*
Ἀλλ' οὐδὲν ἕρπει ψεῦδος εἰς γῆρας χρόνου.

3. *Κακὸν τὸ κεύθειν, κοὐ πρὸς ἀνδρὸς εὐγενοῦς.*

4. *Σοφοκλέους Κρέουσα.*
Καλὸν μὲν οὖν οὐκ ἔστι τὰ ψευδῆ λέγειν,
ὅτῳ δ' ὄλεθρον δεινὸν ἡ ἀλήθει' ἄγει,
συγγνωστὸν εἰπεῖν ἐστι καὶ τὸ μὴ καλόν.

5. *Μενάνδρου.*
Κρεῖττον δ' ἑλέσθαι ψεῦδος, ἢ ἀληθὲς κακόν.

6. *Πεισάνδρου.*
Οὐ νέμεσις καὶ ψεῦδος ὑπὲρ ψυχῆς ἀγορεύειν.

7. *Ὁμήρου.*
Ψεῦδος δ' οὐκ ἐρέει, μάλα γὰρ πεπνυμένος ἐστί.

8. *Μενάνδρου.*
Τὸ πιθανὸν ἰσχὺν τῆς ἀληθείας ἔχει
ἐνίοτε μείζω, καὶ πιθανώτερον ὄχλου.

9. *Μενάνδρου.*
Ἧπου χαλεπόν ἐστι τὸ ψευδῆ λέγειν.

10. *Εὐριπίδου Ἱππολύτου.*
Ἔγωγέ φημι καὶ νόμον γε μὴ σέβειν
ἐν τοῖσι δεινοῖς τῶν ἀναγκαίων πλέον.

1. Fr. inc. 14. 2. Acris. fr 59. 3. Soph. Aload. 100. 4. Fr. 323. 5. Cleric. p. 208. 7. Od. III. 20. 8. Cleric. p. 208. 10. Hipp. fr. 1.

11. *Διφίλου.*

Καιρῷ τιθέμενον κέρδος ὡς καρπὸν φέρει.

12. *Διφίλου Θησαυροῦ.*

Ὑπολαμβάνω τὸ ψεῦδος ἐπὶ σωτηρίᾳ
λεγόμενον οὐθὲν περιποιεῖσθαι δυσχερές.

13. *Δημοκρίτου.*

Ἀληθομυθεύειν χρεὼν, ὅπου λώϊον.

14. *Θαλῆς.*

Θαλῆς ὁ Μιλήσιος ἐρωτηθεὶς πόσον ἀπέχει τὸ ψεῦδος τοῦ ἀληθοῦς· Ὅσον, ἔφη, ὀφθαλμοὶ τῶν ὤτων.

15. *Χαιρήμονος.*

Ψευδῆ δὲ τοῖς ἐσθλοῖσιν οὐ πρέπει λέγειν.

16. [*Ἐχθρὸς γάρ μοι κεῖνος ὁμῶς ἀΐδαο πύλῃσιν,*
ὅς χ' ἕτερον μὲν κεύθει ἐνὶ φρεσὶν, ἄλλο δὲ εἴπῃ.
Ψεύδεα μὴ βάζειν· τὰ δ' ἐτήτυμα πάντ' ἀγορεύειν.
Μηδ' ἕτερον κεύθῃς κραδίῃ νόον, ἄλλ' ἀγορεύων.
Ψεῦδος δὲ μισεῖ πᾶς φρόνιμος καὶ σοφός.
Ψεῦδος δὲ μισεῖ πᾶς σοφὸς καὶ χρήσιμος.
Ψεύδους διαβολὴ τὸν βίον λυμαίνεται.
Ψευδόμενος οὐδεὶς λανθάνει πολὺν χρόνον.
Μήτε δόλους ῥάπτειν.
Μαρτυρίην ψευδῆ φεύγειν, τὰ δίκαι' ἀγορεύειν.]

17. *Θεόγνιδος.*

Ἀρχῇ ἐπὶ ψεύδους μικρὰ χάρις· εἰς δὲ τελευτὴν
αἰσχρὸν δὴ κέρδος καὶ κακὸν ἀμφότερα
γίνεται. οὐδέ τι καλὸν ὅτῳ ψεῦδος προσομαρτῇ
ἀνδρὶ, καὶ ἐξέλθῃ πρῶτον ἀπὸ στόματος.

18. [*Δημήτριος ἐρωτηθεὶς, τί φαῦλον τοῖς ψευδομέ-*

16. et 18. desunt in Codd. Addidisse videtur Gesner. Gaisf.
17. V. 607.

νοις παρακολουθεῖ, εἶπε· Τὸ μηδ' ἂν τἀληθῆ λέγωσιν ἔτι πιστεύεσθαι.]

19. Θεοφράστου.

Ἐκ διαβολῆς καὶ φθόνου ψεῦδος ἐπ' ὀλίγον ἰσχῦσαν ἀπεμαράνθη.

20. Αἰλιανοῦ.

Ἀνὴρ εἰς Λακεδαίμονα ἀφίκετο Χῖος, γέρων ἤδη ὤν, τὰ μὲν ἄλλα ἀλαζὼν, ᾐδεῖτο δὲ ἐπὶ τῷ γήρᾳ, καὶ τὴν τρίχα πολιὰν οὖσαν ἐπειρᾶτο βαφῇ ἀφανίζειν. Παρελθὼν οὖν, εἶπεν ἐκεῖνα ὑπὲρ ὧν καὶ ἀφίκετο. Ἀναστὰς οὖν ὁ Ἀρχίδαμος, Τί ἂν, ἔφη, οὗτος ὑγιὲς εἴποι, ὃς οὐ μόνον ἐπὶ τῇ ψυχῇ τὸ (*) ψεῦδος, ἀλλὰ καὶ ἐπὶ τῇ κεφαλῇ περιφέρει;

21. Λυσίου.

Ψεύδεσθαι προχειρότατον τοῖς πολλάκις ἁμαρτάνουσιν.

22. Θεμιστίου ἐκ τοῦ Μετριοπαθοῦς ἢ Φιλοτέκνου.

Οὐδεμία γὰρ μοχθηρία μᾶλλον δυσκοινώνητος ἀπιστίας· ἀλλ' αὕτη ἐστὶν ἡ κακία, πρὸς ἣν μόνην καὶ φυλακῆς ἐξαποροῦμεν. Καὶ γὰρ δὴ ὃ μόνον ἐπορισάμεθα φυλακτήριον, λέγω δὲ τὸν ὅρκον, τούτῳ αὐτῷ μάλιστα καταχρῆται, ὅτ' ἂν δέῃ τι ἄπιστον ἄνδρα κακῶς δράσαντα ἐξαρνήσασθαι. Ἔστι δὲ δή τι καὶ ἕτερον ψεῦδος, ὃ τοὺς μὲν ἄλλους οὐ πάνυ δή τι λυμαίνεται, αἶσχος δέ ἐστι τοῦ χρωμένου· γίνεται γὰρ οὐκ ἐν τῷ καθ' ἑτέρου τι λέγειν ἢ πράττειν, ἀλλ' ἐν τῷ περὶ αὐτοῦ τε, καὶ τῶν ἑαυτοῦ. Διπλοῦν δὲ τοῦτο, καὶ δισχιδές· ἢ γὰρ ἐν τῷ φαυλότερα καὶ ἐλάττω λέγειν τῶν προσόντων ἀληθινῶς, ἢ ἐν τῷ μείζω τε καὶ σεμνότερα. Καλεῖται δὲ τὸ μὲν ἐνδεέστερον, εἰρωνεία·

20. Var. Hist. VII. 20. 22. Exstat in Βασανιστῇ p. 258. B. Οὐκ οὖν κ. τ. ἑ. desumta sunt e Platon. Rep. VII. p. 535.

τὸ δὲ πλέον, ἀλαζονεία. Τὸ μὲν δὴ ἐλλεῖπον τοῦ ἀληθοῦς, κομψόν τέ ἐστι καὶ αἱμύλον, καὶ ἐνίοτε οὐκ ἄχρηστον τῷ φιλοσόφῳ· καὶ διὰ τοῦτο αὐτὸ καὶ Σωκράτης παρελάμβανεν ἐν τοῖς λόγοις, ὁπότε ἐδεῖτο ἐπισκῶψαί τινα σοφιστὴν τύφου μεστὸν, καὶ γέμοντα περιφροσύνης. Μᾶλλον γάρ τι αἰσθάνονται τῆς ἑαυτῶν οὐδενείας, ὅτ' ἂν ἀμαθέστεροι ἐξελέγχωνται τοῦ μηδὲν εἰδέναι προσποιουμένου. Τὸ δὲ ἕτερον τὸ ὑπερβάλλον, βαρύ τε καὶ ἐπαχθὲς, καὶ οὐδὲν οὕτως ἄκουσμα φορτικὸν, ὡς ὁ καθ' αὑτοῦ ἔπαινος, καὶ ταῦτα ἐπὶ παιδείᾳ, ἐφ' ᾗ καὶ ἄλλων ἐπαινούντων ἐρυθριᾶν χρεὼν τοὺς ἀληθινῶς αὐτῆς ἐπηβόλους. — Οὐκ οὖν καὶ πρὸς ἀλήθειαν, ταὐτὸν τοῦτο ἀνάπηρον ψυχὴν θήσομεν, ἣ ἂν τὸ μὲν ἑκούσιον ψεῦδος μισῇ, καὶ χαλεπῶς φέρῃ αὐτή τε, καὶ ἑτέρων ψευδομένων ὑπεραγανακτῇ· τὸ δὲ ἀκούσιον εὐκόλως προσδέχηται, καὶ ἀμαθαίνουσά που ἁλισκομένη μὴ ἀγανακτῇ, ἀλλ' εὐχερῶς ὥσπερ θηρίον ὕειον ἐν ἀμαθίᾳ μολύνηται;

23. *Ἡροδότου.*

Ἔνθα γάρ τι δεῖ καὶ ψεῦδος λέγεσθαι, λεγέσθω.

24. *Πλάτωνος.*

Ὁρᾷς γοῦν ὅτι καὶ νῦν διὰ τῆς ἐπάλξεως ταύτης ὁ πολυκέφαλος σοφιστὴς ἠνάγκασεν ἡμᾶς τὸ μὴ ὂν οὐχ ἑκόντας ὁμολογεῖν εἶναί πως; Ὁρῶ καὶ μάλα. Τί δαὶ δὴ τὴν τέχνην αὐτοῦ τίνα ἀφορίζοντες ἡμῖν αὐτοῖς συμφωνεῖν οἷοί τε ἐσόμεθα; Πῇ καὶ τὸ ποῖόν τι φοβούμενος οὕτω λέγεις; Ὅτ' ἂν περὶ τὸ φάντασμα αὐτὸν ἀπατᾶν φῶμεν, καὶ τὴν τέχνην εἶναί τινα ἀπατητικὴν αὐτοῦ, τότε πότερον ψευδῆ δοξάζειν τὴν ψυχὴν ἡμῶν φήσομεν ὑπὸ τῆς ἐκείνου τέχνης, ἢ τί ποτ' ἐροῦμεν; Τοῦτο. Τί γὰρ ἂν ἄλλο

32. III. 72 24. Sophist. p 240. C.

εἴποιμεν; Ψευδὴς δ᾽ αὖ δόξα ἔσται, τἀναντία τοῖς οὖσι δοξάζουσα; ἢ πῶς; Τὰ ἐναντία. Λέγεις ἄρα τὰ μὴ ὄντα δοξάζειν τὴν ψευδῆ δόξαν; Ἀνάγκη. Πότερον μὴ εἶναι τὰ μὴ ὄντα δοξάζουσαν, ἢ πῶς λέγεις εἶναι τὰ μηδαμῶς ὄντα; Εἶναι πῶς τὰ μὴ ὄντα δεῖ γε, εἴπερ ψεύσεταί ποτέ τίς τι, καὶ κατὰ βραχύ. Τί δ᾽ οὐ καὶ μηδαμῶς εἶναι τὰ πάντως (*) ὄντα δοξάζεται; Ναί. Καὶ τοῦτο δὴ ψεῦδος; Καὶ τοῦτο. Καὶ λόγος, οἶμαι, ψευδὴς, οὕτω κατὰ ταὐτὰ νομισθήσεται, τά τε ὄντα λέγων μὴ εἶναι, καὶ τὰ μὴ ὄντα εἶναι. Πῶς γὰρ ἂν ἄλλως τοιοῦτος γένοιτο;

25. Ἐν ταὐτῷ.

Τὸ μὲν δὴ μὴ ὂν ἡμῖν ἕν τι τῶν ἄλλων γένος ὂν ἀνεφάνη, κατὰ πάντα τὰ ὄντα διεσπαρμένον. Οὕτως. Οὐκ οὖν τὸ μετὰ τοῦτο σκεπτέον, εἰ δόξῃ τε καὶ λόγῳ μίγνυται; Τί δή; Μὴ μιγνυμένου μὲν αὐτοῦ τούτοις, ἀναγκαῖον ἀληθῆ πάντ᾽ εἶναι· μιγνυμένου δὲ, δόξα τε ψευδὴς γίνεται καὶ λόγος. Τὸ γὰρ τὰ μὴ ὄντα δοξάζειν ἢ λέγειν, τοῦτ᾽ ἐστί που τὸ ψεῦδος, ἐν διανοίᾳ τε καὶ λόγοις γιγνόμενον. Οὕτως. Ὄντος δέ γε ψεύδους, ἔστιν ἀπάτη; Ναί. Καὶ μὴν ἀπάτης οὔσης, εἰδώλων τε καὶ εἰκόνων ἤδη καὶ φαντασίας ἅπαντα ἀνάγκη μεστὰ εἶναι. Πῶς γὰρ οὔ;

26. Πλάτωνος ἐκ τοῦ Περὶ δικαίου.

Φέρε δὴ, πότερον ἡγῇ δίκαιον εἶναι ψεύδεσθαι, ἢ ἀληθῆ λέγειν; Ἀληθῆ ἔγωγε. Ψεύδεσθαι ἄρα ἄδικον; Ναί. Πότερον δὲ καὶ ἐξαπατᾶν ἡγῇ δίκαιον, ἢ μὴ ἐξαπατᾶν; Μὴ ἐξαπατᾶν δήπου. Ἐξαπατᾶν ἄρα ἄδικον; Ναί. Τί δαὶ, βλάπτειν δίκαιον, ἢ ὠφελεῖν; Ὠφελεῖν. Βλάπτειν ἄρα ἄδικον; Ναί. Ἔστιν ἄρα ἀληθῆ μὲν λέγειν, καὶ μὴ ἐξαπατᾶν, καὶ ὠφελεῖν, δίκαιον· ψεύδεσθαι δὲ, καὶ βλάπτειν,

25. Sophist. p. 260. 26. III. p. 374. B. ed. Steph.

καὶ ἐξαπατᾶν, ἄδικον; Ναὶ μὰ Δία σφόδρα γε. Ἦ καὶ τοὺς πολεμίους; Οὐδαμῶς. Ἀλλὰ βλάπτειν δίκαιον τοὺς πολεμίους, ὠφελεῖν δὲ ἄδικον; Ναί. Οὐκ οὖν καὶ ἐξαπατῶντας δίκαιον βλάπτειν τοὺς πολεμίους; Πῶς γὰρ οὔ; Τί δὲ, ψεύδεσθαι ἵνα ἐξαπατῶμεν καὶ βλάπτωμεν αὐτοὺς οὐ δίκαιον; Ναί. Τί δαὶ, τοὺς φίλους οὐκ ὠφελεῖν δίκαιον εἶναι φής; Ἔγωγε. Πότερον μὴ ἐξαπατῶντας, ἢ ἐξαπατῶντας ἐπ᾽ ὠφελείᾳ τῇ ἐκείνων; Καὶ ἐξαπατῶντας νὴ Δία. Ἀλλ᾽ ἐξαπατῶντας μὲν, δίκαιον ἄρα ὠφελεῖν, οὐ μέντοι ψευδομένους γε, ἢ καὶ ψευδομένους; Καὶ ψευδομένους δίκαιον. Ἔστιν ἄρα, ὡς ἔοικε, ψεύδεσθαί τε καὶ ἀληθῆ λέγειν, δίκαιον καὶ ἄδικον; Ναί. Καὶ μὴ ἐξαπατᾶν, καὶ ἐξαπατᾶν, δίκαιον καὶ ἄδικον; Ἔοικε. Καὶ βλάπτειν καὶ ὠφελεῖν, δίκαιον καὶ ἄδικον; Ναί. Ταῦτα δὴ, ὡς ἔοικε πάντα τὰ τοιαῦτα ὄντα, καὶ δίκαια καὶ ἄδικα ἐστιν; Ἔμοιγε φαίνεται. Ἄκουε δή. Ὀφθαλμὸν ἐγὼ ἔχω δεξιὸν καὶ ἀριστερὸν, ὥσπερ καὶ οἱ ἄλλοι ἄνθρωποι; Ναί. Καὶ μυκτῆρα δεξιὸν καὶ ἀριστερὸν, καὶ χεῖρα δεξιὰν καὶ ἀριστεράν; Ναί. Οὐκ οὖν ἐπειδὴ ταυτὰ ὀνομάζων, τὰ μὲν δεξιὰ φὴς εἶναι, τὰ δὲ ἀριστερὰ τῶν ἐμῶν, εἴ σε ἐγὼ ἐροίμην, ὁπότερα ἂν ἔχοις εἰπεῖν, ὅτι τὰ μὲν πρὸς τοῦδε, δεξιά ἐστι, τὰ δὲ πρὸς σοῦ, ἀριστερά; Ναί. Ἴθι δὴ καὶ ἐκεῖ. Ἐπειδὴ ταυτὰ ὀνομάζων, τὰ μὲν δίκαια φὴς εἶναι, τὰ δὲ ἄδικα, ἔχεις εἰπεῖν, ὁπότερα τὰ δίκαια, καὶ ὁπότερα τὰ ἄδικα; Ἐμοὶ μὲν τοίνυν δοκεῖ, ἐν μὲν τῷ δέοντι καιρῷ ἕκαστα τούτων γιγνόμενα, δίκαια εἶναι· ἐν δὲ τῷ μὴ δέοντι, ἄδικα. Καλῶς γέ σοι δοκοῦν· ὁ μὲν ἄρα ἐν τῷ δέοντι (*) ἕκαστα τούτων ποιῶν, δίκαια ποιεῖ· ὁ δὲ μὴ ἐν τῷ δέοντι, ἄδικα; Ναί. Οὐκ οὖν ὁ μὲν τὰ δίκαια ποιῶν, δίκαιος· ὁ δὲ τὰ ἄδικα, ἄδικος;

Ἔστι ταῦτα. Τίς οὖν ὁ ἐν τῷ δέοντι καιρῷ οἷός τε τέμνειν, καὶ κάειν, καὶ ἰσχναίνειν; Ὁ ἰατρός. Ὅτι ἐπίσταται, ἢ δι᾽ ἄλλό τι; Ὅτι ἐπίσταται. Τίς δὲ ἐν τῷ δέοντι σκάπτειν καὶ ἀροῦν καὶ φυτεύειν οἷός τε; Ὁ γεωργός. Ὅτι ἐπίσταται, ἢ ὅτι οὔ, Ὅτι ἐπίσταται. Οὐκ οὖν καὶ τὰ ἄλλα οὕτως, ὁ μὲν ἐπιστάμενος, οἷός τε τὰ δέοντα ποιεῖν ἐστι, καὶ ἐν τῷ δέοντι καιρῷ· ὁ δὲ μὴ ἐπιστάμενος, οὔ; Οὕτως. Καὶ ψεύδεσθαι ἄρα καὶ ἐξαπατᾶν καὶ ὠφελεῖν, ὁ μὲν ἐπιστάμενος, οἷός τε ποιεῖν ἕκαστα τούτων ἐν τῷ δέοντι καιρῷ· ὁ δὲ μὴ ἐπιστάμενος, οὔ; Ἀληθῆ λέγεις.

ΠΕΡΙ ΠΑΡΡΗΣΙΑΣ. ΙΓ.

1. (*) Εὐριπίδου.

Πότερα θέλεις σοι μαλθακὰ ψευδῆ λέγω,
ἢ σκλῆρ᾽ ἀληθῆ, φράζε· σὴ γὰρ ἡ κρίσις.

2 Σοφοκλέους Οἰδίποδος.

Οὕτως ἀναιδῶς ἐξεκίνησας τόδε
τὸ ῥῆμα· καὶ ποῦ τοῦτο φεύξεσθαι δοκεῖς;
πέφευγα· τἀληθὲς γὰρ ἰσχυρὸν τρέφω.

3. Σοφοκλέους Αἴαντι.

Οὐδ᾽ αὖ τοιαύτην γλῶσσαν ἐν κακοῖς φιλῶ.
τὰ σκληρὰ γάρ τοι, κἂν ὑπέρδικ᾽ ᾖ, δάκνει.

4. Ἐν τῷ αὐτῷ.

Ἡ γλῶσσά σου τὸν θυμὸν, ὡς δεινὸν τρέφει.
ξὺν τῷ δικαίῳ γὰρ μέγ᾽ ἔξεστιν φρονεῖν.

5. Σοφοκλέους Τηρεῖ.

Θάρσει· λέγων τἀληθὲς οὐ σφάλλῃ ποτέ.

6. Σοφοκλέους Ἀλεάδαι.

1. Fr. inc. 15. 2. Tyr. 354. Deest lemma Trinc. 3. V. 1118. 4. V. 1124. 5. Fragm. 513. 6. Fr. Aload. 101.

Καὶ γὰρ δικαία γλῶσσ᾽ ἔχει κράτος μέγα.

7. *Εὐριπίδου.*

Ἐμοὶ γένοιτο πτωχὸς, εἰ δὲ βούλεται,
πτωχοῦ κακίων, ὅστις ὢν εὔνους ἐμοὶ
φόβον παρελθὼν τἀπὸ καρδίας ἐρεῖ.

8. *Εὐριπίδου Τημενίσι.*

Καλόν γ᾽ ἀληθὴς καὶ ἀτενὴς παῤῥησία.

9. *Σοφοκλέους.*

Αἰδὼς γὰρ ἐν κακοῖσιν οὐδὲν ὠφελεῖ·
ἡ γὰρ σιωπὴ τῷ λαλοῦντι σύμμαχος.

10. *Εὐριπίδου ἐκ Τηλέφου.*

Ἀγάμεμνον, οὐδ᾽ εἰ πέλεκυν ἐν χειροῖν ἔχων
μέλλοι τις εἰς τράχηλον ἐμβαλεῖν ἐμὸν,
σιγήσομαι, δίκαιά γ᾽ ἀντειπεῖν ἔχων.

11. *Φιλήμονος Ἐπιδικαζομένου.*

Πρόχειρον ἐπὶ τὴν γλῶτταν εὐλόγῳ τρέχειν.

12. *Εὐριπίδου Ἑκάβης.*

Φεῦ φεῦ. Βροτοῖσιν ὡς τὰ χρηστὰ πράγματα
χρηστῶν ἀφορμὰς ἐνδίδωσ᾽ ἀεὶ λόγων.

13. *Εὐριπίδου ἐν τῷ Δικτύϊ.*

Θάρσει, τό τοι δίκαιον ἰσχύει μέγα.

14. *Μοσχίωνος.*

Ὅμως τό γ᾽ ὀρθὸν καὶ δίκαιον οὔ ποτε
σιγῇ παρήσω. Τὴν γὰρ ἐντεθραμμένην
ἀστοῖς Ἀθάνας, τῇ τε Θησέως πόλει,
καλὸν φυλάξαι γνησίως παῤῥησίαν.

15. *Εὐριπίδου.*

Ἀτὰρ σιωπᾶν τά γε δίκαι᾽ οὐ χρή ποτε.

7. Ino, fr. 8. 8. Fr. 2. 9. Fr. inc. 667. 10. Fr. 5. 11. Cleric. p. 302. 12. V. 1238. 13. Fr. 2. 15. Fr. inc. 16.

16. *Φιλοξένου.*

Φιλόξενος παραδοθεὶς ὑπὸ Διονυσίου ποτὲ εἰς τὰς λατομίας διὰ τὸ φαυλίζειν τὰ ποιήματα αὐτοῦ, καὶ ἀνακληθεὶς, ἔπειτα πάλιν ἐπὶ τὴν ἀκρόασιν αὐτῶν ἐκλήθη· μέχρι δέ τινος ὑπομείνας ἀνέστη· πυθομένου δὲ τοῦ Διονυσίου, Ποῖ δὴ σύ; Εἰς τὰς λατομίας, εἶπεν.

17. *Δημοσθένους.*

Οὐδὲν ἂν εἴη τοῖς ἐλευθέροις μεῖζον ἀτύχημα τοῦ στέρεσθαι τῆς παῤῥησίας.

18. *Ἐκ τῶν Διογένους Διατριβῶν.*

Ὥσπερ οὖν τοῦ Ποντικοῦ μέλιτος γεύσασθαι ἐπιχειροῦσιν οἱ ἄπειροι, γευσάμενοι δὲ παραχρῆμα (*) ἐξέπτυσαν δυσχεράναντες, ὅτι πικρόν ἐστι καὶ ἀηδές· οὕτω καὶ τοῦ Διογένους ἀποπειρᾶσθαι μὲν ἤθελον διὰ πολυπραγμοσύνην, ἐλεγχόμενοι δὲ ἀπεστρέφοντο καὶ ἔφευγον· καὶ ἄλλων μὲν ἥδοντο λοιδορουμένων, αὐτοὶ δ' ἐφοβοῦντο καὶ ἀνεχώρουν· καὶ εἰ μὲν ἔσκωπτε καὶ ἔπαιζεν, ὥσπερ εἰώθει ἐνίοτε, ὑπερφυῶς ἔχαιρον· ἀνατεινομένου δὲ καὶ σπουδάζοντος, οὐχ ὑπέμειναν τὴν παῤῥησίαν.

19. *Ἐν ταὐτῷ.*

Ἐπ' αὐτόν γε τὸν Ἀντισθένην παραβάλλων πρὸς τοὺς λόγους ἐνίοτε ἤλεγχεν ὡς πολὺ μαλακώτερον· καὶ ἔφη αὐτὸν εἶναι σάλπιγγα, λοιδορῶν, αὐτοῦ γὰρ οὐκ ἀκούειν φθεγγομένου μέγιστον. Καὶ Ἀντισθένης ἀμυνόμενος, ἀντὶ τῆς σάλπιγγος ἔλεγε ταῖς σφηξὶν ὅμοιον αὐτὸν εἶναι· καὶ γὰρ τῶν σφηκῶν τὸν μὲν ψόφον τῶν πτερῶν εἶναι μικρόν· τὸ δὲ κέντρον, δριμύτατον. Ἔχαιρεν οὖν τῇ παῤῥησίᾳ τοῦ Διογένους.

20. *Σόλωνος.*

Συμβούλευε μὴ τὰ ἥδιστα, ἀλλὰ τὰ ἄριστα.

21. *Πυθαγόρου.*

Συγγενεῖ καὶ ἄρχοντι πλὴν ἐλευθερίας πάντα εἶκε.

22. *Ἐκ τῶν Ἀρίστωνος Ὁμοιωμάτων.*

Ὅμοιον ἀψινθίου τὸ δριμὺ, καὶ λόγου παῤῥησίαν ἐκκόψαι.

23. *Ἐκ τῶν Ἀριστωνύμου Τομαρίων.*

Ὥσπερ τὸ μέλι τὰ ἡλκωμένα δάκνει, τοῖς δὲ κατὰ φύσιν ἡδύ ἐστιν, οὕτω καὶ οἱ ἐκ φιλοσοφίας λόγοι.

24. *Ἐκ τῶν Δίωνος Χρειῶν.*

Τὴν ἐπιτίμησιν ὁ Διογένης ἀλλότριον ἀγαθὸν ἔλεγεν εἶναι.

25. *Διογένους.*

Διογένης Ἀττικοῦ τινος ἐγκαλοῦντος αὐτῷ, διότι Λακεδαιμονίους μᾶλλον ἐπαινῶν, παρ᾽ ἐκείνοις οὐ διατρίβει· Οὐδὲ γὰρ ἰατρὸς, εἶπεν, ὑγιείας ὢν ποιητικὸς, ἐν τοῖς ὑγιαίνουσι τὴν διατριβὴν ποιεῖται.

26. *Δημοκρίτου.*

Κρέσσον τὰ οἰκήϊα ἁμαρτήματα ἐλέγχειν, ἢ τὰ ὀθνεῖα.

27. *Διογένους.*

Ὁ Διογένης ἔλεγεν, ὅτι οἱ μὲν ἄλλοι κύνες τοὺς ἐχθροὺς δάκνουσιν· ἐγὼ δὲ τοὺς φίλους, ἵνα σώσω.

28. *Ἐκ τῶν Σερήνου.*

Ἀντιπάτρῳ ἀγροῖκος ἄνθρωπος ἐπεδίδου βιβλίον εὐτυχίαν ἔχον· ὁ δὲ, Οὐ σχολάζω, ἔφη. Καὶ μὴ βασίλευε, εἶπεν ἐκεῖνος, εἰ μὴ σχολὴν ἄγεις.

29. *Ἐν ταὐτῷ.*

Πρεσβῦτις δικαζομένη ἐπὶ Φιλίππου, ὡς ἑώρα νυστάζοντα ἔπειτα μέλλοντα ἀποφαίνεσθαι, ἐδεῖτο συγχωρῆσαι

28. V. Plutarch. II. p. 179. C. 29. V. Plutarch. II. 178. F.

αὐτῇ ἐφεῖναι. Ὁ δὲ, Ἐπὶ τίνα; εἶπεν. Ἐπὶ Φίλιππον, ἀπεκρίνατο, ἐγρηγορότα.

30. *Δημοκράτους.*

Δημοκράτης ἰδὼν κλέπτην ὑπὸ τῶν ἕνδεκα ἀπαγόμενον, Ἄθλιε, εἶπε, τί γὰρ τὰ μικρὰ ἔκλεπτες, ἀλλ' οὐ τὰ μεγάλα, ἵνα καὶ σὺ ἄλλους ἀπῆγες;

31. *Ἱπποκράτους.*

Ἱπποκράτην ἔπειθέ τις πρὸς Ξέρξην ἀπαίρειν, χρηστὸν εἶναι φάσκων βασιλέα· ὁ δὲ, Οὐ δέομαι, ἔφη, χρηστοῦ δεσπότου.

32. *Δημοσθένους.*

Δημοσθένης πρὸς κλέπτην εἰπόντα, Οὐκ ᾔδειν ὅτι σόν ἐστιν· Ὅτι δὲ, ἔφη, σὸν οὐκ ἔστιν ᾔδεις.

33. *Πυθαγόρου.*

Τὰ ἁμαρτήματά σου πειρῶ μὴ λόγοις ἐπικαλύπτειν, ἀλλὰ θεραπεύειν ἐλέγχοις.

34. *Τοῦ αὐτοῦ.*

(*) *Οὐχ οὕτω χαλεπὸν ἁμαρτάνειν, ὡς τὸν ἁμαρτάνοντα μὴ ἐξελέγχειν.*

35. *Τοῦ αὐτοῦ.*

Ὥσπερ σωματικὸν πάθος οὐ κρυπτόμενον, οὐδὲ ἐπαινούμενον ὑγιάζεται, οὕτως οὐδὲ ψυχὴ κακῶς φρουρουμένη καὶ συναγορευομένη θεραπεύεται.

36. *Πλάτωνος.*

Διονύσιος ὁ τύραννος ἀτιμάζων αὐτὸν διὰ τὴν πρὸς Δίωνα φιλίαν, κατέκλινεν αὐτὸν ἐν τῇ ἐσχάτῃ χώρᾳ· καὶ μυκτηρίζων, Ἦ που ὁ Πλάτων, ἔφη, ἐνθένδε ἀπελθὼν πολὺν ἐν Ἀκαδημίᾳ λόγον καθ' ἡμῶν διαθήσει. Ὁ δὲ, Μὴ λόγων, ἔφη, γένοιτο τοσαύτη ἀπορία, ὥστε περὶ σοῦ διαλέγεσθαι.

37. *Διογένους.*

Διογένης ἤρετο Πλάτωνα, εἰ νόμους γράφει· ὁ δὲ ἔφη· Τί δαί; πολιτείαν ἔγραψας; Πάνυ μὲν οὖν. Τί οὖν, ἡ πολιτεία νόμους οὐκ εἶχεν; Εἶχεν. Τί οὖν ἔδει σε πάλιν νόμους γράφειν;

38. *Αἰλιανοῦ.*

Τιμόθεος ὁ Κόνωνος πρὸς Ἀριστοφῶντα τὸν Ἀζηνιέα πάντων ἄριστα ἔχοντα λόγον εἶπεν· ἐπεὶ γὰρ ἄσωτος ἦν ὁ Ἀριστοφῶν, πικρότατα αὐτοῦ καθίκετο ὁ Τιμόθεος εἰπών, Ὧι ἱκανὸν οὐδὲν, τούτῳ γε αἰσχρὸν οὐδέν.

39. *Ἐκ τῶν Ἀρίστωνος Ὁμοιωμάτων*

Φήσαντός τινος, λίαν μοι ἐπισκώπτεις, ἔφη· Καὶ γὰρ τοῖς σπληνικοῖς τὰ μὲν δριμέα καὶ πικρὰ ὠφέλιμα· τὰ δὲ γλυκέα βλαβερά.

40. *Δημοκρίτου.*

Οἰκήϊον ἐλευθερίης, παῤῥησίη· κίνδυνος δὲ, ἡ τοῦ καιροῦ διάγνωσις.

41. *Δημοσθένους Ὀλυνθιακῶν γ.*

Ἀλλὰ δικαίου πολίτου κρίνω τὴν τῶν πραγμάτων σωτηρίαν ἀντὶ τῆς ἐν τῷ λέγειν χάριτος αἱρεῖσθαι.

42. *Ἐκ τῶν Σερήνου.*

Ἡ Λάκαινα πωλουμένη πρὸς τὸν ἐρόμενον, τί ἐπίσταται, Ἐλευθέρα, ἔφη, εἶναι.

43. *Θεμιστίου ἐκ τοῦ Περὶ ψυχῆς.*

Εἰ μὲν οὖν ὀρθῶς ἐπὶ Πλάτωνος εἶπε Διογένης, Τί δὲ ὄφελος ἡμῖν ἀνδρὸς, ὃς πολὺν ἤδη χρόνον φιλοσοφῶν, οὐδένα λελύπηκεν; ἕτεροι κρίνωσιν. Ἴσως γὰρ ὡς τὸ μέλι δεῖ

41. P. 34. Reisk. 42. V. Plutarch. II. p. 242. C. 43. Plut. Fr. inc. 5. Wyttenb.

καὶ τὸν λόγον τοῦ φιλοσόφου τὸ γλυκὺ δηκτικὸν ἔχειν τῶν ἡλκωμένων.

44. *Εὐσεβίου.*

Παῤῥησίη ἀπὸ γνώμης ἐλευθέρης καὶ ἀληθείην ἀσπαζομένης προέρχεται· παρέξεαι δὲ αὐτὴν ἀμώμητον, οὐ τῷ πᾶσι καὶ ὡς ἔτυχεν ἐπιτιμᾶν καὶ λοιδορέεσθαι, νομίζων τοῦτο εἶναι τὴν παῤῥησίην· ἀλλ' εἰ πρὸς οὓς δεῖ, καὶ ὑπὲρ τίνων χρὴ, καὶ ἐν ᾧ χρὴ, μετὰ τοῦ χρησίμου τῶν παρισταμένων ξὺν νόῳ προσδιαλέγοιο.

45. *Τοῦ αὐτοῦ.*

Ἐχθρὸς τἀληθῆ εἰπὼν τοῦ προσποιευμένου φίλου πρὸς χάριν εἰπόντος παντὸς αἱρετώτερος.

46. *Σωκράτους.*

Τῆς παῤῥησίας, ὥσπερ ὥρας, ἐν καιρῷ ἡ χάρις ἡδίων.

47. *Τοῦ αὐτοῦ.*

Οὔτε μάχαιραν ἀμβλεῖαν, οὔτε παῤῥησίαν ἄπρακτον ἔχειν δεῖ.

48. *Τοῦ αὐτοῦ.*

Οὔτε ἐκ τοῦ κόσμου τὸν ἥλιον, οὔτε ἐκ τῆς παιδείας ἀρτέον τὴν παῤῥησίαν.

49. *Τοῦ αὐτοῦ.*

Ἔστιν ὥσπερ τρίβωνα ῥυπαρὸν ἀμπεχόμενον εὐεκτεῖν, οὑτωσὶ καὶ βίον ἔχοντα πενιχρὸν παῤῥησιάζεσθαι.

50. *Ἑρμοῦ ἐκ τοῦ Ἴσιδος πρὸς Ὧρον.*

Ἔλεγχος γὰρ ἐπιγνωσθεὶς, ὦ μέγιστε βασιλεῦ, εἰς ἐπιθυμίαν φέρει τὸν ἐλεγχθέντα ὧν πρότερον οὐκ ᾔδει.

ΠΕΡΙ ΚΟΛΑΚΕΙΑΣ. ΙΔ.

1. (*) *Ποσειδίππου.*

Τὴν χλανίδα πάντες, ὡς ἔοικεν, οὐκ ἐμὲ
προσηγόρευον. οὐδὲ εἷς νῦν μοι λαλεῖ.

2. *Κριτίου.*

Ὅστις δὲ τοῖς φίλοισι πάντα πρὸς χάριν
πράσσων ὁμιλεῖ, τὴν παραυτίχ᾽ ἡδονὴν
ἔχθραν καθίστησ᾽ εἰς τὸν ὕστερον χρόνον.

3. *Εὐριπίδου Ἐρεχθεῖ.*

Φίλους δὲ τοὺς μὲν μὴ χαλῶντας ἐν λόγοις
κέκτησο· τοὺς δὲ πρὸς χάριν σὺν ἡδονῇ
τῇ σῇ πονηρούς, κλεῖθρον εἰργέτω στέγης.

4. *Ζήνωνος.*

Ἔλεγχε σαυτὸν ὅστις εἶ, μὴ πρὸς χάριν
ἄκου᾽, ἀφαιροῦ δὲ κολάκων παῤῥησίαν.

5. *Εὐριπίδου Ἰφιγενείας.*

Αἰνούμενοι γὰρ ἁγαθοὶ τρόπον τινὰ
μισοῦσι τοὺς αἰνοῦντας, ἐὰν αἰνῶσ᾽ ἄγαν.

6. *Εὐριπίδου Ὀρέστου.*

Βάρος τι καὶ τόδ᾽ ἐστὶν, αἰνεῖσθαι λίαν.

7. *Νικολάου.*

Τὸ τῶν παρασίτων, ἄνδρες, ἐξεῦρεν γένος
Διὸς πεφυκὼς, ὡς λέγουσι, Τάνταλος.
οὐ δυνάμενος δὲ τῇ τέχνῃ χρῆσθαι καλῶς,
ἀκόλαστον ἔσχε γλῶσσαν, εἶτ᾽ ἀκουσίῳ
δίφρῳ περιπεσὼν δυναμένῳ λιμὸν ποιεῖν,

3. Fr. 20, 18. 5. Aul. 979. 6. V. 1162.

ἀπὸ τῆς τραπέζης ἐξαπίνης ἀπεστράφη.
ἄφνω δὲ πληγεὶς εἰς μέσην τὴν γαστέρα
ἔδοξεν αὐτῷ γεγονέναι τἄνω κάτω.
Σίπυλόν τε τοῦτον ἀνατετράφθαι τὸν τρόπον,
καὶ μάλα δικαίως· Φρὺξ γὰρ ὢν, οὐχ ἱκανὸς ἦν
τὴν τοῦ τρέφοντος εὖ φέρειν παῤῥησίαν.
διὸ δὴ τοιαύτης παντελῶς καχεξίας
ἐν τοῖς βίοις παρὰ πᾶσιν ἐζηλωμένης,
πικρῶς ἐπιπλῆξαι βούλομ᾽, ἄν περ νὴ Δία
παῤῥησίαν μοι δῶτε, τοὺς ἀσυμβόλους,
τἀλλότρια δειπνεῖν ἑλομένους ἄνευ πόνου.
τί γὰρ μαθὼν, ἄνθρωπε, πρὸς τῶν δαιμόνων
βούλει παρασιτεῖν; ἢ τί τῶν ἐν τῷ βίῳ
ξυνῆκας; εἰπον, ἄξιον γὰρ εἰδέναι
τίνος μαθητὴς γέγονας; αἵρεσιν τίνα
ζηλοῖς; ἀπὸ τίνων δογμάτων ὁρμώμενος
τολμᾷς παρασιτεῖν; ἃ μόλις ἡμεῖς τὸν βιον
ἅπαντα κατατρίψαντες, οὐδὲ νῦν ἔτι
ἀνεῳγμένην δυνάμεθα τὴν θύραν ἰδεῖν,
διὰ τοὺς ἀνώδυνα τἀλλότρια μασσωμένους.
οὐ παντὸς ἀνδρὸς ἐπὶ τράπεζαν ἔσθ᾽ ὁ πλοῦς.
πλευρὰν ἔχειν πρώτιστον ἐν τούτοισι δεῖ,
πρόσωπον ἰταμὸν, χρῶμα διαμένον, γνάθον
ἀκάματον, εὐθὺς δυναμένην πληγὰς φέρειν·
στοιχεῖα μὲν ταῦτ᾽ ἐστὶ τῆς ὅλης τέχνης.
ἔπειτα δεῖ σκωπτόμενον ἐφ᾽ ἑαυτῷ γελᾶν·
αἰσχρὸν γὰρ οἶμαι δοῦλον εἶναι σκώμματος.
ἀπὸ τῶν ἐτῶν κλέπτει τὶς, ἢ καὶ βάπτεται
θέλων καλὸς εἶναι, καὶ παρ᾽ ἡλικίαν νοσεῖ;
ἔστω Γανυμήδης οὗτος ἀποθεούμενος.

πρὸς χάριν ὁμιλεῖ τοῦ τρέφοντος ἐπ' ὀλέθρῳ.
(*) ταράττεταί τις, καὶ ποιεῖ πάντας νεκροὺς
δείπνῳ; σιωπῇ τοῦτον ὑπομυκτηρίσας
εἰς τὴν τράπεζαν καὶ σὺ τὴν χολὴν ἄφες.
οἶμαι δ' ἐμαυτὸν εὔθετον τῷ πράγματι,
παῖδες, γεγονέναι· πάντα γὰρ πρόσεστί μοι
ὅσα περ ἔχειν τἀλλότρια τὸν δειπνοῦντα δεῖ,
λιμός, ἀπόνοια, τόλμα, γαστήρ, ἀργία.
καὶ νῦν μ' ὁ Λυδῶν τῶν πολυχρύσων ἄναξ
σύνδειπνον αὐτῷ κέκρικεν εἶναι καὶ φίλον.

8. Δημοκρίτου.

Εὐλογέειν ἐπὶ καλοῖς ἔργμασι, καλόν· τὸ γὰρ ἐπὶ φ
ροισι, κίβδηλον, καὶ ἀπατεῶνος ἔργον.

9. Ἐκ τῶν Ἀριστωνύμου Τομαρίων.

Τὰ μὲν ξύλα τὸ πῦρ αὔξοντα ὑπ' αὐτοῦ καταναλ
ται· ὁ δὲ πλοῦτος ἐκτρέφων τοὺς κόλακας ὑπ' αὐτῶν
των διαφθείρεται.

10. Σωτίωνος ἐκ τοῦ περὶ Ὀργῆς.

Οἱ δελφῖνες μέχρι τοῦ κλύδωνος συνδιανήχονται
κολυμβῶσι, πρὸς δὲ τὸ ξηρὸν οὐκ ἐξοκέλλουσιν· οὕτι
κόλακες ἐν εὐδίᾳ παραμένουσιν, ὡς καὶ οἱ τοὺς φίλοι
ἀποδημίαν προπέμποντες, μέχρι τῆς λείας συμπαρακι
θοῦσιν, ἐπειδ' ἂν δὲ εἰς τραχεῖαν ἔλθωσιν, ἀπιᾶσιν

11. Φαβωρίνου.

Ἔστι δὲ οὐκ ἀξιόπιστος ἔπαινος, ὃν ἐπαινεῖ τις ἕ
διὰ τὸ ἑαυτοῦ συμφέρον.

12. Τοῦ αὐτοῦ.

Ὥσπερ ὁ Ἀκταίων ὑπὸ τῶν τρεφομένων ὑπ' αὐτο
τῶν ἀπέθανεν, οὕτως οἱ κόλακες τοὺς τρέφοντας και
ουσιν.

13. Θεοδώρου ὑπὲρ Ἐλπίδος Φοριανῆς.

Εἴσοδος δὲ ἦν παρ' αὐτὴν οὐκ ὀλίγη· τῶν μὲν τοῦ ἤθους τὴν ἀφέλειαν ἀποδεχομένων, τῶν δέ τι καὶ δεομένων ἴσως· τῶν δὲ πολλῶν συνήθη νοσούντων, καὶ οἰκείᾳ φύσει χρωμένων, οἳ τοὺς πλουτοῦντας ὥσπερ τι κρεῖττον θαυμάζοντες, φθείρεσθαι πρὸς τὰς τούτων θύρας εἰώθασιν, κἂν μηδ' ὁτιοῦν τῆς εὐπορίας μεθέξειν μέλλωσιν.

14. Διογένους.

Ἐπὶ τῆς κολακείας, ὥσπερ ἐπὶ μνήματος, αὐτὸ μόνον τὸ ὄνομα τῆς φιλίας ἐπιγέγραπται.

15. Ἰσοκράτους πρὸς Δημόνικον.

Μίσει τοὺς κολακεύοντας, ὥσπερ τοὺς ἐξαπατῶντας· ἀμφότεροι γὰρ πιστευθέντες τοὺς πιστεύσαντας ἀδικοῦσι.

16. Κράτητος.

Κράτης τοὺς κόλακάς φησι συγκατανευσιφάγους.

17. Ἀντισθένους.

Ἀντισθένης αἱρετώτερόν φησιν εἰς κόρακας ἐμπεσεῖν, ἢ εἰς κόλακας· οἱ μὲν γὰρ ἀποθανόντος τὸ σῶμα, οἱ δὲ ζῶντος τὴν ψυχὴν λυμαίνονται.

18. Πυθαγόρου.

Χαῖρε τοῖς ἐλέγχουσί σε μᾶλλον, ἢ τοῖς κολακεύουσιν· ὡς δ' ἐχθρῶν χείρονας ἐκτρέπου τοὺς κολακεύοντας.

19. Ἀντισθένους.

Ἀντισθένης ἔλεγεν, ὥσπερ τὰς ἑταίρας τἀγαθὰ πάντα εὔχεσθαι τοῖς ἐρασταῖς παρεῖναι, πλὴν νοῦ καὶ φρονήσεως, οὕτω καὶ τοὺς κόλακας οἷς σύνεισι.

20. Κράτητος.

Κράτης πρὸς νέον πλούσιον πολλοὺς κόλακας ἐπισυρόμενον, Νεανίσκε, εἶπεν, ἐλεῶ σου τὴν ἐρημίαν.

13. V. infr. LXXI, 9.

21. *Σωκράτους.*

Ἡ τῶν κολάκων εὔνοια καθάπερ ἐκ τροπῆς φεύγει τι ἀτυχίας.

22. *Τοῦ αὐτοῦ.*

Θηρεύουσι τοῖς μὲν κυσὶ τοὺς λαγωοὺς οἱ κυνηγοὶ, τε δὲ ἐπαίνοις τοὺς ἀνοήτους οἱ πολλοί.

23. *Τοῦ αὐτοῦ.*

Οἱ μὲν λύκοι τοῖς κυσὶν, οἱ δὲ κόλακες τοῖς φίλοις (ὄντες ὅμοιοι, ἀνομοίων ἐπιθυμοῦσιν.

24. *Τοῦ αὐτοῦ.*

Ἔοικεν ἡ κολακεία γραπτῇ πανοπλίᾳ. Διὸ τέρψιν μ ἔχει, χρείαν δὲ οὐδεμίαν παρέχεται.

25. *Πλάτωνος ἐκ τῆς πρὸς Διόνυσον Ἐπιστολῆς.*

Ἑώρων γὰρ καὶ τότε, καὶ νῦν ὁρῶ τὰς μεγάλας οὐσί καὶ ὑπερόγκους τῶν τε ἰδιωτῶν καὶ τῶν μονάρχων, σχ δὸν ὅσῳ περ ἂν μείζους ὦσι, τοσούτῳ πλείους καὶ μείζο τοὺς διαβάλλοντας, καὶ πρὸς ἡδονὴν μετὰ αἰσχρᾶς βλ βης τοὺς ὁμιλοῦντας τρεφούσας, οὗ κακὸν οὐδὲν μεῖζ γεννᾷ πλοῦτός τε καὶ ἡ τῆς ἄλλης ἐξουσίας δύναμις.

26. *Τοῦ αὐτοῦ ἐκ τοῦ Μενεξένου ἢ Ἐπιταφίου.*

Ὅτ᾽ ἂν δέ τις ἐν τούτοις ἀγωνίζηται, ὥσπερ καὶ ἐπα νεῖ, οὐδὲν μέγα δοκεῖν εὖ λέγειν.

ΠΕΡΙ ΑΣΩΤΙΑΣ. ΙΕ.

1. (*) *Μενάνδρου.*

Τοὺς τὸν ἴδιον δαπανῶντας ἀλογίστως βίον
τὸ καλῶς ἀκούειν, ταχὺ ποιεῖ πᾶσιν κακῶς.

25. p. 317. C. 26. p. 235. D. 1. Cleric. p. 208

2. *Εὔφρονος Διδύμων.*

Ὁ γὰρ τὸν ἴδιον οἰκονομῶν κακῶς βίον,
πῶς οὗτος ἂν σώσειε τῶν ἔξω τινά;

3. (*) *Διφίλου.*

Ἔργον συναγαγεῖν σωρὸν ἐν πολλῷ χρόνῳ,
ἐν ἡμέρᾳ δὲ διαφορῆσαι ῥᾴδιον.

4. *Μενάνδρου.*

Λαμπρῶς ἔνιοι σώζειν, οἷς χαλεπώτερον
τοῦ περιποιήσασθαί τι τὸ φυλάξαι βίον.

5. *Μενάνδρου.*

Ἂν μὲν πλέωμεν ἡμερῶν που τεττάρων
σκεπτόμεθα τἀναγκαῖ' ἑκάστης ἡμέρας.
ἂν ᾖ δὲ φείσασθαί τι τοῦ γήρως χάριν,
οὐ φεισόμεσθ' ἐφόδια περιποιούμενοι;

6. *Θεόγνιδος.*

Ὥσπερ ἐγὼ, μέσσην ὁδὸν ἔρχεο ποσσὶν,
μηδ' ἑτέροισι δίδου, Κύρνε, τὰ τῶν ἑτέρων.

7. *Πυθαγόρου.*

Μὴ δαπανᾶν παρὰ καιρὸν, ἀπειροκάλως ἔνι ἡμῶν,
μηδ' ἀνελεύθερος ἴσθι. Μέτρον δ' ἐπὶ πᾶσιν ἄριστον.

8. *Σωκράτους.*

Σωκράτης ἰδών τινα προχείρως πᾶσι χαριζόμενον, καὶ ἀνεξετάστως ὑπηρετούμενον· Κακῶς, εἶπεν, ἀπόλοιο, ὅτι τὰς Χάριτας, παρθένους οὔσας, πόρνας ἐποίησας.

9. *Διογένους.*

Διογένης ἄσωτον ᾔτει μνᾶν· τοῦ δὲ εἰπόντος, Διατί τοὺς ἄλλους τριώβολα, ἐμὲ δὲ μνᾶν ζητεῖς; ἔφη, Παρὰ μὲν τῶν ἄλλων ἐλπίζω πάλιν λαβεῖν, παρὰ δὲ σοῦ οὐκέτι.

10. *Κράτητος.*

4. 5. Cleric. p. 208. 6. V. 831.

Κράτης τὰ τῶν πλουσίων καὶ ἀσώτων χρήματα ταῖς ἐπὶ τῶν κρημνῶν συκαῖς εἴκαζεν, ἀφ᾽ ὧν ἄνθρωπον μηδὲν λαμβάνειν, κόρακας δὲ καὶ ἰκτίνους· ὥσπερ παρὰ τούτων, ἑταίρας καὶ κόλακας.

11. *Δημοσθένους ἐν τῷ πρὸς Λεπτίνην.*

Τῶν γὰρ ἀνθρώπων οἱ πλεῖστοι κτῶνται μὲν τἀγαθὰ, τῷ καλῶς βουλεύεσθαι, καὶ μηδενὸς καταφρονεῖν· φυλάττειν δ᾽ οὐκ ἐθέλουσι τοῖς αὐτοῖς τούτοις.

12. *Ζήνωνος.*

Ζήνων πρὸς τοὺς ἀπολογουμένους ὑπὲρ τῆς αὐτῶν ἀσωτίας, καὶ λέγοντας ἐκ πολλοῦ τοῦ περιόντος ἀναλίσκειν, ἔλεγεν· Ἦ που καὶ τοῖς μαγείροις συγγνώσεσθε, ἐὰν ἁλμυρὰ λέγωσι πεποιηκέναι τὰ ὄψα, ὅτι πλῆθος ἁλῶν αὐτοῖς ὑπῆρχεν;

13. *Ξενοφῶν ἐν τῷ η̄ τῆς Κύρου παιδείας.*

Οὐ γὰρ τὸ μὴ λαβεῖν τἀγαθὰ οὕτω χαλεπὸν, ὡς τὸ λαβόντα στερηθῆναι.

ΠΕΡΙ ΦΕΙΔΩΛΙΑΣ. Ις.

1. (*) *Φιλήμονος.*

Ἐὰν οἷς ἔχωμεν, τοῖς γε μηδὲ χρώμεθα,
ἃ δ᾽ οὐκ ἔχομεν, ζητοῦμεν, ὧν μὲν διὰ τύχην,
ὧν δὲ δι᾽ ἑαυτοὺς ἐσόμεθ᾽ ἐστερημένοι.

2. *Ἀπολλοδώρου.*

Μισῶ τύχην συνοῦσαν ἀτυχεῖ σώματι.
ὅστις γὰρ εὐπορῶν, παρὸν ζῆν ἡδέως,
κακῶς διάγει, τί ἄν τις ἄλλ᾽ ἢ τῇ τύχῃ
μέμφοιτο; διότι δυστυχεῖ συνδυστυχεῖ.

11. p. 472. 13. VII. 5, 82. 1. Cleric. p. 342.

3. Τοῦ αὐτοῦ.

Ἐγὼ γὰρ οὐ τὸν πλοῦτον ἴδοιμι ὅσος ἐστὶν, ἀλλ' ὅστις αὐτὸν κέκτηται, εἰ ὑπέρτερός ἐστιν ὧν ἔχει.

4. Εὐριπίδου Ἀντιόπης.

Εἰ δ' εὐτυχῶν τις, καὶ βίον κεκτημένος,
μηδὲν δόμοισι τῶν καλῶν πειράσεται,
ἐγὼ μὲν οὔποτ' αὐτὸν ὄλβιον καλῶ,
φύλακα δὲ μᾶλλον χρημάτων εὐδαίμονα.

5. Εὐριπίδου Ἰνοῖ.

Ἀμουσία τοι μηδ' ἐπ' οἰκτροῖσιν δάκρυ
στάζειν. Κακὸν δὲ, χρημάτων ὄντων ἅλις,
φειδοῖ πονηρᾷ μηδέν' εὖ ποιεῖν βροτῶν.

6. Εὐριπίδου Δανάης.

Ὅστις δόμοις μὲν ἥδεται πληρουμένοις,
γαστρὸς δ' ἀφαιρῶν σῶμα δύστηνος κακοῖ,
τοῦτον νομίζω καὶ θεῶν συλᾶν βρέτη,
τοῖς φιλτάτοις τε πολέμιον πεφυκέναι.

7. Μενάνδρου.

Οὐ πώποτ' ἐζήλωσα πλουτοῦντα σφόδρα
ἄνθρωπον, ἀπολαύοντα μηδὲν ὧν ἔχει.

8. Τοῦ αὐτοῦ.

Μὴ πάντοθεν κέρδαιν'· ἐπαισχύνου δέ μοι
τὸ μὴ δικαίως εὐτυχεῖν. Ἔχει φόβον
ὁ τρισκακοδαίμων, ὅστις ἐκ φειδωλίας
κατέθετο μῖσος διπλάσιον τῆς οὐσίας.

9. Θεοκρίτου.

Κάλλιον, ὦ 'πιμελητὰ φιλάργυρε, τὸν φακὸν ἑψῆν,
μὴ 'πιτάμῃς τὰν χεῖρα διαπρίων τὸ κύμινον.

4. Fr. 32. 5. Fr. 16. 6. Fr. 7. 7. 8. Cleric. p. 210. 9. X, 54.

10. *Μενάνδρου ἐν Ψευδηρακλεῖ.*

Ἀστοργίαν ἔχει τιν᾽ ὁ σκληρὸς βίος.

11. *Ἀπολλοδώρου Ἀποκαρτερῶν.*

Ἀλλὰ σχεδόν τι τὸ κεφάλαιον τῶν κακῶν
εἴρηκας, ἐν φιλαργυρίᾳ γὰρ πάντ᾽ ἔνι.

12. *Ἀντιφάνους.*

Ὡς δυστυχεῖς, ὅσοισι τοῦ κέρδους χάριν
ἐπίπροσθε ταἰσχρὰ φαίνετ᾽ εἶναι τῶν καλῶν·
ἐπισκοτεῖ γὰρ τῷ φρονεῖν τὸ λαμβάνειν.

13. *Μενάνδρου ἐκ Δυσκόλου.*

Περὶ χρημάτων λαλεῖς ἀβεβαίου πράγματος.
εἰ μὲν γὰρ οἶσθα ταῦταπαραμενοῦντά σοι
εἰς πάντα τὸν χρόνον, φύλαττε, μηδενὶ
ἄλλῳ μεταδιδούς, αὐτὸς ὢν δὲ κύριος·
ἃ δὲ μὴ σεαυτοῦ. τῆς τύχης δὲ πάντ᾽ ἔχεις,
τί ἂν φθονοίης, ὦ πάτερ, τούτων τινί;
αὐτὴ γὰρ ἄλλῳ τυχὸν ἀναξίῳ τινὶ
παρελομένη σοῦ πάντα προσθήσει πάλιν.
(*) διόπερ ἐγώ σέ φημι δεῖν ὅσον χρόνον
εἶ κύριος, χρῆσθαί σε γενναίως, πάτερ,
αὐτὸν ἐπικουρεῖν πᾶσιν, εὐπόρους ποιεῖν
ὡς ἂν δύνῃ πλείστους διὰ σαυτοῦ, τοῦτο γὰρ
ἀθάνατόν ἐστι, κἂν ποτε πταίσας τύχῃς,
ἐκεῖθεν ἔσται ταὐτὸ τοῦτό σοι πάλιν.
Πολλῷ δὲ κρεῖττόν ἐστιν ἐμφανὴς φίλος,
ἢ πλοῦτος ἀφανής, ὃν σὺ κατορύξας ἔχεις.

14. *Εὐσεβίου.*

Ἀνὴρ μεγάλα ἔχων χρήματα ἀποτεθησαυρισμένα, ἔπειτα γνώμῃ τῇ ἑωυτοῦ ἐς μηδὲν τῶν δεόντων οἷός τε ἐὼν αὐτοῖς χρέεσθαι, ἔοικε τῷ τὰ ἐν τοῖς δημοσίοις ἀποκείμενα

πεπιστευκότι ἑωυτοῦ εἶναι. Δόξῃ μὲν γὰρ ὁμοίῃ πλουτέουσι· τόπερ δὲ τοῦ κεκτῆσθαί ἐστιν οἰκήϊον, τοῦ αὐτοῖς χρέεσθαι, ἀπεστερέαται ὁμοίως ἀμφότεροι.

15. Θεοπόμπου.

Εἴ τις πλεῖστα τῶν ἀγαθῶν κεκτημένος μετὰ τοῦ λυπεῖσθαι διάγοι τὸν βίον, ἁπάντων ἂν εἴη καὶ τῶν ὄντων καὶ τῶν ἐσομένων ἀθλιώτατος.

16. Δημοκρίτου.

Οἱ φειδωλοὶ τὸν τῆς μελίσσης οἶτον ἔχουσιν, ἐργαζόμενοι ὡς ἀεὶ βιωσόμενοι.

17. Οἱ τῶν φειδωλῶν παῖδες ἀμαθέες γινόμενοι, ὥσπερ οἱ ὀρχησταὶ, οἱ ἐς τὰς μαχαίρας ὀρούοντες, ἢν ἑνὸς μόνου μὴ τύχωσι, καταφερόμενοι ἔνθα δεῖ τοὺς πόδας ἐρεῖσαι, ἀπόλλυνται· χαλεπὸν δὲ τυχεῖν ἑνὸς, τὸ γὰρ ἴχνιον μοῦνον λέλειπται τῶν ποδῶν· οὕτω δὲ καὶ οὗτοι, ἢν ἁμάρτωσι τοῦ πατρικοῦ τύπου τοῦ ἐπιμελέος καὶ φειδωλοῦ, φιλέουσι διαφθείρεσθαι.

18. Φειδώ τοι καὶ λιμὸς, χρηστὴ, ἐν καιρῷ δὲ καὶ δαπάνη· γινώσκειν δὲ ἀγαθοῦ.

19. Ἀντιφῶντος.

Εἰσί τινες, οἳ τὸν παρόντα μὲν βίον οὐ ζῶσιν, ἀλλὰ παρασκευάζονται πολλῇ σπουδῇ, ὡς ἕτερόν τινα βίον βιωσόμενοι, οὐ τὸν παρόντα· καὶ ἐν τούτῳ παραλειπόμενος ὁ χρόνος οἴχεται.

20. Μητροδώρου.

Ἑτοιμάζονταί τινες διὰ βίου τὰ πρὸς τὸν βίον, βιωσόμενοι μετὰ τὸ λεγόμενον ζῆν, οὐ συνορῶντες ὡς πᾶσιν ἡμῖν θανάσιμον ἐγκέχυται τὸ τῆς γενέσεως φάρμακον.

21. Δημοκρίτου.

Βίος ἀνεόρταστος, μακρὴ ὁδὸς ἀπανδόκευτος.

22. *Πλουτάρχου ἐκ τῶν Ὑγιεινῶν Παραγγελμάτων.*

Οὐ μὴν ἀλλὰ καὶ μικρολογία, καὶ γλισχρότης ἐνίους ἀναγκάζει πιεζοῦντας οἴκοι τὰς ἐπιθυμίας, καὶ κατισχναίνοντας, ἐμπίπλασθαι παρ᾽ ἑτέρων τῶν πολυτελῶν, καὶ ἀπολαύειν, καθάπερ ἐκ πολεμίας ἀφειδῶς ἐπισιτιζομένους· εἶτα κακῶς διατεθέντες ἀπιᾶσιν, εἰς τὴν ὑστεραίαν ἐφόδιον τῆς ἀπληστίας τὴν ἀπεψίαν ἔχοντες.

23. *Θεόκριτος τοὺς πολλοὺς τῶν πλουσίων ἔλεγεν ἐπιτρόπους εἶναι, ἀλλὰ μὴ δεσπότας τῶν χρημάτων.*

24. *Εὐσεβίου.*

Ἄνδρα χρήματα μεγάλα ἔχοντα ἀποτεθησαυρισμένα, καὶ [τοῦ θησαυρίζειν] αὐτοῦ τούτου εἵνεκα ἐπικτώμενον, καὶ ὅκως αἰεί τι τοῖς παρεοῦσι προσθείη, χρήματα μὲν ἔχοντα, μήτε δὲ εἰς ἑωυτὸν, μήτε εἰς ἄλλο τι τῶν χρησίμων ἀναλίσκοντα, μήκοτε πλουτέειν ἀποφήνειε, φύλακα δὲ καὶ ποριστὴν εἶναι ἀλλοτρίων (*) χρημάτων, καὶ πόνους ἔχειν αἱρέεσθαι πολλάκις, καὶ τοῖς ἑωυτῷ μηδὲν προσήκουσιν ἐπικτώμενον.

25. *Ξενοφῶντος ἐν τῷ η̄ τῆς Παιδείας.*

Ὅπως δὲ καὶ τοῦτο εἰδείης, ὦ Κροῖσε, ἐγὼ γὰρ οὐ τοὺς πλεῖστα ἔχοντας, καὶ φυλάττοντας πλεῖστα, εὐδαιμονεστάτους ἡγοῦμαι· οἱ γὰρ τὰ τείχη φυλάττοντες, οὗτοι ἂν εὐδαιμονέστατοι εἴησαν, πάντα γὰρ τὰ ἐν ταῖς πόλεσι φυλάττουσιν· ἀλλ᾽ ὃς ἂν πλεῖστα κτᾶσθαί τε δύνηται σὺν τῷ δικαίῳ, καὶ χρῆσθαι πλείστοις σὺν τῷ καλῷ, τοῦτον ἐγὼ εὐδαιμονέστατον νομίζω κατὰ χρήματα.

26. *Σωκράτους.*

Ὁ τοῦ φιλαργύρου πλοῦτος, ὥσπερ ὁ ἥλιος καταδὺς εἰς τὴν γῆν, οὐδένα τῶν ζώντων εὐφραίνει.

22. p. 125. E. 25. VIII. 2, 23

27. Τοῦ αὐτοῦ.

Ὁ τῶν φιλαργύρων βίος ἔοικε νεκροῦ δείπνῳ· πάντα γὰρ ἔχων, τὸν εὐφρανθησόμενον οὐκ ἔχει.

28. Ἐπικούρου.

Γεγόναμεν ἅπαξ· δὶς οὐκ ἔστι γενέσθαι· δεῖ δὲ τὸν αἰῶνα μηκέτ' εἶναι. Σὺ δὲ τῆς αὔριον οὐκ ὢν κύριος, ἀναβάλλῃ τὸν καιρόν· ὁ δὲ πάντων βίος μελλησμῷ παραπόλλυται· καὶ διὰ τοῦτο ἕκαστος ἡμῶν ἀσχολούμενος ἀποθνήσκει.

29. Ἀντιφῶντος.

Ἔστι δέ τις λόγος, ὡς ἄρα ἰδὼν ἀνὴρ ἄνδρα ἕτερον ἀργύριον ἀναιρούμενον πολὺ ἐδεῖτό οἱ δανεῖσαι ἐπὶ τόκῳ· ὁ δ' οὐκ ἠθέλησεν, ἀλλ' ἦν οἷος ἀπιστεῖν τε καὶ μὴ ὠφελεῖν μηδένα, φέρων δ' ἀπέθετό ποι δή· καί τις καταμαθὼν τοῦτο ποιοῦντα, ὑφείλετο· ὑστέρῳ δὲ χρόνῳ ἐλθὼν, οὐχ εὕρισκε τὰ χρήματα ὁ καταθέμενος. Περιαλγῶν οὖν τῇ συμφορᾷ τά τε ἄλλα, καὶ ὅτι οὐκ ἔχρησε τῷ δεομένῳ, ὃ ἂν αὐτῷ καὶ σῶον ἦν, καὶ ἕτερον προσέφερεν· ἀπαντήσας δὲ τῷ ἀνδρὶ τῷ τότε δανειζομένῳ, ἀπωλοφύρετο τὴν συμφορὰν, ὅτι ἐξήμαρτε· καὶ ὅτι οἷ μεταμέλει οὐ χαρισαμένῳ, ἀλλ' ἀχαριστήσαντι· καὶ πάντως οἷ ἀπολόμενον τὸ ἀργύριον. Ὁ δ' αὐτὸν ἐκέλευε μὴ φροντίζειν, ἀλλὰ νομίζειν αὐτῷ εἶναι καὶ μὴ ἀπολωλέναι, καταθέμενον λίθον εἰς τὸ αὐτὸ χωρίον· πάντως γὰρ οὐδ' ὅτε ἦν σοι ἐχρῶ αὐτῷ, ὅθεν μηδὲ νῦν νόμιζε στέρεσθαι μηδενός. Ὅτῳ γάρ τις μὴ ἐχρήσατο, μηδὲ χρήσεται, ὄντος ἢ μὴ ὄντος αὐτῷ, οὐδὲν οὔτε πλέον οὔτε ἔλασσον βλάπτεται. Ὅτ' ἂν γὰρ ὁ θεὸς μὴ παντελῶς βούληται ἀγαθὰ διδόναι ἀνδρὶ, χρημάτων πλοῦτον παρασχὼν, τοῦ φρονεῖν καλῶς πένητα ποιήσας, τὸ ἕτερον ἀφελόμενος, ἑκατέρων ἀπεστέρησεν.

ΠΕΡΙ ΕΓΚΡΑΤΕΙΑΣ. ΙΖ.

1. Σοφοκλέους Ἠλέκτρας.
Ζῆν αἰσχρὸν αἰσχρῶς τοῖς καλῶς πεφυκόσιν.
2. Σοφοκλέους Φαίδρα.
Οὐ γὰρ δίκαιον ἄνδρα γενναῖον φρένας
τέρπειν, ὅπου μὴ καὶ δίκαια τέρψεται.
3. Χάρητος.
(*) Γαστρὸς δὲ πειρῶ πᾶσαν ἡνίαν κρατεῖν·
μόνη γὰρ ὧν πέπονθεν οὐκ ἔχει χάριν,
ἀεὶ δὲ τοῦ δέοντος ἐνδεῖται πλέον.
ὅστις δὲ γαστρὸς μὴ κρατεῖν ἐπίσταται,
οὗτος τὰ πλείω τῶν κακῶν ἔχει κακά.
4. Σοφοκλέους.
Ἀλλ' οὐ γὰρ αὐδᾶν ἔσθ', ἃ μηδὲ δρᾶν καλά.
5. Ὅσοι δὲ φιλοσοφοῦντες ἐκμοχθοῦσί τι,
ἐνταῦθ' ὑπάρχει τῷ βίῳ γαστρὸς κρατεῖν.
6. Διδάσκαλος γὰρ ἡ εὐτέλεια τῶν σοφῶν,
καὶ τῶν ἀρίστων γίνεται βουλευμάτων.
7. Εὐριπίδου.
Ἐξουσίᾳ δὲ μή ποτ' ἐντυχὼν τέκνον
αἰσχροὺς ἔρωτας δημοτῶν διωκάθειν.
ὃ καὶ σίδηρον ἀγχόνας τ' ἐφέλκεται,
χρηστῶν πενήτων ἥν τις αἰσχύνῃ τέκνα.
8. Πυθαγόρου.
Παντὸς καλοῦ κτήματος πόνος προηγεῖται ὁ κατ' ἐγκράτειαν.

1. V. 989. 2. Fr. 605. 4. Oedip. Tyr. 1409. 7. Fragm. XX, 24.

9. *Ἰαμβλίχου.*

Τί δαὶ, τοῖς ἀνθρώποις κτωμένοις ἐμμελῆ καὶ εὐάρμοστον ἕξιν, πρός τε τοὺς διαφέροντας τρόπους εὐκοινώνητον, ἄρχειν τε καὶ ἄρχεσθαι δυναμένην ἐν μέρει τῷ προσήκοντι· τούτοις δ᾽ ἕπεται τὰ ἤθη καὶ τὰ ἐπιτηδεύματα, περί τε ἐγκράτειαν ἡδονῶν, καὶ περὶ τὴν ἀρχὴν τῶν ἐπιθυμιῶν. Ἀλλὰ δεῖ δὴ τῶν ἡδονῶν τὸ ἀκόλαστον ἐξ ἅπαντος τρόπου καὶ ἄμετρον ἐξορίζειν.

10. *Φωκίωνος.*

Φωκίωνι ὁ παῖς πλείω τῶν εἰωθότων ὄψων ἐπρίατο. Ὁ δὲ, Οἰμώξῃ, ἔφη, ἐὰν τοῦ φαγεῖν πλείω ἐπιφαγεῖν παρασκευάζῃς.

11. *Ἐκ τῶν Σίμωνος Ἐπιστολῶν πρὸς Ἀρίστιππον.*

Μέμνησο μέντοι λιμοῦ καὶ δίψης· ταῦτα γὰρ δύναται μεγάλα τοῖς σωφροσύνην διώκουσι.

12. *Πυθαγόρου.*

Ῥώμην μεγίστην καὶ πλοῦτον, τὴν ἐγκράτειαν κτῆσαι.

13. *Τοῦ αὐτοῦ.*

Πυθαγόρας παρηγγύα, Μὴ πυκνὰ τὸν ἄνθρωπον ἀπὸ τοῦ ἀνθρώπου· μὴ δεῖν συνεχῶς ἀφροδισιάζειν αἰνιττόμενος.

14. *Ἀπολλώνιος Εἰδομένῃ.*

Ἐζηλώσαμεν τὴν αὐτάρκειαν, οὐχ ὅπως τοῖς εὐτελέσι καὶ λιτοῖς πάντως χρώμεθα, ἀλλ᾽ ὅπως θαῤῥῶμεν πρὸς αὐτά.

15. *Ἀπολλώνιος τοῖς Γνωρίμοις.*

Μηδέν με δόξητε ῥᾳδίως ἄλλοις παραινεῖν· αὐτὸς γὰρ ἐπὶ τῆς μάζης, καὶ τῆς ἄλλης τῆς ἀκολούθου ταύτῃ διαίτης ὢν, τοιαῦτα ὑμῖν παρεγγυῶ.

16 *Διογένους.*

(*) Ὁ Διογένης καθαρὸν λαβὼν ἄρτον, ἐξέβαλε τῆς πήρας τὸν αὐτόπυρον, εἰπών·

ὦν ξένε, τυράννοις ἐκποδὼν μεθίστασο.

17. Σωκράτους.

Ἑορτῆς οὔσης παρὰ τοῖς Ἀθηναίοις, ἐφιλοτιμήσατο ὁ Ἀλκιβιάδης δῶρα πολλὰ πέμψαι τῷ Σωκράτει. Τῆς οὖν Ξανθίππης καταπλαγείσης, καὶ τὸν Σωκράτην λαβεῖν αὐτὰ ἀξιούσης, ἔφη· Ἀλλὰ καὶ ἡμεῖς τῇ τοῦ Ἀλκιβιάδου φιλοτιμίᾳ παραταξόμεθα, μὴ λαβεῖν τὰ πεμφθέντα ἀντιφιλοτιμησάμενοι.

18. Ἀριστίππου.

Κρατεῖ ἡδονῆς οὐχ ὁ ἀπεχόμενος, ἀλλ' ὁ χρώμενος μέν, μὴ προεκφερόμενος δέ· ὥσπερ καὶ νεὼς καὶ ἵππου, οὐχ ὁ μὴ χρώμενος, ἀλλ' ὁ μετάγων ὅποι βούλεται.

19. Περικλέους.

Περικλῆς Σοφοκλέους εὐπρεπῆ παῖδα δεικνύντος αὐτῷ, Ὦ Σοφόκλεις, εἶπε, τὸν σώφρονα στρατηγὸν οὐ μόνον τὰς χεῖρας, ἀλλὰ καὶ τὴν ὄψιν ἔχειν παρ' ἑαυτῷ δεῖ.

20. Ἐκ τοῦ Ἐπικτήτου Ἐγχειριδίου.

Ὅτ' ἂν ἡδονῆς τινος φαντασίαν λάβῃς, ὅπερ καὶ ἐπὶ τῶν ἄλλων φαντασιῶν, φυλάσσου, μὴ συναρπάζου ταχέως, ἀλλὰ ἐκδεξάσθω σε τὸ πρᾶγμα, καὶ μικρὰν ἀναβολὴν αὐτὸς παρὰ σαυτοῦ λάβε· εἶτα ἐπισκοπήσας τὴν φαντασίαν καθ' οὓς ἔχεις κανόνας, μνήσθητι ἀμφοτέρων τῶν χρόνων, καθ' ὧν ἀπολαύσας μὲν τῆς ἡδονῆς ἡττημένος μετανοήσεις καὶ λοιδορήσεις σεαυτῷ, ἀπεσχημένος δὲ χαίρεις καὶ ἐπαινεῖς αὐτὸς ἑαυτόν. Ἐὰν δὲ εὔκαιρον φαίνηται ἅψασθαι τοῦ πράγματος, μέμνησο ἵνα σου μὴ κρατήσῃ

17. Vide supr. 3, 61. 19. Vide Plut. I. p. 156. D. 20. Scil. c. 34.

προσηνὲς αὐτοῦ καὶ ἀγωγὸν, ἀλλὰ πειρῶ κρατεῖν τῶν
ὧν.

21. Δημοσθένους.

Δεῖ τὸν εὖ φρονοῦντα τὸν λογισμὸν ἀεὶ τῶν ἐπιθυμιῶν ἥττω πειρᾶσθαι ποιεῖν.

22. Σωκράτους.

Σωκράτης ἐρωτηθεὶς, τίνι τῶν ἄλλων ἀνθρώπων διαφέρει, εἶπε· Καθόσον οἱ μὲν λοιποὶ ζῶσιν, ἵν' ἐσθίωσιν, αὐτὸς δὲ ἐσθίω, ἵνα ζῶ.

23. Ἐπικούρου.

Χάρις τῇ μακαρίᾳ φύσει, ὅτι τὰ ἀναγκαῖα ἐποίησεν εὐπόριστα· τὰ δὲ δυσπόριστα, οὐκ ἀναγκαῖα.

24. Τοῦ αὐτοῦ.

Εἰ βούλει πλούσιόν τινα ποιῆσαι, μὴ χρημάτων προσ-
'ει, τῆς δὲ ἐπιθυμίας ἀφαίρει.

25. Ξενοκράτους.

Ξενοκράτης, εἴ ποτε σταμνίον οἴνου ἀνοίξειεν, ἔφθα-
ὁ οἶνος τρεπόμενος πρὶν ἀναλωθῆναι· καὶ τὰ ὄψα δὲ
άκις ἕωλα ἐξεῤῥιπτεν. Ἔνθεν καὶ ἡ παροιμία, τὸ
ιράτους τυριον, ἐπὶ τῶν ἐπὶ πολὺ παραμενόντων καὶ
ἥκιστα ἀναλισκομένων.

. Δημοκρίτου.

γνώμων, ὁ μὴ λυπεόμενος ἐφ' οἷσιν οὐκ ἔχει, ἀλλὰ
' ἐφ' οἷσιν ἔχει.

Πυθαγόρου.

Τεθνάναι πολλῷ κρεῖττον, ἢ δι' ἀκρασίαν τὴν
ἀμαυρῶσαι.

Σωκράτους.

ιoem. p. 1438, 11.

Σωκράτης ἐγκράτειαν τὸ κρατεῖν τῆς ἐν τῷ σώματι ἡδονῆς ἔφη.

29. *Αἰλιανοῦ ἐκ τῆς Συμμικτῆς Ἱστορίας.*

Χρύσιππος ὁ Σολεὺς ἐποιεῖτο τὸν βίον ἐκ πάνυ ὀλίγων Κλεάνθης δὲ καὶ ἀπὸ ἐλαττόνων.

30. *Ἐπικούρου.*

Ἐπίκουρος ὁ Γαργήττιος ἐκέκραγε λέγων, Ὧι ὀλίγον οὐχ ἱκανὸν, τούτῳ γε οὐδὲν ἱκανόν. Ἔλεγε δ' ἑτοίμως ἔχειν καὶ τῷ Διῒ ὑπὲρ εὐδαιμονίας διαγωνίζεσθαι, μάζαν ἔχων καὶ ὕδωρ.

31. *Σωκράτους.*

Σωκράτης ἐρωτηθεὶς, πῶς ἂν γένοιτό τις πλούσιος; Εἰ τῶν ἐπιθυμιῶν, ἔφη, εἴη πένης.

32. *Ξενοφῶντος ἐν τῷ ᾱ τῶν Ἀπομνημονευμάτων.*

Εἰ δὲ δὴ καὶ ἐγκράτεια καλόν τε κἀγαθὸν ἀνδρὶ κτῆμά ἐστιν, ἐπισκεψώμεθα, εἴ πη προὐβίβαζε λέγων εἰς ταύτην τοιάδε· Ὦ ἄνδρες, εἰ πολέμου ἡμῖν γενομένου βουλοίμεθα ἑλέσθαι ἄνδρα, ὑφ' οὗ μάλιστα αὐτοὶ μὲν σωζοίμεθα, τοὺς δὲ πολεμίους χειροίμεθα, ἆρ' ὅντινα ἂν αἰσθανοίμεθα ἥττω γαστρὸς, ἢ οἴνου, ἢ ἀφροδισίων, ἢ πόνου, ἢ ὕπνου, τοῦτον αἱροίμεθα; καὶ πῶς ἂν οἰηθείημεν τὸν τοιοῦτον, ἢ ἡμᾶς σῶσαι, ἢ τοὺς πολεμίους κρατῆσαι; εἰ δὲ ἐπὶ τελευτῇ τοῦ βίου γενόμενοι, βουλοίμεθά τῳ ἐπιτρέψαι, ἢ παῖδας ἄῤῥενας παιδεῦσαι, ἢ θυγατέρας παρθένους διαφυλάξαι, ἢ χρήματα διασῶσαι, ἆρ' ἀξιόπιστον εἰς ταῦτα ἡγησαίμεθ' ἂν τὸν ἀκρατῆ; δούλῳ δ' ἀκρατεῖ ἐπιτρέψαιμεν ἂν, ἢ βοσκήματα, ἢ ταμιεῖα, ἢ ἔργων ἐπιστασίαν; διάκονον δὲ καὶ ἀγοραστὴν τὸν τοιοῦτον ἐθελή-

29. Pertinere haec ad n. seq. docet Perizonius Fragm. p. 1054 = 370. 32. I. 5, 1—5.

σαιμεν ἂν προῖκα λαβεῖν; Ἀλλὰ μὴν εἴ γε μηδὲ δοῦλον ἀκρατῆ δεξαίμεθ' ἂν, πῶς οὐκ ἄξιον αὐτόν γε φυλάξασθαι τοιοῦτον γενέσθαι; καὶ γὰρ οὐχ ὥσπερ οἱ πλεονέκται τῶν ἄλλων ἀφαιρούμενοι χρήματα ἑαυτοὺς δοκοῦσι πλουτίζειν, οὕτως ὁ ἀκρατὴς τοῖς μὲν ἄλλοις βλαβερὸς, αὑτῷ δ' ὠφέλιμος, ἀλλὰ κακοῦργος μὲν τῶν ἄλλων, ἑαυτοῦ δὲ πολὺ κακουργότερος, εἴ γε κακουργότερόν ἐστι μὴ μόνον τὸν οἶκον τὸν ἑαυτοῦ φθείρειν, ἀλλὰ καὶ τὸ σῶμα καὶ τὴν ψυχήν. Ἐν συνουσίᾳ δὲ τίς ἂν ἥσθείη τῷ τοιούτῳ ὀνείδει, ἢ τῷ ὄψῳ καὶ τῷ οἴνῳ χαίροντα μᾶλλον ἢ τοῖς φίλοις; καὶ τὰς πόρνας ἀγαπῶντα μᾶλλον, ἢ τοὺς ἑταίρους; Ἆρά γε οὐ χρὴ πάντα ἄνδρα ἡγησάμενον τὴν ἐγκράτειαν ἀρετῆς εἶναι κρηπῖδα, ταύτην πρώτην ἐν τῇ ψυχῇ κατασκευάσασθαι; Τίς γὰρ ἄνευ ταύτης ἢ μάθοι τι ἀγαθὸν, ἢ μελετήσειεν ἀξιολόγως; ἢ τίς οὐκ ἂν ταῖς ἡδοναῖς δουλεύων αἰσχρῶς διατεθείη καὶ τὸ σῶμα καὶ τὴν ψυχήν; Ἐμοὶ μὲν δοκεῖ, νὴ τὴν Ἥραν, ἐλευθέρῳ μὲν ἀνδρὶ εὐκτὸν εἶναι μὴ τυχεῖν δούλου τοιούτου, δουλεύοντι δὲ ταῖς τοιαύταις ἡδοναῖς ἱκετευτέον τοὺς θεοὺς δεσποτῶν ἀγαθῶν τυχεῖν· οὕτω γὰρ ἂν μόνος ὁ τοιοῦτος σωθείη.

33. Ξενοφῶντος ἐν τῷ ᾱ Ἀπομνημονευμάτων.

Οὐκ οἶσθ' ὅτι ὁ μὲν ἥδιστα ἐσθίων, ἥκιστα ὄψου δεῖται· ὁ δὲ ἥδιστα πίνων, ἥκιστα τοῦ μὴ παρόντος ἐπιθυμεῖ ποτοῦ; Τά γε μὴν ἱμάτια οἶσθ' ὅτι οἱ μεταβαλλόμενοι, ψύχους καὶ θάλπους ἕνεκα (*) μεταβάλλονται· καὶ ὑποδήματα ὑποδοῦνται, ὅπως μὴ διὰ τὰ λυποῦντα τοὺς πόδας κωλύωνται πορεύεσθαι· [ἤδη οὖν πότε ᾔσθου ἐμὲ, ἢ διὰ ψύχος μᾶλλόν του ἔνδον μένοντα, ἢ διὰ θάλπος μαχόμενόν τῳ περὶ σκιᾶς· ἢ διὰ τὸ ἀλγεῖν τοὺς πόδας οὐ

33. I. 6, 5.

βαδίζοντα ὅπου ἂν βούλωμαι;] οὐκ οἶσθ᾽ ὅτι οἱ φύσει ἀσθενέστατοι, τῷ σώματι μελετήσαντες, τῶν ἰσχυροτάτων ἀμελησάντων κρείττους τε γίνονται πρὸς ἃ ἂν μελετήσωσι, καὶ ῥᾷον αὐτὰ φέρουσιν; — ἐὰν δὲ δὴ φίλους, ἢ πόλιν ὠφελεῖν δέῃ, ποτέρῳ πλέον σχολὴ τούτων ἐπιμελεῖσθαι, τῷ ὡς ἐγὼ νῦν, ἢ τῷ ὡς σὺ μακαρίζεις διαιτωμένῳ; στρατεύοιτο δὲ πότερος ἂν ῥᾷον, ὁ μὴ δυνάμενος ἄνευ πολυτελοῦς διαίτης ζῆν, ἢ ᾧ τὸ παρὸν ἀρκοίη; ἐκπολιορκηθείη δὲ πότερος ἂν θᾶττον, ὁ τῶν χαλεπωτάτων εὑρεῖν δεόμενος, ἢ ὁ τοῖς ῥᾴστοις ἐντυγχάνειν ἀρκούντως χρώμενος; Ἔοικας, ὦ Ἀντιφῶν, τὴν εὐδαιμονίαν οἰομένῳ τρυφὴν καὶ πολυτέλειαν εἶναι· ἐγὼ δὲ νομίζω, τὸ μὲν μηδενὸς δέεσθαι θεῖον εἶναι· τὸ δὲ ὡς ἐλαχίστων, ἐγγυτάτω τοῦ θείου. Καὶ τὸ μὲν θεῖον κράτιστον· τὸ δ᾽ ἐγγυτάτω τοῦ θείου, ἐγγυτάτω τοῦ κρατίστου.

34. *Ἐπικούρου.*

Βρυάζω τῷ κατὰ τὸ σωμάτιον ἡδεῖ, ὕδατι καὶ ἄρτῳ χρώμενος. Καὶ προσπτύω ταῖς ἐκ πολυτελείας ἡδοναῖς, οὐ δι᾽ αὐτάς, ἀλλὰ διὰ τὰ ἐξακολουθοῦντα αὐταῖς δυσχερῆ.

35. *Τοῦ αὐτοῦ.*

Τότε χρείαν ἔχομεν τῆς ἡδονῆς, ὅτ᾽ ἂν ἐκ τοῦ μὴ παρεῖναι αὐτὴν ἀλγῶμεν. Ὅτ᾽ ἂν δὲ τοῦτο μὴ πάσχωμεν, ἐν αἰσθήσει καθεστῶτες, τότε οὐδεμία χρεία τῆς ἡδονῆς. Οὐ γὰρ ἡ τῆς φύσεως ἡδονὴ τὴν ἀδικίαν ποιεῖ ἔξωθεν, ἀλλ᾽ ἡ περὶ τὰς κενὰς δόξας ὄρεξις.

36. *Πλάτωνος.*

Πλάτων πολλάκις διψῶν ἐκ τοῦ φρέατος ἀνιμᾶτο τὸ ὕδωρ, καὶ ἐξέχει, κολάζων τὴν ἐπιθυμίαν.

37. *Ἐπικούρου.*

Ἐπίκουρος ἐρωτηθεὶς, πῶς ἄν τις πλουτήσειεν, Οὐ τοῖς οὖσι προστιθεὶς, ἔφη, τῆς δὲ χρείας τὰ πολλὰ περιτέμνων.

38. *Δημοκρίτου.*

Τῶν ἡδέων τὰ σπανιώτατα γιγνόμενα, μάλιστα τέρπει.

39. *Τοῦ αὐτοῦ.*

Εἴ τις ὑπερβάλλοι τὸ μέτριον, τὰ ἐπιτερπέστατα ἀτερπέστατα ἂν γίγνοιτο.

40. *Τοῦ αὐτοῦ.*

Ἀνδρεῖος οὐχ ὁ τῶν πολεμίων μόνον, ἀλλὰ καὶ ὁ τῶν ἡδονῶν κρέσσων.

41. *Εὐσεβίου.*

Γνώμης ἀνδρὸς ἀρίστου ἀπόδεξις ἥδε· μὴ ἐπὶ τῷ σιτέεσθαι ἑωυτὸν νομίζειν γεγονέναι, μηδὲ ἐν τούτῳ τὴν ζωὴν ἡγέεσθαι, μούνου δὲ αὐτοῦ τοῦ ζώειν ἕνεκα ἀνθρώποις τροφὴν νομίζειν εὑρῆσθαι.

42. *Τοῦ αὐτοῦ.*

Ἐγκράτεια καὶ σώματι ἀγαθόν. Πρὸς γὰρ ὑγείην αὐτῷ ξυμμάχεται, καὶ σωφροσύνην ἐν ψυχῇ τίκτει. Σωφροσύνη δὲ ἀστασίαστον, καὶ εὔδιον, καὶ βίον εἰρηναῖον ψυχῇ παρασκευάζει.

43. *Μουσωνίου ἐκ τοῦ Περὶ Τροφῆς.*

Περὶ δὲ τροφῆς εἰώθει μὲν πολλάκις λέγειν, καὶ πάνυ ἐντεταμένως, ὡς οὐ περὶ μικροῦ πράγματος, οὐδ᾽ εἰς μικρὰ διαφέροντος· ᾤετο γὰρ ἀρχὴν (*) καὶ ὑποβολὴν τοῦ σωφρονεῖν εἶναι τὴν ἐν σιτίοις καὶ ποτοῖς ἐγκράτειαν. Ἅπαξ δέ ποτε τῶν ἄλλων ἀφέμενος λόγων, οὓς ἑκάστοτε διεξῄει, τοιάδε τινὰ εἶπεν· ὡς χρὴ καθάπερ τὴν εὐτελῆ τῆς πολυτελοῦς τροφὴν προτιμᾶν, καὶ τὴν εὐπόριστον τῆς δυσπορίστου, οὕτω καὶ τὴν σύμφυλον ἀνθρώπῳ· τοιαύτην

δὲ εἶναι σύμφυλον ἡμῖν, τὴν ἐκ τῶν φυομένων ἐκ γῆς, ὅσα τε σιτώδη ὄντα, καὶ ὅσα μὴ τοιαῦτα ὄντα δύναται τρέφειν οὐ κακῶς τὸν ἄνθρωπον· καὶ τὴν ἀπὸ τῶν ζώων οὐκ ἀναιρουμένων, ἄλλως δὲ χρησιμευόντων. Τούτων δὲ τῶν βρωμάτων ἐπιτηδειότατα μὲν, οἷς αὐτόθεν χρῆσθαι ὑπάρχει, δίχα πυρὸς, ἐπεὶ καὶ ἑτοιμότατα· οἷα δὴ τά τε ὡραῖα, καὶ τῶν λαχάνων ἔνια, καὶ γάλα, καὶ τυρὸς, καὶ κηρία· καὶ ὅσα μέντοι δεῖται πυρὸς, ἢ σιτώδη ἢ λαχανώδη ὄντα, καὶ ταῦτ᾽ οὐκ ἀνεπιτήδεια, ἀλλὰ σύμφυλα ἀνθρώπῳ πάντα. Τὴν μέντοι κρεώδη τροφὴν θηριωδεστέραν ἀπέφηνε, καὶ τοῖς ἀγρίοις ζώοις προσφορωτέραν. Εἶναι δὲ ταύτην ἔλεγε καὶ βαρυτέραν, καὶ τῷ νοεῖν τι καὶ φρονεῖν ἐμπόδιον· τὴν γὰρ ἀναθυμίασιν τὴν ἀπ᾽ αὐτῆς θολωδεστέραν οὖσαν, ἐπισκοτεῖν τῇ ψυχῇ· παρὸ καὶ βραδυτέρους φαίνεσθαι τὴν διάνοιαν τοὺς πλείονι ταύτῃ χρωμένους. Δεῖν δὲ τὸν ἄνθρωπον, ὥσπερ συγγενέστατον τοῖς θεοῖς τῶν ἐπιγείων ἐστὶν, οὕτω καὶ ὁμοιότατα τρέφεσθαι τοῖς θεοῖς. Ἐκείνοις μὲν οὖν ἀρκεῖν τοὺς ἀπὸ γῆς καὶ ὕδατος ἀναφερομένους ἀτμούς· ἡμᾶς δ᾽ ὁμοιοτάτην ταύτῃ προσφέρεσθαι τροφὴν ἂν εἴη, εἰ τὴν κουφοτάτην καὶ καθαρωτάτην προσφεροίμεθα· οὕτω δ᾽ ἂν καὶ τὴν ψυχὴν ἡμῶν ὑπάρχειν καθαράν τε καὶ ξηρὰν, ὁποία οὖσα ἀρίστη καὶ σοφωτάτη εἴη ἂν, καθάπερ Ἡρακλείτῳ δοκεῖ, λέγοντι οὕτως, Αὔη ψυχὴ σοφωτάτη καὶ ἀρίστη· νῦν δὲ, ἔφη, πολὺ χεῖρον ἡμεῖς τῶν ἀλόγων ζώων τρεφόμεθα. Τὰ μὲν γὰρ, εἰ καὶ σφόδρα τῇ ἐπιθυμίᾳ ὥσπερ μάστιγί τινι ἐλαυνόμενα φέρεται πρὸς τὴν τροφὴν, ὅμως τοῦ γε πανουργεῖν περὶ τὰ βρώματα καὶ τοῦ τεχνιτεύειν ἀπήλλακται, ἀρκούμενα τοῖς παραπεσοῦσι, καὶ πλησμονὴν θηρώμενα μόνον, προσωτέρω δ᾽ οὐδέν. Ἡμεῖς δὲ τέχνας καὶ μηχανὰς ποικίλας ἐπινοοῦμεν

ὥστε τὴν ἡδονὴν τῆς τροφῆς ἐφηδύνειν, καὶ τὴν κατάποσιν κολακεύειν μειζόνως. Εἰς τοῦτο δὲ προεληλύθαμεν λιχνείας καὶ ὀψοφαγίας, ὥστε καθάπερ μουσικὰ καὶ ἰατρικὰ, οὕτω καὶ μαγειρικὰ πεποίηνται τινὲς συγγράμματα, ἃ τὴν μὲν ἡδονὴν καὶ πάνυ αὔξει τὴν ἐν τῷ φάρυγγι, τὴν δ᾽ ὑγίειαν διαφθείρει. Πολὺ γοῦν κάκιον διακειμένους ὁρᾶν ἔστι τὰ σώματα τοὺς περὶ τὰ βρώματα τρυφῶντας, ὧν εἰσιν ἔνιοι παραπλήσιοι ταῖς κιττώσαις γυναιξί· καὶ γὰρ οὗτοι, καθάπερ ἐκεῖναι, τὰ συνηθέστατα τῶν βρωμάτων δυσχεραίνουσι καὶ τοὺς στομάχους διεφθαρμένους ἔχουσιν. Ὅθεν ὥσπερ ὁ ἀχρεῖος σίδηρος συνεχῶς δεῖται στομώσεως, οὕτω καὶ οἱ ἐκείνων στόμαχοι ἐν τῷ ἐσθίειν συνεχὲς στομοῦσθαι θέλουσιν, ἢ ὑπὸ ἀκράτου, ἢ ὑπὸ ὄξους, ἢ ὑπὸ βρώματός τινος στρυφνοῦ. Ἀλλ᾽ οὐχὶ ὁ Λάκων τοιοῦτος, (*) ὃς ἰδών τινα, παρακειμένου αὐτῷ ὀρνιθίου τῶν πιόνων καὶ πολυτελῶν, ὑπὸ τρυφῆς ἀναινόμενον φαγεῖν αὐτὸ, καὶ φάσκοντα μὴ δύνασθαι· ἀλλ᾽ ἐγὼ, ἔφη, καὶ γυπὸς δύναμαι καὶ τράγου. Ζήνων δέ γε ὁ Κιτιεὺς, οὐδὲ νοσῶν ᾤετο δεῖν τροφὴν προσφέρεσθαι τρυφερωτέραν, ἀλλ᾽ ἐπεὶ ὁ θεραπεύων ἰατρὸς ἐκέλευεν αὐτὸν φαγεῖν νεοττὸν περιστερᾶς, οὐκ ἀνασχόμενος, ὡς Μάνην, ἔφη, με θεράπευε. Ἠξίου γὰρ, οἶμαι, μηδὲν μαλακώτερον ἐν τῇ θεραπείᾳ γίνεσθαι αὐτῷ, ἢ τῶν δούλων τινὶ νοσοῦντι· καὶ γὰρ εἰ ἐκεῖνοι θεραπεύεσθαι δύνανται δίχα τοῦ τροφὴν λαμβάνειν πολυτελεστέραν, δύνασθαι ἂν καὶ ἡμᾶς. Δεῖ δὲ μηδαμῶς τὸν ἀγαθὸν ἄνδρα δούλου μηδενὸς εἶναι μαλακώτερον. Διόπερ ὁ Ζήνων εἰκότως

ἠξίου εὐλαβεῖσθαι τὴν πολυτέλειαν ἐν τῇ τροφῇ, καὶ μηδ' ἐπ' ὀλίγον ἐνδιδόναι πρὸς τὸ τοιοῦτον· ἐπείπερ ὁ ἐνδοὺς ἅπαξ προέλθοι ἂν ἐπιπλεῖστον, ἅτε τῆς ἡδονῆς πολλὴν ἐχούσης αὔξησιν ἔν τε πόμασι καὶ βρώμασι. Ταῦτα μὲν τότε καινότερα ἔδοξεν ἡμῖν εἰπεῖν περὶ τροφῆς, ὧν εἰώθει λέγειν ἑκάστοτε.

44. Ξενοφῶντος ἐν τῷ ᾱ Ἀπομνημονευμάτων.

Διαίτῃ δὲ τήν τε ψυχὴν ἐπαίδευσε καὶ τὸ σῶμα, ᾗ χρώμενος ἄν τις, εἰ μή τι δαιμόνιον εἴη, θαῤῥαλέως καὶ ἀσφαλῶς διάγοι, καὶ οὐκ ἂν ἀπορήσειε τοσαύτης δαπάνης. Οὕτω γὰρ εὐτελὴς ἦν, ὥστ' οὐκ οἶδ' εἴ τις οὕτως ἂν ὀλίγα ἐργάζοιτο, ὥστε μὴ λαμβάνειν τὰ Σωκράτει ἀρκοῦντα. Σίτῳ μὲν γὰρ τοσούτῳ ἐχρῆτο, ὅσον ἡδέως ἤσθιε, καὶ ἐπὶ τούτῳ οὕτω παρεσκευασμένος ᾔει, ὥστε τὴν ἐπιθυμίαν τοῦ σίτου ὄψον αὐτῷ εἶναι· ποτὸν δὲ πᾶν ἡδὺ ἦν αὐτῷ, διὰ τὸ μὴ πίνειν, εἰ μὴ διψῴη. Εἰ δέ ποτε κληθεὶς ἐθελήσειεν ἐλθεῖν ἐπὶ δεῖπνον, ὃ τοῖς πλείστοις ἐργωδέστατόν ἐστιν, ὥστε φυλάξασθαι τὸ ὑπὲρ τὸν καιρὸν ἐμπίπλασθαι, τοῦτο ῥᾳδίως πάνυ ἐφυλάττετο· τοῖς δὲ μὴ δυναμένοις τοῦτο ποιεῖν συνεβούλευε φυλάττεσθαι τὰ ἀναπείθοντα μὴ πεινῶντας ἐσθίειν, μηδὲ διψῶντας πίνειν· καὶ γὰρ τὰ λυμαινόμενα γαστέρας καὶ κεφαλὰς καὶ ψυχὰς, ταῦτα ἔφη εἶναι. Οὐκ οἴεσθε δ', ἔφη ἐπισκώπτων, καὶ τὴν Κίρκην ὗς ποιεῖν τοιούτοις πολλοῖς δειπνίζουσαν· τὸν δὲ Ὀδυσσέα Ἑρμοῦ τε ὑποθημοσύνῃ, καὶ αὐτὸν ἐγκρατῆ ὄντα, καὶ ἀποσχόμενον τοῦ ὑπὲρ τὸν καιρὸν τῶν τοιούτων ἅπτεσθαι, διὰ ταῦ-

44. I. 3, 5.

τα οὐ γενέσθαι ἦν; Τοιαῦτα μὲν περὶ τούτων ἔπαιζεν, ἅμα σπουδάζων· ἀφροδισίων δὲ παρῄνει τῶν καλῶν ἰσχυρῶς ἀπέχεσθαι· οὐ γὰρ, ἔφη, ῥᾴδιον εἶναι τῶν τοιούτων ἁπτόμενον σωφρονεῖν.

45. Τοῦ αὐτοῦ ἐν δ' Ἀπομνημονευμάτων.

Εἰπέ μοι, ἔφη, ὦ Εὐθύδημε, ἆρα καλὸν καὶ μεγαλεῖον νομίζεις εἶναι καὶ ἀνδρὶ καὶ πόλει κτῆμα, ἐλευθερίαν; Ὡς οἷόν τέ γε μάλιστα, ἔφη. Ὅστις οὖν ἄρχεται ὑπὸ τῶν τοῦ σώματος ἡδονῶν, καὶ διὰ ταύτας μὴ δύναται πράττειν τὰ βέλτιστα, νομίζεις τοῦτον ἐλεύθερον εἶναι; Ἥκιστα, ἔφη. Ἴσως γὰρ ἐλεύθερον φαίνεταί σοι τὸ πράττειν τὰ βέλτιστα· εἶτα τὸ ἔχειν τοὺς κωλύσοντας τὸ ταῦτα ποιεῖν ἀνελεύθερον νομίζεις; Παντάπασιν, ἔφη. Παντάπασιν (*) ἆρά σοι δοκοῦσιν οἱ ἀκρατεῖς ἀνελεύθεροι εἶναι; Νὴ τὸν Δί' εἰκότως. Πότερα δέ σοι δοκοῦσιν οἱ ἀκρατεῖς κωλύεσθαι μόνον τὰ κάλλιστα πράττειν, ἢ καὶ ἀναγκάζεσθαι τὰ αἴσχιστα ποιεῖν; Οὐδὲν ἧττον ἔμοιγ', ἔφη, δοκοῦσι ταῦτα ἀναγκάζεσθαι, ἢ ἐκεῖνα κωλύεσθαι. Ποίους δέ τινας δεσπότας ἡγῇ τοὺς τὰ μὲν ἄριστα κωλύοντας, τὰ δὲ κάκιστα ἀναγκάζοντας; Ὡς δυνατὸν νὴ Δί', ἔφη, κακίστους. Δουλείαν δὲ ποίαν κακίστην νομίζεις εἶναι; Ἐγὼ μὲν, ἔφη, τὴν παρὰ τοῖς κακίστοις δεσπόταις. Τὴν κακίστην ἄρα δουλείαν οἱ ἀκρατεῖς δουλεύουσιν; Ἔμοιγε δοκεῖ, ἔφη. Σοφίαν δὲ τὸ μέγιστον ἀγαθὸν οὐ δοκεῖ σοι ἀπείργουσα τῶν ἀνθρώπων ἡ ἀκρασία εἰς τοὐναντίον αὐτοὺς ἐμβάλλειν; ἢ οὐ δοκεῖ σοι προσέχειν τε τοῖς ὠφελοῦσι καὶ καταμανθάνειν αὐτὰ κωλύειν, ἀφέλκουσα ἐπὶ τὰ ἡδέα; καὶ πολλάκις αἰσθανομένους τῶν ἀγαθῶν τε καὶ τῶν κακῶν ἐκπλήξα-

45. IV. 5, 2.

σα ποιεῖν τὸ χεῖρον ἀντὶ τοῦ βελτίονος αἱρεῖσθαι; Γίνεται τοῦτο, ἔφη. Σωφροσύνην δὲ, ὦ Εὐθύδημε, τίνι ἂν φαίημεν ἧττον ἢ τῷ ἀκρατεῖ προσήκειν; αὐτὰ γὰρ δήπου τὰ ἐναντία σωφροσύνης καὶ ἀκρασίας ἔργα ἐστίν. Ὁμολογῶ καὶ τοῦτο, ἔφη. Τοῦ δ' ἐπιμελεῖσθαι ὧν προσήκει, οἴει τι κωλυτικώτερον ἀκρασίας εἶναι; Οὔκουν ἔγωγε, ἔφη. Τοῦ δὲ ἀντὶ τῶν ὠφελούντων τὰ βλάπτοντα προαιρεῖσθαι ποιοῦντος, καὶ τούτων μὲν ἐπιμελεῖσθαι. ἐκείνων δὲ ἀμελεῖν πείθοντος, καὶ τοῖς σωφρονοῦσι τὰ ἐναντία ποιεῖν ἀναγκάζοντος, οἴει τι ἀνθρώπῳ κάκιον εἶναι; Οὐδὲν, ἔφη. Οὐκ οὖν τὴν ἐγκράτειαν τῶν ἐναντίων ἢ τὴν ἀκρασίαν εἰκὸς τοῖς ἀνθρώποις αἰτίαν εἶναι; Πάνυ μὲν οὖν, ἔφη Οὐκ οὖν καὶ τὸ τῶν ἐναντίων τὸ αἴτιον εἰκὸς ἄριστον εἶναι; Εἰκὸς γὰρ, ἔφη. Ἔοικεν ἄρα, ἔφη, ὦ Εὐθύδημε, ἄριστον ἀνθρώπῳ ἐγκράτειαν εἶναι; Εἰκότως γὰρ, ἔφη, ὦ Σώκρατες. Ἐκεῖνο δ', ἔφη, ὦ Εὐθύδημε, ἤδη πώποτε ἐνεθυμήθης; Ποῖον; ἔφη. Ὅτι καὶ ἐπὶ τὰ ἡδέα, ἐφ' ἅπερ μόνα δοκεῖ ἡ ἀκρασία τοὺς ἀνθρώπους ἄγειν, αὐτὴ μὲν οὐ δύναται ἄγειν, ἡ δ' ἐγκράτεια πάντων μάλιστα ἥδεσθαι ποιεῖ. Πῶς; ἔφη. Ὥσπερ ἡ μὲν ἀκρασία οὐκ ἐῶσα καρτερεῖν, οὔτε λιμὸν, οὔτε δίψος, οὔτ' ἀφροδισίων ἐπιθυμίαν, οὔτε ἀγρυπνίαν, (δι' ὧν μόνον ἔστιν ἡδέως μὲν φαγεῖν τε καὶ πιεῖν καὶ ἀφροδισιάσαι, ἡδέως δ' ἀναπαύσασθαί τε καὶ κοιμηθῆναι, καὶ περιμείναντας καὶ ἀνασχομένους ἕως ἂν ταῦτα ὡς ἔνι ἥδιστα γένηται), κωλύει τοῖς ἀναγκαιοτάτοις τε καὶ συνεχεστάτοις ἀξιολόγως ἥδεσθαι. Ἡ δ' ἐγκράτεια μόνη ποιοῦσα καρτερεῖν τὰ εἰρημένα, μόνη καὶ ἥδεσθαι ποιεῖ ἀξίως μνήμης ἐπὶ τοῖς εἰρημένοις. Παντάπασιν, ἔφη, ἀληθῆ λέγεις. Ἀλλὰ μὴν τοῦ μαθεῖν τι καλὸν καὶ ἀγαθὸν,

καὶ τοῦ ἐπιμεληθῆναι καὶ τῶν τοιούτων τινὸς, δι᾽ ὧν ἄν τις καὶ τὸ ἑαυτοῦ σῶμα καλῶς διοικήσειε, καὶ τὸν ἑαυτοῦ οἶκον καλῶς οἰκονομήσειε, καὶ φίλοις καὶ πόλει ὠφέλιμος γένοιτο, καὶ ἐχθροὺς κρατήσειεν, ἀφ᾽ ὧν οὐ μόνον ὠφέλεια, ἀλλὰ καὶ ἡδοναὶ μέγισται γίγνονται, οἱ μὲν ἐγκρατεῖ ἀπολαύουσι (*) πράττοντες αὐτὰ, οἱ δὲ ἀκρατεῖς οὐδενὸς μετέχουσι· τῷ γὰρ ἂν ἧττον φήσαιμεν τῶν τοιούτων προσήκειν, ἢ ᾧ ἥκιστα ἔξεστι ταῦτα πράττειν, κατεχομένῳ ἐπὶ τῷ σπουδάζειν περὶ τὰς ἐγγυτάτω ἡδονάς; Καὶ ὁ Εὐθύδημος, Δοκεῖς μοι, ἔφη, ὦ Σώκρατες, λέγειν, ὡς ἀνδρὶ ἥττονι τῶν διὰ τοῦ σώματος ἡδονῶν πάμπαν οὐδεμιᾶς ἀρετῆς προσήκει. Τί γὰρ διαφέρει, ὦ Εὐθύδημε, ἄνθρωπος ἀκρατὴς θηρίου τοῦ ἀκρατεστάτου; ὅστις γὰρ τὰ μὲν κράτιστα μὴ σκοπεῖ, τὰ ἥδιστα δ᾽ ἐκ παντὸς τρόπου ζητεῖ ποιεῖν, τί ἂν διαφέροι τῶν ἀφρονεστάτων βοσκημάτων; ἀλλὰ τοῖς ἐγκρατέσι μόνοις ἔξεστι σκοπεῖν τὰ κράτιστα τῶν πραγμάτων, καὶ λόγῳ καὶ ἔργῳ, καὶ διαλέγοντας κατὰ γένη τὰ μὲν ἀγαθὰ προαιρεῖσθαι, τῶν δὲ κακῶν ἀπέχεσθαι, καὶ οὕτως, ἔφη, ἀρίστους τε καὶ εὐδαιμονεστάτους ἄνδρας γίγνεσθαι, καὶ διαλέγεσθαι δυνατωτάτους. Ἔφη δὲ καὶ τὸ διαλέγεσθαι ὀνομασθῆναι ἐκ τοῦ συνιόντας κοινῇ βουλεύεσθαι διαλέγοντας κατὰ γένη τὰ πράγματα.

ΠΕΡΙ ΑΚΡΑΣΙΑΣ. ΙΗ.

1. Σοφοκλέους.

Τί ταῦτ᾽ ἐπαινεῖς; πᾶς γὰρ οἰνωθεὶς ἀνὴρ
ἥσσων μὲν ὀργῆς ἐστι, τοῦ δὲ νοῦ κενός.

1. Fr. inc. 668.

Φιλεῖ δὲ πολλὴν γλῶσσαν ἐκχέας μάτην,
ἄκων ἀκούειν, οὓς ἑκὼν εἶπεν κακῶς.

2. *Σκληρίου.*

Ὡς οὐκ ἀνεκτὸς, ὅστις ᾖ πάροινος ὢν,
ἢ καὶ μεμηνὼς, εἰς μὲν αὐτὸν ἀσφαλὴς
ἀεί ποτ᾽ ἐστὶν, εἰς δὲ τοὺς πέλας νοσεῖ.

3. *Ἐρατοσθένους.*

Οἶνός τοι πυρὶ ἶσον ἔχει μένος, εὖτ᾽ ἂν ἐς ἄνδρα
ἔλθῃ, κυμαίνει δ᾽ οἷα Λίβυσσαν ἅλα
βοῤῥῆς ἠὲ νότος, τὰ δὲ καὶ κεκρυμμένα φαίνει
βυσσόθεν, ἐκ δ᾽ ἀνδρῶν πάντ᾽ ἐτίναξε νόον.

4. *Μενάνδρου.*

Ὁ πολὺς ἄκρατος, ὀλίγ᾽ ἀναγκάζει φρονεῖν.

5. *Οὐ γὰρ τὸ πλῆθος, ἂν σκοπῇ τις, τοῦ ποτοῦ*
ποιεῖ παροινεῖν, τοῦ πιόντος δ᾽ ἡ φύσις.

6. *Φιλήμονος.*

Τί (δὴ) ζῆν ὄφελος ᾧ μή᾽στι τὸ ζῆν εἰδέναι;

7. *Ἀλλ᾽ οἶνος ἦν· οὐδεὶς δὲ μεθύων, ἂν σκοπῇς*
ὃς οὐχὶ δοῦλός ἐστι τοῦ πεπωκέναι.
ὅσα μ᾽ οὗτος ἠνάγκαζεν, ἐποίουν ταῦτ᾽ ἐγώ.
ὁ πονηρὸς οἶνος οὗτός ἐστι, Νικοφῶν.

8. *Τοῦ αὐτοῦ.*

Ἅπας πονηρὸς οἶνος ὁ πολὺς ἔστ᾽ ἀεί.

9. *Τοῦ αὐτοῦ.*

ἐμέθυον· ἱκανὴ πρόφασις εἰς θ᾽ ἁμαρτάνειν.

10. *Θεόγνιδος.*

Πολλῷ τοι πλέονας λιμοῦ κόρος ὤλεσεν ἤδη
ἄνδρας, ὅσοι μοίρης πλεῦν᾽ ἐθέλουσιν ἔχειν.

11. *Τοῦ αὐτοῦ.*

4. Cleric. p. 210. 6. Cleric. p. 344. 10. V. 605. 11. V. 627.

Αἰσχρόν τοι μεθύοντα παρ᾽ ἀνδράσι νήφοσιν εἶναι,
αἰσχρὸν δ᾽ εἰ νήφων πὰρ μεθύουσι μένει.

12. *Τοῦ αὐτοῦ.*

Οἶνος πινόμενος πουλὺς, κακός· ἢν δέ τις αὐτὸν
πίνῃ ἐπισταμένως, οὐ κακὸς, ἀλλ᾽ ἀγαθός.

13. *Αἰσχύλου.*

(*) *Κάτοπτρον εἴδους χαλκός ἐστ᾽, οἶνος δὲ νοῦ.*

14. *Θεόγνιδος.*

Ὃς δ᾽ ἂν ὑπερβάλλῃ πόσιος μέτρον, οὐκέτ᾽ ἐκεῖνος
τῆς αὑτοῦ γλώσσης καρτερὸς, οὐδὲ νόου.
μυθεῖται δ᾽ ἀπάλαμνα, τὰ νήφοσι γίνεται αἰσχρὰ,
αἰδεῖται δ᾽ ἕρδων οὐδὲν, ὅτ᾽ ἂν μεθύῃ,
τὸ πρὶν ἐὼν σώφρων, τότε νήπιος. Ἀλλὰ σὺ ταῦτα
γιγνώσκων, μὴ πῖν᾽ οἶνον ὑπερβολάδην·
ἀλλ ἢ πρὶν μεθύειν ὑπανίστασο, μή σε βιάσθω
γαστὴρ, ὥστε κακὸν λάτριν ἐφημέριον.

15. *Τοῦ αὐτοῦ.*

Ἄφρονος ἀνδρὸς ἄγαν καὶ σώφρονος οἶνος, ὅτ᾽ ἂν δὴ
πίνῃ ὑπὲρ μέτρον, κοῦφον ἔθηκε νόον.

16. *Ἐν πυρὶ μὲν χρυσόν τε καὶ ἄργυρον ἴδριες ἄνδρες*
γιγνώκουσ᾽· ἀνδρὸς δ᾽ οἶνος ἔδειξε νόον,
καὶ μάλα περ πινυτοῦ· κακότητα δὲ πᾶσαν ἐλέγχει,
ὥστε καταισχύνειν καὶ τὸν ἐόντα σοφόν.

17. *Οἰνοβαρέω κεφαλὴν, Ὀνομάκριτε, καί με βιᾶται*
οἶνος· ἀτὰρ γνώμης οὐκέτ᾽ ἐγὼ ταμίης
ἡμετέρης, τὸ δὲ δῶμα περιτρέχει, ἀλλ᾽ ἄγ᾽ ἀναστὰς
πειρήσω, μή πως καὶ πόδας οἶνος ἔχῃ,
καὶ νόον ἐν στήθεσσι· δέδοικα δὲ μή τι μάταιον

12. V. 509. 13. Fr. inc. 276. 14. V. 479. 15. V 497.

ἔρξω θωρηχθεὶς, καὶ μέγ᾽ ὄνειδος ἔχω.

18. Ὁμήρου.

Οἶνος δὲ πολύφρονά περ μάλ᾽ ἀεῖσαι,
καὶ θ᾽ ἁπαλὸν γελάσαι, καὶ τ᾽ ὀρχήσασθαι ἀνῆκε,
καί τι ἔπος προέηκεν, ὅπερ τ᾽ ἄῤῥητον ἄμεινον.

19. Μενάνδρου.

Χαλεπὸν ὅτ᾽ ἄν τις ὢν πίῃ πλέον λαλῇ,
μηδὲν κατειδὼς, ἀλλὰ προσποιούμενος.

20. Εὐριπίδου Αὔγης.

Νῦν δ᾽ οἶνος ἐξέστησέ μ᾽· ὁμολογῶ δέ σε
ἀδικεῖν, τὸ δ᾽ ἀδίκημ᾽ ἐγένετ᾽ οὐχ ἑκούσιον.

21. Φιλιππίδου.

Οὐκ ἔστιν, ἐμεθύσθην πάτερ, λέγοντα (νῦν,)
ἥμαρτον, ὥστε πρός σέ με συγγνώμης τυχεῖν.
ὁ γὰρ εἰς τὸν ἀσθενῆ βίᾳ τι, Πάμφιλε,
ποιῶν, ὑβρίζειν, οὐχ ἁμαρτάνειν δοκεῖ.

22. Πανυάσιδος.

Ξεῖν᾽ ἄγε δὴ καὶ πῖν᾽, ἀρετή νύ τις ἔστι καὶ αὕτη,
ὅς κ᾽ ἀνδρῶν πολὺ πλεῖστον ἐν εἰλαπίνῃ μέθυ πίνῃ
εὖ καὶ ἐπισταμένως, ἅμα τ᾽ ἄλλον φῶτα κελεύῃ.
ἶσόν θ᾽ ὅστ᾽ ἐν δαιτὶ καὶ ἐν πολέμῳ θοὸς ἀνὴρ
ὑσμίνας διέπων ταλαπενθέας, ἔνθα δὲ παῦροι
θαρσαλέοι τελέθουσι μένουσί τε θοῦρον Ἄρηα.
τοῦ μὲν ἐγὼ θείμην ἶσον κλέος, ὅστ᾽ ἐνὶ δαιτὶ
τέρπηται παρεὼν, ἅμα τ᾽ ἄλλον λαὸν ἀνώγῃ.
οὐ γάρ μοι ζώειν γε δοκεῖ βροτὸς, οὐδὲ βιῶναι
ἀνθρώποιο βίον ταλασίφρονος, ὅστις ἀπ᾽ οἴνου
θυμὸν ἐρητύσας πίνει ποτὸν ἄλλο νεόφρων.
οἶνος γὰρ πυρὶ ἶσον ἐπιχθονίοισιν ὄνειαρ

18. Od. Ξ. 463. 19. Cleric. p. 210.

ἐσθλὸν, ἀλεξίκακον, πάσης συνοπηδὸν ἀοιδῆς.
(*) ἐν μὲν γὰρ θαλίης ἱερὸν μέρος, ἀγλαΐης τε,
ἐν δὲ χοροιτυπίης, ἐν δ' ἱμερτῆς φιλότητος.
(ἐν δέ τε μὲν θήρης, καὶ δυσφροσύνης ἀλεγεινῆς.)
τῷ σε χρὴ παρὰ δαιτὶ δεδεγμένον εὔφρονι θυμῷ
πίνειν, μηδὲ βορῇ κεκακωμένον ἠΰτε γῦπα
ἧσθαι πλημμύροντα, λελασμένον εὐφροσυνάων.

23. *Πυθαγόρου.*

Ἐλεύθερον ἀδύνατον εἶναι τὸν πάθεσι δουλεύοντα καὶ ὑπὸ παθῶν κρατούμενον.

24. *Χρυσίππου.*

Μικρὰν φασὶ μανίαν εἶναι τὴν μέθην.

25. *Πυθαγόρας ἔλεγε, τὴν μέθην μανίας εἶναι μελέτην.*

26. *Ἀναχάρσιδος.*

Ἀνάχαρσις ἔφη, κιρναμένου κρατῆρος ἐφεστίου, τὸν μὲν πρῶτον ὑγιείας πίνεσθαι· τὸν δὲ δεύτερον, ἡδονῆς· τὸν δὲ τρίτον, ὕβρεως· τὸν δὲ τελευταῖον, μανίας.

27. *Ἀντισθένους.*

Τὰς μὴ κατὰ θύρας, φησὶν ὁ Ἀντισθένης, εἰσιούσας πολαύσεις δεήσει ἢ σχασθῆναι, ἢ ἐλλεβορισθῆναι, ἢ ὄντως λιμαγχονηθῆναι, κακὰς ἀμοιβὰς ἐκτίνοντα τῆς ογεγενημένης ἀπληστίας ἕνεκα μικρᾶς καὶ ὀλιγοχρονου ἡδονῆς.

28. *Πλουτάρχου ἐκ τοῦ Ὅτι καὶ γυναῖκα παιδευτέον.*

Τῷ Διονύσῳ νάρθηκα καὶ λήθην συγκαθιεροῦσιν, ἢ δέον μνημονεύειν τῶν ἐν οἴνῳ πλημμεληθέντων, ἀλλυθεσίας παιδικῆς δεομένων. Ὧι συνᾴδει καὶ τό,

Μισῶ μνήμονα συμπόταν.

δ' Εὐριπίδης τῶν ἀτόπων τὴν λήθην σοφὴν εἴρηκε.

Sympos I. 1. p. 612. D. Fragm. XXI. 4.

29. *Πλάτωνος.*

Μεθύων κυβερνήτης καὶ πᾶς παντὸς ἄρχων ἀνατρέπει πάντα, εἴτε πλοῖον, εἴτε ἅρμα, εἴτε στρατόπεδον, εἴτε ὅ τι ποτὲ εἴη τὸ κυβερνώμενον ὑπ᾽ αὐτοῦ.

30. *Τοῦ αὐτοῦ.*

Οὐ μόνον, ὡς ἔοικεν, ὁ γέρων δὶς παῖς γίνοιτ᾽ ἄν, ἀλλὰ καὶ ὁ μεθυσθείς.

31. *Δημοκρίτου.*

Ὑγιείην εὐχαῖς παρὰ θεῶν αἰτέονται ἄνθρωποι, τὴν δὲ ταύτης δύναμιν παρ᾽ ἑαυτοῖς ἔχοντες οὐκ ἴσασιν· ἀκρασίῃ δὲ τἀναντία πρήσσοντες, αὐτοὶ προδόται τῆς ὑγείης τῇσιν ἐπιθυμίῃσι γίγνονται.

32. *Πλουτάρχου ἐκ τοῦ Ὅτι καὶ γυναῖκα παιδευτέον.*

Ἀμαθίην, ὥς φησιν Ἡράκλειτος, καὶ ἄλλως κρύπτειν ἔργον ἐστὶν, ἐν οἴνῳ δὲ χαλεπώτερον· καὶ Πλάτων δέ φησιν ἐν οἴνῳ τὰ ἤθη φανερὰ γίγνεσθαι. Ὥσπερ καὶ Ὅμηρος,

οὐδὲ τραπέζῃ
γνώτην ἀλλήλων.

33. *Τοῦ αὐτοῦ.*

Σοφοκλῆς ἐμέμφετο Αἰσχύλῳ, ὅτι μεθύων ἔγραφε· καὶ γὰρ εἰ τὰ δέοντα ποιεῖ, φησὶν, ἀλλ᾽ οὐκ εἰδώς γε.

34. *Πυθαγόρου.*

Πυθαγόρας ἐρωτηθεὶς, πῶς ἂν οἰνόφλυξ τοῦ μεθύειν παύσαιτο· Εἰ συνεχῶς, ἔφη, θεωροίη τὰ ὑπ᾽ αὐτοῦ πρασσόμενα.

35. *Ἀνάχαρσις ἔφη, ἐρωτηθεὶς, πῶς ἄν τις μὴ μεθύσκοιτο· Εἰ, φησὶν, ὁρῴη τοὺς μεθύοντας οἷα ποιοῦσιν.*

36. *Δημοκρίτου.*

29. Legg. I. p. 646. 32. Fr. XXII. 1

Ὅσοι ἀπὸ γαστρὸς τὰς ἡδονὰς ποιέονται, ὑπερβεβληκότες τὸν καιρὸν, ἐπὶ βρώσεσιν ἢ πόσεσιν ἢ ἀφροδισίοις, ἐν τοῖσι πᾶσιν αἱ μὲν ἡδοναὶ βραχεῖαί τε καὶ δι᾽ ὀλίγου γίνονται, ὁκόσον ἂν χρόνον ἐσθίωσιν ἢ πίνωσιν, αἱ δὲ λῦπαι πολλαί. Τοῦτο μὲν γὰρ τὸ ἐπιθυμεῖν ἀεὶ τῶν αὐτῶν πάρεστι, καὶ ὁκότ᾽ ἂν γένηται, ὁκοίων ἐπιθυμέουσι, διὰ ταχέος τε ἡ ἡδονὴ παροίχεται, καὶ οὐδὲν ἐν αὐτοῖσι χρηστόν ἐστιν, ἀλλ᾽ ἡ τέρψις βραχεῖα, καὶ αὖθις τῶν αὐτῶν δεῖ.

37. *Πλάτωνος.*

(*) *Ὅστις σῶμα θεραπεύει, τὸ ἑαυτοῦ οὐχ ἑαυτὸν θεραπεύει· ὅστις δὲ χρήματα, οὔθ᾽ ἑαυτὸν, οὔτε τὰ ἑαυτοῦ, ἀλλ᾽ ἔτι ποῤῥωτέρω τῶν ἑαυτοῦ.*

38. *Μουσωνίου ἐκ τοῦ Περὶ Τροφῆς.*

Αἴσχιστον, ἔφη, γαστριμαργία καὶ ὀψοφαγία ἐστὶν, οὐκ ἀντερεῖ οὐδείς. Σκοποῦντας δὲ ὅπως διαφεύξωνται ταῦτα, πάνυ ὀλίγους ᾔσθημαι ἐγώ· τοὺς δὲ πολλοὺς ὁρῶ καὶ ἀπόντων ὀρεγομένους τῶν τοιούτων βρωμάτων, καὶ παρόντων ἀπέχεσθαι μὴ δυναμένους, καὶ χρωμένους αὐτοῖς, ὅτ᾽ ἂν χρῶνται, ἀφειδῶς, ὡς καὶ πρὸς βλάβην χρῆσθαι τὴν τοῦ σώματος. Καίτοι γαστριμαργία τί ἂν εἴη ἄλλο, ἢ ἀκρασία περὶ τροφὴν, δι᾽ ἣν ἄνθρωποι τὸ ἡδὺ τὸ ἐν σίτῳ τοῦ ὠφελίμου προτιμῶσι; καὶ ὀψοφαγία δὲ οὐδὲν ἕτερόν ἐστιν, ἢ ἀμετρία περὶ χρῆσιν ὄψου. Πανταχοῦ δὲ κακὸν οὖσα ἡ ἀμετρία, ἐν τοῖς μάλιστα τῇδε τὴν ἑαυτῆς ἐπιδείκνυται φύσιν, παρεχομένη τοὺς ὀψοφάγους ἀντὶ ἀνθρώπων ὑσὶν ἢ κυσὶν ὁμοιουμένους τὴν λαβρότητα, καὶ εὐσχημονεῖν μὴ δυναμένους, οὐ ταῖς χερσὶν, οὐ τοῖς ὄμμασιν, οὐ τῇ καταπόσει· οὕτως ἄρα αὐτοὺς ἐξίστησιν ἡ ἐπιθυμία τῆς ἐν ὄψῳ ἡδο-

νῆς. Ὅτι μὲν δὴ οὕτως ἔχειν πρὸς τροφὴν αἴσχιστόν ἐστι, γνώριμον, ἐν ᾧ γε ζώοις ἄφροσι μᾶλλον ἢ ἀνθρώποις φρονίμοις ὁμοιούμεθα. Αἰσχίστου δὲ τούτου ὄντος, κάλλιστον ἂν εἴη τοὐναντίον, τάξει καὶ κοσμίως ἐσθίειν, καὶ τὴν σωφροσύνην ἐνταῦθα ἐπιδείκνυσθαι πρῶτον, οὐκ ὂν ῥᾴδιον, ἀλλὰ δεόμενον πολλῆς ἐπιμελείας καὶ ἀσκήσεως [καθόλου μὲν ἴσως τὸ σωφρονεῖν.] Διὰ τί δὴ τοῦτο; ὅτι πολλῶν ἡδονῶν οὐσῶν, αἳ τὸν ἄνθρωπον ἀναπείθουσιν ἁμαρτάνειν καὶ ἐνδιδόναι αὐταῖς βιάζονται παρὰ τὸ συμφέρον, δυσμαχωτάτη εἶναι κινδυνεύει πασῶν ἡ περὶ τροφὴν ἡδονή. Ταῖς μὲν γὰρ ἄλλαις ἡδοναῖς σπανιώτερον ὁμιλοῦμεν, καὶ ἐνίων γε μῆνας καὶ ἐνιαυτοὺς ὅλους ἀπέχεσθαι δυνάμεθα· ταύτης δὲ ἀνὰ πᾶσαν ἡμέραν πάντως πειρᾶσθαι ἀνάγκη καὶ τά γε πολλὰ, δὶς ἑκάστης ἡμέρας· οὐ γὰρ ἔνι ζῆν ἄλλως τὸν ἄνθρωπον. Ὥσθ᾽ ὅσῳ πλεονάκις τῆς ἐν βρώσει ἡδονῆς πειρώμεθα, τοσούτῳ πλείους οἱ ἐνταῦθα κίνδυνοι. Καὶ μὴν καθ᾽ ἑκάστην προσφορὰν τροφῆς, οὐχ εἷς κίνδυνος ἁμαρτήματος, ἀλλὰ πλείονες. Καὶ γὰρ ὁ παραπλεῖον ἢ δεῖ ἐσθίων, ἁμαρτάνει· καὶ ὁ κατασπεύδων ἐν τῷ ἐσθίειν, οὐδὲν ἧττον· καὶ ὁ μολυνόμενος ὑπὸ τοῦ ὄψου μᾶλλον ἢ χρὴ, καὶ ὁ τὰ ἡδίω τῶν ὑγιεινοτέρων βρώματα προτιμῶν, καὶ ὁ μὴ νέμων τὰ ἴσα τοῖς συνεσθίουσιν. Ἔστι δὲ καὶ ἄλλη τις ἁμαρτία περὶ τροφὴν, ὅτ᾽ ἂν παρὰ καιρὸν προσφερώμεθα αὐτὴν, καὶ δέον ἄλλο τι πράττειν, ἀφέμενοι τούτου, ἐσθίωμεν. Τοσούτων δὴ καὶ ἔτι ἄλλων ἁμαρτιῶν οὐσῶν περὶ τροφὴν, δεῖ μὲν ἁπασῶν καθαρεύειν αὐτῶν, καὶ μηδεμιᾷ ἔνοχον εἶναι τὸν μέλλοντα σωφρονήσειν. Καθαρεύοι δ᾽ ἂν τις καὶ ἀναμάρτητος εἴη, ἀσκῶν καὶ ἐθίζων αὑτὸν αἱρεῖσθαι σῖτον, οὐχ ἵνα ἥδηται, ἀλλ᾽

ἵνα τρέφηται, οὐδ' ἵνα λεαίνηται τὴν κατάποσιν, ἀλλ' ἵνα ῥωννύηται τὸ σῶμα. Καὶ γὰρ γέγονεν ἡ μὲν κατάποσις, δίοδος εἶναι τροφῆς, οὐχ ἡδονῆς ὄργανον· ἡ δὲ γαστὴρ, τοῦ αὐτοῦ χάριν οὗπερ ἕνεκα καὶ φυτῷ παντὶ ῥίζα γέγονε. Καθάπερ γὰρ ἐκεῖ τρέφει τὸ φυτὸν ἡ ῥίζα, ἀπὸ τῶν ἐκτὸς τὴν τροφὴν λαμβάνουσα· οὕτω τρέφει τὸ ζῶον ἡ γαστὴρ, ἀπὸ τῶν εἰσφερομένων σίτων καὶ ποτῶν. Ὥσπερ τε αὖ τούτοις διαμονῆς ἕνεκα συμβαίνει τρέφεσθαι, καὶ οὐχ ἡδονῆς· παραπλησίως καὶ ἡμῖν ζωῆς καὶ φάρμακον ἡ τροφὴ τῷ ἀνθρώπῳ ἐστί. Διὸ καὶ προσήκει ἐσθίειν ἡμῖν ἵνα ζῶμεν, οὐχ ἵνα ἡδώμεθα, εἴ γε μέλλομεν συστοιχεῖν ἀρίστῳ ὄντι τῷ λόγῳ Σωκράτους, ὅς ἔφη τοὺς μὲν πολλοὺς ἀνθρώπους ζῆν ἵνα ἐσθίωσιν, αὐτὸς δὲ ἐσθίειν ἵνα ζῇ. Οὐ γὰρ δὴ ἐπιεικής τις βουλόμενος εἶναι ἄνθρωπος, ἀξιώσει παραπλήσιός τις εἶναι τοῖς πολλοῖς, καὶ ζῆν ἐπὶ τῷ ἐσθίειν· ὥσπερ ἐκεῖνοι θηρώμενοι ἐξ ἅπαντος τὴν ἀπὸ τῆς τροφῆς ἡδονήν.

Ὅτι δὲ καὶ θεὸς ὁ ποιήσας τὸν ἄνθρωπον, τοῦ σώζεσθαι χάριν, οὐχὶ τοῦ ἥδεσθαι, σῖτα καὶ ποτὰ παρεσκεύασεν αὐτοῖς, μάθοι τις ἂν ἐκεῖθεν μάλιστα. Ἡ γὰρ δὴ τροφὴ ὅτε ἐργάζεται μάλιστα τὸ ἑαυτῆς ἔργον, τότε οὐδαμῶς ἥδει τὸν ἄνθρωπον κατά τε τὴν πέψιν καὶ τὴν ἀνάδοσιν, ἀλλὰ τρεφόμεθα μὲν τότε ὑπ' αὐτῆς καὶ ῥωννύμεθα· ἡδόμεθα δὲ τότε οὐδεμίαν ἡδονὴν, καίτοι πλείων ὁ χρόνος οὗτός ἐστιν, ἢ ἐν ᾧ ἐσθίομεν. Ἔδει δέ γε, εἴπερ ὁ θεὸς ἡδονῆς χάριν τὴν τροφὴν ἐμηχανήσατο ἡμῖν, τὸν πλείω τοῦτον χρόνον ἥδεσθαι ἡμᾶς ὑπ' αὐτῆς, καὶ οὐ τὸν ἐλάχιστον ἐκεῖνον ἐν ᾧ καταπίνομεν. Ἀλλ' ὅμως χάριν ἐκείνου τοῦ ἐλαχίστου χρόνου, ὃν ἡδόμεθα, παρασκευὴ μὲν ὄψων γίνεται μυρίων· πλεῖται δ' ἡ θάλατ-

τα μέχρι περάτων· μάγειροι δὲ γεωργῶν περισπουδαστότεροί εἰσι· δεῖπνα δὲ παρατίθενταί τινες, ἀγρῶν ἀναλίσκοντες τιμὰς, καὶ ταῦτ' οὐδαμῶς ὠφελουμένων τῶν σωμάτων ἐκ τῆς πολυτελείας τῶν βρωμάτων. Πᾶν γὰρ τοὐναντίον, οἱ ταῖς εὐτελεστάταις χρώμενοι τροφαῖς ἰσχυρότατοί εἰσι. Τοὺς γοῦν οἰκέτας τῶν δεσποτῶν, καὶ τοὺς χωρίτας τῶν ἀστικῶν, καὶ τοὺς πένητας τῶν πλουσίων, ἴδοις ἂν ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον ῥωμαλεωτέρους ὄντας, καὶ μᾶλλον μὲν πονεῖν δυναμένους, ἧττον δὲ κάμνοντας ἐν τοῖς ἔργοις, νοσοῦντας δὲ σπανιώτερον, ἀνεχομένους δὲ εὐκολώτερον κρύος, θάλπος, ἀγρυπνίαν, πᾶν εἴ τι τοιοῦτον. Καίτοι κἂν ἐπίσον ἥ τε πολυτελὴς καὶ ἡ εὐτελὴς τροφὴ ῥωννύῃ τὸ σῶμα, ὅμως αἱρετέον ἐστὶ τὴν εὐτελῆ, ὅτι αὕτη σωφρονικωτέρα, καὶ πρέπει ἀνδρὶ ἀγαθῷ μᾶλλον, ἢ καὶ τὸ εὐπόριστον τοῦ δυσποριστου, καὶ τὸ ἀπραγμάτευτον τοῦ μετὰ πραγμάτων, καὶ τὸ ἕτοιμον τοῦ ἀνετοίμου πρὸς τροφὴν πρεπωδέστερον τοῖς ἐπιεικέσιν. Ἵνα δὲ συνελὼν εἴπω περὶ τροφῆς τὸ πᾶν, φημὶ δεῖν σκοπὸν μὲν αὐτῆς ποιεῖσθαι ὑγιείαν τε καὶ ἰσχὺν, ὡς τούτων μόνον ἕνεκα βρωτέον, ἃ δὴ δεῖται πολυτελείας οὐδεμιᾶς· ἐσθίοντα δ' ἐπιμελεῖσθαι κόσμου τε καὶ μέτρου τοῦ προσήκοντος, καὶ τοῦ διαφέρειν πλεῖστον τῷ τε ἀμολύντῳ καὶ τῷ σχολαίῳ.

ΠΕΡΙ ΑΝΕΞΙΚΑΚΙΑΣ. ΙΘ.

1. (*) Εὐριπίδου Ἀνδρομάχης.

Σμικρᾶς ἀπ' ἀρχῆς νεῖκος ἀνθρώποις μέγα
γλῶσσ' ἐκπορίζει. Τοῦτο δ' οἱ σοφοὶ βροτῶν

1. V. 642.

ἐξευλαβοῦνται, μὴ φίλοις τεύχειν ἔριν.

2. Φιλήμονος Ἐπιδικαζομένου.

Ἥδιον οὐδὲν, οὐδὲ μουσικώτερον
ἔστ᾽, ἢ δύνασθαι λοιδορούμενον φέρειν.
ὁ λοιδορῶν γὰρ, ἂν ὁ λοιδορούμενος
μὴ προσποιῆται, λοιδορεῖται λοιδορῶν.

3. Εὐριπίδου ἐκ Πρωτεσιλάου.

Δυοῖν λεγόντοιν θἀτέρου θυμουμένου,
ὁ μὴ ἀντιτείνων τοῖς λόγοις, σοφώτερος.

4. Δημοσθένους.

Δημοσθένης λοιδορουμένου τινὸς αὐτῷ, Οὐ συγκαταβαίνω, εἶπεν, εἰς ἀγῶνα, ἐν ᾧ ὁ ἡττώμενος τοῦ νικῶντός ἐστι κρείττων.

5. Πλάτωνος.

Πλάτων λοιδορούμενος ὑπό τινος, Λέγε, ἔφη, κακῶς, ἐπεὶ καλῶς οὐ μεμάθηκας.

6. Ἀριστίππου.

Ἀρίστιππος, λοιδοροῦντος αὐτόν τινος, ἔφη· Τοῦ μὲν λέγειν κακῶς σὺ κύριος εἶ, τοῦ δὲ δικαίως ἀκούειν ἐγώ.

7. Πλουτάρχου ἐκ τοῦ Πῶς ἐστιν ἀπ᾽ ἐχθρῶν ὠφεληθῆναι.

Λόγων δὲ, κουφοτάτου πράγματος, βαρυτάτη ζημία κατὰ τὸν θεῖον Πλάτωνα, καὶ παρὰ θεῶν ἕπεται καὶ παρ᾽ ἀνθρώπων. Ἡ δὲ σιγὴ, πανταχοῦ μὲν ἀνυπεύθυνον, (οὐ μόνον ἄδιψον, ὥς φησιν Ἱπποκράτης) ἐν δὲ λοιδορίαις, σεμνὸν καὶ Σωκρατικὸν, μᾶλλον δὲ Ἡράκλειον· εἴ γε κἀκεῖνος,

οὐδ᾽ ὅσσον μυίας στυγερῶν ἐμπάζετο μύθων.

2. Cleric. p. 302. 3. Fr. 2. 7. T. II. p. 90. C. cp. 8.

8. *Πυθαγόρου.*

Μεγάλην παιδείαν νόμιζε, δι' ἧς δυνήσῃ φέρειν ἀπαιδευσίαν.

9. *Εὐσεβίου.*

Ὀργῆς κρατέειν ἄριστον ἐθίζειν ἑωυτὸν, μάλιστα μὲν καὶ πρὸς τὸ μὴ εὐπετέως πρὸς αὐτῆς ξυγκινέεσθαι· εἰ δὲ μὴ, ἀλλ' ὥστε γε πάντως μὴ τὸ καταναγκαζόμενον ὑπ' αὐτῆς αὐτίκα καὶ ἐν τῷ ἀλογίστῳ ἀποπιμπλάναι.

10. *Σοφοκλέους Αἴαντι.*

Νικᾷ γὰρ ἡ ἀρετή με τῆς ἔχθρας πολύ.

11. *Θεόγνιδος.*

Οὐ δύναμαί σοι, θυμὲ, παρασχεῖν ἄρμενα πάντα,
τέτλαθι· τῶν δὲ καλῶν οὔχι σὺ μοῦνος ἐρᾷς.

12. *Θεοφράστου.*

Οὐ μὴν οὐδὲ μετ' ὀργῆς πρακτέον τοῖς φρονίμοις οὐδέν. Ἀλόγιστον γὰρ θυμὸς, καὶ μετὰ προνοίας οὐδὲν ἂν ποτε ποιήσειεν· ἀλλὰ μεθύων ταῖς φιλονεικίαις, ὡς ἔτυχε, χρῆται ταῖς ὁρμαῖς. Ὥστε δεῖ μήτε ἐξ ὑπογύου τῶν ἁμαρτημάτων τὰς τιμωρίας, μήτε παρὰ τῶν οἰκετῶν, μήτε (*) παρὰ τῶν ἄλλων λαμβάνειν, ἵνα τὸ τῷ λογισμῷ κράτιστον, μὴ τὸ τῷ θυμῷ φίλον, ἀεὶ πράττῃς· καὶ δίκην παρὰ τῶν ἐχθρῶν λαμβάνῃς, ἐξ ἧς μέλλεις σαυτὸν μὴ αὐτοὺς ἐκείνους βλάψειν. Τὸ γὰρ τιμωρεῖσθαί τινα κακῶς ἑαυτὸν ποιοῦντα, δίκην διδόναι οὐχ ἧττον ἢ λαμβάνειν ἐστίν. Ὥστε δεῖ σχολῇ μᾶλλον ἀμύνεσθαι ζητεῖν, ἢ ταχέως ἀλυσιτελῶς ἑαυτῷ κολάσαι τὸν ἐχθρόν.

13. *Ἐπικτήτου περὶ Φιλίας.*

Τὸ δὲ Λυκούργου τοῦ Λακεδαιμονίου τίς ὑμῶν οὐ

10. V. 1357. 11. V. 695. 13. Epict. fr. 67. Schweigh.

θαυμάζει; πηρωθεὶς γὰρ ὑπό τινος τῶν πολιτῶν τῶν ὀφθαλμῶν τὸν ἕτερον καὶ παραλαβὼν τὸν νεανίσκον παρὰ τοῦ δήμου, ἵνα τιμωρήσαιτο ὅπως αὐτος βούληται· τούτου μὲν ἀπέσχετο, παιδεύσας δὲ αὐτὸν, καὶ ἀποφήνας ἄνδρα ἀγαθὸν, παρήγαγεν εἰς τὸ θέατρον. Θαυμαζόντων δὲ τῶν Λακεδαιμονίων, Τοῦτον μέντοι λαβὼν, ἔφη, παρ᾽ ὑμῶν ὑβριστὴν καὶ βίαιον, ἀποδίδωμι ὑμῖν ἐπιεικῆ καὶ δημοτικόν.

14. *Πιττακοῦ.*

Πιττακὸς ἀδικηθεὶς ὑπό τινος, καὶ ἔχων ἐξουσίαν αὐτὸν κολάσαι, ἀφῆκεν εἰπὼν, Συγγνώμη τιμωρίας ἀμείνων· τὸ μὲν γὰρ ἡμέρου φύσεώς ἐστι, τὸ δὲ θηριώδους.

15. *Ἐκ τοῦ Ἐπικτήτου Ἐγχειριδίου.*

Ἄρξαι οὖν ἀπὸ τῶν μικρῶν. Ἐκχεῖται τὸ ἔλαιον; κλέπτεται τὸ οἰνάριον; Λέγε, ὅτι τοσοῦδε πωλεῖται ἀπάθεια, τοσούτου ἀταραξία, προῖκα οὐδὲν γίνεται. Ὅτ᾽ ἂν δὲ καλῇς τὸν παῖδα, προεπινόει, ὅτι δύναται αἱ μὴ ὑπακοῦσαι, καὶ μηδὲν ποιῆσαι ὧν θέλεις. Ἀλλ᾽ ὐχ οὕτως ἐστὶν αὐτῷ, ἵνα ἐν ἐκείνῳ ᾖ τὸ ἐμὲ ταραχθῆναι.

16. *Μουσωνίου ἐκ τοῦ Εἰ γραφὴν ὕβρεως γράψεται ὰ ὁ φιλόσοφος.*

Ὕβρεως δὲ γραφὴν οὔτ᾽ ἂν αὐτὸς, ἔφη, γράψασθαί ποτε, οὔτ᾽ ἂν ἑτέρῳ συμβουλεῦσαι οὐδενὶ τῶν φιοφεῖν ἀξιούντων. Ἃ γὰρ πάσχοντές τινες ὑβρίζεσθαι ῦσιν, τούτων οὐδὲν εἶναι ὕβριν ἢ αἰσχύνην τοῖς χουσιν· οἷον λοιδορηθῆναι, ἢ πληγῆναι, ἢ ἐμθῆναι, ὧν τὸ χαλεπώτατον πληγή. Ὡς δὲ οὔτε αἰσ-

Enchir. c. 12.

χρὸν, οὔτε ὑβριστικὸν ἔχουσιν οὐδὲν, δηλοῦν Λακεδαιμονίων παῖδας δημοσίᾳ μαστιγουμένους, καὶ ἐπ᾽ αὐτῷ τούτῳ ἀγαλλομένους. Ὁ δὲ φιλόσοφος εἰ μὴ δύναιτο καταφρονεῖν πληγῶν ἢ λοιδορίας, τί ἂν ὄφελος αὐτοῦ εἴη, ὅν γε φαίνεσθαι δεῖ καὶ θανάτου καταφρονοῦντα; νὴ Δία, ἀλλ᾽ ἡ διάνοια τοῦ δρῶντος αὐτὰ δεινὴ, τὸ ἐπεγγελῶντα καὶ ὑβρίζειν νομίζοντα, ῥαπίσαι, ἢ λοιδορῆσαι, ἤ τι τοιοῦτον ποιῆσαι· Δημοσθένης γοῦν καὶ τῷ βλέμματι ὑβρίζειν τινὰς, καὶ ἀφόρητα εἶναι τὰ τοιαῦτα, καὶ ἐξίστασθαι τοὺς ἀνθρώπους ὑπ᾽ αὐτῶν. Ταῦτα δὲ οἱ μὲν τὸ καλὸν καὶ τὸ αἰσχρὸν ὅ τι τῇ ἀληθείᾳ ἐστὶν ἀγνοοῦντες, καὶ πρὸς τὴν δόξαν κεχηνότες, (ταύτῃ ἢ ἐκείνῃ οἴονται, καὶ αὐτοὶ) ὑβρίζεσθαι νομίζουσιν, εἴ τις ἢ προσβλέποι αὐτοὺς πικρότερον, ἢ καταγελῴη αὐτῶν, ἢ πλήττοι, ἢ λοιδοροίη. Ἀνὴρ δὲ εὖ φρονῶν καὶ νοῦν ἔχων, οἷον εἶναι δεῖ τὸν φιλόσοφον, ὑπὸ οὐδενὸς τούτων ταράττεται, οὐδ᾽ οἴεται τὸ πάσχειν αὐτὰ αἰσχρὸν, ἀλλὰ τὸ ποιεῖν μᾶλλον· ἐπειδὴ ὁ μὲν ἁμαρτάνων εὐθὺς καὶ ἐν αἰσχύνῃ ἐστὶν, ὁ δὲ πάσχων ὥσπερ οὐχ ἁμαρτάνει καθόσον πάσχει, οὕτως οὐδὲ ἐν αἰσχρῷ οὐδενὶ γίνεται. Ὅθεν οὐδ᾽ ἐπὶ δίκας, οὐδ᾽ ἐπ᾽ ἐγκλήματι (*) προσέλθοι ἂν ὁ νοῦν ἔχων· ἐπείπερ οὐδ᾽ ὑβρίσθαι ἂν δόξειεν· καὶ γὰρ μικρόψυχον τὸ ἀγανακτεῖν, ἢ ἐπιτείνεσθαι περὶ τῶν τοιούτων· πρᾴως δὲ καὶ ἡσύχως οἴσει τὸ συμβὰν, ἐπεὶ καὶ πρέπον τοῦτο τῷ βουλομένῳ εἶναι μεγαλόφρονι. Σωκράτης γοῦν οὕτω διακείμενος φανερὸς ἦν, ὅς γε δημοσίᾳ λοιδορηθεὶς ὑπ᾽ Ἀριστοφάνους, οὐχ ὅπως ἠγανάκτησεν, ἀλλὰ καὶ ἐντυχὼν ἠξίου αὐτὸν εἰ καὶ πρὸς ἄλλο τι τοιοῦτον βούλοιτο χρῆσθαι αὐτῷ. Ταχύ γ᾽ ἂν ἐκεῖνος ἐν ὀλίγοις λοιδορούμενος ἐχαλέπηνεν, ὃς οὐδὲ ἐν θεάτρῳ λοι-

ορηθεὶς ἠγανάκτει. Φωκίων δὲ ὁ χρηστὸς, τῆς γυναιὸς αὐτοῦ προπηλακισθείσης πρός τινος, τοσοῦτον ἐδέσεν ἐγκαλεῖν τῷ προπηλακίσαντι, ὥστε ἐπεὶ δείσας ἐεῖνος προσῆλθέ τε καὶ συγγνώμην ἔχειν ἠξίου τὸν Φωίωνα, φάσκων ἠγνοηκέναι ὅτι ἦν ἐκείνου γυνὴ, εἰς ἣν πλημμέλει· Ἀλλὰ ἥ γε ἐμὴ γυνὴ οὐδὲν, ἔφη, ὑπὸ σοῦ έπονθεν, ἑτέρα δέ τις ἴσως· ὥστε οὐδὲ χρὴ ἐμοί γε ἀολογεῖσθαι. Καὶ ἄλλους δὲ παλαιοὺς ἄνδρας ἔχοιμ᾽ ἂν ἰγειν πειραθέντας ὕβρεως, τοὺς μὲν ἔκ τινων γλώσσῃ λημμεληθέντας, τοὺς δὲ χερσὶν ὥστε αἰκισθῆναι τὸ σῶα· καὶ οὔτε ἀμυνάμενοι φαίνονται τοὺς πλημμελήσανας, οὔτε ἄλλον τρόπον ἐπεξελθόντες, ἀλλὰ πάνυ πρᾴως νεγκόντες τὴν ἀδικίαν αὐτῶν. Καὶ γὰρ δὴ τὸ μὲν σκοεῖν, ὅπως ἀντιδήξηταί τις τὸν δάκνοντα, καὶ ἀντιποιήῃ κακῶς τὸν ὑπάρξαντα, θηρίου τινὸς οὐκ ἀνθρώπου στὶν, ὃς οὐδὲ τοῦτο λογίσασθαι δύναται, ὅτι τὰ πολὰ τῶν ἁμαρτανομένων ὑπ᾽ ἀγνοίας τε καὶ ἀμαθίας τοῖς νθρώποις ἁμαρτάνεται, ὧν ὁ μεταδιδαχθεὶς εὐθὺς αύεται· τὸ δὲ δέχεσθαι τὰς ἁμαρτίας μὴ ἀγρίως, μηὲ ἀνήκεστον εἶναι τοῖς πλημμελήσασιν, ἀλλά τι μὲν εἶαι αὐτοῖς ἐλπίδος χρηστῆς, ἡμέρου τρόπου καὶ φιλανρώπου ἐστί. Πόσῳ δὲ κρεῖττον οὕτως ἔχοντα φαίνεθαι τὸν φιλόσοφον, ὥστε συγγνώμης ἀξιοῦν εἴ τις πλημελήσειεν εἰς αὐτὸν, ἢ δοκεῖν μὲν ἀμύνειν ἑαυτῷ δικαζόενον καὶ ἐγκαλοῦντα, τῇ δὲ ἀληθείῃ ἀσχημονεῖν, ἀακόλουθα τοῖς ἑαυτοῦ λόγοις πράττοντα; εἴ γε λέγει ἐν, ὡς οὐκ ἂν ἀδικηθείη ποτὲ ὁ ἀγαθὸς ἀνὴρ ὑπὸ καοῦ ἀνδρός· ἐγκαλεῖ δ᾽ ὡς ἀδικούμενος ὑπὸ ἀνθρώπων ονηρῶν αὐτὸς ἀξιῶν ἀγαθὸς εἶναι.

17. Δίωνος.

Δίωνι τῷ Ἀκαδημιακῷ ἀπὸ συμποσίου ἀναστρέφοντι παρεπόμενος κακῶς τις ἔλεγε, καὶ βλασφημίας οὐδὲν ἀπελίμπανεν· ὁ δ' ἥσυχος εἶχεν. Ὡς δὲ καὶ ἐπὶ τὴν οἰκίαν ἦλθε, μέλλοντι αὐτῷ εἰσιέναι ὁ λοιδορῶν, Τί δαί; ἔφη· πρὸς ὃν εἶπεν ὁ Δίων οὐδὲ γρῦ.

18. *Ξενοφῶντος ἐκ τοῦ Συμποσίου.*

Ὁ δ' αὖ Σωκράτης εἶπεν· Ἀλλὰ πίνειν μὲν, ὦ ἄνδρες, κἀμοὶ πάνυ δοκεῖ· τῷ γὰρ ὄντι ὁ οἶνος ἄρδων τὰς ψυχὰς, τὰς μὲν λύπας, ὥσπερ ὁ μανδραγόρας τοὺς ἀνθρώπους, κοιμίζει, τὰς δὲ φιλοφροσύνας, ὥσπερ ἔλαιον φλόγα, ἐγείρει. Δοκεῖ γε μέντοι μοι καὶ τὰ τῶν ἀνδρῶν συμπόσια ταῦτα πάσχειν, ἅπερ καὶ τὰ τῶν ἐν τῇ γῇ φυομένων. Καὶ γὰρ ἐκεῖνα, ὅτ' ἂν μὲν αὐτὰ ὁ θεὸς ἄγαν ἀθρόως ποτίζῃ, οὐ δύναται ὀρθοῦσθαι, οὐδὲ ταῖς αὔραις διαπνεῖσθαι (*) ὅτ' ἂν δὲ, ὅσῳ ἥδεται, τοσοῦτον πίνῃ, καὶ μάλα ὀρθά τε αὔξεται, καὶ θάλλοντα ἀφικνεῖται εἰς τὴν καρπογονίαν· οὕτω δὲ καὶ ἡμεῖς, ἢν μὲν ἀθρόον τὸ ποτὸν ἐγχεώμεθα, ταχὺ ἡμῶν καὶ τὰ σώματα καὶ αἱ γνῶμαι σφάλλονται, καὶ οὐδὲ ἀναπνεῖν, μὴ ὅτι λέγειν τι δυνησόμεθα· ἢν δὲ ἡμῖν οἱ παῖδες μικραῖς κύλιξι πυκνὰ ἐπιψακάζωσιν, ἵνα καὶ ἐγὼ ἐν Γοργείοις ῥήμασιν εἴπω, οὕτως οὐ βιαζόμενοι μεθύειν ὑπὸ τοῦ οἴνου, ἀλλ' ἀναπειθόμενοι πρὸς τὸ παιγνιωδέστερον ἀφιξόμεθα.

19. *Ἡροδότου.*

Ξεῖνε Σπαρτιῆτα, ὀνείδεα κατιοντα ἀνθρώπῳ φιλέει ἐπανάγειν τὸν θυμόν. Σὺ μέντοι ἀποδεξάμενος ὑβρίσματα ἐν τῷ λόγῳ, οὔ μ' ἔπεισας ἀσχήμονα ἐν τῇ ἀμοιβῇ γενέσθαι.

18. Cp. 2, 24. 19. VII. 160

ΠΕΡΙ ΟΡΓΗΣ. Κ.

1. *Θεόγνιδος.*

Οὐδὲν, Κύρν', ὀργῆς ἀδικώτερον, ἣ τὸν ἔχοντα
πημαίνει, θυμῷ δειλὰ χαριζομένη.

2. *Εὐήνου.*

Πολλάκις ἀνθρώπων ὀργὴ νόον ἐξεκάλυψε
κρυπτόμενον, μανίας πουλὺ χερειότερον.

3. *Μενάνδρου.*

'Οργῇ παραλογισμός ποτ' οὐδ' εἷς φύεται.
αὕτη κρατεῖ νῦν, ἂν δὲ μικρὸν παρακμάσῃ,
κατόψεταί τι μᾶλλον εἰς τὸ συμφέρον.

4. *Φιλήμονος.*

Μαινόμεθα πάντες, ὁπότ' ἂν ὀργιζώμεθα.
τὸ γὰρ κατασχεῖν ἐστι τὴν ὀργὴν πόνος.

5. *Τοῦ αὐτοῦ.*

Ἅπανθ' ὅσ' ὀργιζόμενος ἄνθρωπος ποιεῖ,
ταῦθ' ὕστερον λάβοις ἂν ἡμαρτημένα.

6. *'Επίσχες ὀργιζόμενος. 'Αλλὰ βούλομαι.*
οὐδεὶς γὰρ ὀργῆς χάριν ἀπείληφεν, πάτερ.

7. *Εὐριπίδου Αἰόλῳ.*

'Οργῇ γὰρ ὅστις εὐθέως χαρίζεται,
κακῶς τελευτᾷ· πλεῖστα γὰρ σφάλλει βροτούς.

8. *'Επιχάρμου.*

Μὴ 'πὶ μικροῖς αὐτὸς αὑτὸν ὀξύθυμον δείκνυε.

9. *Τοῦ αὐτοῦ.*

'Επιπολάζειν οὔ τι χρὴ τὸν θυμὸν, ἀλλὰ τον νόμον.

10. *Τοῦ αὐτοῦ.*

1. V. 1175. 2. Br. Anal. t. I. p. 164. 3. Cleric. p. 210. 4. Ib. p. 344. 5. Ib. p. 210. 6. Ib. p. 210. 7. Fr. 13.

Οὐδὲ εἷς οὐδὲν μετ' ὀργῆς κατὰ τρόπον βουλεύεται.

11. *Εὐριπίδου Ἀρχελάῳ.*

Πολλοὺς δ' ὁ θυμὸς ὁ μέγας ὤλεσεν βροτῶν,
ἥ τ' ἀσυνεσία, δύο κακὼ τοῖς χρωμένοις.

12. *Εὐριπίδου Ἀρχελάῳ.*

Ὀργῇ δὲ φαύλῃ πόλλ' ἔνεστ' ἀσχήμονα.
ἔξω γὰρ ὀργῆς πᾶς ἀνὴρ σοφώτερος.
πόλλ' ἐστὶν ὀργῆς ἐξ ἀπαιδεύτου κακά.

13. *Αἰσχύλου.*

Ὀργῆς ματαίας εἰσὶν αἴτιοι λόγοι.

14. *Σοφοκλέους.*

Αὐθαδία τοι σκαιότητ' ὀφλισκάνει.

15. *Χαιρήμονος.*

Ἡγοῦ δ' ἐν ὀργῇ πάντα γίνεσθαι κακά.

16. *Τοῦ αὐτοῦ.*

(*) *Ὀργὴ δὲ πολλοὺς δρᾶν ἀναγκάζει κακά.*

17. *Εὐριπίδου Φιλοκτήτου.*

Ὥσπερ δὲ θνητὸν καὶ τὸ σῶμ' ἡμῶν ἔφυ,
οὕτω προσήκει μηδὲ τὴν ὀργὴν ἔχειν
ἀθάνατον, ὅστις σωφρονεῖν ἐπίσταται.

18. *Σωσιφάνους.*

Νῦν σοι πρὸς ὄψιν θυμὸς ἡβάτω γερον,
νυνὶ δεῖ ὀργὴν ἡνίκ' ἔνδικον λαβεῖν.

19. *Μενάνδρου.*

Ὅσος τὸ κατέχειν ἐστὶ τὴν ὀργὴν πόνος.

20. *Μενάνδρου.*

Οὐκ ἔστιν ὀργῆς, ὡς ἔοικε, φάρμακον
ἀλλ' ἢ λόγος σπουδαῖος ἀνθρώπου φίλου.

11. Fr. 36. cf. Fr. Hyps. 8. 12. Fr. 22. 13. Prom. 378. 14. Antig. 1028. 17. Fr. 9. 19. 20. Cleric. p. 212.

21. Τοῦ αὐτοῦ.

Εἰ καὶ σφόδρ' ἀλγεῖς, μηδὲν ἠρεθισμένος
πράξῃς προπετῶς· ὀργῆς γὰρ ἀλογίστου κρατεῖν
ἐν ταῖς ταραχαῖς μάλιστα τὸν φρονοῦντα δεῖ.

22. Τοῦ αὐτοῦ.

Τὸ δ' ὀξύθυμον τοῦτο καὶ λίαν πικρὸν
δεῖγμ' ἐστὶν εὐθὺς πᾶσι μικροψυχίας.

23. Θεοκρίτου.

Οὐ θέμις, ὦ ποιμὰν, τὸ μεσαμβρινὸν, οὐ θέμις ἄμμιν,
συρίσδειν· τὸν Πᾶνα δεδοίκαμες· ἦ γὰρ ἀπ' ἄγρας
τανίκα κεκμακὼς ἀμπαύεται, ἔντι δὲ πικρὸς,
καί οἱ ἀεὶ δριμεῖα χολὰ ποτὶ ῥινὶ κάθηται.

24. Ὁμήρου.

Ἀχνύμενος, μένεος δὲ μέγα φρένες ἀμφιμέλαιναι
πίμπλαντ', ὄσσε δέ οἱ πυρὶ λαμπετόωντι ἐίκτην.

25. Εὐριπίδου.

Τῷ γὰρ βιαίῳ κἀγρίῳ τὸ μαλθακὸν
εἰς αὐτὸν ἐλθὸν, τοῦ λίαν παρείλετο.

26. Εὐριπίδου.

Ὀργαὶ γὰρ ἀνθρώποισι συμφορᾶς ὕπο
δειναὶ, πλάνος τε καρδίᾳ προσίσταται.

27. Σοφοκλέους Οἰδίποδος.

Ὦ μωρὲ, θυμὸς ἐν κακοῖς οὐ σύμφορος.

28. Ἀρχιλόχου.

Θυμὲ, θύμ' ἀμηχάνοισι κήδεσιν κυκώμενε,
ἐνάδευ, δυσμενῶν δ' ἀλέξευ προσβαλὼν ἐναντίον
στέρνον, ἐνδόκοισιν ἐχθρῶν πλησίον κατασταθεὶς,
ἀσφαλέως· καὶ μήτε νικῶν ἀμφάδην ἀγάλλεο,

21. 22. Cleric. p. 212. 23. I. 15. 24. Il. Α. 103. 25. Fr. Arch. 23 27. Col. 592.

μηδὲ νικηθεὶς ἐν οἴκῳ καταπεσὼν ὀδύρεο,
ἀλλὰ χαρτοῖσίν τε χαῖρε, καὶ κακοῖσιν ἀσχάλα
μὴ λίην· γίγνωσκε δ᾽ οἷος ῥυσμὸς ἀνθρώπους ἔχει.

29. Σοφοκλέους ἐν Τυρῷ.

Πόλλ᾽ ἐν κακοῖσι θυμὸς εὐνηθεὶς ὁρᾷ.

30. Εὐριπίδου Μηδείας.

Μεγαλόσπλαγχνος δυσκατάπαυστος
ψυχὴ δηχθεῖσα κακοῖσι.

31. Εὐριπίδου Ὑψιπύλης.

Ἔξω γὰρ ὀργῆς πᾶς ἀνὴρ σοφώτερος.

32. Σοφοκλέους Τηρεῖ.

Ἄνους ἐκεῖνος, αἱ δὲ ἀνούστερ᾽ ἔτι
ἐκεῖνον ἠμύναντο καρτερόν.

33. Ὅστις γὰρ ἐν κακοῖσι θυμωθεὶς βροτῶν,
μεῖζον προσάπτει τῆς νόσου τὸ φάρμακον,
ἰατρός ἐστιν οὐκ ἐπιστήμων κακῶν.

34. Νεόφρονος ἐν Μηδείᾳ.

Εἶεν. Τί δράσεις, θυμέ; βούλευσαι καλῶς,
πρὶν ἢ ᾿ξαμαρτεῖν, καὶ τὰ προσφιλέστατα
ἔχθιστα θέσθαι. Ποῖ ποτ᾽ ἐξῇξας, τάλας;
κάτισχε λῆμα καὶ σθένος θεοστυγές.
καὶ πρὸς τί ταῦτ᾽ ὀδύρομαι, ψυχὴν ἐμὴν
ὁρῶσ᾽ ἔρημον, καὶ παρημελημένην
πρὸς ὧν ἐχρῆν ἥκιστα; μαλθακοὶ δὲ δὴ
τοιαῦτα γιγνόμεσθα πάσχοντες κακά;
(*) οὐ μὴ προδώσεις, θυμὲ, σαυτὸν ἐν κακοῖς.
οἴμοι, δέδοκται· παῖδες, ἐκτὸς ὀμμάτων
ἀπέλθετ᾽· ἤδη γάρ με φοινία μέγαν

29. Fr. 581. 30. V. 109. 31. Fr. 8. 32. 33. Ter. Fr. 514. Dind.

δέδυκε λύσσα θυμόν. Ὦ χέρες, χέρες,
πρὸς οἷον ἔργον ἐξοπλιζόμεσθα· φεῦ,
τάλαινα τόλμης, ἣ πολὺν πόνον βραχεῖ
διαφθεροῦσα τὸν ἐμὸν ἔρχομαι χρόνῳ.

35. Εὐριπίδου Μηδείας.

Οὐ νῦν κατεῖδον πρῶτον, ἀλλὰ πολλάκις,
τραχεῖαν ὀργὴν ὡς ἀμήχανον κακόν.

36. Ἐν ταὐτῷ.

Δεινή τις ὀργὴ καὶ δυσίατος πέλει,
ὅτ᾽ ἂν φίλοι φίλοισι συμβάλωσ᾽ ἔριν.

37. Εὐριπίδου Τηλέφου.

Ὥρα σε θυμοῦ κρείσσονα γνώμην ἔχειν.

38. Θυμὸς δὲ κρείσσων τῶν ἐμῶν βουλευμάτων,
ὅσπερ μεγίστων αἴτιος κακῶν βροτοῖς.

39. Ὁ θυμὸς ἀλγῶν ἀσφάλειαν οὐκ ἔχει.

40. Ἐν τοῖς κακοῖσι συγγένει᾽ ὅτ᾽ ἂν παρῇ
τραχεῖα καὶ ὀξύθυμος, ἀμαθίαν ἔχει.

41. Ὁμήρου.

Ἀλλ᾽ Ἀχιλεῦ δάμασον θυμὸν μέγαν, οὐδέ τι σὲ χρὴ
νηλεὲς ἦτορ ἔχειν. Στρεπτοὶ δέ τε καὶ θεοὶ αὐτοί.

42. Τοῦ αὐτοῦ.

Οὕτω γὰρ δή τοι, γαιήοχε κυανοχαῖτα,
τόνδε φέρω Διῒ μῦθον ἀπηνέα τε, κρατερόν τε;
ἦ τι μεταστρέψεις; στρεπταὶ δέ τε φρένες ἐσθλῶν.

43. Πλάτωνος.

Πλάτων ὀργισθεὶς ποτέ τινι τῶν δούλων, χαριν ἔχειν τοῖς θεοῖς ἐκέλευεν αὐτὸν ὅτι ὀργίζεται· κολασθῆναι γὰρ ἂν πάντως, εἰ μὴ ὠργίζετο.

35. V. 447. 36. V. 520. 37. Fr. 24. 38. Eurip. Med. v. 1079. 39. Eur. Fr. inc. 180. 40. Ib. Fr. 166. 41. Il. *I.* 493. 42. Il. *O.* 201.

44. *Ἀντιφῶντος.*

Οὐκ ἔστιν ὅ τι ἂν ὀργιζόμενος ἄνθρωπος εὖ γνοίη· αὐτὸ γὰρ ὃ βουλεύεται, τὴν γνώμην διαφθείρει τοῦ ἀνθρώπου.

45. *Ἡροδότου.*

Τὰ ὀνείδεα κατιόντα ἀνθρώπῳ φιλέει ἐπανάγειν τὸν θυμόν.

46. *Τοῦ αὐτοῦ.*

Ὡς ἐν τοῖσιν ὠσὶ τῶν ἀνθρώπων οἰκέει ὁ θυμὸς, χρηστὰ μὲν ἀκούσας, τέρψιος ἐμπίπλη τὸ σῶμα· ὑπεναντία δὲ τουτέοισιν ἀκούσας, ἀνοιδαίνει.

47. *Ἀριστοτέλους.*

Ἦ οὐχ ὁρᾷς, ὅτι τῶν ἐν ὀργῇ διαπραττομένων ἁπάντων ὁ λογισμὸς ἀποδημεῖ, φεύγων τὸν θυμὸν, ὡς πικρὸν τύραννον;

48. *Ἀῤῥιανοῦ.*

Μεγαλόθυμοι πρᾴως εἰσί τινες, ἡσυχῇ καὶ οἷον ἀοργήτως πράττοντες, ὅσα καὶ οἱ σφόδρα τῷ θυμῷ φερόμενοι. Φυλακτέον οὖν καὶ τὸ τούτων ἀβλέπτημα, ὡς πολὺ χεῖρον ὂν τοῦ διατεινόμενον ὀργίζεσθαι. Οὗτοι μὲν γὰρ ταχὺ κόρον τῆς τιμωρίας λαμβάνουσιν· οἱ δὲ εἰς μακρὸν παρατείνουσιν, ὡς οἱ λεπτῶς πυρέττοντες.

49. *Ἀπολλώνιος Μακεδόνι.*

Τῆς ὀξυθυμίας τὸ ἄνθος μανία.

50. *Ὁ αὐτὸς Ἀριστοκλεῖ.*

Τὸ τῆς ὀργῆς πάθος μὴ καθομιλούμενον, μηδὲ θεραπευόμενον, φυσικὴ νόσος γίνεται.

51. *Ἀπολλώνιος Δημοκράτει.*

45. VII. 160. 46. VII. 39. 49. Epist. Apoll. 86. p. 409
50. Ep. 87.

Ὁ ὑπὲρ μικρῶν ἁμαρτημάτων ἀνυπερβλήτως ὀργιζόμενος οὐκ ἐᾷ διαγνῶναι τὸν ἁμαρτάνοντα πότε ἔλαττον καὶ πότε μεῖζον ἠδίκησεν.

52. Διονυσίου Ἁλικαρνασέως.

(*) Ὅτι μεγάλου καὶ δοκοῦντος εἶναι καὶ ὄντος, τοῦ κρατεῖν ὀργῆς ἡ πρόνοια καὶ ἡ φυλακὴ τοῦ μὴ περιπεσεῖν μείζω.

53. Σωτίωνος ἐκ τοῦ Περὶ Ὀργῆς β̄.

Τοῖς δὲ σοφοῖς ἀντὶ ὀργῆς, Ἡρακλείτῳ μὲν δάκρυα, Δημοκρίτῳ δὲ γέλως ἐπήει.

54. Ὥσπερ δὲ πλοῖα γενναῖα, οὐχ ὅσα ἐν εὐδίᾳ πλεῖ, ἀλλ' ὅσα πρὸς χειμῶνα ἀντέχει καὶ σώζεται· οὕτω καὶ ἄνθρωποι ὀργῇ καὶ κινήσει ἀντέχοντες, μεγάλοι καὶ ἀνδρεῖοι. Ὑποκριταῖς μὲν οὖν καὶ μὴ ὀργιζομένοις ὑποκρινομένοις ὀργὴν συνήνεγκεν· οἱ δὲ σπουδαῖοι ἄνδρες, οὐδ' ἐὰν ὡς ἀληθῶς ὀργίζωνται, οὕτω χρῶνται τῷ σχήματι.

55. Ἀριστοτέλους.

Ὥσπερ ὁ καπνὸς ἐπιδάκνων τὰς ὄψεις, οὐκ ἐᾷ βλέπειν τὸ κείμενον ἐν τοῖς ποσίν· οὕτως ὁ θυμὸς ἐπαιρόμενος τῷ λογισμῷ ἐπισκοτεῖ, καὶ τὸ συμβησόμενον ἐξ αὐτοῦ ἄπονον οὐκ ἀφίησι τῇ διανοίᾳ προσλαβεῖν.

56. Δημοκρίτου.

Θυμῷ μάχεσθαι μὲν χαλεπόν· ἀνδρὸς δὲ τὸ κρατέειν εὐλογίστου.

57. Πλάτωνος.

Πλάτων ὀργιζόμενός ποτε τῷ οἰκέτῃ, ἐπιστάντος Ξενοκράτους, Λαβὼν, ἔφη, τοῦτον μαστίγωσον· ἐγὼ γὰρ ὀργίζομαι.

52. Locus est Plutarchi II. p. 81. A

58. *Πλουτάρχου.*

Ἀριστοτέλης φησὶ, Σατύρου τοῦ Σαμίου τοὺς φίλους φράξαι τὰ ὦτα κηρῷ, δίκην ἔχοντος, ὅπως μὴ συγχέῃ τὸ πρᾶγμα διὰ θυμὸν, ὑπὸ τῶν ἐχθρῶν λοιδορούμενος.

59. *Πλουτάρχου ἐκ τοῦ Περὶ Διαβολῆς.*

Οἱ νεώνητοι δοῦλοι οὐ πυνθάνονται εἰ δεισιδαίμων ἢ φθονερὸς ὁ δεσπότης, ἀλλ' εἰ ὀργίλος.

60. *Ῥούφου ἐκ τοῦ Ἐπικτήτου Περὶ φιλίας.*

Ἀλλα παντὸς μᾶλλον τῆς μὲν φύσεως ἐκεῖνο τὸ ἔργον, συνδῆσαι καὶ συναρμόσαι τὴν ὁρμὴν τῆς τοῦ προσήκοντος καὶ ὠφελίμου φαντασίας.

61. *Τοῦ αὐτοῦ.*

Τὸ δὲ οἴεσθαι εὐκαταφρονήτους τοῖς ἄλλοις ἔσεσθαι, ἐὰν μὴ τοὺς πρώτους ἐχθροὺς παντὶ τρόπῳ βλάψωμεν, σφόδρα ἀγεννῶν καὶ ἀνοήτων ἀνθρώπων. Φαμὲν γὰρ τὸν εὐκαταφρόνητον νοεῖσθαι μὲν καὶ κατὰ τὸ ἀδύνατον εἶναι βλάψαι· ἀλλὰ πολὺ μᾶλλον νοεῖται κατὰ τὸ ἀδύνατον εἶναι ὠφελεῖν.

62. *Δημοκρίτου.*

Φιλονεικίη πᾶσα ἀνόητος· τὸ γὰρ κατὰ τοῦ δυσμενοῦς βλαβερὸν θεωρεῦσα, τὸ ἴδιον συμφέρον οὐ βλέπει.

63. *Ἀριστίππου.*

Ἀρίστιππος ὁ Κυρηναῖος φιλόσοφος θεασάμενός τινα ὀργιζόμενον, καὶ διὰ τῶν λόγων χαλεπαίνοντα, (*) ἔφη. Μὴ τοὺς λόγους δι' ὀργῆς ἄγωμεν, ἀλλὰ τὴν ὀργὴν διὰ τῶν λόγων καταπαύωμεν.

64. *Ναυκράτου.*

58. II. p. 458. F. 59. Vid. Fragm. XXIII, 1. T. VI. pag. 385. Tauchn. 60. Fragm. Epictet. 69. 61. Fr. 70.

Ναυκράτης ὁ σοφὸς τοὺς ὀξυθύμους ἔφη παραπλήσιον τοῖς λύχνοις πάσχειν· καὶ γὰρ τούτους πλείονι ἐλαίῳ ἐκκαίεσθαι.

65. Ἀριστοτέλους.

Ὁ θυμός ἐστι πάθος θηριῶδες μὲν τῇ διαθέσει, συνεχὲς δὲ τῇ λήψει, σκληρὸν δὲ καὶ βίαιον τῇ δυνάμει, φόνων αἴτιον, συμφορᾶς σύμμαχον, βλάβης συνεργὸν καὶ ἀτιμίας, χρημάτων ἀπώλεια, ἔτι δὲ καὶ φθορᾶς ἀρχηγόν.

66. Ἀντιφῶντος.

Ὅστις δὲ ἰὼν ἐπὶ τὸν πλησίον κακῶς ποιήσων δειμαίνει, μή, ἃ θέλει ποιῆσαι ἁμαρτὼν τούτων, ἃ μὴ θέλει ἀπενέγκηται, σωφρονέστερος. Ἐν ᾧ γὰρ δειμαίνει, μέλλει· ἐν ᾧ δὲ μέλλει, πολλάκις ὁ διὰ μέσου χρόνος ἀπέστρεψε τὸν νόον τῶν θελημάτων· καὶ ἐν μὲν τῷ γεγενῆσθαι, οὐκ ἔνεστιν· ἐν δὲ τῷ μέλλειν, ἐνδέχεται γενέσθαι. Ὅστις δὲ δράσειν μὲν οἴεται τοὺς πέλας κακῶς, πείσεσθαι δὲ μή, οὐ σωφρονεῖ. Ἐλπίδες δ᾽ οὐ πανταχοῦ ἀγαθόν· πολλοὺς γὰρ τοιαῦται ἐλπίδες κατέβαλον εἰς ἀνηκέστους συμφοράς, ἃ δ᾽ ἐδόκουν τοῖς πέλας ποιήσειν, παθόντες ταῦτα ἀνεφάνησαν αὐτοί. Σωφροσύνην δὲ ἀνδρὸς οὐκ ἂν ἄλλος ὀρθότερόν τις κρίνειεν, ἢ ὅστις τοῦ θυμοῦ ταῖς παραχρῆμα ἡδοναῖς ἐμφράσσει αὐτὸς ἑαυτόν, κρατεῖν τε καὶ νικᾶν ἠδυνήθη αὐτὸς ἑαυτόν. Ὃς δὲ θέλει χαρίσασθαι τῷ θυμῷ, παραχρῆμα θέλει τὰ κακίω ἀντὶ τῶν ἀμεινόνων.

67. Ἐπικτήτου.

Ὅτῳ μετὰ ἀνατάσεως καὶ ἀπειλῆς ἐπιχειρεῖς, μέμνη-

67. Fr. 71.

σο προλέγειν, ὅτι ἥμερος εἶ· καὶ οὐδὲν ἄγριον δράσας, ἀμετανόητος καὶ ἀνεύθυνος διαγενήσῃ.

68. *Κάτωνος πρεσβυτέρου.*

Τὸν ὀργιζόμενον νόμιζε τοῦ μαινομένου χρόνῳ διαφέρειν.

69. *Ἀρίστωνος.*

Τὴν κακολογίαν ἡ ὀργὴ φαίνεται ἀπογεννῶσα, ὥστε ἡ μήτηρ οὐκ ἀστεία.

70. *Πλουτάρχου ἐκ τοῦ Περὶ Ὀργῆς.*

Ὅσα δὲ ὀργῇ χρώμενοι πράττουσιν ἄνθρωποι, ταῦτα ἀνάγκη τυφλὰ εἶναι, καὶ ἀνόητα, καὶ τοῦ παντὸς ἁμαρτάνειν. Οὐ γὰρ οἷόν τε ὀργῇ χρώμενον λογισμῷ χρῆσθαι· τὸ δὲ ἄνευ λογισμοῦ ποιούμενον πᾶν ἄτεχνόν τε καὶ διεστραμμένον. Λόγον οὖν ἡγεμόνα χρὴ ποιησάμενον, οὕτως ἐπιχειρεῖν τοῖς κατὰ τὸν βίον ἔργοις, τὰς ἑκάστοτε προσπιπτούσας ὀργὰς διορθούμενον καὶ διανεύοντα, ὥσπερ οἱ κυβερνῆται τὰ κύματα τὰ προσφερόμενα. Ἔστι γοῦν οὐκ ἔλαττον τὸ δέος, ὀργῆς ἀντιπρώρου κυλινδουμένης, αὐτόν τε καὶ σύμπαντα οἶκον ἄρδην ἀπολέσαι, καὶ ἀνατρέψαι μὴ διαπλεύσαντα δεξιῶς. Οὐ μὴν ἀλλ᾽ ἐπιμελείας εἰς αὐτὰ δεῖ καὶ μελέτης, ᾗ καὶ μάλιστα ἁλίσκονται κατ᾽ ἄκρας οἱ παραδεξάμενοι τὸν θυμὸν ὡς σύμμαχον ἀρετῆς, ἀπολαύοντες ὅσον αὐτοῦ χρήσιμόν ἐστιν, ἔν τε πολέμῳ καὶ νὴ Δία ἐν πολιτείαις, τὸ πολὺ δὲ αὐτοῦ καὶ τὸ ἐπιπόλαιον ἐκκρίνειν καὶ ἐκβάλλειν τῆς ψυχῆς, (*) ὅπερ ὀργή τε καὶ πικρία δι᾽ ὀξυθυμίαν λέγεται, νομίσματα ἥκιστα ταῖς ἀνδρείαις ψυχαῖς πρέποντα. Τίς οὖν ἐν τῇ ἡλικίᾳ τούτων γίγνεται μελέτη; Ἐμοὶ μὲν δοκεῖ μάλιστ᾽ ἂν ὧδε γίγνεσθαι, πόῤῥωθεν ἡ-

70. Fragm. XXVII. pag. 390. Tauchn.

μῶν προμελετώντων καὶ προαποπλούντων πλεῖστον· οἷον, ἐν οἰκέταις τε καὶ πρὸς γυναῖκας τὰς γαμετάς. Ὁ γὰρ οἴκοι πρᾷος, καὶ δημοσίᾳ πρᾷος πολὺ μᾶλλον ἔσται, τοιοῦτος ἔνδοθεν καὶ ὑπὸ τῶν οἴκοι πεποιημένος αὐτῷ τῆς αὐτοῦ ψυχῆς εἶναι ἀγαθός.

ΠΕΡΙ ΤΟΥ ΓΝΩΘΙ ΣΑΥΤΟΝ. ΚΑ.

1. *Φιλήμονος.*

Ἄνθρωπος ὤν, τοῦτ᾽ ἴσθι, καὶ μέμνησ᾽ ἀεί.

2. *Μενάνδρου Κοτταβιζούσαις.*

Τὸ γνῶθι σαυτόν ἐστιν, ἂν τὰ πράγματα
ἴδῃς τὰ σαυτοῦ, καὶ τί σοὶ ποιητέον.

3. *Διφίλου.*

Ἂν γνῷς τί ἐστ᾽ ἄνθρωπος, ἡδίων ἔσῃ.

4. *Ἀντιφάνους.*

Εἰ θνητὸς εἶ, βέλτιστε, θνητὰ καὶ φρόνει.

5. *Μενάνδρου Θρασυλέοντος.*

Κατὰ πόλλ᾽ ἄρ᾽ ἐστὶν οὐ καλῶς εἰρημένον
τὸ γνῶθι σαυτόν· χρησιμώτερον γὰρ ἦν
τὸ γνῶθι τοὺς ἄλλους.

6. *Ἐκ τῆς Αἰλιανοῦ Συμμίκτης Ἱστορίας.*

Ἐν Χαιρωνείᾳ τοὺς Ἀθηναίους ἡνίκα ἐνίκησεν ὁ Φίλιππος, ἐπαρθεὶς τῇ εὐπραγίᾳ, ὅμως λογισμοῦ ἐκράτησε, καὶ οὐχ ὕβρισε, καὶ διὰ ταῦτα ᾤετο δεῖν αὐτὸν ὑπομιμνήσκεσθαι ὑπό τινος τῶν παίδων ἕωθεν, ὅτι ἄνθρωπός ἐστιν.

7. *Ἐκ τῶν Ἀριστωνύμου Τομαρίων.*

1. Cleric. p. 342. 2. Ib. p. 98. 5. p. 86. 6. VIII. 15.

Ἡράκλειτος νέος ὢν πάντων γέγονε σοφώτερος, ὅτι ᾔδει ἑαυτὸν μηδὲν εἰδότα.

8. Δημώνακτος.

Δημώναξ ἐρωτηθεὶς πότε ἤρξατο φιλοσοφεῖν, Ὅτε καταγιγνώσκειν, ἔφη, ἐμαυτοῦ ἠρξάμην.

9. Σωκράτους.

Σωκράτης ἐρωτηθεὶς, διὰ τί οὐ συγγράφει, Ὅτι, εἶπεν, ὁρῶ τὰ χαρτία πολὺ τῶν γραφησομένων τιμιώτερα.

10. Θεοκρίτου.

Θεόκριτος ἐρωτηθεὶς διὰ τί οὐ συγγράφει, Ὅτι, εἶπεν, ὡς μὲν βούλομαι, οὐ δύναμαι· ὡς δὲ δύναμαι, οὐ βούλομαι.

11. Βίαντος.

Θεώρει ὥσπερ ἐν κατόπτρῳ τὰς σαυτοῦ πράξεις, ἵνα τὰς μὲν καλὰς ἐπικοσμῇς, τὰς δὲ αἰσχρὰς καλύπτῃς.

12. Παροιμία.

Γνῶθι σαυτὸν, ὡς παροιμία λαμβάνεται, μαρτυρεῖ Θεόφραστος ἐν τῷ περὶ παροιμιῶν. Οἱ πολλοὶ δὲ Χίλωνος εἶναι τὸ ἀπόφθεγμα· Κλέαρχος δὲ ὑπὸ τοῦ θεοῦ λεχθῆναι Χίλωνι.

13. Χείλωνος.

Χείλων ἐρωτηθεὶς τί χαλεπώτατον, Τὸ γινώσκειν ἑαυτὸν, ἔφη· πολλὰ γὰρ ὑπὸ φιλαυτίας ἕκαστον ἑαυτῷ προστιθέναι.

14. Βίαντος.

Τὸ δὲ γνῶθι σαυτὸν χρήσιμον εἰς νουθεσίαν τῶν ἀλαζόνων, οἱ ὑπὲρ τὴν ἑαυτῶν δύναμιν φλυαροῦσιν.

15. Ἀλεξάνδρου.

Ἀλέξανδρος νοσήσας μακρὰν νόσον, ὡς ἀνέῤῥωσε,

Οὐδὲν, ἔφη, διατεθῆναι χεῖρον· ὑπέμνησε γὰρ ἡμᾶς ἡ νόσος μὴ μέγα φρονεῖν, ὡς θνητοὺς ὄντας.

16. Πλουτάρχου ἐκ τοῦ Περὶ Εὐθυμίας.

(*) Καὶ μὴν οἶνοί τε, καὶ σαρκῶν ἐμφορήσεις, σῶμα μὲν ἰσχυρὸν ποιοῦσι καὶ ῥωμαλέον, ψυχὴν δὲ ἀσθενῆ· καὶ χρημάτων ἐπιμέλεια μὲν συνεχὴς καὶ τήρησις αὔξει πλοῦτον· ἀνυπεροψία δὲ καὶ σωφροσύνη, μέγα πρὸς φιλοσοφίαν ἐφόδιον. Ὅθεν οὐ πάντα πάντων ἐστὶν, ἀλλὰ δεῖ τῷ Πυθικῷ γράμματι πειθόμενον αὐτὸν καταμαθεῖν, εἶτα χρῆσθαι πρὸς ἓν ὃ πέφυκε, καὶ μὴ πρὸς ἄλλον ἄλλοτε βίου ζῆλον ἕλκειν, καὶ παραβιάζεσθαι τὴν φύσιν.

17. Ἐκ τοῦ Ἐπικτήτου Ἐγχειριδίου.

Ἐπὶ μηδενὶ ἐπαρθῇς ἀλλοτρίῳ προτερήματι. Εἰ ὁ ἵππος ἔλεγεν ἐπαιρόμενος, ὅτι καλός εἰμι, ἀνεκτὸν ἂν ἦν· σὺ δ' ὅτ' ἂν λέγῃς, ὅτι ἵππον καλὸν ἔχω, ἴσθι ὅτι ἐφ' ἵππῳ ἀγαθῷ μέγα φρονεῖς. Τί οὖν ἐστι σόν; χρῆσις φαντασιῶν, ἣν ὅτ' ἂν κατὰ φύσιν ἔχῃς, τότε ἐπάρθητι· τότε γὰρ ἐπὶ τῷ σῷ πλεονεκτήματι ἐπαρθήσῃ.

18. Δημοσθένους ἐν τῷ πρὸς Λεπτίνην.

Καὶ τὰ ἀγαθὰ μὲν προσδοκᾶν, καὶ τοῖς θεοῖς εὔχεσθαι διδόναι· πάντα δ' ἀνθρώπινα ἡγεῖσθαι.

19. Ἐν ταὐτῷ.

Ἀλλ' οἶμαι τὸ μέλλον ἅπασιν ἀνθρώποις ἄδηλον, καὶ μικροὶ καιροὶ μεγάλων πραγμάτων αἴτιοι γίγνονται· διὸ δεῖ μετριάζειν ἐν ταῖς εὐπραξίαις, καὶ προορωμένους τὸ μέλλον φαίνεσθαι.

20. Πλάτωνος ἐκ τῶν Ἀντεραστῶν.

16. T. II. p. 472. B. 17. Cp. 6. 18. p. 506, 14. 19. Ibid. 25. 20. p. 137. E.

Τί δ', ἐπειδ' ἂν ἄνθρωπος ὢν τις ἀγνοεῖ τοὺς χρηστοὺς καὶ τοὺς μοχθηροὺς ἀνθρώπους, ἆρ' οὐχ ἑαυτὸν ἀγνοεῖ πότερον χρηστός ἐστιν, ἢ μοχθηρὸς, ἐπειδὴ καὶ αὐτὸς ἄνθρωπός ἐστι; Συνεχώρει. Τὸ δὲ αὑτὸν ἀγνοεῖν, σωφρονεῖν, ἢ οὐ σωφρονεῖν ἐστιν; Οὐ σωφρονεῖν. Τὸ ἑαυτὸν ἄρα γινώσκειν, ἔστι σωφρονεῖν; Φημὶ, ἔφη. Τοῦτο ἄρα, ὡς ἔοικε, καὶ τὸ ἐν Δελφοῖς γράμμα παρακελεύεται, σωφροσύνην ἀσκεῖν καὶ δικαιοσύνην. Ἔοικε. Τῇ αὐτῇ δὲ ταύτῃ καὶ κολάζειν ὀρθῶς ἐπιστάμεθα; Φημί. Οὐκ οὖν ᾗ μὲν κολάζειν ὀρθῶς ἐπιστάμεθα, δικαιοσύνη αὕτη ἐστὶν, ᾗ δὲ διαγιγνώσκειν καὶ ἑαυτὸν καὶ ἄλλους, σωφροσύνη; Ἔοικεν, ἔφη. Ταὐτὸν ἄρα ἐστὶ δικαιοσύνη σωφροσύνῃ; Φαίνεται. Καὶ μὴν οὕτω γε καὶ αἱ πόλεις εὖ οἰκοῦνται, ὅτ' ἂν οἱ ἀδικοῦντες δίκην διδῶσιν. Ἀληθῆ λέγεις.

21. *Ξενοφῶντος ἐν δ' Ἀπομνημονευμάτων.*

Καὶ ὁ Σωκράτης, Εἰπέ μοι, ἔφη, ὦ Εὐθύδημε, εἰς Δελφοὺς ἤδη πώποτε ἀφίκου; Καὶ δίς γε, νὴ Δία, ἔφη. Κατέμαθες οὖν πρὸς τῷ ναῷ που γεγραμμένον τὸ Γνῶθι σαυτόν; Ἔγωγε. Πότερον οὖν οὐδέν σοι τοῦ γράμματος ἐμέλησεν; ἢ προσέσχες τε καὶ ἐπεχείρησας σεαυτὸν ἐπισκοπεῖν, ὅστις εἴης; Μὰ Δί' οὐ δῆτα, ἔφη· καὶ γὰρ δὴ τοῦτο πάνυ ᾤμην εἰδέναι, σχολῇ γὰρ ἂν ἄλλο τι ᾔδειν, εἴ γε μηδ' ἐμαυτὸν ἐγίνωσκον. Πότερα δέ σοι δοκεῖ γιγνώσκειν ἑαυτὸν, ὅστις τοὔνομα μόνον τὸ ἑαυτοῦ οἶδεν, ἢ ὅστις, ὥσπερ οἱ τοὺς ἵππους ὠνούμενοι, οὐ πρότερον οἴονται γιγνώσκειν, ὃν ἂν βούλωνται γνῶναι, πρὶν ἂν ἐπισκέψωνται, πότερον εὐπειθής ἐστιν ἢ δυσπειθὴς, καὶ πότερον ἰσχυρὸς ἢ ἀσθενὴς, καὶ

21. IV. 2, 24.

πότερον ταχὺς ἢ βραδὺς, καὶ τἄλλα τὰ πρὸς τὴν τοῦ ἵππου χρείαν ἐπιτήδειά τε καὶ ἀνεπιτήδεια, ὅπως ἔχει· οὕτως ὁ ἑαυτὸν ἐπισκεψάμενος ὁποῖός ἐστι πρὸς τὴν ἀνθρωπίνην χρείαν, ἔγνωκε τὴν ἑαυτοῦ δύναμιν; Οὕτως ἔμοιγε δοκεῖ, ἔφη, ὁ μὴ (*) εἰδὼς τὴν ἑαυτοῦ δύναμιν, ἀγνοεῖν ἑαυτόν. Ἐκεῖνο δὲ οὐ φανερὸν, ἔφη, ὅτι διὰ μὲν τὸ εἰδέναι ἑαυτοὺς πλεῖστα ἀγαθὰ ἴσχουσιν ἄνθρωποι, διὰ δὲ τὸ ἐψεῦσθαι ἑαυτῶν πλεῖστα κακά; οἱ μὲν γὰρ εἰδότες ἑαυτοὺς, τὰ ἐπιτήδεια ἑαυτοῖς ἴσασι, καὶ διαγιγνώσκουσιν ἅ τε δύνανται, καὶ ἃ μή. Καὶ ἃ μὲν ἐπίστανται πράττοντες, πορίζονταί τε ὧν δέονται, καὶ εὖ πράττουσιν· ὧν δὲ μὴ ἐπίστανται ἀπεχόμενοι, ἀναμάρτητοι γίγνονται, καὶ διαφεύγουσι τὸ κακῶς πράττειν· διὰ τὸ αὐτὸ δὲ καὶ τοὺς ἄλλους ἀνθρώπους δυνάμενοι δοκιμάζειν, καὶ διὰ τῆς τῶν ἄλλων χρείας, τά τε ἀγαθὰ πορίζονται, καὶ τὰ κακὰ φυλάττονται. Οἱ δὲ μὴ εἰδότες, ἀλλὰ διεψευσμένοι τῆς αὐτῶν δυνάμεως, πρός τε τοὺς ἄλλους ἀνθρώπους καὶ τἄλλα ἀνθρώπινα πράγματα ὁμοίως διάκεινται, καὶ οὔτε ὧν δέονται ἴσασιν, οὔτε ὅ τι πράττουσιν, οὔτε οἷς χρῶνται, ἀλλὰ πάντων τούτων διαμαρτάνοντες, τῶν τε ἀγαθῶν ἀποτυγχάνουσι, καὶ τοῖς κακοῖς περιπίπτουσι. Καὶ οἱ μὲν εἰδότες ὅ τι ποιοῦσιν, ἐπιτυγχάνοντες ὧν πράττουσιν, ἔνδοξοί τε καὶ τίμιοι γίγνονται· καὶ οἵ τε ὅμοιοι τούτοις ἡδέως χρῶνται, οἵ τε ἀποτυγχάνοντες τῶν πραγμάτων ἐπιθυμοῦσι τούτους ὑπὲρ αὐτῶν βουλεύεσθαι, καὶ προΐστασθαί τε ἑαυτῶν τούτους, καὶ ἐλπίδας τῶν ἀγαθῶν ἐν τούτοις ἔχουσι, καὶ διὰ ταῦτα πάντων μάλιστα τούτους ἀγαπῶσιν. Οἱ δὲ μὴ εἰδότες τί ποιοῦσι, κακῶς τε αἱρούμενοι, καὶ οἷς ἂν ἐπιχειρήσωσιν ἀποτυγχάνοντες,

X 2

οὐ μόνον ἐν αὐτοῖς τούτοις ζημιοῦνταί τε καὶ κολάζονται, ἀλλὰ καὶ ἀδοξοῦσι διὰ ταῦτα καὶ καταγέλαστοι γίγνονται, καὶ καταφρονούμενοι καὶ ἀτιμαζόμενοι ζῶσιν· ὁρᾷς δὲ καὶ τῶν πόλεων, ὅτι ὅσαι ἂν ἀγνοήσασαι τὴν ἑαυτῶν δύναμιν κρείττοσι πολεμήσωσιν, αἱ μὲν ἀνάστατοι γίγνονται, αἱ δὲ ἐξ ἐλευθέρων δοῦλαι; Καὶ ὁ Εὐθύδημος, ὡς πάνυ μοι δοκοῦν, ὦ Σώκρατες, ἔφη, περὶ πολλοῦ ποιητέον εἶναι, τὸ ἑαυτὸν γιγνώσκειν, οὕτως ἴσθι· ὁπόθεν δὲ χρὴ ἄρξασθαι ἐπισκοπεῖν ἑαυτὸν, τοῦτο πρὸς σὲ ἀποβλέπω, εἴ μοι ἐθελήσαις ἂν ἐξηγήσασθαι. Οὐκ οὖν, ἔφη ὁ Σωκράτης, τὰ μὲν ἀγαθὰ καὶ τὰ κακὰ ὁποῖά ἐστι, πάντως που γινώσκεις; Νὴ Δί', ἔφη· εἰ γὰρ μηδὲ ταῦτα οἶδα, καὶ τῶν ἀνδραπόδων φαυλότερος ἂν εἴην. Ἴθι δὴ, ἔφη, καὶ ἐμοὶ ἐξήγησαι ταῦτα. Ἀλλ' οὐ χαλεπὸν, ἔφη· πρῶτον μὲν γὰρ τὸ ὑγιαίνειν ἀγαθὸν εἶναι νομίζω· τὸ δὲ νοσεῖν κακόν. Ἔπειτα τὰ αἴτια ἑκατέρου αὐτῶν, καὶ ποτὰ, καὶ βρωτὰ, καὶ ἐπιτηδεύματα, τὰ μὲν πρὸς τὸ ὑγιαίνειν φέροντα, ἀγαθά· τὰ δὲ πρὸς τὸ νοσεῖν, κακά. Οὐκ οὖν, ἔφη, καὶ τὸ ὑγιαίνειν καὶ τὸ νοσεῖν, ὅτ' ἂν μὲν ἀγαθοῦ τινος αἴτια γίγνηται, ἀγαθὰ ἂν εἴη· ὅτ' ἂν δὲ κακοῦ, κακά; Πότε δ' ἂν, ἔφη, τὸ μὲν ὑγιαίνειν κακοῦ αἴτιον γένοιτο, τὸ δὲ νοσεῖν ἀγαθοῦ; Ὅτ' ἂν νὴ Δί', ἔφη, στρατιᾶς τε αἰσχρᾶς, καὶ ναυτιλίας βλαβερᾶς, καὶ ἄλλων πολλῶν τοιούτων, οἱ μὲν διὰ ῥώμην μετασχόντες ἀπόλωνται, οἱ δὲ δι' ἀσθένειαν ἀπολειφθέντες σωθῶσιν. Ἀληθῆ λέγεις. Ἀλλ' ὁρᾷς, ἔφη, ὅτι καὶ τῶν ὠφελίμων οἱ μὲν διὰ ῥώμην (*) μετέχουσιν, οἱ δὲ δι' ἀσθένειαν ἀπολείπονται. Τὰ οὖν, ἔφη, ποτὲ μὲν ὠφελοῦντα, ποτὲ δὲ βλάπτοντα, τί μᾶλλον ἀγαθὰ ἢ κακά ἐστιν; Οὐδὲν μὰ Δία φαίνεται κατά

γε τοῦτον τὸν λόγον. Ἀλλ᾽ ἥ γε τοι σοφία, ὦ Σώκρατες, ἀναμφισβητήτως ἀγαθόν ἐστιν· ποῖον γὰρ ἄν τις πρᾶγμα οὐ βέλτιον πράττοι σοφὸς ὢν, ἢ ἀμαθής; Τί δαὶ, τὸν Δαίδαλον, ἔφη, οὐκ ἀκήκοας, ὅτι ληφθεὶς ὑπὸ Μίνω διὰ τὴν σοφίαν ἠναγκάζετο ἐκείνῳ δουλεύειν, καὶ τῆς τε πατρίδος ἅμα καὶ τῆς ἐλευθερίας ἐστερήθη, καὶ ἐπιχειρῶν ἀποδιδράσκειν μετὰ τοῦ υἱοῦ, τόν τε παῖδα ἀπώλεσε, καὶ αὐτὸς οὐκ ἠδυνήθη σωθῆναι, ἀλλ᾽ ἀπενεχθεὶς εἰς τοὺς βαρβάρους, πάλιν ἐκεῖ ἐδούλευε; Λέγεται νὴ Δί᾽, ἔφη, ταῦτα. Τὰ δὲ Παλαμήδους οὐκ ἀκήκοας πάθη; τοῦτον γὰρ δὴ πάντες ὑμνοῦσιν ὡς διὰ σοφίαν φθονηθεὶς ὑπὸ τοῦ Ὀδυσσέως ἀπόλλυται. Λέγεται καὶ ταῦτα, ἔφη. Ἄλλους δὲ πόσους οἴει διὰ σοφίαν ἀνασπάστους πρὸς βασιλέα γεγονέναι, καὶ ἐκεῖ δουλεύειν; Κινδυνεύει, ἔφη, ὦ Σώκρατες, ἀναμφιλογώτατον ἀγαθὸν εἶναι τὸ εὐδαιμονεῖν. Εἴ γε μή τις αὐτὸ, ἔφη, ὦ Εὐθύδημε, ἐξ ἀμφιλόγων ἀγαθῶν συντεθῇ. Τί δ᾽ ἂν, ἔφη, τῶν εὐδαιμονικῶν ἀμφίλογον εἴη; Οὐδὲν, ἔφη, εἴ γε μὴ προσθήσομεν αὐτῷ κάλλος, ἢ ἰσχὺν, ἢ πλοῦτον, ἢ δόξαν, ἢ καί τι ἄλλο τῶν τοιούτων. Ἀλλὰ νὴ Δία προσθήσομεν, ἔφη. Πῶς γὰρ ἄν τις ἄνευ τούτων εὐδαίμων εἴη; Νὴ Δί᾽, ἔφη, προσθήσομεν ἄρα ἐξ ὧν πολλὰ καὶ χαλεπὰ συμβαίνει τοῖς ἀνθρώποις· πολλοὶ μὲν γὰρ διὰ τὸ κάλλος ὑπὸ τῶν ἐπὶ τοῖς ὡραίοις παρακεκινημένων διαφθείρονται· πολλοὶ δὲ διὰ τὴν ἰσχὺν μείζοσιν ἔργοις ἐπιχειροῦντες, οὐ μικροῖς κακοῖς περιπίπτουσι, πολλοὶ δὲ διὰ τὸν πλοῦτον διαθρυπτόμενοί τε καὶ ἐπιβουλευόμενοι, ἀπόλλυνται· πολλοὶ δὲ διὰ δόξαν καὶ πολιτικὴν δύναμιν μεγάλα κακὰ πεπόνθασιν. Ἀλλὰ μὴν, ἔφη, εἴ γε μηδὲ τὸ εὐδαιμονεῖν ἐπαινῶν ὀρθῶς λέγω, ὁμολογῶ μηδὲ

ὅτι πρὸς τοὺς θεοὺς εὔχεσθαι χρὴ εἰδέναι. Ἀλλὰ ταῦτα μέν, ἔφη ὁ Σωκράτης, ἴσως διὰ τὸ σφόδρα πιστεύειν εἰδέναι οὐδ' ἔσκεψαι.

22. Πλάτωνος ἐκ τοῦ Φιλήβου.

Τῆς δ' αὖ πάσης πονηρίας ἐστὶ τοὐναντίον πάθος ἔχον, ἢ τὸ λεγόμενον ὑπὸ τῶν ἐν Δελφοῖς γραμμάτων. Τὸ Γνῶναι σαυτὸν λέγεις, ὦ Σώκρατες; Ἔγωγε. Τοὐναντίον μὴν ἐκεῖνο δηλονότι, τὸ μηδαμῇ γινώσκειν αὑτὸν, λεγόμενον ὑπὸ τοῦ γράμματος ἂν εἴη. Τί μήν; Ὦ Πρώταρχε, πειρῶ δὲ αὐτὸ τοῦτο τριχῇ τέμνειν. Πῇ φῄς; οὐ γὰρ μὴ δυνατὸς ὦ. Λέγεις δὴ δεῖν ἐμὲ τοῦτο διελέσθαι τὰ νῦν. Λέγω καὶ δέομαί γε πρὸς τῷ λέγειν. Ἆρ' οὖν οὐ τῶν ἀγνοούντων αὑτοὺς κατὰ τρία ἀνάγκη τοῦτο τὸ πάθος πάσχειν ἕκαστον; Πῶς; Πρῶτον μὲν κατὰ χρήματα δοξάζειν εἶναι πλουσιώτερον, ἢ κατὰ τὴν αὐτῶν οὐσίαν· πολλοὶ γοῦν εἰσι τοιοῦτον πάθος ἔχοντες· πλείους δέ γε οἱ μείζους καὶ καλλίους αὑτοὺς δοξάζουσι, καὶ πάντα ὅσα κατὰ τὸ σῶμα εἶναι διαφερόντως, τῆς (*) οὔσης αὐτοῖς ἀληθείας. Πάνυ γε. Πολὺ δὲ πλεῖστοί γε, οἶμαι, περὶ τὸ τρίτον εἶδος τούτων ἐν ταῖς ψυχαῖς διημαρτήκασιν ἀρετῇ, δοξάζοντες βελτίους ἑαυτοὺς, οὐκ ὄντες. Σφόδρα μὲν οὖν. Τῶν ἀρετῶν δ' ἄρα, οὐ σοφίας περὶ τὸ πλῆθος πᾶν ἀντεχόμενον, μεστὸν ἐρίδων, καὶ δοξοσοφίας ἐστὶ ψευδοῦς; Πῶς δ' οὔ; Κακὸν μὲν δὴ πᾶν ἄν τις τὸ τοιοῦτον εἰπὼν, ὀρθῶς ἂν εἴποι, πάθος. Σφόδρα γε.

23. Πλάτωνος Ἀλκιβιάδου α.

Φέρε δὴ, τί ἐστι τὸ ἑαυτοῦ ἐπιμελεῖσθαι; μὴ πολλάκις λάθωμεν οὐχ ἡμῶν αὐτῶν ἐπιμελούμενοι, οἰόμενοι δὲ

22. p. 48. 23. p. 127. E.

καὶ πότε ἄρα αὐτὸ ποιεῖ ἄνθρωπος; ἆρ᾽ ὅτ᾽ ἂν τῶν ἑαυτοῦ ἐπιμελῆται, τότε καὶ αὑτοῦ; Ἔμοιγ᾽ οὖν δοκεῖ. Τί δαί; ποδῶν ἄνθρωπος πότε ἐπιμελεῖται; ἆρ᾽ ὅτ᾽ ἂν ἐκείνων ἐπιμελῆται ἅ ἐστι τῶν ποδῶν; Οὐ μανθάνω. Καλεῖς δέ τι χερός· οἷον δακτύλιον, ἔστιν ὅτου ἂν ἄλλου τῶν τοῦ ἀνθρώπου φαίης, ἢ δακτύλου; Οὐ δῆτα. Οὐκ οὖν καὶ ποδὸς ὑπόδημα τὸν αὐτὸν τρόπον; Ναί. (καὶ ἱμάτια καὶ στρώματα τοῦ ἄλλου σώματος ὁμοίως; Ναί.) Ἆρ᾽ οὖν ὅτ᾽ ἂν ὑποδημάτων ἐπιμελώμεθα, τότε ποδῶν ἐπιμελούμεθα; Οὐ πάνυ μανθάνω, ὦ Σώκρατες. Τί δαί, ὦ Ἀλκιβιάδη, ὀρθῶς ἐπιμελεῖσθαι καλεῖς τὶ ὁτουοῦν πράγματος; Ἔγωγε. Ἆρ᾽ οὖν ὅτ᾽ ἄν τίς τι βέλτιον ποιῇ, τότε ὀρθὴν λέγεις ἐπιμέλειαν; Ναί. Τίς οὖν τέχνη ὑποδήματα βελτίω ποιεῖ; Σκυτική. Σκυτικῇ ἄρα ὑποδημάτων ἐπιμελούμεθα; Ναί. Ἦ καὶ ποδὸς σκυτικῇ, ἢ ἐκείνῃ, ᾗ πόδας βελτίους ποιοῦμεν; Ἐκείνῃ. Βελτίους δὲ πόδας οὐχ ᾗπερ καὶ τὸ ἄλλο σῶμα; Ἔμοιγε δοκεῖ. Αὕτη δ᾽ οὐ γυμναστική; Μάλιστα. Γυμναστικῇ μὲν ἄρα ποδὸς ἐπιμελούμεθα, σκυτικῇ δὲ τῶν τοῦ ποδός. Πάνυ γε. Καὶ γυμναστικῇ μὲν χειρῶν, δακτυλιογλυφίᾳ δὲ τῶν τῆς χειρός. Ναί. Καὶ γυμναστικῇ μὲν, σώματος· ὑφαντικῇ δὲ καὶ ταῖς ἄλλαις, τῶν τοῦ σώματος. Παντάπασιν. Ἄλλῃ μὲν ἄρα τέχνῃ αὐτοῦ ἑκάστου ἐπιμελούμεθα, ἄλλῃ δὲ τῶν ἑαυτοῦ. Φαίνεται. Οὐκ ἄρα, ὅτ᾽ ἂν τῶν ἑαυτοῦ ἐπιμελῇ, σαυτοῦ ἐπιμελῇ. Οὐδαμῶς. Οὐ γὰρ ἡ αὐτὴ τέχνη, ὡς ἔοικεν, ᾗ τις ἂν αὑτοῦ τε ἐπιμελοῖτο, καὶ τῶν αὑτοῦ. Οὐ φαίνεται. Φέρε δὴ, ποίᾳ ποτ᾽ ἂν ἡμῶν αὐτῶν ἐπιμεληθείημεν; Οὐκ ἔχω λέγειν. Ἀλλὰ τοσόνδε γε ὡμολόγηται, ὅτι οὐχ ᾗ ἂν τῶν ἡμετέρων καὶ ὁτιοῦν βέλτιον ποιῶμεν, ἀλλὰ ᾗ ἡμᾶς αὐτούς. Ἀλη-

θῆ λέγεις. Ἦ οὖν ἔγνωμεν ἄν ποτε τίς τέχνη ὑπόδημα βέλτιον ποιῇ, μὴ εἰδότες ὑπόδημα; Ἀδύνατον. Οὐδέ γε τίς τέχνη δακτυλίους βελτίους ποιῇ, ἀγνοοῦντες δακτύλιον. Ἀληθῆ. Τί δέ; τίς γε τέχνη βελτίω ποιεῖ αὐτῶν ἆρ' ἄν ποτε γνοίημεν, ἀγνοοῦντες τί ποτ' ἐσμὲν αὐτοί; Ἀδύνατον. Πότερον οὖν ῥᾴδιον τυγχάνει τὸ γνῶναι ἑαυτὸν, καί τις ἦν φαῦλος ὁ τοῦτο ἀναθεὶς εἰς τὸν ἐν Πυθοῖ νεὼν, ἢ χαλεπόν τι, καὶ οὐχὶ παντός; Ἐμοὶ μὲν, ὦ Σώκρατες, πολλάκις μὲν ἔδοξε παντὸς εἶναι· πολλάκις δὲ, παγχάλεπον. Ἀλλ' ὦ Ἀλκιβιάδη, εἴτε ῥᾴδιον, εἴτε μή ἐστιν, ὅμως γε ἡμῖν ὧδ' ἔχει· γνόντες (*) μὲν αὐτὸ, τάχ' ἂν γνοίημεν τὴν ἐπιμέλειαν ἡμῶν αὐτῶν· ἀγνοοῦντες δὲ, οὐκ ἄν ποτέ. Ἔστι ταῦτα. Φέρε δὴ, τίν' ἂν τρόπον εὑρεθείη αὐτὸ τοῦτο; οὕτω μὲν γὰρ ἂν τάχ' εὕροιμεν τί ποτ' ἐσμὲν αὐτοί· τούτου δ' ἔτι ὄντες ἐν ἀγνοίᾳ, ἀδύνατόν που. Ὀρθῶς λέγεις. Ἔχε οὖν πρὸς Διὸς, τῷ διαλέγῃ σὺ νῦν ἄλλῳ τῳ, ἢ ἐμοί; Ναί. Οὐκ οὖν καὶ ἐγὼ σοί; Ναί. Σωκράτης ἄρ' ἐστὶν ὁ διαλεγόμενος; Πάνυ γε. Ἀλκιβιάδης δ' ὁ ἀκούων; Ναί. Οὐκ οὖν λόγῳ διαλέγεται ὁ Σωκράτης; Τί μήν; τὸ δὲ διαλέγεσθαι, καὶ τῷ λόγῳ χρῆσθαι, ταὐτόν που καλεῖς; Πάνυ γε. Ὁ δὲ χρώμενος καὶ ᾧ χρῆται, οὐκ ἄλλο; Πῶς λέγεις; Ὥσπερ σκυτοτόμος τέμνει που τομῇ καὶ σμίλῃ καὶ ἄλλοις ὀργάνοις. Ναί. Οὐκ οὖν ἄλλο μὲν ὁ τέμνων καὶ χρώμενος, ἄλλο δὲ οἷς ὁ τέμνων χρῆται; Πῶς γὰρ οὔ; Ἆρ' οὖν οὕτως καὶ οἷς ὁ κιθαριστὴς κιθαρίζει, καὶ αὐτὸς ὁ κιθαριστὴς ἄλλο ἂν εἴη; Ναί. Τοῦτο τοίνυν ἀρτίως ἠρώτων, εἰ ὁ χρώμενός τε καὶ ᾧ χρῆται ἀεὶ δοκεῖ ἕτερον εἶναι. Δοκεῖ. Τί οὖν; φῶμεν τὸν σκυτοτόμον τέμνειν ὀργάνοις μόνον, ἢ καὶ χερσί;

Καὶ χερσί. Χρῆται ἄρα καὶ ταύταις. Ναί. Ἦ καὶ τοῖς ὀφθαλμοῖς χρώμενος σκυτοτομεῖ; Ναί. Τὸν δὲ χρώμενον, καὶ οἷς χρῆται, ἕτερα ὁμολογοῦμεν; Ναί. Ἕτερον ἄρα σκυτοτόμος καὶ κιθαριστὴς χειρῶν καὶ ὀφθαλμῶν οἷς ἐργάζονται. Φαίνεται. Οὐκ οὖν καὶ παντὶ τῷ σώματι χρῆται ἄνθρωπος; Πάνυ γε. Ἕτερον δ' ἦν τό τε χρώμενον, καὶ ᾧ χρῆται; Ναί. Ἕτερον ἄρ' ἄνθρωπός ἐστι τοῦ ἑαυτοῦ σώματος. Ἔοικε. Τί ποτ' οὖν ἐστιν ἄνθρωπος; Οὐκ ἔχω λέγειν. Ἔχεις μὲν οὖν ὅ τι γε τῷ σώματι χρώμενον; Ναί; Ἦ οὖν ἄλλο τι χρῆται αὐτῷ ἢ ψυχή; Οὐκ ἄλλο. Οὐκ οὖν ἄρχουσα; Ναί. Καὶ μὴν τόδε γ' οἶμαι οὐδένα ἂν ἄλλως οἰηθῆναι. Τὸ ποῖον; Μὴ οὐ τριῶν ἕν γέ τι εἶναι τὸν ἄνθρωπον. Τίνων; Ψυχὴν, ἢ σῶμα, ἢ συναμφότερον, τὸ ὅλον τοῦτο. Τί μήν; Ἀλλὰ μὴν οὐ τό γε τὸ τοῦ σώματος ἄρχον ὡμολογήσαμεν ἄνθρωπον εἶναι; Ὡμολογήσαμεν. [Τίς οὖν ὁ ἄνθρωπος;] ἆρ' οὖν σῶμα αὐτὸ αὑτοῦ ἄρχει; Οὐδαμῶς. Ἄρχεσθαι γὰρ αὐτὸ εἴπομεν; Ναί. Οὐκ ἂν δὴ τοῦτό γε εἴη τὸ ζητούμενον. Οὐκ ἔοικεν. Ἀλλὰ ἄρα τὸ συναμφότερον τοῦ σώματος ἄρχει, καὶ ἔστι δὴ τοῦτο ὁ ἄνθρωπος; Ἴσως δῆτα. Πάντων γε ἥκιστα, μὴ γὰρ συνάρχοντος τοῦ ἑτέρου, οὐδεμία που μηχανὴ τὸ συναμφότερον ἄρχειν. Ὀρθῶς. Ἐπειδὴ δὲ οὔτε τὸ σῶμα, οὔτε τὸ συναμφότερόν ἐστιν ἄνθρωπος, λείπεται, οἶμαι, ἢ μηδὲν αὐτὸ εἶναι, ἢ εἴπερ τί ἐστι, μηδὲν ἄλλο τὸν ἄνθρωπον συμβαίνειν, ἢ ψυχήν. Κομιδῆ μὲν οὖν. Ἔτι οὖν σαφέστερον δεῖ ἀποδειχθῆναί σοι, ὅτι ἡ ψυχή ἐστιν ἄνθρωπος; Μὰ Δί', ἀλλ' ἱκανῶς μοι δοκεῖ ἔχειν. Εἰ δέ γε μὴ ἀκριβῶς, ἀλλὰ καὶ μετρίως, ἐξαρκεῖ ἡμῖν· ἀκριβῶς μὲν γὰρ εἰσόμεθα τότε, ὅτ' ἂν εὕρωμεν ὃ νῦν δὴ παρήλθομεν διὰ τὸ πολλῆς εἶναι

σκέψεως. Τί τοῦτο; Ὃ ἄρτι οὕτω πως ἐῤῥήθη, ὅτι πρῶτον σκεπτέον εἴη αὐτὸ τὸ (*) αὐτό· νῦν δ' ἀντὶ τοῦ αὐτοῦ, αὐτὸν ἕκαστον ἐσκέμμεθα ὅ τι ἐστίν. Καὶ ἴσως ἐξαρκέσει· οὐ γάρ που κυριώτερόν γε οὐδὲν ἂν ἡμῶν αὐτῶν φήσαιμεν, ἢ τὴν ψυχήν. Οὐ δῆτα. Οὐκ οὖν καλῶς ἔχει οὕτω νομίζειν, ἐμὲ καὶ σὲ προσομιλεῖν ἀλλήλοις τοῖς λόγοις χρωμένους τῇ ψυχῇ πρὸς τὴν ψυχήν; Πάνυ μὲν οὖν. Τοῦτο δ' ἄρα ἦν, ὃ καὶ ὀλίγῳ ἔμπροσθεν εἴπομεν, ὅτι Σωκράτης Ἀλκιβιάδῃ διαλέγεται λόγῳ χρώμενος, οὐ πρὸς το σὸν πρόσωπον, ὡς ἔοικεν, ἀλλὰ πρὸς τὸν Ἀλκιβιάδην ποιούμενος τοὺς λόγους· τοῦτο δ' ἐστὶ ἡ ψυχή. Ἔμοιγ' οὖν δοκεῖ. Ψυχὴν ἄρα ἡμᾶς κελεύει γνωρίζειν ὁ ἐπιτάττων γνῶναι ἑαυτόν. Ἔοικεν. Ὅστις ἄρα τῶν τοῦ σώματός τι γιγνώσκει, τὰ αὐτοῦ, ἀλλ' οὐχ ἑαυτὸν ἔγνωκεν. Οὕτως. Οὐδεὶς ἄρα τῶν ἰατρῶν ἑαυτὸν γιγνώσκει καθ' ὅσον ἰατρός· οὐδὲ τῶν παιδοτριβῶν, καθ' ὅσον παιδοτρίβης. Οὐκ ἔοικε. Πολλοῦ ἄρα δέουσιν οἱ γεωργοὶ καὶ οἱ ἄλλοι δημιουργοὶ γιγνώσκειν ἑαυτούς· οὐδὲ γὰρ τὰ ἑαυτῶν οὗτοί γε, ὡς ἔοικε, γιγνώσκουσιν, ἀλλ' ἔτι πορῥωτέρω τῶν ἑαυτῶν, κατά γε τὰς τέχνας ἃς ἔχουσι· τὰ γὰρ τοῦ σώματος γιγνώσκουσιν, οἷς τοῦτο θεραπεύεται. Ἀληθῆ λέγεις. Εἰ ἄρα σωφροσύνη ἐστὶ τὸ ἑαυτὸν γιγνώσκειν, οὐδεὶς τούτων σώφρων κατὰ τὴν τέχνην. Οὔ μοι δοκεῖ. Διὰ ταῦτα δὴ καὶ βάναυσοι αὗται αἱ τέχναι δοκοῦσιν εἶναι, καὶ οὐκ ἀνδρὸς ἀγαθοῦ μαθήματα. Πάνυ μὲν οὖν. Οὐκ οὖν πάλιν ὅστις αὖ σῶμα θεραπεύει, τὸ ἑαυτοῦ, ἀλλ' οὐχ ἑαυτὸν θεραπεύει; Κινδυνεύει. Ὅστις δέ γε τὰ χρήματα, οὔτε ἑαυτὸν οὔτε τὸ ἑαυτοῦ, ἀλλ' ἔτι πορῥωτέρω τῶν ἑαυτοῦ; Ἔμοιγε δοκεῖ. Οὐ τὰ αὑτοῦ ἄρα ἔτι πράττει ὁ χρηματιστής. Ὀρθῶς.

Εἰ δ' ἄρα τις γέγονεν ἐραστὴς τοῦ Ἀλκιβιάδου σώματος, οὐχὶ Ἀλκιβιάδου [ἄρα] ἠράσθη, ἀλλά τινος τοῦ Ἀλκιβιάδου. Ἀληθῆ λέγεις. Ὅστις δὲ σοῦ, τῆς ψυχῆς ἐρᾷ. Ἀνάγκη φαίνεται ἐκ τοῦ λόγου. Οὐκ οὖν ὁ μὲν τοῦ σώματός σου ἐρῶν, ἐπειδὴ λήγει ἀνθοῦν, ἀπιὼν οἴχεται; Φαίνεται. Ὁ δὲ τῆς ψυχῆς ἐρῶν, οὐκ ἄπεισιν, ἕως ἂν ἐπὶ τὸ βέλτιον εἴη. Εἰκός γε. Οὐκ οὖν ἐγώ εἰμι ὁ οὐκ ἀπιών, ἀλλὰ παραμένων, λήγοντος τοῦ σώματος, τῶν ἄλλων ἀπεληλυθότων;

24. Ἐν ταὐτῷ.

Εὖ μοι δοκεῖς λέγειν, ὦ Σώκρατες, ἀλλὰ πειρῶ ἐξηγεῖσθαι ὄντινα τρόπον ἐπιμεληθείημεν ἡμῶν αὐτῶν. Οὐκ οὖν τοσοῦτον μὲν ἡμῖν εἰς τὸ πρόσθεν πεπέραται; ὃ γὰρ ἐσμέν, ἐπιεικῶς ὡμολόγηται· ἐφοβούμεθα δὲ μὴ τούτου σφαλέντες λάθωμεν, ἑτέρου τινὸς ἐπιμελόμενοι, ἀλλ' οὐχ ἡμῶν. Ἔστι ταῦτα. Καὶ μετὰ τοῦτο δὴ ὅτι ψυχῆς ἐπιμελητέον, καὶ εἰς τοῦτο βλεπτέον. Δῆλον. Σωμάτων δὲ καὶ χρημάτων τὴν ἐπιμέλειαν ἑτέροις παραδοτέον. Τί μήν; Τίν' οὖν ἂν τρόπον γνοίημεν αὐτὰ ἐναργέστατα; ἐπειδὴ τοῦτο γνόντες, ὡς ἔοικεν, ἡμᾶς αὐτοὺς γνωσόμεθα. Ἆρα πρὸς θεῶν εὖ λέγοντος, οὗ νῦν δὴ ἐμνήσθημεν, τοῦ Δελφικοῦ γράμματος οὐ ξυνίεμεν; Τὸ ποῖον; Τί διανοούμενος λέγεις, ὦ (*) Σώκρατες; Ἐγώ σοι φράσω, ὅ γε ὑποπτεύω λέγειν καὶ συμβουλεύειν ἡμῖν τοῦτο τὸ γράμμα· κινδυνεύει γὰρ οὐδὲ πολλαχοῦ εἶναι παράδειγμα αὐτοῦ, ἀλλὰ κατὰ τὴν ὄψιν μόνον. Πῶς τοῦτο λέγεις; Σκόπει καὶ σύ, εἰ ἡμῶν τῷ ὄμματι ὥσπερ ἀνθρώπῳ συμβουλεύων, εἶπεν, ἴδε ἑαυτόν, πῶς ἂν ὑπελάβομέν τι παραινεῖν; ἆρ' οὐχὶ εἰς τοῦτο βλέπειν, εἰς

24. p. 132. B.

ὃ βλέπων ὀφθαλμὸς ἔμελλεν αὑτὸν ἰδεῖν; Δῆλον. Ἐννοῶμεν δὴ εἰς τί βλέποντες τῶν ὄντων, ἐκεῖνό τε ὁρῷμεν ἅμα ἂν, καὶ ἡμᾶς αὐτούς. Δῆλον δὴ, ὦ Σώκρατες, ὅτι εἰς κάτοπτρά τε καὶ τὰ τοιαῦτα. Ὀρθῶς λέγεις. Οὐκ οὖν καὶ τῷ ὀφθαλμῷ, ᾧ ὁρῶμεν, ἔνεστι τῶν τοιούτων; Πάνυ γε. Ἐννενόηκας οὖν ὅτι τοῦ ἐμβλέποντος εἰς τὸν ὀφθαλμὸν τὸ πρόσωπον ἐμφαίνεται ἐν τῇ τοῦ καταντικρὺ ὄψει, ὥσπερ ἐν κατόπτρῳ; ὃ δὴ καὶ κορὴν καλοῦμεν, εἴδωλον ὂν τοῦ ἐμβλέποντος. Ἀληθῆ λέγεις. Ὀφθαλμὸς ἄρ᾽ ὀφθαλμὸν θεώμενος, καὶ ἐμβλέπων εἰς τουτὶ, ὅπερ βέλτιστον αὑτοῦ, καὶ ᾧ ὁρᾷ, οὕτως ἂν αὑτὸν ἴδοι. Φαίνεται. Εἰ δέ γ᾽ εἰς ἄλλο τῶν τοῦ ἀνθρώπου βλέποι, ἤ τι τῶν ὄντων, πλὴν εἰς ἐκεῖνο ᾧ τοῦτο τυγχάνει ὅμοιον, οὐχὶ ὄψεται ἑαυτόν. Ἀληθῆ λέγεις. Ὀφθαλμὸς ἄρα εἰ μέλλει ἰδεῖν αὑτὸν, εἰς ὀφθαλμὸν αὐτῷ βλεπτέον, καὶ τοῦ ὄμματος εἰς ἐκεῖνον τὸν τόπον, ἐν ᾧ τυγχάνει ἡ τοῦ ὀφθαλμοῦ ἀρετὴ ἐγγιγνομένη· ἔστι δὲ τοῦτό που ὄψις. Οὕτως. Ἆρ᾽ οὖν, ὦ [φίλε] Ἀλκιβιάδη, καὶ ψυχὴ εἰ μέλλει γνώσεσθαι αὑτὴν, εἰς ψυχὴν αὐτῇ βλεπτέον, καὶ μάλιστα εἰς τοῦτον αὐτῆς τὸν τόπον, ἐν ᾧ ἐγγίγνεθ᾽ ἡ ψυχῆς ἀρετὴ, σοφία, καὶ εἰς ἄλλο ᾧ τοῦτο τυγχάνει ὅμοιον ὄν; Ἔμοιγε δοκεῖ, ὦ Σώκρατες. Ἔχομεν οὖν εἰπεῖν, ὅ τι ἐστὶ τῆς ψυχῆς θειότερον, ἢ τοῦτο περὶ ὃ τὸ εἰδέναι καὶ φρονεῖν ἐστιν; Οὐκ ἔχομεν. Τῷ θείῳ ἄρα τοῦτ᾽ ἔοικεν αὐτῆς· καί τις εἰς τοῦτο βλέπων καὶ πᾶν τὸ θεῖον γνοὺς, θεόν τε καὶ φρόνησιν, οὕτω καὶ ἑαυτὸν ἂν γνοίη μάλιστα. Φαίνεται. Τὸ δὲ γιγνώσκειν αὑτὸν, ὁμολογοῦμεν σωφροσύνην εἶναι; Πάνυ γε. Ἆρ᾽ ὥσπερ κάτοπτρα σαφέστερά ἐστι τοῦ ἐν τῷ ὀφθαλμῷ ἐνόπτρου καὶ καθαρώτερά τε καὶ λαμπρότερα, οὕτω καὶ ὁ θεὸς τοῦ ἐν τῇ ἡμετέρᾳ

βελτίστου καθαρώτερόν τε καὶ λαμπρότερον τυγχά-
. Ἔοικέ γε, ὦ Σώκρατες. Εἰς τὸν θεὸν ἄρα βλέ-
ς, ἐκείνῳ καλλίστῳ ἐνόπτρῳ χρώμεθ᾽ ἄν, καὶ τῶν
ωπίνων εἰς τὴν ψυχῆς ἀρετήν· καὶ οὕτως ἂν μά-
ὁρῷμεν, καὶ γιγνώσκοιμεν ἡμᾶς αὐτούς. Ναί.
ὲ γιγνώσκειν αὑτὸν, ὁμολογοῦμεν σωφροσύνην εἶ-
Πάνυ γε. Ἆρ᾽ οὖν μὴ γιγνώσκοντες ἡμᾶς αὐτοὺς,
σώφρονες ὄντες, δυνάμεθα εἰδέναι τὰ ἡμέτερα αὐ-
ακά τε καὶ ἀγαθά; Καὶ πῶς ἂν τοῦτο γένοιτο, ὦ
ατες; Ἀδύνατον (γὰρ) ἴσως σοι φαίνεται μὴ γι-
κοντα Ἀλκιβιάδην, τὰ Ἀλκιβιάδου γιγνώσκειν, ὅτι
ιάδου ἐστίν. Ἀδύνατον (*) μέντοι νὴ Δία. Οὐδ᾽
τὰ ἡμέτερα, ὅτι ἡμέτερα, εἰ μὴ δι᾽ ἡμᾶς αὐτούς;
γάρ; Εἰ δ᾽ ἄρα μηδὲ τὰ ἡμέτερα, οὐδὲ τὰ τῶν ἡ-
ων; Οὐ φαίνεται. Οὐκ ἄρα πάνυ τι ὀρθῶς ὡμο-
ῦμεν, ὁμολογοῦντες ἄρτι εἶναι τινάς, οἳ ἑαυτοὺς
οὐ γιγνώσκουσι, τὰ δὲ αὐτῶν· ἄλλους δὲ τὰ τῶν
ῶν· ἔοικε γὰρ πάντα ταῦτ᾽ εἶναι κατιδεῖν ἑνός τε καὶ
τέχνης, ἑαυτὸν, τὰ αὑτοῦ, τὰ τῶν ἑαυτοῦ. Κιν-
ει. Ὅστις δὲ τὰ αὑτοῦ ἀγνοεῖ, καὶ τὰ τῶν ἄλλων
ἀγνοεῖ κατὰ ταῦτα. Τί μήν; Οὐκ οὖν εἰ τὰ τῶν
, καὶ τὰ τῶν πόλεων ἀγνοήσει; Ἀνάγκη. Οὐκ
ἂν γένοιτο ὁ τοιοῦτος ἀνὴρ πολιτικός. Οὐ δῆτα. Οὐ
οὐδὲ οἰκονομικός γε. Οὐ δῆτα. Οὐδέ γ᾽ εἴσεται ὅ τι
τει. Οὐ γὰρ οὖν. Ὁ δὲ μὴ εἰδὼς τί πράττει, οὐχ
τήσεται; Πάνυ γε. Ἐξαμαρτάνων δὲ, οὐ κακῶς
ει ἰδίᾳ τε καὶ δημοσίᾳ; Πῶς δ᾽ οὔ; Κακῶς δὲ
των, οὐκ ἄθλιος; Σφόδρα γε. Τί δ᾽, οἷς οὗτος
τει; Καὶ οὗτοι. Οὐκ ἄρα οἷόν τε, ἐὰν μή τις
ων καὶ ἀγαθὸς ᾖ, εὐδαίμονα εἶναι. Οὐχ οἷόν τε.

Οἱ ἄρα κακοὶ τῶν ἀνθρώπων ἄθλιοι. Σφόδρα γε. Οὐκ ἄρα οὐδὲ ὁ πλουτήσας ἀθλιότητος ἀπαλλάττεταί γε, ἀλλ' ὁ σωφρονήσας. Φαίνεται.

25. Πλάτωνος ἐκ τοῦ Χαρμίδου.

Καὶ οὐκ ἂν αἰσχυνθείην μὴ οὐχὶ ὀρθῶς φάναι ποτὲ, ἢ τοῦτο συγχωρήσαιμ' ἂν ἀγνοοῦντα ἄνθρωπον αὐτὸν ἑαυτὸν σωφρονεῖν. Σχεδὸν γάρ τι ἔγωγε αὐτὸ τοῦτό φημι εἶναι σωφροσύνην, τὸ γιγνώσκειν ἑαυτὸν, καὶ συμφέρομαι τῷ ἐν Δελφοῖς ἀναθέντι τὸ τοιοῦτον γράμμα. Καὶ γὰρ τοῦτο οὕτω μοι δοκεῖ τὸ γράμμα ἀνακεῖσθαι, ὡς δὴ πρόσρησις οὖσα τοῦ θεοῦ τῶν εἰσιόντων, ἀντὶ τοῦ χαῖρε· ὡς τούτου μὲν οὐκ ὀρθοῦ ὄντος τοῦ προσρήματος, τοῦ χαίρειν, οὐδὲ δεῖν τοῦτο παρακελεύεσθαι ἀλλήλοις, ἀλλὰ σωφρονεῖν. Οὕτω μὲν δὴ ὁ θεὸς προσαγορεύει τοὺς εἰσιόντας εἰς τὸ ἱερὸν διαφέρον τι ἢ οἱ ἄνθρωποι, ὡς διανοούμενος ἀνέθηκεν ὁ ἀναθεὶς, ὡς ἐμοὶ δοκεῖ, καὶ λέγει πρὸς τὸν ἀεὶ εἰσιόντα, οὐκ ἄλλο τι ἢ σωφρόνει φησίν. Αἰνιγματωδέστερον δὲ δὴ, ὡς μάντις, λέγει. Τὸ γὰρ Γνῶθι σαυτὸν, καὶ τὸ Σωφρόνει, ἐστὶ μὲν ταὐτὸν, ὡς τὰ γράμματά φησι, καὶ ἐγὼ, τάχα δ' ἄν τις οἰηθείη ἄλλο εἶναι· ὃ δή μοι δοκοῦσι παθεῖν καὶ οἱ τὰ ὕστερα γράμματα ἀναθέντες, τό τε „Μηδὲν ἄγαν," καὶ τὸ „Ἐγγύα, πάρα δ' ἄτα." Καὶ γὰρ οὗτοι συμβουλὴν ᾠήθησαν εἶναι τὸ Γνῶθι σαυτὸν, ἀλλ' οὐ τῶν εἰσιόντων ἕνεκεν ὑπὸ τοῦ θεοῦ πρόσρησιν· εἶθ' ἵνα δὴ καὶ αὐτοὶ μηδὲν ἧττον χρησίμους συμβουλὰς ἀναθεῖεν, ταῦτα γράψαντες ἀνέθεσαν.

26. Πορφυρίου.

Τί ποτε ἦν ἄρα, καὶ τίνος τὸ ἱερὸν πρόσταγμα τὸ ἐν

25. p. 164.

ῖυθοῖ, ὃ γνῶναι ἑαυτὸν τοῖς τοῦ θεοῦ δεησομένοις ροσαγορεύει; μήτε γὰρ τιμῆσαι θεὸν τὰ προσήκοντα, ηδ' αὖ τυχεῖν τοῦ θεοῦ δεηθέντα, τὸν ἀγνοίᾳ τῇ ἑαυτοῦ νισχόμενον, παραγγέλλειν ἔοικεν. Ἀλλ' εἴτε Φημονόη τὶ πάντα λυσιτελοῦν τὰ ἀνθρώπινα τοῦτο ἐθέσπισεν, ι' ἧς πρώτης ὁ (*) Πύθιος λέγεται τὰς εἰς ἀνθρώπους ιαδοῦναι χάριτας· εἴτε Φανοθέα ἡ Δελφοῦ, εἴτε καὶ ßίαντος, ἢ Θαλοῦ, ἢ Χίλωνος ἦν ἀνάθημα, ὁρμηθὲν :πό τινος θείας ἐπιπνοίας· εἴτε Κλεάρχῳ προσεκτέον ἄλλον τοῦ μὲν Πυθίου φράζοντι εἶναι παράγγελμα, ρησθῆναι δὲ Χίλωνι, τὸ ἄριστον ἀνθρώποις μαθεῖν :υνθανομένῳ· εἴτε καὶ πρὸ Χίλωνος ἦν ἔτι ἀνάγραπτον ν τῷ ἱδρυθέντι νεῷ μετὰ τὸν πέτρινόν τε καὶ χαλοῦν, καθάπερ Ἀριστοτέλης ἐν τοῖς περὶ φιλοσοφίας ἴρηκε· τὸ μὲν, ὅτου ἂν εἴη, Ἰάμβλιχε, ἀμφισβητήσι:ον ἔστω· πάντως δὲ ὅτι ὑπὸ θεοῦ ἢ οὐκ ἄνευ θεοῦ ῥῥήθη, ἐξ αὐτοῦ φαίνοιτ' ἂν τοῦ ἐν τοῖς Πυθίοις αὐτὸ εῖσθαι ἀναμφήριστον. Τί ποτε δ' ἐστὶν ὃ φράζει, καὶ ːρό γε τῶν περιῤῥαντηρίων προτελεῖσθαι τῷ θεῷ ἐπιάττει, ἀναγκαῖον ἂν εἴη γνῶναι.

27. Πορφυρίου ἐκ τοῦ α̅ Περὶ τοῦ Γνῶθι σεαυτόν.

Ἀλλὰ μήποτε σωφρόνει ἔνεστιν ἀκοῦσαι λέγοντος ἀντὶ οῦ σῶζε τὴν φρόνησιν καὶ γὰρ σωφροσύνη σαοφροσύνη ις ἦν· οὕτω δὲ πρὸς τὸ φρονεῖν καὶ τοῦ φρονεῖν αἴτιον ιαλέγοιτ' ἄν, σώζειν ἑαυτὸν παρακελευόμενος· τοῦτο δ' ·ν εἴη ὁ νοῦς. Ἀλλ' εἰ τοῦτο, δεῖ πάλιν γνῶναι τὴν οὐσίαν μῶν ἥ τις ἐστίν. Ἄλλοι γε μὴν μικρὸν διάκοσμον καλῶς ἰρῆσθαι φάμενοι τὸν ἄνθρωπον, παρακελεύεσθαι μὲν ιασι τὸ γράμμα γνῶναι τὸν ἄνθρωπον· ὄντος δὲ μικροῦ ιακόσμου τοῦ ἀνθρώπου, οὐδὲν ἄλλο κελεύειν, ἢ φιλο-

σοφεῖν. Εἴπερ οὖν ἀπταίστως φιλοσοφεῖν σπουδάζομεν, προθυμώμεθα γνῶναι ἑαυτοὺς, καὶ ἔσται ἡμῖν τεῦξις ὀρθῆς φιλοσοφίας, ἐκ τῆς ἡμετέρας κατανοήσεως ἀναβαίνουσα ἐπὶ τὴν τοῦ παντὸς θεωρίαν. Ἀλλ' ὅτι μὲν ἀπὸ τῶν ἐν ἡμῖν συλλογιζόμεθα καὶ περὶ τῶν ἐν τῷ ὅλῳ, καὶ ἡμᾶς ἐτάζοντες καὶ εὑρίσκοντες ῥᾷον μεταβαίνομεν ἐπὶ τὴν τοῦ παντὸς θεωρίαν, λέγεται ὀρθῶς· μήποτε δὲ τὴν ἑαυτοῦ θεωρίαν οὐ φιλοσοφίας ἕνεκα θεὸς ποιεῖσθαι παρακελεύεται, ἄλλου δέ τινος μείζονος ἕνεκα, δι' ὃ καὶ φιλοσοφία παρελήφθη. Φιλοσοφία μὲν γὰρ ἐπιτηδεύθη ἐκ προσπαθείας ἡμῶν τῆς πρὸς τὸ σοφὸν καὶ τῆς πρὸς τὴν θεωρητικὴν σοφίαν ἀγαπήσεως· ἡ δὲ σπουδὴ τῆς πρὸς τὸ γνῶναι ἑαυτὸν παρακελεύσεως εἰς τεῦξιν τῆς ἀληθινῆς εὐδαιμονίας ἀποτείνεται, ἥ τις συνίστατο ἐκ τῆς κατὰ σοφίαν διαθέσεως, καὶ τῆς κατὰ κτῆσιν τῆς σοφίας θεωρίας τοῦ ἀγαθοῦ, καὶ τῶν ὄντως ὄντων γνώσεως. Θεωρεῖν οὖν καὶ μανθάνειν παρακελεύεται τοὺς ὄντως ἑαυτοὺς, οὐχ ἵνα φιλοσοφήσωμεν, ἀλλ' ἵνα σοφοὶ γενόμενοι εὐδαιμονήσωμεν. Ἡ γὰρ τεῦξις τῆς ὄντως οὔσης οὐσίας ἡμῶν, καὶ ἡ ταύτης ἀληθὴς γνῶσις, σοφίας ἦν τεῦξις· εἴ γε σοφίας ἴδιον, ἡ τῆς ὄντως οὐσίας τῶν πραγμάτων ἀληθὴς ἐπιστήμη, διὰ σοφίας δὲ ἡ τῆς τελείας εὐδαιμονίας γίγνεται κτῆσις.

28. Τοῦ αὐτοῦ ἐκ τοῦ τετάρτου.

Ἐπειδὴ δὲ ἦν τις κατάβασις ἡμῖν εἰς τὰ τῇδε καὶ τὸν ἐκτὸς περικειμένοις ἄνθρωπον, καὶ ἠπατημένοις τε ὅτι τοῦτό ἐσμεν τὸ ὁρώμενον, παραίνεσις (*) οἰκεία εἰς τὴν γνῶσιν τῆς ἑαυτοῦ δυνάμεως. Ὁ γὰρ δὴ Πλάτων ἐν τῷ Φιλήβῳ μνησθεὶς τοῦ γνῶθι σαυτὸν, τριχῇ διαιρεῖται τὴν ἄγνοιαν. Πανταχοῦ τοίνυν ἡ ἑαυτοῦ ἄγνοια πονηρὸν, ἣν

τε κατὰ τὸ εἴσω τὸ μέγεθος τῆς ἀξίας ἀγνοήσας τις ταπεινώσῃ τὸ θεῖον, ἄν τε κατὰ τὸ ἔξω ἀγοήσας τὸ φύσει προσὸν αὐτῷ ταπεινὸν, ἐπαίρηται ἐπ᾽ αὐτῷ. Ἢ οὐ πᾶν γε τὸ θνητὸν ἄντικρυς,

ὡς ὅτε τις ψάμαθον παῖς ἄγχι θαλάσσης,
ὅστ᾽ ἐπεὶ οὖν ποιήσῃ ἀθύρματα νηπιέῃσιν,
ἂψ αὖθις συνέχευε ποσὶ καὶ χερσὶν ἀθύρων.

Πᾶς οὖν ἀγνοίᾳ ἑαυτοῦ τὰ καθ᾽ αὐτὸν ἐπαίρων ἁλίσκεται ὑπὲρ τῆς δημιουργησάσης αὐτὸν φύσεως πλεῖον, ἢ ἐκείνη βεβούληται, τὰ αὐτῆς ὡς σεμνὰ θαυμάζων παίγνια· ἡ δὲ τηρεῖν ἔοικεν ἐν πᾶσι τῆς ἀξίας τὸ πρέπον, οὐδὲν τοῖς ἐπαίρουσι συνεξαπατωμένη. Τὸ γνῶθι οὖν σαυτὸν διήκει εἰς πᾶσαν ὑπόληψιν τῆς προσούσης δυνάμεως, παραγγέλλον γιγνώσκειν τὰ μέτρα ἐπὶ πάντων. Τὸ μὲν οὖν γιγνώσκειν ἑαυτὸν, τὴν ἀναφορὰν ἔοικεν ἔχειν ἐπὶ τὸ γιγνώσκειν δεῖν τὴν ψυχὴν καὶ τὸν νοῦν, ὡς ἐν τούτῳ ἡμῶν οὐσιωμένων· τὸ δὲ πάντη γιγνώσκειν ἑαυτὸν, συμπεριλαμβάνειν ἔοικεν ἡμᾶς καὶ τὰ ἡμέτερα καὶ τὰ τῶν ἡμετέρων. Τοιαύτη μὲν καὶ ἡ ἐν τούτοις τοῦ Πλάτωνος ἀκρίβεια φιλοτιμηθέντος ἐκτὸς τῶν ἄλλων καὶ δίχα τῶν περὶ ἡμᾶς ἁπάντων γνῶναι ἑαυτόν· καὶ πάλιν πάντη γνῶναι ἑαυτὸν, ἵνα καὶ ὁ ἐντὸς ἀθάνατος γνωσθῇ ἄνθρωπος, καὶ ὁ ἐκτὸς εἰκονικὸς μὴ ἀγνοηθῇ, καὶ τὰ τούτοις διαφέροντα γνώριμα γένηται. Διαφέρει μὲν γὰρ τῷ ἐντὸς παντέλειος νοῦς, ἐν ᾧ αὐτὸς ἄνθρωπος, οὗ εἰκὼν ἕκαστος ἡμῶν· διαφέρει δὲ τῷ ἐκτὸς εἰδώλῳ τὰ περὶ τὸ σῶμα καὶ τὰς κτήσεις. Ὧν δεῖ καὶ τὰς δυνάμεις γιγνώσκειν, καὶ τὸ ἄχρι τινὸς τούτων φροντιστέον, ἵνα μήτε τὴν τοῦ ἀθανάτου ἀξίαν περιτιθέντες τῷ φθαρτῷ καὶ γηΐνῳ, καταγέλαστον αὐτὸ ποιῶμεν, καὶ πάλιν

ἄξιον δακρύων ἐν τῇ κωμῳδοτραγῳδίᾳ τῇ τῶν ἀνοήτων βίων ἐνεχόμενον· μήτε τὴν τοῦ θνητοῦ ταπεινότητα τῷ ἀθανάτῳ προσάπτοντες, ἐλεεινοὶ ὦμεν καὶ διὰ πάντων ἄδικοι τῇ τοῦ κατ᾽ ἀξίαν ἀγνοίᾳ.

ΠΕΡΙ ΥΠΕΡΟΨΙΑΣ. ΚΒ.

1. (*) *Εὐριπίδου Γλαύκῳ.*
Βαρὺ τὸ φόρημ᾽ οἴησις ἀνθρώπου κακοῦ.
2. *Ὅστις γὰρ ἀστῶν πλέον ἔχειν πέφυκ᾽ ἀνὴρ,*
φίλοις τ᾽ ἄμικτός ἐστι, καὶ πάσῃ πόλει
3. *Σωσιφάνους.*
Ὦ δυστυχεῖς μὲν πολλὰ, παῦρα δ᾽ ὄλβιοι
βροτοὶ, τί σεμνύνεσθε ταῖς ἐξουσίαις,
ἃς ἓν τ᾽ ἔδωκε φέγγος, ἓν τ᾽ ἀφείλετο;
ἂν δ᾽ εὐτυχῆτε μηδὲν ὄντες, εὐθέως
ἴσ᾽ οὐρανῷ φρονεῖτε, τὸν δὲ κύριον
ᾅδην παρεστῶτ᾽ οὐχ ὁρᾶτε πλησίον.
4. *Φιλήμονος.*
Τὸ γνῶθι σαυτὸν, οὐ μάτην εὖ ἴσθ᾽ ὅτι
τὸ ῥῆμα τοῦτο δόξαν ἐν Δελφοῖς ἔχει.
5. *Εὐριπίδου.*
Ὅτ᾽ ἂν ἴδῃς πρὸς ὕψος ἠρμένον τινὰ
λαμπρῷ τε πλούτῳ καὶ γένει γαυρούμενον,
ὀφρύν τε μείζω τῆς τύχης ἐπηρκότα,
τούτου ταχεῖαν νέμεσιν εὐθὺς προσδόκα.
6. *Τοῦ αὐτοῦ.*
Κρίνει τίς αὐτὸν πώποτ᾽ ἄνθρωπον μέγαν,

1. Fr. 1. 2. Eur. Ix. Fr. 4. 4. Cleric. p. 344. 5. Eur. Fr. inc. 181. 6. Fr. inc. 17.

ὃν ἐξαλείφει πρόφασις ἡ τυχοῦσ᾽ ὅλον;

7. *Ποῖ; πῶς δὲ λήσει; τίς δὲ νῷν πιστὸς φίλος;
ζητῶμεν. Ἡ δόκησις ἀνθρώποις κακὸν,
καὶ τοὐπιχειρεῖν ἐξαμαρτάνειν φιλεῖ.*

8. *Βροτοῖς τὰ μείζω τῶν μέσων τίκτει νόσους.
θεῶν δὲ θνητοὺς κόσμον οὐ πρέπει φέρειν.*

9. *Μενάνδρου Τιτθῇ.*

*Οἱ τὰς ὀφρῦς αἴροντες ὡς ἀβέλτεροι,
καὶ „σκέψομαι" λέγοντες· ἄνθρωπος γὰρ ὢν
σκέψῃ σὺ περί του, δυστυχὴς ὅτ᾽ ἂν τύχῃ;
αὐτόματα γὰρ τὰ πράγματ᾽ ἐπὶ τὸ συμφέρον
ῥεῖ, κἂν καθεύδῃς, ἢ πάλιν τἀναντία.*

10. *Χαιρήμονος.*

Ὅλως τὸ κρεῖσσον οὐκ ἐᾷ φρονεῖν μέγα.

11. *Μενάνδρου Κυβερνήταις.*

*Ὦ τρισάθλιοι,
ἅπαντες οἱ φυσῶντες ἐφ᾽ ἑαυτοῖς μέγα.
αὐτοὶ γὰρ οὐκ ἴσασιν ἀνθρώπου φύσιν.*

12. *Τοῦ αὐτοῦ.*

*Πᾶς ὁ μὴ φρονῶν
ἀλαζονείᾳ καὶ ψόφοις ἁλίσκεται.*

13. *Εὐριπίδου Ἀλκμαίωνος.*

*Ὁρᾶτε τὸν τύραννον, ὡς ἄπαις γέρων
φεύγει. Φρονεῖν δὲ θνητὸν ὄντ᾽ οὐ χρὴ μέγα.*

14. *Εὐριπίδου Αἰόλου.*

*Σιγᾶν φρονοῦντα κρεῖσσον, ἢ εἰς ὁμιλίαν
πεσόντα. Τούτῳ δ᾽ ἀνδρὶ μήτ᾽ εἴην φίλος,*

7. Fragm. Eurip. inc. 28. Musgr. 8. Eurip. inc. 29. Musgr 9. Cleric. p. 212. 11. Ib. p. 110. 13. Fr. 11. 14. Scil. fr. 14.

μήτε ξυνείην, ὅστις αὐτάρκη φρονεῖν
πέποιθε, δούλους τοὺς φίλους ἡγούμενος.

15. Εὐριπίδου Ἀνδρομάχης.

Οἱ γὰρ πνέοντες μεγάλα τοὺς κρείσσους λόγους
πικρῶς φέρουσι τῶν ἐλασσόνων ὕπο.

16. Δημώνακτος.

Θνητοὶ γεγῶτες μὴ φρονεῖθ᾽ ὑπὲρ θεούς.

17. Εὐριπίδου.

Τὸ σοφὸν δ᾽ οὐ σοφία,
τό τε μὴ θνητὰ φρονεῖν.
βραχὺς αἰών· ἐπὶ τούτῳ
(*) δέ τις ἂν μεγάλα διώκων,
τὰ παρόντ᾽ οὐχὶ φέρει.
μαινομένων οἵδε τρόποι,
καὶ κακοβούλων παρ᾽ ἔμοιγε φωτῶν.

18. Εὐριπίδου Ἡρακλεῖδαι.

Ὁ Ζεὺς κολαστὴς τῶν ἄγαν ὑπερφρόνων.

19. Μενάνδρου.

Τἀργύριον εἶναι, μειράκιόν, σοι φαίνεται
οὐ τῶν ἀναγκαίων καθ᾽ ἡμέραν μόνον
τιμὴν παρασχεῖν δυνατὸν, ἄρτων, ἀλφίτων,
ὄξους, ἐλαίου, μείζονος δ᾽ ἄλλου τινός.
ἀθανασίας δ᾽ οὐκ ἔστιν, οὐδ᾽ ἂν συναγάγῃς
τὰ Ταντάλου τάλαντ᾽ ἐκεῖνα λεγόμενα·
ἀλλ᾽ ἂν ἀποθάνῃς, ταῦτα καταλείψεις τισίν.
τί οὖν λέγω; μηδ᾽ αὐτὸς, εἰ σφόδρ᾽ εὐπορεῖς,
πίστευε τούτῳ, μήτε τῶν πτωχῶν πάλιν
ἡμῶν καταφρόνει, τοῦ δέ γ᾽ εὐτυχεῖν ἀεὶ
πάρεχε σεαυτὸν τοῖς ὁρῶσιν ἄξιον.

15. V. 189. 17. Bacch. 393. 18. V. 389. 19. Cleric. p. 214.

20. *Σοφοκλέους Αἴαντι.*

Ὁρῶ γὰρ ἡμᾶς οὐδὲν ὄντας ἄλλο πλὴν
εἴδωλ᾽, ὅσοι περ ζῶμεν, ἢ κούφην σκιάν.
τοιαῦτα τοίνυν εἰσορῶν, ὑπέρκοπον
μηδέν ποτ᾽ εἴπῃς αὐτὸς εἰς θεοὺς ἔπος,
μηδ᾽ ὄγκον ἄρῃς μηδέν᾽, εἴ τινος πλέον
ἢ χειρὶ βρίθεις, ἢ μακροῦ πλούτου βάθει.

21. *Τοῦ αὐτοῦ.*

Τὰ γὰρ περισσὰ κἀνόνητα σώματα
πίπτειν βαρείαις πρὸς θεῶν δυσπραγίαις
ἔφασχ᾽ ὁ μάντις, ὅστις ἀνθρώπου φύσιν
βλαστῶν, ἔπειτα μὴ κατ᾽ ἄνθρωπον φρονεῖ.

22. *Σοφοκλέους Τηρεῖ*

Θνητὰ φρονεῖν χρὴ τὴν θνητὴν φύσιν,
τοῦτο κατειδότας, ὡς οὐκ ἔστιν
πλὴν Διὸς οὐδεὶς τῶν μελλόντων
ταμίας ὅ τι χρὴ τετελέσθαι.

23. *Σοφοκλέους Κολχίδες.*

Καλὸν φρονεῖν τὸν θνητὸν ἀνθρώποις ἴσα.

24. *Εὐριπίδου Ἀλκμαίωνι.*

Ταπεινὰ γὰρ χρὴ τοὺς κακῶς πεπραγότας
λέγειν, ἐς ὄγκον δ᾽ οὐκ ἄνω βλέπειν τύχης.

25. *Ἱπποθόωντος.*

Ἄνθρωπος ὢν μέμνησο τῆς κοινῆς τύχης.

26. *Σωτάδου.*

Εἰ καὶ βασιλεὺς πέφυκας, ὡς θνητὸς ἄκουσον.
ἂν μακρὰ πτύῃς, φλεγματίῳ κρατεῖ περισσῷ.
ἂν δ᾽ εὐιματῇς, ταῦτα πρὸ σοῦ προβάτιον εἶχεν.
ἂν χρυσοφορῇς, τοῦτο τύχης ἐστὶν ἔπαρμα.

20. V. 125. 21. V. 758. 22. Fr. 515. 23. Fr. 311. 24. Fr. 10.

ἂν πλούσιος ᾖς, τοῦτο χρόνων ἄδηλος ἰσχύς.
ἂν ἀλαζονῇς, τοῦτ᾽ ἀνοίας ἐστὶ φρύαγμα.
ἂν δὲ σωφρονῇς, τοῦτο θεῶν δῶρον ὑπάρχει.
ἡ σωφροσύνη πάρεστιν, ἐὰν μετρῇς σεαυτόν.

27. Ἰσιδώρου.

Θνητὸς πεφυκὼς, τὰ ὀπίσω πειρῶ βλέπειν.

28. Μενάνδρου Ἐμπιμπραμένῃ.

Ἐφ᾽ ᾧ φρονεῖς μέγιστον, ἀπολεῖ τοῦτό σε,
τὸ δοκεῖν τιν᾽ εἶναι, καὶ γὰρ ἄλλους μυρίους.

29. Μενάνδρου Ἐπαγγελλόμενος.

Τὸ σὸν ταπεινὸν, ἂν σὺ σεμνύνῃ, καλὸν
ἔξω φανεῖται, φίλ᾽ ἄνερ· ἂν δ᾽ αὐτὸς ποιῇς
ταπεινὸν, αὐτὸ καὶ τιθῇς ἐν μηδενὶ,
(*) οἰκεῖος οὗτος κατάγελως νομίζεται.

30. Τοῦ αὐτοῦ Κανηφόρος.

Τὸ γὰρ προθύμως μὴ πονῆσαν εὐτύχησεν.

31. Εὐριπίδου.

Εὐδαιμονία εἴωθεν ὑπερηφανίας ποιεῖν.

32. Εὐριπίδου Τηλέφῳ.

Σὺ δ᾽ εἴκ᾽ ἀνάγκῃ, καὶ θεοῖσι μὴ μάχου.
τόλμα δὲ προσβλέπειν με, καὶ φρονήματος
χάλα. τά τοι μέγιστα πολλάκις θεὸς
ταπείν᾽ ἔθηκε, καὶ συνέστειλεν πάλιν.

33. Αἰλιανοῦ ἱστοριῶν.

Ὁρῶν ὁ Σωκράτης τὸν Ἀλκιβιάδην τετυφωμένον ἐπὶ τῷ πλούτῳ, καὶ μέγα φρονοῦντα ἐπὶ τῇ περιουσίᾳ καὶ τοῖς ἀγροῖς, ἤγαγεν αὐτὸν εἴς τινα τῆς πόλεως τόπον, ἔνθα ἀνέκειτο πινάκιον ἔχον γῆς περίοδον, καὶ προσέταξε τῷ Ἀλκιβιάδῃ τὴν Ἀττικὴν ἐνταῦθ᾽ ἀναζητεῖν. Ὡς

29. Ib. p. 60. 30. Ib. p. 94. 32. Fr. 25. 33. III, 28.

δ' εὗρε, προσέταξε καὶ τοὺς ἰδίους ἀγροὺς αὐτοῦ διαθρῆσαι· τοῦ δὲ εἰπόντος, Ἀλλ' οὐδαμοῦ γεγραμμένοι εἰσίν· Ἐπὶ τούτοις οὖν, εἶπε, μέγα φρονεῖς, οἳ περὶ οὐδὲν μέρος τῆς γῆς εἰσίν;

34. Δημοσθένους.

Παιδείας τῶν μὲν ἀληθῶς τετυχηκότων οὐδ' ἂν εἷς εἴποι μέγα οὐδὲ περὶ ἑαυτοῦ, ἀλλὰ καὶ ἑτέρου λέγοντος ἐρυθριάσειεν ἄν· τοῖς δ' ἀπολειφθεῖσι μέν, προσποιουμένοις δέ, ὑπὸ ἀναισθησίας τοὺς ἀκούοντας ἀλγεῖν ποιεῖ.

35. Σωκράτης.

Παρὰ τῷ τύφῳ, καθάπερ παρὰ κακῷ πλάστῃ, διεστραμμένας τὰς τῶν πραγμάτων εἰκόνας ἰδεῖν ἐστιν.

36. Σωκράτους.

Ἡ δεισιδαιμονία, καθάπερ πατρί, τῷ τύφῳ πείθεται.

37. Τοῦ αὐτοῦ.

Τοὺς μὲν κενοὺς ἀσκοὺς τὸ πνεῦμα διΐστησι, τοὺς δὲ ἀνοήτους ἀνθρώπους τὸ οἴημα.

38. Σωκράτους.

Σωκράτης ἐρωτηθεὶς, τίνες βάναυσοι; Οἱ τῶν ὁμοίων, ἔφη, καταφρονοῦντες.

39. Φαβωρίνου.

Φρονήσῃς μὲν οὖν μηδέποτε ἐπὶ σεαυτῷ μέγα· ἀλλὰ μηδὲ καταφρονήσῃς σεαυτοῦ.

40. Διογένους.

Τῆς ἀλαζονείας, καθάπερ τῶν κεχρυσωμένων ὅπλων, οὐχ ὅμοιά ἐστι τὰ ἐντὸς τοῖς ἐκτός.

41. Τοῦ αὐτοῦ.

Ὁ τύφος, ὥσπερ ποιμήν, οὗ θέλει τοὺς πολλοὺς ἄγει.

34. Or. de cor. p. 269. R.

42. Δημοκρίτου.

Τελευτᾷ γὰρ εἰς κακοδοξίην κακὴν ὁ παρεκτεινόμενος τῷ κρείσσονι.

43. Δημοκράτους.

Δημοκράτης ἀναβαίνων εἰς τὴν ἀκρόπολιν ἐν γήρᾳ, καὶ πνευστιῶν, ποιεῖν ἔφη ὅπερ καὶ ξύμπασα ἡ τῶν Ἀθηναίων πόλις· πνεῖν μὲν γὰρ μέγα, ἰσχύειν δὲ μικρόν.

44. Ξενοφῶντος.

Ὁ μὲν γὰρ ἀλαζὼν ἔμοιγε δοκεῖ ὄνομα κεῖσθαι ἐπὶ τοῖς προσποιουμένοις καὶ πλουσιωτέροις εἶναι ἢ εἰσὶ, καὶ ἀνδρειοτέροις, καὶ ποιήσειν ἃ μὴ ἱκανοί εἰσιν ὑπισχνουμένοις καὶ ταῦτα φανεροῖς γιγνομένοις, ὅτι τοῦ λαβεῖν τι ἕνεκα καὶ κερδάναι ποιοῦσιν· οἱ δὲ μηχανώμενοι γέλωτα τοῖς συνοῦσι, μήτε ἐπὶ τῷ αὐτῶν κέρδει, μήτε ἐπὶ ζημίᾳ τῶν ἀκουόντων, μήτ᾽ ἐπὶ βλάβῃ μηδεμιᾷ, πῶς οὐχ οὗτοι ἀστεῖοι ἂν καὶ εὐχάριστοι ὀνομάζοιντο δικαιότερον, ἢ ἀλαζόνες;

45. Ξενοφῶντος ἐν τῷ η̅ τῆς Κύρου Παιδείας.

(*) Δοκεῖ δέ μοι, ὦ Κῦρε, χαλεπώτερον εἶναι εὑρεῖν ἄνδρα τἀγαθὰ καλῶς, ἢ τὰ κακὰ φέροντα. Τὰ μὲν γὰρ ὕβριν τοῖς πολλοῖς, τὰ δὲ σωφροσύνην τοῖς πᾶσιν ἐμποιεῖ.

46. Ἡροδότου.

Ὁρᾷς τὰ ὑπερέχοντα ζῶα ὡς κεραυνοῖ ὁ θεὸς, οὐδ᾽ ἐᾷ φαντάζεσθαι, τὰ δὲ σμικρὰ οὐδέν μιν κνίζει· ὁρᾷς δὲ ὡς ἐς οἰκήματα τὰ μέγιστα αἰεὶ καὶ δένδρεα τὰ τοιαῦτα ἀποσκήπτει βέλεα· φιλέει γὰρ ὁ θεὸς τὰ ὑπερέχοντα πάντα κολούειν. Οὕτω δὲ καὶ στρατὸς πολὺς ὑπ᾽ ὀλίγου διαφθείρεται κατὰ τοιόνδε, ἐπειδ᾽ ἄν σφιν ὁ θεὸς

(*) Cyrop. II. 2, 12. 45. VIII. 4, 14. 46. VII. 10, 4.

φθονήσας φόβον ἐμβάλῃ, ἢ βροντὴν, δι᾽ ὧν ἐφθάρησαν ἀξίως ἑωυτῶν. Οὐ γὰρ ἐᾷ φρονέειν ὁ θεὸς μέγα ἄλλον, ἢ ἑωυτόν.

ΠΕΡΙ ΦΙΛΑΥΤΙΑΣ. ΚΓ.

1. Κριτίου.

Δεινὸν δ᾽, ὅτ᾽ ἄν τις μὴ φρονῶν δοκῇ φρονεῖν.

2. Σωσικράτους.

Ἀγαθοὶ δὲ τὸ κακόν ἐσμεν ἐφ᾽ ἑτέρων ἰδεῖν·
αὐτοὶ δ᾽ ὅτ᾽ ἂν ποιῶμεν, οὐ γιγνώσκομεν.

3. Μενάνδρου.

Οὐθεὶς ἐπ᾽ αὐτοῦ τὰ κακὰ συνορᾷ, Πάμφιλε,
σαφῶς· ἑτέρου δ᾽ ἀσχημονοῦντος ὄψεται.

4. Τοῦ αὐτοῦ Ἀσπίδος.

Ὃ βούλεται γὰρ μόνον ὁρῶν καὶ προσδοκῶν,
ἀλόγιστός ἐστι τῆς ἀληθείας κριτής.

5. Εὐριπίδου.

Ἅπαντές ἐσμεν εἰς τὸ νουθετεῖν σοφοί·
αὐτοὶ δ᾽ ὅτ᾽ ἂν σφάλωμεν, οὐ γινώσκομεν.

6. Αἰσώπου.

Αἴσωπος ἔφη δύο πήρας ἕκαστον ἡμῶν φέρειν, τὴν μὲν ἔμπροσθεν, τὴν δὲ ὄπισθεν· καὶ εἰς μὲν τὴν ἔμπροσθεν ἀποτιθέναι τὰ τῶν ἄλλων ἁμαρτήματα· εἰς δὲ τὴν ὄπισθεν τὰ ἑαυτῶν, διὸ οὐδὲ καθορῶμεν αὐτά.

7. Ἐκ τῶν Ἀριστωνύμου Τομαρίων.

Οὕτως ἔνιοι αὐτοῖς δοκοῦσι φιλοσοφεῖν, ὡς καὶ νήφειν οἱ μεθύοντες.

8. Σωκράτους.

3. Cleric. p. 214. 4. Ib. p. 24. 5. Fr. inc. 182. 8. Vid Plut. II. *p. 213. F.*

Σωκράτης ἔλεγεν, εἴ τις ἐν θεάτρῳ ὑποκηρύττοι ἀνίστασθαι τοὺς σκυτοτόμους, ἐκείνους μόνους ἀναστήσεσθαι· ὁμοίως εἰ τοὺς χαλκοτύπους, τοὺς ὑφάντας, ἢ τοὺς ἄλλους κατὰ γένος· εἰ δὲ τοὺς φρονίμους ἢ δικαίους, πάντας ἀναστήσεσθαι. Καὶ ἔστιν ἐν βίῳ βλάπτον μάλιστα, τὸ ἀνοήτους ὄντας τοὺς πολλοὺς οἴεσθαι φρονίμους εἶναι.

9. Δημοσθένους.

Διόπερ ῥᾷστόν ἐστιν ἁπάντων, ἑαυτὸν ἐξαπατᾶν· ὃ γὰρ βούλεται, τοῦθ' ἕκαστος καὶ οἴεται· τὰ δὲ πράγματα πολλάκις οὐχ οὕτω πέφυκε.

10. Διογένους.

Διογένης ἔφη, τῶν ἀνθρώπων ἐνίους τὰ δέοντα λέγοντας ἑαυτῶν οὐκ ἀκούειν, ὥσπερ καὶ τὰς λύρας καλὸν φθεγγομένας οὐκ αἰσθάνεσθαι.

11. Ἡροδότου.

Εἰ γάρ τις προθείη πᾶσιν ἀνθρώποισιν ἐκλέξασθαι κελεύων νόμους τοὺς καλλίστους ἐκ τῶν πάντων νόμων, διασκεψάμενοι ἀνελοίατο ἕκαστος τοὺς ἑαυτῶν· οὕτω νομίζουσι πολύ τι καλλίστους τοὺς ἑαυτῶν νόμους ἕκαστοι εἶναι.

12. Ἡ φιλοτιμίη κτῆμα σκαιόν. Μὴ τῷ κακῷ τὸ κακὸν ἰῶ. Πολλοὶ τῶν δικαίων τὰ ἐπιεικέστερα προτιθέασι. Πολλοὶ δὲ ἤδη τὰ μητρῷα διζήμενοι, τὰ πατρῷα ἀπέβαλον.

13. Πλάτωνος.

(*) Πλάτων συνεβούλευεν, ὅτε καταγελάσομεν τινῶν, ἐπιστρέφειν ἐφ' ἑαυτούς, καὶ σκοπεῖν, μὴ καὶ αὐτοὶ

9. Olynth. 3. p. 33, ult. 11. III. 38. 12. Herodot. III. 53.

τοῖς αὐτοῖς ἐσμεν ἔνοχοι. Πολλὰ γὰρ τὸ φίλαυτον ἐπικρύπτει, καὶ περιβάλλει παρὰ τῷ μᾶλλον καταγελῶντι.

14. Ἀπολλώνιος Σατύρῳ.

Οἱ πολλοὶ τῶν ἀνθρώπων τῶν μὲν ἰδίων ἁμαρτημάτων συνήγοροι γίνονται, τῶν δὲ ἀλλοτρίων κατήγοροι.

15. Εὐσεβίου.

Πολλοὶ δοκέοντες ἑωυτοὺς φιλέειν, οὐ φιλέουσιν ἀληθέως· πάντα γοῦν αὐτοῦ τούτου ἕνεκα εἴκοντες ἑωυτοῖς, καὶ παρὰ τὸ ἀτρεκὲς χαριζόμενοι αὐτοῖς, τοῖς ἐναντιωτάτοις περιπίπτουσι.

16. Εὐσεβίου.

Πολλοὶ βουλόμενοι δοκέειν εἶναι εὐβουλότατοι, πρὸς τῶν οἰκειοτάτων καὶ εὖ φρονεόντων ἀναποδιζόμενοι, οὐκ ἀξιεῦσιν ἀπὸ τῶν δοξάντων ἅπαξ ἀναχωρέειν· ἀλλ' ὅκως μὴ ἐλεγχοίατο, ὡς ἀπὸ ἡμαρτημένης ἀφιστάμενοι, ἐμμένουσι τῇ γνώμῃ, ἐς ὃ δὴ καὶ τοῖς ἀπ' αὐτῆς κακοῖς ἐγκυρήσωσι.

17. Πλάτωνος ἐκ τοῦ Κρατύλου.

Τὸ γὰρ ἐξαπατᾶσθαι αὐτὸν ὑφ' αὑτοῦ πάντων χαλεπώτατον. Ὅτ' ἂν γὰρ μηδὲ σμικρὸν ἀποστατῇ, ἀλλ' ἀεὶ παρῇ ὁ ἐξαπατήσων, πῶς οὐ δεινόν;

18. Τοῦ αὐτοῦ Νόμων ε̄.

Πάντων δὲ μέγιστον κακὸν ἀνθρώποις τοῖς πολλοῖς ἔμφυτον ἐν ταῖς ψυχαῖς ἐστιν, οὗ πᾶς αὑτῷ ξυγγνώμην ἔχων, ἀποφυγὴν οὐδεμίαν μηχανᾶται. Τοῦτο δ' ἐστὶν ὃ λέγουσιν, ὡς φίλος αὑτῷ πᾶς ἄνθρωπος φύσει τέ ἐστι, καὶ ὀρθῶς ἔχει τὸ δεῖν εἶναι τοιοῦτον. Τὸ δὲ ἀληθείᾳ γε πάντων ἁμαρτημάτων διὰ τὴν σφόδρα ἑαυτοῦ φιλίαν αἴτιον ἑκάστῳ γίγνεται ἑκάστοτε. Τυφλοῦται γὰρ περὶ

17 p. 428. D. 18. p. 731.

ἄξιον δακρύων ἐν τῇ κωμῳδοτραγῳδίᾳ τῇ τῶν ἀνοήτων βίων ἐνεχόμενον· μήτε τὴν τοῦ θνητοῦ ταπεινότητα τῷ ἀθανάτῳ προσάπτοντες, ἐλεεινοὶ ὦμεν καὶ διὰ πάντων ἄδικοι τῇ τοῦ κατ᾽ ἀξίαν ἀγνοίᾳ.

ΠΕΡΙ ΥΠΕΡΟΨΙΑΣ. ΚΒ.

1. (*) *Εὐριπίδου Γλαύκῳ.*

Βαρὺ τὸ φόρημ᾽ οἴησις ἀνθρώπου κακοῦ.

2. *Ὅστις γὰρ ἀστῶν πλέον ἔχειν πέφυκ᾽ ἀνὴρ,*
φίλοις τ᾽ ἄμικτός ἐστι, καὶ πάσῃ πόλει

3. *Σωσιφάνους.*

Ὦ δυστυχεῖς μὲν πολλὰ, παῦρα δ᾽ ὄλβιοι
βροτοὶ, τί σεμνύνεσθε ταῖς ἐξουσίαις,
ἃς ἕν τ᾽ ἔδωκε φέγγος, ἕν τ᾽ ἀφείλετο;
ἂν δ᾽ εὐτυχῆτε μηδὲν ὄντες, εὐθέως
ἴσ᾽ οὐρανῷ φρονεῖτε, τὸν δὲ κύριον
ᾅδην παρεστῶτ᾽ οὐχ ὁρᾶτε πλησίον.

4. *Φιλήμονος.*

Τὸ γνῶθι σαυτὸν, οὐ μάτην εὖ ἴσθ᾽ ὅτι
τὸ ῥῆμα τοῦτο δόξαν ἐν Δελφοῖς ἔχει.

5. *Εὐριπίδου.*

Ὅτ᾽ ἂν ἴδῃς πρὸς ὕψος ἠρμένον τινὰ
λαμπρῷ τε πλούτῳ καὶ γένει γαυρούμενον,
ὀφρύν τε μείζω τῆς τύχης ἐπηρκότα,
τούτου ταχεῖαν νέμεσιν εὐθὺς προσδόκα.

6. *Τοῦ αὐτοῦ.*

Κρίνει τίς αὐτὸν πώποτ᾽ ἄνθρωπον μέγαν,

1. Fr. 1. 2. Eur. Ix. Fr. 4. 4. Cleric. p. 344. 5. Eur. Fr. inc. 181. 6. Fr. inc. 17.

ὃν ἐξαλείφει πρόφασις ἡ τυχοῦσ᾽ ὅλον;

7. Ποῖ; πῶς δὲ λήσει; τίς δὲ νῷν πιστὸς φίλος;
ζητῶμεν. Ἡ δόκησις ἀνθρώποις κακὸν,
καὶ τοὐπιχειρεῖν ἐξαμαρτάνειν φιλεῖ.

8. Βροτοῖς τὰ μείζω τῶν μέσων τίκτει νόσους.
Θεῶν δὲ θνητοὺς κόσμον οὐ πρέπει φέρειν.

9. Μενάνδρου Τιτθῇ.

Οἱ τὰς ὀφρῦς αἴροντες ὡς ἀβέλτεροι,
καὶ „σκέψομαι" λέγοντες· ἄνθρωπος γὰρ ὢν
σκέψῃ σὺ περί του, δυστυχὴς ὅτ᾽ ἂν τύχῃ;
αὐτόματα γὰρ τὰ πράγματ᾽ ἐπὶ τὸ συμφέρον
ῥεῖ, κἂν καθεύδῃς, ἢ πάλιν τἀναντία.

10. Χαιρήμονος.

Ὅλως τὸ κρεῖσσον οὐκ ἐᾷ φρονεῖν μέγα.

11. Μενάνδρου Κυβερνήταις.

Ὦ τρισάθλιοι,
ἅπαντες οἱ φυσῶντες ἐφ᾽ ἑαυτοῖς μέγα.
αὐτοὶ γὰρ οὐκ ἴσασιν ἀνθρώπου φύσιν.

12. Τοῦ αὐτοῦ.

Πᾶς ὁ μὴ φρονῶν
ἀλαζονείᾳ καὶ ψόφοις ἁλίσκεται.

13. Εὐριπίδου Ἀλκμαίωνος.

Ὁρᾶτε τὸν τύραννον, ὡς ἄπαις γέρων
φεύγει. Φρονεῖν δὲ θνητὸν ὄντ᾽ οὐ χρὴ μέγα.

14. Εὐριπίδου Αἰόλου.

Σιγᾶν φρονοῦντα κρεῖσσον, ἢ εἰς ὁμιλίαν
πεσόντα. Τούτῳ δ᾽ ἀνδρὶ μήτ᾽ εἴην φίλος,

7. **Fragm. Eurip. inc. 28. Musgr. 8. Eurip. inc. 29. Musgr 9. Cleric. p. 212. 11. Ib. p. 110. 13. Fr. 11. 14. Scil. fr. 14.**

*μήτε ξυνείην, ὅστις αὐτάρκη φρονεῖν
πέποιθε, δούλους τοὺς φίλους ἡγούμενος.*

15. *Εὐριπίδου Ἀνδρομάχης.*

*Οἱ γὰρ πνέοντες μεγάλα τοὺς κρείσσους λόγους
πικρῶς φέρουσι τῶν ἐλασσόνων ὕπο.*

16. *Δημώνακτος.*

Θνητοὶ γεγῶτες μὴ φρονεῖθ᾽ ὑπὲρ θεούς.

17. *Εὐριπίδου.*

*Τὸ σοφὸν δ᾽ οὐ σοφία,
τό τε μὴ θνητὰ φρονεῖν.
βραχὺς αἰών· ἐπὶ τούτῳ
(*) δέ τις ἂν μεγάλα διώκων,
τὰ παρόντ᾽ οὐχὶ φέρει.
μαινομένων οἵδε τρόποι,
καὶ κακοβούλων παρ᾽ ἔμοιγε φωτῶν.*

18. *Εὐριπίδου Ἡρακλεῖδαι.*

Ὁ Ζεὺς κολαστὴς τῶν ἄγαν ὑπερφρόνων.

19. *Μενάνδρου.*

*Τἀργύριον εἶναι, μειράκιόν, σοι φαίνεται
οὐ τῶν ἀναγκαίων καθ᾽ ἡμέραν μόνον
τιμὴν παρασχεῖν δυνατὸν, ἄρτων, ἀλφίτων,
ὄξους, ἐλαίου, μείζονος δ᾽ ἄλλου τινός.
ἀθανασίας δ᾽ οὐκ ἔστιν, οὐδ᾽ ἂν συναγάγῃς
τὰ Ταντάλου τάλαντ᾽ ἐκεῖνα λεγόμενα·
ἀλλ᾽ ἂν ἀποθάνῃς, ταῦτα καταλείψεις τισίν.
τί οὖν λέγω; μηδ᾽ αὐτὸς, εἰ σφόδρ᾽ εὐπορεῖς,
πίστευε τούτῳ, μήτε τῶν πτωχῶν πάλιν
ἡμῶν καταφρόνει, τοῦ δέ γ᾽ εὐτυχεῖν ἀεὶ
πάρεχε σεαυτὸν τοῖς ὁρῶσιν ἄξιον.*

15. V. 189. 17. Bacch. 393. 18. V. 389. 19. Cleric. p. 214.

Σοφοκλέους Αἴαντι.
ὦ γὰρ ἡμᾶς οὐδὲν ὄντας ἄλλο πλὴν
, ὅσοι περ ζῶμεν, ἢ κούφην σκιάν.
:α τοίνυν εἰσορῶν, ὑπέρκοπον
ποτ' εἴπῃς αὐτὸς εἰς θεοὺς ἔπος,
ὄγκον ἄρῃς μηδέν', εἴ τινος πλέον
ὶ βρίθεις, ἢ μακροῦ πλούτου βάθει.
Τοῦ αὐτοῦ.
: γὰρ περισσὰ κἀνόνητα σώματα
ιν βαρείαις πρὸς θεῶν δυσπραγίαις
' ὁ μάντις, ὅστις ἀνθρώπου φύσιν
ῶν, ἔπειτα μὴ κατ' ἄνθρωπον φρονεῖ.
Σοφοκλέους Τηρεῖ
ητὰ φρονεῖν χρὴ τὴν θνητὴν φύσιν,
κατειδότας, ὡς οὐκ ἔστιν
Διὸς οὐδεὶς τῶν μελλόντων
ς ὅ τι χρὴ τετελέσθαι.
. Σοφοκλέους Κολχίδες.
χλὸν φρονεῖν τὸν θνητὸν ἀνθρώποις ἴσα.
. Εὐριπίδου Ἀλκμαίωνι.
κπεινὰ γὰρ χρὴ τοὺς κακῶς πεπραγότας
', ἐς ὄγκον δ' οὐκ ἄνω βλέπειν τύχης.
. Ἱπποθόωντος.
θρωπος ὢν μέμνησο τῆς κοινῆς τύχης.
. Σωτάδου.
: καὶ βασιλεὺς πέφυκας, ὡς θνητὸς ἄκουσον.
ικρὰ πτύης, φλεγματίῳ κρατεῖ περισσῷ.
εὐιματῆς, ταῦτα πρὸ σοῦ προβάτιον εἶχεν.
ιυσοφορῇς, τοῦτο τύχης ἐστὶν ἔπαρμα.

. V. 125. 21. V. 758. 22. Fr. 515. 23. Fr. 311. 24. Fr. 10.

ἂν πλούσιος ᾖς, τοῦτο χρόνων ἄδηλος ἰσχύς.
ἂν ἀλαζονῇς, τοῦτ᾽ ἀνοίας ἐστὶ φρύαγμα.
ἂν δὲ σωφρονῇς, τοῦτο θεῶν δῶρον ὑπάρχει.
ἡ σωφροσύνη πάρεστιν, ἐὰν μετρῇς σεαυτόν.

27. Ἰσιδώρου.

Θνητὸς πεφυκὼς, τὰ ὀπίσω πειρῶ βλέπειν.

28. Μενάνδρου Ἐμπιμπραμένῃ.

Ἐφ᾽ ᾧ φρονεῖς μέγιστον, ἀπολεῖ τοῦτό σε,
τὸ δοκεῖν τίν᾽ εἶναι, καὶ γὰρ ἄλλους μυρίους.

29. Μενάνδρου Ἐπαγγελλόμενος.

Τὸ σὸν ταπεινὸν, ἂν σὺ σεμνύνῃ, καλὸν
ἔξω φανεῖται, φίλ᾽ ἄνερ· ἂν δ᾽ αὐτὸς ποιῇς
ταπεινὸν, αὐτὸ καὶ τιθῇς ἐν μηδενὶ,
(*) οἰκεῖος οὗτος κατάγελως νομίζεται.

30. Τοῦ αὐτοῦ Κανηφόρος.

Τὸ γὰρ προθύμως μὴ πονῆσαν εὐτύχησεν.

31. Εὐριπίδου.

Εὐδαιμονία εἴωθεν ὑπερηφανίας ποιεῖν.

32. Εὐριπίδου Τηλέφῳ.

Σὺ δ᾽ εἴκ᾽ ἀνάγκῃ, καὶ θεοῖσι μὴ μάχου.
τόλμα δὲ προσβλέπειν με, καὶ φρονήματος
χάλα. τά τοι μέγιστα πολλάκις θεὸς
ταπείν᾽ ἔθηκε, καὶ συνέστειλεν πάλιν.

33. Αἰλιανοῦ ἱστοριῶν.

Ὁρῶν ὁ Σωκράτης τὸν Ἀλκιβιάδην τετυφωμένον ἐπὶ τῷ πλούτῳ, καὶ μέγα φρονοῦντα ἐπὶ τῇ περιουσίᾳ καὶ τοῖς ἀγροῖς, ἤγαγεν αὐτὸν εἴς τινα τῆς πόλεως τόπον, ἔνθα ἀνέκειτο πινάκιον ἔχον γῆς περίοδον, καὶ προσέταξε τῷ Ἀλκιβιάδῃ τὴν Ἀττικὴν ἐνταῦθ᾽ ἀναζητεῖν. Ὡς

29. Ib. p. 60. 30. Ib. p. 94. 32. Fr. 25. 33. III, 28.

δ' εὗρε, προσέταξε καὶ τοὺς ἰδίους ἀγροὺς αὐτοῦ διαθρῆσαι· τοῦ δὲ εἰπόντος, Ἀλλ' οὐδαμοῦ γεγραμμένοι εἰσίν· Ἐπὶ τούτοις οὖν, εἶπε, μέγα φρονεῖς, οἳ περὶ οὐδὲν μέρος τῆς γῆς εἰσίν;

34. Δημοσθένους.

Παιδείας τῶν μὲν ἀληθῶς τετυχηκότων οὐδ' ἂν εἷς εἴποι μέγα οὐδὲ περὶ ἑαυτοῦ, ἀλλὰ καὶ ἑτέρου λέγοντος ἐρυθριάσειεν ἄν· τοῖς δ' ἀπολειφθεῖσι μὲν, προσποιουμένοις δὲ, ὑπὸ ἀναισθησίας τοὺς ἀκούοντας ἀλγεῖν ποιεῖ.

35. Σωκράτης.

Παρὰ τῷ τύφῳ, καθάπερ παρὰ κακῷ πλάστῃ, διεστραμμένας τὰς τῶν πραγμάτων εἰκόνας ἰδεῖν ἐστιν.

36. Σωκράτους.

Ἡ δεισιδαιμονία, καθάπερ πατρὶ, τῷ τύφῳ πείθεται.

37. Τοῦ αὐτοῦ.

Τοὺς μὲν κενοὺς ἀσκοὺς τὸ πνεῦμα διΐστησι, τοὺς δὲ ἀνοήτους ἀνθρώπους τὸ οἴημα.

38. Σωκράτους.

Σωκράτης ἐρωτηθεὶς, τίνες βάναυσοι; Οἱ τῶν ὁμοίων, ἔφη, καταφρονοῦντες.

39. Φαβωρίνου.

Φρονήσῃς μὲν οὖν μηδέποτε ἐπὶ σεαυτῷ μέγα· ἀλλὰ μηδὲ καταφρονήσῃς σεαυτοῦ.

40. Διογένους.

Τῆς ἀλαζονείας, καθάπερ τῶν κεχρυσωμένων ὅπλων, οὐχ ὅμοιά ἐστι τὰ ἐντὸς τοῖς ἐκτός.

41. Τοῦ αὐτοῦ.

Ὁ τύφος, ὥσπερ ποιμὴν, οὗ θέλει τοὺς πολλοὺς ἄγει.

34. Or. de cor. p. 269. R.

42. Δημοκρίτου.

Τελευτᾷ γὰρ εἰς κακοδοξίην κακὴν ὁ παραιτεόμ τῷ κρείσσονι.

43. Δημοκράτους.

Δημοκράτης ἀναβαίνων εἰς τὴν ἀκρόπολιν ἐν γ καὶ πνευστιῶν, ποιῶν ἔφη ὅπερ καὶ ξύμπασα ἡ Ἀθηναίων πόλις· φυσᾷ μὲν γὰρ μέγα, ἰσχύει δὲ μικρόν.

44. Ξενοφῶντος.

Ὁ μὲν γὰρ ἀλαζὼν ἔμοιγε δοκεῖ ὄνομα κεῖσθαι τοῖς προσποιουμένοις καὶ πλουσιωτέροις εἶναι ἢ εἰσὶ ἀνδρειοτέροις, καὶ ποιήσειν ἃ μὴ ἱκανοί εἰσιν ὑπισχ μένοις καὶ ταῦτα φανεροῖς γιγνομένοις, ὅτι τοῦ λαβ ἕνεκα καὶ κερδᾶναι ποιοῦσιν· οἱ δὲ μηχανώμενοι γέ τοῖς συνοῦσιν, μήτε ἐπὶ τῷ αὑτῶν κέρδει, μήτε ἐπὶ μίᾳ τῶν ἀκουόντων, μήτ᾽ ἐπὶ βλάβῃ μηδεμιᾷ, πῶ οὗτοι ἀστεῖοι ἂν καὶ εὐχάριστοι ὀνομάζοιντο δικαιότ ἢ ἀλαζόνες;

45. Ξενοφῶντος ἐν τῷ η̄ τῆς Κύρου Παιδείας.

(*) Δοκεῖ δέ μοι, ὦ Κῦρε, χαλεπώτερον εἶναι ε ἄνδρα τἀγαθὰ καλῶς, ἢ τὰ κακὰ φέροντα. Τὰ μὲν ὕβριν τοῖς πολλοῖς, τὰ δὲ σωφροσύνην τοῖς πᾶσιν ἐμ

46. Ἡροδότου.

Ὁρᾷς τὰ ὑπερέχοντα ζῶα ὡς κεραυνοῖ ὁ θεὸς, ἐᾷ φαντάζεσθαι, τὰ δὲ σμικρὰ οὐδέν μιν κνίζει· δὲ ὡς ἐς οἰκήματα τὰ μέγιστα αἰεὶ καὶ δένδρεα τὰ τι τα ἀποσκήπτει βέλεα· φιλέει γὰρ ὁ θεὸς τὰ ὑπερέχ πάντα κολούειν. Οὕτω δὲ καὶ στρατὸς πολὺς ὑπ᾽ γου διαφθείρεται κατὰ τοιόνδε, ἐπειδ᾽ ἄν σφιν ὁ

44. Cyrop. II. 2, 12. 45. VIII. 4, 14. 46. VII. 10,

φθονήσας φόβον ἐμβάλῃ, ἢ βροντὴν, δι᾿ ὧν ἐφθάρησαν ἀξίως ἑωυτῶν. Οὐ γὰρ ἐᾷ φρονέειν ὁ θεὸς μέγα ἄλλον, ἢ ἑωυτόν.

ΠΕΡΙ ΦΙΛΑΥΤΙΑΣ. ΚΓ.

1. *Κριτίου.*

Δεινὸν δ᾿, ὅτ᾿ ἄν τις μὴ φρονῶν δοκῇ φρονεῖν.

2. *Σωσικράτους.*

Ἀγαθοὶ δὲ τὸ κακόν ἐσμεν ἐφ᾿ ἑτέρων ἰδεῖν·
αὐτοὶ δ᾿ ὅτ᾿ ἂν ποιῶμεν, οὐ γιγνώσκομεν.

3. *Μενάνδρου.*

Οὐθεὶς ἐπ᾿ αὐτοῦ τὰ κακὰ συνορᾷ, Πάμφιλε,
σαφῶς· ἑτέρου δ᾿ ἀσχημονοῦντος ὄψεται.

4. *Τοῦ αὐτοῦ Ἀσπίδος.*

Ὁ βούλεται γὰρ μόνον ὁρῶν καὶ προσδοκῶν,
ἀλόγιστός ἐστι τῆς ἀληθείας κριτής.

5. *Εὐριπίδου.*

Ἅπαντές ἐσμεν εἰς τὸ νουθετεῖν σοφοί·
αὐτοὶ δ᾿ ὅτ᾿ ἂν σφάλωμεν, οὐ γινώσκομεν.

6. *Αἰσώπου.*

Αἴσωπος ἔφη δύο πήρας ἕκαστον ἡμῶν φέρειν, τὴν μὲν ἔμπροσθεν, τὴν δὲ ὄπισθεν· καὶ εἰς μὲν τὴν ἔμπροσθεν ἀποτιθέναι τὰ τῶν ἄλλων ἁμαρτήματα· εἰς δὲ τὴν ὄπισθεν τὰ ἑαυτῶν, διὸ οὐδὲ καθορῶμεν αὐτά.

7. *Ἐκ τῶν Ἀριστωνύμου Τομαρίων.*

Οὕτως ἔνιοι αὐτοῖς δοκοῦσι φιλοσοφεῖν, ὡς καὶ νήφειν οἱ μεθύοντες.

8. *Σωκράτους.*

3. Cleric. p. 214. 4. Ib. p. 24. 5. Fr. inc. 182. 8. Vid Plut. II. p. 213. F.

Σωκράτης ἔλεγεν, εἴ τις ἐν θεάτρῳ ὑποκηρύττοι ἀνίστασθαι τοὺς σκυτοτόμους, ἐκείνους μόνους ἀναστήσεσθαι· ὁμοίως εἰ τοὺς χαλκοτύπους, τοὺς ὑφάντας, ἢ τοὺς ἄλλους κατὰ γένος· εἰ δὲ τοὺς φρονίμους ἢ δικαίους, πάντας ἀναστήσεσθαι. Καὶ ἔστιν ἐν βίῳ βλάπτον μάλιστα, τὸ ἀνοήτους ὄντας τοὺς πολλοὺς οἴεσθαι φρονίμους εἶναι.

9. *Δημοσθένους.*

Διόπερ ῥᾷστόν ἐστιν ἁπάντων, ἑαυτὸν ἐξαπατᾶν· ὃ γὰρ βούλεται, τοῦθ' ἕκαστος καὶ οἴεται· τὰ δὲ πράγματα πολλάκις οὐχ οὕτω πέφυκε.

10. *Διογένους.*

Διογένης ἔφη, τῶν ἀνθρώπων ἐνίους τὰ δέοντα λέγοντας ἑαυτῶν οὐκ ἀκούειν, ὥσπερ καὶ τὰς λύρας καλὸν φθεγγομένας οὐκ αἰσθάνεσθαι.

11. *Ἡροδότου.*

Εἰ γάρ τις προθείη πᾶσιν ἀνθρώποισιν ἐκλέξασθαι κελεύων νόμους τοὺς καλλίστους ἐκ τῶν πάντων νόμων, διασκεψάμενοι ἀνελοίατο ἕκαστος τοὺς ἑαυτῶν· οὕτω νομίζουσι πολύ τι καλλίστους τοὺς ἑαυτῶν νόμους ἕκαστοι εἶναι.

12. *Ἡ φιλοτιμίη κτῆμα σκαιόν. Μὴ τῷ κακῷ τὸ κακὸν ἰῶ. Πολλοὶ τῶν δικαίων τὰ ἐπιεικέστερα προτιθέασι. Πολλοὶ δὲ ἤδη τὰ μητρῷα διζήμενοι, τὰ πατρῷα ἀπέβαλον.*

13. *Πλάτωνος.*

(*) *Πλάτων συνεβούλευεν, ὅτε καταγελάσομεν τινῶν, ἐπιστρέφειν ἐφ' ἑαυτοὺς, καὶ σκοπεῖν, μὴ καὶ αὐτοὶ*

9. Olynth. 3. p. 33, ult. 11. III. 38. 12. Herodot. III. 53.

τοῖς αὐτοῖς ἐσμεν ἔνοχοι. Πολλὰ γὰρ τὸ φίλαυτον ἐπικρύπτει, καὶ περιβάλλει παρὰ τῷ μᾶλλον καταγελῶντι.

14. Ἀπολλώνιος Σατύρῳ.

Οἱ πολλοὶ τῶν ἀνθρώπων τῶν μὲν ἰδίων ἁμαρτημάτων συνήγοροι γίνονται, τῶν δὲ ἀλλοτρίων κατήγοροι.

15. Εὐσεβίου.

Πολλοὶ δοκέοντες ἑωυτοὺς φιλέειν, οὐ φιλέουσιν ἀληθέως· πάντα γοῦν αὐτοῦ τούτου ἕνεκα εἴκοντες ἑωυτοῖς, καὶ παρὰ τὸ ἀτρεκὲς χαριζόμενοι αὐτοῖς, τοῖς ἐναντιωτάτοις περιπίπτουσι.

16. Εὐσεβίου.

Πολλοὶ βουλόμενοι δοκέειν εἶναι εὐβουλότατοι, πρὸς τῶν οἰκειοτάτων καὶ εὖ φρονεόντων ἀναποδιζόμενοι, οὐκ ἀξιεῦσιν ἀπὸ τῶν δοξάντων ἅπαξ ἀναχωρέειν· ἀλλ' ὅκως μὴ ἐλεγχοίατο, ὡς ἀπὸ ἡμαρτημένης ἀφιστάμενοι, ἐμμένουσι τῇ γνώμῃ, ἐς ὃ δὴ καὶ τοῖς ἀπ' αὐτῆς κακοῖς ἐγκυρήσωσι.

17. Πλάτωνος ἐκ τοῦ Κρατύλου.

Τὸ γὰρ ἐξαπατᾶσθαι αὐτὸν ὑφ' αὐτοῦ πάντων χαλεπώτατον. Ὅτ' ἂν γὰρ μηδὲ σμικρὸν ἀποστατῇ, ἀλλ' ἀεὶ παρῇ ὁ ἐξαπατήσων, πῶς οὐ δεινόν;

18. Τοῦ αὐτοῦ Νόμων ε̄.

Πάντων δὲ μέγιστον κακὸν ἀνθρώποις τοῖς πολλοῖς ἔμφυτον ἐν ταῖς ψυχαῖς ἐστιν, οὗ πᾶς αὑτῷ ξυγγνώμην ἔχων, ἀποφυγὴν οὐδεμίαν μηχανᾶται. Τοῦτο δ' ἐστὶν ὃ λέγουσιν, ὡς φίλος αὑτῷ πᾶς ἄνθρωπος φύσει τέ ἐστι, καὶ ὀρθῶς ἔχει τὸ δεῖν εἶναι τοιοῦτον. Τὸ δὲ ἀληθείᾳ γε πάντων ἁμαρτημάτων διὰ τὴν σφόδρα ἑαυτοῦ φιλίαν αἴτιον ἑκάστῳ γίγνεται ἑκάστοτε. Τυφλοῦται γὰρ περὶ

17 p. 428. D. 18. p. 731.

τὸ φιλούμενον ὁ φιλῶν· ὥστε τὰ δίκαια, καὶ τὰ ἀγαθὰ, καὶ τὰ καλὰ κακῶς κρίνει, τὸ αὑτοῦ πρὸ τοῦ ἀληθοῦς ἀεὶ τιμᾷν δεῖν ἡγούμενος. Οὔτε γὰρ ἑαυτὸν, οὔτε τὰ ἑαυτοῦ χρὴ τόν γε μέγαν ἄνδρα ἐσόμενον στέργειν· ἀλλὰ τὰ δίκαια, ἐάν τε παρ᾽ αὑτῷ, ἐάν τε παρ᾽ ἄλλῳ μᾶλλον πραττόμενα τυγχάνῃ. Ἐκ ταὐτοῦ δὲ ἁμαρτήματος τούτου, καὶ τὸ τὴν ἀμαθίαν τὴν παρ᾽ αὑτῷ δοκεῖν σοφίαν εἶναι, γέγονε πᾶσιν· ὅθεν οὐκ εἰδότες, ὡς ἔπος εἰπεῖν, οὐδὲν, οἰόμεθα τὰ πάντα εἰδέναι, οὐκ ἐπιτρέποντες δὲ ἄλλοις ἃ μὴ ἐπιστάμεθα πράττειν, ἀναγκαζόμεθα ἁμαρτάνειν αὐτοὶ πράττοντες. Διὸ πάντα ἄνθρωπον χρὴ φεύγειν τὸ σφόδρα φιλεῖν αὑτὸν, τὸν δὲ αὑτοῦ βελτίω διώκειν δεῖ, μηδεμίαν αἰσχύνην ἐπὶ τῷ τοιούτῳ πρόσθεν ποιούμενον.

ΠΕΡΙ ΤΟΥ ΣΥΝΕΙΔΟΤΟΣ. ΚΔ.

1. Διφίλου.

Ὅστις γὰρ αὐτὸς αὑτὸν οὐκ αἰσχύνεται,
συνειδόθ᾽ αὑτῷ φαῦλα διαπεπραγμένῳ,
πῶς τόν γε μηδὲν εἰδότ᾽ αἰσχυνθήσεται;

2. Πυθαγόρου.

Πάντων δὲ μάλιστ᾽ αἰσχύνεο σαυτόν.

3. Μενάνδρου.

(*) Ὁ συνιστορῶν αὑτῷ τι, κἂν ᾖ θρασύτατος,
ἡ σύνεσις αὐτὸν δειλότατον εἶναι ποιεῖ.

4. Σοφοκλέους.

Κλέπτων δ᾽ ὅτ᾽ ἄν τις ἐμφανῶς ἐφευρεθῇ,
σιγᾶν ἀνάγκη, κἂν καλὸν φέρῃ στόμα.

3. Cleric. p. 216. 4. Fragm. inc. 669.

5. *Εὐριπίδου Ὀρέστῃ.*

Ὀρέστα τλῆμον, τίς σ' ἀπόλλυσιν νόσος;
ἡ σύνεσις, ὅτι σύνοιδα δείν' εἰργασμένος.

6. *Σοφοκλέους.*

Ἦ δεινὸν ἆρ' ἦν, ἡνίκ' ἄν τις ἐσθλὸς ὢν
αὑτῷ συνειδῇ.

7. *Ἀντιφάνους.*

Τὸ μὴ συνειδέναι γὰρ αὑτοῦ τῷ βίῳ
ἀδίκημα μηδὲν, ἡδονὴν πολλὴν ἔχει.

8. *Πυθαγόρου.*

Κακὰ μείζω πάσχει διὰ τοῦ συνειδότος ὁ ἀδικῶν βασανιζόμενος, ἢ ὁ τῷ σώματι καὶ ταῖς πληγαῖς μαστιγούμενος.

9. *Ἰσοκράτους πρὸς Δημόνικον.*

Μηδέποτε μηδὲν αἰσχρὸν ποιήσας ἔλπιζε λήσειν· καὶ γὰρ ἂν τοὺς ἄλλους λήσῃς, σαυτῷ συνειδήσεις.

10. *Ἰσοκράτους Νικοκλῆς ἢ Κύπριοι.*

Μηδὲν ἀποκρύπτεσθε, μήθ' ὧν κέκτησθε, μήθ' ὧν ποιεῖτε, μήθ' ὧν μέλλετε πράττειν, εἰδότες ὅτι περὶ τὰ κεκρυμμένα τῶν πραγμάτων ἀναγκαῖόν ἐστι πολλοὺς φόβους γίγνεσθαι.

11. *Βίαντος.*

Βίας ἐρωτηθεὶς, τί ἂν εἴη τῶν κατὰ τὸν βίον ἄφοβον, εἶπεν, Ὀρθὴ συνείδησις.

12. *Περιάνδρου.*

Περίανδρος ἐρωτηθεὶς, τί ἐστιν ἐλευθερία, εἶπεν, Ἀγαθὴ συνείδησις.

13. *Σωκράτους.*

5. V. 395. 6. Fragm. inc. 669. 9. p. 5. 10. p. 46.

Σωκράτης ἐρωτηθεὶς, τίνες ἀταράχως ζῶσιν, εἶπεν, Οἱ μηδὲν ἑαυτοῖς ἄτοπον συνειδότες.

14. Διογένους.

Τίς γὰρ ἂν ἧττον φοβοῖτό τι, ἢ θαρσοίη μάλιστα, ἢ ὅστις αὐτῷ μηδὲν συνειδείη κακόν;

15. Πλουτάρχου ἐκ τοῦ περὶ Εὐθυμίας.

Τὸ γὰρ συνειδὸς, οἷον ἕλκος ἐν σαρκὶ, τῆς ψυχῆς τὴν μεταμέλειαν αἱμάσσουσαν αἰεὶ καὶ νύσσουσαν ἐναπολείπει. Τὰς μὲν γὰρ ἄλλας ἀναιρεῖ λύπας ὁ λόγος· τὴν δὲ μετάνοιαν αὐτὸς ἐνεργάζεται δακνομένην σὺν αἰσχύνῃ, καὶ κολαζομένην ὑφ᾽ αὐτῆς. Ὡς γὰρ οἱ ῥιγοῦντες καὶ πυρετοῖς διακναιόμενοι τῶν ταὐτὰ πασχόντων ἔξωθεν ὑπὸ καύματος ἢ κρύους μᾶλλον ἐνοχλοῦνται καὶ κάκιον ἔχουσιν· οὕτως ἐλαφροτέρας ἔχει τὰ τυχηρὰ τὰς λύπας, ὥσπερ ἔξωθεν ἐπιφερομένας. Τὸ δὲ,

οὔ τις ἐμοὶ τῶν ἄλλος ἐπαίτιος, ἀλλ᾽ ἐγὼ αὐτὸς,

ἐπιθρηνούμενον τοῖς ἁμαρτανομένοις ἔνδοθεν ἐξ αὐτοῦ, βαρύτερον ποιεῖ τῷ αἰσχρῷ τὸ ἀλγεινόν.

16. Ἰσοκράτους Νικοκλῆς ἢ Κύπριοι.

Ζηλοῦτε μὴ τοὺς πλεῖστα κεκτημένους, ἀλλὰ τοὺς μηδὲν κακὸν σφίσιν αὐτοῖς συνειδότας. Μετὰ γὰρ τῆς τοιαύτης τύχης ἥδιστα ἂν τις δύναιτο τὸν βίον διαγαγεῖν.

ΠΕΡΙ ΜΝΗΜΗΣ. ΚΕ.

1. Πορφυρίου Περὶ τῶν τῆς ψυχῆς δυνάμεων.

Ὥσπερ γὰρ ἐκ τῶν ἐνεργειῶν καὶ τὰς ἄλλας κατελαβόμεθα· οὕτως ἀναθεωροῦντες κατὰ συναναφορὰν γιγνομένην καὶ μνήμην, τῶν ἢ δι᾽ αἰσθήσεως καταλη-

15. p. 476. F. 16. p. 39. A.

φθέντων ἢ διὰ λόγου, ἐθέμεθα καὶ ταύτην ψυχῆς δύναμιν, ἣ τῇ συναναφορᾷ καλεῖται μνήμη, ἣν (*) ἀφορίζεται Ἀριστοτέλης κατοχὴν φαντάσματος, ὡς εἰκόνος, οὗ φαντάσματα εἰκών· οἷον ὅτ᾽ ἂν γένηται ἡ αἴσθησις ἀνελθοῦσα ἐπὶ τὴν φανταστικὴν κατασκευὴν, τὸ γενόμενον ἐν τῇ φανταστικῇ τὸ πάθος ὅ τι δή ποτε ὂν, καλεῖται φάντασμα. Ἔτι οὖν καὶ ἀρθέντος τοῦ αἰσθητικοῦ ἐκ τῆς αἰσθήσεως, τὸ προσπίπτον ἐν τῇ εἰκόνι τοῦ αἰσθητοῦ, ἀφ᾽ οὗ συνέστηκε τὸ φάντασμα, εἰκόνος λόγον ἔχον πρὸς τὸ φανταστόν· οἷον γὰρ εἰκών τις ἐγένετο ἐν τῇ φανταστικῇ τοῦ ὑποπεσόντος ὑπὸ τὴν αἴσθησιν. Ὅτ᾽ ἂν οὖν γένηται κατοχὴ περὶ τὴν φανταστικὴν τοῦ φαντάσματος, καλεῖται μνήμη. Τοῦτο μὲν οὖν κοινὸν καὶ ἐν τοῖς ἀλόγοις ζώοις· ἡ δὲ διηρθρωμένη, καθ᾽ ἣν καὶ ἀναμιμνησκόμεθα, ἐν μόνοις ἐστὶ τοῖς λογικοῖς· ἴδιον γὰρ λογισμοῦ, τὸ διηρθρωμένον. Διὸ καὶ φασὶν οἱ περὶ τὸν Ἀριστοτέλην τὰ ἄλογα ζῶα μεμνῆσθαι μὲν, ἀναμιμνήσκεσθαι δὲ μή· μόνον δὲ τὸν ἄνθρωπον καὶ μνημονεύειν καὶ ἀναμιμνήσκεσθαι.

2. Πλάτωνος ἐκ Κρατύλου.

Ἡ μνήμη παντί που μηνύει, ὅτι μονή ἐστιν ἐν τῇ ψυχῇ, ἀλλ᾽ οὐ φορά.

3. Ἀριστοτέλους περὶ Μνήμης.

Τὴν δὲ κατοχὴν τῶν φαντασμάτων, μνήμην ἐπονομάζεσθαι· τὴν δ᾽ ἀναπόλησιν τούτων, ἀνάμνησιν· οὐ τοὺς αὐτοὺς δ᾽ εἶναι μνημονικούς τε καὶ ἀναμνηστικοὺς, ἀλλ᾽ ὡς ἐπιπολὺ μνημονικωτέρους μὲν ὑπάρχειν τοὺς βραδεῖς, ἀναμνηστικωτέρους δὲ τοὺς ταχεῖς καὶ εὐμαθεῖς. Διαφέρειν δὲ τῆς φαντασίας τὴν μνήμην, ὅτι ἡ μὲν κίνησίς

2. p. 437. B.

ἐστιν αἰσθήσεως ἐνεργούσης, ἢ διανοίας· φαντάσματα γὰρ ἄμφω λέγειν ὁμοίως ἡμᾶς· ἡ δ' οἷον ζωγράφημά τι τῆς ψυχῆς· τὴν γὰρ γιγνομένην κίνησιν τῆς αἰσθήσεως σημαίνεσθαί τινα τρόπον ἐν αὐτῇ παραπλησίως τοῖς σφραγιζομένοις διὰ τῶν δακτυλίων. Διὸ καὶ τοῖς μὲν ἐν κινήσει πολλῇ διὰ πάθος ἢ δι' ἡλικίαν οὖσιν οὐ γίγνεσθαι, καθάπερ εἰς ὕδωρ ῥέον ἐμπιπτούσης τῆς κινήσεως καὶ τῆς σφραγίδος· τοῖς δὲ διὰ τὸ ψύχεσθαι, καθάπερ καὶ τὰ παλαιὰ τῶν οἰκοδομημάτων· καὶ διὰ σκληρότητα δὲ τοῦ δεχομένου τὸ πάθος οὐκ ἐγγίνεσθαι τοὺς τύπους. Διόπερ τούς τε νέους σφόδρα καὶ τοὺς γέροντας ἀμνήμονας εἶναι· ὑποῤῥεῖν γάρ, τῶν μὲν διὰ τὴν αὔξησιν, τῶν δὲ διὰ τὴν φθίσιν. Ὁμοίως δὲ καὶ τοὺς λίαν ταχεῖς, ἢ βραδεῖς· οὐδετέρους γὰρ τούτων φαίνεσθαι μνημονεύοντας· τοὺς μὲν γὰρ ὑγροτέρους εἶναι τοῦ δέοντος, τοὺς δὲ σκληροτέρους, παρ' ὃ καὶ τῶν μὲν οὐ μένειν ἐν τῇ ψυχῇ τὸ φάντασμα, τῶν δ' οὐχ ἅπτεσθαι τὸ παράπαν.

4. Ἐκ τῆς Πλάτωνος πρὸς Διονύσιον ἐπιστολῆς.

Μεγίστη δὲ φυλακὴ, τὸ μὴ γράφειν, ἀλλ' ἐκμανθάνειν· οὐ γάρ ἐστι τὰ γραφέντα μὴ οὐκ ἐκπεσεῖν. Διὰ ταῦτ' οὐδὲν πώποτ' ἐγὼ περὶ τούτων γέγραφα, οὐδ' ἔστι Πλάτωνος σύγγραμμα οὐδὲν, οὐδ' ἔσται· τὰ δὲ νῦν λεγόμενα Σωκράτους ἐστὶ καλοῦ καὶ νέου γεγονότος.

5. Πλάτωνος ἐκ τοῦ Φιλήβου.

(*) Τὸ δ' ἐν ἑνὶ πάθει τὴν ψυχὴν καὶ τὸ σῶμα κοινῇ γιγνόμενον κοινῇ καὶ κινεῖσθαι, ταύτην δὴ τὴν κίνησιν ὀνομάζων αἴσθησιν, οὐκ ἀπὸ τρόπου φθέγγοι' ἄν. Ἀληθέστατα λέγεις. Οὐκ οὖν ἤδη μανθάνομεν, ὃ βουλόμεθα καλεῖν τὴν αἴσθησιν; Τί μήν; Σωτηρίαν τοίνυν

4. Sc. Ep. 2. p. 314. C. 5. p. 34.

αἰσθήσεως τὴν μνήμην λέγων ὀρθῶς ἄν τις λέγοι, κατά γε τὴν ἐμὴν γνώμην. Ὀρθῶς γὰρ οὖν. Μνήμης δὲ ἀνάμνησιν ἆρ᾽ οὐ διαφέρουσαν ἔγνωμεν; Ἴσως. Ἆρ᾽ οὐ τόδε; Τὸ ποῖον; Ὅτ᾽ ἂν ἃ μετὰ τοῦ σώματος ἔπασχε πάθη ψυχὴ, ταῦτα ἄνευ σώματος αὐτὴ ἐν ἑαυτῇ ὅτι μάλιστα ἀναλαμβάνῃ, τότε ἀναμιμνήσκεσθαί που λέγομεν. Ἦ γάρ; Πάνυ μὲν οὖν. Καὶ μὴν καὶ ὅτ᾽ ἂν ἀπολέσασα μνήμην, εἴτ᾽ αἰσθήσεως, εἴτ᾽ αὖ μαθήματος, αὖθις ταύτην ἀναπολήσῃ πάλιν αὐτὴ ἐν ἑαυτῇ καὶ ταῦτα ξύμπαντα, ἀναμνήσεις καὶ μνήμας που λέγομεν. Ὀρθῶς λέγεις.

6. Ἰαμβλίχου ἐκ τοῦ Περὶ ψυχῆς.

Τούτων οὐσῶν τῶν κοινοτάτων δυνάμεων, εἰσὶ καὶ ἄλλαι τῆς ψυχῆς δυνάμεις, κατ᾽ αὐτὴν μὲν, οὐ μὴν συμπληρωτικαὶ αὐτῆς, ὡς ἡ μνήμη, κατοχὴ οὖσα φαντάσματος.

ΠΕΡΙ ΛΗΘΗΣ. Κϛ.

1. Σοφοκλέους ἐκ Συνδείπνου.

Λάθα Πιερίδων στυγερὰ καὶ ἀνάρετος
ὠδυνάσεις θανάτοις εὐποτμότατε,
μελέων ἀνέχουσα βίου βραχὺν ἰσθμόν

2. Εὐριπίδου Ὀρέστου.

Ὦ πότνια λήθη τῶν κακῶν, ὡς εἶ σοφὴ,
καὶ τοῖσι δυστυχοῦσιν εὐκταία θεός.

3. Σοφοκλέους Ὕβρεως Σατύρου.

Λήθην τε καὶ τὴν πάντ᾽ ἀπεστερημένην,
κωφὴν, ἄναυδον.

1. Fr. 146. 2. V. 213. 3. Fr. 595.

4. *Τοῦ αὐτοῦ Μυσῶν.*

Ὡς τοῖς κακῶς πράσσουσιν ἡδὺ καὶ βραχὺν χρόνον λαθέσθαι τῶν παρεστώτων κακῶν.

5. *Πλάτωνος ἐκ τοῦ Φιλήβου.*

Ἔστι γὰρ λήθη μνήμης ἔξοδος.

6. *Πλάτωνος ἐκ τοῦ Συμποσίου.*

Ὃ γὰρ καλεῖται μελετᾶν, ὡς ἐξιούσης ἐστὶ τῆς ἐπιστήμης· λήθη γὰρ ἐπιστήμης ἔξοδος.

ΠΕΡΙ ΟΡΚΟΥ. ΚΖ.

1. *Χοιρίλου Περσηΐδος.*

Ὅρκον δ' οὔτ' ἄδικον χρεὼν ἔμμεναι, οὔτε δίκαιον.

2. *Αἰσχύλου.*

Οὐκ ἀνδρὸς ὅρκοι πίστις, ἀλλ' ὅρκων ἀνήρ.

3. *Ἀλέξιδος ἐκ Θητευόντων.*

Ὅρκος βέβαιός ἐστιν, ἂν νεύσω μόνον.

4. *Ἄμφιδος.*

Ὅστις γὰρ ὀμνύοντι μηδὲν πείθεται,
αὐτὸς ἐπιορκεῖν ῥᾳδίως ἐπίσταται.

5. *Ἀντιφάνους.*

Δέσποιν', ὅτ' ἄν τις ὀμνύοντος καταφρονῇ,
ᾧ μὴ σύνοιδε πρότερον ἐπιωρκηκότι,
οὗτος καταφρονεῖν τῶν θεῶν ἐμοὶ δοκεῖ,
καὶ πρότερον ὀμόσας αὐτὸς ἐπιωρκηκέναι.

6. *Σοφοκλέους Ἱπποδαμείας.*

Ὅρκου δὲ προστεθέντος ἐπιμελεστέρα
ψυχὴ κατέστη. Δισσὰ γὰρ φυλάσσεται,
φίλων τε μέμψιν, κεἰς θεοὺς ἁμαρτάνειν.

4. Fr. 358. 5. p. 33. 6. p. 208.
2. Fr. inc. 276. 6. Oenom. Fr. 419.

7. Ἀπολλοδώρου.

(*) Μάστιγος οὔσης, ὅρκον οἰκέτῃ δίδως;

8. Ἀντιφάνους.

Ὁ διδοὺς τὸν ὅρκον τῷ πονηρῷ, μαίνεται·
τοὐναντίον γὰρ νῦν ποιοῦσιν οἱ θεοί.
ἐὰν ἐπιορκήσῃ τις, αὐτὸς εὐθέως
ὁ διδοὺς τὸν ὅρκον, ἐγένετ᾽ ἐμβρόντητος, ὡς
οἶμαι δικαίως, ὅτι πεπίστευκέν τινι.

9. Ἀλέξιδος Ὀλυνθίων.

Οὐ τοῖς γὰρ ὀμνύουσι τὸν φρονοῦντα δεῖ,
τοῖς πράγμασιν δ᾽ αὐτοῖσι πιστεύειν ἀεί.

10. Λυκούργου.

Δεῖ φίλοις καὶ τοῖς οἰκείοις βοηθεῖν, ἄχρι τοῦ μὴ ἐπιορκεῖν.

11. Ἰσοκράτους πρὸς Δημόνικον.

Ὅρκον ἐπακτὸν προσδέχου διὰ δύο προφάσεις, ἢ σαυτὸν αἰτίας αἰσχρᾶς ἀπολύων, ἢ φίλους ἐκ μεγάλων κινδύνων διασώζων. Ἕνεκα δὲ χρημάτων μηδένα θεῶν ὀμόσῃς, μηδ᾽ ἂν εὐορκεῖν μέλλῃς· δόξεις γὰρ τοῖς μὲν ἐπιορκεῖν, τοῖς δὲ φιλοχρημάτως ἔχειν.

12. Ἐκ τοῦ Ἐπικτήτου Ἐγχειριδίου.

Ὅρκον παραίτησαι, εἰ μὲν οἷόν τε, εἰς ἅπαν· εἰ δὲ μή, ἐκ τῶν ἐνόντων.

13. Εὐσεβίου.

Οἱ πολλοὶ τοῖς ἀνθρώποις, τὸ εὐόρκους εἶναι, αὐτοῖς παραινέουσιν· ἐγὼ δὲ, καὶ τὸ ἀρχὴν μηδ᾽ εὐπετέως ὀμνύναι, ὅσιον ἀποφαίνομαι.

14. Ἡροδότου.

Ἔλεξέ σφιν Λευτυχίδας τάδε· ὦ Ἀθηναῖοι, ποιέετε

11. p. 7. 12. C. 33. 14. VI. 86.

μὲν ὁκότερα βούλεσθε αὐτοί· καὶ γὰρ ἀποδιδόντες, ποιέετε ὅσια, καὶ μὴ ἀποδιδόντες, τὰ ἐναντία τούτων. Ὁποῖον μέντοι τι ἐν τῇ Σπάρτῃ συνηνέχθη γενέσθαι περὶ παραθήκης, βούλομαι ὑμῖν εἰπεῖν. Λέγομεν ἡμεῖς οἱ Σπαρτιῆται γενέσθαι ἐν Λακεδαίμονι κατὰ τρίτην γενεὴν τὴν ἀπ᾽ ἐμέο, Γλαῦκον Ἐπικυδέος παῖδα· τοῦτον τὸν ἄνδρα φαμὲν τά τε ἄλλα πάντα περιήκειν τὰ πρῶτα, καὶ δὴ καὶ ἀκούειν ἄριστα δικαιοσύνης πέρι πάντων ὅσοι παρὰ Λακεδαίμονας τοῦτον τὸν χρόνον οἴκεον· συνενεχθῆναι δέ οἱ ἐν χρόνῳ ἱκνευμένῳ τάδε λέγομεν· ἄνδρα Μιλήσιον ἀπικόμενον ἐς Σπάρτην βούλεσθαί οἱ ἐλθεῖν ἐς λόγους προϊσχόμενον τοιάδε· Εἰμὶ μὲν Μιλήσιος· ἥκω δὲ τῆς σῆς, Γλαῦκε, δικαιοσύνης βουλόμενος ἀπολαῦσαι· ἔδοξέ μοι οὖν τὰ ἡμίσεα τῆς οὐσίας ἐξαργυρώσαντα θέσθαι παρὰ σέ· χρόνου δὲ διελθόντος, ἦλθον ἐς Σπάρτην τοῦ παραθεμένου τὰ χρήματα οἱ παῖδες· ἐλθόντες δὲ ἐς λόγους τῷ Γλαύκῳ, ἀπήτεον τὰ χρήματα· ὁ δὲ διωθέετο· οἱ μὲν δὴ Μιλήσιοι συμφορὴν ποιεύμενοι, ἀπηλλάσσοντο, Γλαῦκος δ᾽ ἐπορεύετο ἐς Δελφούς, χρησόμενος τῷ χρηστηρίῳ· ἐπερωτῶντα δὲ αὐτόν, εἰ ὅρκῳ τὰ χρήματα ληΐσεται, ἡ Πυθίη μετέρχεται τοῖσδε τοῖς ἔπεσι·

Γλαῦκ᾽ Ἐπικυδείδη, τὸ μὲν αὐτίκα κέρδιον οὕτω
ὅρκῳ νικῆσαι, καὶ χρήματα ληΐσσασθαι.
ὄμνυ᾽, ἐπεὶ θάνατός γε καὶ εὔορκον μένει ἄνδρα.
ἀλλ᾽ ὅρκου παῖς ἐστιν ἀνώνυμος, οὐδ᾽ ἔπι χεῖρες,
οὐδὲ πόδες, κραιπνῶς δὲ μετέρχεται, εἰσόκε πᾶσαν
συμμάρψας ὀλέσῃ γενεὴν καὶ οἶκον ἅπαντα.
ἀνδρὸς δ᾽ εὐόρκου γενεὴ κατόπισθεν ἀμείνων.

Ταῦτα ἀκούσας ὁ Γλαῦκος, συγγνώμην τὸν θεὸν (*) παραιτέετο αὐτῷ ἴσχειν τῶν ῥηθέντων· ἡ δὲ Πυθίη ἔφη·

τὸ πειρηθῆναι τοῦ θεοῦ, καὶ τὸ ποιῆσαι, ἴσον δύναται. Γλαῦκος μὲν δὴ μεταπεμψάμενος τοὺς Μιλησίους ξένους, ἀποδίδωσί σφιν τὰ χρήματα. Τοῦ δὲ εἵνεκα ὁ λόγος ὅδε, ὦ Ἀθηναῖοι, ὡρμήθη λέγεσθαι ἐς ὑμέας, εἰρήσεται. Γλαύκου νῦν οὐκέτι ἀπόγονόν ἐστιν οὐδὲν, οὔτε ἱστίη οὐδεμία νομιζομένη εἶναι Γλαύκου· ἐκτέτριπταί τε πρόῤῥιζος ἐκ Σπάρτης. Οὕτως ἀγαθὸν μηδὲ διανοέεσθαι περὶ παραθήκης ἄλλο γε ἢ ἀπαιτεόντων ἀποδιδόναι.

ΠΕΡΙ ΕΠΙΟΡΚΙΑΣ. ΚΗ.

1. Σοφοκλέους.

Ὅρκοισι γάρ τοι καὶ γυνὴ φεύγει πικρὰν
ὠδῖνα παίδων, ἀλλ᾽ ἐπ᾽ ἂν λήξῃ κακοῦ,
ἐν τοῖσιν αὐτοῖς δικτύοις ἁλίσκεται,
πρὸς τοῦ παρόντος ἱμέρου νικωμένη.

2. Ἀφροδίσιος (γὰρ) ὅρκος οὐκ ἐμποίνιμος.

3. Καλλιμάχου.

Ὤμοσεν, ἀλλὰ λέγουσιν ἀλαθέα, τοὺς ἐν ἔρωτι
ὅρκους μὴ δύνειν οὔατ᾽ ἐς ἀθανάτων.

4. Διφίλου

Ὅρκος ἑταίρας ταὐτὸ καὶ δημηγόρου.
ἑκάτερος αὐτῶν ὀμνύει πρὸς ὃν λαλεῖ.

5. Σοφοκλέους.

Ὅρκος γὰρ οὐδεὶς ἀνδρὶ φηλήτῃ βαρύς.

6. Εὐριπίδου.

Ἡ γλῶσσ᾽ ὀμώμοχ᾽, ἡ δὲ φρὴν ἀνώμοτος.

1. Fr. inc. 670. 3. Ep. 26. 5. Fr. inc. 671. 6. Hippol. 612

7. *Μενάνδρου.*

Συγκέχυκε νῦν τὴν πίστιν ὁ καθ' ἡμᾶς βίος.

8. *Ἡσιόδου Θεογονίας.*

Ὅρκον θ', ὃς δὴ πλεῖστον ἐπιχθονίους ἀνθρώπους πημαίνει, ὅτε κέν τις ἑκὼν ἐπίορκον ὀμόσσῃ.

9. *Δημοκρίτου.*

Ὅρκους οὓς ποιέονται ἐν ἀνάγκαισιν ἐόντες, οὐ τηρέουσιν οἱ φλαῦροι, ἐπὴν διαφύγωσιν.

10. *Εὐριπίδου.*

Οὐ γὰρ ἀσύνετον τὸ θεῖον, ἀλλ' ἔχει συνιέναι
τοὺς κακῶς παγέντας ὅρκους, καὶ κατηναγκασμένους.

11. *Εὔφρονος Θεῶν ἀγορᾶς.*

Καινοὺς πορίζου πρός με πρὸς θεῶν θεούς,
ἵνα τοὺς παλαιοὺς μὴ ἐπιορκῇς πολλάκις.

12. *Εὐριπίδου.*

Συγγνώμονάς τοι τοὺς θεοὺς εἶναι δοκεῖς
ἐάν τις ὅρκοις θάνατον ἐκφεύγειν θέλῃ,
ἢ δεσμόν, ἢ βίαια πολεμίων κακά.

13. *Εὐσεβίου.*

Φημὶ πάντα τὸν προαίρεσιν τοῦ ἐπιορκῆσαι ἀναδεξάμενον, καὶ ὁρμήσαντα ἐπὶ τὸν ὅρκον, εἰ καὶ μὴ πέλας ᾖ τὸ ἔργον τῆς ἐπιορκίης τύχῃ τινὶ, ἢ καὶ τῷ μὴ βουληθῆναι τὸν ἀπαιτέοντα, ὅμως αὐτὸν ἔχειν γνώμην τὴν τοῦ ψευδόρκου, καὶ εἶναι τῆς ἐπὶ τῇ ἐπιορκίῃ ἁμαρτάδος τῆς ὀφειλευμένης κατὰ τῶν καὶ ἔργῳ ἐπιορκησάντων ἔνοχον τιμωρίης.

14. *Κλεάνθους.*

Κλεάνθης ἔφη τὸν ὀμνύοντα ἤτοι εὐορκεῖν ἢ ἐπιορκεῖν

7. Cleric. p. 216. 8. V. 231. 10. Iph. Aul. 395. 12. Fr. inc. 3.

καθ᾽ ὃν ὄμνυσι χρόνον. Ἐὰν μὲν γὰρ οὕτως ὀμνύῃ ὡς ἐπιτελέσων, τὰ κατὰ τὸν ὅρκον εὐορκεῖν· ἐὰν δὲ πρόθεσιν ἔχων μὴ ἐπιτελεῖν, ἐπιορκεῖν.

15. Χρυσίππου.

Χρύσιππος διαφέρειν ἔφη τὸ ἀληθορκεῖν τοῦ εὐορκεῖν· καὶ τὸ ἐπιορκεῖν τοῦ ψευδορκεῖν. Τὸν μὲν γὰρ ὀμνύντα καθ᾽ ὃν ὀμνύει καιρὸν πάντως ἢ (*) ἀληθορκεῖν, ἢ ψευδορκεῖν· τὸ γὰρ ὀμνύμενον ὑπ᾽ αὐτοῦ, ἢ ἀληθὲς εἶναι, ἢ ψεῦδος, ἐπειδὴ ἀξίωμα τυγχάνει ὄν· τὸν δὲ ὀμνύντα μὴ πάντως καθ᾽ ὃν ὀμνύει χρόνον ἢ εὐορκεῖν, ἢ ἐπιορκεῖν, ὅτε μὴ πάρεστιν ὁ χρόνος, εἰς ὃν ἡ ἀναφορὰ τῶν ὅρκων ἐγίγνετο. Ὃν τρόπον γὰρ λέγεσθαί τινα εὐσυνθετεῖν, ἢ ἀσυνθετεῖν, οὐχ ὅτε συντίθεται, ἀλλ᾽ ὅτε οἱ χρόνοι ἐνίστανται τῶν κατὰ τὰς ὁμολογίας· οὕτω καὶ εὐορκεῖν τις καὶ ἐπιορκεῖν ῥηθήσεται, ὅτ᾽ ἂν οἱ καιροὶ παραστῶσι, καθ᾽ οὓς ὡμολόγησεν ἐπιτελέσειν τὰ κατὰ τοὺς ὅρκους.

16. Ξενοφῶντος ἐν τῇ Κύρου Ἀναβάσει βιβλίον β'.

Πρῶτον μὲν γὰρ καὶ μέγιστον οἱ θεῶν ὅρκοι κωλύουσιν ἡμᾶς πολεμίους εἶναι ἀλλήλοις· ὅστις δὲ τούτων σύνοιδεν ἑαυτῷ παρημεληκὼς, τοῦτον οὔ ποτ᾽ ἂν ἐγὼ εὐδαιμονίσαιμι. Τὸν γὰρ θεῶν πόλεμον οὐκ οἶδα οὔτε ἀπὸ ποίου ἂν τάχους φεύγων τὶς ἀποφεύγοι, οὔτε εἰς ὁποῖον ἂν σκότος ἀποδραίη, οὔτε ὅπως ἂν εἰς ὀχυρὸν χωρίον ἀποσταίη. Πάντη γὰρ πάντα τοῖς θεοῖς ὕποχα, καὶ πάντῃ πάντων ἴσον οἱ θεοὶ κρατοῦσιν.

17. Ἡροδότου ἱστορίας α.

Ἄνευ γὰρ ἀναγκαίης ἰσχυρῆς πίστιες ἰσχυραὶ οὐκ ἐθέλουσι συμμένειν.

16. II. 5, 7. 17. c. 74.

18. Χρυσὸν μὲν ἄνθρωποι βαναύσῳ τέχνῃ προσθάλψαντες, ἔγνωσαν τὸ κρήγυον· ἄνδρα δὲ οὐκ ἔστι δεξιὸν γνώμῃ σταθμησάμενον ἀθρῆσαι. Τοιῆδε τις τὸ παλαιὸν ἡμέας ἐκ θεῶν συνέστησε μοῖρα. Χρὴ δὲ πίστιν ἐν φιλίῃ τίθεσθαι κραδίῃ μὴ διπλῇ πεφυρμένους, μηδ' ὅρκον ἐπιορκίης προσφιλέστερον ἡγεομένους· ὁ γὰρ τοιόσδε τῶν ἀνδρῶν τὴν μὲν ἐκ θεῶν ἀναβάλλεται τιμωρίην, ἐπὶ δὲ τοῦ καθεστῶτος πικρὴν ψυχαγωγίην ἔχων, τέρπεται μωρὸς ἐών. Τίς γὰρ οὐκ οἶδεν, ὡς μένει τὸν κακὸν δίκη; εἰ δ' οὐ παρὰ πόδα τιμωρίης ἔτυχεν, ἀλλ' ἐν χρόνῳ κέρδος ἡγείσθω τοὺς διεστῶτας ἡλίους, οὓς περσῶν ἐκτὸς ἀμηρύτους ὁ θεὸς παρεπιδημεῖν εἶχεν ἐν ζώοις. Ὡς δ' οὐ νωθρὴν ἔχει τὸ δαιμόνιον ἀνθρώπων ἐπίσκεψιν, ἐξ ἔργων ἀληθείης εὐορητόν ἐστι. Λέγεται γὰρ ἐν Τενέδῳ παρεπιδημίαν ποιησάμενον Ἀρχέτιμον ἐξ Ἐρυθραίης τῆς Ἰώνων πόλεως ἐπιξένωσιν θέσθαι Κυδίῃ, χρυσοῦ δ' ἠλισμένην οὐκ ὀλίγην ἐμπολὴν ἔχοντα· ταύτην δὲ παραθέσθαι Κυδίῃ οὕτως ἔχοντα, ὡς οὐδὲν ἂν βίαιον ἐξ ἀνδρὸς πάθοι, δοκέοντός γε δὴ ὡς τὰ πρὸς ἑωυτὸν ἀρτίως ἐν φιλίῃ συγκεκρῆσθαι. Ἔνθα Κυδίῃ κακὴν βουλὴν ἐς φρένας ἐμβάλλει φιλοκερδίη. Ἀπαιτεύμενος γὰρ τὸν δοθέντα χρυσὸν ἐν παραθέσει, σκληρὴν ἄρνησιν ἐποιήσατο, τῶν δ' εἰς ἀμφιβολίην πιπτόντων, τέλος ἔδοξεν ὅρκῳ κυρῶσαι. Κυδίης μὲν οὖν ἐς τρίτην ἡμέρην βουλόμενος κυρώσειν πίστιν τοῖς θεοῖς ἐπιτρεφθεῖσαν, ἀπελθὼν εἰς οἶκον, μηχανὴν τοιήνδε ἔθετο. Νάρθηκα γὰρ κοιλήνας, παντὸς χρυσοῦ φόρτον εἰς αὐτὸν ἤρεισε· πρὸς δὲ χερὸς ἀντίληψιν εἴλημα μίτρης ἐδέσμευε πάντοθεν, ὡς ἂν κρύπτοι τὴν κατεσκευασμένην πρόφασιν· ἐπειδὴ δὲ ἡ (*) τεταγμένη παρῆν ἡμέρη, νωθρὴν πορείης ἔκλυσιν

ὑμενος, διήρει δὲ τὸν νάρθηκα νοσευτίην ἐπιφέρων χτι· καταστὰς δὲ ἐναντίον τοῦ νεὼ, ὅνπερ ἔμελλε στορα ποιεῖσθαι, δίδωσι Κυδίης Ἀρχετίμῳ νάρα, τὸν ἐντὸς ἀδικίην πᾶσαν κεύθοντα, μέχρι περ ὑτήσει τὸν τεταγμένον ὅρκον· ἀνατείνας δὲ τῶν ἑῶν ν φορὴν εἶπεν, ὡς λάβοι μὲν παρ᾽ Ἀρχετίμου παήκην, ἀποδοίη δὲ ταύτην· ὅπερ ἦν ἐκ τέχνης πεσμένον ψεῦδος. Βαρυνθεὶς ἐπὶ τοῖς λελεγμένοις Ἀρμος, ῥήσσει πρὸς ἔδαφος νάρθηκα πληγῇ βαρείῃ· δὲ ἀραχθέντος, ἐκτὸς ἔρευ παρακαταθήκης ὄγκος. έτιμος μὲν οὖν ἐκ θεῶν προνοίης τοιῆσδε ἔτυχε, Κυδὲ λέγεται κακὴν βίου καταστροφὴν γενέσθαι. Εἰς εἶ βλέποντας μὴ καταφρόνησιν ποιέεσθαι πρὸς πίόρκων ἐόντας ἀνθρώπους, οἷς ἐπισφαλὴς ὅπη δὴ τοίη τύχη φορῇ πνεύματος αἰωρουμένη.

